

Habari Ngema

Mwani New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matwaya.....	4
Maruku.....	38
Luka.....	59
Yahaya.....	99
Vitendo.....	124
waRoma.....	157
1 waKorintiyu.....	172
2 waKorintiyu.....	185
waGalata.....	194
waEfezu.....	200
waFilipi.....	206
waKolosayi.....	210
1 waTesalonika.....	214
2 waTesalonika.....	217
1 Timotiyu.....	219
2 Timotiyu.....	224
Titu.....	227
Filemoni.....	229
Waebraniya.....	230
Yakobu.....	242
1 Peduru.....	246
2 Peduru.....	251
1 Yahaya.....	254
2 Yahaya.....	258
3 Yahaya.....	259
Yuda.....	260
Ufunuri.....	262

Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaak-isowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

1 Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Ibrahima. Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:

² Ibrahima kampongola Izaki,

Izaki kampongola Yankubu,

Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,

³ Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;

Paresi kampongola Hesironi,

Hesironi kampongola Arama,

⁴ Arama kampongola Aminadabu,

Aminadabu kampongola Nashoni,

Nashoni kampongola Salmoni,

⁵ Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;

Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;

Obedi kampongola Yese,

⁶ na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.

Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya †.

⁷ Selemani kampongola Rehoboyamu,

Rehoboyamu kampongola Abiya,

Abiya kampongola Asa,

⁸ Asa kampongola Yehoshafati,

Yehoshafati kampongola Yoramu,

Yoramu kampongola Uziya,

⁹ Uziya kampongola Yotamu,

Yotamu kampongola Ahazi,

Ahazi kampongola Hezekiya,

¹⁰ Hezekiya kampongola Manase,

Manase kampongola Amoni,

Amoni kampongola Yosiya,

¹¹ Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya ††,

kampongola Yekoniya na wanduze.

¹² Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,

Yekoniya kampongola Shealtiyeli,

Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,

¹³ Zerubabeli kampongola Abihudi,

Abihudi kampongola Eliyakimu,

Eliyakimu kampongola Azori,

¹⁴ Azori kampongola Zadoki,

---

† Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoriwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.) †† Mayahudi wasamisiwa Iziraeli wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi.

Zadoki kampongola Akimu,
 Akimu kampongola Elihudi,
¹⁵ Elihudi kampongola Eleazari,
 Eleazari kampongola Matani,
 Matani kampongola Yankubu,
¹⁶ Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu,
 ampongore Insa, etiwa Almasihi.

¹⁷ Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi na vine. Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya mpaka wakati wa Almasihi vipita vizazi [†] kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

¹⁸ Sambu, kupongoriwa ka Insa Almasihi ^{††} kukuna javi: Mariyamu mamaye Insa, kâpofiwa na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite kwa nguvu ya Roho Takatifu, we! ¹⁹ Yusufu nlumake, kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka kumwanziri, akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri. ²⁰ Falakini iye, paakiwaza kutenda javire, kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi: "Yusufu ujukulu wa Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta wasaka kupongola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu. ²¹ Iye ampongola mwana nlume na ujuzi umwite zina rake Insa [‡], konta iye awavusha wanu wake nkati ya madambi awo." ²² Basi piya vikuna ipate utimizwi usowezi wasowere Mola julu ya nabii ^{‡‡}, akamba:

²³ "Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
 ampongola mwana nlume,
 na wamwita zina rake Emanueli,
 mana ake: 'Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.'"

²⁴ Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaambiriwe na laika wa Mola ire, akimpokerera nkawake.

²⁵ Fala aamwijiwe mpaka kampongola toto nlume. Na akimwita zina rake Insa.

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa

2 Sambu, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi ^{‡‡} wawere nfalume, kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu ^{‡‡‡} wakilawa upande wa mashariki, wakamba: ² "Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kandepi? Kamana tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana tija kuntukuza." ³ Nfalume Herodi paasikire, kafazaika pakulu sana na wanu piya wa Yerusalemu ^{‡‡‡} wafazaika naye. ⁴ Akiwajumanisa piya walongozi wa dini na wanlimu wa shariya wâkiwatumikira wanu, akiwadairi: "Almasihi [§] akuja kupongoriwa ndepi?" ⁵ Ewo wakinjibu: "Betlehemu inti ya Yudeya, konta vyandikiwa na nabii mmoja ^{§†} javi:

⁶ "Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya,
 auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya,
 konta kati ya uwe alawirira nlongozi,
 akuja kusunga umati wangu Iziraeli."

⁷ Sambu Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakadini wayilawirire nondwa ire. ⁸ Ikisa akiwapereka Betlehemu akamba: "Ukani, mukadadishi sana-sana kuhusu toto-yo. Mukimmonerera, tumizani kunambira ipate nomi nije nintukuze." ⁹ Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwalongoza mpaka mahala paakiwa toto ire, ikimira. ¹⁰ Pawawonire nondwa ire, watenda radi na wafurahi pakulu sana. ¹¹ Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja na Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wakifungula mali awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali. ¹² Noparepare iwesukira ruhuya wasiludire ka Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

¹³ Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuya, akimwambira akamba: "Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire uke Miswiri, ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuulaye." ¹⁴ Iye akilamuka, akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri. ¹⁵ Akikala nokure mpaka Herodi akifwa, ipate vitimizwi vyaambire Mola julu ya nabii mmoja ^{§††}, akamba: "Kulawa Miswiri nimwita mwanangu."

[†] Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. ^{††} "Almasihi" zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu. [‡] "Insa" mana ake "Nvushi". ^{‡‡} Ona Izaya 7:14. ^{‡‡‡} Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. [§] Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa. ^{§†} Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds. ^{§††} Eyi aya-yi "Almasihi" mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. ^{§†††} Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2. ^{§††††} Ona Hozeya 11:1.

Kuulaiwa ka wana watoto

¹⁶ Sambu, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa pakulu futi. Akitumiza kuwolaya wasi-mana walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya ziri karibu nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba kufika, kwa kutunza muda waawadairire wataalamu ware. ¹⁷ Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya † akamba:

¹⁸ “Shauti isikirika Rama,
kiri na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

¹⁹ Sambu, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu Miswiri nokure julu ya ruhuya, ²⁰ akamba:

“Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye, uke inti ya Iziraeli,
konta wakusakula kumulaya-wo wafwa.”

²¹ Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye, wakingira inti ya Iziraeli. ²² Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye, akopa kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa akuka makaya a Galileya. ²³ Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti ipate vitimiziwe visemiwe na minabii kuwa: “Akwitiwa nNazareti ††.”

Yahaya mwenyé Koza

3 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza akihubiri nlanga ra Yudeya, ² akamba javi: “Tubiyani, ka-mana ufalume wa binguni ‡ uwa karibu!” ³ Kamana javi ndi vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

“Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita.”

⁴ Sambu, Yahaya mavazi ake akiwa a mabururu a ngamiya, akivalanga ukanda †† wa sambala nkiuno ††, na cakurya cake cikiwa mazorombe na ansali. ⁵ Nowo wakati-wo, wanu wa Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirani za Yordani ††† wakuka kwake iye, ⁶ newo wakoziwa neye mmuto wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.

⁷ Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu ††† wengi wakija kwake woziwe, akiwambira: “Umwe kabila ya manyoka! Nani akushongereni kutira kukimiwa kusaka kuja? ⁸ Basi, ipani visumo [§] vyakolota kutubiya. ⁹ Musi-waze watupu kwamba: ‘Tanawo baba, ndi Iburahima.’ Konta nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwezo wakupindula eya mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. ¹⁰ Nepa katana ituriwa futi panzipe wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjwa, ukwefiwa pamoto.

¹¹ Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala aja bandi ya omi kanawo uwezo pakulu koliko omi, iye omi sifai kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozani na Roho Takatifu na moto. ¹² Iye kiseru ciwa mmakono mwake, akuja kumariza kupepete, ataya mpunga wake nkikuti, fala membu akoca na moto sauzimika tena.”

Koziwa ka Insa

¹³ Sambu, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani akoziwe. ¹⁴ Fala Yahaya akinkataza, akamba: “Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambu ujaja nukoze omi?” ¹⁵ Insa akinjibu: “Kubali novyo sambu-pa! Kamana ndi vyavitijuzi ipate titimize piya shariya.” Ndimana, akinkubali. ¹⁶ Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde nowo, akifunguririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu akimwisukira kamba pomba. ¹⁷ Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema: “Eyu ndi Mwanangu wanimpinda, niwa radi naye.”

† Ona Yeremiya 31:15. †† Epa mwandishi katumira “nNazareti” aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21. ‡ “Ufalume wa binguni” mana ake, “ufalume mupya wa Mwenyezimungu” au “kutawala ka Mwenyezimungu”. †† Au: “sintu”. †† Nabii Aliyasi akivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. ††† Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. ††† “Mafarizeu na Masaduseu” ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. § “Visumo” mana ake vitendo vyema.

Kuyeriwa ka Insa

4 Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayereriwe na Ibilisi. ² Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala. ³ Cakúyerera ire akinfika karibu, akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu †, sowerera mawe-ya ataduke mikate.” ⁴ Fala iye akinjibu, akamba: “Vyandikiwa †† javi:

‘Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu.’”

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya takatifu, akintula julu mahala parefu pakulu pa Nyumba Takatifu, ⁶ akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refye pansu, kamana yandikiwa ‡:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe, wakupokerera mmakono mwawo, mawe asukulumize anta aba mulu wako.’”

⁷ Insa akimwambira: “Vyandikiwa †† novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’”

⁸ Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu sana, akimolotera inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo. ⁹ Akimwambira: “Ukisujudi ukinitukuza omi, vinu-vi piya nukupa.” ¹⁰ Insa akimwambira akamba: “Lawa-pa, uka vyako, uwe Shetwani ††, konta yandikiwa ††† javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza, kuntumika iye yeka yake tu basi.’”

¹¹ Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

¹² Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya. ¹³ Akisama Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya íri nanyenje ya tanda †††, upande wa inti ya Zabuloni na ya Naftali §, ¹⁴ ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya ††, akamba:

¹⁵ “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda, kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!

¹⁶ Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana, wekáre nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza.”

¹⁷ Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni uwa karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

¹⁸ Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na nduye: Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda mure konta wákiwa wavuvi. ¹⁹ Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa wavuwi-wanu.” ²⁰ Mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakifulata. ²¹ Nakuka mbere, akiwawona wanu wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja na Yahaya, nduye Yakobu. Wákiwa mungalawa na wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo. Insa akiweta, ²² newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yawo, wakifulata.

Kazi ya Insa Galileya

²³ Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga ††† mwawo kupita akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na maradi piya a wanu ware. ²⁴ Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani, wa visalasala na wakuremala, neye akiwaponesa. ²⁵ Wanu wengi wakifulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu, Yudeya pamoja na ng'ambu nyengine ya Yordani.

Utuba pamwango

5 Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

---

† “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. †† Ona Kumbukumbu 8:3. ‡ Ona Zaburi 91:11. †† Ona Kumbukumbu 6:16. †† Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. ††† Ona Kumbukumbu 6:13. ††† “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya. § Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu. §† Ona Izaya 9:1,2. §†† Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

Furaha yakweli

- ² Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:
³ “Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo †
 kamana ufalume wa binguni †† ndi wawo.
⁴ Heri ndi wenye kulalamika,
 kamana wakuja kunyamaziwa.
⁵ Heri ndi wenye kurinyenyekeya,
 kamana wakuja kuwa wenye ardhi.
⁶ Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya,
 kamana wakuja kwikutisiwa.
⁷ Heri ndi wenye utungu,
 kamana newo wawoneriwa utungu.
⁸ Heri ndi wenye moyo swafi,
 kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.
⁹ Heri ndi wenye kupatanisa wanu,
 kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.
¹⁰ Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki,
 kamana ufalume wa binguni ndi wawo.
¹¹ Heri kwenu wakati wamwiniwa,
 na wamwandibiwa,
 na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
 kwa sababu yangu omi!
¹² Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi ulu mbinguni. Kamana novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire kábula ya umwe.”

Munyu na nlangaza

¹³ Insa akizidi kusema javi: “Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu. ¹⁴ Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yaku-jengiwa pajulu ya mwango aifisiwa. ¹⁵ Hapana munu akoréza kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza, iwamwarikire wanu piya wári nnyumba. ¹⁶ Kwa namuna moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári mbinguni.”

Kuhusu shariya

¹⁷ Cengine Insa kawambira kaamba: “Musidanizire kamba nija kufuja shariya za Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila nija kutimiza. ¹⁸ Nukwambirani kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala shada isaka kulaviwa nTaureti mpaka vinu piya vitimizwiwe. ¹⁹ Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe noto moja tu basi, na kuwafunda wenziwe watende novyo, akuja kuwoniwa ntoto futi nkati ya ufalume wa binguni. Falakini afuláta ezi ámuri-zi kuno akifunda, akuja kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni. ²⁰ Basi, nukwambirani kuwa shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu, amwingira futi ufalume wa binguni.”

Mambo a kukimiwa

²¹ Kawambira tena javi: “Musikira vyawambiriwe ‡ wámida, ‘Usiulaye. Olaya onse, imbidi ahukumiwe.’ ²² Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé kunkimwira mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu. Mwenyé kumwita mwenziwe ‘zozo’, imbidi oke motoni. ²³ Sambu, ikiwa kwankulavya swadaka †† yako julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu julu yako, ²⁴ asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza na mwenziwo. Sambu, ukiludi, lavya swadaka yako. ²⁵ Patana na aduwi wako upesi paúri naye munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula, neye kukupereka ka amiri wa kalaboshu, wefyeriwe nomo. ²⁶ Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo mpaka uripe nzuruku kamili.”

† “Wenye kuriwona usikini roho zawo” mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridāi mbere ya Mwenyezimungu. †† Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu. ‡ Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17. †† Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu.

Kuhusu uzinzi

²⁷ Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayâmbiwe †, ‘Usizinge’. ²⁸ Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyê kunnang'aníza mwanamuka ka kumperereza iye, kazinga futi. ²⁹ Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono nriri, kotopola, wefye baidi yako. Kamana, ndi fadari kwako kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni. ³⁰ Na kamba ukukosesa nkono nriri wako, tupula nowo, wefye baidi yako. Basi, ndi fadari kwako kwasika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni. ³¹ Yambiwa novyo javi, ‘Amwása nkawake onse, ampe talaka.’ ††³² Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyê kumwasa nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi, muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyê kunlomba muka wakwasiwa, kankuzinga.”

Kuhusu kulapa

³³ Insa akizidi kuwambira: “Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: ‘Usilapire ulongo ila mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.’ ³⁴ Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi kiti ca Mwenyezimungu, ³⁵ wala usilapire duniya, kamana ndi yaluwatira maułu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya ya Nfalume Nkulu, ³⁶ wala usilapire kiswa cako ‡ kamana auna uwezo wa kubadili nywiri zako kuwa nyelupa au nyerufi. ³⁷ Basi, kusowera kwenu kuwe ‘aye’ íri ‘kweli aye’, ‘sivyo’ íri ‘kweli sivyo’. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya.”

Kuhusu kuripirana

³⁸ Cengine kawambira kaamba: “Musikira vyayâmbiwe kuwa: ‘Riso kwa riso, rino kwa rino.’ ³⁹ Fala omi nukwambirani kuwa musishindane na wenye kukutendani ubaya. Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriri, zungunuka umpe langu ra upande mwengine. ⁴⁰ Ikiwa munu kakukeshari atware anzu yako, kaza-ku rako nero mwasire. ⁴¹ Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye mpaka mbiri. ⁴² Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa, nkopeshe usinture minyongo.”

Kuhusu kuwapenda maaduwi

⁴³ Ikisa kawambira javi: “Musikira vyayâmbiwe, ‘Mpende mwenziwo, mwine aduwi wako.’ ⁴⁴ Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni duwa wenye kukulumbatani, ⁴⁵ ipate muwe wana wa Baba wenu ári binguni. Kamana awarisa juwa rake ka wema na wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na sawana shariya. ⁴⁶ Kamana mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni yamupata? Sinovyo vyawatenda anta wenye kuripisa nsoko? ⁴⁷ Mukiwadairi habari wenzenu basi, camutendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu? ⁴⁸ Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári binguni.”

Kuhusu kuwasaidiya masikini

6 Insa kasowera tena javi: “Onani! Musitende shariya yenu mbere ya wanu kuwóniwa. Mukitenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári binguni. ² Ndimana, paulavya zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba wanafiki vyawatenda kusinagoga na munjira, wasifiwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zawo. ³ Fala uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriri wako, ⁴ zaka yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya.”

Mambo a kutenda duwa

⁵ Insa kazidi kuwambira kaamba: “Pamulebela duwa, musitende kamba vyawatenda wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wapata futi thawabu zawo. ⁶ Fala uwe, ukilebela duwa, ingira nkisusi mwako, nakufunga nryango, ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya. ⁷ Pamulebela duwa, musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba vyawatenda sawamwijiwa Mwenyezimungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya usowezi mwingi, wasikiriwa. ⁸ Basi musiwalandanise, konta Baba wenu akwijiwa camusakula kábula samunlebele. ⁹ Kwa javyo, pamulebela duwa, ambani javi:

‘Baba wetu uri binguni,

rikurisiwe zina rako,

¹⁰ uje ufalume wako,

† Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18. †† Ona Kumbukumbu 24:1. ‡ “Kulapira kiswa” mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka kiswa ndi kufwa.

vitendiwe vyausaka
kamba vitendiwa mbinguni,
na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.

¹¹ Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

¹² Tiswamii makosa etu,

kamba ofwe novyo vyatiwaswamii waticosa.

¹³ Usitase kutingira ushetwani,

fala tinusuru mmakono mwa Mbaya. †

¹⁴ Sambu, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni akuswamiini novyo. ¹⁵ Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena.”

Kuhusu kufunga

¹⁶ Ikisa kawambira javi: “Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga wajii, kamana wanyatisa kumaso kwa-wo ipate wawoniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambirani kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu za-wo. ¹⁷ Falakini uwe, ukifunga, taya kumaso na usamure nywiri zako, ¹⁸ ipate usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila wijiwiwe na Baba wako aripo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.”

Kuhusu kuriturira mali

¹⁹ Cengine tena Insa kasema javi: “Musiriturire mali mulumwengu-mu múri uswa na ange yaribungi piya vinu, na wevi wavunjanga miryango wakwiwa. ²⁰ Fala riturireni mali enu mbinguni, mahala savyaribika na uswa wala na ange, wala wevi sawavunja nryango wakitowa kwiwa, ²¹ kamana paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo. ²² Sambu, kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa nuru. ²³ Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi ††. Kwa javyo, ikiwa nlangaza kwako uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu. ²⁴ Hapana munu akidiri kuwatumikira mamwenye wawiri, kamana mmoja amwina, mwengine ampenda. Au aryaminisa ka mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyeyimungu pamoja na mali. ²⁵ Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala. Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya mavazi? ²⁶ Wanang'anizeni wanyuni julu: sawavyala wala sawavuna wala sawariturira nkikuti, fala Baba wenu ári binguni awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po? ²⁷ Nani kati yenu ashugúlika kakidiri kongeza ora moja ya uhai wake? ²⁸ Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tunzani maluwa a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo. ²⁹ Nukwambirani kuwa anta Selemani †† na ubora wake piya aavarire kamba luwa ri-mojawapo. ³⁰ Basi, ikiwa Mwenyeyimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, wenye kwamini aba? ³¹ Basi, musishugulike kwamba: ‘Tiryani?’ au ‘Tinywani?’ au ‘Tivalani?’ ³² Kamana piya-vyo wanu sawamwijiwa Mwenyeyimungu wasakula. Falakini ijiwani kuwa Baba wenu ári mbinguni akwijiwa kuwa musakula piya-vyo. ³³ Basi, sakulani kwanza ufalume wa Mwenyeyimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa kwenu. ³⁴ Musishugulike na makeshamungu, konta makeshamungu-yo irishugulikira wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya wake.”

Kuhusu kulaumu

7 Na tena kawambira kaamba javi: “Musilaumu, nomwe musilaumiwe, ² konta kamba vyamulaumu, mulau-miwa novyo. Na namuna ya kipimo camupimira, mupimiriwa noco novyo. ³ Sambu, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa mwenziwo, fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako? ⁴ Umwambiraja mwenziwo kuwa: ‘Asa nilavye kizolo mmaso mwako’, na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! ⁵ Uwe nafiki! Lavya kwanza kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.

⁶ Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunukirani wakupanyangulani. Wala musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije kuluwata na mau lu awo.”

---

† Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.] †† “Kisi” mana ake “giza”. ‡ Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera wenziiwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. †† Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: “Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?” †† Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

Mwenyezimungu ajibu duwa

⁷ Kawambira tena javi: “Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani hodi, mufunguririwa. ⁸ Kamana kila alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba hodi, afunguririwa. ⁹ Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa riwe? ¹⁰ Au alebeliwa inswi, kampa nyoka? ¹¹ Umwe, ingawa muwa wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema. Futi Baba wenu ári mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunlebeli?”

¹² Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe watendereni novyo. Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii.”

Nryango mpana na nryango mpusu

¹³ Akizidi tena kuwambira javi: “Ingirani nryango mpusu, kamana mpana ndi nryango wa njira ya ando yakumpereka munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo nryango-wo. ¹⁴ Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a peponi. Aba futi wasinganira nowo nryango-wo.”

Mambo a muti na visumo

¹⁵ Insa kasowera tena kawambira javi: “More-moreni na minabii walongo, wakujirani wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali. ¹⁶ Muwamanyira julu ya visumo vyawo †. Muti na miwa ukupa papaya? Au mpombwe ukupa mangera? ¹⁷ Basi, kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya †† ukupa visumo vibaya. ¹⁸ Muti mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya aushubutu kupa visumo vyema. ¹⁹ Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa moto. ²⁰ Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira.”

Umwe sukwijiwani

²¹ Insa kawambira kaamba javi: “Siyo kila aníta onse ‘Mwenye! Mwenye ‡!’ akwingira muufalume wa binguni, ila ire aténda caasaka Baba ári mbinguni. ²² Suku ya Kiyama, wanu wengi wakuja kwamba: ‘Mwenye, Mwenye, sikweli atibushurire kwa zina rako? Na kwa zina rako, atiwatuwise mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuza mengi awenye?’ ²³ Basi omi nukuja kuwambira: ‘Tangu sukwijiwani, lawani kumaso kwangu, umwe mutenda ubaya!’ ”

Kuhusu wajengi wawiri

²⁴ Insa kesiriza kwamba javi: “Basi sambi, kila asikíra usowezi wangu-wu akitímiza, alandanisiwa na munu mwerevu ajengire nyumba yake pariwe. ²⁵ Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, falakini aigwire konta ijengiwa julu ya riwe. ²⁶ Fala upande mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza, alandanisiwa tolu ajengire nyumba yake pansanga. ²⁷ Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu.” ²⁸ Pesire Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga namuna vyaakifunda, ²⁹ konta akifunda kamba mwenyé mamulaka, aakifunda kamba wanlimu wawo wa shariya.

Insa amponesa camagundula

8 Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakifulata. ² Mpunde noure camagundula †† akinfika karibu, akinkokorera, akamba: “Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi!” ³ Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema: “Nisaka, uwe swafi.” Na wakati noure, magundula ake are akiswafika! ⁴ Insa akimwambira: “Ona, usimwambire munu, ila uka ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyaalazire nabii Musa, ukawape ushahidi.”

Insa amponesa ntumisi mmoja

⁵ Pengire Insa Kafarnaumu ‡, nfalume wa masurudadu wa Roma ††† akinfika karibu, akinlebeli, ⁶ akamba: “Mwenye! Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala, kankutabika pakulu futi.” ⁷ Iye akimwambira: “Omi níkúka, nímponesa.” ⁸ Nfalume wa masurudadu ire akinjibu, akamba: “Mwenye, siri bora uwe kwina lupenu rangu! Ila, sowera usowezi wako tu basi, ntumisi wangu apona. ⁹ Kamana, omi novyo niwa sini ya mamulaka, nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja ‘uka!’, akuka. Mwengine nimwambira ‘njo!’, akuja.

† “Visumo vyawo” mana ake vitendo vyawo. †† Au: “muti nlwere”. ‡ Itumika “Mwenye” ka munu wakwinshimika pakulu. †† Mi-da camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46). †† Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ††† Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi.

Ntumisi wangu nimwambira ‘tenda kinu kada’, neye atenda noco.”¹⁰ Insa paasikire javire, akitajabu, akiwambira wanu wakinfúlata ware, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli †, sinamba kunsingana wakwamini pakulu kamba eyu!”¹¹ Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa ††, wakurya pamoja na Iburahima na Izaki pamoja na Yankubu ‡, muufalume wa binguni.¹² Fala wanu wa nowo ufalume-wo †† wakuja kwefiwa panja pakisi pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno.”¹³ Ikisa Insa akimwambira nfalume wa masurudadu ire: “Uka, vikuwere novyo kamba vyawaminire.” Noure wakati ure, ntumisi wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

¹⁴ Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe Peduru alarire pakinanda, ákiwa na homa.
¹⁵ Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare, akilamuka, akanza kumudumu.
¹⁶ Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye, kwa usowezi wake tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwaponesa,¹⁷ ipate vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya ††, ákamba: “Iye mwananyewe kasukula udainfu wetu, kapinga ulwere wetu.”

Vilazimisha kunfulata Insa

¹⁸ Sambu, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru wanafunzi wake walawe woke ng'ambu nyengine.¹⁹ Nakunfika karibu mwanlimu mmoja wa shariya, akimwambira: “Mwanlimu, nukufulata kauka konse.”²⁰ Insa akinjibu akamba: “Marikule wanawo mapondo, wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni ††† aana mahala pakutula kiswa kupumuzika.”²¹ Nakisa, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe, nikanzike wawa.”^{††22} Fala Insa akinjibu akamba: “Nifulate, wase wafwi § wawazike wafwi wawo.”^{§†}

²³ Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata.²⁴ Ikanza tufani mbahari, mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi!²⁵ Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwenye, tivushe, epa tipoteya!”²⁶ Iye akiwambira javi: “Mbana muwa wofi? Umwe kwamini kwenu aba!” Basi, akilamuka, akisowerera mepo na bahari ka kwinyuka, kukitenda shuwari dembwe.²⁷ Wanu ware wakishanga, wakamba javi: “Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka mepo na bahari vinsikiriza?”

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

²⁸ Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye wamashetwani wawiri, wakilawa kumakaburi §††. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu kupita noyo njira-yo.²⁹ Mpunde noure wakinyangula, kuno wakindairi: “Mwana wa Mwenyezimungu, mbana kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika §†?”³⁰ Sambu, kitambo aba zikiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa.³¹ Mashetwani ware wakinlebeli Insa, wakamba: “Basi kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe zire.”³² Iye akiwambira: “Aya, ukani!” Mashetwani ware, nakuwalawa wanu ware, wakuka wakiwengira nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe zire wakituwa pakulu wakifika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama!³³ Wasunga wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka mpaka kaya ulu, wakereza piya habari zikunire zire na mambo awakunire wamashetwani ware.³⁴ Kusema kweli, wanu piya wa kaya ire wakuka ka Insa. Nakummona, wanlebeli alawe inti yawo ire.

Insa amponesa kitewe

9 Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka kwawo §††. ² Onani, wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire kwamini kwawo, akimwambira kitewe ire, akamba: “Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi ako aswamíiwa.”³ Na kweli, wanlimu wa shariya wamojawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: “Eyu kankukufuru!”^{§†4} Insa pejiwe mawazo awo, akamba: “Mbana mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo mwenu?”⁵ Avi, kwamba ‘Madambi ako aswamíiwa’, au kwamba ‘Lamuka wenende’, cangupa ndi cepi? ⁶ Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi duniya. §†† Noparepare, iye

† Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. †† “Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa” ndi wanu Sawari-Mayahudi. ‡ Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. †† “Wanu wa nowo ufalume-wo” mana ake Mayahudi. †† Ona Izaya 53:4. ††† Insa Almasihi akiramba mwananyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra “Binadamu wa Binguni”. Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. ††† Mana ake: akilebeli ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. § Epa “wafwi” mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. §† Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa. §†† Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. §† “Wakati saunafika” mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama. §†† Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. §† Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. §† Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo

kamwambira kitewe ire: "Lamuka usukure kinanda cako, uke vyako kwenu." ⁷ Nakulamuka, akilawa, akuka kwake. ⁸ Junudi ya wanu ware pawammonire, wopa, wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

⁹ Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa Matwaya, ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: "Nifulate!" Nakulamuka, akinfulata. ¹⁰ Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na wanafunzi wake, ona, waja wanu wengi warípisi nsoko † na wamádambi, wakikala kurya naye. ¹¹ Mafarizeu, nakuwona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: "Warípisi nsoko pamoja na wamádambi, mwanlimu wenu akurya nawo! Sababuni?" ¹² Falakini iye, nakusikira javire, kaamba: "Wanu wakomu awapita wakin-sakula dotoru, ila walwere." ¹³ Basi, murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya ††: "Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka." Basi, omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

¹⁴ Sambu, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika karibu ya Insa, wakamba: "Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga. Sababuni?" ¹⁵ Insa akiwajibu: "Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wajuzi kukimiwa wari na mwenyé harusi? Fala suku yakutwariwa mwenyé harusi kati yawo, wakati-wo wakuja kufunga. ¹⁶ Hapana mwenyé kutwala kipindi kipya, kutaya kiwamba munguwo ya mida, konta kipindi kipya-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. ¹⁷ Wala hapana munu atwála vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba ‡ zamida, konta ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-yo itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi, tayani vinyu yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala suku nyingi."

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

¹⁸ Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja, akinkokorera, akamba: "Mwanangu mwari kafwa sambu-pa. Fala ukúka, untula nkono wako julu yake, akuwa hai." ¹⁹ Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wanafunzi wake. ²⁰ Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake, lupindo ra sini, ²¹ kamana akiwaza javi: "Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona." ²² Insa akizungunuka, akinnang'aníza, akimwambira javi: "Mwanangu, rimbisa moyo! Kwamini kwako kukuponesa." Na mwanamuka ire, noure wakati ure, akiponesiwa. ²³ Insa, paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi ya wanu wakinyangula ‡, ²⁴ akiwambira javi: "Aya, lawani-pa! Mwari-yu aafwire, kalala tu basi!" Falakini ware wakola kunseka. ²⁵ Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira, akinkola nkono mwari ire, neye akilamuka! ²⁶ Ezi habari-zi zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

²⁷ Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno wakinyangula wakamba: "Mwana wa Daudi ‡, titendere huruma!" ²⁸ Iye nakufika ukaya, vipofu ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: "Mukwamini kuwa nanawo uwezo wakukuponesani?" Wakinjibu, "He, tukwamini, Mwenye!" ²⁹ Basi, akiwakumbula mmaso mwawo, akamba: "Patani kadiri ya kwamini kwenu!" ³⁰ Maso awo akiwafunguka, ngwee! Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: "Onani, anta munu mmoja asijiwe!" ³¹ Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

³² Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashetwani. ³³ Nakutuwiwiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga, wakamba: "Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!" ³⁴ Fala Mafarizeu wakamba javi: "Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za Nkulu wa mashetwani ‡‡‡!"

Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwananyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. † Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi. †† Ona Hozeya 6:6. ‡ Numba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala ikiwa ya mida, ainyuluka tena. ‡‡ Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. ‡‡ Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa. ‡‡‡ Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi.

Insa awawonera utungu wanu

³⁵ Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya noto-noto zire piya, akifunda mmasinagoga † mwawo, akereza Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa kila namuna ya ulwera na shida piya. ³⁶ Iye, nakuwawona wanu wengi ware, kawawonera utungu pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo sawana nsunga. ³⁷ Kwa javyo, akiwambira wanafunzi wake javi: “Awapo mavuno mengi, falakini wakolakazi ndi aba! ³⁸ Basi, nlebeleni Mwenyezimungu Mwenyé mavuno awapereke wakolakazi wavune mavuno ake.”

Mawalii kumi na wawiri

10 Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka julu ya kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwera na shida piya. ² Mazina a mawalii †† kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani atapiriwe zina ra Peduru, Andere nduye Peduru, Yakobu na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu, ³ Filipi, Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu, ⁴ Ansumani nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.

⁵ Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi: “Musuke ka wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya, ⁶ ila ukani kwanza ka waIzraeli, wasíke kamba makondoo. ⁷ Mwamusaka kupita-mo, tangazani ezi habari-zi javi: ‘Ufalume wa binguni uwa karibu!’ ⁸ Waponeseni walwera, waziribuseni wafwi, waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani bure. ⁹ Musirisukuze mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu. ¹⁰ Musisukure mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo. Kamana bora ndi nkolakazi na luziki rake. ¹¹ Kila kaya ulu au noto yamufika yonse, nsakureni nani kamilifu, mufikire nopo mpaka kulawa. ¹² Pamwingira nnyumba, komazani. ¹³ Ikiwa wanyewe nyumba-yo makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu, salama yenu ikuludirani wanyewe. ¹⁴ Sakupokererani wala sasikiriza usowezi wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu mwenu ‡. ¹⁵ Nukwambirani kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a Sodoma na Gomora †† ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

¹⁶ “Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. Kwa javyo, muwe wajanja kamba masungula, na wororo kamba makweyi. ††¹⁷ Mutengemane! Kamana wanu wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga kukucapani viboko. ††¹⁸ Na mbere ya mafumu na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. ¹⁹ Mukiperekiwa, musishugulike cakwamba. Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka kwamba. ²⁰ Konta sumwe musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati yenu. ²¹ Munu akuja kumpereka nduye aulaiwe †††, na wawa antenda novyo mwanawe, na wana wakuja kubishana na wawa zawo kufika kuwolaisa. ²² Mukuja kwiniwa kwa sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka mwinsho, eyo akuja kuvushiwa. ²³ Wakukulumbatani kaya-yo, tuwirirani kaya nyengine. Nukwambirani kweli kuwa amumariza kupita kaya piya za Izraeli saanaja Binadamu wa Bingu-ni. ²⁴ Hapana mwanafunzi anta mmoja wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda mwenye wake. ²⁵ Vitosha mwanafunzi kuwa kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa kamba mwenye wake. ⁵ Ikiwa mwenyé nyumba wamwita Belzebuli ††, futi wanu wa nnyumba mwake wawetaja?”

Wamujuzi kumopa nani?

²⁶ “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufiníkiwa sacifunuriwa, na cakufísiwa sacifisuriwa. ²⁷ Canukwambirani pakisi erezani panlangaza, na camuteteriwa mmasikiro, ibiyani umambi. ²⁸ Musiwope wanu wakuulaya mwiri, sawakidiri kuulaya roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho. ²⁹ Sikweli madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansu bila kwijiwa Baba wenu. †††³⁰ Anta nywiri za nkiswa mwenu zivalangiwa piya! ³¹ Basi, musope kamana muwa bora koliko madindi wengi. ³² Kwa javyo, kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu ári binguni kuwa wangu omi. ³³ Fala mwenyé kunikana omi mbere ya wanu, nomi novyo ninkana iye

† Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. †† Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu. ‡ Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, “Ripumuneni matakó”. †† Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Iburahima. †† Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.” ††† Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. ††† Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. § Mana ake: Ikiwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. †† “Belzebuli” zina rengine ra Ibilisi. ††† Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawa-sunga?

mbere ya Baba wangu ári binguni. ³⁴ Musidanize kuwa nija kutawanya salama mulumwengu-mu. Sijire kutawanya salama ila nija na upanga †. ³⁵ Kamana nija kunfitini mwananlume na wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu na nkwewe. ³⁶ Maadui wa munu ndi wári nnyumba mwake! ³⁷ Mwenyé kumpenda wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu omi, na mwenyé kumpenda mwanawe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu omi. ³⁸ Munu saasukula nsalaba †† wake na kunifulata, siyo bora kwangu omi. ³⁹ Awonérera mainsha ake, apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asinganira.”

Thawabu

⁴⁰ “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampokerera anitumire omi. ⁴¹ Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya mwenyé shariya. ⁴² Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasimana-wa mojawapo kikombe ca maji akuzizima kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu yake.”

11 Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na wawiri, akilawa pare akuka kufunda na kwereza mmakaya mwawo ‡.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

² Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatuma wanafunzi wake ³ wakandairi javi: “Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine mmojawapo? ††” ⁴ Insa akiwajibu, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya mambo a muri kusikira na a muri kuwona: ⁵ wanu sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na masikini wankwereziwa Habari Ngema. ⁶ Heri munu wakúwa kwangu omi aawona sababu yakunziwiya kuzidi kwamini.”

Insa asowera kuhusu Yahaya

⁷ Sambu, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya: “Paluwanja pare múka kuwona kinani? Nyani wakutikinyiwa na mepo? ⁸ Au múka kuwona kinani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani, wanu wakuvala mavazi meema, nnyumba ya nfalume ndi mwawári. ⁹ Fala noko múka kuwona kinani? Nabii? Nukwambirani kweli, iye kawapunda minabii. ¹⁰ Basi, iye ndi munu asewiwe nkati ya Mandiko ††: ‘Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako, akutengezera njira mbere yako.’

¹¹ Kweli-kweli nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na wanawaka, aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa binguni ndi nkulu wakunzaidi iye. ¹² Tangu suku za Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume wa binguni úkiwepo ushinda mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki kwa nguvu. ††¹³ Kona mpaka suku za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu nowo ufalume-wo. ¹⁴ Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii Aliyasi akirindiriwa kuja. ††¹⁵ Mwenyé masikiro, asikire!

¹⁶ Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasimana wakwikala kubazari, wakiwanyangurira wenziwawo, ¹⁷ wakamba:

‘Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!’

¹⁸ Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: ‘Kanawo jini.’ ¹⁹ Kaja Binadamu wa Binguni ⁵ akúrya na akúnywa, ewo wasema: ‘Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu! Rafiki wa waripisa nsoko na wamadambi!’ Novyo-sivyo wijiwifu wa Mwenyemizungu ukwijiwikana kwa vitendo vyake! ††

Inti za wanu saawasaka kutubiya

²⁰ Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda maajuzi mengi, koma awakutubiya. ²¹ Akamba: “Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Betisaida, ulaniwe! Koma maajuzi akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni, nanga walawirira wengi wenye kutubiya, wakuvala maguniya na kuripaka rivu ††. ²² Ndimana

† Mana a upanga ndi “umani”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. †† Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwलयira wanu wakuhukumiwa. Munu wakuwukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani. ‡ “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi. †† Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu. †† Ona Malakiya 3:1. ††† Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. ††† Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. § Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. §† Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyemizungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. §†† (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu ikiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikiwa watubu dambi zawo.

nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni † ikuja kuwa aba koliko yenu umwe. ²³ Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka Kuzimu! Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma ††, kaya íri-po mpaka rero! ²⁴ Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya ya Sodoma ikuja kuwa aba koliko yako uwe.”

“Njoni kwangu omi!”

²⁵ Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: “Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni na duniya, konta evi vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu, ila kuwafafanurira wanu watoto ‡. ²⁶ Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi vyavikunowa mbere yako. ²⁷ Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Hapana amwijiwa Mwana †† ila Baba, na hapana amwijiwa Baba ila Mwana na ware wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira. ²⁸ Piya wenye kusokera na wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi, nukupani pumuzi! ²⁹ Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo imani na unyenyekevu wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, ³⁰ konta lunda rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka.”

Kuhusu suku ya sabadu

12 Wakati-wo, suku moja sabadu ††, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wanafunzi ware ikiwakola njala, wakanza kuvunja masuke a tirigu, wakitafuna. ² Fala Mafarizeu pawawonire javire, wakimwambira: “Ló! Wawone wanafunzi wako wankutenda vinu saviri halali kutendiwa suku ya sabadu.” ³ Iye akiwajibu: “Amunafyoma vyaâendere Daudi pamoja na wenziwe paiwakorire njala? ⁴ Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu pamoja na wenziwe, watafuna mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. ⁵ Au amunafyoma Taureti kuwa walongozi wa dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu sawana makosa? ⁶ Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu koliko Nyumba Takatifu! ⁷ Munejiwa mana a ewu usemi-wu: ‘Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka’, amungari kuwalaumu wanu sawana makosa. ⁸ Konta Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sabadu.”

Munu wakuremala nkono

⁹ Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. ¹⁰ Ákiwapo munu wakuremala nkono. Ewo wandairi wakamba: “Mwaja! Halali kuponesa sabadu?” Wandairi javyo ipate wanlaumu. ¹¹ Fala iye akiwambira: “Nani kati yenu áwa na kondoo mmoja kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu, kwa nowo wakati-wo katowa kunkola, kunlavya? ¹² Onani, aafái pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda meema suku ya sabadu.” ¹³ Ikisa akimwambira munu ire, akamba: “Olosa nkono wako.” Iye akolosa na akiponesiwa, úkiwa nzima kamba mwengine. ¹⁴ Fala Mafarizeu wakilawa, wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

¹⁵ Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi wakifulata, neye akiwaponesa piya, ¹⁶ akiwalaizira wasereze vyaatendere. ¹⁷ Vitimizwiwe vyaâsemire nabii Izaya ††† kuwa:

¹⁸ “Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore,
mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu.

Nintaya Roho yangu kati yake,
iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.

¹⁹ Aakaidi wala aanyangurisana na munu,
shauti yake aisikirikana panja.

²⁰ Aanyanda muwa wakuvunjika,
wala aazimisa paviyu yakufuka rosi,
mpaka suku yakushinda shariya yangu.

²¹ Na zina rake, mataifa watumaini.”

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

²² Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu ya mashetwani. Iye akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona. ²³ Wanu piya wakishanga, wakamba: “Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?” ²⁴ Fala Mafarizeu pawasikire, wamba: “Eyu munu-yu aawatuwisa mashetwani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa

† Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. †† Wakati wa Ibrahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19. ‡ “Watoto” epa mana ake ndi wanu wanyenyekvu. †† Mwana ndi Mwenye Insa Al-masihi. †† Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. ††† Ona Izaya 42:1-4.

mashetwani †.”²⁵ Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: “Kila ufalume wakwawányika makundi akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba yakwawányika makundi akubishana watupu, aiinshi.²⁶ Ikiwa Shetwani †† awatuwisa mashetwani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo uinshi mwaja?²⁷ Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Belzebuli, sambi wanafunzi wenu wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi, ewo ndi wakulamulani.²⁸ Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyezimungu!²⁹ Au, munu nnyumba ya munu wakurimba akwingira kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga mwananyewe, mwaja? Akinfunga ndi pamwiwira nnyumba mwake.³⁰ Munu saári pamoja nomi, abishana nomi, na sakusánya pamoja nomi, atawanya.³¹ Ndimana nukwambirani javi kuwa kila dambi na kufuru waswamiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu ‡ auswamiwa.³² Na asowéra kwa kubishana na Binadamu wa Binguni aswamiwa, fala asowéra kwa kubishana na Roho Takatifu, aaswamiwa ulumwengu-wu wala usaka kuja.”

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

³³ “Tenderani juhudi muti uwe mwema ††, visumo vyake vikuwa vyema, au tenderani ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti ukwijiwikana kwa visumo vyake.³⁴ Umwe kabila ya manyoka! Musoweraja usowezi mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo ndi cilawira pakanywa.³⁵ Munu mwe-ma nkati ya ankiba ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya, alavya usowezi mbaya.³⁶ Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi saufāi usowériwa na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo.³⁷ Konta kwa usowezi wako, ukwakikishiwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa.”

Alama ya maajuza a nabii Inusu

³⁸ Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinlebeli, wakamba: “Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako.”³⁹ Fala iye akiwajibu: “Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saári ya nabii Inusu.⁴⁰ Basi, kamba Inusu vyékare suku natu usiku na nsana mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa Binguni akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na nsana.⁴¹ Sambi, suku yakulamuriwa †† walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci, konta watubiya paakereza nabii Inusu. Na kumbe arípo epa kampunda Inusu!⁴² Ikisa tena, suku yakulamuriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli ††† ahukumu kizazi-ci, konta kâlawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa kampunda Selemani!”

Kuludi ka shetwani

⁴³ “Shetwani, akinlawu munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula, fala aapata.⁴⁴ Sambi akwamba: ‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’ Nakufika, asingana yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-sana.⁴⁵ Akuka awatwala wenziwe saba wakumpunda iye mwananyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo, na munu-yo hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka kuwa eci kizazi kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

⁴⁶ Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira panja, wakisakula wasowere naye.⁴⁷ Munu mmoja akimwambira, akamba: “Ona! Mamayo na wanduzo wawa panja pare wasakula wasowere nawe.”⁴⁸ Iye akinjibu munu ire, akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi wepi?”⁴⁹ Nakolosa nkono akiwolota wanafunzi wake ware, akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu!”⁵⁰ Konta munu asaka kuwa onse aténda caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi mama.”

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

13 Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje ya tanda.² Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa, akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire.³ Noparepare, akiwafunda wanu vinu vingi vyawenye kwa kinyume, akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja akipita akivyala.⁴ Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola.⁵ Mbeyu nyengine

† Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini. †† Au: “Ibilisi”. ‡ Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli. †† Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. †† “Suku yakulamuriwa” mana ake “suku ya Kiyama”. ††† Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

igwirira mmawe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta aikiwepo misanga mingi. ⁶ Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aikiwa na mizipe sana. ⁷ Mbeyu nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala. ⁸ Mbeyu nyengine igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja miya, nyengine sitini, na nyengine talatini. ⁹ Basi, mweny  masikiro, asikire!”

Mana a kinyume

¹⁰ Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni kuwambira kwa kinyume?” ¹¹ Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po mwijiwisiwa siiri za ufalume wa binguni, fala ewo-po ^{††} awejiwisiwe. ¹² Kamana mweny  kuwa na kinu, apewa akuwa na vingi, fala munu saana kinu, aba caari nawo noco anyang'anyiwa. ¹³ Ndimana niwasowerera kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira wala awereriwa. ¹⁴ Javyo vitimiziwa kwawo vya semire nabii Izaya [‡], akamba:

‘Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.

¹⁵ Konta myoyo ya wanu-wa migumu.

Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.

Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yereriwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa’ ” amba ndi Mola.

¹⁶ Insa akiwambira tena: “Heri maso enu konta muwona, pamoja na masikiro enu konta musikira. ¹⁷ Nukwambirani kweli kuwa minabii wengi na makamilifu v wajibu kuwona vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vya-musikira-vi, fala awasikire.”

Mana a kinyume kuhusu nvyari

¹⁸ “Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari: ¹⁹ Kila mweny  kusikira usemi wa ufalume akitowa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja Ibilisi anlavya ciri mmoyo mwake. ²⁰ Mbeyu igwirire mmawe ndi mweny  kusikira usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha, ²¹ fala aainshi nawo suku nyingi, kwa kuwa aana mizipe nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, abugudika, akwasa. ²² Mbeyu igwirire kati-kati ya miwa ndi mweny  kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na udanganyifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. ²³ Na ire mbeyu igwirire munsanga warutuba, ndi mweny  kusikira usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja visumo miya, mwengine sitini na mwengine talatini.”

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

²⁴ Kinyume cengine kawambira, kaamba: “Ufalume wa binguni uwa kamba munu wakuvyala mbeyu ngema mmasamba mwake. ²⁵ Falakini wanu pawalarire, akija aduwi wake akivyala minyani ^{††} nkati ya tirigu, akuka vyake. ²⁶ Paikurire tirigu ire ikitambuluka, na minyani ikanza kuwoneka. ²⁷ Basi, wakolakazi wa mweny -nyumba wakinfika karibu, wakimwambira javi: ‘Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema? Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?’ ²⁸ Iye akijibu: ‘Aduwi mmojawapo ndi atendire javyo.’ Wakolakazi ware wakindairi: ‘Musaka tikadobore minyani ire?’ ²⁹ Fala iye akiwajibu: ‘Musuke kudobola, konta pakudobola musanganya na tirigu. ³⁰ Asani kwanza ikure na tirigu mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka kuwambira wavuni kuwa: “Kwanza lavyani minyani, mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala tirigu-yo vunani, mutaye nkikuti mwangu.” ^{†††}”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

³¹ Insa akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba mbeyu ya mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba mwake. ³² Ingawa eyo mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vitundu nvitambi vyake.”

[†] Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. ^{††} Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. [‡] Ona Izaya 6:9,10. ^{†††} “Minyani” epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirigu fala mbeyu yake isambala. ^{††††} Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43.

Kinyume kuhusu furumento

³³ Akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba furumento. Mwanamuka atwala furumento aba javi, asanganya na ufu wa tirigu mwingi. Furumento ire ikwingirirana muufu mure piya.”

³⁴ Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Akiwambira kinu bila kutumira kinyume. ³⁵ Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja † kuwa:

“Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu.”

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

³⁶ Sambu, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare, wanafunzi wake wakinfika karibu, wakamba: “Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani mmasamba.” ³⁷ Iye akiwajibu: “Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu wa Binguni. ³⁸ Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema †† ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo. Minyani ndi wanu wári upande wa Ibilisi, ³⁹ na aduwi avyarire minyani ndi Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho wa ulumwengu, na wavuni ndi malaika. ⁴⁰ Kwa javyo, kamba vyailaviwa minyani ikociwa moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. ⁴¹ Binadamu awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume wake piya, wawakóresa dambi wenziwawo na wenye kutenda vitendo vibaya. ⁴² Ware wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno. ⁴³ Basi wenye shariya wakuka kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume wa Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

⁴⁴ “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa mmasamba. Vyaapita munu akiwonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka, kuuzanya piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are! ††”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

⁴⁵ “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja wakusakula ambari yakusitawi pakulu. ⁴⁶ Paasingana ambari moja ya nzuruku mwingi, alawa akuka kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

⁴⁷ “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yakutaiwa mbahari yakukoresa inswi za kila namuna. ⁴⁸ Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu, wakwikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifâi wakefya. ⁴⁹ Javyo ndi vyavisaka kuwa suku ya Kiyama: wakuja kulawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu wa shariya, ⁵⁰ wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.” ⁵¹ Basi, Insa akiwadairi wanafunzi wake: “Mwereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.” ⁵² Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya apinduka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé nyumba wakulavya nkati ya mali zake vinu vipya na vya mida.” ⁵³ Insa, pesire kuwambira kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

⁵⁴ Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wakishanga, wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maajuza-ya vyankunlawirira ndepi? ⁵⁵ Eyu si mwana wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu, Ansumani, na Yuda? ⁵⁶ Walumbuze piya atiri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira ndepi?” ⁵⁷ Na wakibugudika naye. Fala Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila mahala, ila kwawo na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.” ⁵⁸ Basi, aatendire maajuza mengi kwawo konta awakimwamini.

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

14 Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa. ² Akiwambira wakolakazi wake javi: “Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi, ndimana atendeka maajuza-yo!”

† Ona Zaburi 78:2. †† “Wanu wakuwa ufalume ndi wawo” mana ake “ware wanfulata Insa”. ‡ Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. †† Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

³ Kamana Herodi ânkore Yahaya, akintaya nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa nduye Filipi. ⁴ Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo haki kuntenda kuwa nkawako!” ⁵ Ingawa Herodi akisaka kumulaya, fala akiwopa wanu, konta wakintula Yahaya kuwa nabii. ⁶ Sambu ikifika suku ya sherehe yakutenda mwaka Herodi. Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo vikimwajibu sana Herodi. ⁷ Kwa javyo akilapira kumpa caalebela conse. ⁸ Mwari ire, kwa kushongezeriwa na mamaye, akilebela akamba: “Nipeni sambu-pa nyinga kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.” ⁹ Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira mbere ya piya wetiwe ware, akamuru apewe. ¹⁰ Akintuma munu, akasinje kiswa ca Yahaya nkalaboshu. ¹¹ Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nyinga, akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye. ¹² Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakitwala kivirikiti cake, wakuka wakizika, ikisa wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

¹³ Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake mahala sapana wanu. Fala wanu wengi pawasikire, wakilawa mmakaya mwawo wakifulata luwansi. ¹⁴ Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi, akiwawonera utungu, akiwaponesa walwere wawo. ¹⁵ Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu wakimwambira: “Epa mahala-pa panyamazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa watawanyike wo ke mma-makaya, wakauze cakurya warye.” ¹⁶ Fala Insa akiwambira: “Ailazimu kuwa ewo-po wo ke vyawo. Umwe-po wapeni cakurya warye!” ¹⁷ Ewo wakinjibu wakamba: “Atina kinu, ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.” ¹⁸ Iye akiwambira: “Njoni nazo kuno.” ¹⁹ Ikisa iye akamuru kuwa wanu piya wekare pansu mminyani, akitwala mikate mitanu na inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni, akintukuza Mwenyezimungu †, akimeya mikate ire vipande-vipande, akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu ware piya. ²⁰ Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa, wakikusanya mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na viwiri. ²¹ Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu, kwasa kuwawalanga wanawaka pamoja na wasimana ††, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

²² Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire mungalawa walongore ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu ware. ²³ Nakwisa kulayana nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa. Pariswere juwa, akibaki yeka. ²⁴ Fala ngalawa ilawire ire íkiwa baidi na kaya, íkirefya na maluwimbi konta ikibisha. ²⁵ Paifikire alufajiri Insa akuka akifika mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu ya maji, wé! ²⁶ Wanafunzi ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba: “Eyu nsoka!” Wakingira kurama na wofi. ²⁷ Fala noure mpunde ure, Insa akiwambira akamba: “Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!” ²⁸ Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikiwa nduwe, namuru nenende julu ya maji nifike pauri-po!” ²⁹ Akinjibu: “Njo”. Nakwisuka mungalawa mure, Peduru akenenda julu ya maji, akuka paákiwa Insa pare. ³⁰ Fala paawonire mepo kuwa nyingi, akopa, akanza kutita, kuno akifula lukuto, akamba: “Mwenye, nivushe!” ³¹ Kwa mpunde noure, Insa akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini kwako aba, mbana kudanzira?” ³² Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. ³³ Piya wákiwa mungalawa mure wakintukuza wakamba: “Kweli-kweli kuwa Mwana wa Mwenyezimungu!”

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

³⁴ Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya Genezareti. ³⁵ Sambu, wanu wa nkaya mure, pawamanyire Insa, wakitangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira walwere piya. ³⁶ Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na kweli-kweli wakumbure ware, piya waponi.

Vinu vyakuntaya munu haramu

15 Sambu, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalemu wakuka ka Insa, wakindairi: ² “Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa mida? Kamana wakirya awanawa.” ³ Fala Insa akiwajibu, akiwambira: “Mbana umwe novyo mutupa shariya za Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu?” ⁴ Konta Mwenyezimungu kasema javi: ‘Umwinshimu wawayo na mamayo.’ Na: ‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe.’ ⁵ Fala umwe mufunda javi: mwenyé kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi kukupani, nilavya swadaka ka Mwenyezimungu ‡. ⁶ Basi ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu. ⁷ Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-sana tangu mida julu yenu, akamba:

† Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. †† Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi. ‡ Wakati wa Insa, ikiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.)

⁸ Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi, fala myoyo yawo iwa baidi nami.

⁹ Newo wankunitukuza bure, wankufunda ngano zawalanga wanu.’”

¹⁰ Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: “Sikirizani, ereriwani! ¹¹ Sico cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu haramu.” ¹² Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimwambira: “Ukwijiwa kuwa Mafarizeu ware, pawasikire usowezi wako, wabugudika?” ¹³ Fala iye akiwajibu, akamba: “Kila muti savyarire Baba omi ári binguni udoboriwa. ¹⁴ Waseni! Ewo wanu sawawona wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu mwenziwe, wo-wawiri wagwira mpondo gudu!” ¹⁵ Peduru akimwambira, akamba: “Ewo nfono-wo tifafanurire mana ake.” ¹⁶ Iye akamba: “Umwe novyo amunamba kw-ereriwa? ¹⁷ Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na cilawa cukwefyeriwa mpondo ncovero. ¹⁸ Fala vilawa pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa haramu. ¹⁹ Konta mmoyo mulawa mawazo mabaya, kuulaya, uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na matukano. ²⁰ Evi ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu.”

Kwamini ka mwanamuka mmoja

²¹ Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni †. ²² Sambu, mwanamuka nKanaa †† wa nozire inti zire akikuwa, akamba: “Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini.” ²³ Fala Insa aanjibire anta kinu. Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakimwambira, akamba: “Mwase oke vyake kanta kankutinyangula nyuma kuno.” ²⁴ Fala Insa akiwajibu, akamba: “Situmiwe ka wanu wengine ila ka waIziraeli tu basi ‡, wenye kupoteya kamba makondoo.” ²⁵ Fala mwanamuka ire, nakuja akintukuza, akamba: “Mwenye, nisaidiye!” ²⁶ Iye akinjibu: “Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa pakaya.” ²⁷ Fala iye akamba: “He, Mwenye, fala anta na umbwa †† zikuryanga vyakuwagwa watwa wawo pameza!” ²⁸ Sambu Insa akinjibu, akimwambira: “Uwe mama, kwamini kwako kukulu! Tenderiwa kamba vyausaka.” Noure mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

²⁹ Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango, akikala. ³⁰ Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu, mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatu-la piya ware mbere yake, neye akiwaponesa. ³¹ Wanu ware washanga, konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu wakuremala wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu sana Mwenyezimungu wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

³² Sambu, Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba: “Ewa wanu-wa niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa suku natu, na awana cakurya. Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira.” ³³ Wanafunzi ware wakindairi javi: “Cakurya palanga-pa cakuwatoshwa wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?” ³⁴ Insa akiwambira: “Muwa nawo mikate myengapi-po?” Ewo wakijibu: “Saba, na inswi aba.” ³⁵ Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansu. ³⁶ Insa akitwala mikate saba ire na inswi zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware. ³⁷ Wakirya piya, wakikuta. Wakilokota vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu saba. ³⁸ Wanu wârire wâkiwa wanawalume alufu nne, bila kuwawalanga wanawaka pamoja na wasimana, we! ³⁹ Basi, Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa, akuka upande wa Magadani.

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

16 Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumyerera, wakimwambira awatendere alama ya binguni awolotere. ² Fala iye, nakuwajibu, akamba: “Ikifika jironi mukwamba: ‘Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja kutenda undu.’ ³ Na subuu namapema mukwamba: ‘Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.’ Vyakuwa julu, mukwereriwa cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati maalumu-wo amukidiri kwereriwa. Sababuni? ⁴ Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala acipewa alama ila alama ya nabii Inusu.” Iye akiwasa, akuka vyake.

† Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli. †† “NKanaa” mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. ‡ Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa “Nyumba ya Iziraeli”. †† Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kweli kuwa mwanamuka ire akwamini.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

⁵ Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula mikate. ⁶ Insa akiwambira javi: "Tunzani, rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!" ⁷ Ewo wakanza kuduguda watupu: "Konta atirisukuze mikate." ⁸ Insa paawafahamire, akiwambira: "Mwana muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna mikate? ⁹ Mwaja amunamba kufahamu wala amukumbukira mikate mitanu ka ware wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? ¹⁰ Wala ire mikate saba ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? ¹¹ Amwereriwa namunani kuwa sikamba mikate? Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu." ¹² Basi ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila kankwamba rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

¹³ Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi wake javi: "Wanu wawamwita Binadamu wa Binguni ndi wepi?" ¹⁴ Ewo wakijibu: "Wengine Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na wengine Yereimiya au nabii mmojawapo." ¹⁵ Iye akiwambira: "Umwe-po mukwamba omi niwa nani?" ¹⁶ Ansumani Peduru akijibu akamba: "Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu hai †." ¹⁷ Insa akinjibu akamba: "Heri uwe, Ansumani mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu †† akufafanurire kusema javi, ila Baba wangu ári binguni. ¹⁸ Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa Peduru ‡, na pajulu ya ewu mwala-wu ‡‡ nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu ‡‡ aikidiri kushinda eyo jamati-yo. ¹⁹ Nomi nukupa mifungulo ya ufalume wa binguni. Kwa javyo, kila caulunganisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa novyo binguni." ²⁰ Basi, akiwambira wanafunzi wake wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

²¹ Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza wanafunzi wake kuwa inlazimu kuka mpaka Yerusalemu, akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe. ²² Noparepare Peduru akimwitira kunyenje, akanza kunkaidi akamba: "Anta, Mwenye! Vinu-vyo avikukuna futi!" ²³ Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: "Uka nyuma yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka Mwenyezimungu, ila ka wanadamu."

²⁴ Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: "Asáka kunifulata omi onse, akaidi moyo wake, aritike nsalaba wake, anifulate. ²⁵ Kamana mwenyé kusaka kukengera mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asingana. ²⁶ Mwaja, munu apata faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake? ²⁷ Kamana Binadamu wa Binguni akuja kati ya utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja kunripa kila munu kwa vitendo vyake. ²⁸ Nukwambirani kweli kuwa muripo-pa-mwe, wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume wake."

Kutaduka ka Insa

17 Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Yahaya, munu na nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yawo. ² Iye akitaduka mbere yawo, uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú kamba nuru! ³ Na mpunde noure, wakilawirira Musa na Aliyasi wakipakanira naye. ⁴ Akilawa Peduru akimwambira Insa akamba: "Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka, nijenga nopa vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi." ⁵ Kuno akisowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana shauti ikamba: "Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu, waniri radi naye. Nsikirizeni!" ⁶ Wanafunzi ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso, wakopa pakulu. ⁷ Fala Insa akiwafika karibu yawo, akiwakumbula, akiwambira: "Lamukani! Musope kinu!" ⁸ Pawenure uso, awammonire munu, ila Insa tu basi.

† "Mwana wa Nlungu hai" mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. †† Kigeregu wafasuli: "mwiri na damu", mana ake "mwanadamu". ‡ "Peduru" mana ake ukwambiwa "mwala". ‡† Idaniziriwa kuwa "ewu mwala-wu" kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwika kwa zina ra "Nryango wa mashetwani". Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. ‡‡ Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani.

⁹ Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba: “Musimwambire munu amuwonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi.” ¹⁰ Wanafunzi ware wakindairi Insa, wakamba: “Mbona wanlimu wa shariya wankwereza kuwa ajuzi kwanza aje Aliyasi?” ¹¹ Insa akiwajibu, akamba: “Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye atengeza piya, ¹² fala nukwambirani kuwa Aliyasi kâja futi, ila Mayahudi awamanyire, wantenda vyawasakire vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaaja kutabika mmakono mwawo.” ¹³ Noparepare wanafunzi ware watula kuwa kankumwamba Yahaya mwenyê Koza †.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

¹⁴ Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja ka Insa, akikokora mbere yake, ¹⁵ akamba: “Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye nlwere kisalasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi zawenye. ¹⁶ Nimpereka ka wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa.” ¹⁷ Insa akijibu, akamba: “Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.” ¹⁸ Insa akinsutumu jini ire, akintuwisa. Kwa noure wakati ure, nnemba ire akipona. ¹⁹ Nakisa wanafunzi ware wakuka karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: “Mbona ofwe-pa atikidirire kuntuwisa?” ²⁰ Iye akiwajibu: “Konta kwamini kwenu aba. Nukwambirani kweli kuwa mukiwa nawo kwamini kamba mbeyu ya amostarda †† mukidiri kusowerera mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo nanga ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!” ²¹ ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

²² Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu, ²³ ewo wamulaya, fala suku ya tatu afufuriwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

²⁴ Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri ††, wakimukira Peduru, wakindairi javi: “Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu wenu aripanga?” ²⁵ Iye akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire nnyumba mure, Insa kawa ntanzi kusowera, akindairi javi: “Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu wapokerera nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo †† au ka wanu wengine?” ²⁶ Akilawa Peduru akijibu: “Ka wanu wengine.” Sambu Insa akisema javi: “Basi, wana wawa nawo uhuru, awaripa. ²⁷ Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka mwani †††, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula kanywa, usingana jarajara †††. Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako.”

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

18 Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: “Muufalume wa binguni, munu bora pakulu nani?” ² Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-kati yawo, ³ akamba: “Nukwambirani kweli, ikiwa amuripindure mukiwa kamba wasimana, visaka kuwa vyonse amwingira muufalume wa binguni. ⁴ Kamana, mwenyê kurinyenyekeya mwananyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume wa binguni.

⁵ Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera omi. ⁶ Fala ankósesa kisimana mmojawapo ⁵ wakunitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwé kati-kati ya bahari.

⁷ Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana sibudi siti kuwepo kukosa. Falakini alaniwe mwenyê kukosesa! ⁸ Basi sambu, ikiwa nkono wako au mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, wefye kunundu! ^{8†} Fadari kwako uwe wingire mumainsha a milele sauna nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto wa milele na makono mawiri au maulu mawiri. ⁹ Na riso rako rukukukoresa dambi, kotopola noro, wefye kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi, zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri.”

† Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyê Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12. †† Amostarda ndi miti iri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. ‡ Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.] †† Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume. †† “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. ††† “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ††† Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufáire kuripa nsoko wa wanu wawiri. § “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana. §† Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni.

Nfano wa kondoo wakwasika

¹⁰ “Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambirani kweli kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni. ¹¹ ¹² Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo miya, akasika kondoo mmoja, atendaja? Aawasa tuswini na kenda mmyango nomo, kupita akin-sakula mmoja asike ire? ¹³ Na akimmonerera, nukwambirani, antendera radi pakulu koliko tuswini na kenda sawasike ware. ¹⁴ Kwa javyo, Baba wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana anta mmoja asipoteye.”

Kuswamiyana

¹⁵ “Ikiwa nduyo ^{††} kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu tu basi. Akukusikira, kumpata nduyo. ¹⁶ Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja au wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu mwaha-wo wakikishiwe. ¹⁷ Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo jamati, nture kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.

¹⁸ Nukwambirani ^{††} kweli kuwa kila camulungánisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse ^{††} mulumwengu-mu, cikwasanisiwa novyo binguni.

¹⁹ Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubaliyana kunlebeli Mwenyezimungu shauri mo-jawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba wangu ári binguni. ²⁰ Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa zina rangu omi, niwapo kati yawo.”

Kuhusu kuswamii

²¹ Sambu, Peduru akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, akinikoserera mwenzangu inilazimu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?” ²² Insa akinjibu: “Sisema mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara saba! ²³ Ndimana ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake. ²⁴ Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta ^{†††} alufu kumi. ²⁵ Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi ire ozanyiwe, pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni ire. ²⁶ Ntumisi ire, nakugwa akikokora mbere yake, akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa piya deni.’ ²⁷ Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi ire, akimwasa, akinswamii deni yake. ²⁸ Na paalawire pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenziwe wammwira kontu amusini ^{†††}. Noparepare akinkola, akinpota, akimwambira: ‘Niripe nzuruku wangu!’ ²⁹ Basi ntumisi mwenziwe ire, nakugwa akinlebeli akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa.’ ³⁰ Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintayisa nkalaboshu mpaka aripe deni yake ire. ³¹ Basi watumisi wenziwe ware pawawonire mambo akunire are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambira mwenye wawo piya akunire are. ³² Noparepare, mwenye wawo ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi: ‘Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya nukuswamii konta kunilebeli. ³³ Aukijuzi uwe novyo kummonera utungu mwenziwo kamba vyanukuwonere omi?’ ³⁴ Basi mwenye wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka wenye kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya. ³⁵ Basi ndi kamba Baba wangu ari binguni vyaasaka kukutendani, ikiwa amuwawamii wenzenu ka moyo radi.”

Insa afunda kuhusu talaka

19 Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka Yordani. ² Wanu wengi wawenye wakifulata, na noko iye akiwaponesa walwere.

³ Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: “Mwaja! Halali nlume kuntaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?” ⁴ Iye kajibu kaamba: “Aya ^{§†} ísema kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na muka, eyo aya-yo amufyomire?” ⁵ Novyo akamba ^{§††} kuwa nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye, alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyoy? ⁶ Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanadamu asanise.” ⁷ Ewo wakindairi tena: “Sambu, mbena nabii Musa kamuru kuntaliki muka na kumwasa?” ⁸ Insa akiwajibu: “Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu ^{§†}. Fala tangu mwanzo aiwere javyo. ⁹ Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake, saíri kwa sababu ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga.” ¹⁰ Wanafunzi wake ware wakamba javi: “Ikiwa ndi javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba.” ¹¹ Iye

[†] Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwawusha wanu wakwasika.] ^{††} “Nduyo” mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. [‡] Ona Kumbukumbu 19:15. ^{††} Ona 16:19. ^{‡‡} Kigeregu: “kila kinu camufunga conse”. ^{†††} Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraéli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye! ^{†††} Kigeregu: “denari miya”. Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba. [§] Kusema kweli, ntumisi ire ájuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu kontu aana namuna ya kuripa deni ire. ^{§†} Ona Mwanzo 1:27. ^{§††} Ona Mwanzo 2:24. ^{§‡} “Myoyo kuwa migumu” mana ake ndi myoyo saina pendu.

akiwambira: “Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliwa na Mwenyezimungu. ¹² Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine wakuritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni †. Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!”

Insa awajanliya wasimana

¹³ Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira, ¹⁴ fala Insa akamba: “Waseni wasimana-wo waje kuno, musiwakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi wawo.” ¹⁵ Nakwisa kuwatula makono ††, akilawa mahala pare.

Nnemba tajiri

¹⁶ Sambu, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: “Mwanlimu! Cema ndi cepi canijuzi kutenda nipate mainsha a milele?” ¹⁷ Iye akimwambira: “Mbeni unidairi kuhusu cema cauji kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe ukisakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri.” ¹⁸ Iye akindairi: “Ámurini?” Insa akisema: “Usiulaye, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, ¹⁹ mwinshimu wawayo na mamayo, na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwananyewe.” ²⁰ Nnemba ire akamba: “Ezo ámuri-zo piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?” ²¹ Insa akimwambira: “Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo uriturira ankiba binguni ‡. Nakisa uje unifulate.” ²² Fala nnemba ire paasikire ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi. ²³ Insa kawambira wanafunzi wake: “Nukwambirani kweli-kweli kuwa tajiri virigariga kwingira muufalume wa binguni! ²⁴ Nukwambirani tena: Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁵ Nakusikira wanafunzi ware, washanga pakulu futi, wakindairi: “Ávi, asáka kuvuka †† nani?” ²⁶ Insa akiwanang'aniza, akiwambira: “Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu, piya vinu vikidirika.” ²⁷ Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: “Ofwe tasa piya, tukufulata uwe. Faida yetu ofwe ndi yepi?” ²⁸ Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli umwe munifulata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni paasaka kwikala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi na mawiri a Izraeli. ²⁹ Mwenyé kwasu nyumba, wanduze, walumbuze, wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faida mara miya, na ariti mainsha a milele. ³⁰ Fala wengi wanzire †† wakuja kuwa mwinsho, na wári mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

20 “Sambu, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire subuu namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake. ² Basi, nakusikizana nawo jarajara moja ya parata ††† kutwa, akiwapereka kumasamba kwake. ³ Nakulawa tena ora ya subuu, kawawona wanu wengine wemira pabazari, sawatenda kinu, ⁴ akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba, nukupani haki yenu.’ Newo wakúka. ⁵ Akilawa tena nsana na ruremba, akitenda novire. ⁶ Ikisa tena jironi paalawire, kawasingana wanu wengine wemira, akiwadairi: ‘Mwimira epa kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?’ ⁷ Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizane nofwe.’ Iye akiwambira: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba.’ ⁸ Pariswere juwa, mwenyé masamba ire kamwambira kapatashi wake javi: ‘Wete wakolakazi piya, uwaripe nshahara wawo, uwanze wajire mwinsho mpaka wanzire kuja.’ ⁹ Basi kweli, pawafikire wajire jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya parata †††. ¹⁰ Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanizira kuwa wapokera nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera novyo jarajara moja ya parata! ¹¹ Pawapokere, wanduguda mwenyé masamba ire, ¹² wamba: ‘Wajire mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tikivumirira juwa!’ ¹³ Fala iye, nakunjibu munu mmoja, kamwambira: ‘Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya. Atisikizane jarajara mmoja ya parata?’ ¹⁴ Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo wa mwinsho-yu kamba vyanukupere uwe. ¹⁵ Mwaja! Omi sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu? Riso rako ribaya konta ya umunu-mwema wangu?’ ¹⁶ Kwa javyo wanu wa mwinsho wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa wa mwinsho.”

† Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu. †† “Kuwatula makono” ndi alama yakulebelele duwa. ‡ “Kuriturira akiba binguni” mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwananyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21. †† “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele. †† “Wengi wanzire” mana ake ndi wanu waku. ††† Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja. ††† Jarajara moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

¹⁷ Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe wanafunzi wake munjira akiwambira javi: ¹⁸ "Sikirizani! Epa tankukwera Yerusalemu. Eko, Binadamu wa Binguni akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya, newo wanhukumu olaiwe. ¹⁹ Wampereka ka Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa."

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

²⁰ Sambu, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka karibu ya Insa, akikokora mbere yake akinlebelu kinu. ²¹ Insa akindairi: "Usakani?" Iye akinjibu: "Ona, amuru wanangu wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja akwikare nkono nriri wako na mwengine nkono sonto." ²² Insa akinjibu, akamba: "Anta camulebela, amwijiwa. Mukidiri kunywa kaneka yangu † canisaka kunywa omi?" Ewo wakinjibu: "Tikidiri." ²³ Insa akiwambira: "Ndi kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriri au nkono sonto, sina ídini. Ila wenye kwikala watengezéri-wa na Baba wangu." ²⁴ Wanafunzi kumi wengine ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri munu na nduye. ²⁵ Fala Insa akiweta, akiwambira: "Mukwijiwa kuwa mafalume wa mataifa wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka julu yawo. ²⁶ Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu, asakúla kuwa nkulu onse, awe ntumisi wenu, ²⁷ na kati yenu asakúla kuwa ntanzi onse, awe ntwana wenu. ²⁸ Ndi kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiwa, ila atumike na apereke mainsha ake awavushe wanu wengi."

Insa awaponesa vipofu wawiri

²⁹ Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakifulata. ³⁰ Sambu, wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula uto, wakamba: "Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!" ³¹ Wanu ware wakiwenyukira wanyamare. Fala ewo wakizidi kufula uto: "Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere utungu!" ³² Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: "Musaka nukutendeni mwaja?" ³³ Ewo wakijibu: "Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!" ³⁴ Insa, kwa kuwawonera utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira kuwona, wakifulata Insa.

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

21 Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu, wakifika Betifage pamwango wa Mizaituni. Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwambira: ² "Ukani kaya íri mbere yenu ire. Nakufika, múnsingana buru mmoja kafungiriwa pamoja na mwanawe. Munfungure, muje naye. ³ Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa: 'Buru-yu ansakula Mwenye', basi iye akwasani mukuja nawo." ⁴ Evi vikuna novire ipate utimiziwe usowezi waâsemire nabii mmoja akamba:

⁵ "Mwambireni mwari wa Ziyoni ††:

'Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!' " †

⁶ Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire. ⁷ Waja naye buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo zawo. Insa akikala julu yake. ⁸ Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo zawo munjira. Wanu wengine wakisinja makuti a mitende, wakitandika munjira. ⁹ Na makundi a wanu wáki-wa mbere na wákiwa nyuma, wakupaza nyimbo, wakamba:

"Hozana †† Mwana wa Daudi!

Bora ári kuja kwa zina ra Mola!

Hozana julu mbinguni!"

¹⁰ Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba: "Eyu munu-yu nani?" ¹¹ Wanu ware wakisema: "Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!"

† "Kunywera kaneka" mana ake kukuna mashaka. †† "Mwari wa Ziyoni" ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † Oña Izaya 62:11; Zagaríya 9:9. †† "Hozana" mana ake "asifiwe".

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

¹² Sambu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya na wakiuza vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya wakiuzanya mapomba. ¹³ Ikisa akiwambira: "Yândikiwa † javi: 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba ya duwa.' Fala umwe mutenda jonga ra wevi." ¹⁴ Nnyumba Takatifu nomo, wanjisira vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.

¹⁵ Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa atendire, na wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: "Hozana Mwana wa Daudi!" Kwa javyo, ewo wakikimiwa, ¹⁶ wakimwambira: "Kwankuwasikira ewa cawamba?" Insa akiwajibu: "Aye, aya †† isema javi: 'Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza kwema.' Amunafyoma?"

¹⁷ Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala noko.

Muti saupa

¹⁸ Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala. ¹⁹ Akiwona nfigu munjira, akúka mpaka nopo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi. Akisowerera: "Cisipe tena kisumo milele!" Kwa noure mpunde ure, nfigu ure ukumiliya. ²⁰ Nakuwona wanafunzi washanga, wakamba: "Namunani kwa mpunde nowu vyau-miliye nfigu-wu?" ²¹ Nakujibu Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli, mukitumaini bila dana, amutenda vyantendire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu mwango-wu mukamba: 'Somoka ukaritose mbahari', vikuna novyo. †† Na piya camulebela conse kwa duwa, mukamini, múpata."

Ushinda wa mamulaka a Insa

²³ Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: "Evi vinu-vi akutendesa mamulakani? Nani akupere eya mamulaka-ya?" ²⁴ Insa akijibu, akiwambira: "Nomi novyo nukudairini kinu kimoja. Neco mukinjibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé mamulaka anitendesa evi vinu-vi. ²⁵ Koziwa ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani? A binguni †† au a wanadamu?" Ewo wakikaidiyana watupu, wakamba: "Epa, tikamba: 'A binguni', atambira: 'Sambu mbeni amunkubali?' ²⁶ Na tikamba: 'A wanadamu', tiwopa wanu konti piya wankubali Yahaya ndi nabii wawo." ²⁷ Basi wakinjibu Insa, wakimwambira: "Atijiwa!" Na iye novyo akiwambira: "Basi, anta omi sukwambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!"

Kinyume kuhusu wana wawiri

²⁸ "Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. Akinfika wakwanza, akimwambira: 'Mwanangu, uka rero ukakore kazi masamba.' ²⁹ Iye nakujibu, kaamba: 'Sisaka!' ikisa akitubiya akuka. ³⁰ Akinfika wapiri, amwambira novire, fala iye nakujibu kaamba: 'Nukuka Baba!' fala okire. ³¹ Kati ya wawiri ware, atendire vyakumwajibu wawa yawo ndi wapi?" Ewo wamba: "Mwana wakwanza." Insa akiwambira javi: "Nukwambirani kweli kuwa waripisi nsoko na mareba walongorera mbere yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. ³² Kamana Yahaya mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya, fala amunkubali. Novyo-sivyo, waripisi nsoko na mareba wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho amutubiye mukinkubali."

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

³³ "Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba karima masamba a uva, akijengera sereka. Nkati mwake akisimba pondo, akijenga nnara, masamba are akiwemisira warimi, akisaffri. ³⁴ Paifikire karibu ya mavuno, kawatuma watumisi wake ka warimi ware, wakatware visumo vyake. ³⁵ Warimi ware wakiwakola watumisi wake ware: mmoja wakimwibiya, mwengine wakimulaya, na mwengine wakimpanja na mawe. ³⁶ Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi wengine, wengi futi zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. ³⁷ Mwinsho akintuma mwanawe, akiwaza javi: 'Mwanangu-yu wamwinshimu.' ³⁸ Fala warimi, pawammonire mwanawe ire, wakambirana watupu: 'Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni timulaye, tinriti!' ³⁹ Basi, wakinkola, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya. ⁴⁰ Paasaka kuja mwanawe masamba are, warimi ware awatendaja?" ⁴¹ Ewo wanjibu: "Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo awemisira warimi wengine, wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno." ⁴² Insa akiwambira: "Mwaja? Amufyomire Mandiko †† kuwa:

† Ona Izaya 56:7. †† Ona Zaburi 8:2. ‡ Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza. †† Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu. †† Zaburi 118:22-23.

'Riwe rawafezeyire wajengi,
ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citjabisa mmaso mwetu!'

⁴³ Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu, wapewa wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo. ⁴⁴ Na asáka kugwira julu ya eri riwe-ri, avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira onse asaika atenda ufu." ⁴⁵ Wakulungwa wa dini na Mafarizeu, pawasikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba ewo. ⁴⁶ Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta wakintula kuwa nabii wawo.

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

22 Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba: ² "Ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawe. ³ Katumiza kuweta warifiwe kujambo, fala awasakire kuja, kú! ⁴ Akiwatuma watumisi wengine tena, akamba: 'Warifiwe wambireni javi: "Onani! Jambo rangu nisa kutengeza, ng'ombe na micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!"' ⁵ Fala warifiwe ware awayeriwe, woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka kucuruza vinu vyake, ⁶ na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha, wakiwolaya. ⁷ Kwa javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake wakiwolaya visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yawo ire. ⁸ Ikisa, akiwambira watumisi wake: 'Epa jambo riwa tayari, fala warifiwe ndi sawari wanu. ⁹ Basi ukani mmasimana-manjira. Piya wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi kuno.' ¹⁰ Nakulawa watumisi ware woka munjira mure, wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba wema. Mandowa are warifiwe wakijala bunga-bunga-bunga.

¹¹ Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifiwe ware, kammona munu mmoja savarire mavazi a paharusi. ¹² Iye akimwambira: 'Rafiki yangu, kwingira mwaja emu sauna mavazi a paharusi?' Iye akinyamala ndu. ¹³ Basi nfalume ire akiwambira watumisi wake: 'Nfungeni maulu na makono, munsukure mumwefye panja pakisi-po! Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.' ¹⁴ Basi, wengi ndi wetiwa, fala watondoriwa ndi aba!"

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

¹⁵ Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa usemi. ¹⁶ Kwa javyo, wakiwapereka wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka wakindairi: "Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka ukweli, aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu caari. ¹⁷ Kwa javyo, tambire mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko Kaisari †† au aipo?" ¹⁸ Insa kwa kwijiwa ubaya wawo, akiwambira: "Manafiki, mbeni muniyerera? ¹⁹ Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo." Ewo wakija nawo jarajara moja, wakimpa. ²⁰ Iye akiwadairi: "Ewu uso-wu na mandiko-ya a nani?" ²¹ Wakinjibu: "Vya Kaisari." Iye akiwambira: "Basi, ca Kaisari mpeni Kaisari, na ca Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!" ²² Pawasikire javire wakishanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

²³ Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenye kusema kuwa kufufuka akupo, wakindairi javi: ²⁴ "Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume kafwa bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo, filihali apongore naye, alunga rikolo ra nduye. ²⁵ Kamana kati ya ofwe wana saba, wakwanza kanlomba, akifwa. Kwa kuwa apongore naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye. ²⁶ Vikuna novyo na nduye wapiri, na watatu, mpaka wo saba. ²⁷ Mwinsho ya piya ware, na muka ire akifwa. ²⁸ Sambu, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi wepi? Kamana piya ware wânlomba!" ²⁹ Insa akiwajibu, akiwambira javi: "Umwe mupoteya konta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu! ³⁰ Kamana wafwi pawaja kufufuka awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika wari binguni. ³¹ Na nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu, akamba: ³² 'Omi niwa Mwenyezimungu wa Ibrahima na Mwenyezimungu wa Izaki na Mwenyezimungu wa Yankubu.' ³³ Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu wa wafwi, ila wári hai!" ³³ Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake kure.

† Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume. †† Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nku-lu) wa Roma na piya inti zire. ‡ Ona Kumbukumbu 25:5. †† Ona Kulawa 3:6,15-16.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

³⁴ Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakijumana novyo pamoja. ³⁵ Kati yawo, mmoja ákiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi Insa javi: ³⁶ “Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?” ³⁷ Insa akinjibu: “Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili zako piya. ^{†38} Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza. ³⁹ Na yapiri ilandane neyi: ‘Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwaneyewe.’ ^{††40} Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti piya na vyawáfundire minabii.”

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

⁴¹ Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: ⁴² “Umwe mwankuwona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana [‡] wa rikolo ranani?” ⁴³ Ewo wakijibu: “Wa rikolo ra Daudi!” Iye akiwambira: “Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

⁴⁴ ‘Mola kamwambira Mwenye wangu:

Ikala nkono nriri wangu,

mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!’ ^{‡†}

⁴⁵ Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?” ^{‡†46} Na awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena wakushubutu kundairi kinu.

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

23 Sambu, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake, ² akamba: “Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa. ^{‡†3} Kwa javyo, fulatani na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kifulata vitendo vyawo, konta ewo cawasema sicawatenda. ⁴ Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya, fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoja. ⁵ Ewo watenda vitendo vyawo ipate wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo awo. ^{‡†6} Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasinagoga [§]. ⁷ Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari, na viwajibu wanu wawete wanlimu. ⁸ Fala umwe musiwase wanu kukwitani ‘wanlimu’ kamana mwanlimu wenu mmoja basi, umwe piya muwa munu na nduye, ⁹ wala mulumwengu-mu musimwite ‘Baba’ munu asaka kuwa onse ^{§†}, kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. ¹⁰ Wala wasukwiteni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi. ¹¹ Nkulungwa kati yenu awe ntumisi wenu. ¹² Basi munu wakuriremeresa mwaneyewe aveyesywa, na mwenyé kuriveyesa mwaneyewe, aremeresiwa.”

¹³ Insa akiwambira tena: “Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu, manafiki, mulaniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira wala amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. ¹⁴ ^{§††15} Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mupita mbahari na kungulu mumpate munu munsilimise dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara mbiri zaida koliko umwe.

¹⁶ Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: ‘Alapíra mahala takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire, kilapo-co ndi ca ukweli.’ ¹⁷ Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru au mahala patendesa oru kuwa takatifu? ¹⁸ Na musema kuwa: ‘Alapíra uralu wa kafara, sikinu, fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.’ ¹⁹ Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara au uralu utenderiwa kafara ikiwa takatifu? ²⁰ Basi, alapíra uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya uralu. ²¹ Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo. ²² Na alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na Nlungu ekare kiti cake.

²³ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa wanu zaka anta na vinu vya manukatu: safaráu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora pakulu vya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vyamujuzi kutimiza, musase. ²⁴ Walongozi sawawona! Umwe munsuja bwilimwiti fala mummiza ng’ombe ^{§†}

²⁵ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu na finga mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu vya unyang’anyi na wájibu mbaya. ²⁶ Nfarizeu sawawona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitawi novyo.

† Ona Kumbukumbu 6:5. †† Ona Walawi 19:18. ‡ Kigeregu ifasuliwa “mwana”. ‘Mwana’ mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya “mwana”. ‡† Ona Zaburi 110:1. ‡‡ Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi. ‡†† “Wekala kiti ca nabii Musa” mana ake wafunda na mamulaka ya Musa. ‡‡‡ Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. § Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa. §† Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo “baba” ila kakataza kuweta “baba” wakulungwa wa dini. §†† Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang’anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47. §‡ Kigeregu: “ngamiya”.

²⁷ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe mulanda makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja †, iri filihali nkati muwa makongolo a wafwi, mwijala takataka na ucafu. ²⁸ Na umwe novyo, kunja muwoniwa na wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.

²⁹ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu wa shariya. ³⁰ Mukwamba: 'Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo kutawanya damu ya minabii!' ³¹ Basi, kwa javyo muroloa wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware wawolaye minabii. ³² Basi timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu! ³³ Manyoka, wana wa miraba ††! Munyemaja hukumu ya moto wa Jahanamu? ³⁴ Kwa javyo, nukuperekerani minabii, wejiwifu, na mafundi. Wamojawapo muwolaya na muwagomezera mmisalaba, wengine muwacapa viboko mmasinagoga mwenu, na muwenenda mukiwalumbata kila kaya. ³⁵ Kwa javyo ije julu yenu hukumu kwa sababu ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli ‡, mwenyé shariya, mpaka na damu ya Zagariya, mwana wa Barakiya wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala takatifu na uralu. ³⁶ Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci kizazi-ci, ezi hukumu-zi ziwapata."

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

³⁷ Insa kaamba: "Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari kuwolaya na kuwapanja na mawe minabii waperekiwe kwawo! Mara nyengapi yanisakire kuwakusanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya wanawe akiwafinika mumbawa zake! Fala umwe amusakire. ³⁸ Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe. ³⁹ Konta nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena, kulawa sambipa mpaka suku †† yamusaka kusema: 'Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!'"

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

24 Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimolotera namuna vyaijengiwe nyumba ire. ² Insa akiwambira, akamba: "Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa hapana riwe rija kubaki julu ya riwe renziwe, piya abomoriwa."

Tabu na kulumbatiwa

³ Insa paakikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake wakimukira cembe, wakimwambira: "Tambire vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake, suku ya Kiyama?" ⁴ Insa akiwajibu, akamba: "More-moreni asukuteseni munu, ⁵ konta wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi', na wawatesa wanu wengi. ⁶ Umwe mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi suku ya Kiyama. ⁷ Taifa ikuja kutenda vita na taifa nyengine, ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita kitikansi pamoja na njala mahala mwingi mwawenye. ⁸ Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa malwazo a kupongola ††.

⁹ Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na mukuja kwiniwa na piya taifa-zi kwa sababu ya zina rangu. ¹⁰ Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja kuwapereka wenziwawo kuhukumiwa, na kwina munu na mwenziwe. ¹¹ Wakuja kulawirira minabii wengi walongo, wakupita wakiwatesa wanu wengi wawenye. ¹² Kwa sababu ya kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba. ¹³ Fala mwenyé kuvumirira mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa. ¹⁴ Na eyi habari ya ufalume-yi ikwereziwa ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya. Epo ndi paija kufika suku ya Kiyama."

Tabu ulu

¹⁵ "Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakatifu, kamba vyaâmbire nabii Daniyeli ††† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe), ¹⁶ basi sambi wája kuwa Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, ¹⁷ ája kuwapo papala ra nyumba yake onse asisuke kutwala kinu nnyumba mwake, ¹⁸ na ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya kutwala mavazi ake. ¹⁹ Dambi wemite na maametoto wakowesa kwa ezo suku-zo! ²⁰ Mulebele duwa ipate kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe suku ya sabadu †††, ²¹ konta wakati-wo ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi, mashaka saanapita tangu mwanzo wa ulumwengu mpaka sambipa, wala aaja kupita tena. ²² Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu ya watondóriwe §, ezo

† Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara. †† Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. ‡ Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8. †† Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa

suku-zo zikuja kunukusiwa. ²³ Basi, akilawirira munu akukwambirani: 'Almasihi ndiyu-pa', au 'Ndi ire pare', musikubali. ²⁴ Kamana wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza, wafikirire kuwatesa ware watondóriwe, ikikidirika. ²⁵ Onani, omi nankukwambirani namapema. ²⁶ Basi akilawirira munu akukwambirani: 'Iye kawa pare, paluwanja pare!', musuke noko. Au: 'Kawa nnyumba mure', musikubali. ²⁷ Konta kamba vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja kwisuka Binadamu wa Binguni. ²⁸ Mahala pakufwa nyama apakosa kumota membe †."

Kuja ka Binadamu wa Binguni

²⁹ Insa kaamba: "Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kukwinukala pi, mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya zitikinyika. ³⁰ Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama ya kwisuka Binadamu wa Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu. ††³¹ Na shauti ulu ya baramanda, iye awapereka malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye, kwa kila membe nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho."

Kinyume ca muti

³² "Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo ‡. Mmongo, ukiwa na vitambi viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijiwa kuwa kinja cifika futi. ³³ Ndi sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna, ijiwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa panryango! ³⁴ Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna eyo mambo-yo piya. ³⁵ Binguni na ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika."

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

³⁶ "Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejiwa. Awejiwa malaika mbinguni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi. ³⁷ Kamana kamba vyavikunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kuku-na pakuja Binadamu. ³⁸ Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu nsafina. ††³⁹ Wanu awejiwe, mpaka paajire mwanalukaya nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyavija kuwa wakati wa kuja Binadamu. ⁴⁰ Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. ⁴¹ Wanawaka wawiri wakisaya cakurya, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. ⁴² Ndimana, rinang'anizireni konta amwiji-wa suku yaasaka kuja Mwenye wenu ††. ⁴³ Tulani kuwa mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga kekala kunang'anizira, ásase nyumba yake kupapatiriwa. ⁴⁴ Kwa javyo, umwe novyo muwe tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja."

Ntumisi wakwamínika na saaminika

⁴⁵ "Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula pakaya, awape wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-yo nani? ⁴⁶ Heri ntumisi-yo wakuwa mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda javyo! ⁴⁷ Nukwambirani kweli kuwa ntumisi-yo mwenye wake antula kumiliki vinu vyake piya. ⁴⁸ Fala ntumisi-yo, akiwa mbaya, kimoyomoyo akwamba, 'Mwenye wangu kakawa kuludi'. ⁴⁹ Ndimana akwanza kuwebiya wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja na warevi. ⁵⁰ Mwenye wa ntumisi-yo paaludi, suku saakinrindira wala wakati sejiwa, ⁵¹ iye anhukumu vibaya futi, na fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro na kutafuna meno!"

Kinyume kuhusu wári kumi

25 Insa akamba: "Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi, wasukure kandiyeru zawo, kummwinza mwenye-harusi. ² Nkati ya ewo wári-wo, watanu sawawaza, na watanu wakuwaza. ³ Basi sawawaza ware wasukula kandiyeru zawo, fala awarisukuze mafuta! ⁴ Fala wakuwáza ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru zawo. ⁵ Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza kusinzira mpaka wakilala. ⁶ Usiku kati-kati kukinyanguriwa: 'Mwenye harusu kankuja! Lawani mumpokerere!' ⁷ Nopare-pare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza kandiyeru zawo. ⁸ Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza ware javi: 'Timereni mafuta enu-yo, konta kandiyeru zetu-zi zankuzimika.' ⁹ Wakuwáza ware wakijibu wakamba: 'Aripo-ya aatitoshu futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani kausanyiwa konse mukauze mutumire.'

binguni kuludira mulumwengu. †† Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo. ††† Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ††† Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § "Watondóriwe" ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware. † Kigeregu: "marembo". †† Ona Daniyeli 7:13-14. ‡ Kigeregu: "nfigu". †† Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. †† "Mwenye wenu" epa mana ake Mwenye Insa.

¹⁰ Pawalawire kuka kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze ware wakingira naye njambo, nryango uki-fungwiwa. ¹¹ Ikisa, wári wengine ware pawaludire wakamba: 'Mwenye, Mwenye, tifungurireni!' ¹² Fala iye akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli kuwa sukwijiwani.' ¹³ Basi, rinang'anizireni, kamana amwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye †!"

Kinyume kuhusu watumisi watatu

¹⁴ "Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta watumisi wake, kawagabizi mali zake. ¹⁵ Akimpa mmoja talanta †† ntanu, mwengine talanta mbiri, na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake. Ikisa akuka vyake. ¹⁶ Kwa mpunde noure, apokerere talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta ntanu. ¹⁷ Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri. ¹⁸ Fala apokerere moja ire kalawa, kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure. ¹⁹ Bandi ya suku nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana. ²⁰ Akija karibu apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwamba javi: 'Onani Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi nyengine ntanu zanipatire faida.' ²¹ Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambu nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' ²² Akija karibu novyo apokerere talanta mbiri ire, akwamba: 'Mwenye, talanta mbiri zamunipere, ezi nyengine mbiri zanipatire faida.' ²³ Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba, sambu nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' ²⁴ Akija karibu novyo apokerere talanta moja ire akwamba: 'Mwenye, nukwijiwa kuwa kwa munu ngumu, úvuna mahala sauvyarire, ukusanya mahala sautawanye. ²⁵ Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako noire.' ²⁶ Nakujibu mwenye wake ire ansutumumu, amwambira javi: 'Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala sanivyarire, nikusanya mahala sanitawanye! Ukwijiwa javyo?' ²⁷ Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku wangu kubanku, nikija nisingane faida yangu. ²⁸ Basi, mpokeni talanta-yo, mumpe ire ári nazo talanta kumi ire. ²⁹ Kamana kila mwenyé kuwa nawo, azidi kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.' ³⁰ Na ntumisi safái-yo, ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno."

Hukumu ya mwinsho

³¹ "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika wakuwa pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake. ³² Mbere yake zikusanyika kabila piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenziwe, kamba nsunga vyaawatanusa makondoo na mbuzi. ³³ Makondoo áwatula upande wa nkono nriri wake, mbuzi upande wa nkono sonto. ³⁴ Ikisa nfalume ire awambira wári nkono nriri wake, akwamba: 'Njoni kuno, wenye kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengezeriwe, tangu mwanzo wa ulumwengu. ³⁵ Kamana inikola njala, munipa cakurya. Inikola nyotwa, muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha. ³⁶ Nikiwa diki, munipa cakuvula. Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkalaboshu, muja kuniwona.' ³⁷ Basi, wanu wa shariya wakinjibu wakamba: 'Mwenye, rini patukuwonire ikukukola njala tukukupu cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji? ³⁸ Rini patukuwonire uri myeni tukukukaribisha, au uri diki tukukupu cakuvula? ³⁹ Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu, tikija tukukuwona?' ⁴⁰ Nakujibu, nfalume ire akiwambira: 'Nukwambirani kweli kuwa, kwa kila kinu camuwatendera wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo ‡, epo munitendera omi!'

⁴¹ Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: 'Nitanukeni, wanu wakulaniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe Ibilisi pamoja na majini wake ††. ⁴² Konta inikola njala, amunipere cakurya. Inikola nyotwa, amuninywesire maji. ⁴³ Nikiwa myeni amunikaribisha, nikiwa diki amunipere cakuvula. Nikiwa nlwere na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.' ⁴⁴ Newo novyo wakijibu wakamba: 'Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au úri diki, au úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?' ⁴⁵ Iye akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo, amunitendere omi!' ⁴⁶ Basi ewa wakuka kuhukumu ya milele, fala wenye shariya wakuka kumainsha a milele."

† "Mwenye" epa mana ake Mwenye Insa. †† Talanta ndi nfuko na jarajara. ‡ "Wanduzangu watoto" mana ake wanu wakuriyenyekeya. †† Kigeregu: "Ibilisi pamoja na malaika wake" fala mana ake malaika-wo ndi majini.

Mpango wakumulaya Insa

26 Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi: ²“Mukwijiwa kuwa ubaki muda wa suku mbiri, ifika suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni aperekiwa akagomezerewe pansalaba.”

³ Wakati-wo wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, ⁴ wakipanga wantese Insa wankore wamulaye. ⁵ Fala wakamba: “Tisinkore suku ya sherehe-yi, isije kulawa vurumâi ya wanu.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

⁶ Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula, ⁷ mwanamuka mmoja akinfika karibu yake. Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi mafuta akuniwira gali sana, akimmiminira Insa nkiswa. ⁸ Wanafunzi wake ware pawawonire javire, wakikimiwa, wakamba: “Eyi hasarani-yi? ⁹ Kamana nanga auzanyiwa nzuruku mwingi wawenye, wapewa masikini!” ¹⁰ Insa pejiwe cawari kuwaza, akiwambira: “Mbenamwandibu mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi. ¹¹ Konta daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi. ¹² Eyu mwanamuka-yu kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa anzima ya kunitengezera namapema maziko angu. ¹³ Nukwambirani kweli kuwa ulumwengu nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema, visemiwa novyo vyaatendire mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

¹⁴ Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda Shikariyoti, akuka ka wakulungwa wa dini, ¹⁵ akiwadairi: “Nukukugabizini Insa, munipa kinani?” Ewo wakimpa jarajara talatini za parata. ¹⁶ Mwanzo wa noure wakati ure, akisakula nafasi ya kunzungunuka Insa, awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

¹⁷ Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento, wanafunzi wamúkira Insa wakindairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?” ¹⁸ Neye akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwanan-lume mmoja, mukamwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda Pashukwa pamoja na wanafunzi wangu.’” ¹⁹ Wanafunzi ware wakitenda kamba vyawatumiwe na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.

²⁰ Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri kusaka kurya. ²¹ Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmojawapo anizungunuka.” ²² Wanafunzi ware wakiuzuni-ka pakulu futi. Kwa kila mmoja akanza kundairi: “Mwenye, unamba omi?” ²³ Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake pamoja nomi nginga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka. ²⁴ Ndi kweli Binadamu wa Binguni akufwa kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzungunuka! Fadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo.” ²⁵ Basi Yuda mwenyé kunzungunuka, akidairi akamba: “Fala sumi, Mwanlimu?” Insa akinjibu: “Kurisema mwaneyewe.”

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

²⁶ Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu, akimeya akiwapa wanafunzi wake, akisema akamba: “Twalani mutafune, ewu ndi mwiri wangu.” ²⁷ Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire, akiwapa akisema: “Inywani piya-mwe, ²⁸ kamana eyi ndi damu yangu yakwakikisha kupatana †, damu itawanyike kwa ajili ya wanu wengi ipate waswamiiwe madambi. ²⁹ Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci siludira kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe kati ya ufalume wa Baba wangu.” ³⁰ Pawesire kwimba nyimbo ††, wakilawa wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

³¹ Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: “Umwe piya mbugudika nami usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi: ‘Ninlumiza nsunga, nkonjo wa makondoo wake utawanyika.’” ³² Fala bandi ya kufufuka kwangu, nilongorera Galileya.” ³³ Peduru akinjibu, akamba: “Anta ikiwa piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu futi kubugudika!” ³⁴ Noparepare Insa akimwambira: “Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu.” ³⁵ Peduru akimwambira Insa javi: “Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukana!” Na wanafunzi wengine ware, piya wakisema novire.

† Ona Kulawa 24:8. †† Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118. ‡ Ona Zagariya 13:7.

Duwa ya Insa Getisemani

³⁶ Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi javi: "Ikalani nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa." ³⁷ Nakunsukula Peduru na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, akiuzunika. ³⁸ Basi noparepare akiwambira javi: "Uzúnika pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa, murinang'anizire pamoja nomi." ³⁹ Akuka mbere aba, akisujudi, akilebela: "Baba wangu, ikikidirika, kikombe ca nyongo yako-ci † cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila iwe vyausaka uwe." ⁴⁰ Akija ka wanafunzi wake, kawasingana walarire usingizi, akimwambira Peduru: "Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja nomi nanga ora moja basi? ⁴¹ Rinang'anizireni na lebelani duwa musije kushetwaniwa. Kamana moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe. ††" ⁴² Mara nyengine tena, Insa akuka akilebela duwa, akamba: "Baba wangu, kamba avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi vitimiziwe vyausaka uwe." ⁴³ Akija tena, kawasingana wakilala, konta maso awaremera usingizi. ⁴⁴ Nakuwasa, akuka tena akilebela duwa mara yatatu, akiludira usowezi mmoja noure. ⁴⁵ Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira javi: "Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa Binguni, aperekiwa mmakono mwa wamadambi. ⁴⁶ Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé kunizungunuka."

Kufungiwa ka Insa

⁴⁷ Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja wawo nkati ya wanafunzi kumi na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekiwe na walongozi wa dini na wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na mipweke ‡. ⁴⁸ Ire mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama, akiwambira: "Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni." ⁴⁹ Noure wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira javi: "Mashikamu, mwanlimu!", ikisa akimpa beju. ⁵⁰ Fala Insa akimwambira: "Rafiki yangu, caulangele kutenda conse, tenda." Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa makono a Insa wakinkola. ⁵¹ Sambi mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono, akisolola jambiya, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rimoja. ⁵² Insa akimwambira javi: "Tula jambiya yako-yo mahala mwake, konta wenye kulamusa jambiya onse, iwolaya jambiya noyo. ⁵³ Mwaja? Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebeli Baba wangu, iye kuniperekeri malaika zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri? ⁵⁴ Avi sambi, nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa vikijuzi vikune javi?" ⁵⁵ Wakati noure, Insa akiwambira junudi ya wanu ware: "Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja kunitwala! Omi niwa mwivi? Suku daima-zi níkalanga nífundu Nyumba Takatifu, fala amujire kunikola! ⁵⁶ Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii." Basi wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

⁵⁷ Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, mahala kawájumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee. ⁵⁸ Sambu Peduru akinfulata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Akingira akikala pamoja na mashikarakanzi apate kwijiwa mwinsho wake. ⁵⁹ Sambu, jumula ya wakulungwa wa dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisimanana, wakisakula ushahidi wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye. ⁶⁰ Fala awapatire ushahidi, ingawa wálawirira mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi wawiri, ⁶¹ wamba: "Eyu kasema javi: 'Omi níkidiri kubomola Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa suku natu basi níjenga tena upya.'" ⁶² Sambu nkulu wa wakulungwa wa dini akilamuka, akindairi: "Aujibu kinu ushahidi wawari kukulongopera uwe-wu?" ⁶³ Fala Insa kabaki anyamare. Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: "Omi nukulapisa kwa zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire kamba kuwa Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu." ⁶⁴ Insa akinjibu: "Uwe ndi vyawamba. Fala nukwambirani kuwa kulawa sambu-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriri wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo, na akisuka julu ya mawingu a binguni ††." ⁶⁵ Basi nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula mavazi ake, akamba: "Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira sambu-pa akikufuru. ⁶⁶ Umwe muwonaja?" Ewo wakinjibu: "Ajuzi aulaiwe!" ⁶⁷ Sambu wakinsunira kumaso, wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú, ⁶⁸ wakamba: "Utibushurira ofwe, Almasihi! Epa akwibiye nani?"

Peduru ankana Insa

⁶⁹ Sambu, Peduru kékala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akinfika karibu yake, akimwambira javi: "Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!" ⁷⁰ Fala iye akikana mbere ya wanu ware piya, akamba: "Cauri kusowera-co, sijiwa!" ⁷¹ Nakulamuka pare, akúka mpaka nkitala, ntumisi mwengine muka akimmona, akiwambira

† Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. †† Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo. ‡ Mpweke ndi muti wakurusukuza munu kuka kuu-laya. †† Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

wanu ware, akamba: "Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazareti!" ⁷² Tena iye akinkana kwa kulapira: "Eyu munu-yu, simwijiwa!" ⁷³ Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira Peduru, wakimwambira: "Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo wenu mmoja na ware, konta kusowera kwako umanyirika!" ⁷⁴ Noparepare, iye akanza kuri-lani kuno akilapira: "Simwijiwa-mi eyu munu-yu!" Mpunde noure, kokoriko akiwika. ⁷⁵ Sambu Peduru ire akikum-bukira usowezi waâsowere Insa ure kuwa: "Kokoriko saanawika, unikana mara natu." Basi akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

Insa aperekiwa ka Pilatu

27 Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi piya wakisikizana kumuulaya Insa. ² Wakinfunga, wakintwala, wakimpereka ka guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

³ Sambu Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa, akirishuku pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatini za parata ure, akiwapa wakulungwa wa dini na wazee ware, ⁴ akiwambira: "Nikola dambi, ninzungunuka munu saana makosa †." Ewo wakijibu, wakamba: "Ofwe vityerireni, eyo shauri yako!" ⁵ Sambu Yuda noparepare akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa akuka akirifungangira. ⁶ Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba: "Ewu nzuruku-wu anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu." ⁷ Basi wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani ya kuwazika wayeni. ⁸ Ndimana, noyo bushtani-yo ikwitiwa "Uweru wa damu" mpaka rero-vi. ⁹ Kwa javyo, ukitimiziwa usowezi waâsowere nabii Yeremiya ††, akamba:

"Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,
¹⁰ wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru ‡,
kamba Mola vyaânamurire."

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

¹¹ Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: "Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?" Insa akinjibu: "Uwe ndi vyauri kwamba." ¹² Fala vyawansowerere wakulungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu. ¹³ Sambu Pilatu akindairi: "Ausikira vyawamba-vi kuwa wankukusowerera nowe?" ¹⁴ Falakini Insa aanjibire anta kinu kimoja, guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.

¹⁵ Sambu, íkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa, wanu wakintondolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afunguriwe. ¹⁶ Wákiwa nawo nfungwa mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka ubaya, wakwitiwa Baraba. ¹⁷ Kwa javyo, wanu pawajumane pamoja, Pilatu akiwadairi javi: "Umwe wamunsaka afunguriwe ndi wepi-pa? Baraba au Insa wakwitiwa Almasihi?" ¹⁸ Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya kuntendera wiyana. ¹⁹ Visitoshe, Pilatu ekare kiti cake cakulamula, nkawake akimperekerera habari zakwamba: "Usiritaye na eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero kwa kulota kwa sababu yake." ²⁰ Wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele anfungure Baraba, Insa aulaiwe. ²¹ Sambu, guvinadoru ire akiwadairi wanu ware: "Kati ya ewa wawiri-wa, wamumpendeleya nifungure ndi wepi?" Ewo wakinjibu "Baraba!" ²² Mwinsho Pilatu akiwambira: "Sambu Insa wakwitiwa Almasihi nintende mwaja?" Ewo piya wakijibu: "Agomezeriwe pansalaba!" ²³ Iye akiwadairi: "Kakosa kinani noyu?" Falakini ewo wakizidi kunkuwira, wakamba: "Agomezeriwe pansalaba!"

²⁴ Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya wanu ire ikizidi, basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba javi: "Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri yenu wanyewe." ²⁵ Wanu ware piya wakijibu: "Damu yake iwe julu yetu na wajukulwetu!" ²⁶ Basi Pilatu akifungula Baraba, akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakimpereka agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

²⁷ Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza nnyumba ya kifalume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzunguriza. ²⁸ Wakinvula nguwo, wakinfinika koti reundu. ²⁹ Nakisa wakipakasa lemba ra miwa wakinwaza nkiswa, na nlanzi wakinsukuza nkono nririro. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa, wakamba: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" ³⁰ Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi ure, wakimpanjira nkiswa. ³¹ Pawesire kunshupa, wakinwala koti reundu rire, wakinwaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakingomezera pansalaba.

† Kigeregu: "kupoteza damu bila makosa". †† Ona Yeremiya 32:6-15. ‡ Ona Yeremiya 18:2.

Insa pansalaba

³² Pawakuka munjira, wakismanana naye mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa. ^{†33} Pawafikire mahala pakwitiwa Gologota (mana ake "Mahala pa Gula ra Kiswa"), ³⁴ wakimpa vinyu yakusanganywa na nyongo, fala nakuyeza aasakire tena kunywa. ³⁵ Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire. ^{††36} Ikisa wakikala kunnang'anizira paakiwa pare. ³⁷ Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula kibawo cakwandikiwa makosa ake a kuwa javi: "EYU NDI INSA, NFALUME WA MAYAHUDI."

³⁸ Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye pamoja, mmoja nkono nriri na mwengine nkono sonto. ³⁹ Wanu wakipita onse wakintukana, wakintikinyira kiswa, ⁴⁰ wakamba: "Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba Takatifu kwa muda wa suku natu basi, rivushe mwaneyewe! Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, isuka pansalaba-po!" ⁴¹ Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na wazee, newo novyo wakinshupa Insa, ⁴² wakamba: "Kawavusha wenziwe, fala aakidiri kurivusha mwaneyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya sambu, esuke pansalaba-po, timwamini!" ⁴³ Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, anvushe, konta kasema javi: "Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu." ⁴⁴ Na visomi wagomezeriwa nawo pamoja ware, newo novyo wakintukana.

Kufwa ka Insa

⁴⁵ Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri †, muinti mure piya kunja kukinukala pi! ⁴⁶ Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitani?" Mana ake, "Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunasa?" ⁴⁷ Sambu wengine wakiwa nopare ware, pawasikire javire, wamba: "Iye kankumwita Aliyasi." ⁴⁸ Kwa mpunde noure, munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nvinagiri, akisomeka munlanzi, akimpa kunywa ††. ⁴⁹ Fala wengine ware wakamba: "Mwase, tiwone kamba Aliyasi akuja kunvusha." ⁵⁰ Basi Insa akikuwa pakulu tena, noparepare akifwa ††. ⁵¹ Na pazira ya Nyumba Takatifu ††† ikanyuka perr kati-kati vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansu †††. Ardhi ikitetema na mawe makulu-makulu akatuka-atukanga bwa-bwa-bwa. ⁵² Makaburi akifunuka, miri mingi ya wanu watakatifu wafwire, ikifufuriwa. ⁵³ Airini, bandi ya kufufuka Insa, wafwire mmakaburi ware, wakingira nKaya Takatifu §, wakiwoniwa na wanu wengi wawenye. ⁵⁴ Basi, masurudadu wamwikarire Insa ware pamoja na nkulungwa wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja na vikunire vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: "Kweli-kwelini eyu akiwa Mwana wa Mwenyezimungu!"

⁵⁵ Nopare mahala pare, wakiwapo wanawaka wengi wawenye, ewo wakiwona wari baidi. Ewo wânfulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakintumika. ⁵⁶ Munkonjo akiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye Yakobu na Yusufu, pamoja na mama yawo wana wa Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

⁵⁷ Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya wakwitiwa Yusufu. Neye novyo akiwa mwanafunzi wa Insa. ^{††58} Nakufika karibu ya Pilatu, akinlebeli apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru apewe. ⁵⁹ Yusufu akitwala maiti are, akizingiriza kafani, ⁶⁰ akitwala nkaburi rake ripya ratengeze njonga. Ikisa akipingisira riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka vyake. ⁶¹ Akiwepo nopare Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

⁶² Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe †††, wakulungwa wa dini na Mafarizeu wakijumulana, wakuka ka Pilatu, ⁶³ wakimwambira: "Mwenye, tikumbukira kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: 'Bandi ya suku natu, nifufuka.'" ⁶⁴ Kwa javyo, lavya ámuri kaburi rake ririmbisiwe mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi wake kwiwa maiti ake are, ikisa wawambire wanu kuwa 'Insa kafufuka ka wafwi!' Ukuja kuwa ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza †††. ⁶⁵ Pilatu akiwambira javi: "Walavyeni masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijiwa vyonse." ⁶⁶ Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira riwe rire, na wakiwatenga masurudadu wakinang'anizira.

† Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu. †† Ona Zaburi 22:18. † Kigeregu: "ora ya sita mpaka ora ya kenda". †† Ona Zaburi 69:21. †† Kigeregu: "akâsa roho yake". ††† "Pazira ya Nyumba Takatifu" ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwaneyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi akiwa na haki ya kwingira. ††† Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. § "Kaya Takatifu" Yerusalemu. † Ona Yahaya 19:38. †† Suku yakutengeza sherehe ikiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa. †† "(Ulongo) wakwanza" ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi.

Kufufuka ka Insa

28 Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana †, Mariyamu Madalena na mwanamuka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire. ² Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta laika wa Mwenyezimungu kesuka kulawa binguni, akija akipingirisa riwe rire, akikarira. ³ Kuwoneka kwake akiwoneka kamba kumensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. ⁴ Na wofi wawo masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba wafwire. ⁵ Falakini laika ire akiwambíra wanawaka ware: “Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankunsakula Insa âgomezeriwe pansalaba ire. ⁶ Epa aapo, kafufuriwa kamba vyaâsemire mwanayewe. Njoni muwone mahala paâlaziwe. ⁷ Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa kukwambirani.” ⁸ Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na wofi, kuno wakifurahi pakulu futi, wakitwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake. ⁹ Kwa mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: “Salama!” Newo wakinfika karibu, wakinkola mauulu, wakintukuza. ¹⁰ Ikisa Insa akiwambira: “Musope! Ukani mukawambire wanduzangu woke Galileya, noko waniwona.”

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

¹¹ Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka nkaya mure, wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire. ¹² Basi, wakulungwa ware wakijumana pamoja na wazee wakitenda mpango, wakiwapa masurudadu ware nzuruku mwingi wawenye, ¹³ wakiwambira: “Semani javi: ‘Wanafunzi wake waja usiku wakimwiwa, ofwe tilarire.’ ¹⁴ Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe tisowera naye, tukulavyani wasi-wasi.” ¹⁵ Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba vyawafundiwe. Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

¹⁶ Sambu, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya, pamwango paâwalaizire Insa. ¹⁷ Pawammonire wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana. ¹⁸ Insa akiwafika karibu, akiwambira javi: “Piya mamulaka a mbinguni na a duniya nipewa omi! ¹⁹ Basi ukani kabila piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa zina ra Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu. ²⁰ Wafundeni wafulate piya vinu vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa ulumwengu!”

---

† Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, akiwaponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwire pansalaba, surudadu mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejiwikana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyaakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyaakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atengeza njira ya Insa

1 Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi †. **2** Kamba vyavyândikiwe nkitabu ca nabii Izaya, kuwa javi:

“Ona, mbere yako nimpereka shikarakanzi wangu, ája kutengeza njira yako.

3 Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:

‘Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.’”

4 Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja, kankuwoza wanu kulanga na kankusema kuwa wanu wajuzi woziwe wolote kuwa watubiya, ipate waswamiwe madambi awo. **5** Wanu piya wa makaya a Yudeya na wanu piya wa Yerusalemu wakuka ka iye, wakoziwa mmuto wa Yordani, wakitubiya madambi awo. **6** Yahaya ákivalanga nguwo zakupakasiwa na mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno ukanda wa sambala. Cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. **7** Iye akihubiri, akamba: “Kankuja nyuma yangu omi ári nawo uwezo pakulu koliko omi, anta omi sifái kwinama kufungula mzizi ya viratu vyake. **8** Omi nukozani †† kwa maji fala iye akuja kukozani kwa Roho Takatifu.”

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

9 Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya, nneye akoziwa na Yahaya mmuto wa Yordani. **10** Insa, nakulawa mmaji mure, kawona binguni ifunguka, na Roho Takatifu akimwisukira kamba pomba. **11** Na ikisirikana shauti kulawa binguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, niwa radi nawe pakulu.”

12 Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kampereka kulanga. **13** Ákiwa kulanga suku arubaini, akishetwaniwa na Ibilisi. Iye ekáre kati-kati ya manyama wa nnundu, kuno wakimmudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wakwanza

14 Bandi ya Yahaya ‡ kufungiwa na nfalume Herodi, Insa akúka Galileya, akereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu, **15** akamba: “Wakati ufika! Ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi Habari Ngema-yi.” **16** Insa, paakipita nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona mmaji Ansumani na Andere nduye Ansumani, wakitaya nyavu kamana wákiwa wavuvi. **17** Insa akiwambira javi: “Njoni munifulate, omi nukutendani kuwa wavuvi wakuwawuwa wanu.” **18** Kwa mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakifulata.

19 Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa Yakobu mwana wa Zebedeyu na Yahaya nduye Yakobu wakiwanza nyavu zawo. **20** Mpunde noure akiweta, ewo wakimwasa Zebedeyu wawa yawo mungalawa nomure pamoja na wakazi wengine, wakifulata Insa.

---

† Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu. †† “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmaji, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. ‡ Yahaya epa mwenyé Koza.

Insa antuwisa shetwani

²¹ Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya Kafarnaumu, na kila sabadu Insa ákukanga nsinagoga ya Mayahudi, ákiwafundanga wanu. ²² Ewo wákitajabu pakulu sana kwa sababu ya kufunda kwake, kamana ákiwafunda vyaafunda munu mwenyé mamulaka, sairi vyawafunda wanlimu wa shariya. ²³ Kwa suku-yo, akifika nsinagoga munu wakumilikiwa na jini. Iye akanza kukuwa, ²⁴ akamba: "Insa nNazareti, utisakurira kinani? Kuja kutifuja? Omi núkwijiwa cauri, kuwa Takatifu wa Mwenyezimungu!" ²⁵ Insa akinsutumumu jini ire, akimwambira: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu." ²⁶ Na jini ire akingwisa munu ire caputu pakulu, akikuwa na shauti ulu, ikisa akinlawa munu ire. ²⁷ Wanu piya watajabu pakulu sana, wakidairiyana watupu: "Kinu-ci kinani? Kufunda kupya ka mamulaka? Awamuru mashetwani na majini, newo wansikiriza!" ²⁸ Habari za mambo yaatendire Insa, kwa mpunde noure asikirikana makaya piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

²⁹ Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsinagoga mure, wakuka kunyumba ya Ansumani na Andere. Yakobu pamoja na Yahaya newo novyo wákiwa noko. ³⁰ Nkwewe Ansumani karitandikira, ákiwa na homa. Kwa mpunde noure, ewo wakimwambira Insa kuhusu mwanamuka nlwere ire. ³¹ Iye akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula. Na homa ire ikimpita, mwanamuka ire akanza kuwahudumu.

³² Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenye kuwa na mashetwani. ³³ Na piya wanu wa kaya ire wakijumana panryango. ³⁴ Basi, Insa akiwaponesa wanu wengi wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani wengi. Iye aakiwasa mashetwani kusowera konta wakimwijiwa. †

Insa akwereza Habari Ngema

³⁵ Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya mure, akúka mahala sapana wanu, akilebela duwa nopo. ³⁶ Ansumani pamoja na wenziwe wakilawa kupita wakinsakula. Nakunsingana, wamwambira javi: ³⁷ "Wanu piya wankukusakula!" ³⁸ Fala Insa akiwajibu: "Tukeni mahala kwengine makaya mengine jirani ipate noko nikereze, konta noco omi ndi canijirire." ³⁹ Basi, akipita akereza Habari Ngema mmasinagoga †† mwawo na makaya piya a Galileya, na akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

⁴⁰ Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula, akinlebeli na akikokora mbere yake, akimwambira: "Ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniponesa." ⁴¹ Neye akimmonera utungu, akolosa nkono wake akinkumbula, akimwambira: "Nisaka, swafika!" ⁴² Kwa mpunde noure, magundula are akimpakatika, munu ire akipona. ⁴³ Akinlaizira pakulu, akintuwisa, ⁴⁴ akimwambira: "Sikiriza! Usimwambire munu kinu. Ila ukarolote ka nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba shariya ya Musa kwa kuswafika kwako uwé ushahidi kwawo." ⁴⁵ Fala nakulawa, camagundula ire akanza kutangaza, akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire kwingira nkaya mure baina, fala kekala kunyenje mahala palanga. Wanu wakilawa kila upande wakimukira noko.

Insa amponesa munu wakuremala

2 Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba, wanu wakipata habari kuwa kawapo nnyumba mwake. ² Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta panryango ákiwepo nafasi. Noparepare, Insa akikola kuwereza usemi wa Mwenyezimungu. ³ Ikisa waja wanu wane wansukula kitewe mmashila. ⁴ Kwa kuwa awakikidiri kunfikisa paákiwa pare konta ya wanu, wakikwera papala wakitolola nopare paákiwa pare. Ikisa wakiteremusa mashila atandikiriwe kitewe ire. ⁵ Insa paawawonire wanu ware kuwa wantumaini iye, neye akimwambira nlwere ire javi: "Mwanangu, madambi ako aswamiwa." ⁶ Na wákiwapo nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo wakiwaza mmyoyo mwawo, wakamba: ⁷ "Mbana asowera javi? Kakukufuru! Nani ari nawo mamulaka kuswamii madambi sairi Mwenyezimungu tu basi?" ⁸ Mpunde noure, pejiwe Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo, akiwambira: "Sababuni umwe kuwaza javyo mmyoyo mwenu?" ⁹ Kumwambira kitewe-yu javi: 'Madambi ako aswamiwa' au kumwambira: 'Lamuka, usukure mashila ako, uke vyako', sacirigariga ndi cepi? ¹⁰ Fala nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi mulumwengu-mu." Ndi-manana, kamwambira kitewe ire javi: ¹¹ "Uwe nukwambira: lamuka, usukure mashila ako, uke vyako ukaya." ¹² Neye akilamuka, kwa mpunde noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu wakimmona javi. Wanu piya wakishanga, wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba: "Tangu evi atinamba kuwona javi!"

† Ewo wakubali mamulaka ake. †† Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

¹³ Sambu, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wawenye wakifulata noko, neye akikola kuwafunda. ¹⁴ Paakuka nakupita, Insa kammona Lawi mwana wa Alufeu, ekare mahala pakiripisi-wanga nsoko. Iye akimwambira: “Nifulate!” Iye akilamuka akifulata. ¹⁵ Ikisa, wakati mwengine, Insa pekare akirya nnyumba mwa Lawi-yu, wákiwapo wakirya naye pamoja na wanafunzi wake, warípisi nsoko wengi na wamádambi wengine. † Kusema kweli, awakifulatiwa na wanu wengi. ¹⁶ Sambu, wanlimu wa shariya wa kundi ra Mafarizeu, pawammonire kuwa kankurya na wamádambi pamoja na warípisi nsoko, wakiwadairi wanafunzi wake: “Sababuni kwikala na warípisi nsoko na wamádambi wengine kurya nawo?” ¹⁷ Insa, nakusikira, akiwajibu: “Wakomu awashugulika na dotoru, ila walwere. Onani, sijire kuwarifu wenye shariya wawe wanafunzi wangu, ila wamádambi.”

Kukaidiyana kuhusu kufunga

¹⁸ Sambu, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Mafarizeu wákiwa na tabiya ya kufunga. Suku moja, wanu wengine wakija ka Insa, wakindairi: “Wanafunzi wa Yahaya pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi wako-wa awafunga. Sababuni?” ¹⁹ Insa akiwajibu javi: “Warifiwe paharusi wari pamoja na mwenye-harusi, wafungaja? Mwenye-harusi akiwa pamoja nawo awajúzi kufunga. ²⁰ Fala ikuja kufika suku yakulaviwa mwenye-harusi-yo. Basi noyo suku-yo wakuja kufunga. ²¹ Aapo atáya kipande ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kama kipande kipya-co cipapula nguwo ya mida, izidi kupapuka pakulu. ²² Aapo munu atwala maji a kazu saanasemuka kutairira nnumba zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika, maji-yo atawanyika, na numba-zo zikwaribika. Kwa javyo maji-yo saanasemuka, tayani nnumba nyipya. ††”

Insa suku ya sabadu

²³ Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake wakipita nanyenje ya masamba a tirigu. Wanafunzi ware wakanza kuvunja masuke are watafune. ²⁴ Mafarizeu wakiwambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu savijuzi kutendiwa suku ya sabadu †?” ²⁵ Fala Insa akiwajibu: “Amufyomire nkati ya Mandiko †† vyaatendire Daudi painkorire njala pamoja na wenziwe? ²⁶ Vyengire nNyumba ya Mwenyezimungu wakati Abiyatari wáwere nkulu wa wakulungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu, yawákiwa nawo haki kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate myengine akiwatongera wenziwe.” ²⁷ Ikisa Insa akiwambira: “Wanu awombiwe kwa ajili ya sabadu, ila suku ya sabadu itendiwa kwa ajili ya wanu. ²⁸ Basi, Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sababu. †††”

Insa amponesa munu suku ya sabadu

3 Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure ákiwapo munu wakuremala nkono. ² Maaduwu wa Insa ware wakintunza sana-sana wammone kuwa amponesa suku ya sabadu ipate wanlaumu. ³ Noparepare iye akimwambira mwananlume wakuremala nkono ire javi: “Lamuka, uje kati-pa.” ⁴ Ikisa piya ware akiwadairi javi: “Thusu suku ya sabadu kutenda meema au mabaya? Kuvusha mainsha au kuulaya?” Fala ewo wakinyamala. ⁵ Insa akiwanang'aniza upande piya rungu-rungu akimiwe, akiuzunika kwa ajili ya myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire javi: “Olosa nkono-wo.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono wake ure. ⁶ Wakilawa Mafarizeu wakuka wakisowera na kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

⁷ Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka kutanda ra Galileya. Wanu wengi wakifulata, wanu wakulawa Galileya, Yudeya, ⁸ Yerusalemu, Idumeya, ng'ambu nyengine ya Yordani, upande wa Tiru pamoja na Sidoni. Wanu wengi wasikire vinu vyaakitenda, waja kummona. ⁹ Insa akiwambira wanafunzi wake wanvutire karibu yake ngalawa mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. ¹⁰ Kweli, wanu wengi wawenye káwaponesi, ndimana walwere piya wakimwirukira Insa wapate kunkumbula. ¹¹ Mashetwani, pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake, wakikuwa wakamba: “Uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu ††!” ¹² Iye akiwashurutisa pakulu kuwa wasimwambire munu iye caari.

† *Mayahudi wakikafilika naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi.* †† *Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifái kifulata tabiya zamida (kifulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kifulata njira yake.* ‡ *Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu.* †† *Ona 1 Samuweli 21:1-6.* ††† *“Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu.* †††† *“Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.*

Insa awatondola mawalii kumi na wawiri

¹³ Ikisa Insa akikwera mmwango, akiweta ware waawasakire iye mwaneyewe. Newo wakija ka Insa. ¹⁴ Basi, iye akiwatondola wanu kumi na wawiri (ewo kaweta mawalii) awe nawo, awatume wakereze Habari Ngema, ¹⁵ na wawe nawo mamulaka akuwatuwisa mashetwani. ¹⁶ Wanu kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani (wantapire zina ra Peduru), ¹⁷ Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya nduye Yakobu wantapire zina ra Boanerge (mana ake “wana wa kudidima”), ¹⁸ Andere, Filipi, Bartolomeu, Matwaya, Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani nKanaa, ¹⁹ pamoja na Yuda Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

²⁰ Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena, awakipata anta nafasi ya kurya. ²¹ Jamaa zake pawasikire, wakilawa kuka kunkola, kamana wengine wakamba: “Ankili zimpoteya!” ²² Wanlimu wa shariya wa Yerusalemu pawajire, wakamba: “Kanawo Belzebuli †. Awatuwisa mashetwani julu ya uwezo wa nkulu wa mashetwani. ††” ²³ Sambu, Insa akiweta wanu, akikola kusowera nawo kwa vinyume, akiwadairi: “Shetwani antuwisa shetwani mwenziwe mwaja? ²⁴ Kila ufalume wakwawanyika makundi akubishana watupu, auinshi. ²⁵ Nyumba ‡ iki-rawanya aiinshi. ²⁶ Ona, inawa Ibilisi aritendera vita mwaneyewe kurawanya, singari kainshi, nanga uwa mwinsho wake. ²⁷ Apoo muni akidiri kwingira nnyumba ya muni wakurimba, kumwiwira vinu vyake sairi kwanza anfunga mwenye nguvu-yo. Ikisa amwiwire sana nnyumba mwake. ††28 Nukwambirani kuwa piya viswamiwa ka wanadamu, madambi anta na kufuru zawakufuru wanu. ²⁹ Fala akufurira Roho Takatifu, aashubutu kuswamiwa, fala akuwa na madambi a milele.” ³⁰ Insa kaamba javire kwa kuwa wakamba, “Kanawo mashetwani.”

Jamaa wakweli wa Insa

³¹ Kwa suku-yo, wakija mamaye na wanduze Insa wakimira panja, wakintuma muni kumwita. ³² Neye kekala na wanu wengi wawenye wâzunguriza, wakimwambira: “Ona! Mamayo, wanduzo, na walumbuzo wawa panja pare, wankukusakula.” ³³ Iye akiwajibu: “Mama ndi wapi? Na wanduzangu ndi wapi?” ³⁴ Basi, iye akizungunuka akiwanang'aniza wekare wanzungurize ware, akiwambira: “Wawoneni! Ewa-pa ndi mama na ndi wanduzangu. ³⁵ Kamana ire atênda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na mama.”

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume † kuhusu nvyari

4 Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya tanda. Wanu wengi wawenye wajumana karibu yake. Kwa javyo, iye akingira mungalawa, akikala mbahari. Piya wanu wâkiwa nanyenje karibu ya maji. ² Iye akiwafunda wanu vinu vingi kwa mifano ya kinyume. Nkati ya kuwafunda kwake, ákiwambira javi: ³ “Sikirizani! Mwananlume kalawa koka kuvyala masamba. ⁴ Paakimwaya mbeyu ire, nyengine igwirira munjira, zija nyuni zilokota. ⁵ Nyengine igwirira mmawe, mahala samuna nsanga mwingi. Mpunde noure ilawa senge, kwa kuwa auwerepo nsanga. ⁶ Pariwarire juwa senge ire ilungula. Kwa kuwa mizipe aiwere yamana, yumiliya. ⁷ Mbeyu nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa ire ikula, ikinya mbeyu ire. Ntamana aipere. ⁸ Nyengine igwirira munsanga warutuba. Ikula, inuru na ípa visumo, muti mmoja talatini, mwengine sitini na mwengine visumo miya.” ⁹ Mwinsho kaamba: “Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

Anzima ya kinyume

¹⁰ Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza pamoja na wanafunzi kumi na wawiri ware, wakindairi kinani cinsowerese kinyume cire. ¹¹ Insa akiwajibu: “Umwe mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala ka wanu wengine wa panja, vinu piya wafundiwa kwa kinyume. ¹² Ndi kamba vyaasema Mandiko, kuwa javi:

‘Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona
kusikira, wasikira fala awereriwa.

Wasije kongoka wakipata kuswamiwa.’ ”

---

† “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani. †† Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu cikikuna mara nyingi zawenye. ‡ “Nyumba” mana ake ujamaa. †† Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. †† Au: “Nfano”.

Insa afafanula kinyume kuhusu nvyari

¹³ Insa kawambira, kaamba: “Amwereriwa na mana a eci kinyume-ci? Sambu vinyume piya, musaka kwereriwa-ja? ¹⁴ Nvyari ndi ire ereza Habari Ngema. ¹⁵ Nanyenje ya njira mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe ure, nakusikira mpunde-sinkulu akuja Ibilisi awalavya habari yawavyariwe ire. ¹⁶ Na ewa ndi mbeyu ivyariwe mmawe, ndi wanu wasikira usemi, mpunde nowo wapokerera ka radi, ¹⁷ fala awana nzipe wawo wanyewe, wainshi nawo suku aba. Ikija tafauti au kulumbatiwa kwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. ¹⁸ Na wengine mbeyu ivyariwe mmiwa, ewa ndi wasikira usemi, ¹⁹ fala kwa tafauti za enzi-zi na wájibu wakupata mali na vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi ure, aupa visumo. ²⁰ Na ware wavyariwe munsanga warutuba, mana ake ndi wasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera na wakupa visumo talatini, au sitini au miya.”

Kinyume kuhusu kandiyeru

²¹ Ikisa Insa akiwadairi: “Kandiyeru ikikoreziwa itaiwa nkati ya tamboru au ituriwa mwivungu? Níkamba ik-wangikiwa paarami imwarike sana. ²² Kusema kweli, acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira pan-ja. ²³ Ári na masikiro a kusikira, asikire!” ²⁴ Akiwambira tena: “Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira nomwe mupimiriwa noco na mukongeziwa. ²⁵ Kamana ári nawo, azidi kupewa. Fala saana, anta aba caari nawo noco, anyang'anyiwa.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

²⁶ Insa akamba tena: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na munu vyaavyala mbeyu pansu. ²⁷ Akilala usiku, nsana akilawa, kuno mbeyu ire ikiwota na ikikula, iye sejiwa. ²⁸ Ardhi iruweriya visumo wanyewe: cakwanza ulawa nnyani, ikisa suke, mwinsho wa suke ulawa mpunga. ²⁹ Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu akwanza kusinja kamana mavuno afika.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

³⁰ Insa akiwambira: “Kinani canisaka kulandanisa ufalume wa Mwenyezimungu? Ulandana na nfanoni? ³¹ Ulandana na mbeyu ya mostarda † paivyariwa pansu, ikuwa mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu kolido mbeyu piya, ³² fala ikivyariwa pansu, ulawirira nrayi, úkula upunda mirayi piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri wake nyuni zakwiruka julu zijenga vitundu nomo.”

³³ Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera usowezi vyakujuzi ewo kupata kusikira. ³⁴ Bila usowezi wa kinyume aakisowera nawo. Fala paákiwa yeka ponse na wanafunzi wake, iye akiwereza mana awo kinyume caasowere cire.

Insa anyamaza mepo

³⁵ Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi: “Tukeni tilokere ng'ambu nyengine ire.” ³⁶ Bandi ya kulayana na wanu wengi, ewo wakingira mungalawa mwákiwa mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo. ³⁷ Rikija gaibu rikulu, mawimbi makulu-makulu akikola kupanja ngalawa ire, anta maji akanza kwingira mungalawa mure. ³⁸ Na kumbe Insa ákilala pasitiri, kênnyamira nsawo. Wanafunzi ware wakinlamusa, wakimwambira: “Mwanlimu, tankufwa, mbana avikuyeri?” ³⁹ Noparepare akilamuka, akamuru mepo na maluwimbi, akamba: “Kutengemane, mepo inyamare!” Na mepo ire ikinyamala, kukitenda shuwari dembwe. ⁴⁰ Iye akiwadairi: “Mbana muwa wofi pakulu? Amunamba kwamini?” ⁴¹ Ewo wakopa pakulu futi, wakambirana watupu: “Noyu mwananlume wakuwa anta mepo na maluwimbi vinsikiriza-yu, nani?”

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

5 Insa na wanafunzi wake wakifika ng'ambu nyengine ya tanda, inti yawákikalanga waGerasi. ² Insa nakwisuka mungalawa mure, mpunde nowo kasimanana na mwananlume wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi. ³ Noyo mwananlume-yo ákikalanga kumakaburi, ákiwa na nguvu, anta na unyolo hapana akikidiri kunfunga. ⁴ Mara nyingi zawenye, wanu wakinfunga na alucema pamoja na unyolo, fala iye akitupula alucema na unyolo akisayasayanga. Aawerepo munu wanguvu wakunzaidi iye. ⁵ Daima usiku na nsana kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja mwananyewe. ⁶ Kwa suku-yo, akimmona Insa kitambo, akintuwirira akisujudi. ⁷ Ikisa akikuwa pakulu akamba: “Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu, usaka unitende kinani? Nukulebela, kwa zina ra Mwenyezimungu, usinopepese.” ⁸ Konta kâmwambira javi: “Uwe jini, nlawe eyu

† Ona Matwaya 13:31-32.

munu-yu!”⁹ Ikisa Insa akindairi jini ire: “Ukwitiwa mwaja?” Iye akijibu: “Nikwitiwa ‘Junudi’, konta tiwa wengi.”¹⁰ Iye akinlebelala Insa pakulu kuwa asintuwise ire inti ire.¹¹ Karibu nopare úkiwapo mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi zawenye zikirya nopare.¹² Mashetwani ware wakinlebelala Insa: “Tipereke kunguluwe kure tikawengire.”¹³ Iye akiwetikizira, mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, wakuka wakingira nguluwe zire. Ikisa, piya zire zikituwa zikicubukira ntanda, kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira ntanda.

¹⁴ Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari zire. Nkaya mure na mmamasamba wakilawa wanu wakuka kuwona vikunire vire.¹⁵ Wakija ka Insa, wammona mwananlume âpatiwe na mashetwani ire kekala, avarire nguwo sana-sana, ári na ankili zake. Basi ewo ukiwapata wofi pakulu futi.¹⁶ Wawonire vinkunire vire, wakikola kuwereza vinkunire mwananlume wa mashetwani ire na nguluwe zire.¹⁷ Wakanza kunlebelala Insa alawe nkaya mwawo mure.¹⁸ Insa paakiripakira mungalawa, munu âpatiwe na mashetwani ire akinlebelala woke onse.¹⁹ Fala Insa ampere rihusa, akimwambira: “Uka kawári wanu wa kwenu, ukawereze mambo akuténdere Mwenye na vyakuwonere utungu!”²⁰ Na kweli, iye akúka vyake, akanza kwereza kaya ya Dekapoli † mambo makulu atendériwe na Insa. Basi, wanu piya wakitajabu.

Insa awaponesa mwanamuka na mwana wa Yairu

²¹ Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine wa tanda. Nakufika nanyenje ya tanda rire, junudi ya wanu wakijumana karibu yake.²² Akija munu mmoja nkati ya wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu. Nakummona Insa, akisujudi,²³ akintafadali pakulu, akamba: “Mwanangu kankufwa. Njo, untire makono ipate apone, ainshi!”²⁴ Insa akilawa naye. Wanu wengi wawenye wakifulata, wakinkinya kila upande.

²⁵ Ákiwapo mwanamuka nlwere mbobo muda wa myaka kumi na miwiri.²⁶ Iye katabika pakulu kuritibisa mmatabibu wengi wawenye. Kapoteza vyaákiwa nawo piya kuwaripa mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere ukinzidi.²⁷ Nakuka, paasikire kuhusu Insa, akija nyuma ya wanu ware, akinkumbula anzu yake.²⁸ Konta akamba kimoyomoyo javi: “Omi nikiwayi kukumbula lupindo ra anzu yake, nípona.”²⁹ Kwa mpunde noure, kububuka ka damu kure kukinyamala, neye akifahamu mmwiri mwake kuwa kaponesiwa ulwere ure.³⁰ Insa, mpunde noure, kafahamu neye kuwa uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake, akiwanang'aniza wanu nyuma, akamba: “Akumbure anzu yangu nani?”³¹ Wanafunzi wake wakimwambira: “Kwankuwawona wanu-wa wakukinya! Udairija nani akukumbure?”³² Iye akinang'aniza kuno na kuno ammone nani ankumbure.³³ Kwa javyo, mwanamuka ire, akopa kuno akitetema, kejiwa cinkunire. Akimukira Insa, akingwirira mbere yake, akimwambira piya ukweli.³⁴ Basi, iye akimwambira: “Nunu, kwamini kwako kukuvusha. Uka kwa salama. Uwe nkomu, usiwe nlwere tena.”

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

³⁵ Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga, wakimwambira: “Mwanawo kafwa. Unshumbuwirani mwanlimu-yu?”³⁶ Fala Insa azimmwerire habari zire, akimwambira nku-lungwa wa sinagoga ire: “Usisusuke, nitumaini omi tu basi.”³⁷ Fala iye aalavire rihusa kunfulata munu mwengine ila Peduru, Yakobu na Yahaya nduye Yakobu.³⁸ Wakuka wakifika kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga ire. Insa kawona geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno wengine wakirondongola.³⁹ Iye nakwingira, akiwambira javi: “Sababuni kutenda geshi kuno mukirira? Mwari-yo aafwire, kankulala.”⁴⁰ Wanu ware wakinkejeli, fala iye akiwalavira panja piya ware. Ikisa, akintwala wawaye pamoja na mamaye mwari ire, na wanafunzi wake waalongozane nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire.⁴¹ Akinkola nkono mwari ire, akimwambira: “Talita, kumi”, mana ake “Mwari, nukwambira, lamuka!”⁴² Kwa mpunde noure, mwari ire akilamuka, akanza kwenenda! Ku! Iye ákiwa na hirimu ya myaka kumi na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu pakulu futi.⁴³ Insa akiwamuru akiwalaizira pakulu kuwa wasimwambire munu vikunire vire. Novyo akiwambira wampe mwari ire cakurya arye.

Insa akatariwa Nazareti

6 Sambu Insa akilawa inti ire, akiludira kwawo Nazareti. Wanafunzi wake ware wakifulata.² Paifikire sabadu, akanza kufunda nsinagoga. Wengi pawasikire, watajabu pakulu. Wakamba: “Vinu-vi vyankulawirira ndepi? Ndi wijiwifuni wapewe-yu? Maajuza kamba-ya aténda na makono ake-ya kankupata ndepi?”³ Sinoyu-yu karipinteru, mwana wa Mariyamu, nduye Yakobu, Yose, Yuda pamoja na Ansumani? Walumbuze atiri kwikala nawo nkaya nomu?” Ewo wakibugudika naye.⁴ Basi Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila upande, ila aainshimiwa kwawo na awamwishimu wajamaa zake na wenziwe.”⁵ Kwa javyo, iye aakidiri kutenda anta maajuza mamoya, sairi kuwatula makono walwere wamojawapo, kuwaponesa.⁶ Iye akiwatajabu pakulu kwa sababu ya kutowa kumwamini.

Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

† “Dekapoli” mana ake ndi “Makaya kumi”. Ona 7:31.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

⁷ Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akanza kuwapereka wawiri-wawiri. Akiwapa mamulaka a kuwatuwisa mashetwani. ⁸ Akiwamuru wasirisukuze kinu munjira ila ngombo tu basi. Wasisukure cakurya, wala nrumba wala nzuruku, ⁹ wasirisukuze nguwo mbiri ila wawe na viratu mmaulu tu basi. ¹⁰ Akiwambira novyo: "Mukifika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo mpaka suku yamusaka kulawa nopo mahala-po. ¹¹ Ikiwa awakupokerereni na awakusikirizeni, pakulawa pumunani matako enu †, iwe ushahidi kwa-wo." ¹² Ewo nakulawa pare, wakipita wakereza kuwa wanu wajuzi watubiye. ¹³ Mashetwani wengi waki-watuwisa, na walwere wengi wakiwamiminira mafuta kuno wakiwaponesa.

Kulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

¹⁴ Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu Insa kwa kuwa zina rake rikisifiwa pakulu. Wengine wakamba: "Yahaya mwenyé Koza kaziribuka ka wafwi, ndimana kankukunisha mambo a maajuza." ¹⁵ Fala wengine wakamba: "Eyo Aliyasi." Na wengine wakamba: "Eyo nabii mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida." ¹⁶ Fala Herodi paasikire akamba: "Wanintupure kiswa omi, Yahaya mwenyé Koza, kaziripusiwa!" ¹⁷ Kamana Herodi mwanayewe kâwatuma masurudadu wakankore Yahaya wanfungu na wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa Filipi nduye Herodi, kwa kuwa kânlomba. ¹⁸ Ndimana Yahaya kamwambira Herodi javi: "Auna haki ya kunlomba nlamuwo." ¹⁹ Kwa javyo, Herodiza akikimiyana na Yahaya, vikimwajibu amulaye. Fala aakidirire, ²⁰ konta Herodi akimopa Yahaya, akijiwa kuwa iye mwananlume mmoja wa shariya na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati waansikire Yahaya, Herodi akifazaika, fala novyo-sivyo vikimwajibu kunsikira. ²¹ Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya kumulaya, suku Herodi yaakitenda mwaka. Kwa javyo, aki-tenda jambo, akiwarifu mawaziri wake, wakulungwa wa masurudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya. ²² Pengire kuvina mwana wa Herodiza, Herodi vimwajibu pakulu pamoja na wawarifiye. Ndimana nfalume ire akimwambira mwari ire javi: "Nilebele causaka conse, omi nukupa." ²³ Ikisa akilapira tena, akamba: "Causaka kulebela conse, anta paiwa nusu ya ufalume wangu-wu, nukupa!" ²⁴ Nakulawa iye akindairi mamaye: "Nilebele kinani?" Mamaye akamba: "Lebela kiswa ca Yahaya mwenyé Koza." ²⁵ Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume nokure, akilebela akamba: "Nisaka munipe nfinga sambu nopapa, kiswa ca Yahaya mwenyé Koza." ²⁶ Nfalume ire akikafilika pakulu futi, fala kwa kuwa kâlapira mbere ya wanu warifiwe ware, aankatarire. ²⁷ Basi, kwa mpunde noure, nfalume ire akintuma surudadu na akamuru cikaje kiswa ca Yahaya. Surudadu ire akuka kuka-aboshu, akitupula kiswa ca Yahaya, ²⁸ akija naco nfinga, akimpa mwari ire. Iye akipokerera, akimpa mamaye. ²⁹ Wanafunzi wa Yahaya ware, pawasikire vinkunire mwanlimu wawo, wakuka wakitwala maiti a Yahaya, wak-izika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

³⁰ Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa, wakimwambira piya vyawakitenda na vyawakifunda. ³¹ Iye aki-wambira: "Njoni yeka yenu pakiriziu, mupumuzike aba." Kamana wanu wákija na wákiludi wákiwa wengi, ewo awákiwa nawo anta nafasi yakurya. ³² Wakisuka mungalawa mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika. ³³ Fala wanu wengi wâwawona pawakilawa na wawéjiwa. Basi, ewo wakilawa luwansi mmakaya mure, wakiwatuwirira noko, wakifika kábula ewo sawanamba. ³⁴ Basi, Insa nakwisuka mungalawa mure, kawawona wanu wengi wa-jumana, akiwawonera utungu pakulu konta wákiwa kamba makondoo sawana nsunga. Akanza kuwafunda vinu vingi vyawenye. ³⁵ Paripepire juwa, wanafunzi ware wakuka ka Insa, wakimwambira javi: "Epa mahala-pa pakilanga-langa, na juwa ripepa futi. ³⁶ Wambire wanu-wa woke vyawo mmakwawo au mmasamba ári karibu ipate wakauze cakurya." ³⁷ Fala Insa akiwajibu, akamba: "Wapeni umwe-po cakurya warye!" Ewo wakamba: "Basi, tuke tikauze mikate ya jarajara miyateni tije tiwape watafune?" ³⁸ Iye akiwadairi: "Umwe mwanawo mikate myengapi? Ukani mukanang'anize." Nakuwona wakija wakisema: "Mitani, na inswi mbiri." ³⁹ Basi, Insa akiwamuru wanafunzi ware wawambire wanu ware wekare makundi-makundi mminyani miwisi mure. ⁴⁰ Piya ware wakikala makundi-makundi a wanu miya au amusini. ⁴¹ Insa nakutwala mikate mitani ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi wake ware wawatongere wanu ware. Na inswi mbiri zire akiwatongera piya ware. ⁴² Piya warya na wekuta. ⁴³ Wakilokotera pamoja vipande vyakubaki vya mikate na inswi, vikalala kumi na viwiri vyakwijala tapa-tapa. ⁴⁴ Na watafune mikate wákiwa wanawalume alufu ntanu!

† Kigeregu: "pumunani vunvu riri mmaulu mwenu".

Insa akwenenda julu ya maji

⁴⁵ Kwa mpunde noure Insa, akiwalazimisha wanafunzi wake wengire mungalawa, walongorere ng'ambu nyengine, Betisaida, mpaka iye ese kulayana nawo wanu ware. ⁴⁶ Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango kulebela duwa. ⁴⁷ Paripepire juwa, ngalawa ilongorere ire íkiwa kati-kati ya tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu. ⁴⁸ Kwa kuwawona kuwa wankutaya magasiya kwa tafauti kamana úkiwa mbisho, alufajiri galu ntanzi, iye akiwokira kuno akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda, ⁴⁹ fala ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza kuwa nsoka, wakanza kufula uto. ⁵⁰ Kweli, piya wammona na wasusuka pakulu futi. Fala kwa mpunde noure, Insa akisowera nawo, akiwambira javi: "Rimbani myoyo! Ndi nomi, musope kinu!" ⁵¹ Iye akingira mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi! ⁵² Kusema kweli, wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire, kamana myoyo yawo íkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

⁵³ Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti ya Genezareti, wakitaya nanga. ⁵⁴ Nakwisuka mungalawa mure, mpunde noure wanu ware wammanyira. ⁵⁵ Wakipita, wakituya piya mmakaya mure. Walwere wakiwasukula mmashila, wakuka nawo mahala pawasikire kuwa ndi paari Insa. ⁵⁶ Mwakipita Insa monse, mmakaya asaka kuwa onse na nvitongojo, mmabazari wakiwatula walwere wawo, wakintafadali nanga anzu yake wankumbure. Na piya wakinkumbula, wákipona.

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

7 Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wamojawapo wâlawa Yerusalemu, wakijumana ka Insa. ² Ewo wawawona wanafunzi wamojawapo wa Insa wakirya sawatawade. ³ (Kamana Mafarizeu, na Mayahudi piya, awarya sawatawade sana-sana, kwa kutumira tabiya ya wazee wawo. ⁴ Nakuludi kubazari, ikiwa awatawade sana-sana, awakirya. Ziwapo tabiya nyingi zawenye zawákifulata: kosa kopo, miringi na vyombo vya shaba.) ⁵ Basi, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wandairi javi: "Wanafunzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya sawatawade mmakono sana-sana?" ⁶ Iye akiwajibu: "Nabii Izaya kasowera tangu-mida kuhusu umwe manafiki kamba vyavyândikiwe javi:

'Ewa wanu-wa wanitukuza nkanywa † tu basi, fala myoyo yawo iwa baidi nami.

⁷ Akufâi kinu kunitukuza kwawo, wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.' "

⁸ Ikisa Insa akiwambira: "Wakwasa ámuri za Mwenyezimungu, ila wafulata shuruti za wanadamu." ⁹ Akiwambira tena: "Mwanawo tabiya yakukatala ámuri ya Mwenyezimungu ipate tabiya zenu zisise! ¹⁰ Kamana Musa kâsema:

'Mwinshimu wawayo na mamayo', na

'Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye, ahukumiwe kifo.'

¹¹ Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira wawaye au mamaye: 'Vinu vyanikijuzi kukupani umwe ndi Kurbani ††, ¹² mwankukataza munu kuwasaidiya wawaye na mamaye. ¹³ Kwa javyo, mwankufuja usemi wa Mwenyezimungu kwa tabiya zenu zamufunda. Na mwankutenda vinu vingi kamba novyo."

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

¹⁴ Mara nyengine Insa kaweta wanu wanfike karibu yake, akiwambira javi: "Piya-mwe, nisikirizeni omi, ereriwani. ¹⁵ Hapana kinu cakuwa panja ya mwanadamu cakuwa cikimwingira mmwiri cintaya haramu. Ila vinu vinlawa ndi vintaya haramu." ¹⁶ †¹⁷ Sambu, nakutanuka junudi ya wanu ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi wake wakindairi: "Kinyume-ci mana ake kinani?" ¹⁸ Insa akiwajibu: "Umwe novyo amwereriwe? Amwijiwa kuwa vya panja vikimwingira munu avintaya haramu? ¹⁹ Kweli, avimwingira mmoyo, ila vimwingira ntumbokulu ikisa vilawira nsintina." Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya vyakurya halali kurya. ²⁰ Insa akamba tena: "Vinlawa munu, ndi vintaya haramu. ²¹ Konta, mmoyo mwa munu, alawa mawazo akunyata: ceje, wivi, ukisomi, ²² uzinzi, wájibu wakupata vinu piya, ubaya, ulongo, wájibu wa vitendo vya ucaputu, wiyana, kufuru, kuridâi pamoja na urevi. ²³ Vitendo vyakunyata-vi, piya vilawa mmoyo, ndimana vintaya munu haramu."

† Kigeregu: "mivumbu". †† "Kurbani" mana ake "Nilapira kumpa Mwenyezimungu". Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, ikiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuza wawaze. ‡ Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]"

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi amwamini Insa

²⁴ Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a Sidoni. Iye nakwingira nnyumba, kasaka asijiwikane, falakini aakidirire kurifisa. ²⁵ Mwanamuka mmoja, akiwa na mwanawe kâpatiwa na jini, akisikira kuwa Insa kaja. Nakunfika akinkokorera mmaulu mwake. ²⁶ Mwanamuka ire aâwere Yahudi, kwawo kúkiwa Sirufoinike. Akilebela atuwisiwe jini mwanawe ire. ²⁷ Iye akamba javi: "Wase kwanza wasimana wekute. Kamana siyema kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa †." ²⁸ Mwanamuka ire akijibu akamba: "Aye, Mwenye, fala wawumbwa wakuryanga songolo za pansi zakuwagwa wasimana pameza." ²⁹ Basi Insa akimwambira tena: "Kwa sababu ya usowezi wako, mwanawo katuwisiwa jini-yo futi. Ludi, uka ukaya." ³⁰ Mwanamuka ire nakuludira ukaya, kansingana kisimana ire alarire pakinanda, jini ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

³¹ Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda ra Galileya, kati-kati ya makaya a Dekapoli ††. ³² Noparepare wakinjisira mwananlume mmoja bubu, saasikira. Wakinlebela anture nkono ‡. ³³ Insa akintanusa pawanu pare, akuka naye kiriziu, akintaya vyala mmasikiro, akintaya mata ake julu ya lulimi, ³⁴ akimwinula uso julu binguni, akimpumuzikira, akimwambira na luga ya kiyaramaiku ††: "Efata", mana ake "Ziuka." ³⁵ Kwa mpunde noure, masikiro akinziuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka, akanza kusowera sana-sana. ³⁶ Ikisa akiwamura wanu ware kuwa wasimwambire munu. Fala kila paâkiwamura kuwa wasiseme, ndi pawakizidi kwereza. ³⁷ Kwa javyo, wakitajabu pakulu, wakamba: "Vitendo vyake piya vyema! Sawasikira awasikirisa, na mabubu awasoweresa!"

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

8 Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo cakurya, Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira javi: ² "Wanu-wa niwawonera utungu konta wawa nomi suku natu, awana kinu cakurya. ³ Nikilayana nawo wakiludira mmamakwawo wafungire, awaja kuzirika munjira? Wengine waja kulawa baidi." ⁴ Fala wanafunzi ware wakinjibu: "Palanga kamba-pa, munu akidirija cakurya cakuwekutisa ewa wanu-wa?" ⁵ Insa akiwadairi: "Mwanawo mikate myengapi?" Ewo wakinjibu: "Saba." ⁶ Basi akamba: "Wanu piya wekare pansi." Akitwala mikate saba ire, akinshukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware. ⁷ Wákiwa nawo novyo inswi aba. Noparepare Insa akintukuza Mwenyezimungu, akisema: "Nezo novyo watongerani piya-wo." ⁸ Na wanu ware wakirya wakikuta, mwinsho wakilokotera vipande, vikilawirira vikalala saba vyakwija vyawenye. ⁹ Wanu wákiwa kiyasi ca alufu nne. Ikisa, akilayana nawo. ¹⁰ Kwa mpunde noure, iye akingira mungalawa pamoja na wanafunzi wake ware, akuka upande wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajuza

¹¹ Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo wakisakula alama ya binguni, wakimyerera. ¹² Kwa javyo, Insa akipumuzika pakulu, akamba: "Sababuni eci kizazi-ci kisákula alama? Nukwambirani kweli kuwa kizazi-ci acoloteriwa alama." ¹³ Basi, akiwasa, akiripakira tena, akuka ng'ambu nyengine.

Furumento †† ya Mafarizeu na ya Herodi

¹⁴ Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya. Mungalawa mure wákiwa nawo nkate mmoja tu basi. ¹⁵ Insa akiwalaizira, akamba: "More-moreni na furumento ya Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi." ¹⁶ Wakikola kukaidiyana watupu konta awâwere nawo mikate. ¹⁷ Insa, pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira: "Mbona mukaidiyana kwa kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba kwijiwa mana wala amunereriwa? Myoyo yenu migumu pakulu? ¹⁸ Umwe mwanawo maso, amuwona? Mwanawo masikiro, amusikira? Amukumbukira? ¹⁹ Mikate mitanu yaniwatongere wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?" Ewo wakijibu: "Kumi na viwiri." ²⁰ "Na mikate saba kwa wanu alufu nne, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?" Ewo wakijibu: "Saba." ²¹ Basi iye akiwambira tena: "Mpaka sambu amunamba kwereriwa?"

† Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yawo umbwa ndi alama ya ucafu. †† "Dekapoli" mana ake "Makaya kumi". Ona 5:20. ‡ Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela Mwenyezimungu anjanliye na amponese. †† "Kiyaramaiku" luga yakutumika Insa nowo wakati-wo. †† "Furumento" ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula.

Insa amponesa kipofu

²² Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija nawo ka Insa munu mmoja sawona, wakinlebelala ankumbure. ²³ Iye nakunkola nkono sawona ire, akinlongoza nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akintula makono, akindairi: "Kwankuwona kinu kimojawapo?" ²⁴ Mwananlume ire akinang'aniza julu, akamba: "Nankuwawona wanu kamba miti íri kwenenda!" ²⁵ Ikisa tena, akintula makono julu ya maso ake. Munu ire akinang'aniza rungu-rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya vinu sana-sana. ²⁶ Insa akimwambira: "Epa, uka nfululu kwenu, usipite nkaya tena."

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

²⁷ Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a Kaisariya-Filipi. Munjira iye akiwadairi, akamba: "Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?" ²⁸ Ewo wakinjibu: "Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza, wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine mmojawapo." ²⁹ Insa akiwadairi tena: "Sambi, umwe mudaniza kuwa omi niwa nani?" Peduru akinjibu, akamba: "Uwe ndi Almasihi!" ³⁰ Basi, Insa akiwalaizira kuwa wasimwambire munu kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

³¹ Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya. Ikisa ajuzi aulaiwe, fala bandi ya suku natu afufuke. ³² Iye akisowera evi vinu-vi bila kuwafisa. Fala Peduru akimwita kunyenje, akanza kunsutumumu. ³³ Insa akizungunuka, akiwanang'aniza wanafunzi ware, akinsutumumu Peduru, akamba: "Lawa-pa uka nyuma-ko, Shetwani! Kamana auwaza mawazo a Mwenyezimungu ila a wanadamu!" ³⁴ Ikisa akiweta wanu ware pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: "Ikiwa munu mmojawapo asaka kunifulata, arikane mwananyewe, asukure nsalaba wake, na anifulate. ³⁵ Kamana asáka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala apotéza mainsha ake kwa sababu yangu omi na ya Habari Ngema, ávusha. ³⁶ Munu kupata duniya nzima-yi, kupoteza mainsha ake, faidani? ³⁷ Munu cakakanya na mainsha ake kinani? ³⁸ Munu akiriwónera haya nomi au usowezi wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na dambi-ci, Binadamu wa Binguni, pakuludi na utukufu wa Baba na malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye."

9 Insa akiwambira, akamba: "Nukwambirani kweli kuwa wawapo nopapa wamojawapo aciwapata kifo viwa vyonse sawawonire ufalume wa Mwenyezimungu ukija na uwezo."

Kutaduka ka Insa †

² Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu, pamoja na Yahaya, akiwalongoza kumwango nrefu kizizi, yeka yawo. Akitaduka mbere yawo, ³ mavazi ake akimensa, ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa conse duniya-yi. ⁴ Nopare, wakilawirira nabii Aliyasi pamoja na Musa, wakanza kupakanira na Insa. ⁵ Sambi Peduru akamba: "Mwanlimu, vyema tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi." ⁶ Kusema kweli, Peduru aakijiwa caakisowera konta wanafunzi ware piya uwapata wofi pakulu. ⁷ Rikija wingu rikiwafinika. Nkati ya wingu ikisikirika shauti ikamba: "Eyu ndi Mwanangu wanimpenda. Nsikirizeni!" ⁸ Kwa mpunde noure, wanafunzi ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona Insa tu basi ari pamoja newo.

⁹ Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa wasimwambire munu vyawawonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka wafwi. ¹⁰ Ure usowezi ure wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu mana a usowezi wa "kufufuka ka wafwi". ¹¹ Ikisa wakuka wakindairi Insa: "Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba kuwa kwanza ajuzi aludi Aliyasi †?" ¹² Insa akijibu: "Ndi kweli kuwa Aliyasi akijuzi anze kuja, antengezere vinu piya Binadamu wa Binguni. Fala vyaândikiwa novyo kuwa Binadamu akuja kutabika na kukejeliwa, sivyo? ¹³ Kusema kweli, omi nukwambirani kuwa Aliyasi ‡ kâja futi na wantenda piya vyawasakire vyonse kamba vyavyândikiwe kuhusu iye."

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

¹⁴ Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu wengi wakiwazunguriza, na wanlimu wa shariya wengine wakikaidiyana nawo. ¹⁵ Mpunde noure, wanu ware, pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakitwa wakuka wakinkomaza. ¹⁶ Insa akiwadairi: "Umwe mwankukaidiyana nawo kinani?" ¹⁷ Ákiwepo mwananlume mmoja kati ya wanu ware akijibu: "Mwanlimu, nija nawo mwanangu-yu, iye kâpatiwa na jini bubu. ¹⁸ Daima jini paampata

† *Ona Matwaya 17:1-11.* †† *Ona Malakiya 4:5.* ‡ *Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza.*

ponse arefya pansi. Nnemba-yu akwanza kulawa makovu kukanywa, kutafuna meno, na aawa na nguvu. Ni-walebela wanafunzi wako-wa wantuwise jini-yu, awakidirire.”¹⁹ Insa akiwajibu javi: “Ha! Kizazi sacamini! Nuk-wikala namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka rini? Njoni naye nnemba-yo kuno.”²⁰ Ewo wakuka naye. Jini ire nakummona Insa, mpunde noure kangwisira pansi nnemba ire. Iye akinyongoloka kuno akilawa makovu nkanywa.²¹ Insa akindairi wawaye ire: “Nowu ulwere-wu umwanza rini?”

Iye akijibu: “Umwanza tangu ári kisimana.²² Mara nyingi zawenye, jini angwisira pamoto na mmaji, kalangela amulaye. Basi, tiwonere utungu! Ukikidiri, tsaidiye!”²³ Insa akinjibu, akamba javi: “Sababuni kwamba ‘ukikidiri’? Piya vikidirika ka mwenyé kwamini.”²⁴ Kwa mpunde noure, wawaye ire akijibu: “Omi nukwamini, fala nisaidiye nisiwe na dana tena!”²⁵ Insa paawanang'anize wanu ware, kawawona kuzidi kwengezeka. Basi akinsutumu jini ire, akamba: “Jini untenza bubu na kewewe nnemba-yu, omi nukwamuru unlawe sambu nopapa. Usishubutu kumwingira tena!”²⁶ Jini ire akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawa, akimwasa kamba mufwi. Anta na wengi wakidaniza kafwa.²⁷ Fala Insa akinkola nkono, akinlamusa, neye akimira.

²⁸ Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake wakindairi cembe: “Ofwe atikidirire kuntuwisa jini âmpatire ire, sababuni?”²⁹ Insa akiwajibu: “Ire jini ire atuwisiwa kwa duwa tu basi †.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

³⁰ Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-kati ya Galileya. Iye avikimwajibu kuwa muni ejiwe mahala pare,³¹ kamana akiwafunda wanafunzi ware, akiwambira javi: “Binadamu wa Binguni agabiziwa mmakono mwa wanadamu, newo wamulaya. Fala bandi ya kuulaiwa, muda wa suku natu, iye afufuka.”³² Ewo awakerekiwa caakamba, na wakopa kundairi.

Mwaha kuhusu muni bora kati ya wanafunzi

³³ Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa akiwadairi wanafunzi ware: “Munjira mure umwe mukikaidiyana kinani?”³⁴ Fala ewo wakinyamala, konta wakikaidiyana munjira kuwa nani ári bora.³⁵ Nopare-pare, Insa akikala, akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira: “Ikiwa muni-yo asaka awe ntanzi, ajuzi ariture kuwa wa mwinsho, awatumike wenziwe piya.”³⁶ Ikisa, Insa akinkola kisimana mmoja akimwimisa kati yawo, akimpinga mmakono, akiwambira: ³⁷ “Muni asaka kuwa onse ampokérera kisimana kamba-yu, kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kusema kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba wangu ári mbinguni anipereke omi.”

Muni satilumbata ofwe kawa upande wetu

³⁸ Yahaya kamwambira Insa: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tinkataza konta aari munkonjo mweu.”³⁹ Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Aapo muni aténda maa-juza kwa zina rangu ikisa kanisowerera vibaya.”⁴⁰ Kamana muni satilumbata ofwe, kawa upande wetu.⁴¹ Muni akupani kopo ya maji kwa kuwa kawa upande wa Almasihi, nukwambirani kweli aakosa futi kupata thawabu yake.”

Usiwakorese wenziwo dambi

⁴² Akizidi kwamba: “Muni mmojawapo ankósesa ewa wasimana mmojawapo wanámuni-wa, ndi fadari afungiriwe riwe rakupalaza nsingo, atosiwe kati-kati ya bahari.”⁴³ Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako, tupula nowo. Fadari ubadilike wingire mainsha a milele, koliko kuwa na makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto sauzimika tena.⁴⁴ ††⁴⁵ Ikiwa ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo. Fadari uwe kitewe wingire mainsha a milele koliko kuwa na mau lu mawiri kwefiwa Jahanamu.⁴⁶ ††⁴⁷ Ikiwa riso rako rimojawapo ndi rukukósesa, koto-⁴⁸ topola noro. Fadari kwingira muufalume wa Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko kuwa na maso mawiri kwefiwa Jahanamu.⁴⁸ Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.⁴⁹ Kamana kila muni ataiwa munyu kwa moto.^{††50} Munyu ufái, ulunga cakurya, fala ikiwa munyu ulamwa cilungiriwa kinani? Basi mujuzi muwe kamba munyu ††. Piya inshini kwa salama muni na mwenziwe.”

† Waraka nyengine zisema: “pamoja na kufunga”. †† Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] ‡ Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] †† Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe. †† Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-yo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tijuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35.

Kulombana na kwasana

10 Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya Yudeya na ng'ambu ya muto wa Yordani. Akijumana nawo novyo tena wanu wengi, na kamba vyazowerere, akikola kuwafunda. ² Mafarizeu wakinfika karibu wakindairi javi: "Iwapo haki nlume kumwasa nkawake?" Wandairi javyo konta wakisakula wankorese. ³ Insa akijibu, akamba: "Musa kakwamuruni mwaja?" ⁴ Ewo wakijibu: "Musa karuhusu nlume antaliki nkawake, ushahidi wa kumwasa." ⁵ Insa akiwambira: "Musa kândika eyi ámuri-yi kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu." ⁶ Fala tangu mwanzo wa kumba, Mwenyezimungu kamumba nlume na muka. ⁷ Ndimana, mwananlume awasa wawaye na mamaye, alungana afulatana pamoja na nkawake, ⁸ wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja †, awawa futi wawiri tena, ila mwiri mmoja tu basi. ⁹ Kwa javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu asasanise." ¹⁰ Airini, Insa paákiwa ukaya na wanafunzi wake, ewo waludira kundairi kuhusu noure mwaha ure. ¹¹ Iye kawambira: "Mwenye kumwasa nkawake akinlomba mwengine, kawakuzinga naye. ¹² Na ikiwa mwanamuka kamwasa nlumake, akilombiwa na nlume mwengine, neye novyo kawankuzinga."

Insa awajanliya wasimana

¹³ Sambu wanu wengine waja nawo wana awakumbure, fala wanafunzi ware wakiwasutumu wanu ware. ¹⁴ Iye paawawonire, akikimiwa na wanafunzi wake pakulu futi, akiwambira javi: "Waseni wasimana-wo waje kwangu omi kuno! Musiwakataze! Kamana ufalume wa Mwenyezimungu wanu kamba ewa ndi wawo. ¹⁵ Nukwambirani kweli kuwa munu saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kamba kisimana, visaka kuwa vyonse emo engira." ¹⁶ Ikisa wasimana ware akiwakola makono, akiwajanliya kuno akiwatula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

¹⁷ Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akintuwirira, akikokora mbere yake, akindairi: "Mwanlimu mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi kutenda kinani?" ¹⁸ Insa akinjibu: "Sababuni kunita mwema? Hapana mwema ila Mwenyezimungu tu basi. ¹⁹ Ukwijiwa ámuri zamba javi: usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na mamayo." ²⁰ Iye akinjibu: "Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi zanifulata tangu unemba wangu." ²¹ Insa akinang'aniza ka kumpenda pakulu, akimwambira javi: "Ciwapo kinu cukubakire. Uka, ukauzanye vyaúri navyo piya, uwape masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali mbinguni. Njo, unifulate." ²² Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike pakulu futi, konta ákiwa tajiri pakulu.

²³ Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi wake ware javi: "Virigariga pakulu matajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!" ²⁴ Wanafunzi, pawasikire usowezi ure, wakishanga. Fala Insa akisowera tena: "Wanangu, virigariga pakulu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu! ²⁵ Raisi pakulu ngamiya kupita kupenya pakipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu." ²⁶ Wanafunzi ware watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: "Kwa javyo, nani aja kuvushiwa?" ²⁷ Insa akiwanang'aniza rungu-rungu, akiwambira: "Virigariga ka wanadamu. Fala ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya vikidirika."

²⁸ Peduru akanza kumwambira Insa javi: "Ona, ofwe tasa piya vinu, tiwankukufulata." ²⁹ Insa akijibu: "Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake, kwa sababu yangu omi na kwa sababu ya Habari Ngema, ³⁰ apata mara miya sambu-pa nowu wakati-wu, manyumba, wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja na kulumbatiwa. Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a milele. ³¹ Na wengi wari watanzi sambu-pa wakuja kuwa wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

³² Sambu ewo wari munjira wakuka Yerusalemu, Insa kalongorera. Wakinfulata piya washanga na wanu wengine walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa akiweta mara nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza kuwambira piya vyuka kunkuna Yerusalemu. ³³ Akiwambira javi: "Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, Binadamu wa Binguni agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa shariya. Ewo wakuka kunlamula aulaiwe na wampereka ka Sawari-Mayahudi. ³⁴ Ewo wakuka kunshupa, kunsunira mata, kumwibiya, na kumulaya. Fala muda wa suku natu, iye afufuka."

† *Ona Mwanzo 2:24.*

Insa afunda kuhusu kuudumiyana munu na mwenziwe

³⁵ Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa Zebedeyu, wakimukira Insa, wakimwambira: “Mwanlimu, tisaka catukulebela conse, utitendere noco.” ³⁶ Insa akijibu: “Musaka nukutendereni kinani?” ³⁷ Ewo wakimwambira: “Pausaka kuwa muufalume wako wa utukufu, ofwe-pa mmoja akwikare upande wa nkono sonto na mwengine upande wa nkono nriro wako †.” ³⁸ Insa akijibu: “Umwe anta camulebela amwijiwa. Mukidiri kunywa kikombe ca ninywa omi au mukidiri koziwa kamba vyanoziwe omi ††?” ³⁹ Ewo wakinjibu: “Aye, tikidiri!” Basi, Insa akiwambira: “Mukuja kunywa kikombe caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi nomwe mukuja koziwa. ⁴⁰ Fala kwikala upande wa nkono-nriro au nkono-sonto wangu sumi namuru kwikaza ila wakwikaziwa watengezeriwe kwikala.” ⁴¹ Wanafunzi wengine kumi ware pawejiwe cawakilebela, wakiwakimwira Yakobu na Yahaya. ⁴² Basi, Insa akiweta wanafunzi ware, akiwambira: “Umwe mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi wawatawala wanu kwanguvu, na wakulungwa wawo ndi walavya ámuri zakuwatuma. ⁴³ Falakini kati yenu umwe, sivyaviri javyo. Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa ntumisi wenu. ⁴⁴ Na kati yenu asaka kuwa awe wakwanza siti awe ntwana wa piya-mwe. ⁴⁵ Konta na Binadamu wa Binguni novyo, aajire kutumikiwa ila kaja kutumika na kupereka mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu wengi.”

Insa amponesa munu sawona

⁴⁶ Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake pamoja na junudi ya wanu wengi wawenye. Pawalawire Yeriko, nzimola munu sawona wakwitiwa Bartimeu (mana ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya njira. ⁴⁷ Paasikire kuwa Insa nNazareti ndi ari kupita, iye akanza kukuwa: “Insa mwana wa Daudi, niwonere utungu!” ⁴⁸ Wengi wakimwambira anyamare. Fala iye akizidi kukuwa pakulu-pakulu: “Mwana wa Daudi, niwonere utungu!” ⁴⁹ Insa paasikire, iye akimira, akamba: “Mwiteni aje kuno.” Basi, ewo wakimwita kipofu ire, wakimwambira: “Twa radi! Lamuka, kwankwitiwa.” ⁵⁰ Kipofu Bartimeu ire akivula vazi rake akefya pansu, akilamuka akuka ka Insa. ⁵¹ Insa akindairi: “Uwe usaka nukutende mwaja?” Iye akamba: “He, mwanlimu! Nisaka niludire kuwona!” ⁵² Insa akimwambira: “Uka! Kwamini kwako kukuponesa!” Kwa mpunde noure, akiludira kuwona tena, neye akikola kunfulata noire njira ire.

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

11 Insa pamoja na wanafunzi wake wari karibu ya Yerusalemu, pepi ya Betifage na Betaniya pamwango wa Mizaituni, iye akiwatuma wanafunzi wawiri, ² akiwambira javi: “Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika, munsingana buru afungiriwe pamuti, tangu saanapandiwa na munu. Munfungure, muje nawo kuno. ³ Ikiwa munu kakudairini camutenda-ci kinani, mwambireni kuwa Mwenye ndi ari kunsakula, anludisa sambipa.” ⁴ Ewo wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja karibu ya nryango, wakifungula. ⁵ Wanu wengine wemire nopare wakiwadairi: “Mbana mwankunfungula buru-yo?” ⁶ Ewo wakiwajibu kamba vyawatumiwe na Insa, wakiwasa wakuka vyawo. ⁷ Ikisa, wanafunzi ware wakintwala buru ire wakuka naye ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru ire, na iye akimpanda. ⁸ Wanu wengi wawenye wakitandika mavazi awo munjira mure, na wengine wakitandika makuti a mitende awakisinja a mmamasamba. ⁹ Walongorere mbere na wakiwafulata wakimba pakulu-pakulu:
 “Hozana! ‡ Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra Mola!
¹⁰ Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,
 ufalume wa babu yetu Daudi!
 Hozana mbingu ya mwinsho!”
¹¹ Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu. Bandi ya kutunza sana-sana vinu vire piya, akilawa, na kwa kuwa juwa riswa futi, akuka Betaniya na wanafunzi kumi na wawiri ware.

Insa alani nfigu saupa

¹² Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala. ¹³ Ari baidi kawona nfigu, uri na masamba nyanyama. Akuka karibu awone kamba viwapo visumo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi, kamana wakati-wo aikiwa mirongo ya figu. ¹⁴ Nakulawa iye akisowerera muti ure akamba: “Mwanzo wa rero mpaka milele, asiwepo arya kisumo cako!” Na vyaasowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

† Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihi mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora. †† “Kunywa kikombe” mana ake kukubali kutabikira kinu cafulata na mana a “koziwa” ndi kukubali kufwira kinu cafulata. ‡ “Hozana” mana ake: “Tivushe!”

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

¹⁵ Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wanu wacuruzi na wajire ku-
uza wakiwa nkati mure. Akipindula-pindulanga meza za wanu wakikakanya mizuruku, na viti vya wanu wacu-
ruzi wa mapomba. ¹⁶ Amwasire anta munu mmoja kutwala kinu ca biashara nNyumba Takatifu mure. ¹⁷ Ikisa In-
sa akanza kuwafunda, akiwambira javi: "Vyandikiwa kuwa, 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa Nyumba ya duwa ka
wanu wa mataifa piya', sinovyoy? Falakini mupindula mutenda kuwa jonga ra wevi!"

¹⁸ Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakinsikira, wakimopa, wakanza kupanga namuna
za kumulaya. Wakimopa konta wanu vikiwajibu pakulu vyakiwafunda vire. ¹⁹ Paifikire jironi, Insa na wanafunzi
ware wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

²⁰ Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe na mizipe. ²¹ Peduru akikumbukira akimwambira
Insa javi: "Mwanlimu! Ona, nfigu waulanire ure umiliya nfululu!" ²² Basi, Insa akiwajibu, akamba: "Ntumainini
Mwenyezimungu! ²³ Nukwambirani kweli asowerera onse ewu mwango-wu kwamba, 'Siwuka, urefye mbahari!
bila kuwa na dana mmoyo, fala akamini casowera-co cikuna, novyo na ápata. ²⁴ Ndimana nukwambirani kila ca-
mulebela kwa duwa conse, tumainini kuwa múpata, na cikuwa cenu. ²⁵ Na pamulebela duwa, mukiwa na ngo-
rofi na munu, kwanza nswamiini ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo akuswamiini madambi yenu". ²⁶ †

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

²⁷ Sambu, wakija tena Yerusalemu. Insa paakenenda nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini, na wanlimu wa
shariya, pamoja na wazee wakinjira kusowera naye. ²⁸ Wakindairi: "Evi vyautenda-vi kwankutenda kwa mamula-
ka a nani? Au nani akupere mamulaka a kutenda evi vinu-vi?" ²⁹ Insa akiwambira: "Omi nukudairini kinu kimo-
ja-ci. Mukinjibu, nukwambirani anipere mamulaka a kutenda vyanitenda-vi. ³⁰ Yahaya akoza na mamulaka a
nani? A binguni au a wanadamu? Aya nijibuni!" ³¹ Wakikaidiyana watupu, wakamba: "Tikamba 'a binguni', iye ak-
wamba: 'Sambu mbeni amumwaminire?' ³² Na tikamba 'alawa ka wanadamu' ", kusema kweli, awamarize
cawakiwaza kamana wakiwopa wanu konta piya wakintula Yahaya kuwa nabii wakweli. ³³ Wakinjibu Insa,
wakamba: "Atijiwa." Basi Insa akiwambira: "Wala omi sukwambirani anipa mamulaka a kutenda vyanitenda-vi."

Kinyume ca warimi wabaya

12 Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:
"Ákiwapo mwananlume mmoja kâvyala uva. Akijengera sereka akizunguriza, na akisimba mahala paku-
minyira uva zire, na akijenga nnara. Ikisa masamba are akiwemisira warimi wamojawapo, akilawa akuka inti
nyengine. ² Paafikire mavuno, kantuma ntumisi wake ka warimi kure akapewe visumo vyake. ³ Fala warimi
ware wankola ntumisi ire, wamwibiya, wakintuwisa akiludi makono-waka. ⁴ Na tena akimpereka ntumisi
mwengine, na iye wakimpanja nkiswa, wakintukana-tukananga. ⁵ Akimpereka mwengine, ewo wakimulaya. Na
wengine tena wengi wawenye wâtumiwe wakibiwa au wakiulaiwa. ⁶ Akibaki munu mmoja tu basi, mwanawe
wakumpenda pakulu. Mwinshoni akimpereka noire, akidaniza javi: 'Nikimpereka mwanangu-yu wamwishimu.'
⁷ Fala warimi ware wakambirana watupu wakamba: 'Eyu ndi mwana aja kuriti! Tukeni timulaye, mali-ya tiriti
ofwe.' ⁸ Basi wakinkola, wakimulaya, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba are. ⁹ Sambu, mwenye
masamba are atenda mwaja? Iye akuja mwanawewe, awolaya piya warimi-wo, na masamba-wo awemisira wanu
wengine. ¹⁰ Amufyomire novi nkati ya Mandiko? Kuwa javi:

'Riwe rawakatara wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.

¹¹ Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!"

¹² Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunga Insa fala wakopa junudi ya wanu; kweli, wereriwa kuwa ewo
ndi warimi wabaya mana a ewu usowezi wa kinyume-wu. Basi, wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

¹³ Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatuma Mafarizeu wamojawapo na wa kinya Herodi wakapate kunko-
resa kwa usowezi. ¹⁴ Nakufika ka Insa, wamwambira javi: "Mwanlimu, tikwijiwa kuwa kwa múkweli, aakuyeri
munu kamana aunang'aniza munu caari. Kusema kweli kwankufunda njira ya Mwenyezimungu. Iwapo haki

† Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwawamii wenzenu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

kunripa nsoko Kaisari † au aipo? Tijuzi au atijuzi kunripa?"¹⁵ Fala iye kwa kwijiwa unafiki wawo, kawambira javi: "Mwana mwankuniyerera? Njoni nawo jarajara moja niwone."¹⁶ Wakija nawo. Iye akiwambira: "Uso-wu na mandishi-ya vyanani?" Ewo wakijibu: "Vya Kaisari."¹⁷ Na Insa akiwambira: "Basi, vya Kaisari, mpeni Kaisari, na vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu!" Ewo wakintajabu pakulu futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

¹⁸ Ikisa, wakija Masaduseu, wenye kusema kuwa akupo kufufuka wafwi suku ya kiyama. Wakindairi javi: ¹⁹ "Mwanlimu, Musa katandikira kuwa ikiwa munu kafwa nduye, kamwasa nkawake spongore naye, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo apongore naye alunge rikolo ra mufwi-yo."²⁰ Sambu, wakiwapo wana saba. Mwana ntanzi kâlomba, kafwa aawasire wana. ²¹ Nduye anfulate akinlomba nankweli ire, na iye novyo kafwa apongore naye. Kinu kimoja noco cinkuna mwana watatu, ²² mpaka mwana wasaba. Kusema kweli, wana wo-saba wafwa sawapongore naye. Mwinsho, na muka ire neye akifwa. ²³ Ona, suku ya kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena, aja kuwa nlumake ndi wepi? Kona piya wo-saba wanlomba muka mmoja noyo!"

²⁴ Insa akiwajibu: "Umwe mukosa kwa kutowa kwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu, sikweli? ²⁵ Kamana pawaja kufufuka wafwi, awaja kulomba wala kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni. ²⁶ Fala kuhusu wafwi waja kufufuriwa, amufyomire nkitabu ca Musa †† kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu vyaasowere naye akamba: 'Omi ndi Mwenyezimungu wa Ibrahima, na wa Izaki, na wa Yankubu.' ²⁷ Basi, iye ndi Nlungu wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi. Ndimana, umwe muteseka pakulu!"

Ámuri bora pakulu

²⁸ Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana, kwa kuwona kuwa kawajibu sana, akidairi javi: "Ámuri bora pakulu ndi yepi?" ²⁹ Insa akinjibu: "Ámuri bora pakulu ndi: 'Sikirizani, wanu wa Iziraeli! Mola Mwenyezimungu wetu ndi Mola mmoja tu basi. ³⁰ Mpende Mola Nlungu wako kwa myoyo wako piya, na roho yako piya, na ankili zako piya, na nguvu zako piya.' ³¹ Na yapiri bora pakulu ndi: 'Mpende mwenziko kamba vyauripenda mwaneyewe.' Aipo tena ámuri bora pakulu ya kupunda ezi mbiri-zi!" ³² Mwanlimu wa shariya akamba: "Vyema, mwanlimu! Kusowera kweli pawambire kuwa Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine. ³³ Na tijuzi timpende kwa myoyo piya, kwa ankili piya, kwa nguvu piya, na tijuzi tiwapende majirani kamba vyatiripenda ofwe wanyewe. Ndi bora pakulu koliko kulavya kafara piya zamuriwe nkati ya shariya." ³⁴ Insa kejiwa kuwa mwananlume ire kereriwa vyema, ndimana akimwambira: "Uwe auri baidi ya ufalume wa Mwenyezimungu." Mwanzo wa noparepare, aawerepo tena wakushubutu kundairi kinu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

³⁵ Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takatifu, kadairi javi: "Wanlimu wa shariya wambaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? ³⁶ Daudi mwaneyewe kwa uwezo wa Roho Takatifu kaamba: 'Mola kamwambira Mwenye wangu: 'Ikala upande wangu wa nkono nriri mpaka niwature maadui wako sini ya kumaulu kwako.' ³⁷ Ona, ikiwa Daudi kamwita 'Mwenye', sambu akuwa ujukulu wake mwaja?" Basi wanu wengi wakiwa radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

³⁸ Insa akizidi kuwafunda wanu, akamba: "More-moreni na wanlimu wa shariya! Ewo kuwajibu kupita wake-nenda wavarire anzu ulu-ulu ‡, na kukomaziwa ka inshima pakulu mmaluwanja. ³⁹ Watondola kwikala mahala bora mmasinagoga na mmajambo. ⁴⁰ Visitoshe, wakapira †† mmayumba a manankweli. Ikisa, wakenekesa kufisa ubaya wawo julu ya kutenda duwa nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi."

Swadaka ya nankweli masikini

⁴¹ Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu mbere ya uralu wa kupereka swadaka. Iye akiwatunza wanu ware vyawapereka nzuruku pauralu pare. Matajiri wengi wakipereka nzuruku mwingi-mwingi. ⁴² Ikisa, akija nankweli mmoja masikini, akipereka jarajara mbiri, nzuruku aba javi. ⁴³ Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira: "Nukwambirani kweli kuwa nankweli masikini ire kapereka nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine. ⁴⁴ Kona ewo wapereka turuka yawabakire nawo. Fala iye, na usikini wake, kapereka piya cawere nawo, ankiba yake yakurya."

† Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma. †† Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Ibrahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu. ‡ Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawanu ikiwa alama ya kuridāi pakulu. †† "Kukapira" ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuwewira manankweli.

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

13 Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwanlimu! Ngawona mawe-ya na manyumba-ya vyaari makulu-makulu!” ² Insa akimwambira: “Uwe uwona manyumba makulu-makulu-ya? Kusema kweli, aribaki-pa anta riwe rimoja julu ya riwe saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

³ Sambu Insa ekare pamwango wa Mizaituni mbere ya Nyumba Takatifu, Peduru na Yakobu na Yahaya pamoja na Andere wakisowera naye kiriziu, wakindairi: ⁴ “Tambire, evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka kutimiziwa, alama yake ndi yepi?” ⁵ Insa akanza kuwajibu: “Onani asukuteseni munu!” ⁶ Kwa zina rangu omi, wengi wakuja kwamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wengi wakiwatesa. ⁷ Pamusaka kusikira vita na matisho a vita, musisusuke. Siti vikune novyo, fala siyo kuwa ifika suku ya Kiyama. ⁸ Kamana kabila moja ikuja kutenda vita na kabila nyenziwe, na ufalume mmoja ukuja kushambuliwana na ufalume mwengine. Cikuja kuwepo kitikansi mahala mumo-jawapo, na njala. Evyo vinu-vyo ndi mwanzo wa malwazo akupongola. [†]”

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

⁹ “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana wakuperekani mbere ya tiribunali, na nkati ya masinagoga mukuja kwibiwa. Mukuja kulongoperiwa mbere ya maguvirinadoru na mafalume kwa sababu yakunifulata omi, muwe mashahidi mbere yawo. ¹⁰ Savinakuna piya-vyo, ibidi kwanza Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa piya. ¹¹ Wakati wawasaka kukuperekani mmakono mwa mafalume, musishugulike na camusaka kwamba. Kila usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani nowo. Kamana sumwe musowera, asowera ndi Roho Takatifu. ¹² Nowo wakati-wo, munu ampereka nduye akaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja kuwazungunukira wawa zawo, kuwolaisa. ¹³ Na mukuja kukimisa mbere ya wanu piya kwa sababu ya zina rangu. Fala mwenye kuhitamili mpaka mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

¹⁴ “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyóma onse ereriwe sana-sana), basi waYudeya wajuzi watuwirire kumyango, ¹⁵ na ári patarado asisuke wala asingire nnyumba mwake kulavya kinu. ¹⁶ Na ári masamba, asiludire ukaya kutwala anta zubãu yake. ¹⁷ Dambi nozo suku-zo ka waka wamimba na wakujijisa. ¹⁸ Lebelani duwa ipate evi vinu-vi visikune mirongo ya baridi ^{††}, ¹⁹ konta nozo suku-zo zikuja kuwepo tabu zakofya pakulu sazinalawirira tangu Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka sambu-pa, sazija kuwepo tena. ²⁰ Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo suku-zo, ásvushiwe munu anta mmoja. Fala, kwa sababu ya watomoriwe waawatondore iye, Mwenyezimungu kapungula nozo suku-zo. ²¹ Ikisa, ikiwa munu kakwambirani: ‘Mmoneni, Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Almasihi kawa pare’, musikubali! ²² Konta wakuja kulawirira maAlmasihi sawari wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda alama za maajuzi akutajabisa ipate wakenekeze kuwatesa, ikikidirika, anta na wanu watomoriwe na Mwenyezimungu nnewo. ²³ Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni savinamba kukuna piya vinu!”

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

²⁴ Insa akizidi kusowera: “Fala bandi ya ezo suku za tabu-zo, juwa rifungiwa kukwinukala na mwezi auwala. ²⁵ Julu zikugwa nondwa, na viyumbe vya nguvu vya mbinguni vikuja kutetema. ²⁶ Ikisa, piya wanu wammona Binadamu wa Binguni akisuka mmawingu na uwezo nkulu na utukufu. ²⁷ Na iye awapereka malaika wawajumanise wanu waawatondore wa membe nne za ulumwengu nzima-wu [‡].”

Muwe tayari suku ya Kiyama

²⁸ Insa akiwambira: “Rifundeni ngano ya nfano wa mmongo ^{††}. Vitambi vikisipuka vikarika, mukwijiwa kuwa kinja ciwa karibu. ²⁹ Nomwe ndi novyo, mukiwona vikikuna novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuludi Almasihi uwa karibu. ³⁰ Nukwambirani kweli kuwa visaka kuwa vyonse, acipita eci kizazi-ci savikunire evyo vinu-vyo piya. ³¹ Bingu na ardhi vyanawo mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!”

[†] Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya. ^{††} Wakati-wo, mirongo ya baridi Iziraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula. [‡] Kigeregu: “mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho”. ^{††} Kigeregu: “nfigu”.

Aapo munu ejiwa suku ya kuludi Almasihi

³² “Sambi, kuhusu suku-yo au ora-yo, aapo ejiwa; wala malaika wa mbinguni wala Mwana awejiwa, ila Baba ndi ejiwa. ³³ More-more, rinang'anizireni kamana amwijiwa nowo wakati-wo! ³⁴ Ndi kamba nlume asafirire; sanamba kulawa ukaya, iye kawapa ámuri watumisi wake kazi yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri nakola wa nryango, annang'anizire kuludi kwake. ³⁵ Basi, muwe tayari! Umwe amwijiwa suku ya kuludi mwanayewe nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri au subuu. ³⁶ Musiriziuke kukusinganani mularire, pasaka kuja salaize. ³⁷ Vyanukwambirani-vi, nankuwambira wanu piya: ‘Rinang'anizireni!’ ”

Mpango wa kumulaya Insa

14 Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento †. Walongozi wa dini pamoja na wandishi wakisakula namuna ya kutesa Insa ipate wankore wamulaye. ² Fala wakambirana watupu: “Wakati-wo aifāi kutenda javyo kwa sababu ya ngigiri wa wanu ††.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira

³ Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani camagundula, kekala ákirya, akija mwanamuka mmoja, asukure numba ngema ya mafuta akunuwira sana, akuuziwa beyi gali futi. Akifungula kiziwiro, akimmiminira Insa nkiswa. ⁴ Noparepare wanu wengine wakimiwa pakulu sana, wakamba: “Konta ya kinani mwanamuka-yu kwaribu sheru ya beyi gali-yi? ⁵ Nanga iuzanyiwa jarajara ‡ miya natu, nzuruku-wo wapewe masikini.” Wakin-duguda pakulu futi mwanamuka ire. ⁶ Fala Insa, akiwambira: “Mwaseni mwanamuka-yu salama, musinkimwise. Iye katenda vyema kwangu omi. ⁷ Kamana masikini daima wawa pamoja namwe, pamusaka ponse muwasaidiya. Fala omi amuwa nami daima. ⁸ Iye katenda cawere nawo, kalongoza fúti kunipaka mwiri wangu mafuta akuniwira nikazikiwe. ⁹ Omi nukwambirani kweli, duniya-yi piya paisaka kwereziwa Habari Ngema ponse, vikuja kwereziwa vyaatendire mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe.”

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

¹⁰ Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri, koka ka wakulungwa wa dini ampereke Insa. ¹¹ Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa tamaa ya kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema ya kumpereka Insa.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

¹² Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento, (suku ya Mayahudi yawakilavyanga kafara), wanafunzi wake wandairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere jambo ra Pashukwa urye?” ¹³ Basi, Insa akiwatu-ma wanafunzi wawiri, akiwalaizira javi: “Ukani kaya ire; munsingana mwananlume mmoja asukure nringi wa maji. Munfulate noyo, ¹⁴ na nyumba yasaka kwingira, mumwambire mwenye nyumba-yo javi: ‘Mwanlimu katumiza kudairi kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka kutendera Pashukwa na wanafunzi wangu ndi wepi?’ ¹⁵ Iye akoloterani nsana nkulu pagorofa, na vinu piya visakikana. Basi, titengezereni nomo jambo ra Pashukwa.” ¹⁶ Sambi, wanafunzi wakuka kukaya kure, wakisingana piya kamba Insa vyawambire, newo wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

¹⁷ Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri. ¹⁸ Na pawarinamire pameza wakirya, Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-mwe, mmojawapo anitendera husuma.” ¹⁹ Ewo wakiuzunika pakulu futi, mmoja-mmoja akanza kundairi: “Unamba omi? Sinovyoy?” ²⁰ Insa akiwajibu: “Kati ya kumi na wawiri-mwe, ari kutovyezera nkate nginga nnomi mmojawapo. ²¹ Kamana, Binadamu wa Binguni akuka kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu wakuwa julu yake, Binadamu atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari anatowa kupongoriwa!”

²² Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwapa, akamba: “Twalani, ewo ndi mwiri wangu.” ²³ Ikisa akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru, akiwapa, piya wakinywa nocire. ²⁴ Ikisa akiwambira: “Eyi ndi damu yangu alama ya miyadi ya kupatana, itawanyike ka wanu wengi. ²⁵ Nukwambirani kweli kuwa vinyu sishubutu kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁶ Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa, wakilawa, wakuka mpaka kumwango wa Mizaituni.

† Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza. †† Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga. ‡ Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

Insa anlaizira Peduru

²⁷ Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: "Piya-mwe mukuja kunitipuka. Kamana Mandiko akwamba: 'Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!'

²⁸ Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongorera Galileya." ²⁹ Ila Peduru akimwambira: "Anta piya wakutipuke fala omi sishubutu kukutipuka!" ³⁰ Insa akimwambira: "Ona, Peduru! Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko saanawika mara mbiri, unikana mara natu." ³¹ Fala Peduru akikenekezera akamba: "Anta painibidi kufwa pamoja nowe, sishubutu kukukana." Na piya wakamba novyo.

Insa alebela duwa Getisemani

³² Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi wake javi: "Ikalani nopa, kuno nikilebela duwa." ³³ Akiwasukula Peduru, Yakobu pamoja na Yahaya. Insa akanza kufazaika pakulu na umwijala uzuni, ³⁴ akiwambira: "Moyo wangu ukafilika pakulu karibu ya kufwa. Ikalani nopa muninang'anizire." ³⁵ Iye akuka mbere aba, akigwira pansu, akilebela duwa kuwa ikikidirika, tabu ire ilaviwe wakati noure. ³⁶ Akamba javi: "Baba wangu †, kwako uwe piya vikidirika. Tenda fadili, nilavye eci kikombe ca tabu-ci. Visikune vyanisaka ila vyausaka uwe." ³⁷ Ikisa akiludira ka wanafunzi wake, fala kawasingana wakilala. Basi akimwambira Ansumani Peduru: "Mwaja, Ansumani? Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira ora mmoja tu basi? ³⁸ Rinang'anizireni na lebela duwa ipate musiyereriwe. Moyo uwa tayari, ila mwiri ndi mwepepe." ³⁹ Ikisa Insa akitanuka tena, akuka akilebela duwa, akiludira kwamba usemi mmoja nowo. ⁴⁰ Ikisa akiludi mara nyengine, akiwasingana wanafunzi wakilala, konta maso awaremera usingizi, awakijiwa anta cakunjibu. ⁴¹ Insa akija mara yatatu, akiwambira javi: "Mungari mukilala kupumula? Toshekani! Ufika wakati: Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wamadambi. ⁴² Lamukani, tuke vyetu. Onani, asaka kunitendera husuma kafika futi."

Insa aperekiwa mmakono mwa maaduwi

⁴³ Kwa mpunde noure, Insa kuno akisowera, akifika Yuda, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri. Kalongozana na wanu wengi wasukula maupanga na mipweke. Akilawa ka wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya pamoja na wazee. ⁴⁴ Na ire akintendera husuma kâsikizana nawo eyi alama-yi: "Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni, muke naye munrimbise." ⁴⁵ Ewo nakufika kawenye, Yuda akimukira Insa, akimwambira: "Mwanlimu!" Noparepare akimpa beju. ⁴⁶ Ikisa, wengine ware wakinkola makono, wakinfunga. ⁴⁷ Fala munu mmoja kati ya noware akisolola upanga, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rake. ⁴⁸ Insa akiwadairi wanu ware javi: "Omi niwa kisomi? Sababuni kunijira na maupanga na mipweke kunifunga?" ⁴⁹ Daima-zi tíkiwa onse nNyumba Takatifu nikifunda, fala amunifungire. Evi vyankukuna ipate vitimiziwe vyaandikiwe mMandiko." ⁵⁰ Noparepare wanafunzi piya nakumwasa, wakintira.

⁵¹ Na nnemba mmoja †† akinfulata Insa nyuma yake. Iye kavala ntunda mwiri wanzu, wakinkola. ⁵² Iye akasa nguwo yaavarire, akituwa diki rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

⁵³ Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa wakulungwa wa dini; na wakijumana wakulungwa wa dini, na wazee pamoja na wanlimu wa shariya. ⁵⁴ Peduru akinfulata Insa aba-aba mpaka pengire panryango wa luwani ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Iye kekala pamoja na watumisi akota moto. ⁵⁵ Walongozi wakulu wa dini na wanu wengine wa Baraza ya Milandu, wákisakula ushahidi wakumpa makosa Insa ipate wahukumu kifo, fala awapatire. ⁵⁶ Kamana wengi wakereza ushahidi wa ulongo na ushahidi wawo auwaringanire. ⁵⁷ Wengine wakilamuka, wakilavya ushahidi wa ulongo, wakamba: ⁵⁸ "Ofwe tinsikira akamba javi: 'Omi nidangula Nyumba Takatifu ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa suku natu, níjenga nyengine, saijengiwe na makono a wanadamu.'" ⁵⁹ Wala javyo, ushahidi wawo auwaringanire. ⁶⁰ Ikisa nkulu wa wakulungwa wa dini akimira kati-kati, akindairi Insa, akamba: "Vinu vyawakubunira-vi, aujibu kinu kimojawapo? Wambani?" ⁶¹ Fala iye akinyamala, aajibire kinu. Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: "Uwe ndi Al-masihi, Mwana wa Mwenyé kusifiwa?" ⁶² Insa akijibu: "Ndi nomi. Mukuja kummona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ikisa akija mmwingu a binguni." ⁶³ Nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula anzu yake, akamba: "Ushahidini watisakula tena? ⁶⁴ Musikira kukufuru kwake! Epa muwazaja?" Basi piya wanu ware wakilamula ahukumwiwe kifo. ⁶⁵ Noparepare, wengine wakanza kunsunira na wakinfinka kumaso, wakimwibiya kuno wakimwambira: "Aya, bushuru!" na watumisi novyo wampokerera na malatuma.

† Kigeregu: "Abba, Baba" kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu. †† Munu-yu dalili Maruku mwaneyewe.

Peduru ankana Insa

⁶⁶ Sambu, Peduru kékala pansu nluwani. Akija mwanamuka mukazi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, ⁶⁷ akimona Peduru akota moto, akimanyira akimwambira: “Uwe úkiwa pamoja na Insa nNazareti!” ⁶⁸ Fala iye akikana akamba: “Sijiwa wala sereriwa vyawamba-vyo.” Akilawira panja akingira nkitala. ⁶⁹ Mukazi ire nakumona, tena akiwambira wakiwa nopare ware: “Eyu novyo nkonjo wawo mmoja.” ⁷⁰ Falakini iye akinkana mara nyengine tena. Nakupita wakati aba, wákiwa nopare ware wakimwambira Peduru javi: “Kweli-kwelini uwe nkonjo wenu mmoja, kamana uwe novyo kuwa nGalileya.” ⁷¹ Fala iye akanza kunlani kuno akilapira akamba: “Simwijiwa-mi mwananlume wamumwamba-yo.” ⁷² Mpunde sinkulu, kokoriko akiwika mara ya piri. Kwa mpunde noure, Peduru akikumbukira vyambiriwe na Insa javi: “Saanawika kokoriko mara mbiri, uwe ukuja kunikana mara natu.” Iye akikola kuwaza akanza kurira.

Insa mbere ya Pilatu

15 Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa dini na wazee na wanlimu wa shariya, pamoja na piya wanu wa Baraza ya Milandu ipate wanuwiye vyawasaka kuntenda Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala, wakuka wakimpereka ka Pilatu. ² Pilatu akindairi Insa javi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akijibu akamba: “Uwe-po kusema futi.” ³ Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi vyawenye. ⁴ Pilatu akindairi tena akamba: “Uwe aujibu kinu? Ona! Vyengapi vyawakubunira!” ⁵ Fala Insa aajibire kinu, mpaka Pilatu akitajabu.

⁶ Sambu, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula nfunga mmoja wawakinlebelala onse. ⁷ Ákiwepo nfungwa mmoja akitiwa Baraba. Iye ákiwa nkati ya wafungwa wabishi wóláye. ⁸ Ikifika junudi ya wanu ware, wakinlebelala Pilatu atende kamba vyaikiwa tabiya yake. ⁹ Basi, Pilatu akiwadairi: “Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?” ¹⁰ Kamana akijiwa kuwa wakulungwa wa dini wampereka Insa kanta ya kuntendera wiyana. ¹¹ Fala wakulungwa ware wawashongezera wanu wanlebele Pilatu kuwa anfungure Baraba. ¹² Sambu, Pilatu akiwajibu tena akiwambira javi: “Camusaka nukutendereni eyo wamumwita nfalume wa Mayahudi-yo ndi cepi?” ¹³ Wanu wakikuwa tena: “Ngomezereeni!” ¹⁴ Falakini Pilatu akiwadairi: “Noyu catendire cakunyata ndi cepi?” Ewo wakikuwa tena: “Ngomezereeni!” ¹⁵ Basi, Pilatu kwa kusaka kutenda viwajibu wanu ware, akiwafungurira Baraba. Ikisa akitumiza Insa acapiwe viboko, mwinsho akiwagabizi masurudadu wakangomezere.

Masurudadu wanshupa Insa

¹⁶ Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya kifalume, nyumba itendiwe kuwa ya kulamula milandu †, wakilarikana kipinga ca masurudadu piya. ¹⁷ Wakinvaza Insa vazi ra rangi ya njambaláu, na wakitenda ata ya muti wa miwa, wakinvaza nkiswa. ¹⁸ Ikisa, wakinkomaza kwa kunkejeli: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!” ¹⁹ Ewo wakimpanja na mpweke nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora mbere yake wakimwabudu. ²⁰ Pawesire kunshupa, wakinvula kapa ra rangi ya njambaláu rire, wakinvaza nguwo zake; ikisa wakintwala, wakúka naye wakangomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

²¹ Sambu, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani wa Kireni, wawaye Alishandere na Rufo, akipita akilawa masamba, wakinlazimisha asukure nsalaba ‡. ²² Wakintwala Insa mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana ake “Kongolo ra Kiswa”. ²³ Wakimpa vinyu yakusanganyiwa na kinywaji ca kusambala, fala iye aanyuwere. ²⁴ Ikisa wakingomezera pansalaba, na wakawanyirana nguwo zake. Wátenda kura wejiwe kila munu baraka yake casa-ka kutwala. ²⁵ Wakati wawangomezere íkiwa novi ora ya subuu †. ²⁶ Na mandiko a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: “NFALUME WA MAYAHUDI”. ²⁷ Na pamoja naye wakigomezeriwa wevi wawiri, mmoja nkono nriri na mwengine nkono sonto. ²⁸ †²⁹ Wanu wákipita mahala pare wákinsowerera masowezi akufuru, kuno wakintikinyira kiswa, wakamba: “He, adangula Nyumba Takatifu na ajenga upya muda wa suku natu!” ³⁰ Basi, rivushe, wisuke pansalaba-po!” ³¹ Walongozi wakulu wa dini pamoja na wanlimu wa shariya newo novyo wakinshupa Insa, wakambirana watupu: “Kawavusha wenziwe fala iye mwananyewe aakidiri kurivusha!” ³² Almasihi, nfalume wa Mayahudi, esuke sambu-pa pansalaba-po tiwone na tikubali.” Anta na wagomezeriwe nawo ware, newo novyo wakintukana.

† [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida. †† Kigeregu: “Paitóriyu”. ‡ Ímbidi kusukula kanta Insa aáwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. †† Kigeregu: “ora natu”. †† Aya-yi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitimiziwa Mandiko amba: “Iye katuriwa nkonjo wa madainfu.”] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

Kufwa ka Insa

³³ Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita ora natu. ³⁴ Paifikire alhanswiri, Insa akikuwa, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitani?" mana ake "Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?" ³⁵ Wanu wengine nopare, pawasikire, wakamba: "Mmoneni, kankumwita Aliyasi." ³⁶ Munu mmoja akituwa, akilovya shiponja nvinagiri, akisomeka mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba: "Mwaseni, timmone kamba Aliyasi-yo akuja kunlavya!" ³⁷ Fala Insa akirama, akisa roho. ³⁸ Na pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka pansi. ³⁹ Nkulungwa wa kipinga ca masurudadu emire mbere yake, pawonire namuna vyaafwire, akamba: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!"

⁴⁰ Wákiwapo novyo wanawaka wêkala baidi wakiwona. Kati yawo ákiwapo Mariyamu Madalena, na Mariyamu (mamaye Yakobu ntoto na nyenyeye wakwitiwa Yose), pamoja na Salome. ⁴¹ Ewa wákiwa waka wamoja Insa pakenenda Galileya wakinfulatanga wakipita wakinsaidiya, na wengine wengi wampereka mpaka Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa

⁴² Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku ya sabadu, ⁴³ akija Yusufu kwawo Arimataya. Iye ákiwa mwananlume wakwinshimika pakulu, ákiwa mBaraza ya Milandu. Neye novyo akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. Akirimba moyo, akuka ka Pilatu, akinlebelwa mwiri wa Insa ure. ⁴⁴ Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, akitajabu pakulu. Ndimana akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca masurudadu, akindairi kuwa kafwa mida? ⁴⁵ Pasoweriwa na nkulungwa wa kipinga ca masurudadu kuwa Insa kafwa, Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. ⁴⁶ Yusufu akiuza kafani, akilavya maiti wa Insa akikafini. Ikisa akuka akizika nkaburi risivu njonga. Akipiringisa riwe rikulu, akiziwa panryango wa kaburi rire. ⁴⁷ Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mamaye Yose, wakitunza mahala pazikiwe Insa pare.

Kufufuka ka Insa

16 Paipitire suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na Mariyamu mamaye Yakobu, pamoja na Salome waku-ka wakiuza mafuta akunuwira wakapake maiti a Insa. ² Pakucere subuu namapema, juwa nero rikilawa, suku yakwanza ya sumana †, ewo wakija kukaburi kure. ³ Munjira mure wakambirana watupu javi: "Epa oka kutavya kupiringisa riwe rituriwe panryango wa kaburi rire nani?" ⁴ Nakunang'aniza mbere, wawona riwe rire ripiringisiwa, nero ríkiwa rikulu pakulu futi. ⁵ Basi, wakingira nkaburi mure. Wammona nnemba mmoja ekare upande wa nkono nriro, kavala mavazi melupa vú, wakikusuka pakulu futi. ⁶ Fala iye akiwambira javi: "Musi-usuke! Mwankunsakula Insa nNazareti agomeziriwe pansalaba ire. Iye kafufuka ka wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala pawanturire-po. ⁷ Epa ukani, mukawambire wanafunzi wake pamoja na Peduru, kuwa iye katangurira Galileya. Umwe mukuka kusingana noko mummona, kamba iye vyâkwambireni." ⁸ Wanawaka ware walawa nkaburi mure, wakituwa, kuno wakitetema. Washanga pakulu futi, wala awamwereze munu kinu kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka ††

⁹ [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yakwanza ya sumana ‡. Iye kanza kunlawirira Mariyamu Madalena, átuwisiwe mashetwani saba. ¹⁰ Ware wakiwanga pamoja na Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu akuka akiwambira. ¹¹ Ewo, pawasikire kuwa Insa kawa hai na iye kammona, awankubalire.

¹² Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri, ari na sura nyengine. Ewo walongozana munjira wakuka nvitongojo. ¹³ Ewo nakulawa wakuka wakiwambira wengine, anta newo novyo awakubalire.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

¹⁴ Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja warinamire pameza wakirya. Akiwasutumu kutowa kwamini kwawo na ugumu wa myoyo yawo kamana awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufuriwa. ¹⁵ Ikisa akiwambira javi: "Enendani duniya nzima-yi, mupite mukereza Habari Ngema-yi kwa kila munu mulumwengu-mu piya. ¹⁶ Mwenye kwamini na akoziwa, avushiwa. Fala munu akatala kwamini, ahukumiwa. ¹⁷ Na wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa zina rangu omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipya, ¹⁸ wankola nyoka, na wakunywa kinywaji cisaka kuwa conse ca kusambala awawengiwa. Na walwere wakiwatula makono, wapona."

† "Suku yakwanza ya sumana" Jumapiri. †† Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. ‡ "Suku yakwanza ya sumana" Jumapiri.

¹⁹ Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa akipanda mbinguni, akikala nkono nriri wa Mwenyezimungu. ²⁰ wo nakulawa pare wakipita wakereza kila upande, na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitikizira usowezi julu ya alama zikifulata.]

Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo. Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi ya-tendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

1 Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi yakutunga waraka kuhusu mwaha wa vire vitimizwi kati yetu, ² sawa-sawa vyawatereze mashahidi na watumisi wa usemi wawawonire tangu mwanzo. ³ Na kwa kuwa omi suku nyingi nikitunza mwaha-wu, niwona kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, ⁴ ipate kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

⁵ Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini wakwitiwa Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna. ⁶ Zagariya na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyezimungu, ewo wátimiza bila ukosa shuruti na ámuri piya za Mola. ⁷ Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na wo-wawiri woluvala pakulu futi.

⁸ Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini mbere ya Mwenyezimungu †, ifika suku ya kutumika kundi rake. ⁹ Kwa kufulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani. ¹⁰ Sambu, wanu wengi piya wakilebela duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.

¹¹ Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola, kamwimira upande wa nkono nriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga lubani. ¹² Zagariya nakummona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. ¹³ Fala laika ire akimwambira javi: "Usope kinu, Zagariya! Konta Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako Zabeli akupongorera mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya. ¹⁴ Na ukuja kuwa radi pakulu na kuriwona, na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa kwake. ¹⁵ Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali. Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo mwa mamaye. ¹⁶ Iye waZiraeli wengi akuja kuwaludisira ka Mwenye Nvushi, Nlungu wawo. ¹⁷ Iye akuja kulongorera mbere yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo ya kuuwáwa iwaludire wana wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye shariya. Kwa javyo, antengezere Mwenye Nvushi umati uwe tayari."

¹⁸ Basi Zagariya akindairi laika ire: "Nukwijiwa kuwa kweli mwaja? Omi nuluvala na nkawangu novyo kapon-goriwa mida na midada."

¹⁹ Laika ire kanjibu javi: "Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya Mwenyezimungu. Nitumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi. ²⁰ Ona, kwa kuwa aukubali usowezi wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi unyamala nduu, nukwambira kweli-kwelini ausowera mpaka pavisaka kukuna." ²¹ Wanu ware wakin-rindira Zagariya, wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa. ²² Mwinsho palawire mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo kibubu, newo wereriwa kuwa îmwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora nNyumba Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa bubu.

²³ Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. ²⁴ Pazipitire suku zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja. ²⁵ Zabeli akisowera, akamba: "Mola kanitenda javi suku yaanitendere fadili ipate alavye aibu yangu mbere ya wanu."

† nNyumba Takatifu.

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

²⁶ Sambu, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu akinperekka laika Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya, ²⁷ akasowere na mwari apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa nfalume Daudi. Mwari-yo akitiwa Mariyamu. ²⁸ Laika akinfika, akimwambira javi: "Salama! Uwe kujanliiwa pakulu sana! Mola kawa pamoja nawe!"

²⁹ Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi kimoyomoyo, akamba: "Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?" ³⁰ Basi, laika ire akimwambira:

"Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!

³¹ Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.

³² Iye akuja kuwa munu bora pakulu, na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.

Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.

³³ Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu † kwa milele, na ufalume wake aauna mwinsho."

³⁴ Mariyamu akindairi laika ire: "Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!"

³⁵ Laika ire akinjibu, akamba:

"Roho Takatifu akwisukira, na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.

Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu, akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu ††.

³⁶ Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala. Akitiwa nata, ewu mwezi-wu wasita emite.

³⁷ Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi."

³⁸ Basi, Mariyamu akamba: "Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola. Vikune kamba vyaunambire-vyo." Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

³⁹ Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande mmoja uri myango kaya ya Yudeya, ⁴⁰ akingira nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari na Zabeli. ⁴¹ Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari, mwanawe mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwijala Roho Takatifu. ⁴² Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

"Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!

Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!

⁴³ Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?

⁴⁴ Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,

mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!

⁴⁵ Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!"

Rimbo ra Mariyamu

⁴⁶ Sambu, Mariyamu akamba:

"Moyo wangu unkurisa Mola!

⁴⁷ Roho yangu iwa radi

kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.

⁴⁸ Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.

Kweli, mwanzo wa sambu-pa, vizazi piya wanita wakujanliiwa,

⁴⁹ kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!

Takatifu ndi zina rake!

⁵⁰ Rehema yake izidi vizazi ka vizazi

ka wenye kumopa.

⁵¹ Kâtenda uwezo na nkono wake!

† "Ujukulu wa Yankubu" mana ake "wanu wa Iziraeli". †† "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

Kâwatawanya waridâi kati ya mawazo a myoyo yawo.

⁵² Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,
kâwakweza wenye kurinyenyekeya.

⁵³ Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,
matajiri kâwatuwisa makono waka.

⁵⁴ Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake
julu ya kukumbukira huruma yake,

⁵⁵ kamba tamaa yawapere wababu zetu,

Ibrahimia na ujukulu wake mpaka milele.”

⁵⁶ Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa akiludira kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

⁵⁷ Sambu, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampongola mwana nlume. ⁵⁸ Majirani na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kantendera huruma pakulu Zabeli, wafurahi naye pakulu sana.

⁵⁹ Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto ire. Wasaka kumwita zina ra wawaye, Zagariya, ⁶⁰ fala mamaye akijibu, akamba: “Anta, zina rake Yahaya.” ⁶¹ Ewo wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja wak-witiwa ero zina-ro!” ⁶² Newo wakindairi kibubu wawaye mwana ire zina rakisaka etiwe. ⁶³ Zagariya akilebela kipande ca kibawo kitoto, akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki wakushanga wawenye. ⁶⁴ Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake rikisowera, akinsifu Mwenyezimungu. ⁶⁵ Majirani wakis-usuka na vyawawonire vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa habari za evi vinu viku-nire-vi. ⁶⁶ Na piya wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: “Noyu mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

⁶⁷ Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru javi:

⁶⁸ “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli,
kamana kawawona na kawavusha wanu wake.

⁶⁹ Iye katilamusira Nvushi wa uwezo †, ujukulu wa ntumisi wake Daudi,

⁷⁰ kamba vyaasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.

⁷¹ Katilamusira eyu Nvushi-yu
ativushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.

⁷² Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,
na kukumbukira tamaa yake takatifu,

⁷³ kulapa kalapire ka babu yetu Ibrahimia.

⁷⁴ Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,

⁷⁵ kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.

⁷⁶ Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,
kamana ulongorera mbere ya Mwenye

untengezere njira yake,

⁷⁷ wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
julu ya kuswamiiwa dambi zawo.

⁷⁸ Nlungu wetu atenda javyo
kwa sababu ya wema wa huruma yake.
Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,

⁷⁹ tiwamwarikire wari pakisi,
wekala kinviri ca kifo,

ilongoze mauulu etu njira ya usalama.”

⁸⁰ Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya kurolota kwake mbere ya waIziraeli.

† Kigeregu: “lunyanga ra kuvusha”.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

2 Nozire suku zire, ilawa amuri ya Kaisari † Agustu wakambiriwa wanu piya kila upande wandikiwe mazina awo wawalangiwe. ² (Eyi ndi iwere mara yakwanza kuwalangiwa wanu, wakati Kirinu waakiwa guvinadoru wa Siriya.) ³ Wanu piya kila mmoja akuka kuryandikisa kaya yawo yapongoriwe. ⁴ Sambu, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya Nazareti, akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu, kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake, ⁵ ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka wampofire ncumba wake, wakati-wo ari na mimba. ⁶ Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu. ⁷ Basi, akimpongola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira ngamela konta nnyumba ya wayeni aawerepo mam-buro akufikira.

Malaika na wasunga

⁸ Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga †† wakiwasunga makondoo awo usiku. ⁹ Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. ¹⁰ Laika ire akiwambira javi: “Musope! Omi nukwerezani Habari Ngema yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. ¹¹ Rero, kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. ¹² Eyi ndi alama yenu: musingana toto kazingiriziwa munguwo, katandikiriwa ngamela.” ¹³ Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo ‡ wa malaika wengi wakulawa binguni. Piya wakin-tukuza Mwenyezimungu, wakamba javi: ¹⁴ “Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho! Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!” ¹⁵ Malaika ware pawalawire wakuka mbinguni, ikisa wasunga ware wakambirana watupu: “Tukeni Betlehemu, tikawone mambo akunire, aari kutijiwisa Mola.” ¹⁶ Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na Yusufu pamoja na toto ire atandikiriwe ngamela. ¹⁷ Bandi ya kummona, wasunga ware wakikola kuwambira wanu usemi wawambiriwe kuhusu toto ire. ¹⁸ Wanu piya wasikire watajabu vyawakambiriwa na wasunga ware. ¹⁹ Mariyamu vyaakisikira vire piya akitaya nkiswa, na kila mara akikumbukira mmoyo mwake. ²⁰ Wasunga ware wakiludi, wakintukuza na wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawawonire, vikuna sawa-sawa kamba vyawereziwe. ²¹ Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita zina ra Insa, zina raasemire laika kabula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

²² Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo kamba vyairi shariya ya Musa, Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalemu, wakanture mbere ya Mola, ²³ kamba vyailazimu shariya ya Mola javi: “Kila mwana nlume ntanzi kupongoriwa ajuzi awe takatifu ka Mola!” ²⁴ Na wakilavya kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: “Wanjiwa wawiri muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba.” ²⁵ Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga mwananlume mmoja wakwitiwa Simiyoni. Noyu mwananlume-yu akiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyezimungu. Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na kamwijala Roho Takatifu. ²⁶ Na Roho Takatifu kamwambira kuwa iye aafwa sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. ²⁷ Kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye na mamaye Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya yawo vyaapongoriwe mwana ire, ²⁸ Simiyoni akinsukula toto ire mmakono, akintukuza Mwenyezimungu, akamba: ²⁹ “Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa, epa sambu layana nami nuke vyangu kwa salama! ³⁰ Konta maso angu awona kuvusha kwako, ³¹ kauwatengezere mbere ya wanu piya. ³² Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi, na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli.” ³³ Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera Simiyoni kuhusu Insa. ³⁴ Ikisa, Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi: “Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusa wanu wengi Iziraeli. Na iwe alama ya kukaidi wanu, ³⁵ ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi.

† “Kaisari” mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma. †† Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng’ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po. ‡ Kigeregu: “toropa”.

Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo.”

³⁶ Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli wa rikolo ra Aseri. Iye kôluvala paku-lu. Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake akifwa. ³⁷ Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye aakilawa Nnyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na kulebela duwa usiku na nsana. ³⁸ Ana kalawirira noure wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye novyo akanza kuntukuza Mwenyез-imungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira kuvushiwa ka Yerusalemu.

³⁹ Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo wakiludira kwawo Galileya mpaka Nazareti kawakikala. ⁴⁰ Kisimana ire akikula na akikomala, na umwijala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyезimungu ikiwa pamoja naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

⁴¹ Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu kujambo ra Pashukwa. ⁴² Insa paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko kamba vyaikiwa tabiya yawo. ⁴³ Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala njira wakiludira ukaya. Nnemba Insa akibaki Yerusalemu nokure, fala wawaze sawejiwe. ⁴⁴ Ewo wakidaniza kuwa kalongozana na nkonjo wa wenzuwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita wakinsakula mwa wajamaa zawo na wanu wakuwejiwa. ⁴⁵ Pawatowire kunsingana, wakiludi wakuka Yerusalemu, kupita wakinsakula.

⁴⁶ Bandi ya suku natu wansingana nNnyumba Takatifu, kekala pamoja na wanlimu, akiwasikiriza vyawakamba na vyengine akiwadairi. ⁴⁷ Piya wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu ake. ⁴⁸ Wawaze ware pawammonire, wabaki wanshangire, sambi mamaye akimwambira javi: “Mwanangu, mbana kutitenda javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu tankukusakula nowe.”

⁴⁹ Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijijiwa kuwa nijuzi nishugulukire mwaha wa Baba?” ⁵⁰ Fala ewo awereri-we vyaambire vire. ⁵¹ Iye pamoja na wawaze wakiteremuka, wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye piya vire akitula sana-sana mmoyo mwake. ⁵² Basi, Insa akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa na fadili za Mwenyезimungu pamoja na wanu.

Kazi ya Yahaya mwenyе Kozа

Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

3 Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati Pontiyu Pilatu wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduye Herodi ari nfalume wa inti za Itureya na Taroniti, Lisaniya ari nfalume wa Abileni, ² na Anasi na Kayafa wari wakulu wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa Mwenyезimungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. ³ Iye kapita inti piya zikiwa nanyenje ya muto wa Yordani, akiwereza wanu, akamba javi: “Tubiyani, moziwe ipate Mwenyезimungu akuswamiini madambi enu.” ⁴ Evi ndi kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:

“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:

‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi †,
olosani barabara yake.

⁵ Mirati piya ikwijala,
myango na makinga piya vyandaziwe,
mwa kupombonyoka molosiwe,
muri mawe mubambadiwe.

⁶ Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyезimungu.’ ”

⁷ Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:

“Kabila ya mirába sumwe!

Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyезimungu suku zambere?

⁸ Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu. ††

Wala musambe mmyoyo yenu: ‘Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.’

Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,

Mwenyезimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!

⁹ Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.

Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,

ukwefiwa pamoto.”

† Yahaya mwenyе Kozа ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa. †† Mana ake: Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya.

¹⁰ Wanu ware wakindairi, wakamba: “Sambi, catijuzi kutenda kinani?” ¹¹ Yahaya akiwajibu, akisema javi: “Ári na zubāu mbiri alavye mmoja, ampe mwenziwe saana. Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwenziwe.”

¹² Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi Yahaya: “Mwanlimu, ofwe ti-juzi titende kinani?”

¹³ Iye akiwajibu: “Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe.”

¹⁴ Masurudadu newo novyo wakindairi javi: “Sambi ofwe, tǐjuzi titende kinani?”

Yahaya akiwajibu, akamba: “Musinyang’anye munu nzuruku, wala musinlongopere kinu. Muwe radi na nshahara wenu.”

¹⁵ Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmyoyo yawo kuwa dalili Yahaya, wakamba: “Fala iye si Almasihi?” ¹⁶ Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu ware piya: “Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala akuja mwengine wanguvu pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora anta wa kunvula tamango zake. Iye akozani † na Roho Takatifu pamoja na moto. ¹⁷ Iye paa iwa mmakono mwake, apate kuwandala masansi na tirigu ature kwake-kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake, ila masansi ataya moto sauzimika. ††”

¹⁸ Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa wanu myoyo, kuno akiwereza Habari Ngema. ¹⁹ Fala nfalume Herodi, kāsutumiwa na Yahaya kwa sababu ya vitendo vyake na Herodiza muka wa nduye, pamoja na vitendo vyakunyata piya vyaatendire, ²⁰ iye akamuru Yahaya afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya akizidisa makosa ake.

²¹ Sambi, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa neye novyo akoziwa. Paakitenda duwa, bingu ziki-funguka ²² na Roho Takatifu akimwisukira kwa nfano wakuwoneka kamba pomba. Na ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!”

Wababuze Insa

Matwaya 3:16-17

²³ Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini. Akijiwikana kamba mwana wa Yusufu.

Yusufu ákiwa mwana wa Heli,

²⁴ Heli mwana wa Matati,

Matati mwana wa Lawi,

Lawi mwana wa Melki,

Melki mwana wa Yana,

Yana mwana wa Yusufu,

²⁵ Yusufu mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Amosi,

Amosi mwana wa Nahumu,

Nahumu mwana wa Eshili,

Eshili mwana wa Nagayi,

²⁶ Nagayi mwana wa Mahati,

Mahati mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Simeyi,

Simeyi mwana wa Yoseku,

Yoseku mwana wa Yoda,

²⁷ Yoda mwana wa Yowana,

Yowana mwana wa Resa,

Resa mwana wa Zorobabeli,

Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,

Salatiyeli mwana wa Neri,

²⁸ Neri mwana wa Meliki,

Meliki mwana wa Adi,

Adi mwana wa Kosamu,

Kosamu mwana wa Elimadamu,

Elimadamu mwana wa Eru,

²⁹ Eru mwana wa Yoshwa,

Yoshwa mwana wa Elizeli,

Elizeli mwana wa Yorimu,

† Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. †† Mana ake: “Tirigu” ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. “Masansi” ndi wanu sawasikiriza.

Yorimu mwana wa Matati,
 Matati mwana wa Lawi,
³⁰ Lawi mwana wa Ansumani,
 Ansumani mwana wa Yuda,
 Yuda mwana wa Yusufu,
 Yusufu mwana wa Yonamu,
 Yonamu mwana wa Eliyakimu,
³¹ Eliyakimu mwana wa Meleya,
 Meleya mwana wa Mena,
 Mena mwana wa Matata,
 Matata mwana wa Natani,
 Natani mwana wa Daudi,
³² Daudi mwana wa Yese,
 Yese mwana wa Obedi,
 Obedi mwana wa Bowazi,
 Bowazi mwana wa Salmoni,
 Salmoni mwana wa Nashoni,
³³ Nashoni mwana wa Aminadabu,
 Aminadabu mwana wa Adimini,
 Adimini mwana wa Arni,
 Arni mwana wa Hesironi,
 Hesironi mwana wa Paresi,
 Paresi mwana wa Yuda,
³⁴ Yuda mwana wa Yankubu,
 Yankubu mwana wa Izaki,
 Izaki mwana wa Ibrahima,
 Ibrahima mwana wa Tera,
 Tera mwana wa Nahori,
³⁵ Nahori mwana wa Serugi,
 Serugi mwana wa Rehu,
 Rehu mwana wa Pelegi,
 Pelegi mwana wa Eberi,
 Eberi mwana wa Sala,
³⁶ Sala mwana wa Kenani,
 Kenani mwana wa Aripakisadi,
 Aripakisadi mwana wa Shemu,
 Shemu mwana wa Nnu,
 Nnu mwana wa Lameki,
³⁷ Lameki mwana wa Metusela,
 Metusela mwana wa Henoki,
 Henoki mwana wa Yaredi,
 Yaredi mwana wa Mahalaleli,
 Mahalaleli mwana wa Kenani,
 Kenani mwana wa Enoshi,
³⁸ Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
 Seti ákiwa mwana wa Adamu,
 na Adamu wa Mwenyezimungu.

Ibilisi amyerera Insa

Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

4 Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takatifu akinlongoza kulanga, ² mahala kay-ereriwe na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola njala. ³ Ibilisi kamwambira javi: "Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate." ⁴ Insa akinjibu: "Mandiko Matakatifu akwamba: 'Wanu awainshi kwa nkate basi.'"

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi, akimolotera piya ufalume wa mulumwengu. ⁶ Ibilisi akimwambira: "Omi nukupa utukufu wa inti-zi piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana ewo ndi wanipereke omi, ningabizi waninsaka. ⁷ Kwa javyo, piya vikuwa vyako ukinabudu." ⁸ Insa akinjibu javi: "Mandiko Matakatifu akwamba: 'Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.'"

⁹ Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza mahala parefu pakulu paNyumba Takatifu, akimwambira javi: "Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refyere pansi pare. ¹⁰ Kamana Mandiko akwamba: 'Mwenyezimungu awapereka malaika wake wakukengere', ¹¹ na 'ewo wokusukula mmakono, ipate mauu ako asilumizike na mawe.'" ¹² Insa akinjibu, akamba: "Yambiwa novyo: 'Usimyerere Mola Nlungu wako.'" ¹³ Basi, Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa mpaka apate atuwa nyengine.

Mwanzo wa kazi za Insa

Matwaya 4:12-17, 13:53-54; Maruku 1:14-15, 6:1-6

¹⁴ Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu nkaya mure piya wakisowera kuhusu iye. ¹⁵ Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akatarwa na wanu wa kwawo

¹⁶ Insa kafika Nazareti, inti yâriwe. Suku takatifu, kamba vyaikiwa tabiya yake, iye koka nsinagoga. Akilamuka kufyoma Mandiko Takatifu. ¹⁷ Wâmpa kitabu ca nabii Izaya. Iye nakufungula kitabu cire, kasingana mahala pakwandikiwa javi:

¹⁸ "Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa kwawo,
vipofu wawone tena,
wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
¹⁹ na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda fadili."

²⁰ Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala. Wanu piya nsinagoga mure wakinang'aniza rungrungu. ²¹ Ikisa akanza kuwambira javi: "Epa rero pamusikire-pa, ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwe!" ²² Piya ware wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wakishanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire nkanywa mwake ure. Ewo wamba: "Eyu mwananlume-yu, simwana wa Yusufu-yu?" ²³ Insa akiwambira: "Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba javi: 'Ntibabu, riponese mwananyewe.' Kamba vyatisikire vyautendire Kafarnaumu, tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!" ²⁴ Na akizidi kusema: "Nukwambirani kweli kuwa aapo nabii anta mmoja wakupokereriwa sana muinti mwaupongoriwe.

²⁵ Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka mitatu na nusu, wâkiwapo manankweli wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. ²⁶ Fala Aliyasi aaperekiwe ka manankweli-wo anta mmoja, ila ka nankweli wa inti nyengine, akikalanga Sarepta ya Sidoni †. ²⁷ Novyo Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha, wâkiwapo wanu wengi wawenye wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi Naamani wa Siriya ††." ²⁸ Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure wakimiwa pakulu futi. ²⁹ Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya ire. Wakinlongoza mpaka pamwango paijengiwe kaya ire, wakinsukumira pansi. ³⁰ Fala Insa akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani

³¹ Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure akifundanga suku takatifu za sabadu ‡. ³² Wanu wakisikira vyaakifunda Insa vire wakishanga, kamana akisowera na mamulaka.

³³ Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza kukuwa na shauti ulu, akamba: ³⁴ "Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani? Sambu, kuja epa utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe na Mwenyezimungu!" ³⁵ Fala Insa akinsutumumu shetwani ire, akamba: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!" Shetwani ire akingwisa munu ire, akinlawa bila kuntenda kinu kibaya. ³⁶ Wanu piya wakishanga pakulu, wakambirana watupu: "Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka mamulaka na uwezo, newo walawa!" ³⁷ Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani piya za inti ire.

† Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. †† Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli. ‡ "Suku takatifu za sabadu" Jumamosi.

Insa awaponesa walwere wengi

³⁸ Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe Ansumani ari nlwere homa pakulu futi. Wanu wakinlebelala Insa amponese. ³⁹ Basi, Insa akimwinamira karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawe. Kwa mpunde noure, iye akilamuka, akanza kuwaudumu.

⁴⁰ Paritire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse wakiwatwala wakija nawo ka Insa. Iye akintula makono pakiswa kila mmoja, akiwaponesa. ⁴¹ Novyo mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa, wakamba: "Uwe Mwana wa Mwenyezimungu!" Fala Insa kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa kuwa iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga

⁴² Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala mahala kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona, wakintafadali asiwase. ⁴³ Fala Insa akiwajibu: "Omi nijuzi nuke makaya mengine novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda." ⁴⁴ Na iye akereza mmasinagoga a Yudeya.

Wanafunzi wakwanza wa Insa

5 Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wákinyana wansikire usemi wa Mwenyezimungu. ² Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure. Wavuvi wésuka, wakosa nyavu zawo. ³ Mwenyé ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa akingira, ikisa akinlebelala tena avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala nomure mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.

⁴ Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: "Sambi, twala ngalawa-yi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi." ⁵ Ansumani akinjibu: "Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire kinu! Fala kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi." ⁶ Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa inswi nyingi zawenye, mpaka nyavu zawo zíre zikanza kurundumuka! ⁷ Wakiwapa alama wenziwawo wákiwa mungalawa nyengine woke wakawavye. Kweli, ewo wakuka wakiwavya. Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki aba javi kutota!

⁸ Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa, akamba: "Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu." ⁹ Kamana iye kâshanga pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zíkwa nyingi. ¹⁰ Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga pakulu futi.

Insa akimwambira Ansumani, akamba: "Usope! Mwanzo wa sambi-pa mpaka mbere, uwakoresa † wanu!"

¹¹ Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zawo zire. Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakifulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

¹² Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu anyakatuka magundula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: "Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi."

¹³ Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: "Nisaka, uwe swafi!" Mpunde noure, magundula are akimpakatika. ¹⁴ Insa akinlaizira, akamba: "Usangupe kumwambira munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu." ¹⁵ Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera. Ndimana wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wapate kuponesiwa ulwere wawo.

¹⁶ Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

¹⁷ Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na wanlimu wa shariya wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya pamoja na Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa úkiwa na Insa. ¹⁸ Noparepare, wakija wanu na kitewe wansukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paakiwa Insa, ¹⁹ fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi wakikwera papala, wakibomola tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka kati-kati ya wanu mbere ya Insa. ²⁰ Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: "Rafiki yangu, madambi ako aswamiwa!"

²¹ Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika: "Noyu mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswami sairi Mwenyezimungu tu basi?"

† "Uwakoresa" mana ake epa "uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu".

²² Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: “Mbeni mwankulalamika mmyoyo mwenu? ²³ Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, ‘Madambi ako aswamiwa’ au kwamba, ‘Lamuka, enenda?’ ²⁴ Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswami madambi, nukoloterani.” Basi, Insa akimwambira kitewe ire: “Uwe nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke vyako kwenu.”

²⁵ Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka, akisukula caatandikiwe cire, akuka kwawo, kuno akinsifu Mwenyezimungu. ²⁶ Wanu piya watajabu, wantukuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: “Rero tiwona mambo a matajabisa!”

Lawi akwitiwa anfulate Insa

²⁷ Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akiripisanga nsoko. Iye akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira: “Nifulate!” ²⁸ Lawi akasa vinu piya, akilawa, akifulata Insa.

²⁹ Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo wanu wengi wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakirya. ³⁰ Mafarizeu na wanlimu wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware, wakamba: “Ewa waripisi nsoko na wamadambi-wa, mbeni mwankurya na mwankunywa nawo?”

³¹ Insa akiwajibu, akamba: “Wakomu awansakula dotoru, ila walwere. ³² Omi sijire kuweta wenye shariya ila wamadambi watubiye.”

Kuhusu kufunga

Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

³³ Wanu ware wamwambira Insa: “Wanafunzi wa Yahaya wafunganga na walebelanga duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako wakuryanga na wakunywanga.”

³⁴ Insa akiwajibu: “Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé harusi, umwe muwafungisa? ³⁵ Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé harusi alaviwa kati yawo, basi nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga.”

³⁶ Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: “Hapana munu apapula nguwo nyipya, kutaya kiwamba nguwo ya mida. Akitenda javyo, akwaribu nguwo nyipya, na kiwamba-co acifái kutaya munguwo ya mida.

³⁷ Novyo, aapo munu ataya vinyu nyipya nnumba za mida, konta vinyu-yo ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu itawanyika na numba-zo zíkwaribika. ³⁸ Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya. ³⁹ Hapana munu, bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka kunywa vinyu nyipya, kamana akwamba kuwa ya mida-yi ndi ngema pakulu.”

Kuhusu suku ya sabadu

Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

6 Suku mmoja sabadu †, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba a mafuluwela. Wanafunzi ware wákipita wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono, wakitafuna. ² Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi javi: “Mutenda vitendo savina shariya suku ya sabadu-yi sababuni?”

³ Insa akiwajibu, akamba: “Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaamba caatendire Daudi na wanu wake pañwakorire njala? ⁴ Iye kengira nnyumba ya Mwenyezimungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na myengine kawapa wenziwe. Iye aâwere na shariya ya kutafuna, ila walongozi wa dini basi.” ⁵ Na Insa akamba: “Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu.”

Munu aponesiwa suku ya sabadu

Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

⁶ Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza kuwafunda wanu. Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumufwa nkono nriro. ⁷ Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wákinang'anizira Insa sana-sana wammone kamba amponesa suku ya sabadu, wammonerere kitendo kimojawapo ca kukosa. ⁸ Fala Insa akijiwa vyawakiwaza, akimwambira munu wakumufwa nkono ire javi: “Lamuka, wimire kati-kati-po.” Munu ire akilamuka, akimira. ⁹ Insa akiwambira: “Nukudairini, suku ya sabadu halali kutenda kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu mainsha ake, au kupoteza?” ¹⁰ Bandi ya kuzungunuka kuwanang'aniza sana wanu ware piya, iye akimwambira mwananlume ire: “Olosa nkono.” Iye akolosa, nkono ure ukipona! We! ¹¹ Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

† Sabadu ikiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri

Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

¹² Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebela duwa. Akitenda duwa kunlebeli Mwenyezimungu usiku nzima. ¹³ Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake. Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri, waawetire mawalii. Mazina awo wakitiwa javi: ¹⁴ Ansumani Insa wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru), Yakobu, Yahaya, Filipi, Bartolomeu, ¹⁵ Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani wakwitiwa Zeloti †, ¹⁶ Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti, airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

Wanu wengi wakuponesiwa

Matwaya 4:23-25

¹⁷ Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika sana-sana, akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a Yerusalemu, na makaya a Tiru na a Sidoni upande wa mwani. ¹⁸ Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo. Ware wakopepesiwa na mashetwani wáponesiwa. ¹⁹ Wanu piya wakisakula wankumbure Insa, konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

Furaha ya kweli

Matwaya 5:1-12

²⁰ Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa Mwenyezimungu ndi wenu.

²¹ Heri umwe muri nawo njala sambi-pa kamana mukuja kwikuta.

Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.

²² Heri umwe wakati wanu wawakwinani, au wawakukatalani, au wawakutukanani, au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya, kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.

²³ Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!

Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.

Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

²⁴ “Mulaniwe umwe matajiri, kamana furaha yenu mwisa kupokerera.

²⁵ Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa, kamana ikuja kukukolani njala.

Mulaniwe umwe museka sambi-pa kamana mukuja kurira na kurishuku.

²⁶ Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya, kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwatenda novyo minabii walongo!”

Kuwapenda maaduwi

Matwaya 5:38-48

²⁷ “Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni maaduwi wenu, watafitini sana wenye kukuwindani. ²⁸ Wajanliyeni wenye kukulanini, walebeleleni duwa wari kukutabishani. ²⁹ Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja, mwasire novyo rengine akwibiye. Ikiwa munu katwala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye. ³⁰ Wakulebela onse, wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindāi kuwa akuludisire. ³¹ Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni novyo.

† Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

³² Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani yamurindira? Anta na wamádambi novyo wawapenda ware wawapénda ewo. ³³ Mukiwatafiti vyema wenye kukutafitini vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watawenda novyo. ³⁴ Mukinkopesha munu mukirindira kukuludisirani, faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe. ³⁵ Ila wapendeni maaduwi wenu, watenideni vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo, mupokerera thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye atenda meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya. ³⁶ Muwe na huruma kamba Baba wenu vyaari na huruma.”

Musiwalaumu wenzenu

Matwaya 5:7,48

³⁷ “Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe amushubutu kuhukumiwa. Waswamii-ni wenzenu, nomwe muswamiiwa. ³⁸ Merani, nomwe novyo mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, cakutikinyiriwa, cakupakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo camupimira ndi kipimo camuludisiririwa noco.”

³⁹ Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: “Sawawona watupu wakorerana nkongojo? Wo-wawiri awagwirira mpondo? ⁴⁰ Aapo anta mwanafunzi mmojawapo wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi waku-fyoma sana anlanda mwanlimu wake.

⁴¹ Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa kushugulikira kibawo ciri mmaso mwako †? ⁴² Umwambira nduyo: ‘Nduyangu njo kuno, inga nukusaidiye nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.’ Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri mmaso mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye.”

Muti na visumo vyawo

Matwaya 7:4-5, 12:33-35

⁴³ “Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata newo novyo aupa visumo vyema. ⁴⁴ Kamana kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu azisumiwa mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiri-wiri. ⁴⁵ Munu mwema akuwa na meema mengi mmoyo mwake, ndimana alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya, alavya mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre mmoyo. ††”

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu

Matwaya 7:24-27

⁴⁶ “Munita: ‘Mwenye! Mwenye!’ fala amutenda canamba omi, sababuni? ⁴⁷ Kila ája kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani anlandire. ⁴⁸ Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba panshi pakwica, akipanga mawe a aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala aitikinyike, konta ijengiwa sana. ⁴⁹ Fala ire asikire usemi wangu akitowa kufulata, kalandana na munu ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu wa maji a muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na ipondomoka nfululu!”

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

7 Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu. ² Noko ákiwapo nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu futi. Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura kufwa. ³ Surudadu ire pasikire vikisoweriwa kuhusu Insa, kawatuma wakulungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke akamponese ntumisi wake. ⁴ Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba: “Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidiwa, ⁵ kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi kweli iye katijengera sinagoga yetu!”

⁶ Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire, surudadu ire akiwatuma marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire: “Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja kwina lupenu rangu kwingira. ⁷ Kwa javyo, omi sikidaniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu basi, ntumisi wangu-yu ápona. ⁸ Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza. Nanawo novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja ‘uka’, neye alawa akuka. Nimwambira mwengine ‘njo kuno’, iye akuja. Na nimwambira ntumisi wangu ‘tenda-ci’, iye atenda.”

⁹ Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira wakifulata ware, akiwambira: “Nukwambirani kuwa tangu sinansingana anta mmoja kati ya wanu waIzraeli wa kwamini pakulu kamba eyu!” ¹⁰ Nakufika ukaya, watumiwe ware wansingana ntumisi ire aponire.

† Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo! †† Ona Matwaya 12:35.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

¹¹ Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu. Kalongozana na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. ¹² Insa paafikire karibu ya kaya ire, ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu basi wa mamaye, na iye ákiwa nankweli. Wanu wengi wawenye wakimpereka kuka kuzika. ¹³ Mwenye pam-monire nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: "Usirire." ¹⁴ Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira. Insa akamba: "Nnemba, nankukwambira, lamuka!" ¹⁵ Neye áfwire ire akikala, akanza kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa mamaye. ¹⁶ Piya ware uki-wapata wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba: "Kati yetu kalawirira nabii nkulu!" Ikisa wakamba: "Mwenyezimungu kawanang'aniza wanu wake!" ¹⁷ Habari kuhusu vyaátendire Insa zikenera piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

Matwaya 11:2-6

¹⁸ Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wawo kuhusu piya vinu vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, ¹⁹ akiwatuma kuka kusowera na Mwenye, wandairi javi: "Uwe ndi ire akirindiriwa kuja †, au titumaini kunrindira mwengine?"

²⁰ Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: "Yahaya mwenyé Koza katituma kuno tije tukudairi: 'Uwe ndi ire akirindiriwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?'"

²¹ Wakati noure, Insa kawaponesha wanu wengi wawenye wakulwaziwa na ulwere jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawaponesha novyo vipofu wengi wawenye, ewo wakanza kuwona. ²² Ndimana, Insa akiwajibu wanafunzi wa Yahaya ware, akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu wankuwona, wanu wakubadilika mauulu wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini †† wankwereziwa Habari Ngema. ²³ Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya kunziwiya kuzidi kunamini."

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

²⁴ Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu ware kuhusu Yahaya, akamba: "Mwananlume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wamummonire kuwa mwepepe kamba bambati, raku-tikinyika na mepo-yo? ²⁵ Noko muka kuwona kinani? Muka kummona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa mavazi meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga. ²⁶ Sambu, muka kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii. ²⁷ Yahaya ndi noyo asekiwa mMandiko ‡ kuwa:

'Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.'

²⁸ Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyezimungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!"

²⁹ Warípisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire, kwa kuwa wóziwa na Yahaya, wakik-isha kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki. ³⁰ Ila Mafarizeu na wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo wakatala vyaasaka Mwenyezimungu wawo.

³¹ Insa akamba tena: "Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise na nani? Wanlanda nani? ³² Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana javi:

'Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!'

³³ Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate wala aanywa vinyu, umwe mukwamba: 'Iye kanawo jini.'

³⁴ Sambu, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na akunywanga, umwe mukwamba: 'Mmoneni, nryaji na nry-waji-yu, rafiki wa warípisi nsoko na wamadambi-yu.' ³⁵ Wijiwifu wa Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na piya wenye kufulata nowo wijiwifu-wo. †††

Insa answamii mwanamuka madambi ake

³⁶ Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana Insa akuka kunyumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikala kurya. ³⁷ Ona, ákiwapo nkaya-mo mwanamuka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa kekala kurya kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa akuka noko. Akisukula numba ngema sana yaátayire mafuta

† Almasihi. Ona sura ya 3:15-17. †† "Wamasikini" mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini. ‡ Ona Malakiya 3:1. †† Kigeregu: "Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya."

akunuwira. ³⁸ Nakufika, akikokora nyuma ya mauulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovyo na masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara, akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.

³⁹ Nfarizeu ámwari fire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, akisowera kimoyomoyo akamba: "Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwanamukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!"

⁴⁰ Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: "Ansumani, ciwapo kinu canisaka kukwambira."

Iye akijibu: "Sema, Mwanlimu."

⁴¹ Insa akintambira javi: "Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na munu mmoja. Mmoja akiwiriwa jara-jara † miya ntanu za parata, na mwengine amusini. ⁴² Wo-wawiri anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwanayewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswami-ire ire ndi wepi?"

⁴³ Ansumani akijibu, akamba: "Niwona kuwa ire aswamiiwe pakulu ire." Insa akamba: "Kweli, kuwaza sana."

⁴⁴ Ikisa Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira Ansumani: "Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa mauulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na nywiri zake. ⁴⁵ Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu beju mmaulu. ⁴⁶ Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira mmaulu. ⁴⁷ Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiiwa kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamiiwa aba, akolota kupenda aba." ⁴⁸ Ikisa Insa akimwambira mwanamuka ire: "Madambi ako aswamiiwa."

⁴⁹ Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: "Eyu mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?"

⁵⁰ Insa akimwambira mwanamuka ire: "Kwamini kwako kukuvusha. Uka vyako kwa salama!"

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

8 Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri ware. ² Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena átuwisiwe mashetwani saba. ³ Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa pamoja na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari

Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

⁴ Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi: ⁵ "Safari mmoja kalawa nvyari mmoja kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa, na nyuni zidodola piya. ⁶ Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa kanawo napanapa ya maji. ⁷ Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja na minyani ya miwa, fala miwa ire ikinya. ⁸ Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja." Mwinsho kaamba kwa shauti ulu: "Basi, ári na masikiro a kusikira, asikire!"

Sababu ya kusowera kinyume

Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

⁹ Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire mana ake. ¹⁰ Iye akiwajibu: "Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine niwasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone, anta wasikire wasereriwe.

¹¹ Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyezimungu. ¹² Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikira usemi wa Mwenyezimungu. Ikisa akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe. ¹³ Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera kwa radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba wakubali, fala wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata. ¹⁴ Mbeyu igwirire mmiwa ikolota wanu wasikira usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a mainsha na utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa javyo, awapa visumo vyakutokota. ¹⁵ Mbeyu igwirire munsanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari, watula habari-yo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho wakupa visumo kwa sababu ya imani yawo."

† Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

Sikirani sana-sana

Maruku 4:21-25

¹⁶ “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula mwivungu. Ila atula mahala pakuwa engi-
ra nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. ¹⁷ Kamana acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini
sacijiwikana na kusikirika panja. ¹⁸ Basi, tunzani namuna vyamusikira. Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja ku-
pewa. Saana, mpaka na aba caari nawo, akuja kupokeriwa.”

Insa na jamaa zake

Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

¹⁹ Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa, fala awakikidiri kunfika karibu konta wanu wákiwa
wengi. ²⁰ Akambiriwa Insa: “Ona, mamayo na wanduzo wemira panja pare, wasaka wasowere nawe.” ²¹ Fala iye
akiwajibu, akamba: “Mama na wanduzangu ndi wasikira habari ya Mwenyezimungu na kifulata.”

Insa anyamaza mepo

Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

²² Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira: “Tukeni ng'ambu nyengine ya tanda.”
Basi ewo, wakilawa pare. ²³ Pawakiloka, Insa akiritandikira, akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntan-
da mure, mungalawa mukijala maji, nusura kuzama. ²⁴ Ewo wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwan-
limu, mwanlimu, tankuzama!”

Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anyamare. Kwa mpunde noure, mepo na
maluwimbi vikinyamala, mmaji mure mukitenda shuwari dembwe. ²⁵ Ikisa Insa akiwadairi: “Kwamini kwenu ndi
kwepi?”

Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: “Noyu mwananlume-yu nani, wakuwa akwamuru
mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?”

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani

Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

²⁶ Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi †, ng'ambu nyengine ya tanda ra Galileya.
²⁷ Insa pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja wa nkaya mure. Mwananlume ire akimilikiwa na
mashetwani. Suku nyingi zawenye akenenda diki, aakilalanga nnyumba, akikalanga kumakaburi. ²⁸ Nakum-
mona Insa ire, akikuwa pakulu, akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: “Mbana kwankunandibu, Insa,
Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebela usinopepese!” ²⁹ Kamana Insa kâmwamuru jini ire alawe
mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire kâmmiliki munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na alucema na
unyolo, wakinnang'anizira, fala iye akivunja-vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akintuwisira ku-
langu.)

³⁰ Basi, Insa kandairi: “Zina rako nani?” Iye akijibu: “Junudi” konta mashetwani wengi wâmwiringira mmwiri
mwake. ³¹ Mashetwani ware wakizidi kunlebeli Insa asiwamuru ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho.

³² Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi zawenye zikirisiwa mmwango. Mashetwani ware wakinlebeli Insa
awase wakawengire nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira. ³³ Mashetwani ware wakinlawa mwananlume
ire, wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zikicubukira ntanda, zikizama nomo.

³⁴ Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira, wakuka kaya íkiwa karibu ya mmamasamba, wak-
ereza vikunire vire. ³⁵ Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire,
ewo wammona ekare karibu ya maua a Insa, kavala nguwo zake, na ankili zintengemana. Nakuwona javire,
wakibaki na wofi. ³⁶ Ware wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna vyaaponesiwe munu
âkiwa na mashetwani ire.

³⁷ Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebeli Insa kuwa alawe kwawo oke vyake, kamana piya wákiwa na
wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi. ³⁸ Mwananlume wawânlawire mashetwani ire
kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa akinludisa, akamba: ³⁹ “Ludira kwenu, ukereze vinu vyakutendere
Mwenyezimungu.” Basi, iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaatenderiwe na Insa.

† Noyo inti-yo wákiwa wanu Sawari-Mayahudi.

Mwanamuka mmoja aponesiwa

Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

⁴⁰ Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakinrindira. ⁴¹ Sambu, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, ákiwa nkulungwa wa sinagoga. Yairu nakufika, akinsujudira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke kwake, ⁴² kamana ákiwa nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu ya myaka kumi na miwiri, ákiwa niwere pakulu, karibu kufwa.

Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.

⁴³ Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri †, fala iye ákiwa saanaponesiwa na munu mmojawapo. ⁴⁴ Iye akinfika karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake. Kwa mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala. ⁴⁵ Insa akidairi: "Anikumbure nani?" Pawakanire wanu ware piya, Peduru akamba: "Mwanlimu, piya wanu wakukinya, wankukusukuma kuno-nakuno!" ⁴⁶ Fala Insa akamba: "Anta, kawapo mmojawapo anikumbure kasidi, kamana nifahamu uwezo ukini-lawa." ⁴⁷ Mwanamuka ire, kwa kuwona kuwa aifái kurifisa, akija akitetema akirefya pansu mbere yake, akisema mbere ya wanu piya sababu yankumburire, na namuna vyaaponesiwe kwa noure mpunde ure. ⁴⁸ Basi, Insa akimwambira: "Nunu, kwamini kwako kukuvusha, uka salama."

Insa anzilibusa mwari wakufwa

⁴⁹ Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga, akamba: "Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!" ⁵⁰ Fala Insa nakunsikira javire, kamwambira Yairu: "Usope kinu! Ila tumaini tu basi, mwanawo avuka!" ⁵¹ Insa paafikire kunyumba ya Yairu, nnyumba mure aamwasire munu kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze mwari ire. ⁵² Piya wanu wakirira na wakirishuku kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: "Musirire! Aafwire, ila kankulala!" ⁵³ Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. ⁵⁴ Basi, Insa akinkola nkono wake, akimwita akamba: "Mwari, lamuka!" ⁵⁵ Kweli, ukinludira uhai wake. Kwa mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya. ⁵⁶ Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu vikunire vire.

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema

Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

9 Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na mamulaka julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. ² Na akiwatuma walawe wapite wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa walwere. ³ Iye kawambira: "Musirisukuze anta kinu munjira: wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruku wala nguwo nyengine zakwaluriza. ⁴ Nyumba yamusaka kwingira, ikalani nomo mpaka kulawa kwenu. ⁵ Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni vunvu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo." ⁶ Basi, ewo wakilawa wakipita kaya anta kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila upande.

Kukafilika ka Herodi

Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

⁷ Sambu, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akikafilika pakulu kwa kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya kafufuriwa ka wafwi. ⁸ Wengine wakwamba kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine wa mida kafufuriwa ka wafwi. ⁹ Herodi akamba: "Yahaya nintupula kiswa. Sambu, munu wanisikira akunisha vinu-yo, nani?" Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu

Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

¹⁰ Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa iye akiwatwala, wakilawa yeka yawo mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. ¹¹ Junudi ya wanu pawejiwe kokire Insa kure, wakifulata. Iye nakuwapokerera, akisowera kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na ware wakisakula kupona, kawaponesa. ¹² Parikitita juwa, kumi na wawiri ware wakuka, wakimwambira: "Layana nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya na mamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala patiri-pa panundu!"

¹³ Fala iye akiwambira javi: "Wapeni umwe-po warye!"

Ewo wakamba: "Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri, sairi tuke tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya." ¹⁴ Kamana wákiwapo kiyasi ca wanawalume alufu ntanu.

† Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: "vinu vyake piya kesa kupóteza kuwapa watabibu".

Insa akiwambira wanafunzi ware: “Wanu-wo wambireni wekare amusini-amusini.”¹⁵ Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-bunga.¹⁶ Insa, nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu cakurya cire. Ikisa akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware.¹⁷ Newo piya wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

¹⁸ Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande wákiwapo wanafunzi ware. Iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?”¹⁹ Ewo wakijibu, wakamba: “Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenyé Koza. Fala wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa.”

²⁰ Iye akiwadairi tena: “Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?”

Peduru akijibu, akamba: “Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!”²¹ Insa kwa kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka

Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1

²² Ikisa Insa akamba: “Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu, akatarawe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe ka wafwi.”²³ Ikisa kawambira wanu piya: “Munu mmojawapo asaka kunifulata omi onse, arikatare mwaneyewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate.”²⁴ Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, avusha.²⁵ Munu kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au kwaribu mainsha ake, faidani?²⁶ Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezi wangu, Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye.²⁷ Fala nukwambirani kweli kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa Mwenyezimungu.”

Insa awoniwa umwijare utukufu

²⁸ Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya, pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa.²⁹ Paakilebela duwa pare, uso wake ure utaduka, nguwo zikiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-ng'ani-ng'ani.³⁰ Ona, wákilawirira wanawalume wawiri wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi,³¹ wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo cake vyaakuka kutimiza Yerusalemu.

³² Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona utukufu wa Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware wemire.³³ Musa na Aliyasi, nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: “Mwanlimu, vyema tiwe nopa! Tíjenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” Iye aakijiwa anta caamba!³⁴ Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo paringire wingu rire ukiwapata wofi pakulu.³⁵ Muwingu mure ikisikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi mwanangu wanintondore, nsikirizeni iye!”

³⁶ Nakusowera shauti ire, Insa kawoniwa yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire anta munu vyawawonire vire.

Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani

Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27

³⁷ Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana na wanu wengi wawenye.³⁸ Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno akamba: “Mwanlimu, tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo mmoja noyu tu basi!”³⁹ Kawapo jini ári kunkola, mpunde nowo annyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka anlawo makovu nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawo!⁴⁰ Niwatafadali pakulu futi wanafunzi wako wantuwise jini-yu, fala awakidirire!”

⁴¹ Insa akijibu, akamba: “Ha, kizazi sacamini na cakusiyatika! Nikwikala namwe nukukuhitamili ni mpaka rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo.”⁴² Nnemba ire nakufika karibu yake, jini ire akimwefya pansu, akimpata mwana-julu. Fala Insa akinsutumu jini ire, akimponesa nnemba ire, ikisa akingabizi wawaye.⁴³ Na wanu piya wakis-hanga dwaraa uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

Insa asowera tena kuhusu kifo cake

Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye akiwambira wanafunzi wake javi: ⁴⁴“Sikirizani sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu.” ⁴⁵Fala ewo awejiwe ewu usemi-wu, mana ake wafisiwa, ipate wasereriwe. Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora

Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

⁴⁶Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari bora. ⁴⁷Insa kwa kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye, ⁴⁸akiwambira javi: “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisi-mana-yu kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu umwe, mwenyé kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!”

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe

Maruku 9:38-40

⁴⁹Yahaya kaamba: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!”

⁵⁰Fala Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa upande wenu.”

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

⁵¹Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso kuka Yerusalemu. ⁵²Akiwatuma mashikarakanzi wamojawapo walongorere. Ewo wakingira kaya ya waSamariya wantengezere. ⁵³Fala wenye kaya awasakire kumpokerera, konta Insa katwakali kuka Yerusalemu †. ⁵⁴Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona javire, wamwambira: “Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni tiwapoteze wanu-wa?” ⁵⁵Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu. ⁵⁶Basi, wakilawa wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

⁵⁷Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: “Omi nukufulata kauka konse.” ⁵⁸Insa akinjibu: “Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira kupumula.”

⁵⁹Ikisa, akimwambira munu mwengine: “Uwe nifulate!”

Fala iye akamba: “Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa.” ⁶⁰Insa akinjibu: “Wase wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyezimungu.”

⁶¹Akilawa munu mwengine akamba: “Mwenye, omi nisaka nukufulate. Ila kwanza nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu.” ⁶²Insa akinjibu: “Munu anza kutenda matuto, akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

10 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini na wawiri, akiwapereka wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure. ²Akiwambira javi: “Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba. †† Kwa javyo, ntafadalini Mwenyé mavuno awatume wakazi pa mavuno ake. †‡ Ukani! Onani, nankukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. ⁴Musirisukuze poci wala nkoba wala tamango. Na munjira musidairiyane nawo wanu habari. ⁵Nyumba yamusaka kwingira yonse, kinu cakwanza ambani javi: ‘Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!’ ⁶Akiwapo nnyumba-mo munu wa salama, salama yenu íbaki neye. Akitowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. ⁷Noyo nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani conse. Kamana múkazi kanawo haki ya nshahara wake. Musisamesame nyumba anta nyumba. ⁸Kaya yamwingira yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse. ⁹Noko walwere waponeseneni, wambireni: ‘Ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu!’ ¹⁰Fala musingira nkaya mojawapo, ikiwa wanu awakupokererani, mukilawira

† Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo. †† Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. †‡ Mana ake: Niebeleni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema.

mbarabara za kaya-yo, ambani javi: ¹¹ 'Anta vunvu ra nkaya mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu. † ¹² Nukwambirani kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!"

Makaya a wanu wabishi

Matwaya 11:20-24

¹³ "Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a uwezo atendiwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenye kaya-zo nanga watubiya madambi awo mida na midada, nanga wekala pansi wavala nguwo nzito na kuripaka rivu nkiswa. ¹⁴ Suku ya Kiyama, umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na Sidoni. ¹⁵ Na uwe Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa binguni? Anta, uwe ukwisusiwa, úperekiwa Kuzimu!"

¹⁶ Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: "Munu akusikirizani umwe anisikiriza omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, ankatala anipereke omi."

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

¹⁷ Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi, wakimwambira Insa javi: "Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!" ¹⁸ Insa akiwajibu: "Aye, omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa kamba kumensa. ¹⁹ Onani, omi núkupangani mamulaka a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukuduruni. ²⁰ Fala novyo-sivyo, musifurahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila furahini kwa kuwa mazina enu andikiwa binguni."

Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye

Matwaya 11:25-27; 13:16-17

²¹ Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu, akamba: "Ha, Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuza konta kuwafisa evi vinu-vi wejiwifu na werevu, kuwolotera watoto ††. Aye, Baba, nukutukuza kwa kuwa evi ndi vyausaka kutenda kwa rehema yako. ²² Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa Mwana sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa Mwana asaka kuwafafanurira."

²³ Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi: "Heri maso awóna vinu vyamuri kuwona umwe! ²⁴ Kamana nukwambirani kuwa minabii na mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire vyamuri kusikira, fala awasikire."

Ámuri bora

²⁵ Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka kumyerera Insa, akamba: "Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?" ²⁶ Iye akinjibu: "Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereriwaja?" ²⁷ Iye akinjibu, akamba: "Mpende Mola, Nlungu wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na nguvu zako piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwaneyewe." ²⁸ Insa akamba: "Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi."

Kinyume ca nSamariya mwema

²⁹ Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana akindairi Insa: "Mwenzangu ndi wepi?" ³⁰ Insa akinjibu, akamba javi:

"Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akiteremukira Yeriko. Munjira mure wakinlawirira wevi, wakimwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo, wakimwasa karibu ya kufwa. ³¹ Vikuna noire njira ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire, akinnyemera upande mwengine. ³² Akija novyo nopare mwananlume akikolanga kazi nNyumba Takatifu ‡. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine. ³³ Ikisa akija nSamariya †† mmoja, akipita na safari yake, akisingana. Iye nakummona munu ire, kantendera huruma pakulu. ³⁴ Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake mwaneyewe, akuka nawo mpaka kunyumba ya wayeni, akisinga nomure. ³⁵ Subuu yake, akitwala jarajara mbiri za parata, akimpa mwaneyewe nyumba ire, akimwambira javi: 'Nsunge-yu. Na vinu vyausaka kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.' ³⁶ Sambu, uwonaja? Kati ya wanu watatu ware, mwenziwe mwananlume alawiriwe na wevi ire ndi wepi?" ³⁷ Iye akinjibu: "Ántendere huruma ire."

Na Insa akimwambira: "Basi katende sawa-sawa novyo."

† Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa. †† "Watoto" mana ake epa ndi "wanu wakurinyenyekeya". ‡ Kigeregu: "nLawi". †† WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

³⁸ Insa na wanafunzi wake wakendelea na safari yawo. Insa paafikire kaya moja, mwanamuka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba mwake. ³⁹ Marta ákiwa nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye Insa kumaulu, ansikire vyaafunda. ⁴⁰ Fala Marta akishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, avikuyeri nduyangu kunasa nikikola kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye.” ⁴¹ Fala Mwenye akinjibu: “Ha, nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, autengemana. ⁴² Fala cisakikana pakulu kinu kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja re-ma, nero fungu-ro aalaviwa.”

Insa afunda kulebela duwa

Matwaya 6:9-13; 7:7-11

11 Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaawafundire wanafunzi wake.”

² Insa akiwambira: “Mukilebela duwa, ambani javi:

Baba, ritukuziwe zina rako!

Utaware ufalume wako.

³ Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

⁴ Tiswamii madambi etu,

kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.

Usitase kutingira ushetwani.”

⁵ Ikisa akiwambira:

“Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku kati-kati, kamwambira: ‘Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu. ⁶ Rafiki yangu kaja kanifikira nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.’

⁷ Na iye nyumba-nyumba nomo akijibu, akamba: ‘Usinandibu! Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda tankulala. Silamuka kuja kukupa.’ ⁸ Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa kuwa rafiki yake, fala ammwandibu kunlebeli, alamuka akumpa piya vyaasakula. ⁹ Na omi nukwambirani javi:

Lebelani, mupewa;

sakulani, mupata;

lombani hodi, mufunguririwa.

¹⁰ Kamana álebeli onse, apewa;

ásakula apata;

na álomba hodi afunguririwa.

¹¹ Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe inswi, kasa kumpa inswi kampa nyoka? ¹² Au alebeliwa rĩ, kampa kilumaombo? ¹³ Onani, umwe wabaya mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebeli!”

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli

Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

¹⁴ Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini ire nakunlawa, bubu ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu futi. ¹⁵ Fala wamojawapo wakamba: “Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani.” ¹⁶ Wengine wakisakula wamyerere Insa, ndimana wakinlebeli atende alama mmojawapo ya binguni. ¹⁷ Fala Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: “Piya ufalume wakwawanyika wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana wanyewe-ka-wanyewe, ufujika. ¹⁸ Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwananyewe, ufalume wake-wo ukwikala mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi niwatuwisa mashetwani. ¹⁹ Ikiwa niwatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani? Kwa javyo, ewo ndi waja kukulamulani. ²⁰ Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani na cala ca Mwenyezimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume wa Mwenyezimungu. ²¹ Munu wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paa-sunga nyumba yake, vyombo vyake visalimika. ²² Fala akilawirira mwengine wakunzaidi nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatumainire akwawanya, vinu vyaanyanganye-vyo. ²³ Munu saari pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya.”

† *Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu.*

Kuludi ka jini

Matwaya 12:43-45

²⁴ Insa akizidi kusowera, akamba: “Jini, paanlawa munu, apita mahala mwakumiliya, kusakula pumuzi. Aki-towa kupata, akwamba: ‘Niludira nyumba † yangu yanilawire’. ²⁵ Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana. ²⁶ Basi, awokira mashetwani saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza.”

Furaha kamili

²⁷ Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu: “Heri mwanamuka ak-wimite, na mawere aujijire!” ²⁸ Fala iye akinjibu: “Heri pakulu wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na ku-fulata.”

Insa alama ya Mwenyezimungu

Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12

²⁹ Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: “Ha! Eci kizazi-ci, kizazi kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu. ³⁰ Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa Binguni akuwa alama ka wanu wa eci kizazi-ci. ³¹ Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu yawo ††, kamana kasafiri kulawa inti ya baidi, asikire wi-jiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Selemani! ³² Na suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu, konta waNenive watubiya pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Inusu!”

Nuru ya mwiri

Matwaya 5:15; 6:22-23

³³ Insa kawambira: “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na tamboru. Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate wawone nlangaza. ³⁴ Kandiyeru ya mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa nuru. Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi. ³⁵ Ndimana, rikengere ipate nuru yauri nawo-yo isiwe kisi. ³⁶ Kwa javyo, ikiwa mwiri wako piya wanawo nuru, bila mahala pamojawapo kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge vyaukumwarikira na nlangaza wake. ††”

Insa awasutumumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

³⁷ Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake wakarye. Basi, iye akingira nnyumba mure, akikala akiryu. ³⁸ Nfarizeu ire, nakummona Insa akiryu sanamba kunawa ††, katajabu pakulu. ³⁹ Mwenye Insa akiwambi-ra: “Umwe Mafarizeu mushugulikira pakulu kosa panja ya kikombe na finga, fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na ubaya. ⁴⁰ Wanu wajinga sumwe! Atendire vya panja siatendire noyo vya nkati? ⁴¹ Basi, vinu vya nginga, perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.

⁴² Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa kuminyu, alvadosi, na kila nnyani mojawapo wakuriwa †††, fala umwe mufezeyi shariya na kumpenda Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa vyengine-vyo. ⁴³ Umwe Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na inshima pamupita mukenenda mmanjira. ⁴⁴ Umwe, mulaniwe! Muwa kamba makaburi akusira sawoneka. Wanu wakwenenda julu yawo sawejiwa! †††

⁴⁵ Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: “Mwanlimu, pawambire javyo-po, kutitukana!” ⁴⁶ Insa akijibu: “Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala umwe amukumbula mizigo-yo na cala cenu anta kimoja! ⁴⁷ Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii wolaiwe na wababu zenu. ⁴⁸ Kwa javyo, muwa mashahidi, mwankwitikizira vitendo vyawatendire wababu zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambu umwe mwankujengera makaburi awo! ⁴⁹ Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu †† ukwamba javi: ‘Niwapereka minabii na mawalii,

† Epá, “nyumba” mana ake “munu”. †† Kigeregu: “Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci.” ††† Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. †††† Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa. †††† Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. ††††† Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. †††††† Mana ake: “vinu vitoto vyenu”. ††††††† Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu. †††††††† Au: “ire etiwa ‘Wijiwifu wa Mwenyezimungu’”.

fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!

⁵⁰ Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii waulaiwe tangu kumbiwa ka ulumwengu. ⁵¹ Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara na Mahala Patakatifu. Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci cijibu.

⁵² Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfungulo wa wijiwifu. Umwe wanyewe amwingire †, na wári kusaka kwingira, mwankuwaziwiya."

⁵³ Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wakimiwa naye pakulu futi, wakanza kumwandibu ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. ⁵⁴ Ewo wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

Kumbuso kuhusu unafiki

Matwaya 10:26-27

12 Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka wengine wakiluwatana watupu. Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi: "More-moreni na furumento ya Mafarizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo. ² Hapana cakufinikiwa sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwikana. ³ Kwa javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikana juwa rikiwala. Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa umambi."

Nani watijuzi kumopa?

Matwaya 10:8-31

⁴ Insa akizidi kusowera: "Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musiwope wanu wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine tena. ⁵ Fala nankukukumbusani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi ya kuulaya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani kweli, eyu mopeni!"

⁶ Na akamba tena: "Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyo-sivyo, aariwariwa anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. ⁷ Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa, piya zivalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!"

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu

Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ "Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. ⁹ Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukaniwa novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. ¹⁰ Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé kukufurira Roho Takatifu †† ashubutu kuswamiiwa.

¹¹ Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamulaka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema. ¹² Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufundani usowezi vyamujuzi kwamba."

Ajali ya kuwa tajiri

¹³ Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: "Mwanlimu, mwambire nduyangu awanye irati yetu anipe fungu rangu." ¹⁴ Fala Insa akinjibu: "Uwe mwanadamu, nani anituri kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?" ¹⁵ Ikisa Insa akiwambira wanu ware: "Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu vingi." ¹⁶ Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi. ¹⁷ Tajiri ire akanza kuwaza javi: 'Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula vyakurya vyangu-vi!' ¹⁸ Basi akamba javi: 'Nitenda javi! Nukuka kudangula vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu vyengine. ¹⁹ Ikisa, nirambira kimoyomoyo: "Uwe, kwanawo vyakurya vingi komakoma vyauturire myaka mingi yawenye. Sambu, pumula, irya, inyawa, na tenda radi!" ²⁰ Fala Mwenyezimungu kamwambira javi: 'Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?' ²¹ Insa akimariza: "Ndi vyaviri novyo, munu ariku-sanyira mwanayewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu."

† Mana ake: "amwingire ufalume wa Mwenyezimungu". †† Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

Mwenyezimungu awasunga wanawe

Matwaya 6:25-34

²² Insa kawambira wanafunzi wake: "Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala. ²³ Kamana mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya mavazi. ²⁴ Wanang'anizeni mabaruku: sawavyala wala sawavuna, wala sawariturira nyumba wala nkikuti. Novyo-sivyo, Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko nyuni! ²⁵ Nani kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake? ^{†26} Basi sambu, ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani kushugulikira kuhusu vikulu-vikulu? ²⁷ Nanang'anizani maluwa namuna vyaakula: aakola kazi wala aapakasa, fala nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo! ²⁸ Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, muri na kumwamini aba! ²⁹ Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musuwe na wasi-wasi. ³⁰ Makafiri piya mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala Baba wenu akwijiwa kuwa musakula. ³¹ Kwasa javyo, sakulani ufalume wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.

³² Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu kawa radi pakulu kukupani ufalume wake. ^{†33} Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo muwape masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho. Eko aapo mwivi wakwiwa, wala uswa wakwaribu. ³⁴ Konta paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!"

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

³⁵ Insa akamba tena: "Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda wakurimba, na kandiyeru zenu zikorere. ³⁶ Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi kusherehe ya harusi, ipate akija akibiya nryango, kwa mpunde noure, wanfungurire. ³⁷ Heri watumisi wakuwa mwenye nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nukwambirani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya. ³⁸ Ikiwa kaja zamu yapiri au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi wakutenda javyo!

³⁹ Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwananyewe nyumba akwijiwa wakati wakuja mwivi, singari kamwasa akipapatula nyumba yake. ⁴⁰ Basi, muwe tayari novyo kamana wakati samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni."

⁴¹ Peduru akinjibu Insa: "Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu ofwe basi, au ka wanu piya?"

⁴² Mwenye akijibu: "Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape poso na wakati wake, nani? ⁴³ Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda javyo. ⁴⁴ Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya. ⁴⁵ Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo mwake javi: 'Mwenye wangu kankukawa kuja', ndimana akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka kurewa. ⁴⁶ Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakinrindira na wakati sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu sawamini. ⁴⁷ Kweli, ntumisi wakwijiwa nafsi ya mwenye wake ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja kwibiwa pakulu.

⁴⁸ Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda kinu cakujuzi kuhukumiwa, akuja kwibiwa aba. Basi, mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi."

Kwawanyana ka wanu

Matwaya 10:34-36

⁴⁹ Insa akiwambira: "Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere futi. ⁵⁰ Nijuzi noziwe ‡, niuzunika pakulu mpaka vitimiziwe. ⁵¹ Mudaniza kuwa nija niwape wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwatenze kwawanyana. ⁵² Kamana mwanzo wa sambu-pa, wanu watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabishana na wawiri, na wawiri wabishana na watatu. ⁵³ Wakwawanyana: wawa abishana na mwana, mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka, mwana muka abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na nkwewe."

---

† Kigeregu dalili mana ake ndi javi: "Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?" †† Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nyalume wawo. ‡ Insa kamba javi kontu akinang'anizira kukatarwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu.

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo

Matwaya 16:2-3; 5:25-26

⁵⁴ Insa akiwambira umati ure tena: "Mukiwona mawingu akilamuka upande wa magaribi, mpunde nowo mukwamba: 'Ikunya nvula.' Na vikuna novyo. ⁵⁵ Mukiwona ikivuma mepo ya kashikazi †, mukwamba: 'Kukuja kuvu-jusa.' Na vikuna novyo. ⁵⁶ Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu wakati-wu mutowaja kutambula?"

Salama kati ya wanu wakukosana

⁵⁷ Insa akizidi kusowera, akamba: "Sababuni umwe kutowa kulamula viri na shariya? ⁵⁸ Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha wenu wise salama muri munjira. Tenda javyo, asiye kukufikisa ka nlamuri, na iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye nkalaboshu. ⁵⁹ Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire nzuruku piya!"

Munu ajúzi kutubiya

13 Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo wamwambira Insa kuwa Pilatu katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na kafara yawo ewo. ² Insa akiwadairi: "Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda waGalileya wengine, ndimana watabika javyo? ³ Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. ⁴ Au ware kumi na wanane uwagwirire nnara wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu? ⁵ Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya."

Nfigu saupa visumo

⁶ Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja ávyarire nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala aasingane anta kisumo kimoja. ⁷ Akimwambira ntumisi wake javi: 'Sikiriza! Muda wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja muti-wu! Waribirani rutuba pansipa?' ⁸ Ntumisi ire akijibu, akamba: 'Mwenye, asani muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba. ⁹ Mwaka usaka kuja-wo, ukupa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere, músinja.'"

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

¹⁰ Suku moja sabadu ††, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. ¹¹ Ákiwepo nomo mwanamuka mmoja ákiwa nlwere, akimilikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala muda wa myaka kumi na minane. Întumba minyongo, aakikidiri kwinuka. ¹² Insa pammonire, kamwita, akimwambira javi: "Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!"

¹³ Iye akintula makono, na mpunde noure, mwanamuka ire akoloka, akanza kuntukuza Mwenyezimungu!

¹⁴ Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa kâmponesa mwanamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi: "Sumana iwa nawo suku sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi, fala musije suku ya sabadu." ¹⁵ Ikisa Mwenye akinjibu akamba: "Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe au buru wake pafukutu, kuka kunnywesa maji, ingawa suku takatifu? ¹⁶ Sambu eyu mwana muka wa Iburahima-yu kâfungiwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi kufunguriwa alucema-zi suku ya sabadu?"

¹⁷ Nakusowera vinu-vi, piya wakinsutumu ware wakiriwonera haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu

Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

¹⁸ Ikisa Insa akiwadairi: "Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? Kinani canisaka kulandanisa?"

¹⁹ Ulandana na mbeyu ya mostarda ‡ yaavyala munu mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye, na nyuni wajenga vitundu nvitambi mwawo-mo."

²⁰ Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: "Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? ²¹ Uwa kamba furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na vipimo vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya."

† Kigeregu: "mepo wa upande wa suheli". †† Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba. ‡ Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

Njira yakuka kumainsha a milele

Matwaya 7:13-14; 21-23

²² Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu, mmakaya makulu na matoto ákipita akiwafunda wanu.
²³ Munu mmoja akindairi: “Mwenye, wanu wavushiwa ndi aba?”

Iye akiwajibu: ²⁴ “Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana nukwambirani kuwa wengi wakuja kusakula kwingira fala awaja kukidiri. ²⁵ Mwaneyewe nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, mukibaki mwimire panja mukibisha nryango-wo kuno mukamba: ‘Mwenye, tifungurire’, iye akukujibuni akwambirani javi: ‘Sukwijiwani kamulawa.’ ²⁶ Ikisa, mukwanza kwamba: ‘Ofwe tikiryanga na tikinywanga nawe pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.’ ²⁷ Fala iye akuja kwamba: ‘Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa vitendo vibaya-mwe!’ ²⁸ Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamumona Ibrahim na Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya muufalume wa Mwenyezimungu fala umwe mukwefyeriwa panja. ²⁹ Basi, wanu wakuja kulawa malawira-juwa, maswera-juwa, kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya muufalume wa Mwenyezimungu †. ³⁰ Ndi kweli, wawapo wanu wari mwinsho †† waja kuwa watanzi ‡, na wawapo watanzi waja kuwa wa mwinsho ‡‡.”

Insa awonera utungu Yerusalemu

Matwaya 23:37-39

³¹ Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakimwambira javi: “Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!” ³² Insa akiwajibu: “Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na nankuwaponesa wanu rero na makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifikisa mwinsho. ³³ Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo, kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu. ³⁴ Yerusalemu, Yerusalemu! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nyingi zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawe mum-bawa, fala amusakire! ³⁵ Sambu, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena mpa-ka pamusaka kwamba: ‘Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!’ ”

Insa amponesa nlwere suku takatifu

14 Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu kurya, ewo wakintunza sana-sana. ² Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja akiwa na matende mmaulu na mmakono. ³ Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na Mafarizeu javi: “Halali kumponesa munu suku ya sabadu † au siyo halali?” ⁴ Ewo wakinyamala. Basi, Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke vyake. ⁵ Ikisa akiwambira: “Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?” ⁶ Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyekeya

⁷ Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora, kawambira nkinyume akamba: ⁸ “Tikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe ya harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya uwe, ⁹ na mwenyé jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira javi: ‘Mpitise-po mwenye-yu ekare!’ Basi ukuja kuwona haya kwikala nyuma ya wanu. ¹⁰ Fala ukarifiwa kujambo, ukuka, ikala nyuma. Kwa javyo, akija akwarifire onse, akwambira: ‘Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.’ Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire nawo-wo. ¹¹ Konta kila mwenyé kurisifu mwaneyewe akuja kukejeliwa, na munu wa kurinyekeya, asifiwa.”

Mera saurindira kumeriwa

¹² Ikisa Insa akimwambira amwarifire ire: “Ukiwarifu wanu kuka kurya nawo au kutenda nawo sherehe, usiwarifu marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako wala majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, waripire vyautendire uwe. ¹³ Ila, ukitenda jambo, warifu masikini, wanu wakubadilika, wakitumbela, na vipofu. ¹⁴ Ujanliiwa kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka wenye ukamilifu.”

† “Ufalume wa Mwenyezimungu” mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume. †† “Wanu wári mwinsho” mana ake “wanu wafezeyiwa”. ‡ “Watanzi” mana ake “wanu kusifiwa”. †† “Kuwa wa mwinsho” mana ake “wakukejeliwa”. ‡‡ Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

¹⁵ Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikire javire, kamwambira Insa javi: "Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyezimungu!" ¹⁶ Fala iye akinjibu javi: "Ákiwepo mwananlume mmoja kátengeza jambo rikulu futi, akiwarifu wanu wengi wawenye." ¹⁷ Paufikire wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire warifiwe ware javi: 'Njoni, vinu piya viwa tayari.' ¹⁸ Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza kulebela nswamaa. Wakwanza akimwambira: 'Omi niuza uweru, nijuzi nikawone, nukulebela uniswamii.' ¹⁹ Mwingine akamba: 'Omi niuza ng'ombe mbiri-mbiri joshi ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebela uniswamii.' ²⁰ Mwingine ire akamba: 'Nilomba sambi, ndimana sija!' ²¹ Ntumisi ire akiludi, akija akimwambira mwenye wake vyaambiriwe vire. Mwenye wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire javi: 'Lawa upesi-upesi, uke mma-barabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu wakubadilika, vipofu, pamoja na wakitumbela waje wengire-mu.'

²² Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanayewe javi: 'Mwenye, nitenda piya kamba vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.' ²³ Basi, mwanayewe ire akimwambira ntumisi wake: 'Lawa uke mmabarabara na mmipaka, uwashurutise wanu waje wengire ipate nyumba yangu ijare.' ²⁴ Nukwambirani kweli kuwa ware warifiwe ware, anta mojawapo aaja kuyeza aba cakurya cangu! "

Cimbídi mwanafunzi

Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

²⁵ Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, akiwambira: ²⁶ "Munu ája kwangu, ikiwa aani nipenda pakulu † koliko wawaye, mamaye, nkawake, wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake mwanayewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu." ²⁷ Saasukula nsalaba wake mwanayewe akinifulata omi, iye aawa mwanafunzi wangu.

²⁸ Nkati yenu, mnu akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikala, atenda isabu awone kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera nyumba-yo, sinovyoy? ²⁹ Akasa kutenda javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu wawóna, piya wanseka. ³⁰ Wakwamba javi: 'Mwananlume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!'

³¹ Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume mwenziwe, kwanza akwikala kuwaza kamba masurudadu wake alufu kumi wanawo uwezo wakuwashinda masurudadu alufu shirini wari kuja kutenda naye vita. Sikweli? ³² Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza kulebela watende miyadi ya kupatana kwa usalama. ³³ Kati yenu umwe piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi wangu."

Wanafunzi sawaudumu nfululu

³⁴ "Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani? ³⁵ Aufái kinu muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu. †† Ári na masikiro a kusikira, asikire!"

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa

Matwaya 18:12-14

15 Sambu, warípisi nsoko na wamádambi piya wakinfika karibu wansikire vyaasowera. ² Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu, wakamba: "Eyu awapokerera wanu wamádambi na akurya nawo!"

³ Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: ⁴ "Tulani kuwa mnu mmoja kati ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli kuwa iye awasa tuswini na kenda ware kunundu noko, apita akin-sakula mpaka ammone asíke ire? ⁵ Akimmona, ansukula mmaweya, kuno akitenda radi. ⁶ Nakufika ukaya, awe-ta majirani wake pamoja na marafiki zake, awambira: 'Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu asíke ire, nimmona.' ⁷ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi binguni kwa sababu ya mmadambi mmoja wakitubiya koliko wenye kutenda shariya tuswini na kenda sawana haja ya kutubiya."

Radi ya jarajara yasíke ikilokotiwa

⁸ Insa kawasowerera kinyume cengine: "Tulani kuwa mwanamuka mmoja akuwa nawo jarajara ‡ kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza kandiyeru, aafyáira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka awone? ⁹ Akiwona, akuka kuweta marafiki zake pamoja na majirani wake, awambira javi: 'Tendani radi pamoja nomi konta ire jarajara inasike ire, niwona.' ¹⁰ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, iwapo radi pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja wakitubiya."

† Kigeregu watumira "amwinda" fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye. †† Mana ake: Umwe íkiwa aamunitumika nfululu, amufái kinu. ‡ Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

Radi ya kuludi ka mwana asike

¹¹ Ikisa Insa akamba:

“Ákiwapo mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. ¹² Kifindi † ire akinlebelela wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.’ Basi wawaye ire akawanya vinu vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake.

¹³ Azipitire suku nyingi, kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya, akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. ¹⁴ Paamarize kutumira nzuruku ure piya, noire inti ire ikija njala nyingi futi, akanza kusakula cakurya. ¹⁵ Ndimana, akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire. Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. ¹⁶ Basi mwana ire akihitari kulokota songolo zawakasa wanguluwe zire akiryu. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.

¹⁷ Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: ‘Nyumba ya baba, wakazi wengapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na njala! ¹⁸ Nilawa nukuka ka baba. Nikifika nimwambira javi: “Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. ¹⁹ Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere kamba mukazi wenu mmojawapo!”’

²⁰ Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika na akimpa beju. ²¹ Mwana ire akimwambira: ‘Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu.’ ²² Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake: ‘Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete mmakono mwake na tamango mmaulu. ²³ Na njoni nawo ng’ombe wakunenepa noyo, munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! ²⁴ Kamana mwanangu-yu kâfwa futi, epa kavuka. Kâsika, epa sambu kawoneka!’ Newo wakanza kutenda sherehe ire.

²⁵ Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári karibu na ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. ²⁶ Nakufika, akimwita ntumisi mmoja, akindairi: ‘Cikunire kinani?’ ²⁷ Ntumisi ire akimwambira javi: ‘Nduyo kaludi, sambu wawayo kansinja ng’ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawe ári nkomu.’

²⁸ Paasikire javire, mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana, wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire. ²⁹ Fala iye akinjibu wawaye, akamba: ‘Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja, nikitenda sherehe na marafiki zangu! ³⁰ Fala sambu kafika mwanenu aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira ng’ombe wakunenepa pakulu noyo!’ ³¹ Wawa ire akamba: ‘Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako. ³² Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi, konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambu kawoneka!’ ”

Kinyume ca amiri njanja

16 Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: ‘Amiri wako-yo mali ako atumiranga caputu.’ ² Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: ‘Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereza vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.’ ³ Amiri ire akiriwazira iye mwanayewe: ‘Epa sambu, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya. ⁴ Sambu, nijiuwa vyanisaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanjumba mwawo.’

⁵ Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake. Wakwanza akimwambira javi: ‘Mwenye wangu akuwira kadirini?’ ⁶ Iye akijibu: ‘Vipimiro miya vya mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike amusini.’ ⁷ Ikisa, akindairi mwengine ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu: ‘Maguniya miya a tirigu.’ Amiri ire akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wandike tamanini.’

⁸ Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire kwa kuwa katenda ankili ya maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu vya mulumwengu-mu koliko wana wa nuru †† wajanja kuhusu vinu vya ulumwengu usaka kuja. ⁹ Na nukwambirani javi: Tumirani mali a mulumwengu-mu ‡ muwapate marafiki, ipate pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a milele.

¹⁰ Mwaminifu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu. Nkósi shariya wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya. ¹¹ Ikiwa amuri waminifu wa mali a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali a kweli? ¹² Na ikiwa amwaminika na mali za munu mwengine, nani asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?

¹³ Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali. †††

† “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”. †† “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu.
‡ Kigeregu: “mali bila shariya”. ††† Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu.

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu

Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

¹⁴ Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu, wakinkejeli Insa. ¹⁵ Insa akiwambira: "Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu, fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kama mana vinu vyawakurisa wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyezimungu.

¹⁶ Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo wa nopo yankwereziziwa Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na piya wakikukulula kwingira †. ¹⁷ Fala raisi bingu na ardhi kwisa, koliko kufujika kipande kimoja kitoto ca Taureti.

¹⁸ Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka mwengine kankuzinga. Na kila mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, neye novyo kankuzinga."

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

¹⁹ Insa akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi ya njambalãu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe. ²⁰ Ákiwapo novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, kãturiwa panryango wa tajiri ire. Mwiri wake piya úkiwa na buba. ²¹ Iye kukimwajibungi kulokota songolo za-kugwa sini ya meza paakirya tajiri ire. Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-lamba buba ire. ²² Mwinshoni, masikini ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri ire neye novyo akifwa, akizikiwa, ²³ akiperekiwa Kuzimu, noko akitabika pakulu futi. Nakulamusa uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi futi. ²⁴ Basi, tajiri ire akinkuwira Iburahima, akamba: 'Baba Iburahima, niwonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya cala cake-co acoveke mmaji, aje anidonosere palulimi-pa. Nankutabika pakulu na malulimi a moto!' ²⁵ Fala Iburahima akimwambira: 'Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera vinu vyako vye-ma kati ya mainsha ako, na Lazaru novyo kapokerera vinu vibaya. Fala sambu nopa, iye kankunyamaziwa, uwe kwankutabika. ²⁶ Visitoshe, riwapo pondo rikulu rititanusa umwe nofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno ku-ja eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko kuja kwetu kuno!' ²⁷ Tajiri ire akamba: 'Basi, nukulebelani baba, ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. ²⁸ Nanawo wanduzangu watanu ukaya-ko, oke akawambire wasije kufika epa mahala patabu-pa.' ²⁹ Fala Iburahima akinjibu: 'Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na minabii wengine. Wawasikirize nowo.' ³⁰ Tajiri ire akamba: 'Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa akuka mpaka noko, ewo nanga watubiya.' ³¹ Iburahima akijibu: 'Ikiwa ewo awasaka kunsikiriza Musa pamoja na minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo aazungunusa mawazo awo.' "

Dambi na nswamaa

Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

17 Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Daima munu vinkuna vinu vya kunkosesa, fala alaniwe ire akosésa! ² Ndi fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu rakuremera, efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmojawapo. ³ More-moreni umwe wanyewe! Ikiwa nduyo kakukosa, nsutumumu. Akitubiya, nswamii. ⁴ Anta iye paakukosa mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela nswamaa, ujuzi unswamii."

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

⁵ Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: "Tongeze kwamini kwetu!" ⁶ Mwenye akamba: "Munawa nawo kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga musowerera muti nkulu-wu: 'Siuka, ukarisomeke mbahari!', newo nanga ukusikirizani!"

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

⁷ "Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba au wakusunga mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa, wikare urye? Aumwambira javyo futi! ⁸ Ila umwambira: 'Tengeza cakurya niryé. Vala mavazi-yo, uniudumu niryé, ninywere maji. Ikisa, nowe urye, unywe maji.' Sinovyo? ⁹ Atakunshukuru ntumisi-yo kwa kuwa katenda vyaatumiwe? ¹⁰ Nomwe novyo, mukisa kutenda piya vyamutumiwe, mwambe: 'Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa. Titimiza kutenda vitibidire tu basi.' "

† Au: "piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu".

Insa awaponesa wacamagundula kumi

¹¹ Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya. ¹² Pengire kaya mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira, wámwimira, baidi aba. Wakikuwa wakamba: ¹³ “Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!” ¹⁴ Insa akiwanang'aniza, akamba: “Ukani, mukarolote ka walongozi wa dini.” Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!

¹⁵ Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa nokure, kuno akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu. ¹⁶ Akingwirira Insa mmaulu, akinshukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya. ¹⁷ Basi Insa akinjibu: “Omi siwaswafire wanu kumi? Sambu, kenda wandepi? ¹⁸ Mbena awawoneka-pa wakiludi waje wampe Mwenyezimungu utukufu wake? Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!” ¹⁹ Na Insa akimwambira mwananlume ire: “Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako kukuvusha.”

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu

Matwaya 24:23-28, 37-41

²⁰ Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: “Ufalume wa Mwenyezimungu ukuja kufika rini?”

Insa akiwajibu: “Ufalume wa Mwenyezimungu auja na alama yakuwoneka. ²¹ Wala amwamba: ‘Ndiwu-pa’ wala ‘Ndi ure pare’ kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa kati yenu.”

²² Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja kufika wakati wamuja kusakula kuwona suku mojawapo ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona. ²³ Wakuja kukwambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’ Fala musilawire panja wala musiwafulate. ²⁴ Konta kamba kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika upande moja mpaka mwengine, ndi vyaari Binadamu kwa suku yake. ²⁵ Fala kwanza, ilazimu iye atabike vinu vingi, na akatariwe na wanu wa eci kizazi-ci. ²⁶ Kamba vyavikunire suku za Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni. ²⁷ Wanu wakirya, wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire Nnu nsafina, akija mwanalukaya akiwapoteza piya. ²⁸ Kwa namuna mmoja novyo kamba vyavikunire suku za Loti: wakirya na wakinywa, wakiuza na wakiuzanya, wakivyala na wakijenga, ²⁹ fala suku yaalawire Loti Sodoma, moto na unga vikisuka julu kamba nvula, vikiwapoteza wanu piya. ³⁰ Kwa namuna mmoja noyo ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa Binguni yaaja kufafanuriwa. ³¹ Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke kwingira nnyumba mwake kulavya vinu vyake. Na ája kuwa masamba, aaja kuwayi kuludira ukaya. ³² Kumbukirani cinkunire muka wa Loti †. ³³ Munu asaka kusunga mainsha ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza mainsha ake ‡, ázunga ukomu wake-wo. ³⁴ Nukwambirani kuwa noyo suku-yo usiku, wakuwapo wawiri wakulala kinanda kimoja, mmoja atwariwa, mwengine akwasiwa. ³⁵ Wakuwapo wanawaka wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.” ³⁶ †³⁷ Basi wanafunzi ware wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”

Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana marembo. †††”

Faida ya kutenda duwa daima

18 Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume kimoja cakuwa daima wájuzi watende duwa daima, wasisokeziwe. ² Iye akamba: “Kaya mmoja ákiwapo mwenyé kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu wala aakimwinshimu munu asaka kuwa onse. ³ Noyo kaya-yo, ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga ka mwenyé kulamula ire, akimwambira: ‘Nipe shariya yakunisaidiya na aduwi wangu.’ ⁴ Upita muda, mwenyé kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera kimoyomoyo, akamba: ‘Ingawa simopa Mwenyezimungu wala simwinshimu munu, ⁵ fala, kwa kuwa nankweli-yu asinipe kazi daima-zi, basi nukumpa shariya yake ipate asije kunisokeza.’” ⁶ Mwenye akamba: “Sikirizani vyaasemire ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire. ⁷ Novyo, Mwenyezimungu aawalamula kwa shariya wawatondore iye, wenye kunlalamikira iye usiku na nsana? Atakukawa kuwasaidiya? ⁸ Nukwambirani kuwa iye awapatisa shariya yawo upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu wa Binguni, itakuwa awasingana mulumwengu-mu wanu wakumwami ni iye?”

† Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. †† Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanurirawe caari iye. ‡ Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. †† “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi ya Mwenyezimungu. †† Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.] ††† Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

⁹ Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamojawapo wakiritula kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi: ¹⁰ "Wanawalume wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebelwa Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu, mwengine ákiripisanga nsoko. ¹¹ Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi: 'Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu wengine: wanyang'anyi, wakosi shariya na wazenzi, wala kamba cakúripisa nsoko ire. ¹² Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.' ¹³ Fala cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri kufungula kunang'aniza julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno akamba: 'Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu, omi niwa mmadambi!' " ¹⁴ Insa akimariza akamba: "Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwananyewe akwisusiwa, ila arisúsa mwananyewe akweziwa."

Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya

Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16

¹⁵ Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa ipate awakumbure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola kuwasutumumu. ¹⁶ Fala Insa akiweta kuno akiwambira: "Waseni wasimana-wo waje kwangu omi! Musiwakataze! Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi wawo. ¹⁷ Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa namuna ya kisimana visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira."

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye

Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

¹⁸ Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: "Mwanlimu mwema, nitende kinani ipate niriti mainsha a milele?" ¹⁹ Insa akimwambira: "Kunita mwema sababuni? Aapo mwema, ila Mwenyezimungu tu basi! ²⁰ Uwe ukwijiwa ámuri-zi: 'Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.' " ²¹ Iye akamba: "Ezi ámuri-zi piya ndi zanifulata tangu niri nnemba." ²² Nakusikira javire, Insa akimwambira: "Ila cukubakira kinu kimoja tu basi. Kazanye piya vyauri nawo, nzuruku-wo uwatongere masikini. Kwa javyo, urit-urira mali mbinguni. Ikisa uje unifulate." ²³ Fala mwananlume ire paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika pakulu konta ákiwa tajiri nkulu.

²⁴ Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire, akamba: "Virigariga wenye mali kwingira muu-falume wa Mwenyezimungu. ²⁵ Ndi kweli, raisi ngamiya kupenya kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muu-falume wa Mwenyezimungu." ²⁶ Wanu wakisikira ware, wakindairi Insa: "Kwa javyo, avushiwa ndi wepi? " ²⁷ Fala iye akijibu: "Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu."

²⁸ Peduru akimwambira Insa: "Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukifulata uwe." ²⁹ Iye akiwambira: "Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake, nkawake, wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume wa Mwenyezimungu, ³⁰ saapokerera maripo mara nyingi zawenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata mainsha a milele."

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake

Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

³¹ Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi: "Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, koóka kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Binadamu wa Binguni. ³² Kamana iye akuka kuperekiwa mmakono mwa Sawari-Mayahudi ^{††}, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa mata. ³³ Nakwisa kuncapa, wamulaya, fala suku ya tatu, iye afufuka." ³⁴ Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire wafisiwa, awakereriwa vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya

Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

³⁵ Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje ya njira, akilebela zimola. ³⁶ Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, akiwadairi: "Kinu-ci kinani?" ³⁷ Wakimwambira: "Insa wa Nazareti ndi ári kupita." ³⁸ Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: "Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!"

[†] Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanliwa na Mwenyezimungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa? ^{††} Kigeregu: "mataifa".

³⁹ Walongorere ware wakinsutumumu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: "Mwana wa Daudi, nitendere huruma!" ⁴⁰ Insa akimira, akitumiza waje nawo munu ire. Paajire karibu, Insa akindairi: ⁴¹ "Usaka nukutende mwaja?"

Iye akijibu: "Mwenye, nisaka niludire kuwona." ⁴² Insa akamba: "Ludira kuwona! Kwamini kwako kukuvusha."

⁴³ Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, akinfulata Insa kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu Mwenyezimungu.

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

19 Insa kengira Yeriko, akipita akenenda. ² Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri. ³ Iye ákisakula ammone Insa na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi pakulu. ⁴ Kwa javyo, akituwa mbere, akikwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa tayari kupita noire njira ire.

⁵ Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira javi: "Zakeu, isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba mwako." ⁶ Ndimana akisuka upesi-upesi, akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana. ⁷ Junudi ya wanu ware pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: "Iye kengira mwa mmadambi mure ndi mwafikire!" ⁸ Zakeu akimira, akimwambira Mwenye: "Ona, Mwenye, nilavya nusu ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira mara nne." ⁹ Insa akimwambira javi: "Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka kwa sababu eyu novyo ujukulu wa Iburahima †. ¹⁰ Kamana Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na kunvusha ire asike."

Mukipewa kinu tumirani sana-sana

Matwaya 25:14-30

¹¹ Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume cengine konta ákiwa karibu kufika Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume wa Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. ¹² Basi, iye akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja bora pakulu. Iye kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi. ¹³ Kábula ya kulawa, kaweta wakazi wake kumi, kila mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu ††, akiwambira: 'Curuzirani nzuruku-wu mpaka omi niludi.' ¹⁴ Fala wanu wa muinti mwake wakimwina. Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma yake wakaseme javi: 'Eyo mwananlume-yo atinsaka kutitawala.' ¹⁵ Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti ire, akiludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku ware, ipate ejiwe faida yaapatire kila mmoja, kwa biyashara yawakitenda. ¹⁶ Akifika mukazi wakwanza ire, akamba: 'Mwenye, omi nipatira faida mara kumi kwa nzuruku wamunipere.' ¹⁷ Nfalume ire akamba: 'Vyema pakulu sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa kinu kitoto, ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.' ¹⁸ Ikisa akija amiri wapiri ire, akamba: 'Mwenye, kwa nzuruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.' ¹⁹ Nfalume ire akimwambira novyo: 'Uwe ukuja kupata mamulaka julu ya makaya matanu.' ²⁰ Akija novyo mwengine, akamba: 'Mwenye, nzuruku wenu ndiwu, nifindika munguwo nikitula, ²¹ konta nikopa. Uwe kuwa munu mmoja ngumu, ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.' ²² Nfalume ire akijibu: 'Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya usowezi wako mwananyewe. Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanirimire?' ²³ Sambu mbena nzuruku wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi pakuludi nanga nisingana nzuruku wangu pamoja na faida yake.' ²⁴ Ikisa nfalume ire akiwambira wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: 'Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu, mumpé apatíre faida mara kumi ire.' ²⁵ Ewo wakimwambira: 'Mwenye, iye kanawo futi jarajara kumi!' ²⁶ Nfalume ire akijibu: 'Nukwambirani kuwa mwenyé kuwa nawo apewa pakulu, fala saana, caari nawo noco anyang'anyiwa. ²⁷ Sambu, maadui sawakisaka kuwa omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere yangu!' "

Insa akwingira Yerusalemu

Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

²⁸ Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu. ²⁹ Paafikire karibu ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, ³⁰ akiwambira javi: "Ukani kaya íri mbere ire. Mukifika, munsingana buru kafungiriwa, iye tangu aanamba kupandiwa na munu mojawapo. Nfungureni, muje naye kuno. ³¹ Ikiwa munu kakudairini kuwa: 'Munfungurirani?', mwambireni javi: 'Mwenye ndi ári kunsakula.'" ³² Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana kamba vyaâwambire novire. ³³ Nakunfungula buru ire, wanyewe wakiwadairi: "Mbena mankungula buru-yo?" ³⁴ Ewo wakijibu: "Mwenye Insa ndi ári kunsakula." ³⁵ Ikisa, wakinlongoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zawo julu ya buru ire wakimpandisa Insa.

† Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima. †† Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu.

³⁶ Ikisa munjira mwakipita Insa, wanu ware wakitandika nguwo zawo. ^{†37} Pawafikire karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa Mizaituni, wanu piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi, wakintukuza Mwenyezimungu kwa shauti ulu-ulu kwa piya vitendo vya uwezo vyawakiwona. ^{††38} Ewo wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!

Mbinguni iwepo salama,

na julu pakulu uwe-po utukufu!”

³⁹ Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware, wamwambira javi: “Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!” ⁴⁰ Iye akijibu: “Onani, ewa wakinyamala, mawe akwanza kutamba!”

⁴¹ Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza kurira, ⁴² akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija na usalama! Ila sambi-pa kufisiwa mmaso mwako usiwone!” ⁴³ Kamana zikuja kukufikira suku maadui wako wakujengera ngulu zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande, ⁴⁴ wapita wakugwisira pansu pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta rimoja kubaki julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu kukuvusha. [#]

Insa aswafi Nyumba Takatifu

Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

⁴⁵ Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi, ⁴⁶ akiwambira javi: “Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi ^{††}.”

⁴⁷ Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna yakumpoteza Insa. ⁴⁸ Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya watengemana pakulu kunsikiriza.

Mamulaka a Insa adairiwa

Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

20 Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema nNyumba Takatifu, wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na walongozi, ² wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi vinu-vi kwankutenda na mamulaka a nani? Eya mamulaka-ya akupere nani?” ³ Insa akiwajibu, akamba: “Sambi, nomi novyo nukudairini kinu. Nambireni: ⁴ Yahaya paakiwoza wanu, akitenda javyo kwa mamulaka a Mwenyezimungu au a wanadamu?” ⁵ Ewo wakingira kukaidiyana, wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’” ⁶ Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya watipanja na mawe, konta wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.” ⁷ Basi, mwinshoni wakinjibu javi: “Atiji-wa.” ⁸ Insa akijibu: “Basi, nomi novyo sukwambirani mwananyewe mamulaka anitendesha evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya

Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

⁹ Sambu, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: “Mwananlume mmoja kavyala muti wake waku-pa uva, akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa akisafiri suku nyingi zawenye. ¹⁰ Paufikire wakati wa kutokota uva, iye kantuma ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu ra mwenye wake ire. Fala warimi ware wakimwibiya, wakinludisa makono-waka. ¹¹ Ikisa, mwananyewe masamba ire akintuma ntumisi mwengine, neye novyo wakimwibiya, wakimwanziri, wakinludisa makono-waka. ¹² Mwananyewe masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo novyo wakinlumiza, wakintuwisa.

¹³ Basi, mwananyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo akamba: ‘Sambu, nisaka kutendaja? Hã, nijiwa! Nim-pereka mwanangu wanimpinda pakulu. Dalili wakuka kumwinshimu!’ ¹⁴ Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wakisowera watupu-watupu: ‘Epa kankuja mwenyè haki yakuriti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe yetu ofwe!’ ¹⁵ Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakimulaya.”

Ikisa Insa akiwadairi: “Mwenyè masamba ire warimi ware awatendaja? ¹⁶ Iye akuja, awapoteza warimi-wo, na masamba-yo awemisira wanu wengine.”

Wanu ware pawasikire javire, wamba: “Visikune javyo! ^{††} ¹⁷ Fala iye kawanang'aniza wanu ware rungu-rungu, ikisa kawadairi javi: “Sambu eya Mandiko-ya javi:

‘Riwe rawakatara wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu’, mana ake kinani? ^{†††}”

† Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume. †† Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. † Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyezimungu kuja kuwavusha. †† Ona Izaya 56:7; Yereimiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya. †† Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakitenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. ††† Ri-we-ro rikolota kuwa ndi Insa.

¹⁸ Insa akizidi kusowera:
 “Agwirira onse eri riwe-ri
 akuwa kipande-kipande.
 Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
 asaika-saikanga atenda ufu.”

Insa awajibu na wijiwifu maadwi wake

Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

¹⁹ Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume cire, wakisaka wanfungwe Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutum ewo-po ††, fala wakiwopa wanu ware.

²⁰ Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza Insa sana-sana. Ewo wawapereka wapererezi wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli. Wakisakula wammonerere kamba iye asowera kinu cakunkoresa ipate wampereke ka guvinadoru, mwenye uwezo na mamulaka. ²¹ Ndimana wakindairi, wakamba: “Mwanlimu, tukwiwijiwa kuwa piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aulamula kwa kunang'aniza munu caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu. ²² Sambu, tambire kinu kimoja: Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari †?” ²³ Fala Insa nakwiwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: ²⁴ “Nolotereni jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?”

Ewo wakijibu: “Vya Kaisari.” ²⁵ Iye akiwambira: “Basi, vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu.” ²⁶ Kweli, awapatire mbere ya wanu kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake are, wakinyamala vii.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka

Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

²⁷ Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo kufufuka ka wafwi. ²⁸ Ewo wakindairi Insa javi: “Mwanlimu, Musa katandikira eya mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga rikolo. ²⁹ Sambu, wakiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzu kalomba, kafwa saapongore naye mwana. ³⁰ Nduye wapiri, ³¹ na watatu, neyo novyo wantwala muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba awapongore naye wana, wafwa. ³² Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. ³³ Basi, suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana wo-saba ware wanlomba muka mmoja noire!”

³⁴ Insa akiwajibu: “Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. ³⁵ Fala waturiwe ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulombiwa. ³⁶ Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana wa Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. ³⁷ Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi wakuja kufufuriwa, anta na Musa †† wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra ‘Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.’ ††† Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya wawa hai.” ³⁹ Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: “Mwanlimu, kusowera sana!” ⁴⁰ Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

Almasihi ndi bora pakulu

Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37

⁴¹ Ikisa Insa akiwadairi: “Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? ⁴² Kamana Daudi mwaneyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi †††:

‘Mola kamwambira Mwenye wangu †††:

Ikala nkono nriri wangu §

⁴³ mpaka niwature maadwi wako

wawe sini kamba gogo rakwirika maułu ako.’

⁴⁴ Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita ‘Mwenye’, namunani vyaawa upande wa ujukulu wake? †††

---

† Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya. †† Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. † Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru. †† Kati ya Masaduseu, Musa akiwa nabii bora pakulu. †† Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya. ††† Ona Zaburi 110:1. ††† “Mwenye wangu” Almasihi. § “Nkono nriri” mahala paswifa. † Insa akamba kuwa Almasihi akiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwaneyewe Almasihi kamwita ‘Mwenye’, ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya

Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

⁴⁵ Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, akiwambira javi: ⁴⁶ "More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda wavarire sana-sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja. Watondola kwikala mahala mwa swifa nsinagoga na mmajambo. ⁴⁷ Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na watendanga siyasa yakulebela duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!"

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka

Maruku 12:41-44

21 Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri wakasa nzuruku nkashoti ya swadaka. ² Ikisa akimona nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara mbiri za nzuruku aba. ³ Basi, Insa akamba: "Nukwambirani kweli kuwa eyu nankweli masikini-yu kataya nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine-wo. ⁴ Konta ewo na utajiri wawo mwingi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati ya mainsha ake."

Insa asowera kuhusu suku zambere

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu

Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

⁵ Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitawiziwe na mawe meema-meema pamoja na mapambo a kutuziriwa, Insa akamba javi: ⁶ "Evi vinu-vi vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu. Arija kubaki anta riwe rimoja julu ya riwe renziwe." ⁷ Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, vinu vyo vikuja kukuna rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?" ⁸ Iye akijibu: "More-more, asukuteseni munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye, waja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi' na 'Wakati ufika!' Musiwafulate! ⁹ Na pamusikira kuhusu vita na mapinduzi, musope! Evyo siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa mpunde nowo."

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

¹⁰ Ikisa akiwambira: "Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume utenderana vita na ufalume mwenziwe. ¹¹ Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu vyakofya, na julu-ko alama ulu-ulu za matajabisa. ¹² Fala kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa. Mukuja kuperekiwa mmasinagoga kulamuriwa, na kwefyeriwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa mbere ya mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. ¹³ Eyo ndi isaka kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. ¹⁴ Basi, musifazaika na namuna vyamusaka kurikotola, ¹⁵ kamana omi mwananyewe nukuja kuku-pani usemi wa wijiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri kukukayidini. ¹⁶ Umwe mukuja kupoteziwa anta julu ya wawa zenu, wanduzenu, jamaa wengine-po, na marafiki zenu. Na wanu wamojawapo kati yenu, ewo wakuja kuwolaya. ¹⁷ Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu ya zina rangu. ¹⁸ Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu aipoteya. ¹⁹ Basi, kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho zenu zívushiwa."

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu

Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

²⁰ "Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na masurudadu, mwijiwe kuwa ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. ²¹ Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya watuwirire mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa mmamasamba wasingire nkaya. ²² Kamana nozo suku-zo zikuja kuwa suku za hukumu, pavisaka kutimiziwa piya vibushuriwe mMandiko Matakatifu. ²³ Dambi wanawaka suku-zo waja kuwa na mimba, na wakujijsa wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyingi zawenye muinti-mo. Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. ²⁴ Wengi wakuja kuulaiwa na upanga, na wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti piya. Na Yerusalemu ikuja kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi †, mpaka wakati wa Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa."

† Kigeregu: "mataifa".

Insa asowera kuhusu kuja kwake

Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

²⁵ Insa kaamba novyo: “Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja na za nondwa. Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafilika na shauti ya kitukulu na maluwimbi akofya. ²⁶ Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu kwa kinu cisaka kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zawo ziwesa. Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika. ²⁷ Ikisa, ewo wakuja kummona Binadamu wa Binguni akija na wingu, na uwezo na utukufu pakulu. ²⁸ Basi, wakati wazisaka kukuna ezo alama-zo, inukani, lamusani viswa vyenu, konta kuvuka kwenu kukuwa karibu!”

²⁹ Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume akamba: “Tunzani mimongo † na miti myengine. ³⁰ Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya kinja iwa karibu-karibu. ³¹ Kwa namuna mmoja noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe kuwa ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. ³² Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. ³³ Bingu na ardhi vilainika, fala usemi wangu aushubutu kulainika.”

³⁴ Insa akizidi kusowera: “More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na cakurya wala cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a rero-ya. Ritengezeni sana-sana ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula kamba nambo. ³⁵ Kamana noyo suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi. ³⁶ Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere ya Binadamu wa Binguni.”

³⁷ Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala rikiswa juwa, ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni. ³⁸ Na kila subuu namapema, wanu piya wákijumulana nNyumba Takatifu wan-sikirize.

Mipango wa kusakula kumulaya Insa

Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

22 Sambu, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitayiwe furumento, jambo rakwitiwa Pashukwa ††. ² Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta wakiwopa wanu.

³ Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo kati ya mawalii kumi na wawiri wa Insa. ⁴ Yuda akilawa akuka akiwonana nawo wakulungwa wa dini na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna ya kumpereka mmakono mwawo. ⁵ Ewo wakitenda radi pakulu, wakisikizana naye wampe nzu-ruku. ⁶ Basi, Yuda akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumpereka Insa sawapo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa

Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

⁷ Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento, ikibidi asinjiwe kondoo wa Pashukwa awe kafara. ⁸ Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba: “Ukani mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa, tirye pamoja.” ⁹ Ewo wakindairi: “Usaka tikakutengezere nyumbani?” ¹⁰ Iye akiwajibu: “Onani, pamusaka kwingira Yerusalemu, munsingana mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate noyo nyumba yaasaka kwingira-yo. ¹¹ Mwananyewe nyumba-yo, mumwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza kukudairi javi: ‘Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire, nirye Jambo ra Pashukwa na wanafunzi wangu.’” ¹² Iye akoloterani nsana nkulu sana kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo retu-ro.” ¹³ Ewo nakuka, wasingana kamba vyaawambire, wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

¹⁴ Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na mawalii wake. ¹⁵ Iye akiwambira: “Vinajibu pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, saninatabika. ¹⁶ Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana a Pashukwa akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁷ Ikisa Insa akitwala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: “Twalani, mumerane watupu. ¹⁸ Kamana nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike ufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁹ Ikisa akitwala nkate mmoja, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, akamba: “Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu wanipereka kwa kukupendeleyani. Tendani novi kwa kunikumbukira omi.” ²⁰ Pesire kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba: “Eyi vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipya ya Mwenyezimungu, ikwakikishiwa julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe.” ²¹ Na akamba tena: “Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja asaka

† Kigeregu: “nfigu”. †† Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

kunizungunuka, kunipereka ka maaduwi wangu. ²² Ndi kweli kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe mwananlume asaka kunizungunuka!" ²³ Basi, wanafunzi ware wakanza kudairiyana watupu: "Patiri-pa nani ája kutenda kinu kamba-co?"

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

²⁴ Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu ári bora pakulu nkati yawo. ²⁵ Kwa javyo, Insa akiwambira: "Mafalume wa mataifa wawatawala wanu watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yawo viwajibu kwitiwa javi: 'wenye fadili'. ²⁶ Fala kati yenu, sijavyo. Ila munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza awe kamba awudúmu. ²⁷ Sambu ári bora pakulu ndi wepi? Árya pameza, au awaúdumu wenzi-we? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa maúdumu.

²⁸ Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyeriwa kukinipatanga. ²⁹ Ndi ntamana, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume, ³⁰ ipate murye na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe mukuja kwikala viti vya ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli."

Insa ankumbusa Peduru

Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

³¹ Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: "Ansumani! Ansumani! Wona, Shetwani kalebela pakulu ipate akuyerereni piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa. ³² Fala omi nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini omi. Na uwe, pausaka kuludira kwangu omi, warimbise myoyo wanduzo." ³³ Peduru akinjibu: "Mwenye, omi niwa tayari kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe." ³⁴ Insa kamwambira: "Ona Peduru, rero kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa."

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

³⁵ Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: "Panukutumireni kupita mukitangaza Habari Ngema bila poci wala nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?"

Ewo wakijibu: "Acipo!" ³⁶ Ikisa akiwambira: "Fala sambu, ári na poci, arisukuze, na ári na nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu yake auze. ³⁷ Kamana ibidi vitimiziwe vibushuriwe kuhusu omi:

'Wantenda kamba dainfu.'

Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa." ³⁸ Ewo wakimwambira: "Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri."

Neye akiwambira: "Atosha."

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni

Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

³⁹ Sambu, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaákiwa tabiya yake. Wanafunzi wake, newo novyo wakifulata. ⁴⁰ Nakufika kure, Insa akiwambira: "Lebelani duwa musije kushetwaniwa." ⁴¹ Ikisa Insa akiwatanuka wanafunzi wake ware kitambo ca mima talatini, akikokora malundi, akilebela duwa, akamba: ⁴² "Baba, ikiwa usaka, kaneka ya tabu-yi † initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila vyausaka uwe."

⁴³ Kwa javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza nguvu. ⁴⁴ Kwa kuwa kakafilika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-pakulu, mpaka luvuju rake ríkiwa kamba damu rikisulurira pansu. ⁴⁵ Pesire duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake. Kawasingana wakilala, kwa kuwa wáuzunika. ⁴⁶ Basi, akiwambira javi: "Mbeni mwankulala usingizi? Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa."

Insa afungiwa

Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

⁴⁷ Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wakwitiwa Yuda ire, ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa ankomaze kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake. ⁴⁸ Fala Insa akimwambira: "Yuda, utumira alama ya urafiki kunzungunuka Binadamu wa Binguni?"

⁴⁹ Wanafunzi wengine wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira Insa: "Mwenye, tiwashambuliye na upanga?" ⁵⁰ Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriro. ⁵¹ Fala Insa nakuwajibu kaamba: "Hee, musitende javyo!" Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa. ⁵² Ikisa, Insa akiwambira wakulungwa wa dini, na wakulungwa wa

† Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

mapulisiya wa Nyumba Takatifu, pamoja na walongozi wokire kunfunga ware, akamba: “Mwaja? Omi niwa kiso-mi wakunijirira na mapanga na mipweke kunifunga sababuni?”⁵³ Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!”

Peduru ankana Insa

Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba. ⁵⁵ Wakikoreza moto nluwani, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu ware. ⁵⁶ Njakazi mmoja kammona Peduru ekare pakilanga-linga pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: “Eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!” ⁵⁷ Fala iye akikana, akamba: “Nunu, omi iye simwijiwa!” ⁵⁸ Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona, akamba: “Nnowe novyo ndi mmoja wawo!”

Fala Peduru akijibu: “Mwenye, omi siri!” ⁵⁹ Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu mwengine, akinkenekezera: “Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye, kamana neyu novyo nGalileya!” ⁶⁰ Fala Peduru akijibu: “Uwe mwananlume-we, causowera-co, omi sijiwa anta aba javi!” Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko akiwika. ⁶¹ Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira vyaâmbire Mwenye vire kuwa: “Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara natu.” ⁶² Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

⁶³ Sambu, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno wakimwibiya. ⁶⁴ Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: “Kubushuru! Nseme munu ári kukwibiya!” ⁶⁵ Na wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

⁶⁶ Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja. Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo, wakamba: ⁶⁷ “Tambire, uwe ndi Almasihi?”

Fala iye akiwajibu: “Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. ⁶⁸ Na ikiwa nukudairini kinu, umwe amunjibu! ⁶⁹ Fala mwanzo wa sambu-pa, Binadamu wa Binguni akuja kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenye Uwezo.”

⁷⁰ Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: “Sambu, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu?”

Iye akiwajibu: “Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.”

⁷¹ Ikisa wakamba: “Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe tinsikira na kanywa yake!”

Insa mbere ya Pilatu

Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

23 Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. ² Wakanza kunlongopera, wakamba: “Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasin-ripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi, Nfalume.” ³ Pilatu akindairi: “Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?”

Insa akinjibu, akamba: “Uwe ndi uri kwamba.” ⁴ Ikisa Pilatu akiwambira wakulungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: “Siwona kosa rimojawapo ra mwananlume-yu.” ⁵ Fala ewo wakikenekezera, kwamba: “Iye kankuwashonga wanu, apite akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya mpaka epa!”

Insa mbere ya Herodi

⁶ Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: “Ha! Noyo mwananlume-yo nGalileya?” ⁷ Ewo wakijibu: “Aye!” Pilatu, pejiwe kuwa mwenye mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalemu nokure. ⁸ Herodi nakummona Insa kawa radi pakulu futi, kamana zipita suku nyingi zawenye akinsakula am-mone, kwa kuwa ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona alama yake mojawapo yaatendire. ⁹ Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala iye aanjibire anta kinu kimoja. ¹⁰ Wákiwapo noparepare wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wakinlongopera Insa pakulu. ¹¹ Na Herodi novyo ákiwepo nopo na masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume, ikisa wakimpereka tena ka Pilatu. ¹² Noire suku ire, Herodi na Pilatu wakanza kuwa munu na rafiki yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa

Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

¹³ Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa wengine pamoja na wanu wa nkaya mure, ¹⁴ akiwambira javi: “Umwe muja naye mwananlume-yu kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri kunlongopera mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanu-mwe piya, fala onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo. ¹⁵ Anta na Herodi, neye novyo, kamana katiludisira nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi kuhukumiwa kifo. ¹⁶ Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” ¹⁷ †

¹⁸ Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja, wakamba: “Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!” ¹⁹ Baraba-yu kafungiwa kwa sababu ya vurumāi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya muni. ²⁰ Pilatu akisaka kunfungula Insa, ndimana akikola kusowera tena na wanu ware. ²¹ Fala ewo wákizidi kukuwa, wakamba: “Ngomezereeni! Ngomezereeni!” ²² Mara ya tatu Pilatu akiwadairi, akamba: “Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa rimojawapo rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” ²³ Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu, wakilebela kuwa Insa agomezereuwe. Na shauti zawo zikishinda. ²⁴ Ndimana, Pilatu akamuru vitendiwe kamba vyawari kunlebela novire. ²⁵ Basi, kamba ewo vyawanlebele, ire ataíwe nkalaboshu kwa sababu ya vurumāi na kuulaya ire, iye akingungula. Akintwala Insa, akiwagabizi wanu ware watende viwajibu.

Insa agomezereuwe pansalaba

Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27

²⁶ Sambu, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wakwitiwa Ansumani, ákiwa nKireni ††, akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza nsalaba wa Insa mmaweya, akingulata Insa. ²⁷ Wákiwapo novyo wanu wengi wawenye wakinfulata Insa, na wanawaka wakinririra na úwengira úzuni. ²⁸ Insa akizungunuka, akiwambira: “Umwe wanawaka wa Yerusalemu, musiniririre omi basi. Ila riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu.

²⁹ Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:

‘Heri wanawaka sawana wana,
matumbo saanamba kwimita,
mawere tangu saanamba kujijisa!’

³⁰ Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: ‘Mwango, tigwirire!’ na walebela mwala: ‘Mwala, tifise!’ ‡

³¹ Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi zikumiliya watendaja? †††

³² Wátwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa. ³³ Pawafikire mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”, noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri, mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa nkono nriri. ³⁴ Insa akamba: “Baba, waswamii kamana awejiwa cawatenda!” Na masurudadu ware wakitenda kura kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.

³⁵ Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang'aniza. Fala wakulungwa wakanza kunshupa Insa, wakamba: “Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwananyewe, ikiwa kweli-kweli iye Almasihi, Atondoriwe na Mwenyezimungu!” ³⁶ Masurudadu ware newo novyo wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri †† kukanywa, ³⁷ wakimwambira javi: “Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwananyewe!” ³⁸ Julu ya nsalaba cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: “EYU NDI NFALUME WA MAYAHUDI.” †††

³⁹ Kisomi mmoja agomezereuwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba: “Uwe auri Almasihi? Rivushe uwe mwananyewe, nofwe utivushe!” ⁴⁰ Fala kisomi mwengine ire akinjibu, akamba javi: “Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa kuwa kuhukumiwa kwenu kumoja? ⁴¹ Upande wetu, iwapo haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire, kwa sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta kinu kimoja cakunyata!” ⁴² Ikisa akamba tena: “Insa, nikumbukire pausaka kwingira muufalume wako.” ⁴³ Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa rero-vi ukuwa nomi mpeponi.”

† Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambu, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.] †† Kireni iwa upande wa mwani wa Afrika. ‡ Ona Hozeya 10:8. ††† Kwa nfanu: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, muni saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba. †† Vinagiri ndi ikiwa vinyu ya wanu masikini, acikiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa. ††† Vikitendiwanga daima kuwa muni akigomezereuwe pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviawajibire javyo.

Kufwa ka Insa

Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30

⁴⁴ Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa lulemba. ⁴⁵ Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. ⁴⁶ Ikisa Insa akikuwa na shauti ulu, akamba: “Baba, roho yangu nankukugabizi mmakono mwako.” Pesire kusowera javire, akifwa.

⁴⁷ Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintukuza Mwenyezimungu, akamba: “Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!” ⁴⁸ Na piya wanu wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire vire, wákiribiya pakifuwa kuno wakiludira mmakwawo. ⁴⁹ Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa

Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42

⁵⁰ Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema na kamilifu kati ya Baraza ya Milan-du. ⁵¹ Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi. Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa wengine vire. Akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. ⁵² Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebeli maiti a Insa. ⁵³ Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika njonga rikoporiwe, ríkiwa saarinamba kuzikiwa munu †. ⁵⁴ Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi. ⁵⁵ Wanawaka wâjire pamoja neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake vyaazikiwe. ⁵⁶ Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza sheru pamoja na balsamu. Na suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

Kufufuka ka Insa

24 Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana ‡, wanawaka ware watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi. ² Nakufika kure, riwe rituriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. ³ Basi, wengira njonga mure, fala mwiri wa Mwenye Insa awasingane. ⁴ Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, simpunde nkulu wanawalume wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa vú! ⁵ Wanawaka ware wakikusuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware wakiwadairi javi: “Mbanamunsakula ka wafwi munu hai? ⁶ Iye aapo-mu, kafufuka! Amukumbukira vyaâkwambireni Galileya? ⁷ Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi aperekiwe mmakono mwa wamádambi wangomezere, na suku ya tatu afufuke?” ⁸ Newo wakikumbukira usemi wake ure. ⁹ Basi, wakilawa nkaburi mure, wakiludira kawákiwa mawalii kumi na mmoja kure pamoja na wenziwawo, wakiwambira piya vikunire. ¹⁰ Kweli, wanawaka ware wákiwa Mariyam Madalena, Zuwana, Mariyam mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo wakiwambira mawalii ware vikunire vire, ¹¹ fala mawalii ware awaminire. Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyauzozo. ¹² †

Vikunire munjira yakuka Emau

Matwaya 16:12-13

¹³ Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja yakwitiwa Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalemu. ¹⁴ Munjira, wakipita wakipakanira kuhusu vikunire vire piya. ¹⁵ Wakati wawakipakanira kuno wakikaidiyana, Insa mwananyewe akilawirira munjira mure, akifunga nawo nkonjo. ¹⁶ Fala ewo wafungiswa maso, awakimanyira kuwa ndiye. ¹⁷ Insa akiwadairi: “Mwankupita, mukipakanira kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye. ¹⁸ Ikisa mmoja wakwitiwa Keleopa akimwambira: “Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire Yerusalemu suku za mwinsho-zi?”

¹⁹ Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akitendanga maajuza a kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. ²⁰ Fala wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine wampereka kuhukumiwa kifo, iye kagomezere wa pansalaba. ²¹ Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola Iziraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. ²² Visitoshe, wanawaka wamojawapo wa kipinga cetu watusususa. Subuu namapema pawokire kukaburi, ²³ awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona malaika wawereza kuwa Insa kawapo hai! ²⁴ Wengine wákiwa pamoja

† Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa. †† Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwananyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwananyewe aakijuzi kutumira. ‡ “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri. †† Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.]

nofwe, wakuka kukaburi noko, wakisingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka novire. Fala iye awammonire.”²⁵ Insa akiwambira javi: “Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya vyawambire minabii!”²⁶ Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi atabike ikisa engire nkati ya utukufu wake?”²⁷ Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka vitabu vya minabii wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

²⁸ Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda,²⁹ fala ewo wakintafadali, wakamba: “Ikala nofwe konta juwa riswa fúti.” Basi, akingira akikala nawo.³⁰ Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwawanyira.³¹ Mpunde sinkulu, wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakimanyira. Neye akilainika!

³² Wakambirana watupu: “Iye paakisowera nofwe munjira mure kuno akitifafanurira Mandiko, myoyo yetu ikitibiya shindo pakifuwa, sinovyoy?”³³ Kwa mpunde noure wakilamuka, wakiludira Yerusalemu, wakiwasingana mawalii kumi na mmoja na wengine-po wajumane pamoja.³⁴ Pawafikire, wo-wawiri wakamba: “Ndi kweli Mwenye kafufuka! Iye kânlawirira Peduru †!”³⁵ Ikisa ewo wakiwereza viwakunire munjira mure. Wakamba: “Insa timmanyira wakati wameyire nkate.”

Insa awalawirira wanafunzi wake

Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

³⁶ Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo, akiwambira: “Salama iwe namwe!”³⁷ Fala ewo wasusuka, wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniza kuwa nsoka.³⁸ Iye akiwambira: “Mbana mususuka? Sababuni kuwa na dana mmoyo mwenu?”³⁹ Ninang'anizeni mmakono mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nominini. Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala makongolo, kamba vyamuniwona vyaniri nawo omi-vi.”⁴⁰ Nakusowera javire, kawolotera mmakono na mmaulu.⁴¹ Ingawa awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu! Basi Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?”⁴² Ewo wakimpa kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa.⁴³ Insa akitwala, akitafuna mbere yawo.

⁴⁴ Ikisa akiwambira: “Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaandikiwe kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi víjuzi vitimiziwe.”⁴⁵ Ikisa akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu,⁴⁶ na akiwambira: “Yandikiwa javi, Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi,⁴⁷ na kwa zina rake itangaziwe kwa piya kabila, mwanzo wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu waswamiwe madambi awo.⁴⁸ Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya.⁴⁹ Visitoshe, omi mwananyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni.”

Insa akweziwa mbinguni

Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

⁵⁰ Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusa makono, akiwajanliya.⁵¹ Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa mbinguni.⁵² Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wári radi pakulu.⁵³ Mara kwa mara wákilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyemizungu.

† Nkigeregu Peduru akwitiwa “Ansumani”.

Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba “Mwana”, mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawe upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sana-sana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amolota Insa kuwa Usemi wake

1 Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-yo ákiwa pamoja na Mwenyezimungu, na Usemi noyo ákiwa Mwenyezimungu. ² Iye tangu mwanzo ákiwa pamoja na Mwenyezimungu. ³ Julu ya noyo Usemi-yo, vinu piya vyumbiwa. Acipo kinu anta kimoja cumbiwe bila Usemi. ⁴ Usemi noyo ndi nviriro wa mainsha, na mainsha-yo ndi nuru ya wanadamu. ⁵ Nuru ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinkukaza panuru.

⁶ Sambu, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yahaya kâperekiwa na Mwenyezimungu. ⁷ Iye kâja kulavya ushahidi na kwakikisha kuhusu noyo nuru-yo ipate wanu piya wakubali julu yake iye. ⁸ Yahaya siyo nuru yambiwa-yo, ila iye kâja kulavya ushahidi wa noyo nuru-yo. ⁹ Nuru yakweli yakuwamwarikira wanu piya ikingira mulumwengu-mu. ¹⁰ Kweli, iye ákiwapo mulumwengu-mu, na ulumwengu-wu umbiwa kwa ajili yake, fala wanu mulumwengu-mu awamwijiwe. ¹¹ Iye kâjira cake, fala wanu wake iye mwanayewe awampokerere. ¹² Fala kwa piya wampokerere iye, waminire zina rake, iye kawapa haki ya kuwa wana wa Mwenyezimungu. ¹³ Ewo awawere wana wa Mwenyezimungu kwa kupongoriwa kibinadamu wala wájibu wa ceje wala nafsi ya nlume, ila Mwenyezimungu mwanayewe ndi awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

¹⁴ Usemi † utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu ofwe. Tiwona utukufu wake, utukufu wa mwana mmoja tu basi wa Baba, wakumwijala rehema na ukweli. ¹⁵ Yahaya kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga akamba: “Eyu ndi noire wanikimwamba ire kuwa: ‘Ire ája bandi ya omi ndi bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu saninamba kupongoriwa omi.’ ” ¹⁶ Ofwe piya tankupokerera utajiri wake nkulu, tankupokerera neema julu ya neema. ¹⁷ Konta Taureti isusiwa julu ya mmakono mwa Musa, fala rehema na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. ¹⁸ Tangu aapo munu ammonire Mwenyezimungu, ila Mwenyezimungu Mwana mmoja noyo tu basi, ári pamoja na Baba wake, iye ndi atifanurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

¹⁹ Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa Yerusalemu wawaperekiwe kwake iye walongozi wa dini na waLawi †† kuka kundairi: “Uwe kuwa nani?” ²⁰ Iye akitikiza aakanire, akitikiza javi: “Omi siri Almasihi ‡.” ²¹ Ewo wakundairi: “Sambu, uwe kuwa nani? Uwe kuwa Aliyasi ††?”

Yahaya akijibu: “Iii, sumi.”

Wakundairi tena: “Uwe kuwa nabii maalumu ††?”

Iye akijibu: “Iii, siri.” ²² Mwinsho wakamba: “Sambu, uwe kuwa nani? Tambire ipate tikawajibu watitumire ofwe. Wambani kuhusu uwe?” ²³ Iye akisema: “Omi ndi shauti íri kukuwa nlanga ikamba:

‘Olosani njira ya Mwenye †† apite’ kamba vyaâmbire nabii Izaya.”

---

† “Usemi” mana ake ndi Insa Almasihi. †† WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu. ‡ Nvushi Mwenyezimungu waalaizire kumpereka. †† Ona Malakiya 4:5. †† Ona Kumbukumbu 18:15. ††† “Mwenye” emu mana ake ndi Mwenye Insa.

²⁴ (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.) ²⁵ Ewo wandairi tena, wamba: “Uwe auri Almasihi wala Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi ukóza sababuni?” ²⁶ Yahaya akiwajibu, akamba: “Omi niwoza wanu na mmaji, fala kati yenu umwe kawapo munu samumwijiwa iye caari. ²⁷ Noyo-noyoni ndi ája bandi ya omi. Kweli, mizizi ya tamango zake, sijuzi anta kufungula †.” ²⁸ Evi piya-vi vikuna Betaniya, ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, Yahaya kaakozanga wanu.

Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

²⁹ Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake, akamba: “Mmoneni ire ndi Kakondoo kalume †† ka Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja mulumwengu-mu kuwalavya wanu madambi! ³⁰ Eyu ndi wanikimwamba panikisowera pare nikamba: ‘Bandi ya omi akuja munu bora pakulu koliko omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!’ ³¹ Nomimi sikimwijiwa iye, ila omi nija, nikozanga na maji, ipate iye afafanuriwe ka wanu wa Iziraeli.”

³² Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: “Omi nimmona Roho akilawa binguni akimwisukira iye kamba pomba vyesuka, na Roho ire akimmotera emire novirevire. ³³ Omi-pa sikimwijiwa caari. Fala ire anipereke kuwoza wanu mmaji ‡ kanambira javi: ‘Wausaka kummona akimwisukira Roho akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani na Roho Takatifu ††.’ ³⁴ Omi niwona na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa Mwenyezimungu ††.”

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

³⁵ Subuu yake, Yahaya akikala tena nopare na wanafunzi wake wawiri. ³⁶ Pammonire Insa akipita, iye akamba: “Mmoneni! Ire ndi Kondoo wa Mwenyezimungu!” ³⁷ Wanafunzi wawiri ware wansikira akisowera, newo wakinfu-lata Insa. ³⁸ Insa akizungunuka, kawawona wakinfulata, iye akiwadairi: “Umwe musakulani?”

Ewo wakimwambira: “Rabi” (mana ake Mwanlimu), “kufikira ndepi?” ³⁹ Iye akiwajibu: “Tukeni mukejiwe.” Basi wakilawa wakuka, wakiwona paafikire pare, wakikala naye noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.

⁴⁰ Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisowera ikisa akinfulata Insa, ákiwa Andere, nduye Ansumani Peduru. ⁴¹ Kwa noure mpunde ure, kansakula Ansumani nyenyeye, akimwambira: “Timmona Almasihi!” (“Almasihi” mana ake “ire atawaziwe na Mwenyezimungu kwa namuna maalumu”.) ⁴² Akintwala Ansumani akuka naye ka Insa. Insa akinnang'aniza, akamba: “Uwe ukwitiwa Ansumani, mwana wa Yahaya. Fala mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa” (kufasuli isema Peduru †††).

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

⁴³ Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye akimmona Filipi, akimwambira: “Nifulate!” ⁴⁴ Filipi kâpon-goriwa kaya ya Betisaida, kwawo novyo Andere na Peduru. ⁴⁵ Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona, akimwambira javi: “Timmona noire wansemire Musa nTaureti, kamba vyawandike novyo minabii wengine. Tinsingana Insa nNazareti, mwana wa Yusufu.” ⁴⁶ Akilawa Nataniyeli akamba: “Nazareti? Udaniza kuwa Nazareti cilawirira kinu cema?”

Filipi akamba: “Njo ummone!” ⁴⁷ Insa paammonire Nataniyeli akija, akamba, akimwamba iye: “Eyo ája-yo ndi muIziraeli wakweli, saari njanja!” ⁴⁸ Nataniyeli akindairi: “Kunijiwa ndepi?”

Insa akinjibu, akamba: “Filipi saanamba kukwita, omi nukuwona panviri wa nfigu.” ⁴⁹ Basi Nataniyeli akimwambira: “Mwanlimu †††, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu! Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!” ⁵⁰ Insa akindairi, akamba: “Kukubali kwa kuwa omi namba nukuwona tangu uri panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona vinu vikulu-vikulu vyakupunda evi!” ⁵¹ Insa akizidi kusema tena: “Nukwambirani kweli kuwa mukuja kuwona bingu íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera, wengine wakisuka §, wakintumika Binadamu wa Binguni.”

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

2 Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya, ikitendiwa sherehe ya harusi. Na ákiwapo nopo mamaye Insa. ² Insa neye kârifiwa pamoja na wanafunzi wake. ³ Paisire vinyu, mamaye kamwambira mwanawe javi: “Epa, vinyu aipo, isa!” ⁴ Iye akinjibu: “Mama, mbana munambira javyo? Wakati wangu wakuten-da vinu-vyo aunafika!” ⁵ Noparepare, mamaye ire akiweta wamaudumu, akiwambira: “Iye caasaka kukwambirani noco, tendani noco.”

† Kufungula mizizi ya tamango íkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanlimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanlimu wake. †† Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. “Kakondoo kalume” ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka. ‡ “Kuwoza wanu mmaji” mana ake kuwatiwiza mmaji. †† “Kukoza na Roho Takatifu” mana ake Roho-yo kumwijala nfululu. †† “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. ††† Mana a “Peduru” ndi “riwe”. ††† Kigeregu: “Rabi”. § Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoni Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa.

⁶ Sambu, ituriwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila nvulo ukingira maji kiyasi ca lituru miya. Mivulo-yo wakitumira Mayahudi wakati wa kutawada wawe swafi. ⁷ Insa akiwambira maudumu ware javi: "Eyi mivulo-yi ijazani maji." Newo wakijaza mpaka pakanywa. ⁸ Ikisa akiwambira: "Sambu, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri." Ewo wakiteka, wakuka wakimpa.

⁹ Amiri wa jambo ire akiyeza maji atadusiwe vinyu are, fala ejiwe kawatekire maji are. (Ila maudumu ware wakijiwa konta ndi watekire.) Noparepare, amiri wa jambo ire akitumiza kumwita mwenye harusi, ¹⁰ akimwambira: "Wanu piya wazowerera kwanza kuudumu vinyu ngema, ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa vinyu sairevya-yi. Fala umwe mutula vinyu ngema mpaka sambu-pa!"

¹¹ Insa katenda eyi alama ya maajuza akwanza-ya kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya. Kwa javyo ndi vyolote utukufu wake, ndimana wanafunzi wake wakinkubali. ¹² Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wanduze, pamoja na wanafunzi wake, wakiteremukira kaya ya Kafarnaumu, wakikala noko fala awekare suku nyin-gi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

¹³ Suku ya Pashukwa ikiwa karibu-karibu, suku ya sherehe ya Mayahudi, ndimana Insa kâkwera Yerusalemu. ¹⁴ Akiwasingana wanu nluwani nNyumba Takatifu † wakiuzanya ng'ombe, makondoo, na mapomba, na wengine wekare mmameza wakikakanya mizuruku ††. ¹⁵ Iye akitwala nzizi akipikisa nkwaju, akiwatuwisa wanu piya nluwani mure, pamoja na makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya wanu wakikakanya ware akefya coro-coro-coro, na meza zawo akipindula pindu-pindu-pindu. ¹⁶ Akiwambira wanu wakiuzanya mapomba ware javi: "Umwe, evi vinu-vi aya lavyani-pa! Nyumba ya Baba-yi mutwakalija kutenda bazari †?"

¹⁷ Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe Mandiko Matakatifu †† kuwa javi: "Wivu wautendera Nyumba yako uwa kamba moto vyaunoca." ¹⁸ Sambu, Mayahudi wandairi, wamba: "Uwe uri na mamulaka yakutenda evi vinu-vi, ukolota alamani?" ¹⁹ Insa akiwajibu, akamba: "Dangulani Nyumba Takatifu-yi, kwa muda wa suku natu nilamusa!" ²⁰ Kwa javyo Mayahudi wakinjibu: "Eyi Nyumba-yi ijengiwa myaka arubaini na sita. Uwe kwa muda wa suku natu basi ulamusaja?" ²¹ Fala iye akamba mwiri wake mwaneyewe. ²² Ndimana, paafufuke ka wafwi, wanafunzi wake wakumbukira kuwa iye kâsema novi, basi wakikubali Mandiko Matakatifu ††† pamoja na usemi waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

²³ Insa paakiwa Yerusalemu kusherehe ya Pashukwa, wanu wengi wankubali iye †††, kwa kuwona alama za maajuza zaakitendanga iye. ²⁴ Fala Insa mwaneyewe ewo aawakubalire, konta piya wanu akiwejiwa. ²⁵ Aakin-sakula munu wakumwambira ewo cawawaza, konta iye akijiwa sana-sana mawazo a mwanadamu.

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

3 Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu, iye ndi ákiwa nlongozi mmoja wa Mayahudi [§]. ² Kwa suku moja usiku, koka ka Insa, akimwambira: "Mwanlimu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu kuperekiwa na Mwenyezimungu. Kamana aapo akidiri kutenda alama za maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo aári upande wa Mwenyezimungu." ³ Insa akinjibu akimwambira javi: "Nukwambira kweli-kweli kuwa ikiwa munu aapongoriwe mara yapiri ^{§†}, aawona futi ufalume wa Mwenyezimungu." ⁴ Nikodemu akindairi: "Munu ari nkulu, aludira kupongoriwa mwaja? Vikidirika kuludira mmatumbo mwa mamaye apongoriwe tena?" ⁵ Insa akinjibu: "Nukwambira kweli kuwa munu saapongoriwe kwa maji na kwa Roho wa Mwenyezimungu, iye engira muufalume wa Mwenyezimungu. ⁶ Apongóriwe na mwiri ndi mwiri, na apongóriwe na Roho wa Mwenyezimungu ndi roho. ⁷ Uwe usishange vyanukwambire kuwa ibidi mupongoriwe mara yapiri. ⁸ Mepo ivungira kaisaka konse, na shauti yake usikira, fala awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna moja noyo munu wakupongóriwa julu ya Roho wa Mwenyezimungu ^{§††}." ⁹ Nikodemu akindairi, akamba: "Vinu kamba-vyo viwaja?" ¹⁰ Insa akinjibu akimwambira javi: "Uwe kuwa mwanlimu nkulu wa waZiraeli. Evi vinu-vi aavikwerera sababuni? ¹¹ Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa tikwereza, na vyatiwonire tankulavya ushahidi, fala ushahidi wetu umwe amukubali. ¹² Ikiwa nukwambirani vinu vikuna mulumwengu-mu amunikubali, futi nukukwambirani vya binguni mukubalija? ¹³ Aapo akwerire kuka binguni sairi Binadamu wa Binguni ^{§†} esúke kulawa binguni. ¹⁴ Kamba Musa vyanlamuse nyoka nlanga ^{§††}, na visakikana novyo kulamuswa Binadamu, ¹⁵ ipate kila mwenyé

† Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu. †† Ikisakikana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wakisakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara. † Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala pâ-turiwe kuntukuza Mwenyezimungu wanu Sawari-Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. †† Ona Zaburi 69:9. †† Mana ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka. Kwa javyo ndi kulamusa upya nyumba ya mwiri wake. ††† Zaburi 69:9 kambiriwa aya 2:17 julu. ††† Kigeregu: "Wanu wengi wakubali zina rake." § Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu. §† Kigeregu: au "aapongoriwe binguni". §†† Ona novyo Yahaya 1:13. §† Insa epa akiramba iye mwaneyewe. §†† Ona Isabu 21:9.

kumwamini onse apate mainsha a milele. ¹⁶ Kamana Mwenyezimungu kawapenda wanu mulumwengu javi: kawagabizi Mwanawe mmoja noyo tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini asipoteye nfululu fala awe na mainsha a milele. ¹⁷ Konta Mwenyezimungu aampereke Mwanawe mulumwengu-mu kuwalamula hukumu wanu, ila kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye. ¹⁸ Amwámini aalumuriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi, konta aamini caari Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu ††. ¹⁹ Na javi ndi namuna vyakujire kulamuriwa hukumu, kwa kuwa ija nuru mulumwengu-mu, fala wanu wapenda pakulu kisi koliko nuru konta vitendo vyawo vya ubaya. ²⁰ Kamana kila munu aténda vitendo vya ubaya inkima nuru, na aja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo vyake. ²¹ Fala ire aténda vitendo vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa vitendo vyake kankutenda julu ya Mwenyezimungu.”

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

²² Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya. Akikala nawo nokure, akozanga wanu. ²³ Yahaya novyo akozanga wanu Ainoni karibu ya Salemu, konta noko ákiwapo maji mengi. Wákijanga wanu, wakoziwa. ²⁴ Epo Yahaya saanamba kufungiwa nkalaboshu.

²⁵ Sambu, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana kuhusu kutawada. ²⁶ Ewo wakija ka Yahaya, wakimwambira: “Mwanlimu, ire waúkiwa nawo ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukílavya ushahidi wake ire, iye kankozwa wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!” ²⁷ Yahaya akijibu, akamba: “Hapana munu apáta kinu sesusiriwe kulawa binguni. ²⁸ Anta nomwe-mwe muwa mashahidi wangu vyanambire omi: ‘Omi siri Almasihi, ila ndi niperekiwe kábula ya kuja iye.’ ²⁹ Ári na mwari-harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi arípo epa, na ansikíra akuwa radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa javyo, radi yangu itímu. ³⁰ Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu upunguke.”

Alawíre binguni atipa mainsha meema

³¹ Yahaya akizidi kusema, akamba: “Alawíre julu binguni ndi bora koliko piya. Munu wa mulumwengu-mu wa mulumwengu nomu, na asowera kiulumwengu. Alawíre binguni ndi bora koliko piya. ³² Asikíre na awoníre evyo kankulavya ushahidi, fala hapana akubali ushahidi wake. ³³ Novyo-sivyo, mwenyé kukubali ushahidi wake ak-wakikisha kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. ³⁴ Konta aperékiwe na Mwenyezimungu asowera usemi wa Mwenyezimungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. ³⁵ Baba ampenda Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake. ³⁶ Ankubali Mwanawe onse kanawo mainsha a milele. Fala saansikiriza Mwanawe onse aapata mainsha, ila nyongo ya Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye.”

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

4 Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wásikira kuwa iye kankozwa wanu wengi na ákiwa nawo wanafunzi zaida ya Yahaya, ² (ingawa Insa mwananyewe siakoza, ila wakoza ndi wanafunzi wake), ³ iye akilawa Yudeya, akiludira tena Galileya. ⁴ Ikimbidi apite Samariya. ⁵ Basi, akija ire mpaka kaya moja ya Samariya yakwitiwa Sikari, karibu na uweru Yankubu wampere mwanawe Yusufu. ⁶ Noparepare úkiwepo nrimbu waasimbire Yankubu. Ndimana, Insa kwa kuwa kasokera na safari yake, akikala panrimbu nopare. Nowo wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.

⁷ Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya kuteka maji. Insa akimwambira: “Nunu, nimereni maji ninywe.” ⁸ (Epo iri wanafunzi wake woka kaya ulu kuuza cakurya.) ⁹ Mwanamuka nSamariya ire akinjibu: “Umwe muwa Yahudi, omi niwa nSamariya. Munilebelaja maji a kunywa?” (Akisema javyo kamana Mayahudi na waSamariya awakipatana.) ¹⁰ Insa akinjibu, akimwambira javi: “Kamba ukijiwa uwezo wa Mwenyezimungu, na ari kukulebela maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka kunlebelala, na iye nanga kakupa maji a mainsha ako.” ¹¹ Iye akimwambira: “Mwenye, umwe amuna ndoo, na nrimbu-wu wica pakulu. Sambu maji akunipa mainsha-yo, musaka kupata ndepi? ¹² Ewu nrimbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga iye na wanawe pamoja na mifuwo yake. Sambu, uwe kunzaidi iye?” ¹³ Insa akinjibu, akamba: “Eya maji-ya anywa onse iludira kunkola nyotwa tena. ¹⁴ Fala munu akinywa maji animpa omi, ainludira futi kunkola nyotwa kwa milele. Kwasa javyo, maji animpa omi, kwake iye antadukira kuwa nviriro wakububuka mainsha a milele.” ¹⁵ Mwanamuka ire akimwambira: “Mwenye, nimere noyo maji-yo ipate isinikore nyotwa tena, wala nisije epa tena kuteka maji!” ¹⁶ Insa akimwambira: “Uka ukamwite nlumako, muje onse.” ¹⁷ Mwanamuka ire akinjibu, akamba: “Omi sina nlume.”

† Mana ake: Insa epa akiramba iye mwananyewe paasaka kuja kulamusywa pansalaba. †† Kigeregu: “aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu”. ‡ Mana ake: Insa ndi mwenye harusu, mwari harusu ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusu ndi Yahaya mwenyé Koza.

Insa akimwitikizira: “Kusowera sana kwamba: ‘Omi sina nlume.’¹⁸ Kwa kuwa úkiwa nawo walume watanu. Na nlume waúri nawo sambu-yo siyo nlumako. Epo kusowera kweli yako!”¹⁹ Mwanamuka ire akimwambira Insa: “Mwenye, omi niwona kuwa uwe kuwa nabii!”²⁰ WaSamariya wababu zetu, pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala umwe Mayahudi mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi Yerusalemu.”²¹ Insa akimwambira: “Nunu, namini omi vyanukwambira-vi: ukuja kufika wakati wakuwa ewu mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu Baba.”²² Umwe waSamariya mumwabudu nlungu samumwijiwa. Ila ofwe Mayahudi Nlungu watumwabudu timwijiwa, konta kuvushiwa kulawa ka Mayahudi.²³ Fala wakati wankufika, na kweli epa ufika futi, ware wamwabudu ka ukweli wamwabudu Baba kwa roho, wakifulata ukweli. Kamana Baba nowo ndi wawasakula wamwabudu iye.²⁴ Mwenyezimungu ndi roho. Basi wenye kuntukuza iye wajuzi wantukuze kwa roho, wakifulata ukweli.”²⁵ Mwanamuka ire akilawa akamba: “Omi nukwijiwa kuwa Almasihi akuja. Na akija, atambira vinu piya.”²⁶ Basi Insa akisema: “Omi-pa ndi noyo-noyoni, omi niri kusowera nawe-mi.”

²⁷ Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi, washanga kusingana Insa akipakanira na mwanamuka ire. Falakini anta mmoja andairire: “Usakulani-pa?” wala “Mbanu kwankusowera naye?”²⁸ Ikisa, mwanamuka ire akasa nkanfu wake ure nopare, akiludira ukaya, akuka akiwereza wanu: ²⁹ “Tukeni mukammone munu anifafanurire piya vyanitendire. Fala noire si Almasihi?”³⁰ Basi wanu ware wakilawa nkaya mure, wakuka mpaka kaakiwa Insa kure.

³¹ Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinlebelu Insa: “Mwanlimu, iryani ciwa conse-ci.”³² Fala iye kawambira: “Omi niryu cakurya umwe samwijiwa.”³³ Kwa javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana watupu: “Fala aapo ajire nawo cakurya akimpa?”³⁴ Insa akiwambira: “Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyezimungu anipereke, na kutimiza canitumiwe kutenda.”³⁵ Umwe musoweranga javi: ‘Baki tena myezi mine kufika wakati wa mavuno’, sinovyo? Fala omi nukwambirani: fungulani maso, munang’anize mmamasamba-mo konta mbeyu piya zitokota, zisaka kuvuniwa.’³⁶ Mwenye kuvuna kapata nshahara wake futi, na akusanya visumo apata mainsha a milele. Kwa namuna-yi, nvyari pamoja na nrimi piya watenderana radi.³⁷ Konta ewu usowezi-wu wakweli: ‘Mmoja ndi avyála na mwengine ndi avúna.’³⁸ Omi nukuperekani umwe muvune camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi, umwe mwankufaika ewo cawanzire kutenda.”

³⁹ WaSamariya wengi wakikalanga kaya ulu ire wankubali Insa julu ya ushahidi wereze mwanamuka ure akamba javi: “Iye kanifafanurira omi piya vyanitendire!”⁴⁰ WaSamariya pawajire, wakintafadali kuwa wekare nawo. Basi Insa akikala nawo suku mbiri.⁴¹ Na wengi wawenye tena wankubali Insa julu ya usemi wake iye mwananyewe.⁴² Ewo mwanamuka ire wakimwambira javi: “Ataminire kwa sababu vyausowere uwe basi, kamana nofwe wanyewe tinsikira. Epa tijiwa kuwa eyu kweli-kwelini ndi Nvushi wa mulumwengu-mu.”

⁴³ Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira Galileya.⁴⁴ (Kusema kweli, Insa mwananyewe kálavya ushahidi wakuwa aapo nabii anta mmoja wakwinshimiwa kwawo.)⁴⁵ Paafikire Galileya, waGalileya wampokerera sana-sana, kamana wáwona piya vyaatendire Yerusalemu pasherehe ya Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

⁴⁶ Sambu, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya Galileya, kaya yaátaduse maji akitenda vinyu. Kaya nyengine, Kafarnaumu, ákiwapo nkolakazi maalumu wa nfalume, mwanawe ákiwa nlwere.⁴⁷ Nkolakazi ire, paasikire kuwa Insa kalawa Yudeya kafika Galileya, akipita akinsakula. Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba: “Tuke ukamponese mwanangu, iye kawa karibu kufwa!”⁴⁸ Insa akimwambira javi: “Íkiwa amuwonire alama na maajuzi, amushubutu futi kukubali.”⁴⁹ Nkolakazi ire akijibu: “Mwenye, tuke onse sambu-pa, mwanangu saanamba kufwa.”⁵⁰ Insa akimwambira: “Uka, mwanawo-yo apona!” Mwananlume ire akikubali usowezi wa Insa ure, akiludira kwawo.⁵¹ Munjira paakiteremukira kwawo, akisimanana na watumisi wake wakimwinza, wakimwambira wakamba: “Mwanenu kaponu, kawa hai!”⁵² Iye kawadairi: “Mwanangu kaponu wakatini?”

Ewo wakinjibu: “Íjana, ‘uma ora’, homa ndi paimpitire.”⁵³ Wawa ire kejiwa kuwa kweli-kwelini mwanawe kaponu noure wakati wambiriwe na Insa ure akamba javi: “Mwanawo kaponu!” Kwa javyo, iye pamoja na wamaa zake piya wakimwamini Insa.⁵⁴ Na eyi iwa ndi mara yapiri Insa yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya akija Galileya.

Alama yatatu yolota vyaári Insa: amponesa kitewe

5 Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akikwera akuka Yerusalemu.² Sambu, Yerusalemu nokurekure, karibu ya nryango wakwitiwa “Nryango wa Makondoo”, íkiwapo tanki nkiebraniya wakita “Betizata”, noyo íkiwa na vitololo vitanu.³ Nkati ya evyo vitololo-vyo, wákiwapo wanu wengi walwere: wanu sawa-

† Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

wona na wakuremala na vitewe. ⁴ ^{†5} Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala myaka talatini na minane. ⁶ Insa paammonire aritandikire pansu, na kwa kwijiwa kuwa ákiwapo kure myaka mingi yawenye, kandairi: “Usaka upone?” ⁷ Nlwere ire akinjibu: “Mwenye, maji-ya paaguburiwa, sina anta munu wakunauni kuningiza ntan-ki-mu. Panikenekeza kwingira ponse, mwengine arefya omi saninamba.” ⁸ Insa akimwambira: “Lamuka! Sukula nanga yako-yo, wenende!” ⁹ Kwa mpunde noure, mwananlume ire akipona, akitwala nanga yake ire, akenenda mwanayewe gidi-gidi-gidi.

Suku yaakunire eya maajuzi-ya íkiwa sabadu ^{††}. ¹⁰ Ndimana walongozi wa Mayahudi wakimwambira mwananlume aponesiwe ire: “Uwe, rero suku ya sabadu! Siyo shariya kusukula nanga yako-yo.” ¹¹ Fala iye akiwajibu: “Mwananlume aniponese omi ndi vyaanambire, iye kanambira: ‘Sukula nanga yako-yo, wenende.’” ¹² Ewo wakindairi: “Noyo akwambire: ‘Sukula nanga yako wenende-yo’, nani?” ¹³ Mwananlume aponesiwe ire aamwijiwe mununi, kamana Insa kalainika, kamana noparepare wákiwapo wanu wengi wawenye. ¹⁴ Airini Insa akisimanana naye tena noire munu ire kuluwani ra Nyumba Takatifu, akimwambira: “Wona, uwe kupona! Usikore tena dambi ipate cisukukune kinu cakofya pakulu!” ¹⁵ Ikisa akilawa mwananlume ire, akanza kuwambira walongozi wa Mayahudi: “Insa ndi aniponese.” ¹⁶ Ndimana Mayahudi wakanza kunlumbata Insa kwa kuwa kátenda evi vinu-vi suku ya sabadu. ¹⁷ Fala Insa akiwajibu, akamba: “Mpaka rero Baba wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo nankukola kazi [‡].”

¹⁸ Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa Mayahudi warimbisa mpango wakunsakula wamulaye. Aiwere kwa sababu ya kutupa shariya ya suku ya sabadu noyo tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kámba Mwenyezimungu ndi wawaye-wawayeni. Kwa namuna-yi, akiritula kuwa sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mamulaka ake akumpa mwanawe Insa

¹⁹ Insa akikola kuwajibu akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa Mwana aatenda kinu cakuwaza mwanayewe ila atenda caammonire wawaye akitenda. Kamana Baba caatenda conse, Mwana neye atenda noco. ²⁰ Kweli, Baba ampenda Mwanawe na piya vinu vyaatenda, amolotera. Visitoshe, vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda evi akuja kumolotera ipate piya-mwe mutajabu. ²¹ Kamba Baba vyawalámusa wafwi kuwapa mainsha, Mwanawe novyo akumpa mainsha waansaka onse. ²² Kusema kweli, Baba aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawe, ²³ ipate wanu piya wansifu Mwanawe kamba vyawansifu Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawe, novyo kankukatala kunsifu Baba ampereke iye.

²⁴ Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse na amwámuni anipereke omi, kanawo mainsha a milele. Iye oka kulamuriwa, ila katupa kifo, kengira futi mmainsha a milele.

²⁵ Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati, na ufika futi, wafwi wakuja kusikira shauti ya Mwana wa Mwenyezimungu, na wája kusikira-wo wainshi. ²⁶ Kamana, kamba Baba vyaári nawo mainsha iye mwanayewe, iye novyo kampa mainsha Mwanawe awe nawo iye mwanayewe. ²⁷ Na kampa Mwanawe mamulaka a kulamula konta iye ndi Binadamu wa Binguni.

²⁸ Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati wakuwa piya wari mmakaburi wasikira shauti yake, ²⁹ na wakuja kulawa. Watendire meema wafufuriwa wawe na mainsha, na watendire mabaya wafufuriwa wakahukumiwe.”

Ushahidi kuhusu Insa

³⁰ “Omi sitenda kinu mwanayewe. Nilamula kamba vyanisikira. Kulamula kwangu ndi ka shariya, konta sitenda vyanisaka omi, ila vyaasaka ire anipereke omi. ³¹ Nikilavya ushahidi kuhusu omi mwanayewe, ushahidi wangu auna faida. ³² Fala kawapo mwengine alávya ushahidi kuhusu caniri omi. Nukwijiwa kuwa ushahidi walavya kuhusu omi-wo ndi kweli. ³³ Umwe muwapereka wanu ka Yahaya kukudairirani, na iye kalavya ushahidi kuhusu ukweli. ³⁴ Kweli, omi sipokerera ushahidi wa wanadamu, ila evi vinu-vi nukwambirani ipate muvushiwe. ³⁵ Yahaya-yo ákiwaka kamba mwenge vyauwaka ukimwarika. Umwe nlangaza wake mutendera radi muda aba tu basi. ³⁶ Fala ushahidi wangu nkulu koliko wa Yahaya, kamana vinu Baba vyanamurire kutenda, novyo-novyonni ndi vyanitenda, vikolota ushahidi kuwa niperekiwa na Baba. ³⁷ Baba anipereke omi, neye-neyeni alavyanga ushahidi kuhusu omi. Shauti yake tangu amunamba kunsikira, wala umbo wake amunammona. ³⁸ Usemi wake auri pamoja nomwe kamana amunkubali wampereke iye. ³⁹ Mandiko Matakatifu mutunza sana-sana konta mudaniza kuwa nkati yawo mupata mainsha a milele. Noyo Mandiko-yo alavya ushahidi kuhusu omi! ⁴⁰ Fala narero, amusaka kuja kwangu omi kupata mainsha. ⁴¹ Sipokerera kutukuziwa ka wanadamu. ⁴² Fala nukwijiwa namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna pendo ra Mwenyezimungu. ⁴³ Omi nija mulumwengu-mu kwa zina ra

[†] Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. ^{††} Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu awakijuzi kukola kazi. [‡] Kwa namuna-yo, Insa aritula kuwa iye ákiwa Mwenyezimungu mwanayewe, ákiwa nawo haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

Baba wangu, fala amunipokerere. Ila akija mwengine wakulavya ushahidi wake mwaneyewe, iye mumpokerera. ⁴⁴ Umwe íri mupokerera kusifiyana watupu, amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi, mukubalija? ⁴⁵ Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba. Kawapo wakuka kukwerezani umwe ka Baba, ndi Musa, wamuntumaini umwe. ⁴⁶ Munankubali Musa, nnomi nanga munikubali, kamana kandika kuhusu omi. ⁴⁷ Fala iki-wa vyaandike Musa amukubali, futi usemi wangu mukubalija?"

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuwisa cakurya ciwatosha wanu

6 Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya Tanda ra Galileya, zina rengine ra tanda-ro Tiberiya. ² Wanu wengi wakifulata konta wâwona alama zake za maajuzi zakuwaponesa walwere. ³ Insa akikwera pamwango, akikala nopo na wanafunzi wake. ⁴ Pashukwa, suku ya sherehe ya Mayahudi, íkiwa karibu. ⁵ Insa kwefya maso, kawona kundi ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi Filipi: "Cakurya cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza ndepi?" ⁶ Kandairi javyo kwa kunyerera tu basi, kamana caakisaka kutenda, akijiwa mwaneyewe. ⁷ Filipi akinjibu: "Jarajara miyateni za parata aziuza mikate yakuwatosha, anta kila munu apate kipande kimoja-kimoja." ⁸ Mwanafunzi wake mmoja wakwitiwa Andere, nyenyeye Ansumani Peduru, akamba: ⁹ "Ona, kawapo-pa nnemba mmoja ári nawo mikate mitanu ya tirigu na inswi mbiri. Fala viwatosha wanu wengi kamba-wa?" ¹⁰ Insa akiwambira wanafunzi wake ware javi: "Wambireni wanu-wo wekare." Nopare mahala pare íkiwapo minyani mingi, basi piya ware wakikala bunga-bunga-bunga. Jumula ya wanu ware kuwawalanga wanawalume tu basi wákiwa alufu ntanu. ¹¹ Basi Insa akitwala mikate ire, akinshukuru Mwenyezimungu, ikisa akanza kuwatongera wanu wekare ware. Inswi zire novyo akiwatongera, wakipata kamba vyawakisaka. ¹² Bandi ya kwikuta piya wanu ware, Insa akiwambira wanafunzi wake ware, akamba: "Vipande vibakire-vyo, lokoterani pamoja tuke, anta kipande kimoja cisipoteye." ¹³ Basi ewo wakilokotera vipande vya mikate mitanu vyawâtafune wanu vikibaki vire, vikijala vikalala kumi na viwiri. ¹⁴ Wanu ware, pawawonire alama yaatendire Insa ire, wakamba: "Kweli-kwelini, nabii akirindiriwa kuja mulumwengu-mu ndi noyu!" ¹⁵ Insa kejiwa kuwa wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze kuwa nfalume. Ndimana akilawa tena yeka yake, akiludira kumwango.

Alama yatanu yolota vyaári Insa: akwenenda julu ya maji

¹⁶ Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira kutanda. ¹⁷ Wakingira mungalawa, wakilokera Kafarnau-mu. Juwa riswa kunja kwinkukala pi, na Insa akiwa saanamba kuja pawákiwa pare. ¹⁸ Ntanda mure mutimbuka kwa kuwa ikivunga mepo nyingi ti-ti-ti. ¹⁹ Wanafunzi ware, pawakivuta magasiya kitambo ca kilometuru ntanu au sita, noparepare wammona Insa akija akenenda julu ya maji, akifika karibu ya ngalawa ire! Ewo wakisusuka! ²⁰ Fala Insa akiwambira: "Ndumi! Musope kinu!" ²¹ Basi, wakisaka kumpokerera mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona wári nlfuko kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

²² Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda ire, wawona kuwa ibaki ngalawa moja tu basi. Ewo wejiwa kuwa mungalawa mure Insa eengire nawo pamoja na wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo. ²³ Mahala pawâtafune wanu mikate bandi ya Insa kushukuru pare, karibu pake zikija ngalawa nyengine za Tiberiya. ²⁴ Wanu ware, pawewiwe kuwa Insa na wanafunzi wake awapo pare, wakingira mmangalawa mwawo, wakuka Kafarnau-mu kunsakula Insa.

²⁵ Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire, wakindairi: "Mwanlimu, epa kufika rini?" ²⁶ Insa akiwajibu, akamba: "Omi nukwambirani kweli kuwa munisakula siyo kwa kuwa muwona alama mojawapo, ila kwa kuwa mutafuna mikate mwikuta. ²⁷ Musikore kazi kwa anzima ya cakurya camwéfya kunundu, ila shugulikirani cakurya cukupani mainsha a milele, caakupani Binadamu wa Binguni. Kamana ndi noyo-noyoni apewe na Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha." ²⁸ Ikisa wanu ware wakindairi: "Tikitenda kazi za Mwenyezimungu, tñjuzi titende kinani?" ²⁹ Insa akiwajibu, akamba: "Kazi za Mwenyezimungu ndi javi: munkubali waampereke iye." ³⁰ Kwa javyo, wandairi: "Alama yautenda tiwone tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani?" ³¹ Babu zetu wârya nlanga mikate yakwitiwa manã. Kamba vyavyândikiwe mMandiko †: 'Iye mikate ya mbinguni kawapa warye.' ³² Insa akiwambira tena: "Nukwambirani kweli kuwa akupereni mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu ndi akupani mikate yakweli ya mbinguni. ³³ Kamana cakurya ca Mwenyezimungu ndi ire esuke binguni, awápa mainsha wanu wa mulumwengu." ³⁴ Wamwambira: "Mwenye, noyo mikate-yo, tipe daima!" ³⁵ Insa akiwambira: "Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu omi, ainkola njala tena. Munu anikúbali, ainkola nyotwa tena. ³⁶ Fala omi nukwambirani kuwa muniwona, novyo-sivyo amukubali. ³⁷ Piya wanigabizire Baba wakuja kunifulata, na ája kwangu onse, simwefya panja. ³⁸ Kamana nisuka kulawa binguni sijire kutenda vyanisaka omi mwaneyewe

† Ona Zaburi 78:24, 105:40.

ila vyaasaka anipereke omi. ³⁹ Vyaasaka ire anipereke omi ndi javi: kuwa piya waanipere iye, wasipoteye anta mmoja, suku ya mwinsho niwafufure. ⁴⁰ Kamana vyaasaka Baba wangu ndi kuwa ammóna Mwana, akinkubali iye, akuwa na mainsha a milele. Suku ya mwinsho nomi ninfulula awe hai kwa milele.”

⁴¹ Ndimana Mayahudi wamojawapo † wakanza kunduguda konta kâsema javi: “Omi ndi nkate wisuke binguni.” ⁴² Ewo wakamba: “Eyu sinoyu Insa, mwana wa Yusufu, wawaye na mamaye nikamba timwijiwa? Sambi akwamba, ‘Nisuka kulawa binguni’, namunani?” ⁴³ Insa akiwajibu: “Asani kuduguda watupu! ⁴⁴ Aapo munu ája kwangu omi bila kuvutiwa na Baba anipereke omi. Noyo munu-yo ninfulula suku ya mwinsho. ⁴⁵ Nabii mmoja †† kândika javi: ‘Piya wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi kweli kuwa piya wenye kunsikiriza Baba na wari-funda kwake, wakuja kwangu omi. ⁴⁶ Kusema kweli, aapo munu ammonire Baba sairi ire alawire ka Mwenyezimungu, ndi ammonire Baba. ⁴⁷ Omi nukwambirani kweli kuwa mwenyé kwamini kanawo mainsha a milele. ⁴⁸ Omi ndi nkate wa mainsha. ⁴⁹ Wababu zenu wârya manã nlanga, wafwa nfululu. ⁵⁰ Eyi ndi mikate isuke mbinguni ipate munu asaka kuwa onse akirya, asifwe. ⁵¹ Nomi-nomini ndi mikate ya mainsha isuke mbinguni. Munu mmojawapo akirya noyi mikate-yi, ainshi milele. Mikate yanakupani wanu wa mulumwengu kuwa mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu.”

⁵² Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu, wakamba: “Eyu munu-yu vyaatipa mwiri wake tikirya, namunani?” ⁵³ Kwa javyo, Insa akiwambira: “Omi nukwambirani kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu wa Binguni wala amunywere damu yake ‡, amuwa na mainsha nkati yenu. ⁵⁴ Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu kanawo mainsha a milele, omi ninfulula suku ya mwinsho. ⁵⁵ Kamana mwiri wangu ndi mikate yakweli, damu yangu ndi kinywaji cakweli. ⁵⁶ Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi nilungana naye. ⁵⁷ Kamba Baba vyaári hai anipereke omi, nomi niwa hai kwa ajili ya Baba, ndi novyo anírya omi, akuwa na uhai julu yangu omi. ⁵⁸ Sambi, eyi ndi mikate isuke mbinguni. Siyo kamba mikate yawarire wababu zenu ikisa wakifwa. Ila ire árya eyi mikate-yi onse akuwa na mainsha a milele.”

⁵⁹ Vinu-vi ndi vyaasowere paakiwafunda wanu nsinagoga †† ya Kafarnaumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

⁶⁰ Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure, wakamba: “Kusikira ewu usemi-wu urigariga. Epa, asikíre vyaambire-vi, nani?” ⁶¹ Insa kejiwa mwaneyewe kuwa wanafunzi wake wankuduguda kuhusu vyaasowere vire, ndimana akiwambira javi: “Usemi wangu-wu ukutipusani? ⁶² Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera kuludira kaákiwa mida? ⁶³ Ampa munu mainsha ndi Roho, mwiri aufái kinu. Usemi wanukwambireni umwe ndi roho na ndi mainsha. ⁶⁴ Fala kati yenu wawapo wamojawapo sawakubali.” (Insa kasowera javyo kamana kawejijiwa tangu mida sawakubali, na kamwijiwa nani ája kunzungunuka kumpereka ka maaduwi.) ⁶⁵ Iye akizidi kuwambira akamba: “Ndimana, nukwambirani kuwa aapo munu ája kwangu omi iye saamuriwe na Baba.” ⁶⁶ Kwa sababu ya kusowera javyo, wanafunzi wake wengi wakiludira nyuma, awanfulate iye tena. ⁶⁷ Ndimana Insa akiwadairi mawalii kumi na wawiri ware: “Nomwe novyo, musaka muke vyenu?” ⁶⁸ Ansumani Peduru akinjibu: “Mwenye, tikuka ka nani? Uwe ndi úri nawo masemo wakuwapa wanu mainsha a milele. ⁶⁹ Ofwe sambi tukwamini, tikwijiwa kuwa uwe ndi Ntakatifu wa Mwenyezimungu.” ⁷⁰ Insa akiwajibu: “Umwe kumi na wawiri-mwe, nikamba omi ndi nukutondoreni? Fala kati yenu alawirira mmoja akuwa shetwani!” ⁷¹ Iye akimwamba Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. Kamana Yuda, ingawa ákiwa munkonjo wa ware kumi na wawiri ware, fala kanzungunuka.

Insa paSherehe ya Vitala

7 Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Aasakire tena kwenenda makaya a Yudeya konta wakulungwa wa Mayahudi wakinsakula wamulaye. ² Ífika karibu suku ya jambo ra Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. ³ Ndimana wanduze Insa ware wamwambira: “Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wanafunzi wako newo novyo wakawone maajuza a utendanga-yo. ⁴ Kamana munu akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo vyake vyaatenda. Ukitenda vinu-vi, rolote baina.” ⁵ Wasema javi konta wanduze Insa awakinkubali. ⁶ Insa akiwambira: “Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu umwe-po daima uwa tayari. ⁷ Wanu wa mulumwengu-mu umwe awakwinani, ila omi wanina, kwa sababu nilavya ushahidi kuwa vitendo vyawo vya ubaya. ⁸ Umwe kwerani muke kusherehe. Omi suka kusherehe-ko konta wakati wangu aunafika nfululu.” ⁹ Nakuwambira javire, iye akibaki Galileya nokure.

† “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa. †† Ona Izaya 54:13. ‡ Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake. †† “Sinagoga” mana ake ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

¹⁰ Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure, neye novyo akikwera akuka. Ila okire baina, kóka kwa kurifisafisa. ¹¹ Ndimana Mayahudi wakinsakula pasherehe pare, wakamba: "Ari, iye noyo kawa ndepi?" ¹² Noparepare wanu wengi wateta kuhusu Insa. Wengine wakamba: "Iye munu mwema" fala wengine wakamba: "Siyo munu mwema, kankuwatesa wanu." ¹³ Fala awerepo munu wakusowera baina kuhusu iye konta wakiwopa wakulungwa wa Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

¹⁴ Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuNyumba Takatifu, akanza kuwafunda wanu. ¹⁵ Kwa javyo, Mayahudi wakitajabu wakamba: "Eyu mwananlume-yu kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?" ¹⁶ Insa akiwajibu, akamba: "Kufunda kanifunda siko kwangu omi, ila ndi kufunda ka ire anipereke omi. ¹⁷ Munu mmojawapo akisaka atende vyaasaka Mwenyezimungu, basi akwijiwa kuwa eku kufunda-ku ka Mwenyezimungu au nankusowera kwa mamulaka angu mwananyewe. ¹⁸ Asowéra kwa mamulaka ake mwananyewe asakula kurisifu mwananyewe. Fala ire asakúla kuwa wanu wansifu ampereke iye onse, akupo kukosa kweli kwake, iye ndi mwenyé ukweli.

¹⁹ Musa kakupani Taureti yakifulata, sinovyoy? Fala piya-mwe aapo aténda vyaisaka Taureti. Musakula kunulaya sababuni?" ²⁰ Junudi ya wanu ire ikijibu: "Uwe kuwa na shetwani! Asakula kukuulaya nani?" ²¹ Insa akiwajibu, akamba: "Omi nitenda maajuzi mamoja na piya-mwe mushanga vyanitendire. ²² Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya ya itani. (Kusema kweli, eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu zenu.) Umwe mwana nlume muntaya itani anta iwe suku ya sabadu. ²³ Onani, dalili ndi suku ya sabadu mwananlume yaataiwa itani isifu-jike shuruti ya Musa. Ndimana, munikimwira kwa kumponesa munu mwiri nfululu suku ya sabadu sababuni? ²⁴ Musilamure kwa kunang'anizana kumaso, ila lamulani kwa shariya."

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

²⁵ Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalemu wakamba: "Mwananlume wawári kunsakula kumulaya-yu, sinoyu-yu? ²⁶ Mmoneni, iye kankusowera baina wala awamwambira kinu! Itakuwa wakulungwa wamwijiwa ka ukweli kuwa iye Almasihi? ²⁷ Fala ofwe eyu tikwijiwa kwawo. Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa kwawo!" ²⁸ Kwa javyo Insa, paakiwafunda wanu nNyumba Takatifu, kasowera na shauti ulu, akamba: "Umwe munijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa kwa kusaka omi mwananyewe. Ila anipereke omi ndi mwenyé ukweli, iye umwe amumwijiwa. ²⁹ Fala omi nimwijiwa konta nilawa upande wake, iye ndi anipereke." ³⁰ Basi ewo wayerera kunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta wakati wake úkiwa saunafika. ³¹ Novyo-sivyo, wanu wengi ware wankubali, wakamba: "Akija Almasihi, atakutenda alama ulu-ulu zakupunda zaatenda eyu mwananlume-yu?"

Insa akwamba kuwa akuka vyake

³² Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu kuhusu Insa. Ndimana, ewo pamoja na wakulungwa wa dini wawapereka minduna wakanfunga. ³³ Noparepare Insa akamba: "Nanawo suku aba futi namwe, ikisa nukuka ka ire anipereke. ³⁴ Mukuja kunisakula fala amuja kunipata. Mahala kanisaka kuwa omi, umwe amukidiri kuja." ³⁵ Wakulungwa wa Mayahudi wakanza kudairiyana watupu: "Noyu mwananlume-yu, ndepi kaasaka kuka ofwe tikisokerera kummona? Apunda makaya etu akuka inti za Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi? ³⁶ Paasowera, 'Mukuja kunisakula fala amuja kunipata', mana ake kinani? Na 'Mahala kaniri omi, umwe amukidiri kuja, manani?"

Insa awapa wanu maji a mainsha

³⁷ Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa kémira, akisowera na shauti ulu-ulu, akamba: "Ikiwa kawapo wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi, anywe. ³⁸ Mwenyé kunikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu, 'Nroho yake ibubuka miviriro ya maji a mainsha.' " ³⁹ Iye akamba javi kuhusu Roho wa Mwenyezimungu, kwa ware wenye kunkubali iye waja kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo, Roho Takatifu ákiwa saanamba kuwesukira, konta Insa ákiwa saanamba kutukuziwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

⁴⁰ Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu usemi-wu, wakamba: "Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ndi nabii watikinrindira!" ⁴¹ Wengine wakamba: "Eyu ndi Almasihi." Fala wengine wadairi: "Almasihi atakulawirira Galileya? ⁴² Mandiko Matakatifu † akwamba kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi, sinovyoy? Akwamba

† Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa. †† Ona Mika 5:2.

kuwa akuja kupongoriwa inti Betlehemu kwawo Daudi, sikweli?"⁴³ Kwa javyo, kukilawirira kwawanyikana wanu ware kwa sababu ya Insa.⁴⁴ Noparepare wengine wakisakula wanfungu, fala aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.

⁴⁵ Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu. Wakulungwa wawadairi minduna ware: "Umwe amujire nawo mwananlume ire sababuni?"⁴⁶ Ware minduna ware wakamba: "Vyaasowere iye tangu anamba kusowera munu javire!"⁴⁷ Basi, Mafarizeu ware wakiwajibu: "Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa?"⁴⁸ Anta mmoja nkati ya wakulungwa ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire?⁴⁹ Ewu umati-wu awijiwa shariya za Musa! Ewo walaniwa!"⁵⁰ Nfarizeu mmoja nopare wakwitiwa Nikodemu, âsimanane na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi: ⁵¹ "Shariya yetu isema kuwa atijuzi kunlamula munu satinamba kunsikira ushahidi wake, tikijiwa caakosire." ⁵² Ewo wakijibu: "Epa sambu, nowe novyo kuwa nGalileya? Unafyoma nanga kuwonerera kuwa nabii mmojawapo wakulawa Galileya aukijuzi kunrindira." ⁵³ †[Basi wakitawanyikana, kila mmoja akuka kwake.

8 Fala Insa akuka kuMwango wa Mizaituni.

Mwanamuka mmoja afungwa kwa sababu ya uzinzi

² Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu piya wákija naye, iye akikala nawo, akikola kuwafunda. ³ Wanlimu wa shariya pamoja na Mafarizeu waja nawo mwanamuka ásinganiwe akizinga. Nakufika, wakimwimisa mbere ya wanu, ⁴ wakindairi Insa: "Mwanlimu, eyu mwanamuka-yu kakoriwa akizinga. ⁵ Kwa shariya yetu ofwe, Musa kâtamuru wanu kamba ewa tiwapanje na mawe. Sambu uwe, ukwamba mwaja?" ⁶ Wakindairi javi wamyerere ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa akinama, akanza kuremba pansu na cala. ⁷ Ikisa, kwa kuwa wakizidi kundairi-dairi, iye akilamuka, akiwambira: "Pamuri-pa, munu saanakola dambu tangu, noyo anze kulokota riwe ampanje." ⁸ Mara tena akinama, akizidi kuremba pansu pare. ⁹ Fala ware pawasikire javire, wakilawa mmoja-mmoja, ino-ino-ino-ino bila ncocoro. Wanzire kulawa ndi wazee. Insa wakimwasa nopare, na mwanamuka ire emire novire mbere yake. ¹⁰ Iye akilamuka, akindairi: "Nunu, ewo wandepi? Aabakire-pa anta mmoja wakusaka kukulaumu?" ¹¹ Akinjibu: "Mwenye, aapo-pa munu anta mmoja." Na Insa akimwambira: "Nomi novyo sukulamula hukumu. Uka vyako, usikore dambu tena."]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

¹² Sambu, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na wanu, akiwambira: "Omi ndi nuru ya mulumwengu-mu. Mwenyê kunifulata omi aashubutu kwenenda nkisi, ila apata nuru yakumpa mainsha." ¹³ Kwa javyo, Mafarizeu wakimwambira: "Epa sambu, uwe kwankulavya ushahidi wako uwe mwananyewe, fala ushahidi wako-wo siwo bora wakutumainiwa!" ¹⁴ Insa akiwajibu, akamba: "Ingawa nilavya ushahidi wangu omi mwananyewe, fala ushahidi wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala kanuka nukwijiwa. ¹⁵ Umwe mulamula namuna ya kibinadamu. Omi sinlamula munu. ¹⁶ Anta panilamula, kulamula kwangu ka shariya kamana omi silamula yeka yangu, nilamula pamoja na Baba anipereke omi. ¹⁷ Anta nkati ya shariya yenu †† yandikiwa kuwa, ikiwa mashahidi wawiri wasema kinu kimoja noco, cawamba-co cakweli. ¹⁸ Omi nilavya ushahidi wangu omi mwananyewe. Baba anipereke-yo alavya novyo ushahidi wangu omi." ¹⁹ Kwa javyo, wakindairi: "Wawayo uwe kawa ndepi?"

Insa akijibu: "Umwe amunijiwa omi caniri na amumwijiwa Baba wangu. Munanijiwa, nanga mumwijiwa novyo Baba wangu." ²⁰ Insa kasowera evi piya-vi ári nNyumba Takatifu akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga kashoti ya swadaka ya Mwenyezimungu. Fala aapo anfungire, konta úkiwa saunafika wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

²¹ Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: "Omi nukuka vyangu, umwe mukuja kunisakula, fala mukufwa na dambu zenu ‡. Umwe amufika kanuka omi." ²² Ndimana Mayahudi wakambirana: "Iye akwamba kuwa ofwe atifika kooka iye-po. Iye vyamba-vi asaka kurulaya?" ²³ Insa akiwambira, akamba: "Umwe mulawa pansu-pa fala omi nilawa julu mbinguni. Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu, omi siri wa mulumwengu-mu. ²⁴ Omi nukukwambirani kuwa mukufwa na dambu zenu, konta ikiwa amukubali kuwa omi ndi noyo-noyoni ††, mukuja kufwa na dambu zenu." ²⁵ Kwa javyo, ewo wakindairi: "Uwe kuwa nani?"

Insa akiwajibu: "Omi ndi noyo wanukwambireni tangu mwanzo. ²⁶ Viwapo vinu vingi vyawenye vyaníri nawo vyakukuhusuni umwe kukwambirani, na kukulamulani. Fala anipereke omi ndi mwenyê ukweli. Vyaninsikire iye ndi vyanukwambirani mulumwengu-mu." ²⁷ Ewo awereriwe kuwa Insa akisowera kuhusu Baba. ²⁸ Kwa javyo, Insa akiwambira: "Umwe pamusaka kumwimisa pansalaba Binadamu wa Binguni, basi ndi pamusaka kwijiwa

† Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11. †† "Shariya yenu" ndi Taureti. ‡ Mana ake: amuswamiwe kwa kutowa kutubiya. †† Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, "Omi niwa." Ona Kulawa 3:14.

omi caniri. Mukwijiwa kuwa omi Binadamu, na sitenda kinu kwa mamulaka yangu, ila nisowera vyaanifundire Baba tu basi. ²⁹ Anipéreke-yo kawa pamoja nomi. Iye aanasire yeka, kamana omi daima nitendanga vyakumwajibu iye.” ³⁰ Wanu wengi pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Ibrahima na mwana wa Ibilisi

³¹ Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire ware: “Umwe, ikiwa mutenda vyanukwambireni, kweli-kwelini mukuwa wanafunzi wangu. ³² Umwe mukuja kwijiwa ukweli, na ukweli-wo nowo umwe ukunusuruni.”

³³ Ewo wakinjibu: “Ofwe tiwa ujukulu wa Ibrahima, tangu atinamba kuwa watwana wa munu. Kutsowerera kuwa tisakula kunusuriwa sababuni?” ³⁴ Insa akiwajibu: “Nukwambirani kweli kuwa piya wenye kukola dambi wakuwa watwana wa dambi noyo. ³⁵ Ntwana aana pake kwa milele, fala mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele. ³⁶ Ndimana ikiwa Mwana akukunusuruni, kweli-kwelini munusurika. ³⁷ Omi nukwijiwa kuwa muwa ujukulu wa Ibrahima. Novyo-sivyo, musaka munulaye, konta usemi wangu amutula mmyoyo mwenu.

³⁸ Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe mutenda vyamunsikire wawa yenu.” ³⁹ Ewo wakinjibu, wakamba: “Ofwe wawa yetu Ibrahima.”

Insa akiwambira: “Umwe, munawa wana wa Ibrahima, nanga mifulata vyaákitendanga Ibrahima. ⁴⁰ Fala umwe musaka munulaye, omi níri kukwambirani ukweli wanisikire Mwenyezimungu. Ibrahima aatendire javyo. ⁴¹ Umwe mwankutenda vitendo vya wawa yenu.”

Ewo wakimwambira: “Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo wawa mmoja tu basi, Mwenyezimungu!” ⁴² Insa akiwambira: “Inawa Mwenyezimungu Baba wenu, umwe nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyezimungu, niwa epa. Sirijisire omi mwaneyewe, ila iye ndi anipereke. ⁴³ Umwe amwereriwa vyanukwambirani-vi, sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibu kifulata usemi wangu. ⁴⁴ Umwe wawa yenu ndi Ibilisi, na umwe vikwajibu kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo kisomi, enendera njira ya ukweli, konta ukweli wawenye aana. Ibilisi paalongopa, atenda vitendo vya tabiya yake, kamana iye nlongo, ndi wawa wa walongo. ⁴⁵ Fala omi, kwa kuwa nukwambirani kweli, umwe amunikubali. ⁴⁶ Pamuri-po, nani akidiri kwakikisha kuwa nanawo dambi? Ikiwa nankukwambirani ukweli, umwe amunikubali sababuni? ⁴⁷ Ári ka Mwenyezimungu onse, asikiriza caasema Mwenyezimungu. Sababu umwe amusikiriza ndi kwa kuwa ámuri ka Mwenyezimungu.”

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

⁴⁸ Mayahudi wakinjibu, wakamba: “Atina haki yakukwambira kuwa uwe kuwa nSamariya, na kwanawo shetwani?” ⁴⁹ Insa akijibu: “Omi sina shetwani ila ninsifu Baba wangu, umwe amunisifu. ⁵⁰ Wala omi sisakula kuritukuza omi mwaneyewe. Kawapo mwengine asakula kutukuziwa kwangu omi, iye ndi mwenyé kulámula. ⁵¹ Omi nukwambirani kweli: munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.” ⁵² Mayahudi wakimwambira javi: “Sambi tikwijiwa kuwa uwe kwanawo shetwani! Ibrahima kafwa na minabii wafwa, fala uwe ukwamba, ‘Munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.’ ⁵³ Uwe auri bora wakunzaidi baba wetu Ibrahima afwire? Minabii novyo wafwa. Sambi uwe uritula kuwa nani?” ⁵⁴ Insa akijibu: “Ikiwa omi niritukuza mwaneyewe, utukufu wangu aufái kinu. Anitúkuza omi ndi Baba, noyo wamwámba kuwa ndi Mwenyezimungu wenu-yo. ⁵⁵ Fala umwe iye amumwijiwa, ila omi nimwijiwa. Omi nikamba simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe. Falakini omi kweli-kwelini nimwijiwa, na usemi wake nifulata. ⁵⁶ Baba wenu Ibrahima kafurahi konta kejiwa kuwa nukuja. Iye kawona na kawa radi.” ⁵⁷ Kwa kusema javyo, Mayahudi ware wakimwambira javi: “Uwe auna-timu myaka amusini. Ibrahima-yo kúmmona?” ⁵⁸ Insa akiwajibu: “Omi nukwambirani kweli: kábula yakupon-goriwa Ibrahima, omi niwapo.” ⁵⁹ Basi wakilokota mawe kusaka kumpanja, fala Insa akirifisa, akilawa nNyumba Takatifu mure.

Alama yasita yolote vyaári Insa: amponesa munu sawona

9 Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupongoriwa kwake. ² Wanafunzi wake wakindairi: “Mwanlimu, mwananlume-yu kapongoriwa sawona kwa sababu ya dambi zake au za wawaze?” ³ Insa akiwajibu: “Eyu kutowa kuwona kuno siyo kwa sababu ya dambi zake wala za wawaze, ila ipate julu yake viwoneke vyaatenda Mwenyezimungu. ⁴ Ofwe tijuzi tikore kazi za ire anitumire nsana nowu. Ukuja usiku saukidirika kukoriwa kazi. ⁵ Paniri-po mulumwengu-pa, omi ndi nuru ya mulumwengu-mu.” ⁶ Nakwisa kusema javire, akisunira pansi, akivulula nsanga ure na mata, akimpaka † mwananlume ire mmaso, ⁷ akimwambira javi: “Uka, ukataye kumaso tanki ulu ya Siloamu.” (Zina ra Siloamu mana ake “kaperekiwa”.) Basi, mwananlume ire akuka, akitaya kumaso, akiludira ukaya wakuwona wawenye ngwee.

† Kigeregu: “akintawaza”.

⁸ Kwa javyo, majirani wake wákimmonanga vyaákiwa, pamoja na wanu wákimmonanga akipita akilebela zimola, wakamba: "Eyu sinoyu-yu mwananlume ákikalanga akilebela zimola-yu?" ⁹ Wanu wengine wakamba: "Aye, ndi noyu." Fala wengine wakamba: "Siye! Eyu kalandana naye tu basi." Iye akizidi kwamba: "Ndi nomi." ¹⁰ Kwa javyo, ewo wakindairi: "Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja? Uwonaja?" ¹¹ Iye akijibu: "Mwananlume wakwitiwa Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka mmaso-mu, akinambira javi: 'Uka ukataye kumaso Siloa-mu.' Nomi nukuka, nikowa, nikanza kuwona!" ¹² Ewo wakindairi: "Noyo mwananlume-yo kawa ndepi?" Iye akijibu: "Sijiwa."

¹³ Ikisa ewo wakintwala mwananlume saákiwona ire, wakuka naye ka Mafarizeu. ¹⁴ Kusema kweli, suku Insa yaâvulure nsanga na mata, akimponesa mwananlume saakiwona ire, íkiwa suku ya sabadu. ¹⁵ Kwa javyo, Mafarizeu ware newo novyo wakindairi tena namuna vyaaponesiwe awone. Iye akiwambira: "Iye kavulula nsanga na mata, akinipaka mmaso-mu, ikisa nikitaya kumaso, nikanza kuwona ngwee." ¹⁶ Mafarizeu wamojawapo wakamba: "Eyu munu-yu aaperekiwe na Mwenyezimungu, kamana aafulata shariya ya sabadu." Fala wengine wadairi: "Munu mmadambi atendaja maajuzi kamba-ya?" Noparepare wakawanyana. ¹⁷ Ndimana Mafarizeu ware wakindairi saakiwona ire mara nyengine tena: "Kwa kuwa kakufungula maso ako, kuhusu iye waambani?" Iye akijibu: "Iye nabii."

¹⁸ Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa aakiwona tangu kupongoriwa kwake, akiludira kuwona, mpaka wakiwetisa wawaze mwananlume aponesiwe ire. ¹⁹ Nakufika wawaze, ewo wakiwadairi: "Eyu mwanenu wamwamba kapongoriwa sawona-yu? Epa sambu kanza kuwona mwaja?" ²⁰ Wawaze ware wakijibu, wakamba: "Tikwijiwa kuwa eyu mwanetu, na kâpongoriwa sawona." ²¹ Fala vyenende akanza kuwona atijiwa, wala atimwijiwa munu mmojawapo amponese. Iye munu nzima wawenye, ndairini mwanenye, akisaka akuji-buni!" ²² (Wawaze ware wasowera javire kwa sababu yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi, kamana wakulungwa ware wâsikizana kuwa wantuwise ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo asáka kuwambira wenziwe kuwa Insa Almasihi.) ²³ Ndimana wawaze ware wajibu javi: "Iye munu nzima, ndairini mwanenye!"

²⁴ Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume saakiwona ire, wakimwambira: "Kwa kutukuziwa Mwenyezimungu, sema kweli yako! Ofwe tikwijiwa kuwa eyo munu-yo mmadambi." ²⁵ Akijibu: "Kamba iye mmadambi omi sijiwa. Canijiwe omi kinu kimoja: ingawa sikiwona, fala sambu nankuwona!" ²⁶ Ewo wakindairi: "Iye kakutenda kinani? Kakuponesi mwaja?" ²⁷ Iye akiwambira: "Omi nûkwambirani futi, fala umwe amusikire. Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe novyo musaka muwe wanafunzi wake?" ²⁸ Ewo wakintukana cwa, wakamba: "Epa, uwe kuwa wanafunzi wake, fala ofwe tiwa wanafunzi wa Musa!" ²⁹ Ofwe catijiwe ndi kuwa Mwenyezimungu kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu, atimwijiwa anta upande waalawirire!" ³⁰ Mwananlume ire akiwambira, akamba: "Mama! Mbana vishangisa! Umwe amwijiwa kalawirira, fala iye omi kaniponesi." ³¹ Tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza wamadambi, fala awasikiriza wenye kumwishimu, watimiza vyaasaka iye. ³² Tangu mwanzo wa ulumwengu, hapana manziro kasikirikana kuwa munu mmojawapo kamponesi munu waâkupongoriwa sawona. ³³ Inawa eyu munu-yu aajire kulawa ka Mwenyezimungu, aangari kutenda kinu kamba-ci." ³⁴ Ewo wakinjibu: "Uwe kuwa mmadambi nfululu! Sambu, uyerera kutifunda ofwe mwaja?" Noparepare wakintuwisa wakinlavira panja ya sinagoga ire.

³⁵ Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akisingana mwananlume ire, akindairi: "Uwe, unkubali Binadamu wa Binguni?" ³⁶ Mwananlume ire akijibu, akamba: "Noyo nani, Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!" ³⁷ Insa akimwambira: "Uwe kummona, ndi noyu-noyuni wauri kusowera naye sambu pa-yu!" ³⁸ †[Iye akamba: "Mwenye, nukwamini!" Naye akimwabudu. ³⁹ Insa akimwambira:] "Omi nija mulumwengu-mu niwalamure wanu. Nija ipate vipofu wawone, na wawona wawe vipofu." ⁴⁰ Mafarizeu wengine waákiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire, wakindairi: "Epa, ikuwa ofwe novyo tiwa vipofu, nikamba?" ⁴¹ Insa akiwambira: "Inawa umwe muwa vipofu, amungari kuwa na wamadambi! Fala kwa kuwa mukwamba 'Tiwona', salani na madambi yenu."

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema

10 Insa kazidi kusowera, akamba: "Omi nukwambirani kweli. Akwera sereka ya makondoo onse, kwasa kupita panryango, noyu-noyoni mwivi na nnyang'anyi. ² Fala apita panryango onse, ndi nsunga wa makondoo. ³ Kwake iye nakola wa panryango wa sereka ndi afungula nryango. Makondoo wamanyira shauti yake. Aweta makondoo mazina awo, newo awasungira panja. ⁴ Bandi yakuwalavira piya panja, iye alongorera. Makondoo wanfulata konta wamanyira shauti yake. ⁵ Munu sawamwijiwa awanfulata ila wantira, konta wamanyira shauti za wanu sawawejiwa." ⁶ Insa wanu ware kawasowerera eci kinyume-ci, fala ewo awereriwe mana ake vyawambiriwe vire.

† Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi.

⁷ Kwa javyo, Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli. Omi ndi nryango ka makondoo. ⁸ Piya walongorere kábula ya omi wevi na wanyang'anyi, na makondoo awawasikirize. ⁹ Omi ndi nryango. Anipíta akingira julu yangu omi onse, avushiwa. Kanawo mahala pakutumaini. ¹⁰ Mwivi aaja sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudangula. Omi nija ipate wawe na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye.”

¹¹ Insa akizidi kusowera, akamba: “Omi niwa Nsunga mwema. Nsunga mwema apereka mainsha ake afwe kwa ajili ya makondoo wake. ¹² Nsunga wakupokeresiwa, nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga wa kweli. Ndimana, akimmona mmwinzi akija, atuwa, awasa makondoo. Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja, wengine watawanyikana. ¹³ Kwa kuwa nsunga wakupokeresiwa aawashugulikira makondoo. ¹⁴ Omi niwa Nsunga mwema. Niwejiwa makondoo wangu, newo omi wanijiwa, ¹⁵ kamba Baba vyanijiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka mainsha angu nifwe kwa ajili ya makondoo wangu. ¹⁶ Nanawo makondoo wengine sawapo eci kitundu-ci, newo novyo nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti yangu. Kwa javyo, uwapo nfuwo moja na nsunga mmoja. ¹⁷ Baba anipenda kwa kuwa nipereka mainsha angu nifwe, niludire kutwala tena. ¹⁸ Hapana alávya mainsha angu, ila omi niripereka mwananyewe nifwe. Nanawo mamulaka a kupereka, na nanawo mamulaka a kupewa kupokerera tena. Ndi vyanilaiziwe na Baba wangu.”

¹⁹ Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana nkati ya Mayahudi kwa sababu ya nowu usemi-wu. ²⁰ Wengi wakamba: “Iye kapatiwa na shetwani, kangamiya! Noyu munsikiriza sababuni?” ²¹ Wengine wakamba: “Usemi-wu siwo wa munu wakumilikiwa na shetwani. Shetwani amponesa munu sawona?”

Insa na Baba kinu kimoja

²² Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra Nyumba Takatifu †. Úkiwa wakati wa baridi. ²³ Insa akipita akenenda nlupenu ra Nyumba Takatifu, lupenu-ro rikitiwa “Lupenu ra Selemani”. ²⁴ Mayahudi wakijumana wakinzunguriza wakindairi: “Uwe kwankutangaisha mpaka rini? Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihi, au auri?” ²⁵ Insa akiwajibu: “Omi nûkwambirani futi fala amusaka kukubali. Kazi zanitenda omi kwa zina ra Baba zikolota ushahidi caniri omi. ²⁶ Fala umwe amukubali konta ámuri makondoo wangu. ²⁷ Makondoo wangu wasikira shauti yangu. Omi niwejiwa, newo wanifulata. ²⁸ Omi niwapa mainsha a milele, awapoteya tena. Hapana akidíri kunipokonyola mmakono mwangu. ²⁹ Baba wangu anipére ewo ndi bora pakulu kupunda piya. Hapana akidíri kumpokonyola Baba mmakono mwake.” ³⁰ Omi na Baba tiwa kinu kimoja.

³¹ Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe wampanje. ³² Insa akiwambira: “Omi nukoloterani kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo yamusaka kunipanjiwa ndi yepi?” ³³ Mayahudi wakinjibu: “Atisaka kukupanja kwa sababu ya meema yautendire, ila kwa namuna zako zakukufuru! Konta uwe kuwa mwanadamu, fala uritula kuwa Mwenyezimungu!” ³⁴ Insa akiwajibu: “Yandikiwa nkati ya shariya yenu ‡ kuwa Mwenyezimungu kâmba javi: ‘Umwe muwa milungu.’ Sikweli? ³⁵ Iye kaweta ‘milungu’ ware wapokerere habari za Mwenyezimungu, (na Mandiko aapinduka). ³⁶ Kwa javyo, ire atawáziwe na Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye kankukufuru kwa sababu nukwamba: ‘Niwa Mwana wa Mwenyezimungu’. Mwaja? ³⁷ Ikiwa sitenda kazi za Baba, musinikubali. ³⁸ Fala ikiwa nankutenda kazi za Baba, anta musinikubali omi-pa, kubalini kwa kazi zanitenda, ipate mwijiwe na mwereriwe sana-sana kuwa nilungana na Baba na Baba kalungana nami.”

³⁹ Kwa mara nyengine tena wayerera kunfunga, fala iye akiwapolonyoka mmakono mwawo. ⁴⁰ Iye akuka vyake tena, akiloka muto wa Yordani, akuka mpaka mahala paânziye Yahaya koza, akikala nopare. ⁴¹ Wanu wengi wawenye wakija kwake iye, wakamba: “Yahaya aatendire alama anta mamoja, fala piya vyaambire kuhusu eyu mwananlume-yu vyakweli!” ⁴² Basi nokurekure, wanu wengi wawenye wankubali Insa.

Alama yasaba yolota vyaári Insa: anfulula Lazaru ka wafwi

11 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Lazaru ákiwa nlwere. Iye kwawo kúkiwa Betaniya, kaya yawákikalanga Mariyam na Marta nduye. ² Mariyam noire âmmiminire sheru Mwenye, ânfuture mmaulu na nywiri zake ire, nlumbuwe wakwitiwa Lazaru ndi ákiwa nlwere. ³ Basi walumbuze ware watumiza kumwambira Insa: “Mwenye, waumpenda uwe-yo kuno umpata ulwere.” ⁴ Fala Insa paasikire javire, akamba: “Ewo ulwere-wo mwinsho wake siyo kufwa ila wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya ulwere-wo atukuziwe Mwana wa Mwenyezimungu.”

⁵ Sambu, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye pamoja na nlumbwawo Lazaru. ⁶ Kwa javyo, paasikire habari yakuwa Lazaru nlwere, Insa akikala tena suku mbiri kaákiwa nokure. ⁷ Ikisa akiwambira wanafunzi wake: “Tukeni tiludire tena Yudeya.” ⁸ Wanafunzi ware wakimwambira: “We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-nozizi noko wákisaka kukupanja na mawe, sambu uludira kuka tena noko mwaja?” ⁹ Insa akiwajibu: “Kutwa iwa nawo ora kumi na mbiri, sikweli? Mwenyé kwenenda nsana aakwakula, konta awona nuru íri kumwarika mulumwen-

† Kigeregu: “Akwingira, alawa, na apata cakurya.” †† Jambo-ri anzima yake ikiwa kukumbukira suku yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya. ‡ Ona Zaburi 82:6.

gu-mu. ¹⁰ Fala mwenyé kwenenda usiku akwakula konta aana nuru." ¹¹ Bandi yakusowera evyo vinu-vyo, akiwambira: "Rafiki yetu Lazaru kalala, fala omi nukuka nikanlamuse." ¹² Wanafunzi wake wakinjibu: "Mwenye, ikiwa kankulala basi, anusurika." ¹³ Kusema kweli, usowezi wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa, fala wanafunzi wake ware wakidaniza kuwa asowera kuhusu kulala usingizi tu basi. ¹⁴ Ndimana, Insa akiwambira baina, akamba: "Lazaru kafwa. ¹⁵ Fala kwa ajili yenu umwe, niwa radi kuwa eko kaári-ko atiri pamoja, ipate mwamini. Ila epa, tukeni tikammone." ¹⁶ Basi Tamimu (atapiriwe zina ra "Masa") akiwambira wanafunzi wenziwe: "Tukeni novyo, tikafwe naye pamoja."

¹⁷ Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga, zipitire suku nne tangu kuzikiwa kwake. ¹⁸ Betaniya kúkiwa karibu ya Yerusalemu, kitambo ca kilométuru natu. ¹⁹ Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta kuwani matanga a nlumbwawo. ²⁰ Kwa javyo Marta, paasikire kuwa Insa kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala Mariyamu kabaki ukaya. ²¹ Marta, paasimanane na Insa, kamwambira: "Mwenye, unawepo, nlumbwangu angari kufwa. ²² Fala omi nukwijiwa kuwa caulebela conse ka Mwenyezimungu, iye akupa." ²³ Insa akimwambira: "Nlumbuwo-yo afufuka hai." ²⁴ Marta akinjibu: "Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai pawaja kufufuka wanu suku ya mwinsho wa ulumwengu." ²⁵ Insa akimwambira: "Omi ndi kufufuka kawenye na mainsha. Anta munu-yo afwe, akinikubali omi, ainshi. ²⁶ Wenye piya kuinshi kuno wakinikubali omi, kweli-kwelini awafwa tena. Uwe ukubali javyo?" ²⁷ Iye akinjibu: "Aye Mwenye, omi nikubali kuwa uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu, ire ája mulumwengu-mu."

²⁸ Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye Mariyamu. Akimwambira kiriziu: "Mwanlimu ire kawapo, kankukwita!" ²⁹ Mariyamu nakusikira javire, akilamuka upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.

³⁰ Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa nopare pawasimanane na Marta pare. ³¹ Kwa javyo, Mayahudi wakinyamaza Mariyamu nnyumba mure ware, pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-upesi, wakifulata. Ewo wakidaniza kuwa kankuka kukaburi kurira. ³² Mariyamu nakufika paákiwa Insa pare, nakummona, akingwirira mmaulu akamba: "Mwenye, unawepo nlumbwangu angari kufwa." ³³ Insa nakummona Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimpereka ware newo novyo wakirira †, iye akikafilika pakulu nkati ya roho yake, akiwawonera utungu, ³⁴ akamba: "Maiti-yo mutula ndepi?"

Ewo wakimwambira: "Mwenye, tuke ukawone." ³⁵ Insa akimpakatika masozi pakata-pakata-pakata. ³⁶ Kwa javyo, Mayahudi wakanza kwambirana watupu: "Mmoneni namuna vyaakimpenda!" ³⁷ Fala wengine wakambirana watupu: "Níkamba noyu-yu ndi amponese munu sawona ire. Epa itakuwa angari kutenda kinu kimojawapo Lazaru asifwe?"

³⁸ Ikisa Insa kwa mara nyengine tena akiuzunika, akuka mpaka kukaburi. Noro kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo riwe rikulu riziwiriwa panryango. ³⁹ Insa akiwatuma wanu wamojawapo nopare: "Lavyani riwe-ri."

Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: "Mwenye, iye anuha kituti pé, konta tangu akizikiwa rero suku nne." ⁴⁰ Insa akimwambira: "Omi sukwambire kuwa ukinamini, ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?"

⁴¹ Basi, wakipiringisira panja riwe rire. Insa akinang'aniza julu binguni, akamba: "Baba, nukushukuru konta kunisikira. ⁴² Omi nukwijiwa kuwa daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu wengi wári epa-wa nisowera, ipate wakubali kuwa uwe ndi unipereke." ⁴³ Bandi yakusowera javire, Insa akikuwa pakulu, akita: "Lazaru! Lawira panja-pa!" ⁴⁴ Áfwire ire akilawira panja, akafiniwe na vipande vya kafani mmaulu na mmakono, pamoja na kafani yaavaziwe kumaso. Insa akiwambira: "Mpambureni, mumwase oke!"

Mpango wa kumulaya Insa

⁴⁵ Ndimana, Mayahudi wengi wâjire ka Mariyamu, wawona vinu vyaatendire Insa vire, newo wakinkubali. ⁴⁶ Fala wengine ware woka ka Mafarizeu, wawereza vyaakunishe Insa vire. ⁴⁷ Kwa javyo wakulungwa wa dini na Mafarizeu ware wakijumana Baraza ya Milandu ††, wakidairi: "Epa titende mwaja? Kamana mwananlume-yu kankutenda alama nyingi za maajuza! ⁴⁸ Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya wanu wankubali. Mwinsho, waRoma wadangula Nyumba yetu Takatifu na watifuja inti yetu-yi!" ⁴⁹ Fala mmoja wawo wakwitiwa Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwambira: "Umwe amweririwa kinu cisaka kuwa conse! ⁵⁰ Amuwona kuwa ndi vyema kwenu umwe kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu, koliko kudanguka inti nzi-ma?" ⁵¹ Kayafa vyaasowere vire aákidanzira, fala kwa kuwa noure mwaka ure ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini, iye kabushuru kuwa Insa akufwa kwa faida ya kabila ya Mayahudi. ⁵² Visitoshe, aafwa kwa faida ya Mayahudi tu basi fala ipate awajumulanise piya wana wa Mwenyezimungu watawanyikane, wawe kinu kimoja. ⁵³ Basi, mwanzo wa noire suku ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda mpango wakumulaya Insa. ⁵⁴ Ndimana Insa aákenenda akiriwonesha na Mayahudi, ila kalawa akukirira upande mmoja karibu ya langa, kaya yakwitiwa Efraimu. Akikala noko pamoja na wanafunzi wake.

† Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu. †† "Baraza" mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi.

⁵⁵ Sambu, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu. Wanu wengi walawa nozire inti zire, wakikwera waku-ka Yerusalemu ipate wakaswafiwe kábula ya Pashukwa. ⁵⁶ Ewo wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu wákipepo nNyumba Takatifu mure: “Muwonaja? Iye aaja kusherehe kuno?” ⁵⁷ Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu wâwatuma wanu, wakiwambira javi: “Munu mmojawapo akijiwa paari Insa, aje atambire tikanfunge.”

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

12 Suku sita kábula ya sherehe yakwitiwa Pashukwa, Insa akija Betaniya kaákikalanga Lazaru, noire mwananlume afufuriwe na Insa ka wafwi ire. ² Kwa javyo wantengezera Insa cakurya maalumu. Marta akiwaudumu, Lazaru neye ákiwa pamoja na wanu wekare warinamire pansu nawo Insa wakirya ware. ³ Basi, Mariyamu akitwala numba ya nusu lituru ya sheru mmoja gali sana ya maluwa maalumu a kunuwira. Sheru ire akimmimira Insa mmaulu na akinfuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure piya mukuwira sheru dindeee. ⁴ Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja wawo nkati ya wanafunzi wa Insa, (mwinshoni ajire akinzungunuka, akimpereka ka maadui), iye akamba: ⁵ “Eyi sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya jarajara miya natu † wakipewa masikini. Sababuni?” ⁶ Iye cimwambise javyo, aiwere sababu ya kuwashugulika masikini, ila kwa kuwa ákiwa mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa wanafunzi wenziwe, na wakati mwengine ákiwanga akitendera mashuguli ake. ⁷ Insa akijibu: “Mwaseni, caatendire-co ndi kutengeza ka mazishi angu. ⁸ Daima-zi masikini muwa pamoja nawo, falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

⁹ Mayahudi wengi pawejiwe kuwa Insa kawa kure, wakilawa wakuka noko. Ewo awokire kummona Insa basi, fala woka kummona novyo Lazaru, ire áfufuriwe na Insa ka wafwi. ¹⁰ Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda mpango na Lazaru ire novyo wamulaye, ¹¹ konta kwa sababu ya maajuzi ankurire Lazaru, Mayahudi wengi wakilawa ndaraja mwawo wakinkubali Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

¹² Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa, wasikira kuwa Insa kankuja Yerusalemu. ¹³ Kwa javyo, wakisinja makuti a mitende, wakisukula, wakilawa, wakipita wakimmwinza, kuno wakibiya kilulu lu-lu-lu wakamba:

“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola, nfalume wa Iziraeli!”

¹⁴ Insa akisingana kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna kamba vyayândikiwe:

¹⁵ “Usope, mwana wa Ziyoni ††.
Onani, nfalume wenu kankuja,
ampandire kaburu katoto!”

¹⁶ Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe mana ake. Fala bandi ya Insa kutwariwa kukisiwa binguni, ewo wakumbukira kuwa evi vinu-vi vyaândikiwa kuhusu iye, na novyo-novyonu ndi vyaawankunishie iye. ¹⁷ Wanu wâkiwa pamoja na Insa pawakimwita Lazaru kukaburi, akinfufula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi kuhusu iye. ¹⁸ Wanu wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama ire, ndimana walawa kuka kummona Insa. ¹⁹ Kwa javyo, Mafarizeu wakambirana watupu: “Epa, atiri kukidiri kutenda kinu tena. Onani ulumwengu nzi-ma-wu wankufulata neye!”

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wansakula Insa

²⁰ Sambu, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya Pashukwa, wákijawapo Sawari-Mayahudi wamojawapo. ²¹ Ewo wakimukira Filipi wa Betisaida ya Galileya, wakinlebeli javi: “Mwenye, tisakula tiwonane naye Insa.” ²² Filipi akuka akimwambira Andere vyawalebele vire, wo-wawiri wakuka wakimwambira Insa. ²³ Insa akiwajibu, akamba: “Epa ufika wakati wakutukuziwa ‡ Binadamu wa Binguni. ²⁴ Nukwambirani kweli, mbeyu ikitowa kufifiriwa pansu ikifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikififiriwa ikifwa, ikupa visumo vingi vyawenye. ²⁵ Mwenyé kupenda mainsha ake, apoteza mainsha-yo. Munu saapenda mainsha ake mulumwengu-mu, mainsha-yo ariturira milele. ²⁶ Ikiwa munu mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi anifulate omi. Mahala paniwa omi, ntumisi wangu akuwa nopo. Mwenyé kunitumika onse, na Baba wangu neye ansifu.”

† Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima. †† “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu. ‡ Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake.

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

²⁷ Insa akizidi kuwambira: “Epa sambi roho yangu iuzunika, nambe mwaja? Nambe: ‘Baba, ninusuru ewu wakati-wu? Noci ndi canijirire ewu wakati-wu. ²⁸ Baba, olota utukufu wa zina rako!”

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi: “Omi nîtukuzi, na nizidi kutukuzi tena.” ²⁹ Wanu wâkiwapo nopare ware, pawasikire noire shauti ire, wengine wakamba: “Eko kudidima!” Wengine wakamba: “Eyo laika kasowera naye.” ³⁰ Insa akiwambira: “Eyi shauti-yi aisikirikane kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. ³¹ Epa sambi ufika wakati wakulamuriwa ulumwengu-wu. Nfalume wa mulumwengu-mu † akwefyeriwa panja sambipa. ³² Omi, panisaka kulamusiwa †† pansalaba julu ya ardhi, niwavuta wanu piya waje kwangu.” ³³ Iye kasowera javyo kolota namuna ya kifo cikija kunsingana.

³⁴ Wanu ware wakinjibu: “Shariya zetu zisema kuwa Almasihi ainshi milele. Uwe ukwamba kuwa Binadamu ibidi alamusiwe pansalaba. Mwaja? Noyo Binadamu-yo nani?” ³⁵ Insa akiwajibu: “Kwa wakati ntoto, iwapo nuru kati yenu. Enendani pamuri na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni. Ire enénda pakisi onse ejiwa koka. ³⁶ Pamuri na nuru-pa, aminini nuru-yo nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa nuru.” Insa pesire kusowera javire, akilawa akuka akirifisa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

³⁷ Ingawa akitenda alama nyingi mbere yawo, fala ewo wankuzidi kutowa kunkubali. ³⁸ Vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire nabii Izaya ‡ akamba javi:

“Mola, akubalire habari zetu nani?

Uwezo wa Mola †† kafafanuririwa nani?”

³⁹ Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kamana Izaya kereza mahala pengine ††:

⁴⁰ “Ewo wafungiwa maso awo ipate wasiwone, watenziwa myoyo yawo kuwa migumu ipate wasereriwe.

Siwera javyo,

ewo nanga waludi waja kwangu,

nomi nanga niwaponesi” amba ndi Mola.

⁴¹ Izaya ††† kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na kasowera kuhusu iye. ⁴² Novyo-sivyo, ingawa walawirira wakulungwa wa Mayahudi wengi wakunkubali Insa. Fala awakisema baina kwa kuwa wakiwopa Mafarizeu wasiwatuwise ndaraja ra sinagoga. ⁴³ Kusema kweli, wakipendeleza kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na Mwenyezimungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

⁴⁴ Ikisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: “Anikúbali omi onse, asinikubali omi basi, na ankubali novyo anipereke omi-yo. ⁴⁵ Aniwóna omi onse, ammona novyo anipereke omi. ⁴⁶ Omi nija kuwa nuru ya mulumwengu-mu ipate piya anikúbali onse asikare nkisi. ⁴⁷ Ikiwa munu mmojawapo kasikira habari zangu, akitowa kufulata, omi sinlamula. Kamana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila nija kuwavusha. ⁴⁸ Anikátala onse akitowa kupokerera usemi wangu, kawapo mwenyé kunlamula iye. Usemi wanisowere, nowo ndi usaka kunlamula suku ya Kiyama. ⁴⁹ Kamana omi sisowere kwa mamulaka angu mwaneyewe, ila Baba anipereke ndi anamúru canamba na canereza. ⁵⁰ Na omi nukwijiwa kuwa ámuri yake ndi itipa mainsha a milele. Basi, Baba canambira omi, noco ndi canisowera.”

Insa awosa maulu wanafunzi wake

13 Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa kuwa uwa karibu wakati wakwasa ulumwengu-wu kuka ka Baba wake. Iye kâwapenda wanafunzi mulumwengu-mu, na kawapenda mpaka mwinsho. ² Usiku paakirya, Ibilisi kâgilibu futi moyo wa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti, kummwazira Insa kunzungunuka. ³ Insa ákijiwa kuwa Baba wake vinu piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa kuwa kalawa ka Mwenyezimungu, na aludira ka Mwenyezimungu noko. ⁴ Ndimana pawakirya pare akilamuka, akivula anzu yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno ††, ⁵ akimiminira maji mbasiya, akanza kuwosa maulu wanafunzi wake, akiwafuta na nkumi warizingirize ure.

⁶ Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi: “Mwenye, maulu angu munosa?” ⁷ Insa akinjibu, akamba: “Uwe eci canukutenda-ci awereriwa sambipa, ila airini ukuja kwereriwa.” ⁸ Peduru akinjibu: “Tii! Anta suku moja umwe amunosa omi maulu!”

† “Nfalume wa mulumwengu-mu” ndi Ibilisi. †† “Kulamusiwa” julu ya kugomezeriwa. ‡ Ona Izaya 53:1. †† Kigeregu: “makono a Mola”. †† Ona Izaya 6:10. ††† Ona Izaya 6:1-3. ††† “Nkiuno” ndi nfano wa ntwana.

Insa akinjibu: “Kamba sukosire, basi aúri mwanafunzi wangu. †⁹ Ndimana, Ansumani Peduru akinlebelala akamba: “Kwa javyo, Mwenye, musinose mau lu basi, nose novyo mmakono na nkiswa.”¹⁰ Insa akinjibu: “Owire onse acibakire kinu cengine awe swafi ila ose mau lu tu basi. Umwe piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi.”

¹¹ Kamana akimwijiwa munu asaka kunzungunuka, ndimana akamba: “Amuri swafi piya.”

¹² Pesire kuwosa mau lu awo, akitwala anzu yake akivala, akikala, akiwadairi: “Umwe canukutendireni sambipa-ci, mwijiwa mana ake?”¹³ Umwe munita ‘Mwanlimu’ na ‘Mwenye’. Muwa nawo shariya konta ndi caniri.

¹⁴ Basi, ikiwa omi niwa Mwanlimu na Mwenye wenu, nukoseni mau lu, na umwe noyo mujuzi mosane mau lu watupu. ††¹⁵ Kamana omi nukoloterani nfano. Kamba vyanitendire omi, na umwe mutende novyo. ¹⁶ Omi nukwambirani kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda ubora mwenye wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire iye. ¹⁷ Ikiwa mukwijiwa kuwa ndi javyo, na mukifulata novyo-novyoni, heri kwenu umwe!

¹⁸ Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwejiwa sana-sana waniwatondore. Fala Mandiko ‡ ajuzi kutimizwa vyaamba: ‘Munu atafune nkate wangu kanipindikira ††.’¹⁹ Evi nukwambirani sambipa savinamba kukuna, ipate pavija kukuna, mukubali kuwa omi nanawo zina ra Mwenyezimungu ††. ²⁰ Nukwambirani kweli kuwa ampokérera wanimpereka onse, kanipokerera omi, na novyo anipokérera omi onse kampokerera anipereke omi.”

Insa akwijiwa savinakuna kuwa aperekiwa ka maaduwi

²¹ Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafilika pakulu roho yake, akitangaza baina, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa umwe mmojawapo anizungunuka.”²² Wanafunzi wake ware wanza kunang’anizana watupu, awakereriwa munu waári kumwamba. ²³ Upande wa Insa kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda pakulu, kenamira upande wa Insa. ²⁴ Kwa javyo, Ansumani Peduru akintendera alama andairi Insa mununi waari kumwamba. ²⁵ Basi mwanafunzi ire akimwinamira pakifuwa Insa, akindairi: “Mwenye, ndi wepi-pa?”²⁶ Insa akijibu: “Ndi noyo wanisaka kutwala nkate nikitoweza munsuzi nikimpa.” Basi akimeya nkate, akitoweza munsuzi, akimpa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. ²⁷ Bandi yakupokerera nkate ure, Shetwani akimwingira. Sambipa Insa akimwambira: “Causaka kutenda conse, tenda upesi.”²⁸ Fala wenziwe wékare nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire javire. ²⁹ Kwa kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku wa wanafunzi, wengine wakidaniza kuwa Insa kantuma Yuda kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au kantuma akawape masikini kinu kimojawapo. ³⁰ Yuda nakupokerera nkate ure, kwa mpunde noure akilawa. Nepo úkiwa usiku.

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipya

³¹ Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: “Epa sambipa katukuziwa Binadamu wa Binguni. Na julu yake, Mwenyezimungu apata kutukuziwa. ³² Ikiwa Mwenyezimungu katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza ††, na antukuza kwa mpunde noure. ³³ Wanangu, omi niwa pamoja namwe suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula, fala nukwambirani kamba vyaniwambire Mayahudi: ‘Kanuka omi, umwe amufika. †††³⁴ Nankukupani ámuri nyipya: pendanani, munu na mwenziwe. Kwa namuna kamba omi vyanukupendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwenziwe. ³⁵ Basi umwe, mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi wangu wakwijiwikana na wanu piya.”³⁶ Ansumani Peduru kandairi Insa: “Mwenye, ukuka ndepi?” Insa akinjibu: “Kanuka-ko, umwe-po amunifulata sambipa, fala airini munifulata.”³⁷ Peduru akindairi: “Mwenye, canitowa kukifulata sambipa kinani? Omi niwa tayari kupereka mainsha angu kwa sababu yako!”³⁸ Insa akinjibu: “Mainsha ako upereka kwa sababu yangu omi? Nukwambira kweli kuwa aawika kokoriko saunikanire mara natu.”

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

14 Insa kawambira wanafunzi wake: “Musiuzunike mmyoyo yenu! Mwaminini Mwenyezimungu na munamini nomi novyo. ² Ka Baba awápo mamburo mengi awenye. Singari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafitirani mamburo. ³ Ikiwa nuka nukukutafitirani mamburo, niludi, nukuja kukutwalani ipate panuka kwikala omi, nomwe mukekare nopo. ⁴ Umwe mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko.”⁵ Tamimu kandairi: “Mwenye, ofwe atijiwa kauka. Sambipa, tikwijiwa njira ya mahala kauka-ko mwaja?”⁶ Insa akinjibu javi: “Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka Baba sairi julu yangu omi. ⁷ Ikiwa munijiwa omi, mukuja kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo wa sambipa, mumwijiwa na mummona.”

† Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalaba) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake. †† Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwenziwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwenziwe. Ona 15:13. ‡ Ona Zaburi 41:9. †† Kigeregu: “kalamusa kinyung’unyu cake”, mana ake “nténda meema maripo ake moto”. †† Kigeregu: “mukubali kuwa ‘Omi ndiye’. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu.” ††† “Antukuza” mana ake epa akolota utukufu wake. †††† Ona 7:33-34.

⁸ Filipi akimwambira Insa: “Mwenye, tolotere Baba wawenye-yo tu, vititosha.” ⁹ Insa akiwajibu: “Filipi, omi niwa pamoja namwe suku nyingi zawenye. Aunijiwa? Aniwónire onse kammona Baba. Sambu mwambaja: ‘Tolotere Baba?’ ¹⁰ Amwamini kuwa nilungana na Baba, na Baba kalungana nami? Usemi wanukwambirani-wu, sisowera kwa mamulaka angu mwaneyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi anitendesha kazi zake. ¹¹ Kubalini kuwa omi nilungana na Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa javyo, kubalini kwa sababu ya kazi zanitenda zawenye. ¹² Nukwambirani kweli kuwa mwenyé kunikubali omi onse, atenda novyo piya vyanitenda omi. Kusema kweli, atenda vyakupunda evi, konta omi nankuka ka Baba. ¹³ Camulebela kwa zina rangu conse, nukutenderani noco ipate Baba atukuziwe julu ya Mwana. ¹⁴ Mukinilebela † kinu kimojawapo kwa zina rangu, omi nukutenderani.”

Tamaa ya Roho Takatifu

¹⁵ Insa akizidi kusowera: “Mukinipenda, mifulata ámuri zangu. ¹⁶ Nomi nukuja kunlebelala Baba, na iye akwisirani Mmashauri mwengine, muwe naye daima milele. ¹⁷ Iye ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mulumwengu-mu awakidiri kumpokerera, konta awammona wala awamwijiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja nomwe na akuwa nnomwe.

¹⁸ Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu umwe. ¹⁹ Ubaki wakati aba, wanu wa mulumwengu-mu awaniwona tena, ila umwe omi muniwona. Kwa kuwa omi nankuinshi, nomwe novyo mukuja kuinshi. ²⁰ Noyo suku-yo ndi yamusaka kwijiwa kuwa omi nilungana na Baba, umwe mulungana nomi, na omi nilungana nomwe. ²¹ Ejiwa ámuri zangu kuno akifulata ndi anipenda omi. Anipenda omi apendiwa na Baba wangu, nomi novyo nimpenda, nirifafanula mbere yake.” ²² Yuda (sairi ire Yuda Shikariyoti ire) akidairi akamba: “Mwenye, utifafanurira ofwe tu basi, uwasa wanu wa mulumwengu, mwaja?” ²³ Insa akinjibu akamba: “Anipenda onse afulata usemi wangu. Noyo munu-yo Baba wangu ampenda. Nomi na Baba timwisukira, tiinshi naye pamoja. ²⁴ Sanipenda omi onse afulata usemi wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila wa Baba anipereke omi.

²⁵ Vyanisowera-vi nukwambirani patiwanga onse omi nnomwe. ²⁶ Fala Mmashauri, Roho Takatifu, asaka kuperekiwa na Baba kwa zina rangu, iye akuja kukufundani vinu piya, akukumbusirani vinu piya vyanukwambireni. ²⁷ Nukwasirani salama. Salama yangu nukupani umwe. Sukupani kamba ulumwengu vyaumpa munu salama. Musifazaike mmyoyo mwenu wala musope kinu. ²⁸ Umwe musikira vyanukwambireni kuwa nukuka, ikisa nukuja kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa radi pakulu, konta nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi omi. ²⁹ Epa sambu, nukwambirani evi savinamba kukuna, ipate vikija vikikuna, muje mukubali. ³⁰ Wala sisowere namwe tena vinu vingi, konta mwenyé kutawala ulumwengu-wu †† kankuja. Iye aana uwezo mmojawapo julu yangu, ³¹ fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba. Basi epa lamukani, tuke vyetu.”

Insa ndi nzabibu wakweli

15 Insa kaamba: “Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba wangu ndi nrimi. ² Piya vitambi vyangu savípa, iye alavya. Piya vitambi vyakupa, iye asinja vyakumiliya ipate vizidi kuupa sana. ³ Epa sambu, umwe muwa swafi, kwa sababu ya usemi wanukwambireni. ⁴ Lunganani nami, na omi nilungane namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe sacilungane na muti, na umwe ndi novyo. Ikiwa amulungane nomi, amupa. ⁵ Omi ndi nzabibu, umwe muwa vitambi. Ire alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo akupa visumo vingi, kamana bila omi amukidiri kutenda kinu. ⁶ Ikiwa munu aalungane nami, iye akwefiwa kunundu kamba kitambi, akumiliya. Ikisa vitambi vikusanyiwa, vikwefiwa pamoto, vilungula. ⁷ Umwe mukikala nkati yangu na mikitula usemi wangu, mulebela camusaka conse, cikukuna noco. ⁸ Kwa namuna-yi Baba wangu atukuziwa, julu ya umwe visumo vingi vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa wanafunzi wangu. ⁹ Kamba vyaanitendire Baba wangu, na omi ndi vyanukupendireni novyo. Ikalani na pendo rangu. ¹⁰ Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo rangu, kamba omi vyanifulata ámuri za Baba wangu, nikikala nkati ya pendo rake. ¹¹ Evi vinu-vi nukwambirani ipate radi yangu iwe nkati yenu, na radi yenu-yo itimu nfululu.

¹² Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwenziwe kamba vyanukupendireni. ¹³ Aapo munu wakuwa nawo pendo pakulu koliko wakupereka mainsha ake kwa ajili ya marafiki zake. ¹⁴ Umwe mukitenda vyanukwamuruni omi, mukuwa marafiki zangu. ¹⁵ Sukwitani tena watumisi, konta ntumisi ejiwa caatenda mwenye wake. Ila, nukwitani marafiki zangu, kamana piya vyaanambira Baba wangu, nomwe nukwambirani. ¹⁶ Umwe amunitondore omi, ila omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke muwe kamba vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare daima, ipate camunlebelala Baba conse, kwa zina rangu, iye akupeni. ¹⁷ Eci ndi canukwamuruni: mupendane munu na mwenziwe.”

† Au: “Mukilebela”. †† “Mwenyé kutawala ulumwengu-wu” ndi Ibilisi.

Kwina ka wanu wa mulumwengu

¹⁸ “Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa wanza kunina omi. ¹⁹ Munawa wa mulumwengu-mu, wanu wa mulumwengu-mu nanga wakupendani kamba wenziwawo. Fala kwa kuwa amuri wa mulumwengu-mu ila nukutondolani mulumwengu, ndimana wakwinani. ²⁰ Kumbukirani vyanukwambireni: aapo ntumisi anta mmoja bora koliko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata omi, nomwe novyo wakulumbatani. Ikiwa wafulata vyanifunda omi, wafulata novyo vyamufunda umwe. ²¹ Evyo vitendo-vyo ewo wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta awamwijiwa anipereke omi. ²² Inawa sijire nikiwambira, awangari kuwa na dambi. Fala sambi ewo awana namuna yakujibu kuhusu dambi zawo. ²³ Anína omi onse, na Baba wangu amwina novyo. ²⁴ Ikiwa mbere yawo sitendire vinu vyakutajabisa vyakuwa tangu anátenda munu mwengine, ewo awangari kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona vyanitendire, novyo-sivyo wanina omi pamoja na Baba wangu. ²⁵ Falakini evi vikijuzi vikune ipate vitimiziwe vyaândikiwe nkati ya shariya † yawo javi:

‘Waniwinda bila sababu.’

²⁶ Fala paasaka kuja kwenu Mmashauri, wanisaka kukuperekerani kulawa ka Baba, Roho ya ukweli †† kulawa ka Baba, iye akuja kulavya ushahidi kuhusu caniri omi. ²⁷ Nomwe novyo, lavyani ushahidi konta múkiwa nomi tangu mwanzo.”

16 “Omi piya-vi nukwambirani ipate musije kunitipuka. ² Umwe mukuja kutuwisiwa mmasinagoga. Kwa ukweli, ukuja kufika wakati wakuwa mwenyé kukuulayani adanizira kuwa kankuntumika Mwenyezimungu. ³ Wakuja kutenda javyo konta awamwijiwe Baba wala omi awanijiwa. ⁴ Fala omi nukwambirani piya-vi ipate wakanza kulawirira, mukumbukire kuwa ndi noci cákitambiranga.”

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: “Umwe pamwanzire kunifulata, vinu-vi sukwambireni konta omi níkiwa nomwe. ⁵ Fala epa sambi nankuka ka ire anipéreke omi. Kati yenu aapo anta mmoja-pa wakunidairi: ‘Kwankuka ndepi?’ ⁶ Fala kwa kuwa nukwambirani javi, myoyo yenu ijala uzuni. ⁷ Novyo-sivyo nukwambirani kweli, vyema kwenu umwe nilawe. Kamana, ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukirani. Ila omi nukuka vyangu, iye nukuperekerani. ⁸ Iye paasaka kwisuka, akuja kuwakubalisa wanu wa mulumwengu kuhusu ukweli wa mambo a dambi, na a shariya, na a hukumu: ⁹ kuhusu dambi konta awanikubali omi; ¹⁰ kuhusu shariya konta omi nukuka ka Baba ‡, umwe amuniwona tena; ¹¹ na kuhusu kuhukumu konta ataware mulumwengu-mu, iye kesa kuhukumiwa futi.

¹² Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa sambi-pa amuhitamili kusikiriza. ¹³ Ila Roho wa ukweli paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani mwereriwe ukweli piya. Iye aaja kusowera kwa mamulaka ake mwanayewe, ila vyaaja kusikira, akuja kusowera, na kukwerezani vinu víja kukuna. ¹⁴ Iye omi akuja kunitukuza, kamana akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe. ¹⁵ Piya vyaári nawo Baba, vyangu omi. Ndimana namba kuwa Roho Takatifu akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe.”

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

¹⁶ Ikisa Insa akamba: “Kwa muda ntoto javi, amuniwona tena. Ikisa kwa muda ntoto ††, muniwona tena.” ¹⁷ Wanafunzi wake wengine wakanza kudairiyana watupu: “Noci catambira-ci kinani? ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto, muniwona tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka ka Baba’, mana ake kinani?” ¹⁸ Kwa javyo, wakamba: “Pambire ‘muda ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” ¹⁹ Insa kejiwa kuwa ewo wasaka wandairi, ndimana akiwambira: “Umwe mwankudairiyana watupu konta namba: ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona tena.’ Sinovyo? ²⁰ Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kurishuku, fala wanu mulumwengu-mu wakuwa radi. Umwe muuzunika, fala kuuzunika kwenu kukuja kuwa radi yenu. ²¹ Mwanamuka akiwa kulupenu auzunika konta ufika wakati wake wakutabika. Fala akimpongola mwanawe, aakumbukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa sababu kampongola mwana mulumwengu-mu. ²² Ndi kamba umwe novyo: epa sambi muwa nawo uzuni, fala nukuja kukuwonani tena, na mukuja kuwa radi pakulu mmyoyo mwenu. Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. ²³ Noyo suku-yo, aisakikana kunidairi kinu. Omi nukwambirani kweli kuwa piya vyamunlebelaba Baba kwa zina rangu, iye akupani. ²⁴ Mpaka sambi-pa, amunamba kunlebelaba anta kinu kwa zina rangu. Lebelani mupata, ipate radi yenu itimu nfululu.

† Ona Zaburi 35:19, 69:4. †† Ona 14:17. ‡ Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota kuwa wanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya. †† Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

²⁵ Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku karibu, nukwasa kukwambirani namuna-yo, ila nukwambirani baina kuhusu Baba. ²⁶ Noyo suku-yo, mukuja kunlebeli kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka kukulebelelani ka Baba kwa fadili yenu, ²⁷ kamana Baba mwananyewe akupendani, kwa kuwa munipenda na mukubali kuwa omi nilawa ka Mwenyezimungu. ²⁸ Omi nilawa ka Baba, nija mulumwengu-mu. Sambipa, nukwasa ulumwengu-wu, niludira ka Baba."

²⁹ Wanafunzi wake wakimwambira: "Epa sambi kwankutambira baina, auri kutambira kwa mifano. ³⁰ Sambitukwijiwa kuwa vinu piya ukwijiwa, aunsakula muni kukudairi kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini kuwa uwe kulawa ka Mwenyezimungu." ³¹ Insa akiwajibu: "Epa sambi mwankwamini? ³² Sikirizani! Ikuja kufika suku, na epa ifika futi, piya-mwe mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-kwake, munasa yeka yangu. Fala omi siri yeka, konta Baba kawa pamoja nami. ³³ Evi vinu-vi nukwambirani ipate, kwa kuwa mulungana nomi, muwe na sala-ma. Mulumwengu-mu muwa nawo mashaka, fala rimbisani myoyo yenu. Omi nishinda mulumwengu-mu!"

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

17 Insa, pesire kusowera javire, akinang'aniza julu, akamba:
 "Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate Mwanawo akutukuze uwe, ² kwa kuwa kungabizi iye mamulaka julu ya wanu piya, awape mainsha a milele kwa ware piya waungabizire. ³ Mainsha a milele ndi-ya javi: wakwijiwe uwe, Nlungu mmoja tu basi wa ukweli, na wamwijiwe ire waumpereke, Insa Almasihi. ⁴ Omi nukutukuzi mulumwengu-mu, nitimiza kazi zaunamurire kutenda. ⁵ Basi Baba, pauri nopo, nitukuze na utukufu waniwere nawo pamoja nawe kabula ya kumba duniya."

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

⁶ Insa kazidi kutenda duwa, akamba:

"Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi, niwolotera kweli-kwelini uwe cauri. Ewo wakiwa wako, ukinigabizi omi, na ewo wankufulata usemi wako. ⁷ Epa sambi ewo wakwijiwa kuwa piya vyaunipere vilawa mmakono mwako. ⁸ Kamana habari zaunambire omi, niwambira, newo wapokerera. Ewo walawirira kwijiwa kwa ukweli kuwa nilawa kwako, wakubali kuwa uwe ndi unipereke omi. ⁹ Omi niwalebelela duwa ewo. Siwalebelela wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire konta ewo ndi wako. ¹⁰ Vyangi omi piya, vyako uwe, na vyako, vyangu omi. Ndimana nitukuziwa julu yawo. ¹¹ Omi siri wa mulumwengu ila ewo wawa mulumwengu-mu, omi nankuja kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa zina rako waunipere omi-wa, ipate wawe na niya mmoja, kamba ofwe vyatiri na niya mmoja. ¹² Panikiwa pamoja newo, omi ewo nikiwasunga kwa zina rako raunipere omi. Omi niwasunga, na anta mmoja aapoteye safiri ire † andikiriwe kupoteya. Evi vikuna ipate vitimu vyaandikiwe mMandiko Matakatifu ††. ¹³ Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu, niwambira javi ipate radi ya niri nawo ewo itimu nfululu. ¹⁴ Omi niwereza wanafunzi wangu usemi wako. Wanu wa mulumwengu wawena, konta wanafunzi-wo siwo wa mulumwengu-mu kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa mulumwengu-mu. ¹⁵ Omi sukulebela kuwa ewo uwalavye mulumwengu-mu, fala nukulebela uwakengere mmakono mwa Mbaya ‡.

¹⁶ Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa mulumwengu-mu. ¹⁷ Julu ya ukweli wa usemi wako, uwatenze utakatifu kukutumika. ¹⁸ Kamba uwe vyaunipereke omi mulumwengu, nomi ndi vyaniwapereke mulumwengu. ¹⁹ Kwa faida yawo, omi nirigabizi mmakono mwako kukutumika, ipate newo novyo warigabizi mmakono mwako kukutumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfulata

²⁰ Insa akizidi kutenda duwa, akamba:

"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela novyo ware waja kunamini kwa sababu ya usemi wawo. ²¹ Niwalebelela ipate piya wawe nawo umoja, kamba uwe Baba vyaulungane nomi, na omi vyanilungane nawe, newo novyo walungane nofwe ipate wanu wa mulumwengu-mu wakubali kuwa uwe ndi unipereke. ²² Utukufu waunipere omi ndi utukufu waniwapere ewo, ipate wawe na umoja kamba ofwe vyatiri na umoja, ²³ omi nilungana nawo na uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo ipate ewo wawe na umoja nfululu muni na mwenziwe, wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa uwe ndi unipereke, na wejiwe kuwa uwapenda wafulati wangu kamba vyaunipenda omi. ²⁴ Baba, ware waunigabizire omi, nisaka mahala paniwa omi, newo wawe nopo pamoja nomi, wawone utukufu wangu waunigabizire, konta uwe kunipenda saunomba duniya. ²⁵ Baba

† "Ire" mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. †† Ona Zaburi 41:9. ‡ "Mbaya" ndi Ibilisi.

mweny  shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu awakwijiwa, fala omi nukwijiwa, na ewo wakwijiwa kuwa uwe ndi unipereke. ²⁶ Omi n wejiwisa zina rako na nizidi kuwejiwisa, ipate pendo raunipendire omi riwe nkati yawo, na omi niwe nkati yawo.”

Kufungiwa ka Insa

18 Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wanafunzi wake, akiloka nrati wa Kedorini, akuka ng'ambu nyengine kaikiwapo bushtani. Insa na wanafunzi wake wakingira nomure. ² Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka akimpereka Insa, akijiwa mahala pare, konta Insa na wanafunzi wake wakijumananga nopare. ³ Kwa javyo, Yuda akilongoza kipinga kimoja ca masurudadu pamoja na minduna waper kiwe na wakulungwa wa dini na Mafarizeu, akuka pabushtani nopare. Ewo wakisukula myenge na kandiyeru pamoja na sulaha. ⁴ Insa, kwa kuwa akijiwa piya visaka kukuna, wanjirire ware akilawa akiwadairi: “Mwankusakula nani?” ⁵ Ewo wakinjibu: “Insa nNazareti.”

Insa akiwambira: “Ndumi.” Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka Insa, akiwapo nopare. ⁶ Paaw mbire “Ndumi”, ewo waludira kinyumanyuma, wakigwa pansu pi-pi-pi. ⁷ Kwa javyo, Insa akiwadairi tena upya: “Mwankun-sakula nani?”

Ewo wakamba: “Insa nNazareti.” ⁸ Insa akijibu: “Omi nukwambirani kuwa ndumi. Ikiwa mwankunisakula omi, ewa waseni woke vyawo.” ⁹ Insa kasowera javire ipate utimiziwe usemi wasowere iye akamba: “Wanu wau-nipere kuwasunga-wa awanamba kunipoteya anta mmoja.” ¹⁰ Ansumani Peduru akiwa nawo upanga, akisolola, akinduru ntumisi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono nriri. (Noyo ntumisi-yo zina rake akitiwa Malukuzi.) ¹¹ Basi Insa akimwambira Peduru: “Upanga wako-wo tula pa kiwa! Udaniza kuwa omi siri tayari kutabika nipate kutimiza vyaasaka Baba wangu? †”

¹² Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na minduna waper kiwe na Mayahudi ware wakinkola Insa, wakifunga. ¹³ Kwanza wakilongoza mpaka ka Anasi nkwee Kayafa. Nowo mwaka-wo Kayafa ndi awere nkulu wa wakulungwa wa dini. ¹⁴ Kayafa-yo ndi  nzire kuwambira wakulungwa wa Mayahudi kuwa: “Vyema kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu wengi.”

Kukana ka Peduru

¹⁵ Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi mwengine akinfulata novyo. Kwa kuwa mwanafunzi ire akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini, iye akingira pamoja na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini ire. ¹⁶ Fala Peduru kabaki panja, karibu ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini ire akuka akisowera na mwari amiri wa panryango, akimpitisa Peduru. ¹⁷ Mwari ire panryango pare akindairi Peduru: “Uwe novyo auri mwanafunzi wa eyu mwananlume-yu?” Iye akamba: “Iii, siiri!” ¹⁸ Wakati-wo ikizizima baridi pakulu futi, ndimana watumisi ware pamoja na minduna w we-sa moto wakizunguriza kota wemire. Basi, Peduru neye novyo akiwapo nopare kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

¹⁹ Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi Insa kuhusu wanafunzi wake na kuhusu kufunda kwake. ²⁰ Insa akinjibu: “Omi nikiwambiranga bila kuwafisa wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi nikiwafundanga mmasinagoga pamoja na nNyumba Takatifu mwawakijumana Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu ca siiri. ²¹ Basi, munidairi sababuni? Wadairini wanu w nisikire, ewo ndi wejiwa canambire.” ²² Insa pesire kwamba javire, nduna akiwa karibu naye akimwibiya kuno akamba: “Arri! Uwe unjibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?” ²³ Insa akinjibu: “Ikiwa nisowera caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowere caputu. Fala ikiwa nisowera sana, kunibiya sababuni?” ²⁴ Basi, Anasi akamuru kuwa Insa afungiwe makono novire, aperekiwe ka Kayafa nkulu wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

²⁵ Basi sambu, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu wengine wakindairi: “Uwe kuwa kundi ra wanafunzi wake, auri?”

Iye akikana, akamba: “Omi siiri!” ²⁶ Ntumisi mmoja wa nkulu wa walongozi wa dini akiwa nopare. Iye akiwa jamaa wa mwananlume  sinjiwe sikiro na Peduru ire. Iye akimwambira Peduru, akamba: “Omi nukuwona uri na Insa kubushtani, sinowe?” ²⁷ Basi, mara nyengine tena, Peduru akikana. Kwa mpunde noure, galu akiwika.

† Kigeregu: “Sinywa kikombe canimpa Baba?”

Insa mbere ya Pilatu

²⁸ Pakucere subuu namapema, wakintwala Insa nnyumba mwa Kayafa, wakuka naye kunyumba ya kifalume yaákikalanga guvinadoru. Fala awengire nnyumba mure konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wakiska kurya cakurya ca sherehe ya Pashukwa. ²⁹ Ndimana, Pilatu akilawira panja, akamba: "Kinu kibaya camummwene akitenda eyu mwananlume-yu ndi cepi?" ³⁰ Ewo wakinjibu, wakimwambira javi: "Inawa eyu aatendire kitendo kibaya, ofwe atingari kuja naye kwako." ³¹ Pilatu akiwajibu: "Basi, ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya yenu."

Mayahudi wakinjibu: "Ofwe atina mamulaka a kumulaya munu." ³² Evi vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire Insa kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

³³ Sambu, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume ire, akimwita Insa, akindairi: "Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?" ³⁴ Insa akijibu: "Vyaunidairi-vi uwe ndi úri kuwaza, au wawapo wakwambire kinu kimojawapo kuhusu omi?" ³⁵ Pilatu akijibu: "Udaniza kuwa omi niwa Yahudi? Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po ndi wanu wako nowo pamoja na wakulungwa wa dini. Uwe kukosa kinani?" ³⁶ Insa akamba: "Ufalume wangu siwo wa ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa ewu ulumwengu-wu, watumisi wangu nanga watenda vita, wasinipereke mmakono mwa Mayahudi. Fala ufalume wangu siwo wa ulumwengu-wu-pa." ³⁷ Ikisa Pilatu akindairi: "Sambu, epa kuwa nfalume?"

Insa akijibu: "Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume. Omi nipongoriwa na nija mulumwengu-mu ipate nilavye ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye ukweli wasikiriza canamba omi." ³⁸ Pilatu akindairi: "Ukweli kinani?"

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya, akuka ka Mayahudi, akiwambira: "Eyu simonerera anta kosa rimojawapo." ³⁹ Fala kwa tabiya yenu ndi kuwa, wakati wa Pashukwa, ninfungulanga nfungwa mmoja. Sambu, musaka nukufungurireni nfalume wa Mayahudi?" ⁴⁰ Wakikola kunyangula tena, wakamba: "Iii, usitifungurire iye! Nfungure Baraba!" Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

Insa agomezeriwa

19 Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko. ² Masurudadu wakitwala mpombwe, wakitenda kamba lemba, wakinvaza nkiswa. Wakinvaza novyo kapa ra rangi ra njambaláu. ³ Wakinjira wakunshupa javi: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" Wakikola kumwefya malatuma. ⁴ Mara nyengine tena, Pilatu akilawira panja, akiwambira Mayahudi: "Sikirizani, omi nukuja naye epa mbere yenu, ipate mwijiwe kuwa simonire kuwa na kosa rimojawapo." ⁵ Kwa javyo, Insa wakija naye panja pare, avaziwe lemba ra miwa na kapa ra rangi ya njambaláu rire. Pilatu akiwambira: "Mwananlume-yo ndiyu!"

⁶ Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakummona, wakanza kuntambira kuno wakamba: "Ngomezereeni! Ngomezereeni!"

Pilatu akiwajibu: "Ntwareni umwe-po, mungomezere. Simmonire kuwa na kosa rimojawapo." ⁷ Mayahudi wakinjibu wakamba: "Tanawo shariya, na noyo shariya-yo isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa Mwana wa Mwenyezimungu." ⁸ Pilatu nakusikira usowezi ure, ukimwingira wofi pakulu. ⁹ Iye akingira tena nnyumba ya kifalume, akindairi Insa: "Uwe kwenu ndepi?" Fala Insa aanjibire kinu. ¹⁰ Ndimana Pilatu akimwambira: "Ukatala kusowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka a kukufungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansalaba?" ¹¹ Insa akijibu: "Uwe aungari kuwa nawo mamulaka julu yangu omi sawisusiriwe na Mwenyezimungu. Ndimana anigabizire mmakono mwako ndi akorire dambi pakulu."

¹² Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula namuna yakunfungula, fala Mayahudi wakizidi kuntambira: "Uwe ukifungula eyo mwananlume-yo, auwa rafiki wa Kaisari. Kila munu aritula kuwa nfalume abishana na Kaisari." ¹³ Kwa javyo, Pilatu paasikire javire, akinlavira panja Insa ire, akikala kiti ca nfalume wakulamula shariya, mahala pakujengiwa sana-sana na mawe pakwitiwa "Pansi pajengiwe na Mawe". (Kwa luga ya kiebraniya, mahala pare pakwitiwa "Gabata".) ¹⁴ Ikituwirira kiyasi ca aduhuri, suku wanu yawakiritengeza subuu yake wapitise Pashukwa †. Pilatu akiwambira Mayahudi: "Mmoneni nfalume wenu-yu!" ¹⁵ Ewo wakikuwa: "Nlavyeni-po! Nlavyeni-po! Ngomezereeni!"

Pilatu akiwadairi: "Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?"

Wakulungwa wa dini wakijibu: "Atina nfalume mwengine tena, nfalume wetu Kaisari tu basi!" ¹⁶ Basi, Pilatu akiwagabizi Insa mmakono mwawo wakangomezere wanyewe. Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.

† Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu.

¹⁷ Iye asukure mwananyewe nsalaba wake, akilawa akuka mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa” (kwa luga ya kiebraniya pakwitiwa “Gologota”.) ¹⁸ Ndi mahala pawangomezere nopo. Wawagomezera novyo wanu wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno, Insa wakintula kati. ¹⁹ Pilatu akitumiza kutengeziwa kibawo cakwandikiwa cikigomezeriwa pansalaba pare julu, kibawo-co candikiwa javi: “INSA NNAZARETI, NFALUME WA MAYAHUDI.” ²⁰ Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo caandikiwe-co, kamana paagomezeriwe Insa pákiwa karibu ya kaya. Noco kibawo-co caandikiwa luga za kiaramaiku, kiroma, pamoja na kigeregu. ²¹ Wakulungwa wa dini wa Mayahudi wakimwambira Pilatu: “Usandike ‘Nfalume wa Mayahudi’, ila andika kuwa mwananlume-yu akisema javi: ‘Omi niwa nfalume wa Mayahudi’.” ²² Pilatu akijibu: “Canandike noco, nandika.”

²³ Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba, wakitwala nguwo zake, wakawanyirana mafungu mane, fungu rimoja kila surudadu. Na anzu yake wakitongana novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye saisoniwe, ²⁴ ewo wakambirana watupu: “Tisipapure. Tukeni titende kura, tiwone waisaka kungwiri-ra.” Evi vikuna ipate atimu Mandiko † asema javi: “Nguwo yangu wawanyirana watuputupu, anzu yangu waten-dera kura.” Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunisho.

²⁵ Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo mamaye Insa, nduye mamaye, Mariyamu muka wa Keleopa, pamoja na Mariyamu wa Magadala. ²⁶ Insa, paawawónire mamaye na mwanafunzi waakimpenda pakulu wari karibu naye, akimwambira mamaye ire javi: “Mama, sambu mwanawo ndiyo.” ²⁷ Ikisa akimwambira mwanafunzi ire: “Ona, sambu mamayo ndiyo.” Mwanzo wa noure wakati ure, mwanafunzi ire akimpokerera kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

²⁸ Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyaakijuzi kutenda vitimiziwa, akamba javi: “Inikola nyotwa!” (Piya vikuna ipate atimiziwe Mandiko Matakatiifu ††.) ²⁹ Noparepare íturiwa numba yakwijala ya vinyu yakusan-ganyiwa na maji. Basi wakitwala shiponja, wakilovya nvinyu mure, wakisomeka mmuti wakwitiwa isopo ‡, wak-intula kukanywa. ³⁰ Basi, paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: “Piya nitimiza!” Ikisa akinamisa kiswa, akipere-ka roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

³¹ Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takatiifu ya sabadu. Wakulungwa wa Mayahudi avikiwa-jibu maiti are kwikala pansalaba nopare mpaka sabadu, kwa kuwa sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakin-lebela Pilatu awamuru wawavunje mau lu wanu wâgomezeriwe pansalaba ware, wawalavye pare. ³² Basi, masu-rudadu wakuka wakinunja mau lu munu wakwanza ire, ikisa wakintenda novire mwengine ire, ware wâgomez-eriwe na Insa ware. ³³ Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye kafwa futi, ndimana awanvunjire mau lu. ³⁴ Kwasa javire, surudadu mmoja na nkuki wake, akinsoma Insa mumbavu. Kwa mpunde noure, akanza kulawa damu na maji. ³⁵ Áwonire onse kâlavya ushahidi, na ushahidi waâlavire uwa wakweli. Iye akwijiwa kuwa kankusema kweli, ipate umwe mukubali. ³⁶ Kamana evi vinu-vi vikuna ipate atimu Mandiko Matakatiifu †† vyaasema kuwa:

“Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa.”

³⁷ Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatiifu ukwamba:

“Wanu wakuja kunnang'aniza wawansomire-yo.”

Kuzikiwa ka Insa

³⁸ Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanlebela Pilatu alavye maiti a Insa. Yusufu ákinfulata Insa fala kisiiri-siiri, konta ákiwopa wakulungwa wa Mayahudi. Pilatu akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya maiti a Insa are. ³⁹ Sambu Nikodemu, ôkire mida kummona Insa usiku ire, neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira a miti yakusanganyiwa, kiyasi ca kilu talatini. ⁴⁰ Basi, ewa wanawalume wawiri-wa watwala maiti a Insa are, wakikafini munkuto wa kafani ya linyu, wakisasanyira mafuta ya kunuwira are. Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula ya kuzika. ⁴¹ Sambu, mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo karibu bush-tani. Mbushtani-mo ríkiwapo kaburi ripya, ríkiwa saanazikiwa munu. ⁴² Basi, kwa kuwa íkiwa suku yaku-ritengeza Mayahudi kwa suku takatiifu ya sabadu, na kwa kuwa kaburi rire ríkiwa karibu, maiti a Insa are wakit-ula nomure.

† Ona Zaburi 22:18. †† “Mandiko Matakatiifu” epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21. ‡ Wakati wa Nyumba Takatiifu Yerusalemu, “isopo” ikiwa alama ya uvushi. †† Kulawa 12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi 34:20.

Insa afufuka ka wafwi

20 Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu wa Magadala akipwesera namapema kukaburi, kunja kwinukare pi. Nakufika, kasingana riwe ripiringisiriwa panja ya kaburi. ² Kwa javyo, akipita akituwa mpa-ka ka Ansumani Peduru na mwanafunzi mwengine, ire ákipendiwanga pakulu na Insa ire, akiwambira: “Wat-wala maiti a Mwenye nkaburi mure, atijiwa pawaturire!” ³ Ndimana Peduru pamoja na mwanafunzi mwengine ire wakilawa, wakuka kukaburi nokure. ⁴ Wo-wawiri wakipita wakituwa pamoja, fala mwenziwe ire akituwa pakulu, akimpunda Peduru, ákiwa iye ntanzi kufika. ⁵ Nakufika kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. ⁶ Ikisa Ansumani Peduru akinfulata nyuma yake ire. Nakufika akingira nkaburi mure, akiwona kafani ire pansi nopare, ⁷ pamoja na lemba raâkongiwe Insa nkiswa. Lembu rire ariwere pamoja na kafani yaâkafiniwe ire, ríki-wa upande mwengine rakushokotiwa novire. ⁸ Ikisa mwanafunzi mwengine ânzire kufika ire, neye novyo akingira nomure. Iye nakuwona, akamini. ⁹ Kwa nowo wakati-wo, ewo wákiwa sawanamba kwereriwa Mandiko † vyaamba kuwa iye ibidi afufuriwe ka wafwi.

¹⁰ Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

¹¹ Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira. Kuno akirira, kazungunuka kanang'aniza nkaburi mure, ¹² kawawona malaika wawiri wekare. Ewo wavala mavazi melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmo-ja kekala kukiswa, wapiri kumaulu. ¹³ Ewo wakindairi: “Nunu, urirani?”

Iye akijibu: “Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa kawaturire.” ¹⁴ Bandi yakusowera javire, iye akizun-gunuka, kammona Insa emire, fala iye aammanyire. ¹⁵ Insa akindairi: “Nunu, urirani? Kwankunsakula nani?”

Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani, ndimana akamba: “Mwenye, ikiwa ndi mutwarire maiti-ya-mu, nambireni pamaturire, omi nikatware.” ¹⁶ Insa akimwambira: “Mariyamu!” Mwanamuka ire akizun-gunuka, akimwambira nkiebraniya: “Raboni!” (Mana ake: “Mwanlimu”.) ¹⁷ Insa akimwambira: “Usinikumbure, kamana sinamba kukwera kuka ka Baba. Ila uka mpaka ka wanduzangu ††, ukawambire kuwa nikwera kuka ka Baba wangu, nomwe novyo Baba wenu, ka Nlungu wangu, nomwe novyo Nlungu wenu.” ¹⁸ Basi, Mariyamu wa Magadala akuka akiwereza wanafunzi ware akamba: “Umwe, nimmona Mwenye!” Na akiwereza vyaambiriwe vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalemu

¹⁹ Kwa noire suku ya Jumapiri ‡ ire lulemba, wanafunzi wajumulana. Warifungira miryango ti kamana wawopa wakulungwa wa Mayahudi. Kwa mpunde noure, Insa akingira akimira kati-kati yawo, akiwambira: “Salama iwe namwe!” ²⁰ Bandi yakwamba javire, kawolotera mmakono na mumbavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa radi pakulu sana kwa kummona Mwenye. ²¹ Insa akiwambira tena: “Salama iwe namwe! Namuna mmoja noyo kam-ba Baba vyaanipereke, omi novyo nukuperekani umwe.” ²² Nakwisa kwamba javire, akiwawesezera akiwambira: “Mpokerereni Roho Takatifu.” ²³ Mukiwaswamii wanu dambi zawo, newo waswamiiwa. Mukitowa kuwaswamii, newo awaswamiiwa.”

Insa na Tamimu

²⁴ Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa “Masa”) mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri ware, iye âwere-po paâjire Insa. ²⁵ Kwa javyo, wanafunzi wengine ware ndi wakimwambira: “Ofwe timmona Mwenye!” Fala iye akiwambira: “Kamba siwonire vilaso vya misumari mmakono mwake, na kamba sinkumbure javi na cala cangu mwâkigomezeriwa, na kamba simpamire mumbavu na makono angu, sishubutu kukubali.”

²⁶ Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana tena nnyumba, na Tamimu ire ákiwapo munkonjo nomo. Miryango wâfungiriwa ti-ti-ti, fala Insa kengira, akimira kati-kati yawo, akamba: “Salama iwe namwe!”

²⁷ Ikisa akimwambira Tamimu: “Njo naco kuno cala cako-co, uwone canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako. Asa kudanzira-ko, kubali!” ²⁸ Tamimu akinjibu: “Mwenye wangu, Nlungu wangu!” ²⁹ Insa akimwambira: “Uwe ukubali kwa kuwa kuniwona? Heri ka ware sawaniwona fala wangari kukubali.”

³⁰ Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine mbere ya wanafunzi sazandikiwe nkitabumu, ³¹ fala evi vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata mainsha julu ya mamulaka a zina rake.

† Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nIzaya 53:10-12. Ona novyo Inusu 1:17. †† Mana ake ndi wanafunzi. ‡ Kigeregu: “suku yakwanza ya sumana”.

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

21 Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wanafunzi wake lufuko ra Tanda ra Tiberiya. Vikuna javi: ²Wekala pamoja Ansumani Peduru, Tamimu (wakwitiwa "Masa"), Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya, wana wa Zebedeyu, pamoja na wanafunzi wengine wawiri. ³Ansumani Peduru akiwambira wenziwe ware: "Nankuka kuvuwa."

Ewo wakamba: "Ofwe tukufulata tikakwaye." Wakilawa wakiripakira mungalawa wakuka. Wavuwa usiku nzi-ma, awapatire kinu.

⁴Pakucere subuu, Insa ákiwa nlfuko, fala wanafunzi ware awakimmanyira. ⁵Insa akiwadairi: "Wanangu, amumpatire inswi anta mmoja?"

Ewo wakijibu: "Tii, atipatire kinu." ⁶Iye akiwambira: "Tayani nyavu-zo upande wa nkono nrro-wo, mupata." Basi, wakitenda novire, awakidirire kuvuta nyavu zire, konta zikoreka inswi nyingi futi. ⁷Kwa javyo, mwanafunzi ákipendiwa pakulu na Insa ire akimwambira Peduru: "Ire Mwenye!" Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa Mwenye, akivala nguwo zake sana-sana (konta kâvala nguwo za mwani), akirefya mbahari. ⁸Wanafunzi wengine ware wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta nyavu zire na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa kiyasi ca pima miya.

⁹Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto na inswi pajulu. Íkiwapo novyo mikate. ¹⁰Insa akiwambira: "Njoni nazo inswi aba zamuvuwire sambipa-zo." ¹¹Kwa javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa mure, akivutira nyavu zire kungulu. Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu piya zikiwa inswi miya na amusini na natu. Ingawa zikoreka inswi nyingi, fala nyavu zire azipapuke. ¹²Insa akiwambira: "Njoni murye." Aalwirire anta mwanafunzi mmojawapo waktwakali kundairi: "Uwe nani?" Wakijiwa kuwa ndi Mwenye wawenye. ¹³Insa akija akitwala nkate ure, akiwapa. Na inswi zire novyo akiwapa. ¹⁴Bandi ya kufufuriwa ka wafwi, Insa akiwalawirira mara ka mara wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

¹⁵Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu watoto-wa." ¹⁶Mara yapiri Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Wasunge makondoo wangu." ¹⁷Mara yatatu Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, "Unipenda?" Basi akinjibu: "Mwenye, uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu. ¹⁸Nukwambira kweli: paukiwa nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala pausaka kuluvula, ukolosa makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo, akukisa kautowa kusaka." ¹⁹(Insa kasowera javire ipate amwambire Peduru namuna vyaaja kufwa kuno akinsifu Mwenyezimungu.) Bandi yakusowera javire, iye akimwambira: "Nifulate!"

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu

²⁰Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja akipendiwa pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi árinamire upande wa mumbavu wa Insa pawekare piya wakirya, ádairire javi: "Mwenye, asaka kukuzungunuka ndi wepi?" ²¹Peduru pammonire mwanafunzi ire, akindairi Insa: "Mwenye, sambu eyu mwananlume-yu, cisaka kunkuna kinani?" ²²Insa akijibu: "Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani? Uwe nifulate tu basi!" ²³Eya masowero-ya enera kati ya wanafunzi, ewo wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire kuwa aafwa, ila kaamba: "Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani?"

²⁴Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi. Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wakweli.

²⁵Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinu-vyo vyandikiwa kimoja-kimoja, niwona kuwa duniya isiwepo ando yakutula vitabu vikisaka kwandikiwa-vyo.

Vitendo

Mwanzo

Eci kitabu-ci cilinga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiri kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunfulata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nyingi zawenye inti baidi-baidi. Kitabu ca "Vitendo" cukolota namuna mawalii vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca "Vitendo" candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

1 Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike kuhusu Insa piya vyaanzire kutenda na kufunda, ² mpaka suku yaakweziwe mbinguni bandi ya kuwamuru mawalii wake wawatondore, julu ya Roho Takatifu. ³ Bandi ya tabu zake, Insa ákirolotanga mbere yawo, julu ya kutenda vinu vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa iye kawa hai. Kawalawirira muda wa suku arubaini, na akisowera nawo kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. ⁴ Paajumane nawo, kawalaizira javi: "Musilawe Yerusalemu, murindire tamaa ya Baba yamunisikire omi. ⁵ Kwa kuwa kweli Yahaya koza † na maji, fala umwe suku karibu mukuja koziwa na Roho Takatifu ††." ⁶ Sambu, ewo pawajumulane, wanza kundairi, wakamba: "Mwenye, nowo wakati-wo ndi pausaka kuludisiriwa ufalume Iziraeli?" ⁷ Iye akiwajibu: "Visukuyerini kwijiwa suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka ake mwaneyewe. ⁸ Fala paasaka kukwingirani Roho Takatifu, mupewa uwezo na mukuwa mashahidi wangu, mwanzo wa Yerusalemu na Yudeya piya pamoja na Samariya na mpaka kaisirize duniya." ⁹ Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza javi, na wingu rikinfinika. ¹⁰ Pawakinang'aniza julu rungu-rungu novire wakimmona iye akikweziwa, mpunde noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa vú, ¹¹ wakiwadairi: "Umwe, wanu waGalileya, mbana munang'aniza julu rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire akikweziwa mbere yenu akuka binguni, iye aludi kamba vyamummwene akuka binguni novyo." ¹² Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare, wakiludira Yerusalemu. Mwango-wo ukitiwa Mizaituni, uwa karibu na Yerusalemu, kitambo ca kilometa moja. ¹³ Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera mpaka julu pansana nyumba yawarindire: Peduru, Yahaya, Yakobu, Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani Zeloti ‡ pamoja na Yuda mwana wa Yakobu ††. ¹⁴ Piya ware wákijumananga wakitenda duwa pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye Insa, na wanduze Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

¹⁵ Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware, jumula ya wanu wákiwa kiyasi ca miya na shirini, ¹⁶ akisema: "Jamaa zangu, ajuzi atimiziwe Mandiko vyaásowera Roho Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu awalongoze wanadamu wanfunge Insa. ¹⁷ Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra eyi kazi-yi." ¹⁸ (Na maripo apatire bila shariya, nzuruku wake uziwa uweru. Noparepare akisomoka akigwirira pansu, mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo ukisololokera panja. ¹⁹ Vikunire vire, wanu wa Yerusalemu piya wakipata kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure ukitiwa "Akeldama", mana ake "uweru wa damu".) ²⁰ Peduru akizidi kusowera, akamba javi: "Kamana kitabu ca Zaburi ‡ caândikiwa javi: 'Nyumba yake isamiwe, asiwepo wakwikala.' Ikisa tena cikwamba: 'Munu mwengine ekare kiti cake.'

† Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmaji. †† "Koziwa" mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu kati ya mainsha. ‡ Wazeloti cikiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudiye kuwashinda waRoma. †† "Mwana wa Yakobu" au "nduye Yakobu". ‡‡ Ona Zaburi 69:25; 109:8.

²¹ Kwa javyo, tijiuzi tintondore mwananlume mmojawapo âwere nafwe wakati piya watiinshire na Mwenye Insa, ²² tangu paanzire koza Yahaya mpaka suku yaatwariwe Insa binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa kufufuka kwake.”

²³ Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu akitiwa Barisaba akijiwikana kwa zina ra Zushutu †. ²⁴ Ikisa wakilebela duwa, wakamba: “Mwenye, uwe ndi wijiwa myoyo ya piya-wa. Basi, kati ya ewa wawiri-wa, tolotere wauntondore mmojawapo, ²⁵ ipate tikore naye kazi za uwalii, zaasire Yuda akuka mahala pake paanzire iye mwananyewe.” ²⁶ Basi wakitenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye akisanganywa na mawalii kumi na mmoja ware.

Kwisuka ka Roho Takatifu

2 Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakijumulana. ² Kwa mpunde noure, ikisikirikana shauti kulawa binguni, kamba vyaivuma mepo nyingi kanguvu. We! Mepo ijala nnyumba mwawekare mure fo! ³ Na vikilawirira vinu vyakulanda malulimi a moto akawanyika, akiwesukira kila mmoja. ⁴ Piya ikiwejala Roho Takatifu, wakanza kusowera luga nyengine, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu

⁵ Yerusalemu wâkiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu, wakilawirira kila inti za ulumwengu. ⁶ Paasikirikane namalove wa shauti za wanu, wanu wajire ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa kuwa kila mmoja akisikira kwa luga yake yaapongoreriwe.

⁷ Ewo washanga na watajabu, wakamba: “Paa, namunani? Wanu-wa piya waGalileya, sinovyoy? ⁸ Sambu, iwa mwaja? Ofwe kwa kila mmoja asikiraja kwa luga yake yaapongoreriwe? ⁹ Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti, Medi, Elamu, Mezopotamiya, Yudeya, Kapadokiya, Pontu, Aziya, ¹⁰ Furujiya, Panfiliya, Miswiri, upande wa Libiya karibu ya kaya ya Kireni, pamoja na wayeni wakulawa Roma. ¹¹ Mayahudi na wengine wakubali dini ya kiyahudi, wengine walawa Kereta, na wengine walawa Arabiya. Piya-fwe tisikira kwa kila moja luga yake, ewo wakisowera vinu vikulu vyaajabu vyaakunishé Mwenyezimungu. Mwaja?” ¹² Piya washanga na watajabu, wakidairiyana watupu: “Noci kinu-ci, mana ake kinani?” ¹³ Fala wengine wakiwakejeli, wakamba: “Ware ware-wa!”

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti

¹⁴ Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja ware, na kwa shauti ulu akamba: “Umwe Mayahudi na piya muri kwikala Yerusalemu, vijiwikane kwenu. Tengani masikiro-yo musikire canisowera. ¹⁵ Ewa wanu-wa awarewire, kamba umwe vyamuri kudanzira kamana eyi novi ora, ingari namapema! ¹⁶ Kwasa javyo, evi ndi vire visemiwe julu ya nabii Yoweli:

¹⁷ ‘Mwenyezimungu kasema javi ††:

Vikuja kukuna suku za mwinsho,
Roho yangu niwatawanyira wanu piya nroho zawo.
Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru,
wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni,
na wakulungwa wakuja kulota.

¹⁸ Kweli-kweli, watwana wangu, waka na walume,
nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira,
newo wakuja kubushuru.

¹⁹ Nikolota mambo a matajabisa julu binguni,
na pansu muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto,
na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!

²⁰ Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyũ kamba damu,
kábulá sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.

²¹ Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa.’”

²² Peduru akizidi kusowera, akamba: “Umwe waIziraéli, sikirizani ewu usowezi-wu: Insa nNazareti ákiwa mwananlume akikishiwe na Mwenyezimungu mbere yenu, kwa maajuzá, matajabisa, na alama zaakunishé Mwenyezimungu julu yake kati yenu umwe, kamba vyamwijiwe. ²³ Eyu munu-yu, kwa sababu ya mpango kamili wokusudiye Mwenyezimungu na wijiwifu wake tangu mida, kaperekiwa mmakono mwa wanu sawana shariya wangomezera pansalaba. Iye mumulaya. ²⁴ Fala Mwenyezimungu kansisimusa na kanlavya malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye. ²⁵ Kamana Daudi ‡ kâsema kuhusu iye:

† “Zushutu” mana ake “shariya”. †† Ona Yoweli 2:28-32. ‡ Ona Zaburi 16:8-11.

'Daima nimmona Mola mbere yangu.
Kawa upande wa nkono nriri wangu,
ndimana sitikinyika.

²⁶ Kwa javyo, moyo wangu uwa radi
lulimi rangu rifurahi,

visitoshe mwiri wangu untumaini,
²⁷ kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu,
aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.

²⁸ Unolotera njira za mainsha.

Utakunijaza radi kwa kuwa pamoja nami.'

²⁹ Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani kuhusu wawa yetu nkulu Daudi. Kweli, iye kafwa, kazikiwa, na kaburi rake riwa pamoja nafwe mpaka rero-vi. ³⁰ Iye ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu kân-lapira † kuwa, nkati ya ujukulu wake, mmojawapo akuja kwikala kiti cake ca ufalume. ³¹ Ndimana Daudi kâsowera kuhusu kufufuka ka Almasihi, sakunamba kukuna. †† Iye kaamba kuwa aasiwe Kuzimu wala mwiri wake auvundire.

³² Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kanfufula. Ofwe piya tiwa mashahidi kuwa kweli. ³³ Kwa kuwa iye kâk-weziwa, kekaziwa upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu, na kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira evi vyamuri kuwona-vi na vyamuri kusikira-vi. ³⁴ Kamana Daudi aapandire binguni, fala iye kâsema ‡ javi:

'Mola kamwambira Mwenye wangu:

Ikala nkono nriri wangu,

³⁵ mpaka niwatende maaduwi wako
wawe sini, kamba gogo rakwirika maułu ako.'

³⁶ Ndimana waZiraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu Insa wamûgomezere pansalaba-yu, Mwenyezimungu kantula kuwa Mwenye na kantula kuwa Almasihi." ³⁷ Wanu ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo, wakindairi Peduru pamoja na mawalii wengine ware: "Jamaa zangu, epa titende mwaja?"

³⁸ Peduru akiwajibu: "Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa zina ra Insa Almasihi, ipate dambi zenu ziswamiwe. Na umwe mupokerera tamaa ya Roho Takatifu. ³⁹ Kamana eyi tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanenu, na piya wari baidi naye ††, kwa piya wenye kwitiwa na Mola, Nlungu wetu."

⁴⁰ Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwingi wawenye na akiwarimbisa myoyo, akamba: "Muvushiwe nkati ya eci kizazi kibaya-ci." ⁴¹ Basi, wakubalire usowezi wake, woziwa noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya wenye kunfulata Insa yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

⁴² Ewo watengemana kifulata kufunda ka mawalii ware, kuno wakiinshi na umoja wakupendana, wakitenda Jambo ra Kumbukumbu, na wakilebela duwa pamoja. ⁴³ Mawalii ware wákitenda mambo a matajabisa na alama nyingi, ndimana wanu piya uwengira wofi. ⁴⁴ Piya wamwaminire Insa wákiwa pamoja na vinu vyawo wakitumira ka upamoja. ⁴⁵ Wákiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawákiwa nawo, wakawanyirana kwa kila munu na aja yake. ⁴⁶ Suku daima wákitengemana kwa moyo mmoja paluwanja ra Nyumba Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana Jambo ra Kumbukumbu na furaha, ka moyo radi. ⁴⁷ Wakintukuza Mwenyezimungu, na wakisifiwa na wanu piya. Basi, kila suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija kuvushiwa.

Kuponesiwa ka munu wakuremala

3 Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya wakikwera nNyumba Takatifu. ² Na ákiwapo mwananlume mmoja wakuremala kipongorero. Ákisukuriwanga, ákituriwa panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa "Nryango Mwema" akiwalebela zimola wanu wakingira nluwani ra Nyumba Takatifu mure. ³ Nakuwawona Peduru na Yahaya wari karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye akiwalebela wammere zimola. ⁴ Peduru akinang'aniza rungu-rungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba: "Tinang'anize!" ⁵ Basi, iye akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa yakupokerera kinu kwawo. ⁶ Fala Peduru akamba: "Omi sina parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa zina ra Insa nNazareti, lamuka enenda!" ⁷ Nakunkola nkono nriri, akinlamusa. Kwa mpunde noure, maułu ake mmaluwata, akipata nguvu. ⁸ Upesi-upesi akimira, akanza kwenenda. Akingira nawo nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akintukuza Mwenyezimungu.

† Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11. †† Ona Zaburi 16:10. ‡ Ona Zaburi 110:1. †† "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

⁹ Basi wanu piya wammona akenenda akintukuza Mwenyezimungu, ¹⁰ na wamanyira kuwa ndi noire ákikalanga paNryango Mwema wa Nyumba Takatifu, ákilebelanga zimola ire. Ndimana washanga na viwatikinisa vinkunire iye vire, manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

¹¹ Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na Yahaya, wanu piya wakiwatuwirira ewo kapamoja mahala pakwitiwa “Lupenu ra Selemani”, wakitajabu pakulu futi. ¹² Peduru nakuwona javire, akiwambira wanu ware: “WaIziraeli wenzangu, mbeni vyukushangishani kuwona evi? Mbana mutilavira maso ofwe kamba ndi timwenendese iye kwa uwezo wetu au ibada yetu?” ¹³ Nlungu wa Iburahima na wa Izaki na wa Yankubu, Nlungu wa babu zetu, kantukuza ntumisi wake, Insa. Noyo-noyoni umwe wamumpereke aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa kalangela kunfungula. ¹⁴ Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé shariya, munlebeli akufungurireni kisomi, ¹⁵ na mumulaya mwenyé kuwa nviriro wa uhai. Ila Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi, na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.

¹⁶ Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wamummona na wamumwijiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi rimpatisa nguvu. Kwamini kwake kuja julu ya Insa ndi cimponese nfululu mbere yenu.

¹⁷ Basi sambu, jamaa zangu, omi nukwiwa kuwa mûtenda kwa kutikina, kamba vyawâtenda novyo mafalume wenu. ¹⁸ Fala iwa novyo-novyoni Mwenyezimungu vyaâsowere tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Almasihi wake ajuzi atabike, ndi vyaatimize namuna-yo. ¹⁹ Basi, tubiyani muludi, ipate madambi enu aswamiwe, ²⁰ na mupate wakati wakupumuzika kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye akugabizini Almasihi Insa wamuturirawe tangu mida. ²¹ Iye ibidi ekare binguni mpaka wakati wakuludira vinu piya upya, kamba vyaasowere Mwenyezimungu tangu mida julu ya minabii watakatifu. ²² Kusema kweli, Musa kâsema javi:

‘Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.

Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.

²³ Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo,
apoteziwa ndaraja ra umati.’

²⁴ Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka ware wajire nyuma yake, wereza viri kukuna ezi suku-zi. ²⁵ Umwe ndi ujukulu wa minabii na wa miyadi yakupatana yaturire Mwenyezimungu na wababu zenu, kâmwambira Iburahima javi: ‘Julu ya ujukulu wako, zijanliwa piya kabila ziri mulumwengu-mu.’ ²⁶ Ndimana Mwenyezimungu, paanfufure ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate akujanliyenii ajili ya kukutanu-sani, kila mmoja ase kukola dambi.”

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

4 Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, wakiwalawirira walongozi wengine wa dini, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, pamoja na Masaduseu wengine. ² Ewa wakifazaika pakulu futi konti mawalii ware wakiwafunda wanu na wakiwerezwa kuwa kuwapo kufufuka ka kifo, julu ya Insa. ³ Ndimana wawakola wakiwafunga, wakiwataya nkalaboshu mpaka subuu, konti juwa riswa. ⁴ Fala wengi wâsikire usowezi-wo wakubali. Isabu ya wanawalume wankubalire wakifika kiyasi ca alufu ntanu.

⁵ Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoja na wazee na wanlimu wa shariya wakijumana Yerusalemu.

⁶ Ákiwapo novyo Anasi, nkulu wa wakulungwa wa dini, Kayafa, Yahaya, Alishandere, na piya wengine wawere jamaa za nkulu wa wakulungwa wa dini. ⁷ Wakitumiza kuweta Peduru na Yahaya, wakiwemisa kati yawo, wakanza kuwadairi: “Mupata uwezoni au kwa zina ra nani vyamutendire-vi?”

⁸ Basi, Peduru wakumwijala Roho Takatifu, akiwajibu: “Umwe mafalume wenye inti pamoja na wazee, ⁹ ikiwa rero mwankutidairi kuhusu meema atendiwe kitewe-yu na musakula mwijiwe nani amponese, ¹⁰ bakini mukijiwa umwe pamoja na piya wanu wa Iziraeli, kuwa eyu mwananlume ári mbere yenu-yu kaponi nfululu kwa zina ra Insa nNazareti, Almasihi. Noire wamûngomezere pansalaba ire, Mwenyezimungu akinfufula ka wafwi. ¹¹ Insa ndi ire asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:

‘Riwe ramukatara umwe wajengi,
mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.’

¹² Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana aripi zina rengine sini ya binguni, rapewe mwanadamu, wakuwa ibidi ativushe ofwe.”

† Anasi, nkweve Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma.

¹³ Sambi, wakulungwa ware, pawawawonire kurimba moyo Peduru na Yahaya, na pawejiwe kuwa wákiwa wanu sawafyomire na sawasilimuke, ewo washanga na wawamanyira kuwa wakenendanga na Insa. ¹⁴ Fala pawammonire mwananlume aponesiwe ire ari pamoja nawo, awakidirire kufungula kanywa julu yawo. ¹⁵ Basi sambi, wakiwamuru walawe nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki wakikaidiyana watupu, ¹⁶ wakamba: “Tiwatende mwaja nowa wanu-wa? Kamana wanu piya wa Yerusalemu wakwijiwa kuwa eya maa-juza-ya ewo ndi watendire, na ofwe atina vyakukaniza. ¹⁷ Epa, kwa kusakula habari-zi zisisikirikane ka wanu piya, tǽjuzi tiwatishe wasisowere na munu asáka kuwa onse tena kuhusu noro zina-ro.” ¹⁸ Basi, wakitumiza kuweta tena, wakiwamuru kuwa wasisowere na wasifunde tena kwa zina ra Insa.

¹⁹ Falakini Peduru pamoja na Yahaya wakijibu, wakiwambira javi: “Lamulani umwe wanyewe. Cakweli ndi cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tikusikirizeni umwe au Mwenyezimungu? ²⁰ Konta ofwe aitibidi kunyamala, tǽjuzi pakulu tisowere baina catiwonire na catisikire.” ²¹ Basi, wakulungwa ware wakingira kuwopepesa tena, mwinsho wakiwafungula wakiwasa. Awawonire shariya ya kuwahukumu, konta piya wanu wakintukuza Mwenyezimungu kwa vinu vǽkunire vire. ²² Kamana, ire mwananlume ankunire maajuza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa kupunda myaka arubaini.

Peduru na Yahaya na wenye kwamini wajumana kulebela duwa

²³ Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenziwawo ware, wakiwerezwa piya vyawâmbiriwe na wakulungwa wa dini pamoja na wazee. ²⁴ Ewo nakusikira, wakilebela duwa pamoja ka Mwenyezimungu, wakamba: “Mola Nkulu, uwe ndi umbire bingu, ardhi, bahari, pamoja na viyumbe piya viri nkati yake. ²⁵ Uwe kusowera kwa Roho Takatifu julu ya babu yetu Daudi †, ntumisi wako, ukamba:

‘Mbana Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?

Mbana wanu wankupanga vinu savina kazi?

²⁶ Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza,

wenye mamulaka wajumana,

wabishane na Mola pamoja na Waantawaze †† iye.’

²⁷ Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyu Pilatu wajumana na Sawari-Mayahudi pamoja na wanu wa Iziraeli, kubishana na Insa, ntumisi wako takatifu wauntawaze. ²⁸ Ewo wajumana watende piya vyaupangire tangu mi-da kuwa vijuzi vikune. Kupanga javyo kwa sababu ya uwezo wako na kamba vyausakire. ²⁹ Basi sambi, Mola, ona kutisha kwawo, walavye wofi nfululu watumisi wako wereze habari zako. ³⁰ Tenda javyo kuno ukolosa nkono wako ipate uponese, na tenda alama na matajabisa kwa zina ra Insa, ntumisi wako takatifu.”

³¹ Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare patenda kitikansi. Piya akiwengira Roho Takatifu, wakanza kwereza habari za Mwenyezimungu bila wofi.

³² Kwa nkonjo wa ware waminire ware, piya wákiwa na mawazo mamoja na nafsi moja. Áwerepo anta munu mmoja wakwamba kuwa evi vinu-vi vyangu omi, ila piya vinu vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo. ³³ Kwa uwezo nkulu, mawalii wákilavya ushahidi wa kufufuka ka Mwenye Insa. Na rehema nyingi íkiwesukira wanu ware piya. ³⁴ Kamana noure nkonjo wa wenye kwamini ure, áwerepo wakusakula kinu, kutowa kupata. Wákiwa na masamba au manyumba onse wakiuzanya, nzuruku ure wákiwanga, ³⁵ wákiwagabizi mawalii mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu, kwa kila mmoja ákipata caasakula.

³⁶ Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya Lawi, kâpongoriwa kisirwa ca Kiporo. Mawalii wántapira zina ra Barinaba, mana ake “mwenyé kutaya niya”. ³⁷ Kwa kuwa Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba, iye kuzanya, ikisa nzuruku akija nawo, akiwagabizi mawalii mmakono mwawo.

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

5 Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na nkawake Safira wôzanya amana yawo, ² fala Ananiya, kasikizana na nkawake, nzuruku ure fungu rimoja akiriturira pambari, mwengine akiwagabizi mmakono mawalii.

³ Sambi, Peduru akindairi: “Ananiya, sababuni kumwasa Ibilisi kukidiri moyo wako kuntesa Roho Takatifu, kulavya nzuruku mwengine kuriturira pambari? ⁴ Kábula saunauzanya, kanzi-yo aiwere yako? Na bandi ya kuzanya, nzuruku-wo auwere wako? Sambi, kinani cukuwazise mmoyo mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka wanadamu, kulongopa ka Mwenyezimungu!”

⁵ Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akigwa rã, wakufwa wawenye. Na piya wasikire vǽkunire vire uwapata wofi pakulu futi. ⁶ Noparepare, wakija wanemba wakintwala, wakinkafini, wakinsukula wakuka wakinzika.

† Ona Zaburi 2:1-2. †† “Waantawaze” ndi Almasihi.

⁷ Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa cinkunire nlumake. ⁸ Peduru akindairi: “Nganambire, ewu ndi nzuruku wamuzanye amana yenu?” Iye akijibu: “Aye, ndi nowu.” ⁹ Peduru akimwambira: “Sababuni uwe na nlumako kusikizana kuntenvya Roho wa Mwenyezimungu? Basi, wanemba wanzikire nlumako ndi ware pan-ryango pare. Nowe novyo wákusukula.” ¹⁰ Kwa mpunde noure, akingwira Peduru mmaulu rã, wakufwa wawenye. Wanemba ware pawengire wansingana wakufwa. Noparepare wakinsukula, wakuka wakinzika upande wa nlumake. ¹¹ Basi, wanu wa jamati †, na ware wasikire eyi habari-yi ware, piya uwapata wofi pakulu pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

¹² Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu ya makono a mawalii. Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani na niya mmoja. ¹³ Wanu wengine awakitwakali kuringiza nowo nkonjo wawo-wo, fala wakiwasifu. ¹⁴ Kwa kila mara, nkonjo wa ware wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka, waka na walume wengi. ¹⁵ Kwa javyo, wanu wakija nawo walwere nvinanda na mmashila panja pare, ipate akipita Peduru, nanga kinviri cake ciwafinike walwere wamojawapo. ¹⁶ Wanu wengine tena wa kaya jirani za Yerusalemu wakija nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

¹⁷ Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere nawo pamoja kati ya nkonjo wa Masaduseu, ukiwengira wiyana. ¹⁸ Ndimana wakiwafunga mawalii ware, wakiwataya nkalaboshu ya wafungwa piya. ¹⁹ Fala usiku, laika wa Mola kafungula miryango ya kalaboshu ire, akiwalavira panja, akiwambira: ²⁰ “Ukani kuNyumba Takatifu, mukawereze wanu habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” ²¹ Ewo nakusikira javire, pakucere wakuka wakingira nNyumba Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.

Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na ware waákiwa nawo. Ewo wakiwarifu wanu wa Baraza ya Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli. Ikisa wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo mawalii ware. ²² Fala minduna ware, pawafikire kukalaboshu kure, awawasingane. Basi wak- iludi, wakija, wakijibu: ²³ “Katukire kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe ti, na maamiri wekare pan-ryango nopo. Fala patifungure, nkati atisingane anta munu mmoja.”

²⁴ Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na wakulungwa wa dini, pawasikire javire, wafazaika mama! Vikuna-vi ndi vyepi? ²⁵ Kwa mpunde noure, akifika munu mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wa- muwataire nkalaboshu mure ware, wemira nNyumba Takatifu, wankuwafunda wanu!” ²⁶ Basi, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, akuka pamoja na minduna kuwatwala mawalii ware. Fala wawatwala bila kuwa- tendera nguvu, konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.

²⁷ Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere. Nkulu wa wakulungwa wa dini akiwadairi, ²⁸ akamba: “Ofwe atukukatazeni kufunda kuhusu eri zina-ri, fala kweli-kweli umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalemu kufunda kwenu, na musaka mutipatise lawama na damu ya noyu munu-yu!” ²⁹ Peduru na mawalii wenziwe wakijibu: “Tíjuzi tinsikirize Mwenyezimungu koliko wanadamu. ³⁰ Nlungu wa babu zetu kanfufula Insa wamûmulaye musingomezera pansalaba. ³¹ Fala noyu, Mwenyezimungu kanlamusa upande wake wa nkono nriri awe Nlongozi na Nvushi, ipate iye Mwenyezimungu waIziraeli awatubise na awaswamii dambi zawo. ³² Ofwe tiwa mashahidi wa evi vinu-vi, na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi Roho Mwenyezimungu wawapa piya wenye kunsikiriza iye.”

³³ Wanu ware, pawasikire javire, wakimiwa pakulu futi, wakisaka wawolaye. ³⁴ Falakini munkonjo wa Baraza ya Milandu mure, mwanlimu mmoja wa Taureti, Nfarizeu wakwitiwa Gamaliyeli, wakwinshimiwa na wanu piya, akamuru kuwa wanawalume ware walaviriwe panja wakati aba. Ikisa, akiwambira, ³⁵ akamba: “Wenzangu waIziraeli, more-moreni na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka kuwatenda-vyo. ³⁶ Suku za nyuma, kâlawirira mwananlume mmoja wakwitiwa Tehuda, akiritula kuwa munu bora. Iye kâwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwisho kâlulaiwa, na wanu wakinfúlati ware wakitawanyikana piya, nkonjo ure ukifujika. ³⁷ Airini, suku zakwandikiwa marikolo, akija akilawirira Yuda, nGalileya. Iye novyo kâkidiri kuwapata wanu wengi wawenye wakunfulata, fala neye novyo kâlulaiwa, na wakinfúlati piya wâtawanyikana. ³⁸ Basi, nukulebelani javi: ritanuseni na ewa wanu-wa, waseni woke kwa salama, konta ikiwa ewu mpango-wu ulawa ka munu, ufujika. ³⁹ Falakini ikiwa ulawa ka Mwenyezimungu, umwe amukidiri kufuja, musije kuwoniwa kamba mubishana na Mwenyezimungu.”

Na ewo wakikubali vyaambire Gamaliyeli vire. ⁴⁰ Sambi wakiweta mawalii, wakiwacapisia, wakiwakataza kuwa wasisowere tena zina ra Insa rire, na wakiwafungula. ⁴¹ Kwa javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza ya Milandu mure walawa na moyo radi, konta Mwenyezimungu kawatula ubora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.

† “Jamati” mana ake ndi nkonjo wa wenye kunfulata Insa.

⁴² Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mmamanyumba, awakasa kufunda na kwereza kuwa Insa Almasihi.

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

6 Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi wa Insa, íkiwapo dugudugu nkati ya Mayahudi wokusowera kigeregu na ware wokusowera kiebraniya. Ware wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli wawo awanang'aniziwa sana pacitongiwa cakurya kila suku. ² Ndimana mawalii kumi na wawiri wawajumanisa piya wanafunzi wa Insa, wakiwambira: "Sivyo vyema ofwe kwaswa kufunda usemi wa Mwenyezimungu, kupita tikihudumu mmameza. ³ Kwa javyo, kati ya wanduzetu-wa, watondoreni wanu saba wakuwa nawo ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na fahamu ipate tiwagabizi eyi kazi-yi. ⁴ Ila ofwe tishugulikire kulebela duwa na kufunda usemi wa Mwenyezimungu."

⁵ Piya ware uwajibu usowezi ure. Wakintondola Shitefanu, wakolota kwamini pakulu na wakumwijala Roho Takatifu. Wakiwatondola tena Filipi, Porokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, pamoja na Nikolayu wa Antiyokiya, akubalire dini ya kiyahudi. ⁶ Wanu ware wakolotiwa mbere ya mawalii, wakilebeleliwa duwa, na wakituriwa makono.

⁷ Basi sambu usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi Yerusalemu ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

⁸ Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa makulu-makulu na alama mbere ya wanu. ⁹ Fala wakizuka wanu wamojawapo wa sinagoga ikitiwa "Ya wenye uhuru". Wákiwa Mayahudi wa Kireni na Aleshandriya, na wengine wa Kilikiya na Aziya. Ewo wakanza kukaidiyana na Shitefanu. ¹⁰ Falakini ewo awakikidiri kunshinda wijiwifu tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.

¹¹ Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: "Tinsikira akikufuru ka Musa pamoja na Mwenyezimungu."

¹² Wakiwashongezera wanu ware, wazee, na wanlimu wa shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola, wakinlongoza kuBaraza ya Milandu ya Mayahudi. ¹³ Noparepare, wakiwemisa mashahidi walongo wakisema: "Eyu mwananlume-yu aasa kukufurira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. ¹⁴ Konta tinsikira akisema kuwa Insa nNazareti-yo adangula mahala-pa na apindula tabiya zaatasire Musa." ¹⁵ Na piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza rungu-rungu, wammona uso wake ure kuwa kamba wa laika.

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

7 Sambu, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: "Uwe, kweli-kwelini ndi novyo?" ² Iye akijibu: "Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawawa, sikirizani! Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Iburahima paákiwa Mezopotamiya, saanasamira kwikala Harani, ³ kâmwambira javi: 'Lawa inti yako, wase jamaa zako, uke inti yanisaka kukolotera yonse.' ⁴ Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo, akuka akiinshi Harani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu kansamisira Iburahima eyi inti yamuri kwikala umwe sambu-yi. ⁵ Mwenyezimungu ampere Iburahima kuriti, anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye kâmpa tamaa ya kumpa inti-yi iye iwe yake-yakeni pamoja na ujukulu wake, ingawa âwere nawo mwana.

⁶ Mwenyezimungu akamba kuwa ujukulu wake wakuja kuwa wamalamboni wakwikala inti ya wanu wengine, wawe watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka miya nne. ⁷ Tena Mwenyezimungu akamba: 'Inti yawasaka kutendiwa utwana-yo, niwahukumu. Ikisa, bandi ya evyo, wasama, wakuja kunitukuza omi epa mahala-pa.'

⁸ Mwinsho akimpa miyadi ya kupatana julu ya itani. Kwa javyo, paamongore Izaki, akintaya itani suku yanane yawenye. Izaki akimpongola Yankubu, na Yankubu akiwapongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu wakulu.

⁹ Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo Yusufu, wamuzanya akuka inti ya Miswiri. Fala Mwenyezimungu ákiwa pamoja neye. ¹⁰ Iye akinlavya tafauti zake piya, akimpa fadili na wijiwifu mbere ya Firyaua, nfalume wa Miswiri. Ndimana Firyaua akintawaza kuwa waziri wake Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.

¹¹ Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, ikiwataya wanu mashaka makulu futi. Anta babu zetu awakipata cakurya. ¹² Fala Yakobu, paasikire kuwa Miswiri iwapo tirigu, kawatuma wanawe, wababu zetu, safari yakwanza. ¹³ Pawokire safari yapiri, Yusufu karijiwisa mbere ya wanyenyeze, na Firyaua akipata kuwejiwa jamaa zake Yusufu. ¹⁴ Yusufu akitumiza kumwita Yakobu wawaye na jamaa zake piya, isabu ya wanu sabini na watanu. ¹⁵ Basi Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa pamoja na wababu zetu. ¹⁶ Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi, kawazikiwe kaburi râuzire Iburahima kwa isabu ya parata na wakinya Emori Sikemi kure.

¹⁷ Wakati paufikire karibu, Mwenyezimungu katimiza tamaa yaâmpere Iburahima, kabila yetu Miswiri ikizidi kongezeka pakulu. ¹⁸ Sambu Miswiri kure katawala nfalume mwengine sakimwijiwa Yusufu. ¹⁹ Eyu kawatenyva jamaa zetu, kawatabisha babu zetu julu ya kuwalazimisha wawase panja wasimana watoto wasiinshi.

²⁰ Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa mwema sana. Kareriwa myezi mitatu nnyumba ya wawaze, ²¹ na paasiwe toto ire, mwana wa Firyaua akinlokota, akinrera kamba mwanawe. ²² Musa kafundiwa wijiwifu piya wa Miswiri, na kawa mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.

²³ Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza kuka kuwawona jamaa zake, waIzraeli. ²⁴ Paammonire muIzraeli mmoja akitabishiwa, iye akimwingirira, akiriripira kwa ire akitabishiwa ire, akinduru mMiswiri ire. ²⁵ Musa akiwaza kuwa wanduze waIzraeli wakwereriwa kuwa Mwenyezimungu awanusuru julu yake iye, fala awereriwe. ²⁶ Subuu yake akiwalawirira waIzraeli wamojawapo wakumana. Akiyerera kuwapatanisa, akiwambira: 'He! Umwe muwa munu na nduye, mbena musausana watupu?' ²⁷ Fala munu akintabisha mwenziwe ire, akintanuka Musa, akimwambira: 'Uwe, akutawaze kuwa nkulungwa wetu waakutilamula nani?' ²⁸ Usaka unulaye novyo kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?' ²⁹ Nakusikira javire, Musa akitira, akuka inti ya Midiyani kamba mmalamboni. Nokurekure akiwapongola wana wawiri.

³⁰ Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi, kamwisukira laika na malulimi a moto, akikorera pafukutu. ³¹ Musa akishanga kwa ruhuya imwisukire ire, nakusengereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya Mola, ikamba: ³² 'Omi ndi Nlungu wa kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.' Musa akanza kutetema, anta kunang'aniza aakishubutu. ³³ Mola akimwambira: 'Vula viratu vya mmaulu mwako-vyo, konta mahala pauri-po patakatifu. ³⁴ Niwonanga mashaka makulu awatabishiwa wanu wangu wari Miswiri, nisikiran-ga kiriro cawo. Ndimana nisuka niwafungure. Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire Miswiri.'

³⁵ Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandairire javi: 'Nani akutawaze kuwa nkulungwa na mwenyé kulamula?', noyo noyoni, Mwenyezimungu kampereka kuwa nkulungwa na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukutu ire. ³⁶ Na noyo noyoni ndi awalavire wanu Miswiri, pesire kutenda matajabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari Nyeundu, na nlanga, muda wa myaka arubaini. ³⁷ Noyo noyoni ndi Musa awambire waIzraeli javi: 'Mwenyezimungu anzusha nkati ya wanu wake nabii wenu kamba vyanizushire omi.' ³⁸ Noyu ndi ire ákiwa pamoja nawo waIzraeli wajumane nlanga. Iye ndi awere shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu kumwango wa Sinayi kure. Iye ndi apokerere usemi hai, akitipa ofwe.

³⁹ Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa, wankatala. Mmyoyo yawo, wakisaka kuludira Miswiri, ⁴⁰ wakimwambira Aruna †: 'Titendere maswanamu wakutilongoza. Kamana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiwa cinkunire.' ⁴¹ Newo wakintenda swanamu, nfano wa ng'ombe ntoto. Ikisa, wakintendera kafara swanamu ire, na wakinsheherekera pakulu kinu cawantendire na makono awo. ⁴² Basi, Mwenyezimungu akiwatanuka, akiwasa wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe nkitabu ca minabii ††, cisema javi:

'Onani, waIzraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, munilavira omi kafara yenu na swadaka? ⁴³ He! Kwasa kutenda javyo, musukula ema ya Moleki ‡, na nondwa ya swanamu Rafani, mifano yamutendire wanyewe mupate kwambudu. Sikweli?

Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.'

⁴⁴ Wababu zetu wákiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi, ijengiwa kamba Mwenyezimungu vyamwamurire Musa kujenga, kwa kifulata nfano waawonire. ⁴⁵ Wababu zetu wapokerera noire Ema ire, na wasukula pawalawire na Yoshwa kuriti inti-yi. Mwenyezimungu yaawatuwisire mataifa mengine mbere ya wababu zetu. Na Ema ire ikibaki nokure mpaka wakati wa Daudi. ⁴⁶ Iye karehemiwa na Mwenyezimungu, kanlebelana nafasi ya kuwatafitira waIzraeli mamburo awo ††. ⁴⁷ Falakini, ajire akijenga nyumba-yo ndi Selemani. ⁴⁸ Ka ukweli, Mwenye Nkulu ekala nyumba zakujenga wanadamu. Kamba vyêzeze nabii mmoja ††, akamba javi: ⁴⁹ 'Binguni ndi kiti cangu, ardhi ndi yanirika maua angu.

Ndi nyumbani yamusaka kunjengela? (amba ndi Mola).

Au mahalani panisaka kupumula?

⁵⁰ Sumi na nkono wangu mwananyewe nitendire piya vinu-vi? "

⁵¹ Shitefanu mwinsho akamba javi: "Umwe muwa wabishi, amukeketiwe myoyo yenu na murimba masikiro ††. Daima munkatala Roho Takatifu, kamba vyawákinkatalanga wababu zenu. ⁵² Nabiini salumbatiwe na babu zenu? Ewo wawolaya mitume wákerezanga mida habari ya kwisuka ka Mwenyé shariya †††. Sambu, na umwe ndi novyo: munzungunuka, mumulaya iye. ⁵³ Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya ilawire ijire na malaika. Novyo-sivyo, umwe amutumire noyo shariya-yo."

† Aruna ákiwa nduye Musa. †† Ona Amosi 5:25-27. ‡ Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa waKanaa. †† Kigeregu: "nyumba ya Yakubu". †† Ona Izaya 66:1-2. ††† Kigeregu: "Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu", mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ††† "Mwenyé shariya" mana ake Insa Almasihi.

Vyaafwire Shitefanu

⁵⁴ Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma mmyoyo mwawo, wakintafunira meno. ⁵⁵ Fala iye kamwijala Roho Takatifu, kanang'aniza binguni, kawona nuru ya utukufu wa Mwenyezimungu, na kammona Insa emire upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu. ⁵⁶ Neye akisema: "Onani! Nankuwona binguni wanzu, na Binadamu wa Binguni kemira upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu!"

⁵⁷ Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro, wakimwirukira piya kwa niya mmoja. ⁵⁸ Wakintuwisira panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na mawe. Mashahidi wakinvula nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono nmemba wakwitiwa Saulu.

⁵⁹ Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu akilebela duwa, akamba: "Mwenye Insa, pokerera roho yangu." ⁶⁰ Ikisa akikokora, akifula uto, akamba: "Mola, usiwahukumu kwa eyi dambi-yi!" Pesire kusema javire, akifwa.

8 Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenye kwamini

Noire suku ire, jamati [†] Yerusalemu akanza kuwapata mashaka a kulumbatiwa pakulu. Piya wakitawanyikana inti za Yudeya na Samariya, ila mawalii awatirire Yerusalemu kure. ² Wanu mamuminu wanzika Shitefanu na wanririra pakulu futi. ³ Fala Saulu akifuja jamati ire, akingira nyumba anta nyumba, akiwasukuma waka na walume, akiwatayisa nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

⁴ Sambu, watawanyikane ware wapita wakereza Habari Ngema. ⁵ Filipi neye akiteremukira kaya moja ya Samariya, nokurekure akiwereza wanu kuhusu Almasihi. ⁶ Wanu wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisowera, wakinsikiriza kwa niya mmoja kuno wakiwona alama zaakitenda. ⁷ Kamana wanu wengi wakupatiwa na mashetwani, wakisomoka kuno wakituwisiwa mashetwani ware. Na vitewe pamoja na wakûtumbela wengi wakiponesiwa. ⁸ Kwa javyo, nkaya mure ikiwapo radi pakulu futi.

⁹ Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani, mida âkitenda vitendo vya usawi, âkiwatajabisanga waSamariya. Iye akiritula ubora. ¹⁰ Piya wenye kaya ire kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba: "Eyu munu-yu kanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kanawo uwezo Nkulu." ¹¹ Ewo wakinsikiriza konta suku nyingi zawenye âkiwatajabisana na vitendo vya usawi. ¹² Fala pawankubalire Filipi vyaakereza kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa, waka kamba walume. ¹³ Anta na Ansumani novyo iye mwananyewe kakubali. Bandi ya koziwa, âkenendanga na Filipi. Iye, kwa kuwona alama na matajabisana makulu âkitendanga are, akitajabu.

¹⁴ Mawalii Yerusalemu, pawasikire kuwa waSamariya wakubali usemi wa Mwenyezimungu, wakiwapereka noko Peduru na Yahaya. ¹⁵ Pawafikire, wawalebelela duwa ipate wampokerere Roho Takatifu. ¹⁶ Konta noure wakati ure, âkiwa saanamwisukira munu anta mmoja. Ila ewo woziwa kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. ¹⁷ Basi, wakiwatula makono, newo wakimpokerera Roho Takatifu.

¹⁸ Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takatifu julu ya kuturiwa makono na mawalii ware, neye akiamera nzuruku, akamba: ¹⁹ "Nnomyo novyo nipeni noyo mamulaka-yo, ipate wanintula makono onse, ampokerere Roho Takatifu." ²⁰ Fala Peduru akimwambira: "Upoteya uwe pamoja na nzuruku wako-wo mwananyewe! Kuwaza kuwa ruhuya ya Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku? ²¹ Uwe auna fungu wala upande kati ya eyi kazi-yi kamana moyo wako auri sana mbere ya Mwenyezimungu! ²² Basi, tubiya mabaya ako-yo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulangele mmoyo mwako-co. ²³ Kamana niwona kuwa kwanawo nyongo ya wiyana pakulu, na kuwa nkati ya kifungo ca ubaya." ²⁴ Ansumani akiwajibu, akamba: "Umwe-po nilebeleleni ka Mola ipate cisinikune kimojawapo vyamusowere-vyo."

²⁵ Peduru na Yahaya, pawesire kulavya ushahidi na kwereza usemi wa Mola, wakiludira Yerusalemu. Pawakiludi, wakereza Habari Ngema makaya mengi a waSamariya.

²⁶ Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba: "Lawa uke upande wa suheli, utware njira ya kuteremukira Yerusalemu ukukirira Gaza." Noyo njira-yo yalanga. ²⁷ Basi Filipi akilawa akuka. Paakuka akisimanana naye mwananlume cande wa Etiyopiya, âkiwa ntumisi nkulu wa Kandasi ^{††}, Rainya wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-yo ndi agabiziwe piya kazi za mizuruku. Iye kôka Yerusalemu kuntukuza Mwenyezimungu. ²⁸ Paâsi-manane nawo-po âkiludira kwawo. Kekala munkukuta mwake, akifyoma kitabu ca nabii Izaya. ²⁹ Roho Takatifu kamwambira Filipi: "Sengereza karibu ya nkukuta ure pare, ukasikire nowe." ³⁰ Filipi akituwa akisengereza

[†] "Jamati" mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi. ^{††} "Kandasi" mana ake "Rainya".

pankukuta pare, akinsikira nTiyopiya ire akifyoma kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi: “Mwaja? Camufyoma-ci, mwankwereriwa?”³¹ Amiri ire akinjibu: “Nereriwaja saneleweshiwe?” Kwa javire, iye akimwambira Filipi, akamba: “Kwera munkukuta-mu, tikare onse.”

³² Usowezi takatifu † wawenye waákifyoma ndiwu, ukwamba javi:

“Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,
novyo-novyoni neye aambure kanywa yake.

³³ Kwa kurinyenyekeya kwake, wantuwa shariya.
Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake
konta uhai wake ulaviwa mulumwengu-mu.”

³⁴ Amiri ire akindairi Filipi: “Nukulebela, evi vyaamba nabii-vi kankumwamba nani? Kankuramba mwaneyewe au munu mwengine mmojawapo?”³⁵ Basi Filipi akanza kusowera, na mwanzo wa noya Mandiko Takatifu-ya, akimwereza habari ya Insa.

³⁶ Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire akamba: “Are pare maji! Cikataza omi koziwa kinani?”
³⁷ †³⁸ Basi, amiri ire akimisisa nkukuta ure, wakisuka wo-wawiri, wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare.
³⁹ Pawalawire mmaji mure, Roho wa Mola akinlainisa Filipi, na amiri ire awere wakummona tena. Basi, akitwala njira akuka vyake ka moyo radi!⁴⁰ Filipi akiwoniwa Azoto, akipita akereza Habari Ngema kaya ulu-ulu zire piya mpaka akifika Kaisariya.

Insa amwita Saulu anfulate

9 Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi wa Mwenye Insa. Akimukira nkulu wa wakulungwa wa dini,² kunlebelwa waraka ya kuka Damashiku akolote mmasinagoga, ipate akiwasingana walume au waka wenye kifulata Njira ya Insa, awafunge, oke nawo Yerusalemu.³ Fala iye paakuka vikinkuna ari karibu ya Damashiku, kwa gafula ikinzunguriza nuru ya kulawa binguni.⁴ Noparepare akigwa, akisikira shauti ikimwambira: “Saulu, Saulu, mbana unilumbata?”⁵ Iye akidairi: “Uwe nani, Mwenye?”

Shauti ire ikinjibu: “Omi Insa waunlumbatanga-yo.”⁶ Fala lamuka, uke ire kaya ire, eko ukwambiriwa caukujuzi kutenda.”

⁷ Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira wakinyamala, wakisikira shauti fala awakimmona munu wawenye. Mashala!⁸ Saulu akilamuka pansu pare, na ingawa maso ake kafungula, fala aákiwona kinu. Ndimana, ewo wakinkola nkono, wakimukisa Damashiku.⁹ Iye kekala suku natu saawona. Nozo suku-zo, aataire pakanywa cakurya wala maji.

¹⁰ Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wakwitiwa Ananiya, imwisukira ruhuya ya Mwenye Insa, shauti ikimwita: “Ananiya!” Iye akijibu: “Labeka, Mwenye.”¹¹ Mwenye Insa akimwambira: “Ritengeze, uke barabara yakwitiwa Koloka. Ukafike nyumba ya Yuda, ukandairishe mwananlume wa Tarusu wakwitiwa Saulu. Ka ukweli, iye kankulebela duwa.¹² Imwisukira ruhuya, neye kammona mwananlume wakwitiwa Ananiya akingira akintula makono, akinlebelela aludire kuwona.”¹³ Ananiya akijibu: “Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wakisowera kuhusu noyo mwananlume-yo na ubaya mwingi iye awatendanga wanu wako watakatifu Yerusalemu-ko.”¹⁴ Na epa iye kanawo mamulaka a wakulungwa wa dini a kuwafunga piya wenye kwambudu zina rako.”¹⁵ Fala Mwenye kamwambira: “Uka, konta noyo mwananlume-yo nintondola nintumire awereze zina rangu Sawari-Mayahudi, mafalume, pamoja na waIziraeli.”¹⁶ Omi mwaneyewe nimolotera Saulu mashaka akija kunkuna kwa ajili yangu.”

¹⁷ Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula makono, akamba: “Nduyangu Saulu, Mwenye kanituma kwako, Insa mwaneyewe akulawírre munjira-yo, ipate uludire kuwona na akwijare Roho Takatifu.”¹⁸ Kwa mpunde noure, vigwa vinu mmaso mwa Saulu vyakulanda mamba a inswi. Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka akuka akoziwa.¹⁹ Pesire kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi wa Insa kwa muda wa suku aba.²⁰ Kwa wakati noure, akuka mmasinagoga a Mayahudi, akanza kwereza kuhusu Insa, kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu.²¹ Piya wakinsikira, wakitajabu, wakamba: “Sinoyu mwananlume akiwalumbata wambudu zina ra Insa Yerusalemu kure-yu? Sicinjisire epa noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa dini?”²² Fala Saulu kila mara akizidi kwijaziwa uwezo. Iye akiwatikinisira Mayahudi wakikala Damashiku kwa kuwejiwisa kuwa Insa ndi Almasihi.

† Ona Izaya 53:7-8. †† Mandiko mengine a mida eyi aya-yi aipo. [Filipi akinjibu: “Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza.” Na iye akinjibu: “Nukwamini kuwa Insa Almasihi Mwana wa Mwenyezimungu.”]

²³ Zipita suku nyingi zawenye, ²⁴ Mayahudi wakisikizana kumulaya, fala iye kawejwirira mipango yawo. Ikisa tena, Mayahudi wakisonderanga mmiryango ya kaya, usiku na nsana, ipate wammone Saulu wamulaye. ²⁵ Ndi-mana, wanafunzi wake wakintwala usiku, wakimpenyeza pakitololo ca kipama, wakinteremusa. †

²⁶ Saulu paafikire Yerusalemu, kayerera kusanganyika na wanafunzi wa Insa. Fala piya ware wakimopa, awakamini kuwa iye kweli-kwelini mwanafunzi. ²⁷ Fala Barinaba akintwala, akimpereka ka mawalii. Akiwerezwa namuna Saulu vyaâmonire Mwenye Insa munjira, âkisowera naye. Na kawereza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye Insa bila wofi Damashiku. ²⁸ Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja Yerusalemu, âkiwa na uhuru wa kwingira na kulawa kati yawo, âkiwerezwa kuhusu Insa bila wofi. ²⁹ Iye âkisoweranga na âkikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala ewo wakisakula namuna ya kumulaya. ³⁰ Pawasikire, wanduze wenye kwamini wakintwala Saulu, wakuka naye Kaisariya, nokurekure wakimpereka Tarusu.

³¹ Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya zikiwa nawo usalama na zikirimba. Zikirijenga na in-shima za Mola na kwa nguvu za Roho Takatifu, zikizidi kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

³² Peduru âkenendanga kila upande, koka novyo kuwawona watakatifu wakikala Lida. ³³ Noko akisimanana na mwananlume mmoja wakwitiwa Aineya, âkiwa kitewe, mainsha ake âkiwa a pakinanda muda wa myaka mi-nane. ³⁴ Peduru akimwambira: "Aineya, Insa Almasihi akuponesa! Lamuka, tandika kinanda cako." Neye, kwa mpunde noure, akilamuka. ³⁵ Wanu piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni wammona, newo wamwamini Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

³⁶ Kaya ulu ya Yafa âkiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita Tabita. (Zina nkigeregu akitiwa Dorka.) Noyo mwanamuka-yo âkitendanga vitendo vyema na âkilavyanga zaka. ³⁷ Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya kumosa, maiti wakitula kukisusi kugorofa. ³⁸ Kwa kuwa Yafa kúkiwa karibu na Lida, wanafunzi pawasikire kuwa Peduru kawa Lida, wamperekerwa wanawalume wawiri kuntafadali javi: "Njo kwetu kuno, usikawe."

³⁹ Kwa javyo, Peduru akilawa, akilongozana nawo. Nakufika, wakimpereka kugorofa nkisusi. Piya manankweli wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na wakimolotera anzu na nguwo zaâkisonanga Dorka ári hai. ⁴⁰ Pe-duru wanu ware piya akiwalavira panja, akikokora, akilebela duwa. Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire, akamba: "Tabita, lamuka!" Iye akifungula maso ake, nakummona Peduru, akikala. Mama! ⁴¹ Peduru akinkola nkono, akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye kwamini ware pamoja na manankweli, akiwolotera nko-mu wawenye dodola.

⁴² Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari zikunire zire, na wengi wakinkubali Mwenye Insa. ⁴³ Na Peduru kainshi suku nyingi zawenye Yafa kure nnyumba ya mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake íkiwa nsuwa-sambala.

Habari Ngema iwafika wanu Sawari-Mayahudi

Koroneliyu amwisukira laika

10 Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja âkitiwa Koroneliyu, âkiwa nfalume wa kundi ra masurudadu rik-itiwa "Kundi ra Italiya". ² Iye akimwajibu mambo a Mwenyezimungu, na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja na jamaa zake piya. Iye âkilavyanga zaka pakulu, na daima âkilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. ³ Kwa suku moja, wakati wa alhanswiri, imwisukira ruhuya, kammona sana-sana laika wa Mwenyezimungu ak-injira akimwita: "Koroneliyu!" ⁴ We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-rungu, wakushanga wawenye, akindairi: "Kinani mwenye?"

Laika ire akinjibu: "Duwa yako pamoja na zaka yaulavyanga ifika ka Mwenyezimungu akumbukire tamaa za-ke. ⁵ Epa sambu, wapereke wanawalume woke mpaka Yafa, wakantware mwananlume wakwitiwa Ansumani, at-apiriwe zina ra Peduru. ⁶ Eyu munu-yu kafikira ka mwananlume wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyum-ba yake iwa nanyenje ya mwani."

⁷ Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta watumisi wake wawiri na surudadu mmoja muminu kati ya ware wákiwa pakazi yake. ⁸ Akikola kuwerezwa piya, akiwatuma kuka Yafa.

† Ona 2 waKorintiyu 11:33.

Peduru imwisukira ruhuya

⁹ Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa, Peduru akikwera pajulu ya nyumba kulebela duwa. Íkiwa kiyasi ca aduhuri. ¹⁰ Ikinkola njala, akisakula kurya. Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuya. ¹¹ Kawona bingu iri wanzu, cikija kinu cakulanda nguwo ulu ifungiwe malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi. ¹² Nkati-mo wákiwapo kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu wakurikweta pansi pamoja na nyuni za julu. ¹³ Basi iye akisikira shauti, ikamba: "Lamuka Peduru, sinja, urye." ¹⁴ Peduru akamba: "Sishubutu, Mwenye! Kama tangu sinarya kinyafu wala caharamu." ¹⁵ Kwa mara nyengine tena, shauti ire ikimwambira javi: "Usite haramu kinu caahalalishe Mwenyezimungu." ¹⁶ Evi vikuna mara natu. Kwa mpunde noure, nguwo ire ikiludisiriwa binguni.

¹⁷ Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire ire, wanu watumiwe na Koroneliyu ware wêmira panryango, wakidairi nyumba ya Ansumani. ¹⁸ Wakita, wakidairi: "Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira nomu?" ¹⁹ Peduru paakiwaza mana a ruhuya ire, Roho Takatifu akimwambira javi: "Ona, wanu watatu wajire-wo wakusakula. ²⁰ Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo, usiwe na dana, konta omi ndi niwatumire." ²¹ Kwa javyo, Peduru akisuka, akiwambira wanu ware: "Omi ndi munu wawenye wamúri kunsakula-yo, epa ciku-jisireni kinani?" ²² Ewo wakinjibu: "Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume wa kundi ra masurudadu. Iye mwenyé shariya, amopa Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu pakulu sana. Iye kamuriwa na laika takatifu atumize kukwita uke kwake, ipate akakusikire usowezi wako." ²³ Basi Peduru akiwakaribisha wakingira, wakifikira nopare. Subuu yake iye akilawa, akilongozana nawo, pamoja na wenzuwe wamojawapo wa Yafa wakimpereka.

²⁴ Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye kekala ákiwarindira. Iye kâwalarika jamaa zake na marafiki zake wa pamoyo. ²⁵ Sambu, Peduru pengire, Koroneliyu nakummona, akingwirira mmaulu kuntukuza. ²⁶ Fala Peduru akinlamusa, akimwambira: "Imira! Omi novyo niwa mwanadamu!" ²⁷ Peduru nakusowera naye, kengira pansana, kawasingana wanu wengi wajumana, ²⁸ akikola kuwambira: "Umwe mukwijiwa kuwa Yahudi aajuzi kusanganyika au kuwandikana naye munu Saari-Yahudi. Fala Mwenyezimungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu wala haramu. ²⁹ Ndimana panitiwe, nija epa ka moyo radi. Kwa javyo, munitira kinani?"

³⁰ Koroneliyu akinjibu: "Bandi ya suku nne, nowu wakati wa alhanswiri-wu, nikilebela duwa nnyumba mwan-gu-mu. Kwa mpunde nimmona munu kemira mbere yangu, kavala mavazi melupa akumensa-mensa, ³¹ akinambira: 'Koroneliyu, isikiriwa duwa yako-yo pamoja na zaka yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere ya Mwenyezimungu. ³² Kwa javyo, ntume munu Yafa akantware Ansumani atapiriwe zina ra Peduru. Iye kafikira nyumba ya Ansumani, nsuwaji sambala, akwikala nanyenje ya mwani.' ³³ Ndimana, nitumiza kukwita upesi-upesi, na uwe kutenda sana kuja. Epa sambu piya tiumana nopa mbere ya Mwenyezimungu kusikira piya vyaakwamurire Mola."

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

³⁴ Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: "Ka ukweli, nereriwa kuwa Mwenyezimungu wanu piya awatafiti sawa-sawa. ³⁵ Wanu wa kabila mojawapo wakumópa na wakuténda shariya, iye awapokerera. ³⁶ Mukwijiwa habari Mwenyezimungu zawaperekere waZiraeli, kupata kuwereza usalama julu ya Insa Almasihi. Iye ndi Mwenye wa wanu piya. ³⁷ Umwe mukwijiwa vinu vikunire inti ya Yudeya piya, mwanzo wa Galileya, bandi ya koza kakerezanga Yahaya. ³⁸ Mukwijiwa kuhusu Insa nNazareti namuna Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu na vyaampere uwezo. Mukwijiwa kuwa iye kenenda kila upande, akiwatenda wanu vyema, na akiwaponesa piya wenye kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu ákiwa pamoja naye.

³⁹ Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za Mayahudi na Yerusalemu. Ikisa tena ewo wamúlaya, wangomezera pamuti. ⁴⁰ Fala suka ya tatu, Mwenyezimungu munu-yu kanfufula na kamolota baina awoniwe, ⁴¹ siyo kuwa wammona wanu piya, ila kawoniwa na mashahidi watondoriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na tinywere naye, bandi ya iye kufufuka ka wafwi. ⁴² Iye katilaizira tiwereze wanu, tilavye ushahidi kuwa iye ndi ire atomoriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula wari hai na wafwire. ⁴³ Piya minabii walavya ushahidi kuhusu noyu, wamba kuwa piya wenye kumwamini onse wapata kuswamiwa madambi, kwa zina rake."

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

⁴⁴ Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwesukira piya wanu wakisikira usowezi ware. ⁴⁵ Mayahudi makamilifu wampereke Peduru ware, watajabu pakulu sana konta Roho Takatifu kawamiminira † novyo wanu Sawari-Mayahudi. ⁴⁶ Kamana wawasikira wakisowera luga saziwiwika, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa

† Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya.

Peduru akijibu, ⁴⁷ akamba: “Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu kamba ofwe. Akataza maji koziwa ewo nani?” ⁴⁸ Ikisa Peduru akamuru wakoziwe kwa zina ra Insa Almasihi. Mwinsho, wakinlebeli Peduru wekare naye muda wa suku aba.

Peduru akwerezha jamati ya Yerusalemu habari zikunire

11 Sambu, mawalii na wenye kwamini inti ya Yudeya piya wasikira kuwa wanu Sawari-Mayahudi wakubali usemi wa Mwenyezimungu. ² Peduru, paafikire Yerusalemu, akisutumwa na wenziwe ware wataiwe itani ware. ³ Ewo wakamba: “Uwe kwingira nyumba ya wanu sawatayiwe itani, ikisa tena kurya nawo pamoja!” ⁴ Fala Peduru akanza kuwambira vyavifulatane, akamba: ⁵ “Omi nikiwa kaya ulu ya Yafa nikilebeli duwa. Noparepare, inisukira ruhuya. Niwona kinu karibu yangu caculanda nguwo ulu ikilawa binguni, yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare. ⁶ Panikinang'aniza sana, nkati mwake niwawona manyama wa mauulu mane, nyama za nundu, wadudu wakurikweta pansu, pamoja na nyuni za julu. ⁷ Ikisa nisikira novyo shauti ikinambira: ‘Lamuka Peduru, usinje, urye!’ ⁸ Nikilawa omi nikijibu: ‘Sishubutu, Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca haramu.’ ⁹ Shauti ya mbinguni ire ikinambira tena javi: ‘Usite haramu kinu cahalalishe Mwenyezimungu.’ ¹⁰ Evi vinikuna mara natu, ikisa nguwo ire ikiludisiriwa binguni.

¹¹ Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka nyumba yanifikire ire. Ewo wakilawa Kaisariya watumwa kwangu omi. ¹² Roho wa Mwenyezimungu kanambira nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi. Tikilongozana na wanduzangu sita ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire. ¹³ Basi iye akanza kutereza namuna vyaammonire laika pakaya pake, emire akamba: ‘Watume wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru. ¹⁴ Iye akwambira usowezi wakukuvusha uwe pamoja na jamaa zako.’ ¹⁵ Pananzire kusowera nawo, akiwesukira Roho Takatifu, kamba vyaanzire kutisukira ofwe. ¹⁶ Na nikumbukira vyaasemire Mwenye Insa kuwa: ‘Ndi kweli kuwa Yahaya koza na maji, fala umwe mukuja koziwa na Roho Takatifu.’ ¹⁷ Sambu, ikiwa Mwenyezimungu kawapa wanu ware uwezo mmoja kamba vyatipere ofwe novyo, patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi nani wakubishana na Mwenyezimungu?”

¹⁸ Ewo pawasikire usowezi-wu wakitengemana, wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba: “Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu kawapa kutubiya ^{††}, wapate mainsha a milele.”

Jamati ya Antiyokiya

¹⁹ Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa kulawirire bandi ya kufwa Shitefanu. Wengine wakuka inti ya Foinikiya, wengine Kiporo, na wengine Antiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa, ila wakiwerezha Mayahudi tu basi. ²⁰ Fala wengine wa Kiporo na wa Kireni woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera novyo na wanu Sawari-Mayahudi, wakiwerezha kuhusu Mwenye Insa. ²¹ Na uwezo wa Mola [‡] úkiwa pamoja newo. Wanu wengi wakinkubali Mwenye Insa.

²² Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalemu, newo wakintuma Barinaba oke Antiyokiya. ²³ Barinaba paafikire nakuwona neema ya Mwenyezimungu kawa radi, na kawarimbisa myoyo piya ware walungane na Mwenye wawe na niya ya mmoyo. ²⁴ Kamana Barinaba ákiwa munu mwema, wakumwijala Roho Takatifu na waminifu. Na wakongezeka wanu wengi wawenye upande wa Mwenye Insa.

²⁵ Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula Saulu. ²⁶ Nakunsingana, akinsukula mpaka Antiyokiya. Wakijumana nokurekure mwaka nzima pamoja na jamati ya Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu wengi wawenye. Na Antiyokiya kure, wanafunzi ndi kawanzire kwitiwa “wafulati wa Insa”.

²⁷ Kwa nozire suku zire, minabii wengine wálawa Yerusalemu wakuka Antiyokiya. ²⁸ Katika kundi rawo, munu mmoja wakwitiwa Agabu akilamuka, na kwa uwezo wa Roho Takatifu akiwambira: “Ikuja njala ulu futi ulumwengu nzima-wu.” (Eyo njala-yo kweli-kwelini ikija ikilawirira wakati wa Klaudiyu ^{††}.) ²⁹ Basi wanafunzi wakinuwiya kuwasaidiya wenziwawo wakiinshingi Yudeya, kila mmoja kacanga cawere nawo. ³⁰ Newo wakitenda novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa Barinaba pamoja na Saulu.

Wenye kwamini walumbatiwa

12 Kwa nowo wakati-wo, nfalume Herodi akitumiza kuwatabisha wanu wamojawapo wa jamati kwa kutumira makono awo. ² Iye kamulaya na upanga Yakubu nduye Yahaya. ³ Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru novyo akingunga. (Evyo vikuna wakati wa jambo ra Mayahudi ra “Mikate saina furumento”). ⁴ Nakunkola akintaya nkalaboshu, akingabizi mmakono mwa vipinga vine vya masurudadu wane-wane wakipitisana. Mpan-go wake úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa. ⁵ Kwa javyo, Peduru akifungiwa nkala-boshu, kuno jamati ikinlebelela duwa mpunde-mpunde ka Mwenyezimungu.

† “Koziwa na Roho Takatifu” mana ake ndi kwijaziwa na Roho Takatifu. †† “Kutubiya” epa mana ake ndi “nafasi ya kutubiya”. ‡ Kigeregu: “nkono wa Mola,” mana ake “uwezo wa Mola”. ††† Kalaudiyu ákiwa nfalume wa waRoma.

Kufunguriwa ka Peduru

⁶ Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu, noire suku ire usiku wake Peduru kâlala kati-kati ya masurudadu wawiri, afungiwe na alucema kuno na kuno. Wákiwepo masurudadu wengine wêkala panryango wa kalaboshu ire. ⁷ Mpunde noure akimwisukira laika wa Mola, nkalaboshu mure ikijala nuru mukilangala vu! Laika akintikinya weya Peduru akinlamusa, akimwambira javi: “Lamuka upesi!” Unyolo ure ukinvurika makono mure ukigwa, iyaii! ⁸ Laika ire akimwambira javi: “Vala ukanda na viratu vyako.” Peduru akitenda novire. Laika ire akamba tena: “Vala koti rako mmaweya-mo, unifulate.” ⁹ Iye akilawa akinfulata, sejiwa kuwa vyakweli vyaakikunisha laika ire, akitula kamba ári kulota. ¹⁰ Ewo, bandi yakumpunda surudadu wakwanza na wapiri, wakifika panryango wa cuma wakulawira nkaya. Ukifunguka wanyewe, newo wakilawa, wakidanira mbarabara. Kwa mpunde noure, laika ire akilainika.

¹¹ Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire, akamba: “Sambi ndi panijiwe kweli-kwelini kuwa Mola kampereka laika wake, kaninusuru mmakono mwa Herodi na piya vyawalangele kunitenda Mayahudi.”

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

¹² Paakiwaza javire, Peduru akifika kwawo Mariyamu, mamaye Yahaya ákitiwanga kwa zina rengine Maruku. Noko ndi kawajumane wanu wengi wakinlebelela duwa. ¹³ Peduru nakufika, akibiya nryango wa kubalakãu. Ntumisi wakwitiwa Roza akilamuka akuka kwitika hodi ikilombiwa ire. ¹⁴ Paamanyire kuwa shauti ya Peduru, akitenda radi pakulu sana, akasa kufungula nryango, akituwirira pansana, akereza akamba: “Umwe! Peduru ndi ari kulomba hodi.” ¹⁵ Fala ewo wamwambira, wamba: “Uwe kunamava.” Fala iye akakikisha kanguvu: “Kweli!” Sambi ewo wakinjibu: “Siyo iye, laika wake.” ¹⁶ Basi sambi, Peduru akizidi kwibiya nryango ure kim-kim-kim! Mwinsho, pawafungure wammona Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi! ¹⁷ Iye akiwatendera alama na makono ipate wanyamare. Sambi, akikola kuwereza namuna Mola vyaanlavire nkalaboshu. Ikisa akiwambira: “Ezi habari-zi mwerezeni Yakobu na wajamaa wengine.” Nakulawa, akuka upande mwengine.

¹⁸ Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu sana. Awakijiwa cinkunire Peduru. ¹⁹ Herodi akitumiza asakuriwe Peduru. Paatowire kuwoneka, akiwadairi masurudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho, Herodi akilawa Yudeya, akuka akikala Kaisariya suku aba.

Kifo ca nfalume Herodi

²⁰ Sambi, Herodi kakimiyana nawo pakulu wanu wa Tiru na wa Sidoni. Basi ewo wakijumana wakuka wakisow-era naye. Ewo wanza kunfika Balashitu, nkolakazi maalumu wa nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa wakinle-bela Herodi wapatane naye kwa usalama konta ewo inti ya Herodi nokure ndi kawakukanga wakipata vyakurya. ²¹ Suku Herodi yaâturire kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a kifalume, akikala pakiti cake, akanza kuwapa habari mbere yawo. ²² Basi wanu wakibiya kilulu. Lu-lu-lu! Wakamba: “Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!” ²³ Kwa noure mpunde ure, laika wa Mola akimwibiya Herodi, konta aampere utukufu Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa, akiriwa na nvunyo.

²⁴ Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera. ²⁵ Barinaba na Saulu, pawatimize kazi zawo, wakiludira Yerusalemu kure, wânsukula Yahaya wakwitiwa Maruku.

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

13 Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wákiwapo minabii na wanlimu †. Kati ya ewo, wákiwapo Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiwa “Mwerufi”), Lukiyu nKireni, Manaheni (rafiki yake nfalume Herodi tangu usimana wawo) pamoja na Saulu. ² Suku moja, pawákitenda ibada ya Mwenye pamoja na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: “Walavyeni sambi-pa Barinaba na Saulu wawe wangu omi, watende kazi maalumu yaniwetire.” ³ Basi, pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

⁴ Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekiwa na Roho Takatifu, wakilawa wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela mpaka Kiporo. ⁵ Nakufika Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyezimungu mmasinagoga a Mayahudi. Wákiwa pamoja na Yahaya akiwasaidiya.

† Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwafunda wanu kuhusu Mandiko.

⁶Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure wansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo na nsawi. ⁷Iye ákiwa pamoja na nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu akiwarifu Barinaba na Saulu konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu. ⁸Falakini Elima (ndi vyaakitiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu. Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.

⁹Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho Takatifu, akinnang'aniza nsawi ire rungu-rungu, akimwambira javi: ¹⁰"Uwe kuwa mwana wa Ibilisi! Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa aduwi wa shariya piya. Ukwasa rini kuzungunusa njira za kweli za Mwenye Insa? ¹¹Epa sambu, nkono wa Mwenye ubishana nowe. Ukuwa kipofu, kwa muda mojawapo auja kuwona juwa." Kwa mpunde noure, Elima kumaso kukimwinukala pi. Akizungunuka-zungunuka kunsakula munu ankore nkono, ankongoje. ¹²Basi nfalume ire nakuwona vikunire vire, kamini, na katajabu mafundi a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwereza Habari Ngema inti ya Pisidiya

¹³Paulu na wenziwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka Perga ya Panfiliya. Nokurekure, Yahaya akiwasa, akiludira Yerusalemu. ¹⁴Ewo wakizidi kusafiri, wakilawa Perga, wakuka mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku ya sabadu wakingira nsinagoga, wakikala. ¹⁵Ikisa zikifyomiwa shariya za Musa na mandiko a minabii wengine-po. Nakisa wakulungwa wa sinagoga wakiwakaribisha Paulu na Barinaba, wakiwambira: "Wanduzangu, ári na usowezi wakuwahurumiya wanu-wa onse, ereze." ¹⁶Sambu, Paulu akilamuka, akolosa nkono, akisema: "Wenzangu waIziraeli na umwe muri kumopa Mwenyezimungu: sikirizani sana-sana. ¹⁷Nlungu wa umati waIziraeli-wu kawatondola babu zetu na kawatula ubora pawákikalanga kiyeni inti ya Miswiri. Kwa nkono wake wa uwezo, kawalamusa kawalavya noyo inti-yo. ¹⁸Iye pawákiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka arubaini. ¹⁹Na bandi ya kupoteza kabila saba inti ya Kanaa, iye kawapa wanu wake kuriti inti yawo, ²⁰kiyasi ca myaka miya nne na amusini †. Ikisa akiwagabizi mafalume wanguvu mpaka paataware nabii Samuweli. ²¹Basi sambu, wanu ware wâlebela wapewe nfalume, na Mwenyezimungu akiwapa Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo ra Benjami. Iye kamiliki myaka arubaini. ²²Nakunlavya Saulu, akintawaza Daudi kuwa nfalume wawo. Kuhusu Daudi, Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba javi:

'Nimmonerera Daudi, mwana wa Yese.

Iye nomi moyo wetu mmoja,

iyeye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.'

²³Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu kawaperekera waIziraeli Nvushi, Insa, kamba iye vyaâwapere tamaa ††. ²⁴Kábula ya kuja Insa, Yahaya kâwereza futi wanu piya wa Iziraeli kuwa watubiye dambi zawo, woziwe. ²⁵Karibu ya kumariza kazi zake, Yahaya kawambira wanu javi: 'Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri Almasihi, ila iye akuja bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri bora kufungula mizizi ya viratu vyake.' "

²⁶Paulu akizidi kusowera: "Jamaa zangu, ujukulu wa Iburahima na umwe muri kumopa Mwenyezimungu, ijiwani kuwa usemi wakutivusha tiperekeriwa nófwe. ²⁷Kamana wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye mamulaka awamwijiwe Insa wala awejiwe vyawákifundanga minabii vyawakifyomanga kila sabadu. Pawanhukumire kifo, watimiza novyo-novyoni. ²⁸Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kunhukumu Insa kifo, fala wanlebela Pilatu kuwa aulaiwe. ²⁹Na pawesire kutimiza piya vyavyândikiwe kuhusu iye, wanlavya pansalaba ‡, wanzika nkaburi. ³⁰Falakini Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. ³¹Suku nyingi zawenye, kawalawirira ware wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu. Na nowo sambu-pa ndi mashahidi wake mbere ya wanu wa Iziraeli.

³²Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa yawâpewe wababu zetu, ³³noyo tamaa-yo Mwenyezimungu katimiza kwetu ofwe, ujukulu wawo, kwa kunfufula Insa. Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri ††:

'Uwe kuwa mwanangu,

mwanzo wa rero omi niwa wawayo.'

³⁴Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa, Mwenyezimungu kakikisha kuwa mwiri wake aushubutu kuvunda. Iye kasema javi ††:

'Nikutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili zaniâmpere Daudi.'

³⁵Ndimana mahala pengine ††† iye kaamba javi:

'Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.' "

³⁶Paulu kasema tena: "Kusema kweli, Daudi kafwa ††† bandi ya kutumika vyanuwiye Mwenyezimungu kati ya kizazi cake. Nakisa iye kazikiwa pawazikiwe wababuze, na kavunda. ³⁷Fala mwiri wa ire § afufuriwe na Mwenyezimungu, aavundire. ³⁸Kwa javyo, jamaa zangu, ijiwani kuwa julu ya noyu-yu, mwankwereziwa habari

† Myaka miya nne pawákiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawákiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). †† Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53. ‡ Kigeregu: "muti". †† Ona Zaburi 2:7. ††† Ona Izaya 55:3. †††† Ona Zaburi 16:10. †††† Kiebraniya: "kalala". § "Ire" epa ndi Insa.

ya kuswamiwa madambi enu. Julu yake iye, piya wenye kumwamini wavushiwa. ³⁹ Kusema kweli, ewo awavushiwa julu ya shariya ya Musa. ⁴⁰ Basi, more-moreni visukukuneni kamba vyawandike minabii †, wakamba:

⁴¹ 'Onani umwe, wenye kukejeli!
Mususuka, na mupoteya,
konta suku ndi suku nukutenderani kinu,
umwe amushubutu kukubali,
anta pawepo munu wakukwerezani.' "

⁴² Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware wakiwatafadali, wakamba: "Sabadu ija-yo, musikose kutereza tena nowu usowezi-wu." ⁴³ Pawesire kutawanyikana pasinagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu wengine waminire dini ya kiyahudi, wanfulata Paulu na Barinaba. Ewo wakisowera nawo, wakiwataya niya iwazidise kuwa nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

⁴⁴ Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu, wanu wengi nkaya mure wajumana kusikira habari za Mwenyezimungu. ⁴⁵ Mayahudi, pawawawonire wanu kuwa wengi, wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu kuno wakikufuru. ⁴⁶ Fala Paulu na Barinaba, kwanguvu wakiwambira: "Iwa lazima usemi wa Mwenyezimungu kwanza mwambiriwe umwe. Falakini kwa kuwa mukatala na mukolota kuwa amujuzi kuwa na mainsha a milele ††, basi, tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. ⁴⁷ Kamana Mola ndi vyaatamurire javyo ‡:

'Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.' "

⁴⁸ Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi na watukuza usemi wa Mwenyezimungu. Basi wakubalire ndi ware watondoriwe wawe na mainsha a milele. ⁴⁹ Na usemi wa Mola ukereziwa inti ire piya.

⁵⁰ Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamuminu wa vyewo vikulu-vikulu pamoja na walume wakwinshimika wa nkaya mure, wakanza kuwabugudi Paulu na Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yawo. ⁵¹ Basi, mawalii ware wakiripumuna vunvu mmaulu mwawo ††, wakuka Ikoniyu. ⁵² Na wanafunzi ikiwejala radi pakulu futi pamoja na Roho Takatifu.

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

14 Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka wengira nsinagoga ya Mayahudi, wasowera kwa namuna yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware Sawari-Mayahudi wakamini. ² Fala Mayahudi sawakamini ware wawashongezera na wakimwisa roho za ware Sawari-Mayahudi ipate wakimiyane nawo wanduzawo waminire ware. ³ Kwa javyo, Paulu na Barinaba wekala nokure suku nyingi zawenye. Ewo wákisoweranga habari ya Mwenye Insa bila kuropereza, na wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa neema yake. Na Insa akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na matajabisa awakitenda julu ya makono awo. ⁴ Wanu nkaya mure wakawanyika bandi mbiri: wengine wakiwapendeleya Mayahudi, wengine wakiwapendeleya mawalii. ⁵ Basi, Sawari-Mayahudi wamojawapo na Mayahudi pamoja na wakulungwa wawo, wakanza kuwatabisha na kuwapanja na mawe. ⁶ Ndimana, Paulu na Barinaba pawejawe, wakitirira Lishitera na Deribi, makaya a inti za Likawoniya, na inti nyengine jirani. ⁷ Nokurekure wakerezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

⁸ Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero, tangu ákiwa saanamba kwenenda. ⁹ Noire kitewe ire kansikira Paulu akisowera. Paulu akinang'aniza rungu-rungu, akiwona kuwa akwamini kuponesiwa, ¹⁰ ndimana akimwambira na shauti ulu-ulu: "Lamuka, wimire sana-sana!" Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.

¹¹ Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza kutamba kwa luga ya Likawoniya, wakipaza wakamba: "Milungu itisukira, nfano wa wanadamu!" ¹² Barinaba wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita nlungu Herimeyu, konta Paulu ndi akisowera. ¹³ Nlongozi wa dini ya Zeyu ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka panryango pare, kaja nawo ng'ombe na maluwa. Iye na junudi ya wanu ware wakisaka kutenda kafara ya manyama.

† Ona Habakuki 1:5. †† Au: "kwa kuwa mukatala na murilamula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele". Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wákiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitoshe, Sawari-Mayahudi awákiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukweli. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. ‡ Ona Izaya 49:6. †† Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu.

¹⁴ Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula mavazi awo †, wawatuwirira wanu ware, wakiwambira na shauti ulu-ulu, wakamba: ¹⁵ “Wanduzangu! Eci camutenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba nomwe! Tiwa epa tukwerezani ipate mwase evi vinu savina mana-vi, muludire upande wa Nlungu hai ombire bingu, ardhi, bahari, pamoja na piya viripo nkati yake. ¹⁶ Vizazi vipitire, Mwenyezimungu kâsa mataifa piya wafulate njira zawo wanyewe. ¹⁷ Fala aasire kolota ushahidi wake kuhusu vitendo vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka nvula kulawa binguni na mavuno a kila mbeyu na mironko yake, akupani cakurya camusaka, na akwijaza radi myoyo yenu.” ¹⁸ Ingawa mawalii ware wasema javire, fala wâkiwa nawo tafauti yakuwakataza kutenda kafara yawo.

¹⁹ Ikisa, wakija Mayahudi wamojawapo kulawa Antiyokiya na Ikoniyu. Wakiwashetwani wanu ware, wakikola kumpanja Paulu na mawe, na wakinkwekwetera panja ya kaya ire, wakidaniza kuwa kafwa. ²⁰ Fala wanafunzi pawanzungurize Paulu, iye kalamuka, kengira tena nkaya nomure. Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

²¹ Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na bandi ya kuwapata wanafunzi wengi, waludira tena Lishitera, Ikoniyu, na Antiyokiya. ²² Wakipita wakiwarimbisa myoyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu wabaki wakamini. Wakiwahurumiya javi: “Piya tîri kuwamini tîjuzi tikune mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu.” ²³ Mawalii ware wakipita kila jamati, wakiwatondola wakulungwa wa jamati zire. Bandi yakulebela duwa na kufunga, ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.

²⁴ Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya Panfiliya. ²⁵ Bandi yakuwerezwa wanu wa Perga usemi wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya. ²⁶ Ikisa wakiripakira mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe duwa wapate rehema ya Mwenyezimungu watende kazi yawatimize. ²⁷ Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwajumanisa wenye jamati, wakanza kuwambira piya vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo, na wakiwambira Mwenyezimungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-Mayahudi newo wamini. ²⁸ Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku nyingi zawenye.

Mwaha wa itani

15 Sambu, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka Antiyokiya, wakiwafunda wenye kwamini javi: “Umwe, ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema tabiya ya Musa, amuvushiwa.” ² Paulu na Barinaba wakanza kubishana na kukaidiyana nawo wanu ware pakulu. Basi, vikilamuriwa kuwa wo-wawiri walawe na wanu wamojawapo woke Yerusalemu, ukasoweriwe ewu mwaha-wu na mawalii pamoja na wakulungwa wa jamati. ³ Kwa javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na Samariya, wakereza sana piya viwakunire wanu Sawari-Mayahudi vyawamwaminire Mwenyezimungu. Habari zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini ware. ⁴ Pawafikire Yerusalemu, ewo wapokereriwa sana-sana na jamati na mawalii pamoja na wakulungwa. Ewo wakiwambira vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo.

⁵ Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wâkiwa nkonjo wa Mafarizeu, walamuka, wakamba: “Lazima wataiwe itani na walazimishiwe kifulata shariya za Taureti.”

⁶ Mawalii na wakulungwa ware wakijumana kushauriyana noure mwaha ure. ⁷ Pawesire kukaidiyana pakulu, Peduru akilamuka akiwambira javi: “Jamaa! Umwe mukwijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola kati yenu ipate Sawari-Mayahudi wasikire julu yangu Habari Ngema na wakubali. ⁸ Mwenyezimungu, Mwenyé kwijiwa myoyo piya, kakikisha kuwa awakubali Sawari-Mayahudi julu ya kuwapa newo novyo Roho Takatifu, kamba vyatipere ofwe. ⁹ Iye asiyanise kinu kati yetu ofwe newo, kawaswafi myoyo yawo julu ya kwamini. ¹⁰ Kwa javyo, mbena mumerera Mwenyezimungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa wababu zetu awakidirire wala ofwe atikidiri, sababuni? ¹¹ Kwasa javyo, ofwe-pa tukwamini kuwa tivushiwa julu ya rehema ya Mwenye Insa, kamba vyawavushiwe ewo novyo.”

¹² Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Wakiwasikiriza Barinaba na Paulu wakereza kuhusu alama na matajabisa atendire Mwenyezimungu julu yawo kati ya ware Sawari-Mayahudi. ¹³ Pawesire kusowera, Yakobu akijibu, akamba: “Jamaa, nisikirizeni omi. ¹⁴ Ansumani †† kankutereza namuna Mwenyezimungu vyaanzire kutunza mataifa ipate kati yawo awatondore wanu wawe upande wa zina rake. ¹⁵ Evi ndi sawa-sawa kamba mase-

mo a minabii, vyaamba javi:

¹⁶ ‘Bandi ya evyo, omi niludi.

Nyumba ‡ ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.

Vipama vibomoke-vyo nilamusa, nijenga tena upya,

¹⁷ ipate wanu wabakire wansakure Mola,

na Sawari-Mayahudi piya

† Kupapula mavazi ikiwa alama ya kukimiwa. †† Ansumani ndi zina rengine ra Peduru. ‡ Kigeregu: “ema”.

wakuwa zina rangu ritajiwa julu yawo,
newo novyo wansakure.

Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi

¹⁸ vinu vijiwikane tangu mida.' ”

¹⁹ Yakobu akizidi kusowera, akamba: “Ndimana omi niwona kuwa tisiwatabishe Sawari-Mayahudi wari kuja ka Mwenyezimungu-wa. ²⁰ Vitosha kuwandikira kuwambira wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, wasinywe damu, na wasiwe na lukware. ²¹ Kamana tangu-tangu vizazi vya mida, kila kaya wawapo ware wereza shariya za Musa, zifyomiwanga mmasinagoga kila sabadu.”

Kuhusu kulangiwa ka wenye kwamini Sawari-Mayahudi

²² Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa jamati wawona kuwa vyema wawatondore wanawalume wamojawapo kati yawo wawapereke Antiyokiya, woke na Paulu pamoja na Barinaba. Na wakiton-doriwa Yuda (atapiriwe zina rengine Barisaba) na Sila, wawere wakulungwa wa jamati ire. ²³ Ewo wakandika waraka na makono awo wakamba javi:

“Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu, tukuperekerani salamu wenye kwamini Samuri-Mayahudi, muri kuinshi Antiyokiya, Siriya na Kilikiya. ²⁴ Kwa kuwa tisikira kuwa wanawalume wamojawapo munkonjo mwetu-mu, wataya tafauti myoyo yenu, (ingawa atiwapere mamulaka akutenda javyo), ²⁵ tiwona kuwa vyema (kwa kuwa tisikizana kwa niya moja) tiwatondore maámiri, tiwatume kwenu umwe. Ewo tankuwapereka pamoja na wapendani wetu Barinaba na Paulu, ²⁶ wanu watula hatari mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi. ²⁷ Kwa javyo, tiwapereka Yuda na Sila, ewo wanyewe wak-wambirani novyo novyoni. ²⁸ Kamana tiwaza kuwa vyema upande wa Roho Takatifu pamoja nofwe kuwa ha-pana tena nzigo nkulu wakukulazimishani, saviri novi visakikana-vi: ²⁹ Mukatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe damu na musuwe na lukware. Mukinarira piya-vi, mu-tenda vyema. Salamu zenu nyingi sana.”

³⁰ Sambu, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira Antiyokiya. Nakufika kure, wakiwajumanisa wenye kwamini ware, wakiwagabizi waraka ire. ³¹ Ewo pawesire kufyoma waraka ire, masemo are awataya radi pakulu sana. ³² Yuda na Sila, kwa kuwa wákiwa minabii, wakereza masemo mengi a kuwahurumiya wenye kwamini, kuwataya nguvu roho zawo. ³³ Bandi yakwikala nokure suku aba, wakilayana nawo wenye kwamini kwa salama, wakiwapereka kawatumiwe kure. ³⁴ ^{†35} Ila Paulu na Barinaba wakibaki Antiyokiya. Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda na wakereza usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

³⁶ Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira Barinaba: “Tuke tiludire tena tipite tikiwawona ja-maa zetu piya wa makaya atipitire tikereza Habari Ngema za Mwenye. Tikawawone vyawari kwenenda.”

³⁷ Barinaba vikimwajibu amwarifu Yahaya ákitiwa kwa zina rengine Maruku woke onse. ³⁸ Fala Paulu kawona kuwa ewo-po awajuzi kunsukula, konta kâwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesi. ³⁹ Basi, wakikola kubishana watupu pakulu futi mpaka wakisapukana kila mmoja. Barinaba akintwala Maruku, wakilokera Kiporo. ⁴⁰ Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka vyawo, bandi ya wenye kwamini kuwalebelela duwa wapate rehema za Mola. ⁴¹ Iye akipita Siriya na Kilikiya, akiwataya nguvu jamaa wa jamati.

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

16 Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko ákiwapo mwanafunzi mmoja akitiwa Timotiyu, mwana wa mwanamuka Yahudi mwenyé kwamini, ila wawaye ákiwa nGeregu. ² Wenye kwamini wa Lishitera na Ikoniyu wakilavyanga ushahidi wakunsifu Timotiyu. ³ Paulu akisaka ansukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani konta Mayahudi wákikalanga upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye aawere Yahudi. ⁴ Pawákipitanga mmakaya makulu mure, wakereza shuruti zawanuwiye mawalii pamoja na wakulungwa wa Yerusalemu ipate watimize. ⁵ Kwa javyo, jamati zikitaiwa nguvu nkati ya kwamini, na zíkongezeka kila suku.

† Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikala nokure.]

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

⁶ Paulu na Sila wakipita makaya a Furujiya na Galata. Roho Takatifu aâwasire kwereza habari za Mwenyezimungu Aziya. ⁷ Pawafikire mpaka wa Misiya, wakenekeza kwingira Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka. ⁸ Basi, wakitambala Misiya, wakuka Torowa. ⁹ Usiku, Paulu ikimwisukira ruhuya, kammona munu wa Makedoniya emire, akintafadali akamba: "Uje Makedoniya, utavye!" ¹⁰ Bandi ya Paulu kuwona javire, kwa mpunde noure, tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa Mwenyezimungu ndi atitire kuka noko, tikawereze Habari Ngema.

¹¹ Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka Samotaraki. Subuu yake tikingiza Neyapoli. ¹² Ikisa tikuka mpaka Filipi, kaya ulu ya porovinsiya ya Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo itawariwa na waRoma. ¹³ Sabadu tikipita panryango wa kaya ire tikilawira panja, tikuka nanyenje ya muto, patikidanizira kuwa mahala pawatendanga ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane nopare. ¹⁴ Kati yawo, ákiwapo mwanamuka mmoja wakuntukuza Mwenyezimungu, wakwitiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanyanga nguwo maalumu za rangi ya njambalãu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini vyaakamba Paulu vire. ¹⁵ Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake, katitafadali, akamba javi: "Ikiwa mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya Mola, tukeni kwangu, mukekare." Akanza kutikenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

¹⁶ Sambu, patikuka mahala pakulebela duwa, noparepare katilawirira mwari mmoja wakumilikiwa na jini † akilauzanga sengere. Ákipatanga faida ya nzuruku mwingi akiwapa watwa wake. ¹⁷ Mwari ire akingulata Paulu pamoja nofwe kuno akikuwa, akamba: "Ewa wanawalume-wa watumwa wa Mwenyezimungu Nkulu! Ewo wankukwerezani njira ya kuvushiwa!"

¹⁸ Ákikuwanga suku nyingi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzungunukira, akinsowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa zina ra Insa Almasihi, nlawe munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.

¹⁹ Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo ire, wakinkola Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere ya mafalume. ²⁰ Pawakiwapereka ka wenye kulamula, wakamba: "Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu wa nkaya-mu!" ²¹ Wankwereza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kifulata, kwa kuwa tiwa waRoma." ²² Basi wanu wakilamuka kaupamoja wakiwokira, na wenye kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu, wakamuru wacapiwe na bakora. ²³ Pewesire kuwacapa pakulu pawenye, ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira amiri wa nkalaboshu awasunge sana. ²⁴ Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya nkisusi, akiwafunga mauku na unyolo akiwafungira pagogo.

²⁵ Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebela duwa, kuno wakimba nyimbo za kunsifu Mwenyezimungu. Wafungwa wenziwawo wakiwasikiriza. ²⁶ Kwa mpunde noure, ardhi yanza kutetema pakulu, aluserusu ya kalaboshu iki-bomoka, miryango piya ikifunguka, na unyolo piya ukiwavurika.

²⁷ Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire miryango ya kalaboshu ire iri wanzu, akivuta upanga kusa-ka kurulaya, konta akidaniza kuwa wafungwa ware watira. ²⁸ Fala Paulu akinkuwira, akamba: "Usirulaye! Ofwe piya tiwapo nomu!" ²⁹ Basi amiri ire akitisa kandiyeru, akituwa akingira nkalaboshu mure kuno akitetema, akigwa mbere ya Paulu na Sila. ³⁰ Ikisa akiwalavira panja, akiwadairi: "Mamwenye, kupata kuvushiwa, nijuzi nitende kinani?" ³¹ Ewo wakinjibu: "Mwamini Mwenye Insa, uvuka uwe pamoja na jamaa zako." ³² Basi wakimwereza usemi wa Mwenyezimungu amiri ire pamoja na piya wakiinshi nawo pakaya pake. ³³ Iye usiku-usiku noure, akiwatwala Paulu na Sila, akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde noure, akoziwa iye pamoja na jamaa zake piya. ³⁴ Ikisa, akiwatwala akuka nawo kwake, akiwapa cakurya. Iye pamoja na jamaa zake piya watenda radi pakulu sana, kwa kuwa wamwamini Mwenyezimungu.

³⁵ Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masupai wawambira javi: "Kawafungureni wanawalume ware." ³⁶ Basi amiri wa kalaboshu ire akimwambira Paulu ewu usemi-wu javi: "Wenye kulamula watumiza nukufungureni, basi lawani, muke kwa salama." ³⁷ Fala Paulu akiwajibu: "Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatila-mure vijuzi, ingawa nofwe tiwa waRoma! Ikisa watitaya nkalaboshu, sambu wasaka watituwise kisiiri-siiri? Javyo sivyo! Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, watifungure-mu!" ³⁸ Masupai ware wakuka wakiwambira habari zire wenye kulamula. Pawejiwe kuwa ewa waRoma, wasusuka. ³⁹ Ewo wakija, wakiwatafadali, ikisa wakiwafungula, wakiwalebela walawe nkaya mure. ⁴⁰ Pawalawire nkalaboshu mure, ewo woka mpaka nyumba ya Lidiya. Nokurekure wakiwonana na wenye kwamini. Bandi ya kuwataya niya, wakilawa wakuka vyawo.

† *Kigeregu: "shetwani wa nyonga".*

Paulu na wenziwe walumbatiwa Tesalonika

17 Paulu na Sila, bandi ya kupita Anfipoli na Ampoloniya, wafika Tesalonika. Noko ikiwapo sinagoga ya Mayahudi. ² Paulu sabadu natu akuka kusinagoga noko, kamba vyaiwere tabiya yake. Iye akanza kowolotera uhakika wa Mandiko Matakatiifu. ³ Iye akifunula akiwelewesha sana kuwa Almasihi akijuzi atabike, ikisa afufuke ka wafwi. Tena akiwambira: “Eyu Insa wanukwambirani umwe-yu ndi Almasihi.” ⁴ Basi Mayahudi wengine wakiwakubalisa, wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo, Sawari-Mayahudi wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu pamoja na wanawaka wengi mabora wakisanganyika nawo.

⁵ Fala Mayahudi wakiwatendera wiyana, wawajumanisa wanawalume wabaya sawana rai, wakiwomanisa nkaya mure. Ikisa wakibisha nyumba ya Yasoni, wakiwasakula Paulu na Sila ipate wawapereke mbere ya wanu ware. ⁶ Fala kwa kuwa awawasingane, ewo wakinvuta Yasoni na wenye kwamini wengine, wakiwapereka ka mafalume wa kaya ire, kuno wakikuwa javi: “Wapindulanga ulumwengu ware ndiwa-pa. ⁷ Yasoni kawapa malazi kwake. Ewa piya-wa vyawatenda-vi wankutupa shariya za Kaisari, konta wankwamba kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa Insa.” ⁸ Wanu ware pamoja na mafalume wa nkaya mure, pawasikire vinu-vi, wakifazaika. ⁹ Nakupokerera ushuru wa Yasoni pamoja na wenziwe, mafalume ware wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wákubali utuba wa Paulu

¹⁰ Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware wawatwala wo-wawiri Paulu na Sila wawapereka Bereya. Nakufika kure, wakuka sinagoga ya Mayahudi. ¹¹ Mayahudi wa Bereya werevuka koliko wanu wa Tesalonika, kwa kuwa wapokerera habari zire ka moyo radi pakulu. Daima wákifyoma sana Mandiko Matakatiifu ipate wawone kuwa vyawakambiriwa na Paulu vire vyakweli. ¹² Kwa javyo, wengi kati yawo wakamini. Wákwiwa wanawaka mabora wa Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume wengi wawenye.

¹³ Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu kankwereza novyo habari za Mwenyezimungu Bereya, newo novyo wakuka noko, wakiwataya wanu shonge, wakiwafazaisa. ¹⁴ Ndimana kwa mpunde noure, wenye kwamini ware wampereka Paulu mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu wakibaki Bereya nokure. ¹⁵ Wampéreke Paulu ware wanfikisa mpaka Atena. Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka kumwambira Sila na Timotiyu kuwa wo ke upesi-upesi noko, ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

¹⁶ Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure, kakafilika kwa kuwona nkaya mure kwijala maswanamu.

¹⁷ Ndimana nsinagoga akiwolotera uhakika Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu. Na suku daima ákisoweranga na wanu mbazari. ¹⁸ Wanlimu wengine wakwijiwikana kuwa wataalamu Waepikureyu na Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: “Munu njinga-yu kankusaka kwamba kinani?” Wengine wakamba: “Kawa kamba munu wakupita akereza milungu ya inti za wamalamboni.” Wakamba javire konta iye akiwereza habari kuhusu Insa na kufufuka kwake.

¹⁹ Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu, wakindairi: “Habari nyipya zaufunda-zi zakinani? ²⁰ Kamana vinu vyauri kutambira-vi vyankutishangisa. Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?” ²¹ Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu wa inti nyengine wákikalanga nokure, awakishugulika na kinu cengine, sairi kupakanira habari za sambu.

²² Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: “Umwe wanu wa Atena, niwona kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini. ²³ Kamana panikipita nizungunuka niwawona maswanamu milungu yenu yamutukuzanga. Ninsingana novyo swanamu mmoja wakwandikiwa javi: ‘Ka nlungu sejiwikana.’ Basi sambu, nlungu wamumwabudu-yu bila kumwijiwa, ndi noyo-noyoni waniri kukwerezani omi.

²⁴ Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi Mwenye wa bingu na ardhi. Iye ekala nyumba takatiifu zakujengiwa na makono a wanu. ²⁵ Iye aasakula kuudumiwa na makono a wanadamu, konta iye acipo casakula. Kweli, iye ndi awapa uhai piya wanu na kupumuzika na vinu piya. ²⁶ Iye komba, kwa kiyumbe mmoja, kila kabila ya wanu wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati na mpaka wakwikala, ²⁷ ipate wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa kumpamapama wansingane. Kusema kweli, iye aari baidi nofwe kila mmoja. ²⁸ Kamba vyaasemire munu mmoja, akamba:

‘Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.’

Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:

‘Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.’

²⁹ Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbe vya Mwenyezimungu, avitifai tisiwaze kuwa Nlungu alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwajiwa na kutendiwa na fundi mwanadamu mmojawapo. ³⁰ Wakati wanu wawakintikina, Mwenyezimungu avikimmweri. Fala epa sambi, kankuwatuma wanu piya kila mahala watubiye. ³¹ Konta katula suku yakuwalamula wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu wantondore. Na iye kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi.”

³² Sambu, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu wengine wakinshupa, wengine wamba: “Kuhusu ewu mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe novyo tena.” ³³ Basi, Paulu akilawa kati yawo, akuka vyake. ³⁴ Fala wanu wengine wanlunga nkono Paulu, wakubali. Kati yawo akiwapo Diyonziziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja wakwitiwa Damari, na wengine-po tena.

Paulu afika Korintiyu

18 Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu. ² Paafikire Korintiyu kure, kansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Akila, kâpongoriwa Pontu. Akila na nkawake Pisisila wâja kulawa Italiya kwa suku aba, konta nfalume Kalaudiyu kâmuru kuwa Mayahudi piya walawe Roma kure. Paulu koka kwawo kuwawona, ³ na kwa kuwa kazi yawo ikiwa mmoja, iye akiinshi nopare wakikola kazi pamoja, kazi ya kusona ema. ⁴ Kila sabadu, iye akiwolotera ukweli kusinagoga, akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-Mayahudi.

⁵ Sila na Timotiyu, pawateremuke kulawa Makedoniya, Paulu kashugulika na Habari Ngema, akilavya ushahidi mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi Almasihi. ⁶ Fala pawakintukana na wakinsowerera kufuru, iye akisasanya nguwo zake †, akiwambira: “Damu yenu iwe julu yenu. Omi sina lawama nkati yenu. Mwanzo wa sambu-pa, nukuka ka wanu Sawari-Mayahudi.”

⁷ Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume mmoja wakwitiwa Titu Zushutu, munu mmoja akintukuzanga Mwenyezimungu. Nyumba yake ilungana na sinagoga. ⁸ Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na jamaa zake piya, wâmwamini Mwenye Insa. Na wanu wengi waKorintiyu pawasikire, newo novyo wakamini na wakoziwa.

⁹ Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye akimwambira, akamba javi: “Usope! Zidi kwereza, usinyamare, ¹⁰ kwa kuwa omi niwa pamoja nawe. Aapo atenda vita nnowe kukutenda kinu kibaya, konta nana-wo wanu wengi wawenye eyi kaya-yi.” ¹¹ Basi, iye kekala mwaka mmoja na nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.

¹² Fala Galiyu paikiwa nfalume wa Akaya, wakilawa Mayahudi kwa niya mmoja wakikola kubishana na Paulu, ewo wampereka kuNyumba ya Milandu, ¹³ wakamba: “Eyu mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze Mwenyezimungu kwa namuna sairi ya shariya.” ¹⁴ Paulu ari tayari kusowera, Galiyu kawambira Mayahudi ware kamba: “Inawa mwanawo makosa mamojiwapo au anakunisha vinu vyakofya, nanga inilazimu nukusikirizeni vyamunereza-vi. ¹⁵ Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa kukaidiyana kuhusu masemo na mazina na vinu vya shariya zenu, lamulanani watupu. Omi sisaka kuwa mwenye kulamula vinu kamba-vyo.” ¹⁶ Na akiwatuwisa nNyumba ya Milandu mure. ¹⁷ Ikisa, wanu ware piya wakinkola Soshiteni, amiri wa sinagoga ire, newo wakanza kumwibiya nopare mbere ya Nyumba ya Milandu ire. Fala Galiyu avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

¹⁸ Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa akilayana na wanduze wa jamati, akingira mbatela, akiloka akuka Siriya, koka pamoja na Pisisila na Akila. Kaya ya Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize nadiri yake. ¹⁹ Paulu akifika Efezu, akiwasa Pisisila na Akila. Iye mwananyewe akuka akingira nsinagoga, akanza kuwolotera uhakika Mayahudi nomure. ²⁰ Ewo wanlebelala ekare nawo tena muda aba, fala Paulu akamba anta. ²¹ Novyo-sivyo, paawalairi akiwambira: “Mwenyezimungu akinijanliya, nukuja tena kwenu umwe.” Akilawa Efezu, akilokera ng'ambu nyengine.

²² Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalemu, akidairiyana nawo habari wenye jamati. Ikisa, akiteremukira Antiyokiya. ²³ Bandi ya kwikala nokure suku aba, akilawa akuka vyake. Akipita makaya a Galata na Furujiya, kupita akiwahurumiya wanafunzi piya.

† Kusasanya nguwo ikiwa alama yakuwatarira wanu ware.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

²⁴ Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Aleshandriya wakwitiwa Apolu, akifika Efezu. Iye akereza sana-sana, aki-jiwa pakulu Mandiko Matakatifu. ²⁵ Iye kâfunduwa sana njira ya Mwenye. Akisowera na juhudi kuno akifunda na ukweli habari ya Insa, ingawa akijiwa koza kaakifundanga Yahaya tu basi. ²⁶ Iye akanza kusowera nsinagoga bila wofi. Pawasikire, Pirisila na Akila wakintwala, wakanfunde pakulu sana njira ya Mwenyezimungu.

²⁷ Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini wakimuhurumiya, wakiwandikira wanafunzi wa noko kuwalebela wampokerere sana. Apolu paafikire Akaya, kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya rehema. ²⁸ Iye akiwakidiri baina Mayahudi kwa uwezo, na kwakikisha julu ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

Paulu afika Efezu

19 Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima, akifika mpaka Efezu. Nokurekure, akiwasingana wamojawapo wenye kumwamini Insa, ² akiwadairi: “Umwe pamukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?” Ewo wakinjibu: “Ofwe wala atijiwa kuwa kawapo Roho Takatifu!” ³ Paulu akiwadairi tena: “Sambi, umwe moziwa kinamunani?”

Ewo wakinjibu: “Kwa namuna ya koza Yahaya.” ⁴ Basi Paulu akiwambira: “Koza kakoza Yahaya kukiwa ka kutubiya wanu. Iye kâwambira wanu kuwa wajuzi wamwamini eyo asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa.” ⁵ Bandi yakusikira javire, ewo wakoziwa kwa zina ra Mwenye Insa. ⁶ Na Paulu, paawaturire makono, kawesukira Roho Takatifu, wakanza kusowera luga saziwikana na kubushuru. ⁷ Ewo piya wákiwa kiyasi ca wanawalume kumi na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

⁸ Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda wa myezi mitatu. Ákisoweranga nawo, kusakula kuwahimu kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. ⁹ Fala wengine wákiwa wabishi, awakikubali, na wakisowera caputu mbere ya wanu kuhusu Njira ya Insa †, ndimana Paulu akiwatanuka. Kwasa javyo, suku daima-zi, iye áki-juananga na wanafunzi pansana nkulu, mahala paakifundanga mwananlume wakwitiwa Turanu. Iye akisoweranga nawo, akiwolotera uhakika. ¹⁰ Eci cikikuna muda wa myaka miwiri mpaka wanu piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi ware, wasikira habari kuhusu Mwenye Insa.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

¹¹ Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, akitenda maajuza akupunda kiyasi. ¹² Ifika mpaka kutwari-wa lemba na anzu yake wakiponeseriwa walwere julu ya kukumbula, kweli newo wakipona na mashetwani wakiwalawa.

¹³ Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wákipitanga kaya anta kaya, wákiyerera kulebela kwa zina ra Mwenye Insa wawatuwise mashetwani walwere. Ewo wákiwambira mashetwani javi: “Nukutuwisa kwa zina ra Insa, noyo waari kuntangaza Paulu-yo.” ¹⁴ Wamojawapo wákitendanga javyo-wo wákiwa wana saba wa Yahudi mmoja wakwitiwa Sikeva. Iye ákiwa nkulungwa wa dini. ¹⁵ Shetwani kawajibu javi: “Insa nimwijiwa, Paulu ninfa-hamu. Fala umwe wanani?” ¹⁶ Ikisa, mwananlume ákiwa na mashetwani ire ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda. Basi, piya wakilawa nnyumba mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.

¹⁷ Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Piya ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa rikitukuziwa pakulu. ¹⁸ Wengi wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo vyawo vibaya vyawatendanga. ¹⁹ Wengi wákitendanga vitendo vya usawi ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto mbere ya piya wanu. Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu amusini za jarajara za parata. ²⁰ Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na úkiwa na nguvu.

Vurumãi ulu Efezu

²¹ Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, kanuwiya apite Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalemu. Iye akamba: “Bandi yakuka Yerusalemu, inilazimu nuke novyo Roma.” ²² Basi, akiwatu-ma Makedoniya wasimana wake wawiri, Timotiyu na Erashitu. Iye akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.

† “Njira ya Insa” isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake.

²³ Noure wakati ure, ikilawirira vurumāi ulu futi, kwa sababu ya Njira ya Insa. ²⁴ Ákiwapo urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure vitoto vya parata vya nfano wa nyumba ya Aritema †. Kwa eyi kazi-yi, wákipatiranga faida ya nzuruku mwingi wawenye. ²⁵ Iye akiwajumanisa mafundi wákitendanga noire kazi ire, akiwambira:

“Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-yi. ²⁶ Mwankusikira na mwankuwona vyaa-tenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu nopa basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye kankuwakubalisa wanu wengi wawenye, akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu wakuwajiwa na binadamu siyo milungu ya kweli. ²⁷ Kwa javyo, kazi yetu aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu awaja kutukuza tena nyumba ya nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake, waari kutukuziwa na piya wanu wa Aziya na duniya nzima.”

²⁸ Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba: “Asifiwe Aritema, nkulu wa waEfezu!”

²⁹ Umani ure wenera kaya ire piya. Wanu nkonjo nzima wakituwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire. Wankola Gayu na Arishitariku, waMakedoniya, wenziwe Paulu. ³⁰ Paulu, paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu ware, wanafunzi awamwasire. ³¹ Na mafalume wamojawapo wa Aziya kure, wawere marafiki wa Paulu, wamperekera novyo habari yakunlebeli asishubutu kuka kuteni kawajumane wanu kure.

³² Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Pabanja pare pákiwa ngorofi, wengi awakijiwa sababu iwajumanise pare. ³³ Wamojawapo kati ya wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari na cakusowera. Ndimana Mayahudi wakinsukumira mbere ya wanu ware. Basi, Alishandere akiwatendera alama †† na nkono kuwapoza, konta akisaka awambire wanu ware kuwa ewa awana makosa. ³⁴ Fala wanu pawejawe kuwa Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapamoja, wakamba kinu kimoja noco kiyasi ca ora mbiri: “Asifiwe Aritema wa waEfezu!”

³⁵ Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu ware, akiwambira javi: “Wanu wa Efezu, nani atikina kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza nyumba ya nlungu nkulu Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire bingu-ni? ³⁶ Aapo akaidi kinu-ci, basi epa nyamalani, musitende kinu samuwazire sana-sana! ³⁷ Kamana ewa wanu wamujire nawo-wa awavunjire nyumba ya nlungu wala awansowerere kufuru nlungu wetu. ³⁸ Kwa javyo, ikiwa Demetiriyu na wakolakazi wenziwe wasaka kusema makosa a munu mmojawapo, iwapo nafasi yakupereka ka wenye kulamula. Nyumba za kulamula ziwa wanzu, wakereze noko. ³⁹ Ikiwa wasakula kinu cengine, cakujuzi kulamuriwa kunyumba ya milandu yawasimanananga suku maalumu. ⁴⁰ Kamana vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa kulavya vurumāi-yi. Kweli, aipo shariya mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe atina namuna yakujibu.”

⁴¹ Nakuwambira evi vinu-vi akifunga banja ire.

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

20 Paisire vurumāi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi. Bandi ya kuwataya niya, iye akilayana nawo, akilawa akuka Makedoniya. ² Bandi yakupita mahala mwaapitire, ákiwataya niya wenye kwamini, mwisho akuka porovinsiya ya Geresiya. ³ Kainshi nokure myezi mitatu. Ikisa, bandi ya kuwa tayari kulokera Siriya, kejiwa kuwa Mayahudi wankutendera mpango wakumulaya. Ndimana akinuwiya kuludira Makedoniya. ⁴ Wám-pereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa Piru, kwawo Bereya, Arishitariku na Sekundu wo-wawiri-wa waTesa-lonika, Gayu nDeribi, Timotiyu, pamoja na Tikiku na Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya. ⁵ Ewa wanu-wa wálongorera, wakitirindira Torowa. ⁶ Bandi yakwisa sherehe ya Pashukwa, tikiripakira kisiko ca Filipi, tenenda safari ya muda wa suku ntanu, tikifika Torowa kawákiwa kure. Tikala sumana nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

⁷ Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra Kumbukumbu tikirya mikate. Paulu akikola kusowera nawo wenye kwamini. Kwa kuwa ákiwa na mpango wakulawa subuu yake, iye akizidi kuwereza mpaka usiku kati-kati. ⁸ Sambu, zikiwapo kandiyeru nyingi zikikorera pansana pajulu ya gorofa patijumane pare. ⁹ Nnemba mmoja wakwitiwa Eutiku kékala pajanela. Noparepare akisokera pakulu, ukimpata usingizi mwingi vutu, kwa kuwa Paulu akisowera pakulu. Usingizi ukinkidiri, akisomoka akigwa rã mahala baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye. ¹⁰ Basi Paulu neye akisuka, akimwinyamira patumbo, akimpatika, akamba: “Musuzunike, eyu angari nawo uhai!” ¹¹ Ikisa Paulu akiludira tena pansana kugorofa nokure, akimeya nkate, akitafu-na pamoja na wenye kwamini ware. Bandi ya kupakanira nawo mpaka alufajiri, Paulu akilawa, akuka vyake. ¹² Noparepare nnemba ire wakimpereka kwawo ári nkomu dodola. Ewo wakiludi wari radi pakulu sana.

† Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka. †† “Alama” epa ndi alama ya kuwalebeli wanyamare.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

¹³ Sambu ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pafungu kaya ya Asu, konta noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi vyatísikizane javyo kamana niya yake íkiwa kupita ya nrima. ¹⁴ Paulu patismanane kaya ya Asu, tikimpokerera akingira mbatela, tikisafiri mpaka Mituleni. ¹⁵ Basi tikilawa pare, mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu. Tenenda kutwa nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena tikifika Miletu. ¹⁶ Paulu kânuiya asipite Efezu kwa kuwa asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na upesi ikimbidi afike Yerusalemu sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

¹⁷ Sambu Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu kuwarifu wakulungwa wa jamati waje wawonane naye. ¹⁸ Pawajire, Paulu kawambira javi: "Umwe mukwijiwa vyaviwere tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa suku daima tíkiwa onse. ¹⁹ Daima nintumika Mwenye na unyenyekevu na masozi, pamoja na kuyeriwa na tabu za wanikunishe Mayahudi vyawakinitabisha. ²⁰ Panukukwerezangani Habari Ngema, kukufundani wanzu-wanzu nikipita nyumba anta nyumba, omi hapana canasire kukwambirani upande wa vinu vya faida. ²¹ Nikilavya ushahidi kuwereza Mayahudi na Sawari-Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini Insa, Mwenye wetu. ²² Epa sambu, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi vyaniri kuka Yerusalemu, sijiwa cuka kunikuna. ²³ Ila Roho Takatifu caanijiwise ndi kuwa kaya ulu-ulu piya kalaboshu na kulumbatiwa piya vinirindira omi. ²⁴ Falakini omi mainsha angu siyo faida kwangu omi. Kikulu kwangu omi nitimize kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi kuhusu rehema ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema. ²⁵ Epa sambu, omi nukwijiwa kuwa umwe piya wanipitire nukukwerezani ufalume wa Mwenyezimungu-mwe, amuwona tena uso wangu. ²⁶ Ndimana, kwa suku ya rero-yi, nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenye kwasika kati yenu umwe piya, ²⁷ kamana omi saasire kukwerezani ngano piya za upande wa Mwenyezimungu. ²⁸ Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya wenye kwamini, kwa kuwa Roho Takatifu ndi ikuturireni umwe kuwa maamiri. Muwe wasunga wa jamati ya Mwenyezimungu, jamati yaapatire julu ya damu ya Mwanawe. ²⁹ Nukwijiwa kuwa nikilawa-pa, wakwingira wanu kusakula kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda miwinzi yakutonya vyaiwaduru makondoo. ³⁰ Na nkati yenu nomwe-mwe, walawirira wamojawapo wakufunda ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate ewo. ³¹ Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire kuwa, muda wa myaka mitatu usiku na nsana, omi sasire kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira. ³² Sambu, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu na kwa usemi wa rehema zake, ziri na uwezo wakurimbisa roho zenu, mwinsho mupewa irati yawatuririwe watakatifu piya. ³³ Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala nguwo. ³⁴ Anta umwe wanyewe mukwijiwa kuwa niko la kazi na makono angu mwananyewe ipate omi na wenzangu tipate catisakula. ³⁵ Kwa namuna-zi piya, nukoloterani kuwa julu ya kukola kazi nyingi javi, itibidi kuwavya wenye tafauti zawo. Kumbukirani usowezi wa Mwenye Insa paasemire javi: 'Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.'"

Paulu alayana na marafiki zake

³⁶ Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na wenye kwamini ware piya, wakilebela duwa. ³⁷ Piya akiwetika masozi bu-bu-bu-bu, wakimwirukira Paulu pasingo, wakimpa beju †. ³⁸ Ewo wauzunika pakulu futi, kwa kuwa kâwambira javi: "Amuwona uso wangu tena." Ikisa wakinsafiriza mpaka kubatela.

Paulu akuka Yerusalemu

21 Patísire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri na batela moja ka moja mpaka tikifika Kosi. Subuu yake tikitaya nanga kisiko ca Rodi. Nakupunda pare, tikuka mpaka Patara. ² Patisingane batela rakuka Foinikiya, tikiripakira tikuka mbere ya safari yetu. ³ Tipita karibu ya Kiporo, tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka Siriya. Tisoza kisiko ca Tiru, tikisuka konta batela rire rikipakula vinu nopare. ⁴ Noyo kaya-yo, tiwasingana wenye kwamini wamojawapo, tikikala nawo sumana mmoja. Ewo, wakamuriwa kwa uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu kuwa asuke Yerusalemu. ⁵ Wakati watimarize suku zetu, tikilawa tikuka na safari yetu. Wenye kwamini piya pamoja na waka wawo na wana wawo, wakisafiriza mpaka mwinsho ya kaya ire. Basi, nakufika mwani tikikokora, tikiwebela Mwenyezimungu. ⁶ Noparepare tikilayana, ikisa tikingira mbatela, ewo wakiludira kukaya.

† Nkati ya kabila ire, kupana beju ikiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana.

⁷ Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tikifika Tolemayi. Noparepare tikidairiyana nawo habari wenye kwamini, tikikala nawo kutwa nzima. ⁸ Subuu yake, tikilawa tikifika Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi, mwenyé kwereza Habari Ngema za Insa, tikikala naye. Iye ákiwa nkati ya nkonjo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watu-mike shuguli za nzuruku wa jamati. ⁹ Iye ákiwa na wana wane wári sawalombiwe, newo wákiwa minabii.

¹⁰ Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nyingi zawenye, akija nabii mmoja kulawa Yudeya, zina rake Agabu. ¹¹ Akifika karibu yetu, akitwala sinturãu ^{††} ya Paulu, akirifunga mmakono na mmaulu, akamba: "Roho Takatifu ikwamba kuwa mwaneyewe ukanda-wu akifika Yerusalemu, Mayahudi wanfunga novi-vi javi, ikisa wampereka mmakono mwa wanu Sawari-Mayahudi." ¹² Patisikire javire, ofwe na wenye kwamini wengine wa nokure, tintafadali Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. ¹³ Paulu akijibu: "Umwe camurira kinani? Mbana mwankuni-vunja nguvu mmoyo mwangu sababuni? Kamana omi sikufungiwa basi, anta paiwa nukuka kufwa Yerusalemu, omi niwa tayari novyo kwa sababu ya Mwenye Insa." ¹⁴ Kwa kuwa atinkidirire kunkubalisa kuwa asuke, tikimwasa ikisa tikamba: "Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu."

¹⁵ Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza, tikikwera tikuka Yerusalemu. ¹⁶ Wanafunzi wamojawapo wa Kaisariya watipereka, wakija nawo mpaka nnyumba ya mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwawo Kiporo, mwanafunzi wa mida watifikire kwake. ¹⁷ Patifikire Yerusalemu, wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu futi.

Safari ya ane ya Paulu

¹⁸ Subuu yake, Paulu akilawa pamoja nofwe, tikuka mpaka ka Yakobu kummona. Piya wakulungwa wa jamati wajumana noko. ¹⁹ Paulu, bandi yakudairiyana nawo habari, akiwereza kimoja-kimoja Mwenyezimungu vyaawakunishe wanu Sawari-Mayahudi julu yake iye. ²⁰ Wasikire ware wakintukuza Mwenyezimungu, ikisa wakimwambira Paulu wakamba: "Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka maalufu wankwamini, fala novyo-sivyo wangari wakifulata nfululu Taureti. ²¹ Ewo wambiriwa kuhusu uwe-po, kuwa kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa wanu Sawari-Mayahudi wasifulate Taureti, wasiwataye itani wana wawo wala wasenendere tabiya zetu.

²² Sambu titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelini watakusikira kuwa uwe kuja. ²³ Fadari tenda vyatisaka kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo wanawalume wane wasaka walavye nadiri yawo yawaturire ka Mwenyezimungu. ²⁴ Watware wikare nawo pajambo rawo ra ibada ya kuswafiwa, na uwaripire wamyoriwe nywiri. Javyo wanu-wa-pa piya watakwijiwa kuwa ulongo vyawari kukusowerera-vyo, wakwamba kwankifulata na kwankutimiza Taureti.

²⁵ Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware, ofwe tiwandikira futi waraka tiwamuru javi: 'Musiryeyakutenderiwa kafara milungu ya maswanamu, wala musinywe damu, wala vyakupotiwa, wala musuwe na lukware.'

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

²⁶ Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na subuu yake, bandi ya kuswafiwa pamoja newo, iye akingira nawo nNyumba Takatifu. Iye koka kuwambira baina kutimiziwa ka suku zakuswafiwa zire, na kafara inlazimire kulavya kila mmoja.

²⁷ Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamojawapo wa Aziya nakummona Paulu nNyumba Takatifu mure, wakiwashongezera wanu piya, wakinkola. ²⁸ Ewo wakikuwa wakamba: "WaIzraeli, tangupireni! Eyu ndi mwananlume abishana na wanu wetu, na shariya yetu, pamoja na mahala-pa ‡. Kankupita akiwafunda wanu kila upande. Kwasu javyo, kawengiza Nnyumba-mu wanu Sawari Mayahudi, kataya haramu mahala patakati-fu-pa." ²⁹ (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya mure ári na Torofimu, muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi amwingize nNyumba Takatifu.)

³⁰ Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa wengi-wengi. Wakinkola Paulu, wakinsukumira panja ya Nyumba Takatifu. Kwa mpunde noure, wakifunga miryango yawo ti! ³¹ Pawakiwazisana namuna zakumuu-laya Paulu, nkulungwa wa masurudadu wa waRoma akipata habari kuwa Yerusalemu piya ilawa girita. ³² Kwa mpunde noure, iye akiwatwala masurudadu pamoja na wakulungwa wawo, akisika akituwirira nokure. Ewo, pawammonire nkulungwa ire akija pamoja na masurudadu, wakasa kumwibiya Paulu. ³³ Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu, akitumiza afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: "Eyu munu-yu nani? Na kakosa kinani?" ³⁴ Wanu ware wakanza kunyangula, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana cikunire kwa sababu ya ngigiri ure kuwa mwingi. Basi akiwamuru masurudadu wantware

† Ona 6:1-8. †† "Sinturãu" mana ake "ukanda". ‡ "Mahala-pa" ndi Nyumba Takatifu.

Paulu wakantaye nfurtaleza. ³⁵ Pawafikire pashikada ya kwingirira nkati, masurudadu iwabidi wankore mmaweya wankweze, konta wanu wakitenda ngigiri pakulu. ³⁶ Kusema kweli, wanu wengi wakija nyuma wakikuwa wakamba: "Mulayeni, mulayeni!"

Utuba wa Paulu

³⁷ Masurudadu wari tayari kuntaya Paulu mfurtaleza, iye kandairi nkulungwa ire: "Iwapo nafasi ya kukwambira kinu?"

Nkulungwa ire akinjibu: "Uwe usowera kigeregu? ³⁸ Uwe sinowe-we mMiswiri sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi ukiwatwala visomi alufu nne ukiwalongoza kulanga-we?" ³⁹ Paulu akinjibu: "Omi ndi kweli niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu iri Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali nipe rusa nisowere na wanu-wa." ⁴⁰ Kwa kuwa nkulungwa ire kampa rusa, Paulu akimira pashikada na akilamusa nkono, alama ya kuwanyamaza wanu ware. Pawanyamare, akanza kusowera kiebraniya, akamba javi:

22 "Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa! Sambu kwa kurikengera kwangu, nisikirizeni canisaka kukwambirani-ci." ² Pawansikire akisowera kiebraniya, wakizidi kutegemana wansikire. Basi Paulu akikola kukwambira javi: ³ "Omi niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu ya Kilikiya, fala niriwa nkaya nomu, mmakono mwa Gamaliyeli. Niriwa vyakurigariga futi kamba shariya yawákifulatanga wababu zetu. Daima nisakula namuna yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu piya, kamba vyamuri kutenda piya-mwe rero. ⁴ Omi nikiwalumbatanga wanu wákifulatanga noyi Njira ya Insa-yi mpaka kuwolaya. Niwafunga na niwataya nkalaboshu, walume pamoja na waka, ⁵ kamba novyo nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya Baraza ya Milan-du vyawalavya ushahidi kuhusu omi. Visitoshe nipokerera waraka zawo zawawaperekere Mayahudi wakikalanga Damashiku. Eko nuka nikiwakola wafulati wa Insa, nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu kuno wahukumawe."

⁶ Vinikuna javi: "Nukuka na safari yangu karibu ya Damashiku, kiyasi ca aduhuri, gafula niwona kinu cakulanga-gala vú, cikilawa binguni cikinizinguriza piya-mi. ⁷ Noparepare nikigwirira pansu, nikisikira shauti ikinambira: 'Saulu, Saulu, mbana unilumbata?' ⁸ Omi nikidairi: 'Uwe nani, Mwenye?'

Shauti ire ikinambira: 'Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.' ⁹ Wenzangu wanilongozane nawo wákiwa upande mwengine, wawona sana-sana nlangaza ure, fala shauti ikinisoweza ire awereriwe. ¹⁰ Basi omi nikidairi: 'Mwenye! Nitende mwaja?'

Mwenye Insa akijibu: 'Lamuka, uke Damashiku. Noko ukuka kwambiriwa piya vinu vyawamuriwe kutenda.' ¹¹ Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya nlangaza ure kuniseka-seka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.

¹² Noko ákiwapo mwananlume wakwitiwa Ananiya, iye ákiwa munu wakumwajibu vinu vya Mwenyezimungu, ákifulatanga Taureti pakulu sana, na piya Mayahudi wa Damashiku wakinsifu. ¹³ Iye akija akinifika karibu, akinambira akamba: 'Nduyangu Saulu, ludira kuwona tena.' Kweli na omi, kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza kuwona tena. ¹⁴ Basi Ananiya akinambira: 'Nlungu wa wababu zetu kakutondola uwe wijiwe nafsi yake, ummone Mwenyé shariya, na unsikire mwananyewe akisowera na kanywa yake. ¹⁵ Konta uwe ukuwa shahidi wake mbere ya wanu piya, kuwerezwa vyausikire na vyauwonire. ¹⁶ Epa sambu mbana kwankukawa? Lamuka ukoziwe, uswafiwe dambi zako, ukitaja zina rake.' "

¹⁷ Paulu akisema tena javi: "Wakati waniludire Yerusalemu, panikilebela duwa nNyumba Takatifu, inisukira ruhuya. ¹⁸ Nimmona Mwenye Insa, iye akinambira javi: 'Lawa upesi Yerusalemu konta ewa wanu-wa awakubali causema kuhusu omi.' ¹⁹ Nikijibu: 'Mwenye, ewo wakwijiwa sana-sana kuwa omi níkipitanga mmasinagoga níkiwafunga na níkiwebiya wanu wakukwamini. ²⁰ Na wanu pawákimulaya Shitefanu akerezánga habari zako, nomi novyo níkiwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co. Wanu wakumulaya-wo omi ndi nisukure nguwo zawo.' ²¹ Fala Mwenye akinambira: 'Lawa uke, konta omi nukutuma baidi, ka wanu Sawari-Mayahudi.' "

²² Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake wa mwinsho. Noparepare ewo wakanza kukuwa kwa shauti ulu: "Eyu aulaiwe! Asiinshi tena-pa!" ²³ Wakikuwa, wakipapula nguwo zawo kuno wakilavya vunvu, ²⁴ ndi mana nkulungwa wa masurudadu akiwamuru wantaye Paulu nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka aseme wanu ware cawakinkuwira javire. ²⁵ Wakati wawakinfunga Paulu, iye kandairi nfalume wa kundi ra masurudadu ákiwa karibu yake javi: "Iwapo shariya yakumwibiya munu wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?" ²⁶ Nfalume wa kundi ra masurudadu, paasikire javire, akuka akimwambira nkulungwa wa masurudadu: "Epa usaka kutendaja? Eyu mwananlume-yu muRoma!" ²⁷ Nkulungwa wa masurudadu ire akinifika karibu Paulu, akidairi: "Kweli uwe kuwa muRoma?" Paulu akinjibu: "Aye, niwa muRoma." ²⁸ Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: "Nomi nipoteza nzuruku mwingi futi niwe muRoma." Paulu akinjibu: "Basi, omi niwa muRoma wakupongoreriwa." ²⁹ Kwa mpunde noure, wanu wawere tayari kumwibiya ware wakintanuka. Nkulungwa wa masurudadu ire, pejiwe kuwa Paulu muRoma, umwingira wofi konta kámururu afungiwe na unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

³⁰ Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula kwijiwa kweli-kweli Paulu caawakosere Mayahudi, akingungula unyolo ure. Ikisa akamuru wajumane wakulungwa wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza kutwariwa Paulu, akimolota mbere yawo.

23 Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza ya Milandu ire, akamba: "Jamaa zangu, nankuinshi saunisisuka moyo mbere ya Mwenyezimungu mpaka rero." ² Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwamuru wakiwa karibu na Paulu ire wamwibiye kukanywa. ³ Kwa javyo, Paulu akimwambira Ananiya: "Mwenyezimungu akuja kukuhukumu, eko kusitawi ka panja basi! Kwikala-po unilamure vyaisaka shariya, sambi uwambiraja wanu kunibiya bila shariya?" ⁴ Wakiwa karibu na Paulu ire, wakimwambira: "Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini ya Mwenyezimungu kwankuntukana?" ⁵ Paulu akijibu: "Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu wa wakulungwa wa dini. Kamana yandikiwa: 'Nfalume wa inti yenu usintukane.'"

⁶ Paulu, kwa kuwa kèjiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca Mafarizeu na wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza mure: "Jamaa zangu, omi níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja kufufuka, nankurindira kulamuriwa."

⁷ Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu wakanza kukaidiyana, wenye kulamula wakawanyana makundi mawiri. ⁸ (Kamana Masaduseu awakikubali kuwa wafwi wafufuka, wala kuwa malaika wawapo, wala awakikubali kuwa roho ziwapo. Falakini Mafarizeu piya vyo vitatu-vyo wákikubali.) ⁹ Ikisa, ikilawirira girita ulu futi. Wandiki wa kundi ra Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi kanguvu, wakamba: "Atimmonerera kosa rimo-jawapo munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au laika, nani ejiwa?" ¹⁰ Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka nkulungwa wa masurudadu kengira kumopereza Paulu asije kupanguriwa kipande-kipande. Ndimana akiwatuma masurudadu wanlavye pare kanguvu, wanludisire kufurtaleza.

¹¹ Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu, akimwambira: "Usiwe na wofi! Kulavya ushahidi wangu epa Yerusalemu, na ibidi uke Roma ukalavye ushahidi novyo."

Mpango wa kumulaya Paulu

¹² Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza mpango wakunlumbata Paulu. Walapira kuwa awarya wala awanywa sawamulaye Paulu. ¹³ Wakiwa zaida ya wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo.

¹⁴ Ewo wakiwafika karibu wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wakiwambira: "Ofwe tilapira kuwa atirya kinu mpaka timulaye Paulu. ¹⁵ Epa sambu, umwe pamoja na Baraza ya Milandu, mwambireni nkulungwa wa masurudadu atumize waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundairi sana-sana mwaha wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tayari kumulaya."

¹⁶ Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango mbaya ure, akinyemerera akingira nfurtaleza mure, akintetera Paulu. ¹⁷ Paulu akimwita nfalume mmoja wa kundi ra masurudadu, akimwambira: "Ntware nnemba-yu umpereke ka nkulungwa wa masurudadu, ciwapo casaka kuka kumwambira." ¹⁸ Kwa javyo iye akimpereke ka nnemba ire ka nkulungwa wawo masurudadu, akamba: "Nfungwa Paulu kanita, akinilebela nimpereke nnemba-yu kwako kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimojawapo caasaka kukwambira."

¹⁹ Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba ire, akuka naye kunyenje, akindairi: "Kinani causa-ka kunambira?" ²⁰ Iye akijibu: "Mafalume wa Mayahudi wasikizana makeshamungu wakulebele umpereke Paulu kuBaraza ya Milandu, watende kamba wasaka kundairidairi kuhusu mwaha wake. ²¹ Uwe wasukidiri, konta ewo, wawa zaida ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire Paulu wamuulaye. Piya walapa kuwa awarya wala awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa tayari kutenda javyo wakirindira uwape majibu." ²² Basi nkulungwa ire akinlaizira javi: "Usimwambire munu mwengine vyaunambire-vi." Ikisa akimwambira nnemba ire: "Uka vyako."

Paulu aperekiwa ka guvadoru Felishi

²³ Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume wawiri wa kundi ra masurudadu, akiwambira: "Watengezeni masurudadu miyatani, wacamakavalu sabini, na wamikuki miyatani, woke Kaisariya. Muwe tayari, mulawe rero-vi, novi ora ya usiku. ²⁴ Ntengezeni novyo kavalu ampande Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka guvadoru Felishi." ²⁵ Na kamperekera waraka yakusema javi:

²⁶ "Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa, guvadoru Felishi. Nukuperekera salamu. ²⁷ Mayahudi kuno wanfunga mwananlume-yu, wasaka kumulaya, fala nuka noko na masurudadu wangu kunvusha, panijiwe kuwa muRoma. ²⁸ Omi nikisakula nihiwe sana-sana sababu yakosire, ndimana nikimpereke ka wakulungwa wa Mayahudi, Baraza ya Milandu. ²⁹ Epa nihiwa kuwa ewo wanlongopera kuwa aakifulata shariya zawo.

Aakosire kinu cakuwa afungwiwa au kuulaiwa. ³⁰ Panambiriwe kuwa Mayahudi wamojawapo wampangira mabaya akusaka kumulaya, ndi paniwazire kukuperekera kwa mpunde nowu. Na ware wammonerere ukosa, niwambira waje noko wereze mbere yako.”

³¹ Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nkulungwa wawo, wakintwala Paulu usiku-usiku mpaka Antipatiriya. ³² Subuu yake, wacamakavalu wakizidi na safari yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wak-iludira kufurtaleza. ³³ Nakufika Kaisariya, waraka ire wakimpa guvinadoru, na wakimolota Paulu ire. ³⁴ Nakufy-oma waraka ire, ikisa akindairi Paulu: “Kwenu ndepi?” Paajibiwe kuwa kwawo Kilikiya, ³⁵ akimwambira: “Nakisa nukusikira, nukuja kulamula pawasaka kuja wakulongopere-wo.” Basi noparepare akamuru akafungiriwe kun-yumba ya kifalume yaâjengire Herodi.

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

24 Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa wa dini, na wazee wamojawapo, pamoja na mwenyé kupendeleya shariya wakwitiwa Teratulu. Ewa wamwereze guvinadoru makosa a Paulu. ² Wakati wetiwe Paulu akifika, Teratulu akanza kwereza makosa a Paulu, akamba javi:

“Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi kwa salama na mainsha meema julu ya wijiwifu wa ulongozi wako, na vinu vingi vyawenye viri kulamuswa wafarijike wenye inti-yi. ³ Tukwakikisha na tishukuru pakulu pawenye kwa piya vyautendanga kila wakati na kila mahala. ⁴ Basi tenda fadili kwa wema wako, usikiri-ze sana-sana vyatisaka kukwereza-vi bila kupoteza wakati mwingi. ⁵ Eyu munu-yu timmonerera kuwa ndan-ganyifu na nsabwanyizi nkati ya Mayahudi piya mulumwengu-mu. Visitoshe, iye ndi nkulungwa wa kundi ra waNazareti. ⁶ Mpaka kafika kuyerera kufezeyi Nyumba Takatifu, fala tikinkola tikinfunga. ⁷ ¹⁸ Uwe mwaneyewe ukindairi ukwijiwa kutunza ukweli kwa makosa atimmonerere.” ⁹ Mayahudi newo wajumana kwakikisha vyaki-longoperiwa vire kuwa vyakweli.

¹⁰ Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze kusowera, basi Paulu akamba:

“Omi nukwijiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamulanga shariya noyi inti-yi. Ndimana nirikotola mbere yako kwa kutumaini. ¹¹ Kamba vyawijiwe mwaneyewe, ukisaka ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi na mbiri tangu nikikwera Yerusalemu kuka kuntukuza Mwenyezimungu. ¹² Mayahudi awanisingane nikikaidiyana naye munu nNyumba Takatifu, wala awanisingane nikiwomana wanu nsinagoga wala mahala paasaka kuwa ponse nkaya mure. ¹³ Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli vyawasema kuwa nikosa-vi.

¹⁴ Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra Njira ya Insa, fala ewo wakwamba kuwa kundi ra walon-go. Omi nintumika Mwenyezimungu wawantukuze wababu zetu. Nukwamini piya vyaandikiwe nTaureti na vyawandike minabii. ¹⁵ Omi nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa wenye shariya na ware sawana shariya wakuja kufufuka. ¹⁶ Ndimana daima vinajibu moyo wangu usisusuke mbere ya Mwenyezimungu pamoja na wanu piya.

¹⁷ Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu nilavye zaka na nitende kafara. ¹⁸ Panikitenda javyo, nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona nNyumba Takatifu, nemo siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye. ¹⁹ Falakini nomo, wakiwapo Mayahudi wamojawapo wa Aziya. Ewo ndi wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa angu ikiwa wawonerera kinu kimojawapo julu yangu omi. ²⁰ Kuwasa ewo, ewa wari epa-wa, wereze kamba waniwonerera kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula. ²¹ Ila canifahamu omi, panikiwa kati yawo niten-da kinu kimoja. Omi nisema na shauti ulu-ulu, namba: ‘Umwe rero munilamula, kwa sababu nukwamini kuwa wafwi wafufuka.’”

²² Felishi, kwa kuwa iye mwaneyewe akijiwa sana-sana Njira ya Insa ire, akifuja kulamula kure akamba: “Epa, silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka kulamula.” ²³ Noparepare akimwambira nfalume wa masurudadu, akamba: “Kanture Paulu nkalaboshu, ila umpe nafasi aba, asikazike na marafiki zake wakija kunsaidiya, usi-wakataze.”

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

²⁴ Bandi yakupita suku nyingi zawenye, Felishi pamoja na nkawake Durusira, Yahudi, watumiza kumwita Paulu. Iye akiwereza kuhusu kumwamini Insa Almasihi, ewo wakisikira. ²⁵ Paulu paakolota uhakika kuhusu mambo a shariya, vyaakidiri munu kukaidi moyo wake, na kuhusu suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusu-ka, akijibu akamba: “Epa lawa kwanza. Nikipata nafasi suku nyengine, nukwitisa!” ²⁶ Felishi akirindira kuwa Paulu akumpa ciwa conse †, ndimana akimwita akisowera naye mpunde-mpunde. ²⁷ Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu akitawaziwa kuwa guvinadoru kiti ca Felishi. Kwa kuwa Felishi akiwapendeleya Mayahudi, Fel-ishi paalawire kamwasa Paulu nkalaboshu nomure.

† Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu, katipokera mmakono mwetu kwa nguvu za-ke.] †† Kigeregu: “nzuruku”.

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

25 Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu akilawa Kaisariya kure, akikwera akuka Yerusalemu. ² Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja na wakulungwa wa Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a Paulu. Wakinlebela, ³ awatendere fadili amwitise Paulu aje Yerusalemu kure, ewo wakiritengeza wamwikarire munjira wamulaye. ⁴ Fala Feshitu akiwajibu javi: "Paulu ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta omi mwaneyewe nukuka noko suku karibu. ⁵ Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo cakunyata, wakulungwa wenu wanifulate wakaseme caakosire."

⁶ Feshitu kekala nawo Yerusalemu kure kiyasi ca suku nane wala azipundire suku kumi, ikisa akisuka akuka Kaisariya. Subuu yake pekare kiti cake kati ya wenye kulamula, akitumiza kumwita Paulu. ⁷ Paafikire Paulu, Mayahudi wajire kulawa Yerusalemu ware wakinzunguriza, wakanza kumbunira vitendo vingi vyawenye vyakofya, fala vitendo-vyo awakikidiri kwakikisha. ⁸ Sambu, Paulu kwa kurikotola, akamba: "Omi sikosere shariya ya Mayahudi wala shariya ya Nyumba Takatifu, wala shariya ya Kaisari." ⁹ Basi Feshitu, kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi Paulu: "Usaka uke Yerusalemu mwaha-wu nikakulamure noko?" ¹⁰ Fala Paulu akijibu, akamba: "Epa nimira mbere ya wenye kulamula wa Kaisari, mahala panijuzi kulamuriwa. Mayahudi siwatendire kinu ca ubaya anta kimoja, kamba vyawijiwe. ¹¹ Ikiwa kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo yakujuzi kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa. Fala ikiwa vyawanisowerera-vi sivyo vyakweli, aapo wakujuzi kunipereka mmakono mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari † akanilamure!"

¹² Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akinjibu Paulu: "Kulebela ka Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!"

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

¹³ Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya kuwonana na Feshitu nfalume wakwitiwa Agiripa na nlunguwe Berenika. ¹⁴ Kwa kuwa wékala noparepare suku aba, Feshitu akimwreza nfalume ire habari za Paulu, akamba: "Kawapo-pa mwananlume mmoja kasiwa na Felishi, kawa nkalaboshu kafungiwa. ¹⁵ Panukire Yerusalemu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebela nimhukumu noyo mwananlume-yo. ¹⁶ Omi niwambira kuwa siyo tabiya ya waRoma kumhukumu mwenyé ukosa saari mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya kujibu vyaalongoperiwe.

¹⁷ Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza wakati. Pakucere subuu, nikala kiti cangu cakulamula shariya, na nikitumiza kutwariwa mwananlume-yo. ¹⁸ Kuhusu iye, pawalamuke wenye kunlongopera ware, acipo cawasemire vyanikidanzira omi kuwa katenda kinu kibaya. ¹⁹ Ila wâmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu dini yawo, na kuhusu munu mmoja wakwitiwa Insa, afwire fala Paulu akwamba kawapo hai. ²⁰ Kwa kuwa omi sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana nindairi kamba asaka kuka Yerusalemu akalamuriwe noko mwaha-wu. ²¹ Fala Paulu, kwa kuwa kalebela ekare akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na nfalume nkulu wa Roma, namuru namba: 'Nsungeni, mpaka panisaka kumpereka ka Kaisari.' "

²² Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: "Omi vikinajibu ninsikire mwaneyewe noyo mwananlume-yo."

Feshitu akinjibu: "Unsikira makeshamungu."

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlunguwe Berenika

²³ Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika wakifika na fahari zawo, wakingira pansana nkulu pamoja na wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wakija nawo Paulu. ²⁴ Feshitu akamba: "Nfalume Agiripa na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwankumona eyu mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi piya wankaya-mu, na wa Yerusalemu, kuno wakilalamika kuwa iye asiinshi tena-yu. ²⁵ Fala omi simmonerere kinu camana caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa kalebela akalamuriwe na nfalume nkulu wa Roma, namuru kumpereka. ²⁶ Fala omi sina kinu maalumu cakumwandikira nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere yenu, pakulu-pakulu mbere yako uwe, nfalume Agiripa, ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa, nipate cakwandika. ²⁷ Kamana aviswii kumpereka nfungwa bila kwereza sana-sana makosa ake."

26 Agiripa kamwambira Paulu: "Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako."

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:

² "Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa na Mayahudi, niwa radi kuwa mbere yako rero kurikotola. ³ Visitoshe, niwa radi kwa kuwa ukwijiwa piya kuhusu tabiya na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili kunisikiriza canisaka kusowera-ci.

† Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

⁴ Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati ya kabila yangu na Yerusalemu, wakwijiwa sana-sana piya Mayahudi. ⁵ Ewo wanijiwa tangu mida, wakisaka kwakikisha kuwa, kwa kifulata shuruti za kaumu ya dini yetu, niinshi kamba Nfarizeu. ⁶ Epa sambu, kwa kuwa nirindira tamaa ya Mwenyezimungu yaawapere wababu zetu, niwa epa nankulamuriwa. ⁷ Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na marikolo etu kumi na mawiri, kuntu-mika na niya Mwenyezimungu usiku na nsana. Ndi kuhusu noyo tamaa-yo, nfalume wangu, kuwa nankulon-goperiwa na Mayahudi. ⁸ Umwe muwaza kuwa virigariga Mwenyezimungu kuwafufula wafwi, sababuni?

⁹ Anta na nomimi novyo, niwona kuwa inibidi kutenda vinu vingi vyakubishana na zina ra Insa nNazareti. ¹⁰ Ndi vyanikunishe novyo Yerusalemu. Panikipewa mamulaka na wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu, nikiwataya nkalaboshu nikiwafunga. Na pawakiulaiwa, omi nikipendeleya. ¹¹ Masinagoga mengi, mara nyingi zawenye, niwatubisa, niwashurutisa kukufuru. Niwashupa na niwalumbata anta na inti nyengine za baidi."

¹² Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa wakulungwa wa dini, noyi niya-yi ndi initezire kuka Damashiku. ¹³ Nfalume wangu, úkiwa wakati wa aduri, munjira niwona nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa, ikinuru nanyenje yangu na piya wanisafirire nawo. ¹⁴ Noparepare piya-fwe nakugwira pansu, nisikira shauti ikisowera kiebraniya, ikamba: "Saulu, Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase kubishana na wema wako!" ¹⁵ Nomi nikidairi: "Uwe nani, Mwenye?"

Mwenye akinijibu: "Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo! ¹⁶ Lamuka, wimire na maułu ako. Kamana noci ndi canukulawirire ipate nukutire kuwa ntumisi na ushahidi wangu, wa evi vinu vyanukolotere-vi na vyanisaka kukolotera mbere. ¹⁷ Nukuvusha kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, ka wanu waniri kukutuma, ¹⁸ ipate uwafungure maso awo, waludi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo wa Ibilisi waje ka Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswamiiwa dambi zawo na wapokerera irati yawo kati ya wanu watakatifiwe julu ya kunamini omi.

¹⁹ Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya ya binguni. ²⁰ Nanza kuwerezwa wanu wa Damashiku, waYerusalemu, inti za Yudeya, pamoja na Sawari-Mayahudi. Piya-wo niwerezwa watubiye, waludire upande wa Mwenyezimungu, watende vitendo vyakolota kutubiya kwawo. ²¹ Kwa sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi wakiniwona niri nNyumba Takatifu, wakisakula kunulaya. ²² Basi, kwa kuwa nipata kunusuriwa na Mwenyezimungu, niwapo mpaka rero nankulavya ushahidi ka ntoto na nkulu, bila kongeza vinu, vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna. ²³ Nankulavya ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe ntanzi kufufuka kati ya wafwi, ipate habari ya nuru yereziwe ka Mayahudi na wanu Sawari-Mayahudi."

²⁴ Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa na shauti ulu-ulu: "Uwe Paulu kubanga! Kufyoma paku-ku kukubangisa na kukubadili!" ²⁵ Fala Paulu akijibu: "Mwenshimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi wa kweli na wa ankili kamili. ²⁶ Kamana nfalume wangu akwijiwa sana-sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri kusowera mbere ya nfalume wangu bila wofi. Nanawo uhakika kuwa hapana kinu cakunfisa iye. Kusema kweli, avikunire mahala pakufisika. ²⁷ Nfalume wangu Agiripa, uwakubali minabii? Nukwijiwa kuwa uwakubali!" ²⁸ Basi Agiripa kamwambira Paulu: "Kwa wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa Insa?" ²⁹ Paulu akijibu akamba: "Ninlebeli Mwenyezimungu kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi fala na piya wari kunisikira rero wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi vyuma-vi!"

³⁰ Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru, Berenika, na piya ware wákiwa pamoja nawo. ³¹ Pawalawire, wakambirana watupu, wakamba: "Eyu mwananlume-yu aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi kufungiwa." ³² Basi, Agiripa akimwambira Feshitu: "Mwananlume-yu nanga kafunguriwa sambu-pa paiwa álebele kulamuriwa na Kaisari!"

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma

27 Payamuriwe kuwa tíjuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wafungwa wengine akigabiziwa Juliyu, nkulungwa wa masurudadu maalumu wa Kaisari. ² Tikingira mbatela ra mwananlume wakwitiwa Adiramitu, batela síro rikuka visiko vya Aziya. Kwa javyo tikilawa, tikisafiri na mwenye wakwitiwa Arishitariku, mMakedoniya kwa-wo Tesalonika.

³ Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana, kampa riusa kuka ka marafiki zake ipate apewe vyaakisakula. ⁴ Noparepare tikuka mbere na safari yetu mpaka sini ya kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho. ⁵ Nakutupula bahari ya Kilikiya na Panfiliya, tikifika Mira, kaya ya Lisiya. ⁶ Pakisiko pare, nfalume wa kundi ra masurudadu kasingana batela ra Aleshandriya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo. ⁷ Tenenda more-more suku nyingi zawenye, na kwa tafauti nyingi, tikifika karibu ya Nidu. Na, kwa kuwa úkiwa mbisho, tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi ya Salamona. ⁸ Na tafauti nyingi zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika mahala pamoja pakwitiwa "Kisiko Cema", karibu na nopo ikiwepo kaya yakwitiwa Laseya.

⁹ Kwa kuwa zîpita suku nyingi zawenye (kusema kweli, ûpita wakati wakufunga Mayahudi †), ndimana zikiwapo tafauti zakofya kati ya safari. Kwa javyo, Paulu akiwakumbusa, akiwambira javi: ¹⁰ “Jamaa, nankuwona kuwa iwapo hasara na kupoteyiwa kwingi, aipoteya mizigo na batela-ri basi, na mainsha etu novyo.” ¹¹ Fala nfalume wa kundi ra masurudadu ire kasikiriza vyaambiriwe na nawoda pamoja na mwaneyewe batela ire, kollo kunsikiriza Paulu vyaasowere. ¹² Pakisiko pare apawerepo mahala pema pakwikala wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza kuwa tikiuji titweke tuke na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya, ipate tikekare noko wakati wa baridi. Foinikiya kisiko ca Kereta, cikala sana, cikiwa na upande wakukashikazi na wakukusi.

Mepo nyingi ivuma mbahari

¹³ Kanza kuvuma kusi aba-aba, wanawalume ware wakidaniza kuwa haja yawo watimiza, wakivuta nanga wakilawa, wakitambala na lufuko ra Kereta. ¹⁴ Falakini, kwa mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi, akilawirira na kisirwa. ¹⁵ Ulani ire kavuma batela rikanza kubengwa. Kwa kuwa akukikidirika kubisha, tikasa batela rire, rikiveverusiwa na mepo. ¹⁶ Tikisafiri kuno tikiribanza na kisirwa kitoto cakwitiwa Kauda. Ingawa na mashaka, fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. ¹⁷ Nakukweza wakifungira mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakopereza kupwerera mmavula a lufuko ra Libiya. Basi wakitula matanga, wakasa batela rire rikiveveruka na mepo.

¹⁸ Kwa kuwa maluwimbi akitibiya pakulu-pakulu, subuu yake wakanza kwefya mizigo mbahari. ¹⁹ Suku yatatu, na makono awo wanyewe, vyombo vya mbatela mure wakanza kwefya mmaji. ²⁰ Anta juwa wala nondwa avikiwoneka suku nyingi zawenye, na rikitisalamukira gaibu, mwinsho ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.

²¹ Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndimana Paulu kemira kati-kati, akiwambira: “Ikibidi, jamaa zangu, munisikirize omi noparepare, musilawe Kereta kure, kukengera eyi hasara-yi na kupoteyiwa kuno. ²² Fala sambu, nukupani ankili musuzunike, kamana aakupoteyani munu, ila rukupoteyani batela-ri basi. ²³ Kamana ijana usiku kanisukira laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wanimwabudu omi. ²⁴ Laika-yo kanambira: ‘Paulu, usope! Ikukubidi wimisiwe mbere ya Kaisari. Ona, Mwenyezimungu kakugabizi mainsha a piya wauri kusafiri nawo-wa, ewo wanusurika.’ ²⁵ Ndimana jamaa zangu, muwe radi. Kamana nintumaini Mwenyezimungu kuwa vikuwa novyo kamba vyanambiriwe. ²⁶ Fala itibidi tikapwerere kisirwa kimojawapo.”

²⁷ Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata makucukucu kuno na kuno bahari ya Mediteraneya, kiyasi ca usiku kati-kati, mabahariya wa fahamu kuwa tiwa karibu na nrima. ²⁸ Sambu, wakefya kipimo ca maji, wakiwona kuwa awa meturu shirini. Wakisengereza mbere, wakefya tena kipimo cire, wawona awa meturu kumi na ntanu. ²⁹ Ewo wakopereza batela rire kuveverusiwa pamwamba. Ndimana wakitaya nanga nne, ikisa wakilebela duwa kuce. ³⁰ Mabahariya wakisakula kutira mbatela mure. Ndimana wêsusira kiboti mmaji, wakiritenza kamba woka kutaya nanga ya mbere mbatela mure. ³¹ Kwa javyo, Paulu akimwambira nkulungwa na masurudadu wake: “Ikiwa mabahariya-wa awekali mbatela-mu, basi amuvuka.” ³² Ikisa, masurudadu wakitupula mizizi yawafungire kiboti ire, wakasa cikigwirira mmaji cubuu.

³³ Pakucere, Paulu akiwatafadali piya wanye cakurya, akiwambira javi: “Epa zankutimu sumana mbiri mukirindira kuno mufungire samunaluma luziki. ³⁴ Ndimana nankukwambirani iryani cakurya, kamana mukirya ndi salama yenu. Konta anta nywiri mmoja nkiswa mwake aapo waisaka kumpoteya.” ³⁵ Nakwamba javire, akitwala nkate, akishukuru ka Mwenyezimungu mbere ya wanu piya, ikisa akimeya nkate, akanza kutafuna. ³⁶ Piya ware ikiwengira niya, newo novyo piya wakanza kurya. ³⁷ Jumula ya wanu mbatela mure piya tikiwa miyateni na sabini na sita. ³⁸ Pawarire wakikuta, wakiveusa batela rire kwa kutwala saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

³⁹ Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wakwingira nkati na lufuko. Basi wakiwaza kuka kupwereza batela rire nopare. ⁴⁰ Mabahariya ware wakifungula mizizi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi ya shukani ya batela rire. Ikisa wakitweka tanga rikingira mepo, wakilongoza kulufuko. ⁴¹ Fala batela rire rikuka rikipwerera pavula. Ripwerera mbere arikenenda, nyuma rikibiiwa na maluwimbi. ⁴² Mpango wa masurudadu ware wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera kuwatira. ⁴³ Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha Paulu, ndimana akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru javi: “Wejiwa kowera onse, wanze kurefya mbahari, woke kungulu.” ⁴⁴ Wengine woke na mbawo au kinu kimojawapo ca mbatela mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama kungulu.

† Wâfungu kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

Vinkunire Paulu Melita

28 Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cikwitiwa Melita. ² Wenye kaya wa kisirwa cire watitafiti vyema pakulu futi. Watiwesera moto mwingi wakitikaribisha kota kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.

³ Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde noure, kwa ntukuta wa moto ure, akilawa nyoka nviwanzu mure, akiluma cala Paulu. ⁴ Wenye kaya ware, pawammonire nyoka ire angamire ncala cake, wakanza kwambirana watupu: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu kisomi. Ingawa kakidiri kuvuka mbahari fala shariya aimwasa kuinshi tena." ⁵ Fala nyoka ire akinsasanyira pamoto, iye aalumire anta mahala. ⁶ Wanu ware waki-danizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure. Fala upita wakati mwingi wawenye, wammona kuwa acinkunire kinu, wapindula mawazo, wamba: "Eyu nlungu!"

⁷ Karibu noparepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa kisirwa cire, mwenye mmoja wakwitiwa Pubiliyu. Iye katipokerera sana-sana, tíkiwa wayeni wake muda wa suku natu. ⁸ Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akipulugari damu, ákilala pakinanda. Paulu akuka akimmona, akintula nkono, nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona. ⁹ Bandi yakukuna javire, piya wakiwóna kulwaza nkisirwa mure wakija ka Paulu akiwaponesa. ¹⁰ Nowo watinshimu pakulu futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya watipa piya catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

¹¹ Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine rakulawa Aleshandriya. Batela-ro ríkiwa Melita wakati wa kinja, mbere ricapariwa alama "Milungu ya masa". ¹² Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikala noko suku natu. ¹³ Ndi katilawire, tikuka tikifika kaya ya Reziyu. Subuu yake akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku mbiri, tikifika kisiko ca Potiyoli. ¹⁴ Pakisiko pare, tiwasingana wanduzetu wakitilebela tikare nawo sumana mmoja. Javi ndi vyatenende, tikifika mpaka Roma.

¹⁵ Wanduzetu wa Roma, pawejiwe kuwa tankuka kwawo, wakija kutiwinza. Wengine tisimanana "Kumangisha a Apiyu" na wengine mahala pakwitiwa "Manyumba matatu a wayeni". Paulu, pawawonire wanu ware, akinshukuru Mwenyezimungu, akizidi kuwa na nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

¹⁶ Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba yake yeka na surudadu mmoja basi wakunsunga.

¹⁷ Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu wakulungwa wa Mayahudi wa Roma akanza kujumana nawo. Pawajumane, akiwambira: "Wanduzangu, omi sitendire kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire tabiya ya wababu zetu. Fala Yerusalemu niperekiwa mmakono mwa waRoma kamba nfungwa. ¹⁸ Ewo wanidairi na wakisaka kunifungula, kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kunihukumu kifo awaniwonerere. ¹⁹ Fala Mayahudi kwa kuwa wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka Kaisari, ingawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na wanu wa kwetu. ²⁰ Ndimana nukwitani munang'anize muwone na tipakanire. Kwa sababu ya tamaa ya waIzraeli, epa nifungiwa na unyolo wa cuma-wu."

²¹ Basi ewo wakimwambira javi: "Ofwe kuhusu uwe atipokerere waraka anta moja yakulawa Yudeya, wala aajire nduyetu mmojawapo na habari kuhusu ewu mwaha-wu, wakukusowerera kinu kibaya. ²² Fala ofwe vikita-jibu tukusikire na kanywa yako cauwaza, konta tukwijiwa kuwa kipinga cauri-ci kila mahala cikaidiwa."

²³ Basi, wakisikizana wakitula suku. Noyo suku-yo, wanu wengi wawenye waja ka Paulu. Mwanzo wa subuu mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu Insa, kwa kutumira Taureti na mandiko a minabii wengine. ²⁴ Wengine wakikubalisiwa kwa vyawakereziwa vire, fala wengine awakikubali. ²⁵ Wakikaidiyana watupu. Sawanamba kulawa, Paulu akiwambira kinu cengine, akamba: "Roho Takatifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu julu ya nabii Izaya †, paambire javi:

²⁶ 'Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:

Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.

²⁷ Konta myoyo ya wanu-wa migumu.

Masikiro awo aasikira sana,

maso awo afunga.

Siwere javyo,

maso awo nanga awona,

masikiro awo nanga asikira,

myoyo yawo nanga wereriwa,

† Ona Izaya 6:9,10.

ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.

²⁸ Paulu akizidi kusowera akamba: "Basi, jjiwani kuwa eku ndi kuvuka Mwenyemizungu kawaperekere Sawari-Mayahudi; na ewo wakuja kusikiriza." ²⁹ †

³⁰ Paulu kekala myaka miwiri noire nyumba yake yaâlugariwe ire. Nomo, akiwapokerera piya wanu wakija kummona. ³¹ Iye akereza habari ya ufalume wa Mwenyemizungu, na akifunda kuhusu Mwenye Insa Almasihi, akisowera bila wofi wala aakikataziwa na munu.

---

† *Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]*

waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamadambi na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyaijuzi kumiliki mainsha etu. Iye kawandikira eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

¹ Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii, wapambari wa kwereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu. ² Eyi habari-yi Mwenyezimungu kâlavya tamaa mida julu ya minabii wake mMandiko Matakafifu. ³ Habari-yi íkiwa kuhusu Mwanawe. Upande wa kibinadamu, iye kapongoriwa nkati ya rikolo ra Daudi. ⁴ Upande wa roho yake, ákiwa takatifu, iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kwa kufufuka ka wafwi. Iye ndi Insa Almasihi, Mwenye wetu. ⁵ Julu yake iye ndi patipokerere rehema na uwalii ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye, wanfulate, kwa faida ya zina rake. ⁶ Umwe novyo muwa kati ya wanu mwitiwe kuwa wa Insa Almasihi. ⁷ Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na Mwenyezimungu, mwitiwe muwe watakafifu, rehema na usalama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba wetu na ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Paulu kumwajibu kuka kuwawona waRoma

⁸ Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya Insa Almasihi, kwa umwe piya, konta kwamini kwenu kwankwerezwa ulumwengu-wu piya. ⁹ Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, waniri kuntumika na roho yangu julu ya kwereza Habari Ngema ya Mwanawe, kuwa panilebelanga duwa, nukukutajani nfululu moja. ¹⁰ Nilebela kuwa, kwa kifulata vyaasaka Mwenyezimungu, nipate nafasi ya kuja kwenu umwe. ¹¹ Conta vinajibu pakulu futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu mmojawapo wakwisusiriwa na Roho, ipate murimbisiwe. ¹² Caniri kwamba ndi-ci: tirimbisane myoyo nkati ya kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na kwangu omi. ¹³ Wanduzangu, vinajibu mwijiwe kuwa nipanga mara nyingi zawenye kuja kukuwonani, fala mpaka sambipa sinapata nafasi. Vinajibu niwatenze wanu wamojawapo wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu umwe na novyo kati ya wanu wengine Sawari-Mayahudi. ¹⁴ Kusema kweli, vinilazimu kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na wanu wa tabiya nyengine, wanu wakusilimuka na wanu sawasilimuke. ¹⁵ Ntamana, niwa radi kuja kwenu mwikala Roma-mwe kukwerezani Habari Ngema.

¹⁶ Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-yi konta ndi uwezo wa Mwenyezimungu kuwavusha piya wenye kumwamini, mwanzo wa Yahudi mpaka Saari-Yahudi. ¹⁷ Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu † ufafanuriwa nkati ya Habari Ngema, namuna za kwamini mwanzo mpaka mwinsho. Kamba vyavyandikiwe: “Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”

Wabaya walamuriwa hukumu

¹⁸ Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya piya kutowa kuwepo ka dini na kukosa ukamilifu ka wanu, julu ya kutowa ukamilifu-ko, ndi kuwatenza wanu kufuja ukweli. ¹⁹ Kamana ukweli kuhusu Mwenyezimungu ufafanuriwa kati yawo, kwa kuwa Mwenyezimungu kawafafanurira. ²⁰ Tangu kumbiwa ulumwengu, namuna zake saziwoneka, kwa nfano uwezo wake sauna mwinsho na unlungu wake, vyeleweka na vijiwikana sana-sana julu ya vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi ewo awana shariya yakolota. ²¹ Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala awantukuze kamba Nlungu wawo wala awanshukurire. Kwasa javyo, wanza

† “Ukamilifu wa Mwenyezimungu” mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

kufikiri mawazo saana mana, na myoyo yawo iwazizima, ikingiziwa nkisi. ²² Waritula kuwa wejiwifu kumbe mazozo. ²³ Wasa kumwambudu Mwenyezimungu saabadilika, wapindula wambudu maswanamu a wanu wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a manyoka.

²⁴ Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwajibu myoyo yawo, vitendo vya ucafu, watebeni miri yawo wanyewe. ²⁵ Iye awatenda javyo konta wapindula ukweli wa Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo, wamwabudu na wantumika kiyumbe, wasa kumwambudu Mwenyé kumba wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.

²⁶ Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo vyawo vyakuwajibu vyakuwatenza aibu. Anta na wanawaka wapindula namuna yawajuzi kuloriwa na walume wawo, wanza kulolana wanawaka watupu. ²⁷ Namuna mmoja noyo, walume wasa kuwalola sana waka wawo, yanza kuwalunguza myoyo kwajibiwa pakulu na walume wenziwawo. Walume watupu watenda vitendo vya aibu, ntamana nkati yawo hukumu iwajuzire kwa makosa awo waritabisha wanyewe.

²⁸ Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye kawasa na ankili zawo za ubaya, watende vitendo sawajuzi kutenda. ²⁹ Myoyo yawo ijala udainfu wa kila namuna, kusiyanisa masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya. Kusema kweli, uwejala nfululu wiyana, ukakatima, wivu, ulongo, na uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi, ³⁰ wanu wakuwasowerera caputu wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu, majauri, wakuritenza, wakuridâi, wakubuni vinu vibaya, na wakubishana na wawa zawo. ³¹ Ewo awana ankili, awana kwamini, awampenda munu, na awana utungu. ³² Ewo wakwijiwa sana-sana shariya za Mwenyezimungu, kuwa wanu watenda novi vitendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi awatenda tu basi fala wawetikizira wengine watenda.

Walamuriwa hukumu wenye kuwalamula wenziwawo

2 Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Kamana unlaumu munu mwengine, kumbe kwankurilauumu mwaneyewe. Konta uwe kwankutenda vitendo vimoja novyo vyaulaumu-vyo. ² Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu, paabishana na wanu watenda vinu-vi, hukumu yake ifulata shariya. ³ Tunza javi, uwe munu mmojawapo, uwalaumu watenda vitendo nnowe ukitenda novyo, udaniza kuwa utakunyema hukumu ya Mwenyezimungu? ⁴ Au kwankukejeli utajiri wa wema wa Mwenyezimungu, na kuvumirira kwake, pamoja na imani yake? Awijiwa kuwa wema wa Mwenyezimungu ukulongoza upate kutubiya? ⁵ Fala uwe, kwa sababu ya ugumu wa moyo wako pamoja na ubishi, kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwaneyewe suku yakwisuka nyongo, na suku yakolotiwa hukumu ya haki ya Mwenyezimungu.

⁶ Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caatendire: ⁷ upande mmoja, wasakúla utukufu, inshima, na uzima julu ya kutenda vinu vyema-vyema kwa kuvumirira, Mwenyezimungu awapa mainsha a milele. ⁸ Upande mwengine wafitini na awafulata ukweli, wafulata kukosa haki, Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo pakulu. ⁹ Zije tabu na shida kwa kila mwanadamu atenda ubaya, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi, ¹⁰ ila uje utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa kila mwanadamu atenda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi. ¹¹ Kamana akupo kusiyana ka wanu mbere ya Mwenyezimungu. ¹² Wakorire dambi sawana shariya, newo novyo sawana mpaka wa shariya wapoteya. Ila wakorire dambi wari na shariya, shariya noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

¹³ Kamana sikuwa wasikira shariya kuwa ndi makamilifu mbere ya Mwenyezimungu ila ware waja kwakikishiwa ndi watenda vyaisaka shariya. ¹⁴ Kamana wanu Sawari-Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka shariya kwa kipongorero, ingawa awana shariya, wakolota kuwa wakwijiwa wanyewe shariya ya cema na kibaya. ¹⁵ Ewo wakolota kuwa shuruti ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo. Fahamu zawo pamoja na ankili zawo zilavya ushahidi. Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine ziwengirira, suku ya Kiyama. ¹⁶ Suku-yo, kwa kifulata utuba wangu, Mwenyezimungu julu ya Almasihi Insa alamula siiri za wanu.

¹⁷ Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na uridâi kuwa munu maalumu mbere ya Mwenyezimungu. ¹⁸ Ukwamba kuwa ukwijiwa vyaasaka iye, na vikwajibu vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya. ¹⁹ Ukuwa na uhakika kuwa uwakorera nkongojo vipofu, na kuwa nuru ka wanu wenenda pakisi, ²⁰ uwalongoza wenye kutikina, kuwa mwanlimu wa wanemba, na kuwa nazo namuna za wijiwifu na ukweli nkati ya shariya. ²¹ Uwe uwafunda wanu wengine, kutowa kurifunda mwaneyewe sababuni? Uwe ukwereza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja? ²² Ukwamba munu asizinge, sambu, uwe uzingaja? Ukwamba kuwa ayukwajibu milungu ya ulongo, sambu, upitaja ukiiwa mmanyumba a dini? ²³ Uwe úridâi kwijiwa shariya, fala afulata noyo shariya-yo, kwankunkejeli Mwenyezimungu, sinovyo? ²⁴ Kamana Mandiko akwamba javi:

“Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-Mayahudi kwa sababu zenu umwe.”

²⁵ Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya. Fala ikiwa kuwa nvunji wa shariya, ukuwa kamba sawingire itani. ²⁶ Ikiwa wanu sawengire itani ndi wafuláta shariya, awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani? ²⁷ Ntamana wanu sawengire itani watimíza shariya, ewo wakulaumu kwa kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa yawenye na kwingira itani, fala afulata shariya. ²⁸ Kamana iye siyo Yahudi wa vitendo vya panja tu basi. Itani sikinu, ila kitendo ca panja ca mmwiri tu basi. ²⁹ Fala iye Yahudi † nkati ya roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa Mwenyezimungu, siyo julu ya shariya yakwandikiwa. Iye swifa zake sizo za wanadamu ila za Mwenyezimungu.

3 Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani, cipatikana kinani? ² Aye, ziwapo faida nyingi. Faida ya kwanza ndi kuwa Mayahudi wagabiziwa usemi wa Mwenyezimungu mwanayewe. ³ Iwaja? Mayahudi wamojawapo wakitowa kwamini, kutowa kauli kwawo, Mwenyezimungu afuja kauli yake? ⁴ Isiwe javyo, ila ingawa kila mwanadamu nlongo, fala Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. Kamana mMandiko †† vyandikiwa javi:

“Wakikishiwe nkati ya usemi wako,
ushinde pauja kulamuriwa.”

⁵ Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu wa Mwenyezimungu, tambani tena? Tikwamba Mwenyezimungu sikamilifu paatihukumu na nyongo yake? (Nisowera kamba vyawasowera wanadamu.) ⁶ Kusema kweli, sivyo! Ikiwa javyo, Mwenyezimungu ulumwengu-wu alamulaja? ⁷ Fala ikiwa ulongo wangu ukolota pakulu ukweli wake ipate iye atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi? ⁸ Mbana atamba (kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tikwamba): “Titende vitendo vibaya ipate vije vitendo vyema, sinovyo?” Kuhukumiwa kwawo ka haki.

Walamuriwa hukumu wanu piya

⁹ Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu koliko wengine? Anta! Tibainisha futi kuwa wanu piya, Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi, wamilikiwa na dambi. ¹⁰ Mandiko Matakatifu ‡ akwamba:

“Aapo munu kamilifu, anta mmoja.

¹¹ Aapo anta munu mmoja wakwereriwa sana.

Aapo munu antaja Mwenyezimungu.

¹² Piya wanu wanloza minyongo,
waridanganya awafāi kinu.

Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.

¹³ Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu. ††

Kwa malulimi awo walongopa.

Mivumbu yawo ilawa sumu ya nyoka wakofya. ††

¹⁴ Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa. †††

¹⁵ Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu. †††

¹⁶ Menenzi awo auwaribifu na ausikini.

¹⁷ Awejiwa njira ya usalama. §

¹⁸ Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba. §††

¹⁹ Sambu, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wakwambiriwa ware wenendera shariya ipate kanywa zawo zinyamare, na piya wanu mulumwengu-mu wajuzi kunjibu Mwenyezimungu. ²⁰ Kamana kwa vitendo vya shariya aapo munu anta mmoja aja kwakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa kuwa kanawo madambi.

Almasihi atwala hukumu zetu

²¹ Fala sambu, ukamilifu wa Mwenyezimungu §†† ubainisha namuna nyengine sairi ya kifulata shariya (ingawa shariya pamoja na mandiko a minabii vilavya ushahidi kuhusu ukamilifu-wo). ²² Ukamilifu wa Mwenyezimungu uwa julu ya kauli ya Insa Almasihi, kwa piya wenye kumwamini. Kati ya wanu akupo kusiya, ²³ kamba wanu piya wakola dambi na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. ²⁴ Wanu piya wakikishiwa kwa rehema yake bila maripo, julu ya komboriwa na Insa Almasihi. ²⁵ Mwenyezimungu wantondore kuwa awe kafara yakupatanisa julu ya damu yake ka ware wenye kuntumaini, iwa ipate olote ukamilifu wake. Mida, kwa sababu ya imani yake, iye akitowa kuhukumu madambi a munu akorire. ²⁶ Epa sambu, Mwenyezimungu kantondola Insa kuwa kafara yakupatanisa ipate wakati-wu olote ukamilifu wake, kuwa iye ndi mwenyé shariya na wakumwakikisha ire antumaini Insa.

† “Yahudi” epa mana ake “swifa”. †† Ona Zaburi 51:4. ‡ Ona Zaburi 14:1-3. †† Ona Zaburi 5:9. †† Ona Zaburi 140:3. ††† Ona Zaburi 10:7. ††† Ona Izaya 59:7. § Ona Izaya 59:8. §† Ona Zaburi 36:1. §†† Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki.

²⁷ Kwa javyo, tiridāi sababuni? Kuridāi akupo. Kwa shariyani? Kwa shariya ya vitendo? Anta, kwa sababu ya kwamini. ²⁸ Konta tijiwa kuwa munu ápatana na Mwenyezimungu julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya kutimiza shariya. ²⁹ Mwenyezimungu Nlungu wa Mayahudi tu basi? Níkamba Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi kweli, wawo na Sawari-Mayahudi newo novyo! ³⁰ Kamana Nlungu ndi mmoja, na iye antenza munu kupatana naye julu ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. ³¹ Kwa javyo tifuja shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na shariya, neyo tukwakikisha.

Nfano wa kwamini wa Ibrahima

4 Kwa javyo, kuhusu Ibrahima, wawa wa mataifa etu kibinadamu, iye kapata kinani? ² Kamana ikiwa kakikishiwa julu ya vitendo vyake, kanawo haki ya kuridāi, ila aawa nawo haki-yo mbere ya Mwenyezimungu!

³ Kamana Mandiko akwamba javi:

“Ibrahima kamwamini Mwenyezimungu,
ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu.”

⁴ Sambu, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila deni. ⁵ Na munu saatumaini kazi yaatenda ila antumaini ire amwakikisha mbaya, kwamini kwake ndi kumtenda iye awe kamilifu. ⁶ Kwa namuna moja noyo, Daudi kuhusu heri ya munu wakuwa Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu bila kwisabu vitendo vyaatendire, † kaamba:

⁷ “Heri wenye kuswamiiwa makosa awo,
ware wafutiwe madambi awo!

⁸ Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!”

⁹ Sambu, noyi heri-yi itakuwa ya wenye kwingira itani tu basi, au na ya wanu sawengire newo novyo? Kamana tikwamba kuwa Ibrahima kesabiwa kuwa kamilifu kwa sababu ya kwamini kwake. ¹⁰ Kesabiwa rini? Iwa esire kutaiwa itani, au saanamba? Iwa saanamba, ila saanataiwa itani! ¹¹ Kusema kweli, iye kapokerera alama ya itani, iwe kipaji cakuwa mwenyé haki kwa sababu ya kwamini kwake, na evyo vikuna saanataiwa itani. Vikuna javyo, ipate awe wawa wa wanu piya wamwamini Mwenyezimungu sawengire itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu. ¹² Na iye ndi wawa wa ware wengire itani, fala siwengire itani tu basi ila newo novyo wari kulondoza kwamini ka babu yetu Ibrahima kábula saanataiwa itani.

¹³ Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire Ibrahima pamoja na ujukulu wake kupokerera tamaa ya kuwa akúja kuriti ulumwengu-wu, ila kwa sababu ákiwa mwenyé haki julu ya kwamini kwake. ¹⁴ Kwa kuwa, ikiwa wafulati shariya ndi wariti, basi kwamini akufāi na tamaa ifujika. ¹⁵ Kamana shariya ikuja na nyongo, fala mahala saipo shariya, kukosa akupo.

¹⁶ Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema, na kuhusu tamaa-yo, piya ujukulu wa Ibrahima wawe na uhakika. Siware wafulata shariya basi, fala na wari na kwamini ka Ibrahima, wawa yetu piya-fwe. ¹⁷ Kamba vyavyandikiwe:

“Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyingi.”

Ibrahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na mwenyé kumba savikiwepo. ¹⁸ Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo tamaa, novyo-sivyo katumaini na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa kabila nyingi zawenye, kamba vyaisemiwe ††: “Ujukulu wako ukuja kuwa mwingi.” ¹⁹ Ibrahima aasokeziwe nkati ya kwamini kwake, ingawa akirinang'aniza mwiri wake wísa (kwa kuwa hirimu yake íkiwa kiyasi ca myaka miya), na tumbo ra Sara rífunga. ²⁰ Novyo-sivyo, iye aasire niya ya kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno akinsifu Mwenyezimungu, ²¹ konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyezimungu tamaa yaalavire, ákiwa nawo uwezo wakutimiza novyo. ²² Ntamana, Ibrahima “kesabiwa kuwa kamilifu”. ²³ Usemi ukwamba “kesabiwa kuwa kamilifu”, aamwamba iye tu basi, ²⁴ ila wandikiwa novyo kwa faida yetu ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu kamana tintumaini ire anfufure Insa ka wafwi, Mwenye wetu. ²⁵ Insa-yu aperekiwe kufwa kwa sababu ya madambi etu, na afufuriwe ipate takikishiwe.

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

5 Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na Mwenyezimungu julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. ² Julu ya kuntumaini Insa, tanawo uwezo wakupata rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli, tífurahi kwa kuwa tirindira kuwona utukufu wa Mwenyezimungu.

³ Visitoshe, tífurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu zitifunda kuhitamili. ⁴ Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na namuna yakusakikana ititaya tamaa. ⁵ Na eyi tamaa-yi aitenza aibu, konta pendo ra Mwenyezimungu rijala mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu watipewe ofwe.

† Ona Zaburi 32:1-2. †† Ona Mwanzo 15:5.

⁶ Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili ya makafiri. ⁷ Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu, virigariga pakulu. Dalili, munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema. ⁸ Fala Mwenyezimungu kolota pendo rake kwetu ofwe, kamana Almasihi kafwa kwa ajili yetu ofwe patikiwa wamádambi. ⁹ Ntamana, kwa kuwa takikishiwa na Mwenyezimungu julu ya damu ya Almasihi, kuzidi pakulu iye akuja kutivusha nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu. ¹⁰ Kamana, kwa kuwa tipatanisiwa naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maadui wake, vizidi futi patipatanisiwe-pa, tikuja kuvushiwa julu ya mainsha ake. ¹¹ Visitoshe, tifurahi novyo ka Mwenyezimungu julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu, konta julu yake, tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

¹² Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mulumwengu-mu, na kwa javyo cingira kifo novyo. Ikisa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola dambi. ¹³ Kusema kweli, sainamba kuwepo shariya, dambi ikiwapo mulumwengu-mu. Fala, kwa kuwa aiwerepo shariya, dambi-yo aikiwalangiwa. ¹⁴ Novyo-sivyo, kifo citawala wanu piya tangu wakati wa Adamu mpaka wakati wa Musa, anta na ware sawakorire dambi kamba vyaatupire kauli Adamu. Adamu nfano wa namuna mmojawapo wa munu akirindiriwa kuja †.

¹⁵ Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa wa Adamu. Kamana kwa kukosa munu mmoja †† wafwa wanu wengi. Fala kwa rehema ya Mwenyezimungu na ya munu mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema yake, wengezeka wanu wengi wakujanliwa. ¹⁶ Novyo, kuwapo kusiyana kuwonekana nkati ya neema na dambi ya munu mmoja. Konta kulaumiwa kufulata ukosa mmoja ujire na hukumu, fala neema yesusiriwe munu ifulá-ta makosa mengi ajire na uhakika. ¹⁷ Kamana, ikiwa kukosa ka munu mmoja, kifo citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi pakulu ware wapokerere rehema pakulu-pakulu na neema ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati ya mainsha julu ya munu mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.

¹⁸ Sambu, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na hukumu ka wanu piya, ndi sawa-sawa novyo kitendo kimoja ca kukamilika cikuja na uhakika pamoja na mainsha ka wanu piya. ¹⁹ Kamana, kamba ubishi wa munu mmoja vyawaturawe wengi kuwa wenye ukosa, ndi sawa-sawa novyo kwa kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja kuturiwa kuwa wenye ukamilifu. ²⁰ Shariya ija ipate yolote sana-sana ukosa wa kutupa shariya. Fala paizidire dambi, izidi kwijala rehema, ²¹ ipate, kamba vyaitaware dambi nkati ya kifo, na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu, tipate mainsha a milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Mwinsho wa uwezo wa dambi

6 Sambu, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi, ipate rehema yongezeke? ² Anta! Ofwe tifwire dambi, tizidija kuinshi na dambi tena? ³ Au mutikina kuwa piya-fwe toziwa tilungane na Insa Almasihi, toziwa tilungane novyo na kifo cake? ⁴ Kamana tizikiwa pamoja naye julu ya kutoza nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi nkifo julu ya utukufu wa Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.

⁵ Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi sawa-sawa novyo nkati ya kufufuriwa kwake, nofwe tifufuriwa. ⁶ Tijiwe javi, kuwa umunu wetu watikiwa mida ugomezeriwa pansalaba pamoja neye ipate ufujike mwiri wetu wa dambi, tisiwe tena watwana wa dambi. ⁷ Kamana mmojawapo afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati ya uwezo wa dambi. ⁸ Na ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini kuwa novyo tiinshi naye. ⁹ Tukwijiwa kuwa Almasihi kafufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri tena. ¹⁰ Paafwire, kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa dambi ushindiwa kwa milele. Na sambu, nkati ya uhai wake, kankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu. ¹¹ Kwa javyo, nnomwe novyo ritureni wanyewe kamba mufwire, uwezo wa dambi ushindiwe, fala kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa, mwankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.

¹² Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusikiriza wájibu wenu wa vitendo vibaya. ¹³ Musipereke vifingo vya mwiri wenu kudambi, kutenda vinu savina shariya. Ila, riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu wakulawa nkifo ipate muinshi ka ukweli. Riperekeni vifingo vya mwiri wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka Mwenyezimungu. ¹⁴ Kamana dambi aikukidirini, konta amutawariwa na shariya, muinshi julu ya rehema ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

¹⁵ Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini yakumilikiwa na shariya ila timilikiwa na rehema? Anta! ¹⁶ Amwijiwa kuwa mukiripereka ka munu kuntumika na mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana wamuntumika mukinsikiriza noyo? Anta iwe musikiriza dambi mwinsho ija na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyezimungu, mwinsho ája na uhakika. ¹⁷ Fala shukuruni ka Mwenyezimungu! Ingawa mida múkiwa watwana wa dambi, fala sambu musikiriza kwa myoyo yenu ngano zamugabiziwe. ¹⁸ Basi, momboriwa mmakono mwa

† "Munu akirindiriwa kuja" ndi Almasihi. †† "Munu mmoja" ndi Adamu.

dambi, mulawirira kuwa watwana wa njira ya uhakika. ¹⁹ Omi nisowera kwa kutumira nfano wa kibinadamu konta ankili zenu aba. Umwe mida mupereka vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafu na udainfu pakulu. Epa sambi, riperekeni vifingo vyenu viwe watwana wa njira ya haki ipate muwe watakatifu.

²⁰ Pamúkiwa watwana wa dambi, múkiwa na uhuru amukifulata njira ya haki. ²¹ Faidani yamupatire nowo wakati-wo? Mukitenda vitendo vyamuriwona haya kutenda sambi-pa, na mwinsho yawo novyo vitendo-vyo ndi kifo! ²² Fala sambi, kwa kuwa momboriwa nkati ya uwezo wa dambi, mulawirira kuwa watwana wa Mwenyezimungu, mupata faida yenu ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a milele. ²³ Konta nshahara wa dambi ndi kifo, fala kitendo ca neema ya Mwenyezimungu ndi mainsha a milele julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu.

Amuwa tena wafungwa wa shariya

7 Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu, kuwa shariya yanawo uwezo julu ya muni ari hai tu basi? ² Kwa nfano, mwanamuka wakulombiwa, alungana naye nlumake nkati ya shariya. Fala ikiwa nlume-yo kafwa, mwanamuka akuwa na uhuru wa noyi shariya ya ndowa-yi. ³ Ndi ntamana, akilombiwa na nlume mwengine nlumake ari hai, iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na uhuru nkati ya shariya, na akilombiwa na nlume mwengine, aawa nzinzi.

⁴ Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe novyo mufwira shariya, ipate muwe wa mwengine, ire afufuriwe nkifo, muntendere Mwenyezimungu vitendo vyema. ⁵ Kamana patikiwa na hali ya kibinadamu, shariya íkislamula wájibu mbaya mmwiri mwetu ipate tikore dambi, na mwinsho yawo ndi kifo. ⁶ Fala sambi tomboriwa nkati ya shariya konta tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa namuna ya mida ya shariya yandikiwe, ila kwa namuna nyipya ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

⁷ Sambu, tikwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta, sivyo-javyo! Kusema kweli, singari kwijiwa dambi sairi julu ya shariya. Singari kwijiwa kuperereza saisemire shariya kuwa: "Usiperereze". ⁸ Fala dambi itwala nafasi julu ya ámuri-yo inisalamurira kila namuna yakuperereza. Kamana, inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa na uwezo. ⁹ Wakati-wo omi nikiinshingi bila shariya, fala panijiwe ámuri, dambi yanza kuwepo julu yangu omi, nomi nikifwa. ¹⁰ Basi ámuri íkijuzi kuja nawo mainsha kwangu, falakini inijisira kifo. ¹¹ Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo initesa, basi ámuri-yo inulaya. ¹² Kwa javyo, shariya kinu takatifu, na ámuri kinu takatifu, kamilifu, na cema.

¹³ Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli, sivyo! Ila dambi itumira kinu cema kunisalamurira kifo, ipate dambi iwoneke sana-sana kuwa dambi, na julu ya ámuri izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

¹⁴ Tikwijiwa kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa kibinadamu, epa niuzanyiwa niwa ntwana wa kutumikira dambi. ¹⁵ Kamana vyanitenda sereriwa: vitendo vyanisaka kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima, novyo ndi vyanitenda. ¹⁶ Canitowa kusaka kutenda, nitenda, ntamana omi nikwitikizira kuwa shariya ngema. ¹⁷ Fala sambu, sumi mwanayewe niri kutenda ila dambi iri nkati yangu. ¹⁸ Nukwijiwa kuwa hapana kinu cema cisaka kuwa conse kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo wájibu wakutenda cema, fala wájibu-wo sitenda. ¹⁹ Konta meema anisaka kutenda sitenda, fala ubaya sanisaka kutenda, nankuzidi kutenda. ²⁰ Basi, omi nikitenda kinu sanisakula kutenda, mana ake ndi kuwa sumi nitenda, ila dambi iri nkati yangu ndi itenda.

²¹ Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya: panisakula kutenda meema, kitendo kibaya ciwa mbere yangu. ²² Kamana inajibu shariya ya Mwenyezimungu nkati ya mmoyo mwangu, ²³ fala nankuwona uwezo wa shariya nyengine iri nvifingo vyangu. Ewo uwezo-wo ubishana na shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa wa uwezo wa dambi iri nvifingo vyangu. ²⁴ Mama! Omi ndi mununi wakuwa na uzuni-mi! Nani anivusha nkati ya ewu mwiri unipereka kukifo-wu? ²⁵ He! Ninshukuru Mwenyezimungu kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Basi nomimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa shariya ya Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu, nitumika uwezo wa dambi.

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

8 Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na Almasihi Insa. ² Kamana uwezo wa shariya ya Roho wa mainsha nkati ya Almasihi Insa ukombola nkati ya uwezo [†] wa dambi na wa kifo. ³ Kinu cakurigariga pakulu upande wa shariya kwa sababu ya kuveya ka hali ya kibinadamu, kinu-co Mwenyezimungu katenda pampereke Mwanawe mwanayewe, na mwiri wakulandana na wa binadamu wa madambi ^{††}. Na kuhusu dambi,

Mwenyezimungu kahukumu dambi ya binadamu, ⁴ ipate shuruti kamili ya shariya itimiziwe kwetu ofwe, ofwe atifulata wájibu mbaya watipongoreriwe fala tinfulata Roho wa Mwenyezimungu. ⁵ Kamana ware waínshi na wájibu wa kibinadamu [†] washugulikira vitendo vya kibinadamu, fala waínshi na Roho washugulikira vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu. ⁶ Namuna zakuwaza za kibinadamu kifo, ila kunshugulikira Roho Takatifu ndi mainsha na usalama. ⁷ Kamana namuna zakuwaza za kibinadamu zibishana na Mwenyezimungu, konta azifulata shariya za Mwenyezimungu, kusema kweli azikidiri kifulata. ⁸ Wanu wari nkati ya hali ya kibinadamu awakidiri kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.

⁹ Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila mwankulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ikiwa kweli-kwelini Roho wa Mwenyezimungu muwa naye mmyoyo mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa Almasihi mmojo mwake, siyo wake iye. ¹⁰ Ila ikiwa Almasihi kawa mmyoyo mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu ya dambi, fala Roho wa Mwenyezimungu akupani mainsha kwa kuwa mwakikishiwa. ¹¹ Ikiwa Roho wa Mwenyezimungu anufure Insa ka wafwi kawa mmyoyo mwenu, noyo akuja kukupani mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake iripo mmyoyo mwenu.

¹² Basi, wanduzangu, ofwe tidáíwa, fala sikibinadamu, tisiinshi kibinadamu. ¹³ Kamana ikiwa muinshi kibinadamu, mwinsho wenu mukufwa. Fala ikiwa mukulaya vitendo vya kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu, mukuja kuinshi. ¹⁴ Kamana piya walongóziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ewo wana wa Mwenyezimungu. ¹⁵ Kamana amupokerere roho yakukutenzani kuwa watwana muludire kutetema kamba mida, ila mumpokerera Roho Takatifu akutendani kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana titamuka kwita “Abba, Baba”. ¹⁶ Kusema kweli, Roho Takatifu mwaneyewe alavya ushahidi pamoja na roho zetu kuwa tiwa wana wa Mwenyezimungu. ¹⁷ Na kwa kuwa tiwa wanawe, tanawo novyo haki ya kuriti: upande mmoja, tanawo haki kuriti ka Mwenyezimungu. Upande mwengine, tanawo haki ya kuriti pamoja na Almasihi, kamana tikitabika naye, tukuja kutukuziwa novyo pamoja naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

¹⁸ Basi sambu, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu azijuzi kuringanisiwa na utukufu usaka kuja watija koloteriwa ofwe. ¹⁹ Kamana viyumbe piya wankurindira na hamu pakulu wakati wawaja kufafanuririwa wana wa Mwenyezimungu. ²⁰ Konta viyumbe piya vituriwe vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka ka ire aturire. Iye katenda javyo kwa tamaa ²¹ yakuwa viyumbe vikuja komboriwa, visiwe tena vitwana vyakuvunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa Mwenyezimungu. ²² Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya viwankurama na viwankutabika na malwazo a kupongola mpaka sambu-pa. ²³ Na sivyo viyumbe basi. Ofwe wanyewe vyatiwa nawo Roho Takatifu kamba visumo vyakwanza, nofwe novyo wanyewe tankurama patiwarindira na hamu pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe nfululu. ²⁴ Kamana tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo. Ona, kinu cakuwoneka sico ca tamaa. Kinu ciri kuwoneka, munu awaja na tamaa? ²⁵ Falakini kinu satiwona, eco ndi catiwa na tamaa, tirindira ka kuvumirira.

²⁶ Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiwa. Kamana atinéjiwa vyatijuzi kutenda duwa, fala Roho Takatifu mwaneyewe átilebelela ka Mwenyezimungu kwa namuna saikidirika kwereza. ²⁷ Na ire atúnza ciri nkati ya roho piya ^{††} akwijiwa caawaza Roho Takatifu, konta iye áwalebelela watakatifu kamba vyaasaka Mwenyezimungu.

²⁸ Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenye kumpenda Mwenyezimungu, piya vinu-vi vikwenendera kuwema ka ware wetiwe watimize mpango wake. ²⁹ Konta wawéjiwe tangu mwanzo iye kâwatondola wanlande Mwanawe ipate Mwanawe awe ntanzi kati ya wanduze wengi wawenye. ³⁰ Ware watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu kaweta. Ware wawetire, iye kawakikisha, na ware wawakikishe, iye kawawanyira utukufu wake.

Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu

³¹ Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyezimungu kawa upande wetu, akidiri kutilumbata nani?

³² Mwenyezimungu aatituwire Mwanawe wawenye, ila kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya. Kwa javyo, namunani vyaatowa kutipa neye novyo piya vinu?

³³ Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki yakuwawonerera makosa nani? Mwenyezimungu ndi mwenyé kumwakikisha munu. ³⁴ Mwenyé kuhukumu nani? Almasihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa ka wafwi, na iye kekala upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu, novyo iye ndi atilebelela. ³⁵ Atitanusa nani nkati ya pendo ra Almasihi? Kutabika, tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari au upanga? ³⁶ Anta! Kamba vyaandikiwe ‡:

“Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zi piya,

† Kigeregu: “uwezo” weta “shariya”. †† Ila iye, Insa, aakosa. † Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya wapereka munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo. †† “Ire atúnza ciri nkati ya roho piya” ndi Mwenyezimungu. ‡ Ona Zaburi 44:22.

titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa kusinjiwa.”

³⁷ Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu ya ire atipendire ofwe. ³⁸ Kamana omi nanawo haki-ka kuwa wala kifo wala uhai, wala malaika wala wenye mamulaka, wala mashuguli yetu a rero wala a makeso, wala wenye uwezo, ³⁹ wala viripo julu au sini, wala kiyumbe cengine kimojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu, rolote julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

Utungu wa Mwenyezimungu

9 Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silongopa. Fahamu yangu julu ya Roho Takatifu ilavya ushahidi pamoja nomi. ² Nisowera kweli panisowera kuwa mmoyo mwangu unijala uzuni nkulu na kul-waziwa sakuna mwinsho. ³ Kamana vinilwaza mpaka vikinajibu nilaniwe ndaraja ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware wa kabila yetu moja, ⁴ niwamba waIzraeli. Ewo waturiwa kuwa wana wa Mwenyezimungu, wawona utukufu wake, wapokerera miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti, wapewa nafasi ya kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. ⁵ Nkati yawo wákiwa wababu zawo, na mmoja wawo nkabila yawo ndi Almasihi, Nlungu ari julu ya mambo piya. Iye Almasihi asifiwe milele! Aamina.

⁶ Sambu, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Kamana sikuwa piya ware wa Izraeli kibinadamu, waIzraeli wakweli, ⁷ wala sikuwa piya wa rikolo ra Ibrahimia ujukulu wake. Kanta Mandiko akwamba: “Wajukuluwo zina rawo ndi riwalangiwa julu ya Izaki.” ⁸ Kinu-ci mana ake ndi kuwa wana wapongoriwe kibinadamu siwo wana wa Mwenyezimungu ila wana wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi wawalangiwa kuwa ujukulu.

⁹ Kanta tamaa isema javi:

“Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja,
na Sara ampongola mwana mmoja nlume.”

¹⁰ Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite wanawe na nlume mmoja, Izaki baba wetu. ¹¹ Anta wanawe sawanapongoriwa, wala sawanatenda cema wala kibaya, Mwenyezimungu kantondola mwana mmoja ipate vyaalangele Mwenyezimungu kuhusu kutondola kwake kwendeleye, siyo kwa vitendo fala awepo wakwita, ¹² iye kambiriwa javi: “Mwana ntanzi akuja kuntumika wa mwinsho.” ¹³ Kamba vyavyandikiwe mMandiko: “Yankubu nimpanda, Ezau nimwina †.”

¹⁴ Sambu tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya? Anta siyo javyo! ¹⁵ Kamana kamwambira Musa javi ††: “Nintendera huruma waninsaka onse,
nimmonera utungu anajibu onse.”

¹⁶ Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda ila vikuna kwa uwezo wa mwenyé kutendera huruma, Mwenyezimungu tu basi. ¹⁷ Javi ndi vyaasowere Mwenyezimungu mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa Miswiri:

“Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe uwe nolote uwezo wangu,
na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya.”

¹⁸ Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula kuwa ngumu waansaka.

¹⁹ Umwe nanga munidairi javi: “Sababuni iye kuwapa wanu ukosa? Kamana akidiri kubishana na vyaasaka iye nani?” ²⁰ Fala uwe binadamu, kuwa nani wakunsutumumu Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi afiyange kwamba: “Sababuni kunifiyanga javi?” ²¹ Munu wakufiyanga, akitwala utope akifiyanga nringi wapambari, na utope mmoja nowo akifiyanga nringi mwengine wakutumiriwa pakaya, aana mamulaka a kutenda javyo? ²² Sikuwa Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake na kwijiwisa uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu miringi yejaze nyongo yake, yaatengeze kwaribiwa, ²³ ipate ejiwise novyo utajiri wa utukufu wake ka miringi yejaze huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake. ²⁴ Miringi-yo ndufwe titondoriwe na Mwenyezimungu. Atitondoriwe nkati ya Mayahudi tu basi, fala nkati ya Sawari-Mayahudi newo novyo. ²⁵ Kamba Mwenyezimungu vyaambire julu ya nabii Ozeya ‡, akamba javi:

“Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu;
niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu.”

²⁶ Novyo:

“Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: ‘Umwe amuri umati wangu’,
mahala-po ewo wakuja kwitiwa ‘wana wa Mwenyezimungu hai.’”

²⁷ Izaya nneye kankukuwa kuhusu Izraeli, akwamba ††:

“Ingawa ujukulu wa Izraeli mwingi
kamba misanga ya mwani,
fala aba javi ndi waja kuvushiwa.”

† “Nimwina” epa mana ake “omi ninkatala”. †† Ona Kulawa 33:19. ‡ Ona Ozeya 1:10. †† Ona Izaya 10:22-23.

²⁸ Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na atimiza nfululu. ²⁹ Kamba tangu mida vyaâsemire Izaya, akamba:

“Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu † anta aba,
nanga tiwa kamba Sodoma,
nanga tilanda Gomora.”

Izraeli na Habari Ngema

³⁰ Sambu, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani? Tikwamba kuwa Sawari-Mayahudi awakisakula ukamilifu, wakipata, fala vikuna julu ya kuntumaini Mwenyezimungu. ³¹ Upande mwengine, Mayahudi wakisakula ukamilifu julu ya kifulata shariya, fala awapatire. ³² Konta ya kinani? Konta namuna zawo azikiwa julu ya kwamini ila zikiwa julu ya vitendo vyawo. Wakwakula riwe rakukwakuriwa, ³³ kamba vyayandikiwe ††:

“Ona, nankutula Ziyoni ‡ riwe rawaja kukwakula,
riwe risaka kuwagwisa. ††
Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya.”

10 Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na niwanlebelela ka Mwenyezimungu Mayahudi wavushiwe. ² Omi niwa shahidi kuhusu ewo kuwa wanawo hamu pakulu na Mwenyezimungu, fala noyo hamu-yo airi nkati ya kumwijiwa. ³ Kamana awejiwa ukamilifu ulawa ka Mwenyezimungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu wawo wanyewe. Kwa javyo, awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka Mwenyezimungu. ⁴ Kamana Almasihi ndi kusudi ya shariya, impa ukamilifu kila mwenyé kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

⁵ Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kifulata shariya. Kaamba javi: “Mwenyé kifulata ámuri za shariya, áinshi julu yake.” ⁶ Fala ukamilifu julu ya kumwamini Mwenyezimungu ukwamba: “Usambe mmoyo mwako: ‘Asáka kukwera mbinguni nani?’ ” Kwamba javyo, Almasihi umwisusa. ⁷ “Wala: ‘Asáka kwisukira mahala ka wafwi nani?’ ” Konta eco Almasihi kunlamusa ka wafwi. ⁸ Musa kankwamba kinani? Iye akwamba javi:

“Usemi uwa karibu yako,
nkanywa mwako na mmoyo mwako.”

(Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini Mwenyezimungu.) ⁹ Kamana ukisowera na kanywa yako kuwa Insa ndi Mwenye, na ukamini mmoyo mwako kuwa Mwenyezimungu kanfulula nkifo, ukuja kuvushiwa. ¹⁰ Kamana mmoyo munu akamini, apata kwakikishiwa. Julu ya kusema na kanywa yake, apata kuvushiwa. ¹¹ Konta Mandiko akwamba javi:

“Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpata aibu.”

¹² Akupo kusiya nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Mwenye mmoja ndi Mwenye wa wanu piya, na iye ndi mwenyé utajiri ka piya wenye kunlebelela. ¹³ Kamana “Munu asaka kuwa onse anlébela Mwenye akuja kuvushiwa.”

¹⁴ Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na wamwaminija sawanasikira akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwerezwa Habari Ngema? ¹⁵ Na wanu wokaja kwereza sawaperekiwe? Kamba vyandikiwe Mandiko Matakatiifu:

“Namuna vyasitawire maua a ware wapita wakereza Habari Ngema.”

¹⁶ Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema. Kamana Izaya kasema javi:

“Mola, amíni habari zetu nani?”

¹⁷ Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na kusikira Habari-yo ikuja nkati ya kwereza kuhusu Almasihi.

¹⁸ Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema kweli, wasikira. Mandiko awenye akwamba ††:

“Shauti zawo zenera ardhi piya,
usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu.”

¹⁹ Nukwamba, itakuwa wanu wa Izraeli awereriwe? Aye, wereriwa. Cakwanza, julu ya Musa ††, Mwenyezimungu kaamba javi:

“Omi nukushongani muwatendere wiyana wanu sawari wa taifa.

Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani.”

²⁰ Julu ya Izaya ††, Mwenyezimungu karikomariswa, kaamba javi:

“Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula,
nirolota ka wanu sawakinidairi.”

† Kigeregu: “mbeyu”. †† Ona Izaya 8:14; 28:16. ‡ “Ziyoni” mana ake “Yerusalemu”. †† “Riwe risaka kugwawisa” mana ake Mwenye Insa. †† Ona Zaburi 19:4. ††† Ona Kumbukumbu 32:21. ††† Ona Izaya 65:1.

²¹ Fala ka Iziraeli, Mwenyezimungu kaamba javi:
 “Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo,
 fala ewo awanisikiriza, wanikaidi.”

Mwenyezimungu awakatala waIzraeli piya

11 Sambu, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake kawakatala? Anta! Omi mwaneyewe niwa muIzraeli, ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra Benjami. ² Mwenyezimungu aawakatara wanu wake wawatondore tangu mwanzo. Au amukumbukira vyaamba Mandiko Matakatiifu kuhusu Aliyasi, namuna vyanlalamikira Mwenyezimungu kuhusu wanu wa Iziraeli? ³ Iye kaamba javi:

“Mola, ewo minabii wako wawolaya,
 maturalu ako a kafara wadangula.
 Ila wanasa omi tu basi yeka yangu,
 na wanisakula nomi novyo wanulaye.”

⁴ Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Akwamba:

“Niriturira omi mwaneyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!”

⁵ Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu aba futi, watondoriwe kwa rehema ya Mwenyezimungu. ⁶ Kutondoriwa-ko kuwa julu ya rehema, aiwere kwa sababu ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema yakupatikana julu ya vitendo siyo rehema.

⁷ Sambu tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi, kinu-co awapatire. Ila wanu watondoriwe ndi wapatire.

Wengine-wo wataiwa myoyo migumu. ⁸ Kamba vyaamba Mandiko †:

“Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi,
 maso sawona, na masikiro sasikira,
 mpaka rero-vi.”

⁹ Daudi neye novyo kasema javi ††:

“Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
 cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.

¹⁰ Kuwenukare kumaso wasiwone,
 iwatumbe miyongo yawo suku piya-zi.”

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

¹¹ Kwa javyo, nídairi tena: Mayahudi wakwakula, wagwe milele? Sivyo javyo! Ila kwa kuwa ewo wakosa, kuvushiwa kuja kwa ajili ya wanu Sawari-Mayahudi, kuwataye wivu Mayahudi. ¹² Basi, ikiwa ukosa wawo uwatenza wanu mulumwengu-mu kupata utajiri, na kupunguka kwawo ndi utajiri wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu ulawirira Mayahudi pawasaka kuludira ka Mwenyezimungu!

¹³ Epa nankukwambirani umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa kuwa omi niwa walii wa wanu Sawari-Mayahudi, nintukuza Mwenyezimungu kwa kazi yanipere. ¹⁴ Konta, kwa namuna mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa kabila yangu wawe na wivu, niwavushe wamojawapo. ¹⁵ Kamana, ikiwa kutuwisiwa kwawo ndi sababu ya wanu wa mulumwengu-mu kupatana na Mwenyezimungu, vikuja kukuna mwaja wakikubaliwa? Ndi kamba kuludisiriwa uhai bandi ya kufwa, sinovyo? ¹⁶ Ikiwa mikate yakwanza kociwa takatifu, na ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti takatifu, na vitambi nevyo takatifu. †

¹⁷ Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti ††, na uwe kitambi ca nzaituni wa nnundu cikilunganisiwa nawo, cisanganyika na mizipe ya nzaituni mwema, cipata unoni wake ††, ¹⁸ basi usiridāi julu ya vitambi visinjiwe vire. Ukiridāi, kumbukira kuwa uwe siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi ukwitamili uwe. ¹⁹ Dalili ukwamba: “Visinjiwa vitambi ipate nilunganisiwe omi.” ²⁰ Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-vyo visinjiwa kwa sababu yakutowa kumwamini Mwenyezimungu. Na uwe koloka kwa sababu ya kwamini. Usiwaze kuridāi, ila wopesiwe.

²¹ Kamana Mwenyezimungu, ikiwa aasire vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.

²² Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu: upande mmoja, iye nkali ka ware wagwire, upande mwengine, iye akutenda meema, ukizidi kuinshi nkati ya wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja kusinjiwa.

²³ Mayahudi novyo, wakiludira kumwamini Mwenyezimungu, ewo walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu kanawo uwezo wakuwaludisira kuwalunganisa. ²⁴ Kamana uwe ndi kamba kitambi cakusinjiwa munzaituni kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni wakuvyariwa ingawa sico kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo wawenye?

† Ona Kumbukumbu 29:4. †† Ona Zaburi 69:22-23. ‡ Mana ake: Kwa kuwa Iburahima pamoja na wababu zetu wengine wākiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu. †† Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilavi-wa. †† Mana ake: umwe mukuja kupokerera baraka zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Iburahima pamoja na wanawe.

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

²⁵ Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musiwaze kuwa mwa wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamojawapo myoyo yawo ilawirira kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-Mayahudi Mwenyezimungu waapangire kuvushiwa, wavushiwe. ²⁶ Kwa javyo, piya Iziraeli ikuja kuvushiwa, kamba vyavyandikiwe †:

“Nvushi akuja kulawa Ziyoni ††,
akuja kulavya ubaya wa waIziraeli ‡.

²⁷ Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo.”

²⁸ Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maadui wa Mwenyezimungu kwa faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola, ewo wapendiwa pakulu kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zawo. ²⁹ Kamana Mwenyezimungu aapindula mawazo ake kuhusu wanu wawatondola na uwezo maalumu awajanliya.

³⁰ Mida umwe amukinsikirizanga Mwenyezimungu, fala sambipa moloteriwa huruma kwa sababu ya ubishi wawo. ³¹ Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambipa awansikiriza Mwenyezimungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo sambipa woloteriwe huruma. ³² Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu piya, Mwenyezimungu awatula kamba wafungwa ipate awolotere wanu piya huruma yake.

³³ He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri nyingi fahamu zake na wijiwifu wake! Nani afafânula vyaalamula iye? Nani erériwa mipango yake? ³⁴ Kamba vyaasema Mandiko ††:

“Nani ejiwa ankili za Mola?

Nani akidiri kunlanga iye?

³⁵ Mununi ampere kinu Mwenyezimungu
kwa kuwa ajuzi kuripiwa?”

³⁶ Konta piya vilawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye. Mwenyezimungu apewe utukufu wa milele! Aamina.

Mainsha a kuntumika Mwenyezimungu

12 Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma ya Mwenyezimungu, nukutafadalini mwiri wenu-wo mupereke nfululu ka Mwenyezimungu, uwe kafara hai na takatifu, kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako ya kweli. ² Musiinshi vyawainshi wanu wa mulumwengu-mu, ila mwaseni Mwenyezimungu akupindureni ankili zenu muwe na mawazo mapya. Tendani javyo ipate mwijiwe vyaasaka Mwenyezimungu, vyema, vyakwajibisa, na vyakukamilika.

³ Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nukulaizirani umwe kila mmoja: musiriwone pakulu kupunda camuri-co. Ila kila mmoja awaze kunyenyekeya mwaneyewe kwa namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaantongera kila mmoja. ⁴ Kamana kamba mwiri mmoja vyauri nawo vifingo vingi, fala vifingo-vyo piya avitenda kazi moja, ⁵ ndi sawa-sawa nofwe: tiwa wengi, fala kwa kuwa tilungana na Almasihi, tiwa mwiri mmoja, na kila mmoja kifingo ka mwenziwe. ⁶ Mwenyezimungu, julu ya rehema yake, katipa neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru, atende kwa kifulata kiyasi ca kwamini kwake. ⁷ Apéwe uwezo wakutumika, atumike. Ikiwa wakufunda, afunde. ⁸ Apéwe uwezo wakuwarimbisa myoyo wenziwe, basi awarimbise myoyo. Apéwe uwezo wakumera, amere asiwe na coyo. Apéwe uwezo wakuwalongoza wenziwe, awalongoze kwa juhudi. Apéwe uwezo wakuwolotera wanu huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenye kwamini

⁹ Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni, rimbisani kutenda meema. ¹⁰ Pandanani munu na mwenziwe kwa pendo ra unduyu, na mwinshimiyane kwa juhudi. ¹¹ Tenderani juhudi kazi, musiwe wafuko. Ntumikeni Mwenye kwa roho ya kukulunguzani. ¹² Nkati ya tamaa, furahini. Nkati ya tabu, vumirirani. Na nkati ya duwa, zidini kulebela. ¹³ Wasaidiyeni wenye kwamini. Na wayeni wapokerereni na jitiyadi.

¹⁴ Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu awabariki. Lebelani wajanliwe, musiwalani. ¹⁵ Wenzenu wari kufurahi, furahini nawo. Wenzenu wari kurira, rirani nawo. ¹⁶ Munu na mwenziwe, mutafitiyane kwa namuna moja noyo. Musiriture ubora, ila pamulongoziwa murinyenyekeye. Musiriwone kuwa wejiwifu umwe wanyewe!

¹⁷ Musiripirirane na munu awa onse, ubaya ka ubaya. Tendani wanu vyawawona piya kuwa vyema. ¹⁸ Camukidiri umwe wanyewe, tenderani juhudi muinshi salama na wanu piya. ¹⁹ Wapendani wangu, musishupane watupu ila mwasireni nyongo Mwenyezimungu atende shariya.

† Ona Izaya 27:9; 59:20-21. †† “Ziyoni” mana ake “Yerusalemu”. ‡ Kigeregu: “Yankubu”. †† Ona Izaya 40:13.

Konta yandikiwa javi †:
 “Omi ndi mwenyé maripo a ubaya.
 Omi ndi nija kuripa, amba ndi Mola.”
²⁰ Fala,
 “Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya.
 Ikinkola nyotwa, mpe maji.
 Ukintenda javyo,
 aduwi wako kuntula makala a moto patumela,
 alama ya kumtenza aya.” ††
²¹ Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

Kusikiriza mamulaka

13 Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume, konta aangari kuwepo mamulaka a ufalume bila Mwenyezimungu. Piya wenye mamulaka, iye ndi awaturire. ² Basi, wanu wakukatala mamulaka a ufalume wawankubishana na kauli ya Mwenyezimungu. Na ware wabishana naye, wakuja kuhukumiwa. ³ Kusema kweli, mafalume awawataya wofi waténda meema, ila wawataya wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope wenye mamulaka? Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. ⁴ Kamana mwenyé mamulaka antumikira Mwenyezimungu kwa wema wako uwe. Fala, ukitenda ubaya, ukuwa mofi, konta iye aakusukurira bakora ‡ bure-bureni. Kamana iye ndi ntumisi wa Mwenyezimungu wakunshupa na wakunlavira nyongo aténda ubaya. ⁵ Ntamana, ibidi kuwasikiriza wenye mamulaka, siyo kwa kunyema nyongo ya Mwenyezimungu tu basi, fala novyo ipate fahamu zako zitengemane.
⁶ Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo watumisi wa Mwenyezimungu, washugulikira kazi-yo suku daima. ⁷ Nripeni kila mmoja camujuzi kunripa: nripeni nsoko munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni ncango munu wamujuzi kumpa ncango, mopeni wamujuzi kumopa, na nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu

⁸ Musiwiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta ampénda munu mwengine, atimiza piya ámuri ziri nkati ya shariya. ⁹ Kamana ámuri-zo zikwamba, “Usizinge”, “Usiulaye”, “Usiwe”, “Usiperereze”, na ámuri vyaziri piya, zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu basi: “Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwananyewe.” ¹⁰ Munu ampénda mwenziwe aantenda ubaya. Kwa javyo, kuwa na pendo ndi kutimiza shariya.
¹¹ Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati wakusisimuka. Kamana epa sambu kuvuka kwetu kuwa karibu pakulu koliko patanzire kunkubali Insa. ¹² Usiku wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo vya kisi, ila tivare sulaha za panlangaza. ¹³ Tiinshi kwa namuna ngema kamba wanu wari kuinshi nsana juwa rikiwala. Musipite mmajambo a kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge, wala musitende kitendo kimojawapo ca ceje. Musumane, wala musiwatendere wiyana wenzenu. ¹⁴ Kwasa evyo, rikengereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Musisakure kurinafusi wájibu wenu mbaya wa kibinadamu.

Musiwalaumu wenzenu

14 Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereri, wala musiwakaidi mawazo awo. ² Munu mmojawapo akwamini kuwa kanawo haki ya kurya kila namuna ya cakurya, fala wakwamini aba akurya unde na masamba tu basi. ³ Munu árya cakurya kimojawapo asikejeli cakurya saarya. Na saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu wakurya piya vinu, konta Mwenyezimungu kawapokerera nowo wanu-wo. ⁴ Uwe nani wakusaka kunlaumu ntumisi wa munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka au kwinama mbere ya mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta Mwenye Insa akidiri kumolosa. ⁵ Munu mmojawapo awaza kuwa iwapo suku bora pakulu koliko suku nyengine, fala munu mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sikirizani, kila munu oloke na mawoni ake. ⁶ Atúla kuwa iwapo suku maalumu atenda novyo ansifu Mwenye. Na árya vyakurya piya, akurya ka kunsifu Mwenye, konta anshukuru Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo watenda javyo ajili ya kunsifu Mwenye, na wanshukuru Mwenyezimungu. ⁷ Kamana kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake mwananyewe, wala aapo afwa kwa nafsi yake mwananyewe. ⁸ Ikiwa tankuinshi, tiinshi kunsifu Mwenye. Ikiwa tukufwa, tukufwa kunsifu Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi au tifwe, tiwa wa Mwenye. ⁹ Kamana kwa sababu ya noco, Almasihi káfwa na kaludira kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na wari hai.

¹⁰ Sambu, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na uwe, sababuni kunkejeli nduyo? Kamana ofwe piya tukuja kujibu mbere ya Mwenyezimungu tilamuriwe. ¹¹ Konta vyandikiwa ‡:
 “Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,

† Ona Kumbukumbu 32:35. †† Ona Usowezi 25:21-22. ‡ Kigeregu: “upanga, alama ya kuulaya”. †† Ona Izaya 45:23.

wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!"
¹² Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwaneyewe mbere ya Mwenyezimungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

¹³ Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo, kila mmoja alamure asintende mwenziwe kinu cakunkosesa au cakunkoresa dambi. ¹⁴ Omi nukwijiwa, visitoshe nukwakikishiwa na Mwenye Insa, kuwa acipo cakuriharamisha wanyewe. Fala, ikiwa munu awaza kimojawapo kuwa haramu, kweli-kwelini cikuwa haramu kwake. ¹⁵ Kamana, ikiwa nduyo abugudika kwa sababu ya cakurya caúrya, auri kumpenda. Usase cakurya cako kuntuza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi kâfwa. ¹⁶ Basi, musiwase wanu kusowerera caputu kitendo cenu cema. ¹⁷ Kamana ufalume wa Mwenyezimungu siwo kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama pamoja na radi kati ya Roho Takatifu. ¹⁸ Antumika Almasihi kwa namuna-yi, iye akwajibisa ka Mwenyezimungu na akubaliwa na wanadamu. ¹⁹ Basi, tukeni tisakure vinu vyakutipa usalama, na vyakujengana.

²⁰ Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kweli-kwelini vinu piya halali kurya, fala cinyá-ta ndi munu kurya kinu cakunkosesa. ²¹ Vyema kutowa kurya nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo cakuntuza nduyo kunkosesa. ²² Kwamini kauri nawo, zidi kuwa nawo mwaneyewe mbere ya Mwenyezimungu. Heri ire saarihukumu mwaneyewe kwa kinu caari kuyeza. ²³ Fala, munu árya akidanizira, ahukumiwa, konta aarya ka kwamini. Basi, kila citendiwa bila kwamini ndi dambi.

Tenda vyakuwajibu wenziwo

15 Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuveya ka ware sawana nguvu. Tisenendere vyakutajibu ofwe wanyewe. ² Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe kwa wema, apate kunjenga. ³ Kamana anta Almasihi aatendire vyakumwajibu iye mwaneyewe. Ila kamba vyavyandikiwe †:

"Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi."

⁴ Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate julu ya imani na kurimbisiwa myoyo vyatipewe mMandiko, tiwe na tamaa. ⁵ Mwenyezimungu, mwenyé imani na mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamoja pamunfulata Almasihi Insa, ⁶ ipate kwa shauti moja muntukuze Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁷ Basi sambu, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe karibishanani ipate atukuziwe Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

⁸ Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi wa Mayahudi ††, olote kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu zawo. ⁹ Almasihi kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wantukuze Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe ‡:

"Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rako!"

¹⁰ Akamba tena ††:

"Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake."

¹¹ Na tena javi ††:

"Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi,
wantukuze wanu wa mataifa piya!"

¹² Tena nabii Izaya ††† kaamba:

"Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yese ††,
iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.

Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye."

¹³ Basi sambu, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi pamoja na usalama piya, julu ya kumwamini iye, ipate tamaa yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

¹⁴ Wanduzangu, omi mwaneyewe nanawo uhakika kuhusu umwe, kuwa ukwijalani wema pamoja na wijiwifu piya, na mukidiri kulangana. ¹⁵ Kwa sababu ya rehema zaanipere Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vimojawapo ipate nukukumbuseni. ¹⁶ Nipewa rehema-zo niwe shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu Sawari-Mayahudi. Nituriwa kuwa ntumisi maalumu wakwereza habari ya Mwenyezimungu kamba nlongozi wa

† Ona Zaburi 69:9. †† Kigeregu: "(wanu wa) itani". ‡ Ona Zaburi 18:49. †† Ona Kumbukumbu 32:43. †† Ona Zaburi 117:1.

††† Ona Izaya 11:10. ††† "Nzipe wa rikolo ra Yese" mana ake Insa Almasihi.

dini ipate Sawari-Mayahudi wawe kafara yakwajibisa ka Mwenyezimungu, wakuwafiwa na Roho Takatifu.

¹⁷ Basi, kwa kuwa nilungana na Almasihi Insa, omi niriidāi nkati ya kazi yangu yakuntumika Mwenyezimungu.

¹⁸ Sitwakali kusowera kinu sairi cire caatendire Almasihi julu yangu omi kuwatwala wanu Sawari-Mayahudi wansikirize Mwenyezimungu. Evi vikuna julu ya usemi wangu na vitendo vyangu, ¹⁹ julu ya uwezo wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo wa Roho Takatifu. Kwa javyo, nereza nfululu Habari Ngema za Almasihi, mwanzo wa Yerusalemu mpaka inti ya Iliriko. ²⁰ Kweli-kwelini, anzima yangu daima ikiwa yakwereza Habari Ngema mahala mwaritowire kusikirika zina ra Almasihi, ipate nisijenge julu ya aluserusu zijengiwe na wanu wengine. ²¹ Ila kamba vyaandikiwe †:

“Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.

Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kwereriwa!”

Paulu akuka kuwona Roma

²² Ndimana, mara nyingi zawenye sikipata nafasi ya kuja kukuwonani. ²³ Epa sambu, kwa kuwa sina mahala tena pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa kuwa tangu mida nilangela kuja kukuwonani, ²⁴ nanawo tamaa yakupita kwenu nukuwoneni, panisaka kuka Shipanya. Tikisa kutenda radi ya kuwonana wakati aba, vikinajibu munipereke Shipanya-ko. ²⁵ Fala sambu-pa nankuka Yerusalemu, nikawaudumu wenye kwamini. ²⁶ Konta wafulati wa Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema wacange wawaperekere wakosofu wenye kwamini wa Yerusalemu. ²⁷ Wawaza vyema kutenda javyo. Kweli-kwelini, ewo Sawari-Mayahudi wakiwa na deni na nowo wanu wa Yerusalemu-wo. Basi, kwa kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa na mambo a kiroho a Mayahudi, newo iwabidi wawahudumu kwa vinu vyawari nawo. ²⁸ Kwa javyo, nikimariza shuguli-yi, nikiwagabizi sana ewu nsada-wu ††, nilawa nukuka Shipanya, na noyo safari-yo, ndi yanija kukuwonani. ²⁹ Nukwijiwa kuwa nikija, julu yangu omi Almasihi akujanliyani nfululu.

³⁰ Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Almasihi, na kwa sababu ya pendo ratipewe na Roho Takatifu, nukutafadalini mutende vita pamoja nomi julu yakunilebelela ka Mwenyezimungu, ³¹ ipate anivushe mmakono mwa wabishi wari Yudeya. Munilebelele duwa novyo ipate kazi yangu yanuka kutenda Yerusalemu ikakubaliwe na wenye kwamini. ³² Basi, Mwenyezimungu anijanliye, nije kwenu kwa radi, na nipate kupumuzika pamoja nomwe. ³³ Mwenyezimungu mwenye usalama awe pamoja nomwe piya. Aamina.

Salamu

16 Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutumika njamati ya Kenkereya, ² ipate mumpokerere vyema kwa zina ra Mwenye, kamba vyawajuzi kutenda wenye kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaja kusakula kwenu umwe, kamana kawasaidiye wanu wengi wawenye, anta nomi kanisaidiye.

³ Salamu zawo Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja nomi kuntumika Almasihi Insa. ⁴ Kusema kweli, ewo watwakali mainsha awo wanyewe ipate wanivushe omi. Omi niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati piya za wanu Sawari-Mayahudi ziwashukuru. ⁵ Salamu zawo novyo wenye kwamini wasimanananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi awere nfulati ntanzi wa Almasihi † mporovinsiya ya Aziya.

⁶ Salamu zake Mariyamu, akorire kazi pakulu kwa faida yenu umwe. ⁷ Salamu zawo Andoroniku pamoja na Juniya, jamaa zangu wa kwetu kumoya, wakiwa wenzangu nkalaboshu. Ewo wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati ya mawalii. Ewo wankubali Almasihi omi saninamba kunkubali. ⁸ Salamu zake Ampiliyatu, mpendani wangu nkulu nkati ya mainsha yetu upande wa Mwenye Insa. ⁹ Salamu zake Urubanu, mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpendani wangu, Sitaku. ¹⁰ Salamu zake Apele, olote kwaminika mbere ya wafulati wa Almasihi. Na salamu zawo jamaa wa Arishitobulu. ¹¹ Salamu zake Herodiyana jamaa yangu, pamoja na wenye kwamini jamaa zake Narikisi. ¹² Salamu zawo Turufena pamoja na Turufosa wantumikanga Mwenye, na mpendani wangu Perisi, akorire kazi pakulu kwa Mwenye. ¹³ Salamu zake Rufo atondoriwe na Mwenye awe wake. Na salamu zake mamaye Rufo, wanitendire kuwa mama. ¹⁴ Salamu zawo Asunkiritu, Feligoni, Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na piya wafulati wa Insa wari pamoja nomwe. ¹⁵ Niwaperekera salamu novyo ka Filologu, Juliya, Nereya na nunuye, Olumpa, pamoja na piya wenye kwamini wari pamoja nawo. ¹⁶ Musalimiyane kwa alama takatifu yakolota pendo ra Insa ††. Piya jamati za Almasihi wakuperekerani salamu.

Vyakulaiza

¹⁷ Sambu, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawatenza wanu kwawanyana na kuwadanganya nkati ya inilimu yamurifundire umwe, watanukeni. ¹⁸ Kamana wanu kamba ewo awantumika Mwenye wetu, Almasihi, ila waritumika ewo wanyewe. Julu ya kusowera usowezi mwema nkijanja, wawatesa wanu sawana ankili. ¹⁹ Wanu

† Ona Izaya 52:15. †† Kigeregu: “nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci.” ‡ Kigeregu: “kisumo cakwanza”. †† Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana “beju”.

piya wakwijiwa kuwa umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa radi kwa sababu zenu umwe. Novyo-sivyo, vinajibu muwe wejiwifu mufulate wema, fala mutikine kutenda vitendo vibaya. ²⁰ Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa mpunde nowo, ansapa Ibilisi mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye wetu, Insa, iwe pamoja namwe.

²¹ Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekerani salamu. Jamaa zangu wa kwetu kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na Sosipateri, newo novyo wakuperekerani salamu.

²² Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nukuperekani salamu kwa zina ra Mwenye Insa.

²³ Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu pamoja na jamati ijumananga nnyumba mwake. Erashitu, mwenyé kupokerera nzuruku wa kaya ulu, neye novyo akuperekerani salamu, pamoja na nduyetu Kwarutu. ²⁴ †

Mwenyezimungu atukuziwe

²⁵ Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakikishani nkati ya kwamini kwenu, kwa namuna vyaise-ma Habari Ngema yangu na vyereze Insa Almasihi. Iye akoloseni kwa kifulata siiri ifisiwe tangu mwanzo fala sambu ifafanúriwa. ²⁶ Siiri-yo ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii, ikwijiwikana ka kabila piya, kwa kifulata vyaalazimishe Mwenyezimungu wa milele, ipate wantumaini na wanfulate. ²⁷ Mwenyezimungu ndi Mwenyé wijiwifu mmoja tu basi. Iye, julu ya Insa Almasihi, atukuziwe kwa milele! Aamina.

---

† Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

1 waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo vya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenye kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kupendana munu na mwenziwe, julu ya piya kila kimója.

Paulu kandika eyi waraka-yi Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Soshiteni ² tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wa jamati ya Mwenyezimungu mwikala Korintiyu, muswafiwe julu ya Almasihi Insa. Umwe mwitiwa watakatifu pamoja na piya wanu wa kila upande wari kwita zina ra Insa Almasihi, Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye wawo na wetu. ³ Mwenyezimungu, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu, Insa Almasihi, wakujanlieni rehema na salama.

Kushukuru

⁴ Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake yakujanlieni julu ya Almasihi Insa. ⁵ Kamana mutajirisiwa kwa vinu piya julu ya iye, kwa piya usowezi na piya wijiwifu, ⁶ konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi ukolosiwa kati yenu umwe. ⁷ Kwa javyo, ayukutowani neema ya uwezo isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁸ Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka mwinsho, bila kusutumiwa makosa, suku ulu paasaka kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁹ Mwenyezimungu mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na Mwanawe, Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

¹⁰ Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ipate muwe nawo mawazo mamoja, kusiwepo kwawanyana kati yenu, ila mulungane, ankili zenu ziwe moja, na mawoni enu awe mamoja. ¹¹ Wanduzangu, jamaa zake Kolowi wanipa habari zenu, kuwa kati yenu uwapo umani. ¹² Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba "Omi ninfulata Paulu", mwengine "Omi ninfulata Apolu", mwengine "Omi ninfulata Peduru", na mwengine "Omi ninfulata Almasihi". ¹³ Itakuwa Almasihi-yo kawanyika? Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba níkiwa omi Paulu? Au wamojawapo kati yenu woziwa kwa zina ra Paulu? ¹⁴ Nishukuru kuwa nkati yenu simozire munu anta mmoja, ila nimoza Kirispu na Gayu, ¹⁵ ipate asiwepo munu wakwamba kuwa moziwa kwa zina rangu. ¹⁶ (Nikumbukira kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu, fala sikumbukira kuwa nimoza munu mwengine tena.) ¹⁷ Konta Almasihi aanitumire kupita nikoza wanu, ila kwereza Habari Ngema, sanitumira usowezi wa wijiwifu, ipate nisilavye faida ya uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

Mana a nsalaba wa Almasihi

¹⁸ Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari za uzozo ka wari kwasika. Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa, ezi ndi habari za uwezo wa Mwenyezimungu. ¹⁹ Kamana kamba vyavyandikiwe:

"Nifuja wijiwifu wa wejiwifu,
na kwereziwa ka werevu, nikatala!"

²⁰ Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya? Wandepi wakuwajibu kukaidi vinu vya ezi enzi-zi?

Mwenyezimungu wijiwifu wa mulumwengu-mu aaturire uzozo? ²¹ Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyezimungu, wanu awakidirire kumwijiwa julu ya wijiwifu wawo. Kwasa javyo, Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri kwereza, kuwavusha wenye kumwamini. ²² Mayahudi wasaka wawone alama, Sawari-Mayahudi wasakula wijiwifu, ²³ fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe. Habari-zi ka Mayahudi matukano, na ka

† Kigeregu: "Sefa".

Sawari-Mayahudi uzozo. ²⁴ Novyo-sivyo, kwa ware wetiwe na Mwenyezimungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Almasihi ndi uwezo nkulu wa Mwenyezimungu na ndi wijiwifu wa Mwenyezimungu. ²⁵ Konta uzozo wa Mwenyezimungu ndi wijiwifu nkulu koliko wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka Mwenyezimungu ndi nguvu ulu koliko nguvu za wanadamu.

²⁶ Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitiwe: amuwere wengi wejiwifu kamba vyawawaza wanu mulumwengu. Wengi amuwere wenye uwezo, wala wengi amuwere mabora. ²⁷ Fala Mwenyezimungu katondola vya uzozo vya mulumwengu-mu, ipate wejiwifu awatENZE aya. Na Mwenyezimungu katondola savina nguvu, ipate atENZE aya vya nguvu. ²⁸ Mwenyezimungu katondola vyakurinyenyekeya mulumwengu-mu na vyakujeliwa, vinu savifāi, ipate vyakufāi afuje. ²⁹ Kwa javyo, asiwepo wa kuridāi mbere ya Mwenyezimungu. ³⁰ Iye ndi nviriro wa mainsha enu mupatana na Almasihi Insa. Mwenyezimungu antenza Almasihi awe wijiwifu wetu, ukamilifu wetu, uswafi wetu, na komboka kwetu. ³¹ Kwa javyo, kamba vyavyandikiwe:

“Mwenyé kuridāi,
ajuzi aridāi kwa sababu ya Mwenye.”

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba

2 Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya Mwenyezimungu, situmire usowezi wakurigariga wala wa wijiwifu. ² Kamana ninuwiya kuwa, kati yenu, sifunda kinu cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansalaba. ³ Nikiwa namwe kamba munu wakuveya, wakunijala wofi, nikitetema pakulu. ⁴ Utuba wangu na namuna zangu zakufunda, aziwere za masemo a kutikinisa na a werevu, ila za kolota uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, ⁵ ipate umwe musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini uwezo wa Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu

⁶ Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu. Fala wijiwifu-wo siwo wa mulumwengu-mu, wala wa mafalume wa mulumwengu-mu, wakuwa suku karibu wapoteya. ⁷ Wijiwifu wa Mwenyezimungu watisowera-wu uwa kamba siiri yakufisiwa, ipangiwa na Mwenyezimungu tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe. ⁸ Ewu wijiwifu-wu aapo nfalume mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera. Unawerera, awangari kungomezera pansalaba Mwenye wetu ntukufu. ⁹ Kamba vyavyandikiwe †:

“Anta riso arinawona, wala sikiro arinasikira
na mmoyo mwa mwanadamu avinengira,
mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda.”

¹⁰ Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu ya Roho wake. Roho-yo atunza mambo piya, mpaka siiri ulu za Mwenyezimungu. ¹¹ Kamana nani ejiwa mambo a munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake? Namuna moja novyo, aapo ejiwa mambo a Mwenyezimungu sairi Roho wa Mwenyezimungu. ¹² Na ofwe atimpokerera roho ya mulumwengu-mu, ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate tijiwe mambo atipere bure Mwenyezimungu. ¹³ Panukwambirani eya mambo-ya, sisowera masemo akufundiwa na wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo akufundiwa na Roho wa Mwenyezimungu. Nifafanula ukweli wa Roho mbere ya wenye kuwa nawo Roho wa Mwenyezimungu.

¹⁴ Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapokerera mambo akuja na Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri kufahamu, konta eya mambo-ya akweleweka julu ya Roho wa Mwenyezimungu. ¹⁵ Ire ari na Roho Takatifu akwelewa mambo-ya piya, fala eleweshiwa na munu asaka kuwa onse. Kamba vyaamba Mandiko:

¹⁶ “Nani akidiri kufahamu ankili za Mwenye?

Nani akidiri kunlangu?”

Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

Kwawanyana njamati

3 Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu wakumilikiwa na Roho wa Mwenyezimungu, ila nisowera namwe kamba wanu wa kibinadamu, wasimana upande wa Almasihi. ² Nukupani maziwa kunywa, sukupereni cakurya cakukamata, konta wakati-wo amukiwa na uwezo. Na mpaka sambipa amuna uwezo, ³ konta mungari kumilikiwa na wājibu wa kibinadamu. Kwa kuwa mwankutenderana wiyana na mwankukaidiyana, amolota kuwa mwankuinshi kibinadamu na mifulata namuna za wanu wa mulumwengu-mu? ⁴ Kamana munu mmojawapo paamba: “Omi ninfulata Paulu”, na mwengine akwamba: “Omi ninfulata Apolu”, amuwa wanu wa mulumwengu-mu?

† Ona Izaya 64:4.

⁵ Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo watumisi wakuwa umwe mwamini julu yawo. Ofwe kila mmoja atumika kazi yaapewe na Mwenye. ⁶ Omi nivyala, Apolu katairira maji, fala Mwenyezimungu ndi akurise. ⁷ Kwa javyo, siyo bora avyála wala atairira maji; ila bora ndi ire akurisa mbeyu, Mwenyezimungu. ⁸ Avyála na atairira maji wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake kwa kadiri ya kazi yake mwaneyewe. ⁹ Kamana ofwe pamoja tankunkorera kazi Mwenyezimungu. Umwe ndi masamba arima Mwenyezimungu.

Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu. ¹⁰ Mwenyezimungu kanipa rehema ulu kuwa fundi mwijiwifu wakujenga, ntamana nijenga aluserusu, mwengine ajénga julu yake. Kila mmoja atunze namuna vyakujenga julu ya aluserusu-yo. ¹¹ Konta aipo aluserusu nyengine munu yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo ndi Insa Almasihi. ¹² Wengine, pakujenga julu ya aluserusu, watumira oru, parata, mawe akung'anira, mbawo, minyani, au makuti. ¹³ Fala suku ya Kiyama, kazi yaakorire kila munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo, ifafanuriwa na moto. Namuna ya kazi ya kila munu, moto-wo ndi uja kupima. ¹⁴ Kipama caajengire munu-co cikikala, munu-yo apata thawabu. ¹⁵ Fala kipama-co cikilungula, munu-yo apata hasara. Novyo-sivyo, iye akuja kuvushiwa, fala akuwa kamba munu wakunusurika pamoto.

¹⁶ Amwijiwa kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na Roho wa Mwenyezimungu kekala nkati yenu? ¹⁷ Ikiwa munu mmojawapo anyausa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu andangula. Kamana nyumba ya Mwenyezimungu takatifu, na nyumba yawenye ndumwe!

¹⁸ Asiwepo wakuritesa mwaneyewe! Ikiwa mmojawapo kati yenu ariwona kuwa mwijiwifu mulumwengu-mu, ariture kuwa zozo, ipate awe mwijiwifu. ¹⁹ Konta werevu wa mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe †:

“Munu aritula kuwa mwerevu,
nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa.”

²⁰ Yandikiwa †† tena javi:

“Mwenye akwijiwa mawazo a werevu,
akwijiwa kuwa aafai kinu.”

²¹ Basi sambu, asiwepo wakuridai kuhusu munu mmojawapo. Kusema kweli, piya vyenu umwe: ²² Paulu, Apolu, Peduru ‡, ulumwengu-wu, mainsha na kifo, viripo na vija kuwepo, piya vyenu umwe, ²³ na umwe wa Almasihi, na Almasihi wa Mwenyezimungu.

Kazi ya mawalii

4 Basi sambu, titureni kamba watumisi wa Almasihi, na maamiri wa mipango ya siiri za Mwenyezimungu. ² Sambu, munu agabiziwe kuwa amiri isakikana awe mwaminifu. ³ Kwangu omi, aviniyeri kunilamula umwe au tiribunali ya wanadamu. Anta omi mwaneyewe sirilamula. ⁴ Siwonerera kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha. Anilamula ndi Mwenye Insa. ⁵ Basi, musiwalamure wanu saunafika wakati maalumu, waaja kulamula Mwenye. Iye akúja kumwarika piya virifisire pakisi, na cailangele myoyo ya wanu afisula. Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

⁶ Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano wa kukusaidiyani, ipate julu yetu murifunde mana a usemi wandikiwe javi: “Musipundise vyavyandikiwe.” Mukirifunda, amuja kuridai kwa kumpendelea mmoja koliko mwenziwe. ⁷ Nani akutula ubora koliko wenziwo? Kinani cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi ukipewa, sababuni kuridai kamba saupewe?

⁸ Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe kukusaidiyani! Vinajibu mutaware ka ukweli ipate ofwe nnomwe titaware! ⁹ Konta niwona kuwa ofwe mawalii Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma, kamba wafungwa wa vita wakuhukumiwa kifo. Tituriwa kamba misezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere ya malai-ka pamoja na wanu. ¹⁰ Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe mwawejiwifu ka Almasihi! Ofwe tiveya, umwe muwa nawo nguvu! Mukwinshimiwa, ofwe atiinshimiwa. ¹¹ Mpaka sambu-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibiiwa, na atina mekazi maalumu. ¹² Tisokera kukola kazi na makono etu wanyewe. Patitukaniwa, tiwabari-ki. Patilumbatiwa, tivumirira. ¹³ Patisowereriwa caputu, tijibu satina nyongo. Tiwoniwa kamba vizolo vya mulumwengu-mu. Mpaka sambu-pa, tiwa takataka nkati ya vinu piya.

¹⁴ Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba wanangu wanukupendani, kwa kukudumani. ¹⁵ Anta paiwa kuwa mwanawo alufu ka maalufu wakukufundani kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu basi. Kamana julu ya Almasihi Insa, panukwerezeni Habari Ngema, omi niwa wawa yenu. ¹⁶ Basi nukutafadalini, nifulatizeni omi. ¹⁷ Kwa sababu ya javyo, nukuperekerani Timotiyu. Eyo mwanangu mpendani wangu, ndi kamilifu ka Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyaniinshi nkati ya Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. ¹⁸ Sambu, kwa kuwa nikawa kuja kukuwonani, wamojawapo kati yenu wankuridai pakulu. ¹⁹ Fala omi níkuja suku

† Ona Aiuba 5:13. †† Ona Zaburi 94:11. ‡ Kigeregu: “Sefa”.

karibu, akisaka Mwenye. Basi, níkuja kuwawona ewo wanu wakuridāi-wo kamba wanawo usowezi basi au wanawo uwezo. ²⁰ Kona ufalume wa Mwenyezimungu siwo mwaha wa usowezi ila uwezo. ²¹ Sambu, umwe muhitari mwaja? Musaka nije na nkwayu nukucapeni, au nije na pendo pamoja na roho ya umuminu?

Lukware njamati

5 Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo lukware, na lukware ribaya pakulu, anta saritendiwa na makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo munu njamati ari kuzinga na muka wa wawaye. ² Na umwe mwankuridāi. Mbana amusikitika? Mbana amuntuwisa kati yenu eyo munu ari kutenda javyo-yo? ³ Siri pamoja namwe javi-ka-javi, fala niwa pamoja namwe nroho. Kamba vyanikisaka kuwa pamoja namwe, ninlamula futi ire atendire kitendo-co. ⁴ Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu Insa, na roho yangu iwa eko pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa nomwe, ⁵ mperekeni eyo munu-yo mmakono mwa Ibilisi. Tendani javyo ipate mainsha ake a kibinadamu afujike, roho yake ivushiwe suku ya kuludi Mwenye.

⁶ Kuridāi kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento aba ufu mwingi ilovodarisa? ⁷ Basi, efyani kunundu furumento †† ya mida-yo ipate muwe ufu wakukandiwa mupya, koma kweli-kwelini amusanganyike na dambi. ‡ Kamana kalaviwa kafara futi Kondoo wetu wa Pashukwa, Almasihi. ⁸ Kwa javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri fala siyo na furumento ya mida, wala sairi na furumento ya udainfu na ubaya. Ila tisherekeye na mikate bila furumento ya kuwa swafi na ya ukweli.

⁹ Nūkwandikirani nkatu ya waraka yangu kuwa wasukuyerini wenye kutenda lukware. ¹⁰ Fala omi siwamba wanu wa lukware mulumwengu-mu, wala sawashukuru, wevi, wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa niwamba ewo, nanga vikulazimuni mwase ulumwengu-wu. ¹¹ Fala sambu nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye kuritenga kuwa wafulati wa Insa na iri hali ndi wenye lukware, sawashukuru, wenye kwambudu maswanamu, watesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. ¹² Sina haki yakuwalamula sawari njamati, sinovyoy? Umwe amuwalamula wari njamati, novyo? ¹³ Falakini sawari njamati-wo, Mwenyezimungu akuja kuwalamula. Kamba vyaamba Mandiko:

“Mbaya kati yenu, ntuwiseni.”

Namuna ya kulamula tafauti

6 Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa Insa mwenziwe, atwakalija kuka kulamuriwa na wanu sawanfulata Insa, kwasa kuka kulamuriwa na wenye kwamini? ² Amwijiwa kuwa wenye kwamini wakúja kulamula mulumwengu-mu? Ikiwa ulumwengu-wu ulamuriwa nomwe-po, amukidiri kulamula myaha mitoto-mitoto? ³ Amwijiwa kuwa ofwe tikuja kuwalamula malaika? Futu myaha ya eya mainsha-ya! ⁴ Mukiwasakula wanu wa kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya, muwasakurirani wanu sawari kinu njamati? ⁵ Nukwambirani javyo aibu kwenu. Ukiwepo nlandu kati ya wenye kwamini, aapo anta munu mmoja kati yenu umwe ari na ankili ya kulamula? ⁶ Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali kunkashari mwenziwe, akalamuriwe na wanu sawamini, sababuni?

⁷ Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co, mukolota kubonya. Sifadali mukoseriwe? Sifadali muniyang'anyiwe? ⁸ Kwasa javyo, muwakosera na muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.

⁹ Mutikina kuwa wamadambi awariti ufalume wa Mwenyezimungu? Musitesuwe! Wenye lukware, wala wenye kwambudu maswanamu, wazinzi, ware walolana walume watupu au waka watupu, ¹⁰ wala wevi, wanu sawashukuru, warevi, watesi, wala walongo, piya-wa awariti ufalume wa Mwenyezimungu. ¹¹ Umwe wamojawapo múkitendanga novi vitendo-vi, fala epa sambu madambi enu aswafiwa. Mutakatifiwa †† na mwakikishiwa, julu ya zina ra Mwenye Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

¹² Dalili uwe ukwamba: “Kwangu omi, piya halali.” Fala siyo kuwa piya vyema kwako. Ndi kweli, kwangu omi piya halali fala siri ntwana wa kinu. ¹³ Uwe ukwamba: “Cakurya citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi rakutaiwa cakurya.” Ndi kweli, fala Mwenyezimungu akuja kudangula vyo viwiri. Mwiri autumiriwa kwa vitendo vya lukware, ila utumiriwa kuntumika Mwenye, na Mwenye asunga mwiri. ¹⁴ Mwenyezimungu anfuture Mwenye, na ofwe novyo akúja kutifufula, julu ya uwezo wake. ¹⁵ Amwijiwa kuwa mwiri wenu ndi vifingo vya mwiri wa Almasihi? Sambu, utwalaja vifingo vya Almasihi kulawirira kuwa vifingo vya reba? Sivyo anta aba! ¹⁶ Amwijiwa kuwa munu alungana na reba, wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja? Kamana Mandiko † akwamba:

“Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja.”

† Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nyingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. †† “Furumento” mana ake dambi. ‡ Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu. †† “Mutakatifiwa” mana ake “kuturiwa kuntumika Mwenyezimungu tu basi”. ‡‡ Ona Mwanzo 2:24.

¹⁷ Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho mmoja. ¹⁸ Asani lukware-ro! Dambi nyengine iwapo saakola munu na mwiri, fala aténda lukware, akola dambi na mmwiri wake mwaneyewe. ¹⁹ Amwijiwa kuwa mwiri wenu-wo ndi nyumba takatifu ya Roho Takatifu ari mmoyo mwenu? Roho-yo kesusiwa na Mwenyezimungu. Umwe amurimiliki wanyewe, ²⁰ kamana muuziwa na beyi. Basi, munsifu Mwenyezimungu na mwiri wenu.

Ngano za ndowa

⁷ Sambu, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema mwananlume kwikala saanlola mwanamuka. ² Fala, kwa sababu ya hatari ya lukware, kila mwananlume awe na nkawake, na kila mwanamuka awe na nlumake. ³ Nlume nkawake nnyumba asinkatare, na kwa namuna mmoja noyo, mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake. ⁴ Mwanamuka aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake, na kwa namuna mmoja, nlume aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nkawake. ⁵ Basi, musikiririshane, sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya kutenda duwa. Ikisa muludire mainsha enu, ipate Ibilisi asukushetwanini, kwa kutowa kukidiri kumiliki mwiri wenu. ⁶ Vyanukwambirani-vi mawoni angu, siyo shuruti. ⁷ Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi samulombire, kamba omi. Fala kila munu kanawo mwaneyewe uwezo maalumu wa Mwenyezimungu: mmoja kawa nawo uwezo wa kulomba, na mwengine kawa nawo uwezo wakutowa kulomba.

⁸ Sambu, niwambira sawalombire na sawalombiwe pamoja na manankweli, kuwa ndi vyema kwikala yeka kamba omi. ⁹ Fala kamba awana uwezo wakuritunza, walombe au walombiwe. Vyema kulomba au kulombiwa koliko kufwa mweke wa wájibu.

¹⁰ Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi, iláwa ka Mwenye: mwanamuka aajuzi kunlawira nlumake. ¹¹ Fala ikiwa muka-yo kanlawira, ekare saalombiwe au apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo, nkawake aajuzi kumwasa.

¹² Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za Mwenye: nduyetu, akiwa nawo muka saamini, na muka-yo akikubali kwikala naye, asimwase. ¹³ Na mwanamuka akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali kwikala naye, asintuwise nlumake-yo. ¹⁴ Kamana nlume saamini, julu ya nkawake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu, na mwanamuka saamini, julu ya nlumake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu. Siwere javyo, wana wawo nanga wawa waharamu, fala kweli-kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu. ¹⁵ Fala munu saamini, akisaka kumwasa mwenziwe, amwase. Nfulati wa Insa ailazimu ndowa kuntenda utwana, kamana Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka usalama. ¹⁶ Uwe muka, ukwijiwa sana-sana kuwa nlumako aunvusha? Na uwe nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

¹⁷ Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire, vyaampere uwezo maalumu. Kamba vyaapangire Mwenyezimungu, enende javyo. Javi ndi vyanilaizira jamati-zi piya. ¹⁸ Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama ya itani. Munu petiwe, sengire itani? Iye asingire itani. ¹⁹ Kwingira itani sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu bora ndi kifulata ámuri za Mwenyezimungu. ²⁰ Kila mmoja ekare na hali yaakiwa noyo petiwe. ²¹ Pawitiwe, úkiwa ntwana? Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi yakuwa na uhuru, nafasi-yo tumira. ²² Ire etiwe na Mwenye ari ntwana, ndi mwenye uhuru mbere ya Mwenye. Kwa namuna mmoja novyo, ire etiwe ari na uhuru, ntwana wa Almasihi. ²³ Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire kuwa watwana wa wanu. ²⁴ Basi, wanduzangu, kila munu hali yake yaakiwa petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

²⁵ Sambu kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nukupani mawoni angu kwa kuwa, julu ya huruma za Mwenye, nolotiwa kuwa mwaminifu. ²⁶ Kwa sababu ya mashuguli a wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema munu kwikala vyaari novyo. ²⁷ Kulomba? Usisakure kumwasa nkawako. Aulombire? Usinsakure muka. ²⁸ Fala ukilomba, usikore dambi. Na muka, akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane wakuja kuwa nawo tafauti za mainsha a mulumwengu-mu. Nomi nisaka nukukengereni nozo tafauti-zo.

²⁹ Wanduzangu, canisaka kukwambirani ndi javi: wakati ubakire mulumwengu-mu aba. Ndi ntamana, walume walombire wajuzi wawe kamba sawalombire. ³⁰ Wari kuisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari radi wawe kamba sawari radi, wenye kuuza wawe kamba sawana kinu mmakono mwawo, ³¹ na ware watumira vinu vya mulumwengu-mu, wawe kamba sawatumira. Konta namuna vyauri ulumwengu-wu ukuja kupita.

³² Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga ashugulika na mambo a Mwenye, namuna za kumwajibu Mwenye. ³³ Fala nlume wakulomba ashugulikira mambo a mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake.

³⁴ Kweli, nlume-yo akwawanyika, avutiwa kuno na kuno.

Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a Mwenye, ipate wawe takatifu mmwiri mwawo pamoja na roho zawo. Fala muka wakulombiwa ashugulikira mambo a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu nlumake. ³⁵ Nukwambirani javi kwa vyema vyenu. Sisaka kukwinikirani kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema, mukintumika Mwenye, musifazaika na mambo mengine.

³⁶ Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu na ncumba wake, neko kwankuntenza caputu, na ikiwa akwajibiwa kanguvu pakulu, ibidi walombane. Caasaka noco, atende, aakola dambi walombane. ³⁷ Fala ikiwa nnemba-yo koloka moyo, aavutiwa na wájibu kanguvu, na kawa nawo mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini ekare saalombire, basi atenda sana. ³⁸ Kwa namuna-yi, mwenye kunlomba ncumba átenda vyema, na saalombire, atenda vyema pakulu.

³⁹ Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai. Fala akifwa nlumake, iye akuwa na uhuru wa kulombiwa tena na nlume amwajibu onse, ikiwa nlume-yo kalungana na Mwenye. ⁴⁰ Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa radi pakulu akikala na hali yaari noyo. Na niwaza kuwa vyanamba-vi, nilongoziwa na Roho wa Mwenyez-imungu.

Kwinshimu ankili za wenzenu

8 Sambu kuhusu swadaka zawalaviriwa maswanamu, tikwijiwa kuwa “piya-fwe tanawo wijiwifu”. Wijiwifu-wu utitenza kuridāi, fala pendo rijenga. ² Munu awáza kuwa akwijiwa kinu kimojawapo, kusema kweli, eejiwa kamba vyakijuzi kwijiwa. ³ Fala munu ampenda Mwenyezimungu, na iye amwijiwa munu-yo.

⁴ Sambu, kuhusu kutafuna nyama yakutenderiwa kafara maswanamu, tikwijiwa kweli kuwa maswanamu awana kazi mulumwengu-mu. Aapo nlungu mwengine, Nlungu mmoja tu basi. ⁵ Wawapo wetiwa milungu mbinguni au muardhi, kamba vyairipo milungu mingi na mamwenye wengi. ⁶ Fala kwetu ofwe, kawapo Nlungu mmoja basi, Baba, ombire vinu piya, na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye mmoja tu basi, Insa Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na julu yake, ofwe tiinshi.

⁷ Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu. Wengine wawa nawo tabiya ya maswanamu, ntamana mpa-ka sambu-pa, wawaza kuwa vyawarya ndi kafara yakupewa maswanamu. Kwamini kwawo aba, kwa javyo wari-wona kuwa awari swafi. ⁸ Kusema kweli, cakurya acintenza Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya, aci-tipoteya kinu. Na novyo, tikiryu, atipata faida.

⁹ Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise mwenzenu ari na kwamini aba. ¹⁰ Mwenziwo wa kwamini aba, akukuwona uwe mwijiwifu, ukiryu cakurya nnyumba ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye kurya kafara ya swanamu-yo? ¹¹ Kwa javyo, mwenziwo wa kwamini aba akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa iye nduyo waanfwire Almasihi. ¹² Pamuwakosera wenzenu na pamupoteza kwamini kwawo aba, mwankukola dambi ka Almasihi. ¹³ Basi sambu, ikiwa caniryu omi cinshonga mwenzangu kukola dambi, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate nisinshonge kukola dambi.

Haki za walii

9 Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu? Umwe amuri kazi yangu yaninkorere Mwenye? ² Ingawa wengine wawaza kuwa siri walii, fala mbere ya umwe niwa walii, kamana alama yakwakikisha kuwa omi niwa walii ndumwe, kwa kuwa mulungana na Mwenye. ³ Kurikengera kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: ⁴ Atina haki ya kurya na kunywa? ⁵ Atina haki ya kulongozana nawo waka wetu wa kwamini, kamba vyawata-tenda mawalii wengine, na wanduze Mwenye pamoja na Peduru [†]? ⁶ Au Barinaba nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamati, tikasa kukola kazi panja? ⁷ Nani atenda kazi ya usurudadu aripa garama zake? Nrimini ataya mise saana haki ya kurya visumo vyake? Nsungani wa mifuwo akataziwa kunywa maziwa a mifuwo yaasunga?

⁸ Vyanukwambirani-vi vilawa na mamulaka a kibinadamu? Au Taureti neyo isema vinu vimoja? ⁹ Kamana nTau-reti ya Musa ^{††} yandikiwa javi:

“Musinkataze ng'ombe kurya paakola kazi yakukukurula mafuluwela.”
Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng'ombe basi? ¹⁰ Ayandikiwe novyo kwa ajili yetu? Aye, kamana atimbúla mmasamba, átimbula akirindira fungu rake, na avúna, ávuna akirindira fungu rake. ¹¹ Tikivyala mbeyu ngema nroho zenu, atina haki ya kuvuna, kupata luziki mulumwengu-mu? ¹² Ikiwa wengine wawa nawo haki ya kwazimana na kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atikumira noyo haki-yo, ila tihitamili piya, ipate tisizi-wiye anta aba Habari Ngema ya Almasihi. ¹³ Amwijiwa kuwa wakola-kazi wa vinu takatifu, ewo wakurya vya Nyumba Takatifu? Maudumu pauralu wa kafara wapokereranga fungu ra vinu vilaviwanga kafara, sinovyo? ¹⁴ Kwa namuna moja noyo, Mwenye Insa kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya Habari noyo wapokerere luziki rawo.

† Kigeregu: “Sefa”. †† Ona Kumbukumbu 25:4.

¹⁵ Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate nitumire sambipa. Kamana nihitari nifwe koliko mmojawapo kunilavya kuridāi kwangu kwa caniri kutenda-ci. ¹⁶ Nikereza Habari Ngema, sina sababu ya kuridāi. Kusema kweli, omi nilazimishiwa. Utungu kwangu omi nikitowa kwereza Habari Ngema! ¹⁷ Nikereza kwa kusaka kwangu, nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi yanigabiziwe. ¹⁸ Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema, nikwereza bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.

¹⁹ Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula utwana, ipate niwalongoze wanu wengi ka Insa. ²⁰ Paniwa na Mayahudi, nukuwa Yahudi ipate niwalongoze ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware wafulata Taureti, nifulata Taureti noyo, ingawa kweli-kwelini silazimishiwa kufulata Taureti-yo. Nitenda javyo ipate niwalongoze ka Insa ware wafulata Taureti-yo. ²¹ Paniwa na wanu sawafulata Taureti, omi nitenda sawa-sawa vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala nankutimiza shariya za Almasihi. Nitenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu sawafulata Taureti. ²² Paniwa na wanu wakuveya, niritula kuveya ipate niwalongoze ka Insa wanu wakuveya. Niripindula namuna nyingi ka wanu piya, ipate wamojawapo niwavushe. ²³ Nitenda piya-vi kwa sababu ya Habari Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya tamaa za Habari Ngema-zi.

²⁴ Amwijjiwa kuwa, pamashindano a kutuwa, piya watuwi wakuwa nkati ya kutuwa, fala mmoja basi ndi apata tuzo? Basi, tuwani kwa namuna ya kuwa tuzo-ri mupate. ²⁵ Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana, wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba. Fala ofwe tíkola kazi tipate lemba ra milele. ²⁶ Basi, situwa sananzimiya. Siri kamba munu wakurifunda soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu. ²⁷ Ila nirimbisa mwiri wangu, nitende utwana, ipate bandi ya kuwereza wengine, omi mwaneyewe nisikatariwe.

Musitukuze maswanamu

10 Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu mida. Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere yawo, na piya wákiruka kati-kati ya bahari. ² Ewo wakifulata Musa, walongoziwa na wingu na wapita kati-kati ya bahari ^{††}. ³ Piya warya cakurya kimoja ca kiroho, ⁴ na piya wanywa maji a kiroho, kamana wanywa mwala wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa Almasihi. ⁵ Fala novyo-sivyo, wanu wengi kati yawo awajibise mbere ya Mwenyezimungu, ndi ntamana makongolo awo atawanyika nlanga.

⁶ Sambu, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu ofwe, ipate ofwe visitajibu vinu vibaya kamba vyawatendire ewo. ⁷ Wala musambudu maswanamu, kamba vyawatenda wanu wamojawapo. Konta Mandiko [‡] akwamba:

“Wanu wekala kurya na kunywa,
íkisa walamuka kuseza.”

⁸ Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire lukware. Ntamana kwa suku moja noyo, wagwa wanu alufu shirini na natu. ⁹ Kinu cengine, atijuzi kumyerera Mwenye, kamba wengine vyawâmyerere, wakiulaiwa na nyoka. ¹⁰ Na musidugude kamba wanu wengine vyawaduguda, wakiulaiwa na Nzulairi. ¹¹ Evi vinu-vi viwakuna wababu zetu, vyandikiwa ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati wa mwinsho-wu. ¹² Basi, awáza kuwa kooloka, aritunze sana, asigwe. ¹³ Kuyerereriwa kamuyerereriwe umwe akusiyane na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu, aakwasani kuyerereriwa kushindiwa nguvu zenu. Mukiyerereriwa, Mwenyezimungu akoloterani njira yakutengezereni ipate mukidiri kuhitamili.

¹⁴ Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu. ¹⁵ Nankusowera na wanu werevu, fikirini vyanisowera-vi. ¹⁶ Patikumbukira kifo ca Almasihi, tishukuru kwa kaneka ijanliiwe. Patinywa kaneka-yo, atiri kumerana damu ya Almasihi? Na patimeya nkate, atiri kumerana mwiri wa Almasihi? ¹⁷ Kwa kuwa nkate ndi mmoja, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mwiri mmoja, kamana piya-fwe tipokerera nkate mmoja nowo. ¹⁸ Wawazeni waIzraeli upande wa kimwiri: ware watafuna nyama zakulaviwa kafara mwaja? Awari kumerana watupu? ¹⁹ Noci mana ake kinani? Nitakwamba kafara ya swanamu kinu ca faida? Au nitakwamba kuwa swanamu kinu ca faida? ²⁰ Anta! Canamba ndi kuwa nozo kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari kulaviriwa Mwenyezimungu. Omi avinajibu umwe kumerana na mashetwani. ²¹ Amujuzi kunywera kaneka ya Mwenye, kuno mukirywa pameza ya shetwani. Amujuzi kurya pameza ya Mwenye, kuno mukirywa pameza ya shetwani. ²² Au tinshonga Mwenye awe na wivu? Tanawo nguvu za kunzaidi iye?

[†] Paulu kukimwajibu pakulu kukola kazi yakwereza Habari Ngema saanlebele munu luziki. ^{††} Kigeregu: “wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari”. [‡] Ona Kulawa 32:6.

Olotani inshima ka wenzenu

²³ Dalili munu akwamba: “Vinu piya halali.” Fala siyo kuwa vinu piya vifāi. “Vinu piya halali” fala siyo kuwa vinu piya vinjenga munu. ²⁴ Munu asisakure faida yake mwaneyewe, ila asakure faida ya mwenziwe. ²⁵ Tendani javi: nyama iuzanyiwa kubazari yonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali wala caharamu kwa sababu ya fahamu zenu. ²⁶ Kamana kamba vyavyandikiwe:

“Ulumwengu na viripo piya,
mwaneyewe ndi Mwenye.”

²⁷ Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani. Piya vyamusaka kupewa vyonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali au caharamu kwa sababu ya fahamu. ²⁸ Fala ikiwa munu kakwambirani: “Onani, eyi nyama-yi ilaviriwa kafara maswanamu”, basi musirye, ipate musinkosere akwambireni-yo, kwa sababu ya fahamu zake. ²⁹ Siyo kwa sababu ya fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za mwenzenu-yo. Dalili munu áwaza javi: “Konta ya kinani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwenzangu? ³⁰ Nikishukuru kwa kinu canipokerera, nisutu-miriwani kwa kinu canishukuru?”

³¹ Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, tendani piya kwa kuntukuza Mwenyezimungu. ³² Inshini namuna ya kuwa amuwakosesa Mayahudi, wala Sawari-Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu, ³³ kamba omi novyo, kwa namuna piya, vyanajibisa mbere ya wanu piya. Sisakula faida yangu mwaneyewe, ila faida ya wanu wengi, ipate wavushiwe.

11 Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfulatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

² Nukusifuni konta piya vyanukufundireni mwankukumbukira, na inlimu yanukugabizireni, mwankufulata. ³ Fala nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca kila mwananlume ndi Almasihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na kiswa ca Almasihi ndi Mwenyezimungu. ⁴ Kila nlume wakulebela duwa au wakubushuru afinike kiswa, akejeli kiswa cake. ⁵ Fala mwanamuka wakulebela duwa au wakubushuru saarifinike lusungi nkiswa akejeli kiswa cake. Ndi sawa-sawa kamba mwanamuka wakumyola nywiri. ⁶ Ikiwa mwanamuka aasaka kurifinika lusungi, fadari amyore nywiri zake. Fala ikiwa kumyola nywiri kintenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa. ⁷ Nlume aa-juzi kufinika kiswa, kwa kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyezimungu. Fala mwanamuka ndi utukufu wa mwananlume. ⁸ Kamana nlume † oombiwe kwa mwanamuka ††, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa nlume. ⁹ Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa ajili ya mwanamuka, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume. ¹⁰ Kwa javyo, mwanamuka ajuzi arifinike nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake, konta malaika wankummona.

¹¹ Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila wanawalume, na wanawalume awatimu bila wanawaka. ¹² Ndi kweli kuwa mwanamuka ntanzi kombiwa na mwiri wa mwananlume, fala tangu nopo, walume piya wawankupongoriwa na wanawaka. Basi, piya vilawa ka Mwenyezimungu. ¹³ Umwe wanyewe lamulani: muwona kuwa vijuzi mwanamuka kunlebeli Mwenyezimungu saarifinike lusungi? ¹⁴ Namuna Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume, zikintambuluka nywiri aibu, sikweli? ¹⁵ Fala mwanamuka, nywiri zake zikiwa nrefu, sikuridāi kwake? Konta nywiri nrefu kapewa zifinike. ¹⁶ Ikiwa munu asaka kukaidi kuhusu mambo-ya, ejiwe kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya zitumiriwa njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

¹⁷ Sambu, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusifuni. Kusema kweli, pamujumana, siyo kwa faida ila kwa hasara. ¹⁸ Kinu cakwanza, nankusikira kuwa pamujumana njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande nikubali. ¹⁹ Kamana ilazimu kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati wa Insa wakweli wejiwikane. ²⁰ Umwe pamujumana, wamojawapo awalanda kuwa wawa pakwawanyirana cakurya ca Jambo ra Kumbukumbu. ²¹ Kamana pamurya, kila mmoja akwangupisa kurya. Wengine wabaki na njala, wengine walawirira wakurewa. ²² Umwe amuna manyumba akurya na akunywa? Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwatenza haya sawana? Musaka nukwambireni kinani? Nukusifuni? Javyo sukusifuni!

²³ Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyonu ndi vyanukupani umwe: kuwa usiku waaperekiwe Insa ka maadui, iye katwala nkate, ²⁴ akinshukuru Mwenyezimungu, akimeya, akamba: “Ewu ndi mwiri wangu, wanipereka kwa ajili yenu umwe. Tendani novi kwa kunikumbukira.” ²⁵ Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa kurya,

† “Nlume” ndi Adamu. †† “Mwanamuka” ndi Hawa. ‡ Ona Mwanzo 2:21-23.

iyeye katwala kaneka, kaamba: “Eyi kaneka-yi ndi miyadi mipya, yaakikishiwe kwa damu yangu. Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponse, tendani novi kwa kunikumbukira.”²⁶ Kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi vinyu-yi, mwankutangaza kifo ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.

²⁷ Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe ya Mwenye-yi, kwa namuna saijuzi, akorera dambi mwiri pamoja na damu ya Mwenye.²⁸ Kila munu aritunze mwaneyewe, ikisa atafune nkate na kaneka-yi anywe.²⁹ Kamana munu akitafuna na akinywa saatula kuwa mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa arilamula hukumu.³⁰ Kwa javyo, kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala, mpaka wengine wakufwa.³¹ Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama.³² Patilaumiwa na Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mulumwengu-mu.³³ Basi wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu, warindeni wenzenu.³⁴ Ári na njala onse, arye ukaya, ipate pamujumana, isukwisukireni hukumu.

Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

Uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu

12 Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka musiwe watikinifu.² Mukwijiwa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna mojawapo mukubalisiwa, muzungunusiwa muwafulata maswanamu sawasowera.³ Kwa javyo, nisaka mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu ashubutu kwamba: “Alaniwe Insa”, na hapana akidiri kwamba “Insa ndi Mwenye”[†] sairi julu ya Roho Takatifu.

⁴ Uwapo uwezo wakwisusiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja.⁵ Ziwapo namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye mmoja.⁶ Ziwapo namuna zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu ndi mmoja atenda kazi piya, julu yetu ofwe piya.

⁷ Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati piya.⁸ Munu mmoja kesusiriwa julu ya Roho Takatifu, uwezo wa kusowera na werevu. Mwengine kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na Roho mmoja noyo.⁹ Mwengine kesusiriwa kwamini maalumu, na Roho mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo wa kuwaponesa walwere, na Roho mmoja noyo.¹⁰ Mwengine kesusiriwa uwezo wakutenda maajuzi, mwengine uwezo wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira Roho wa Mwenyezimungu na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa uwezo wa kusowera luga kwa kwisusiriwa na Roho Takatifu, mwengine kesusiriwa uwezo wa kwereza mana a luga-yo.¹¹ Ire atenda piya-vi ndi Roho mmoja basi, antongera uwezo kila mmoja kamba vyaasaka mwaneyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

¹² Kamana, kamba mwiri vyaari mmoja, fala uwa nawo vifingo vingi, na piya vifingo-vyo ingawa vingi vitenda kuwa mwiri mmoja nowo, ndi sawa-sawa novyo mwiri wa Almasihi.¹³ Kweli-kwelini, piya-fwe na Roho mmoja noyo toziwa tiwe mwiri mmoja. Wengine-fwe tiwa Mayahudi, wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana, wengine walungwana, fala piya-fwe tinywesiwa^{††} na Roho mmoja noyo.

¹⁴ Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo vifingo vingi vyawenye.¹⁵ Mulu ukamba: “Kwa kuwa siri nkono, siri upande wa mwiri”, kweli-kwelini, ungari upande wa mwiri.¹⁶ Na sikiro rikamba: “Kwa kuwa siri riso, siri upande wa mwiri”, ringari upande wa mwiri.¹⁷ Mwiri piya-wo unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa piya sikiro, nanga kunuwiza mwaja?¹⁸ Fala Mwenyezimungu katula vifingo mmwiri, kila kifingo katula paasakire iye.¹⁹ Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri nanga uwa ndepi?²⁰ Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala evyo vitenda kuwa mwiri mmoja.

²¹ Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: “Uwe sukusakula.” Kiswa acijuzi kusowerera mauku kwamba: “Umwe sukusakulani.”²² Kwasa javyo, vifingo vimojawapo mmwiri vilandire kuwa vyepepe pakulu, novyo ndi visakurikana pakulu.²³ Na vire vifingo vyatiwaza kuwa avinshimiwa ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo saviwoneka baina ndi vyatitafiti kusunga pakulu.²⁴ Fala viwapo vifingo vyengine savisakula javyo. Mwenyezimungu ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa namuna ya kuwa vifingo savinshimiwa, viinshimiwe pakulu.²⁵ Kwa javyo, akupo kwawanyika kati ya mmwiri, ila kifingo cisunge vyenziwe piya kwa namuna mmoja.²⁶ Kifingo kimoja cikitabika, vifingo piya viwankutabika. Na kifingo kimoja cikisifiwa, vifingo piya vifurahi.

²⁷ Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja kifingo ca mwiri.²⁸ Mwenyezimungu njamati kila mmoja kantula mahala pake:

cakwanza ndi mawalii,
capiri ndi minabii ‡,

† “Insa ndi Mwenye” mana ake “atukuziwe Insa”. †† “Tinywesiwa” mana ake epa “tijaziwa”. ‡ Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

catatu wanlimu,
 ikisa wanu wakutenda maajuza,
 na wari na uwezo wakuponesa,
 na wari na uwezo wakuwasaidiya wenziwawo,
 na wari na uwezo wakuwalongoza wenziwawo,
 pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa.

²⁹ Piya-wo mawalii? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu? Piya-wo wanu wakutenda maajuza? ³⁰ Piya-wo wawa nawo uwezo wakuponesa? Piya-wo wawa nawo uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa? Piya-wo wakidiri kwereza mana awo? ³¹ Kwa javyo, vikwajibuni kusakula uwezo maalumu pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira nge-pakulu pawenye.

Endo ndi bora

13 Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na za malaika, fala kamba sina pendo, usowezi wangu ukuwa kamba vyaisikirikana ngoma au kuvuma ka cuma. ² Ikiwa nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwa siiri piya, na kuwa mwijiwifu wa vinu piya, na niwe nawo kwamini kukulu ka kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri kinu. ³ Anta nilavye vinu vyangu piya niwatongere masikini, na anta panilavya kafara mwiri wangu kupereka kociwa, fala kamba sina pendo, sifai anta kinu.

⁴ Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu, usiritenze wala usiridai. ⁵ Pendo siwo unyamangalo, arisakula kurinafusi mwaneyewe, aaranguka kukimwisa, na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe. ⁶ Pendo sikufurahira ubaya ila kufurahira ukweli. ⁷ Pendo kumiza vibaya piya, kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu piya, na kuhitamili vinu piya.

⁸ Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kukwasiwa, anta luga zakwisusiwa zikwisa, na anta wijiwifu ukwasiwa. ⁹ Basi vyatijiwa avitimire, na vyatibushuru avitimire, ¹⁰ fala pavisaka kuja vyakukamilika, savitimire vikwasiwa. ¹¹ Panikiwa kisimana, nikisoweranga kikisimana, fahamu zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga kikisimana. Paniwere munu nzima, nasa vinu vya kikisimana. ¹² Epa sambu tankuwona kamba nkirilolo, atirikuwona baina. Fala kwa suku yake, tukuja kuwona kumaso-kumaso. Kamana sambu-pa nukwijiwa sacitimire, fala noyo suku-yo, nukwijiwa piya, kamba vyanijiwiwa na Mwenyezimungu. ¹³ Basi, viripo ndi vinu vitatu-vi: kwamini, kutumaini, na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

Luga zakwisusiriwa na Roho Takatifu

14 Tendani juhudi mfulate pendo, fala musase kusakula pakulu uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu, pakulu-pakulu uwezo wa kubushuru. ² Kamana asowera luga kwa kwisusiriwa asowera na wanu, ila asowera na Mwenyezimungu. Hapana asikira, kamba asowera mambo a siiri julu ya Roho-yo. ³ Fala ire abushuru asowera kwa namuna yakuwajenga, na kuwarimbisa myoyo yawo, na alanga awalavya uzuni. ⁴ Ire asowera luga kwa kwisusiriwa arijenga mwaneyewe, fala ire abushuru, ajenga jamati. ⁵ Basi, vinajibu kuwa piya-mwe musowere luga zakwisusiriwa, fala pakulu-pakulu vinajibu mubushuru. Kusema kweli, nkulu ndi abushuru koliko asowera luga kwa kwisusiriwa, sairi kuwa akwereza mana ake, ipate jamati ijengiwe.

⁶ Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga zakwisusiriwa, nanga mupata faidani, sairi nukusowererani na nukufafanurireni, au na wijiwifu maalumu, au julu ya kubushuru, au kwa kufunda inlimu? ⁷ Anta na vinu vyakuvuma, kwa nfano furumbau au kityatya, ikiwa aisikirika sana shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri kwibiiwa? ⁸ Kusema kweli, ikiwa munu ebiya baramanda kwa namuna yakusikirikana sana shauti-yo, nani asaka kuritengeza kuka kuvita? ⁹ Vikuna sawa-sawa pamusowera: kamba amusowera usowezi wakweleweka, nani ejywa camuri kusema? Ndi kamba mulavya mepo tu basi. ¹⁰ Kusema kweli, ziwapo luga nyingi zawenye zakusiyana mulumwengu-mu, fala aipo anta moja saina mana. ¹¹ Novyo-sivyo, sikelewa mana a luga mojawapo, ndi kamba omi myeni ka ire anisowera, na iye akuwa myeni kwangu omi. ¹² Basi, nomwe ndi novyo. Kwa kuwa musakula na juhudi uwezo wakwisusiriwa na Roho wa Mwenyezimungu, sakulani mupate mwingi jamati ijengiwe.

¹³ Basi sambu, asowera luga yakwisusiriwa, anlebele Mwenyezimungu ipate ereze mana ake. ¹⁴ Kamba omi, panilebela duwa na luga yakwisusiriwa, ikuwa roho yangu ndi iri kutenda duwa, fala ankili yangu aipata faida †. ¹⁵ Sambu, vikuwa mwaja? Nitenda duwa julu ya Roho Takatifu, na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba julu ya Roho Takatifu, na nukwimba julu ya ankili zangu. ¹⁶ Kwasa javyo, ikiwa utukuza na luga yakwisusiriwa, ntikinifu akisaka kwamba "Aamina" kwa kushukuru kwako, etikiziraja? Kamba causema, ereriwa. ¹⁷ Kweli-kweli

† Kigeregu: "visumo".

uwe kushukuru sana, fala ntikinifu-yo aapata faida. ¹⁸ Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa nisowera luga zakwisusiriwa kukupundani piya-mwe. ¹⁹ Fala njamati, vinajibu nisowere masemo matanu kwa ankili zangu ipate wengine niwafunde, koliko kusowera masemo alufu ka maalufu a luga yakwisusiriwa.

²⁰ Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya mawazo enu. Kuhusu ubaya, musiwe na makosa kamba wasimana. Fala kuhusu namuna za kuwaza, muwe kamba wakulungwa. ²¹ NTaureti † yandikiwa javi:

“Julu ya malulimi a wanu wengine,
julu ya kanywa za wayeni,
nisowera na ewa wanu-wa.
Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza”
amba ndi Mwenye.

²² Basi, kusowera luga yakwisusiriwa siyo alama ka wamwamini ila ka sawamwamini, na kubushuru siyo ka sawamwamini ila ka wamwamini. ²³ Kwa javyo, jamati piya ikijumana na wanu piya wakisowera luga za kwisusiriwa, na wakingira sawamwamini au watikinifu, awamba kuwa muzozoka? ²⁴ Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira saamini au ntikinifu, iye akuja kuriwonerera madambi ake, alamuriwa kwa piya vyaasikire. ²⁵ Mawazo a siiri a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusujudi, kumwambudu Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu kawa kati yenu.

Namuna zakutukuza ka umoja njamati

²⁶ Sambu wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana, munu mmoja kanawo rimbo, mwengine kufunda, mwengine kufafanula, mwengine luga yakwisusiriwa na Roho, na mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyaku-jenga. ²⁷ Ikiwa mmojawapo asowera luga yakwisusiriwa, waseni wawiri au watatu wasowere, fala wasowere mmoja-mmoja. ²⁸ Na mwaseni mmoja afasuli mana a kila luga. Fala akitowa kuwapo wakufasuli, ewo wanyamare njamati nomo, wasowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na Mwenyezimungu.

²⁹ Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na vyaambiwe-vyo, wanu wengine-wo watunze. ³⁰ Fala akiwapo munu mwengine nopo, akisusiriwa habari ya Mwenye, ári kwereza, anyamare. ³¹ Kamana piya-mwe mwanawo nafasi yakubushuru mmoja-mmoja, ipate wanu piya warifunde na warimbisiwe kwamini kwawo.

³² Roho za minabii zimilikiwa newo wanyewe. ³³ Kamana Mwenyezimungu siyo wa umani, ila wa salama.

³⁴ Kamba vyanilaizire mmajamati piya, wanawaka mmajamati wanyamare. Ewo awasakisiwa kusowera, ila warinyenyekeke, kamba vyaisema Taureti. ³⁵ Fala wakiwa nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo ukaya. Kamana mwanamuka kusowera mbere ya jamati aibu. ³⁶ Au usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe? Au ufika kwenu umwe tu basi? ³⁷ Akiwapo munu adaniza kuwa nabii au anfulata Roho wa Mwenyezimungu, ejiwe sana-sana kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti ya Mwenye. ³⁸ Fala ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.

³⁹ Basi, wanduzangu, sakulani na juhudi uwezo wa kubushuru, na musikataze luga zakwisusiriwa. ⁴⁰ Fala piya-vi tendani kwa namuna ngema bila umani.

Kufufuka ka Almasihi

15 Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari Ngema yanukwerezeni, yamupokerere mukibaki nawo, mpaka sambu-pa muloka. ² Julu ya noyi Habari Ngema-yi muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukwerezeni, sairi kuwa mwamini bure!

³ Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa, kamba vyavyandikiwe mMandiko, Almasihi kafwa kwa sababu ya madambi etu. ⁴ Na kamba vyavyandikiwe mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu, kafufuka. ⁵ Iye kawoniwa na Peduru ††, ikisa kawoniwa na mawalii kumi na wawiri. ⁶ Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini, zaida ya miya ntanu pamoja. Wengi kati yawo mpaka sambu-pa wangari hai, fala wengine wafwa. ⁷ Ikisa iye kawoniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii piya. ⁸ Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyaapongoriwa wakati saunafika.

⁹ Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Sijuzi kwitiwa walii konta níkilumbatanga jamati ya Mwenyezimungu. ¹⁰ Fala julu ya rehema ya Mwenyezimungu, niwa javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi, sizo za bure. Kusema kweli, nikola kazi pakulu koliko mawalii wengine-wo. Fala sumi mwananyewe nitendire javyo, ila rehema zake ziri nomi. ¹¹ Basi sambu, kamba vyanereze omi au vyawereze mawalii wengine, ezi ndi habari zatereza, habari zamukubalire-zi.

† Ona Izaya 28:11-12. †† Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru.

Kufufuka ka wafwi

¹² Sambu, kwa kuwa vyankwereziwa kuwa Almasihi kafufuka nkifo, kati yenu wamojawapo wambaja kuwa hapa kufufuka ka wafwi? ¹³ Konta, ikiwa wafwi awaja kufufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. ¹⁴ Na ikiwa Almasihi aafufuke, mana ake ikuwa vyatereza vyabure, na kwamini kwenu-ko novyo kabure. ¹⁵ Visitoshe, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mashahidi wa ulongo, konta tankulavya ushahidi kuwa Mwenyezimungu kanfufula Almasihi. Basi, ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa wafwi awafufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. ¹⁶ Kamana ikiwa wafwi awaja kufufuka, na Almasihi neye novyo aafufuke. ¹⁷ Na ikiwa Almasihi aafufuke, kwamini kwenu akufai kinu, na umwe mungari nkati ya madambi enu. ¹⁸ Visitoshe, ikiwa Almasihi aafufuke, wanu wafwire wakintumaini Almasihi wapoteya. ¹⁹ Ikiwa titumaini tamaa za Almasihi kwa eya mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu koliko wanu piya.

²⁰ Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi kisumo kitanzi ca wafwi waja kufufuka. ²¹ Basi, kwa kuwa julu ya mwananlume cija kifo, na novyo julu ya mwananlume kuja kufufuka ka wafwi. ²² Kamana, kwa kuwa wanu piya walungane na Adamu wakufwa, kwa namuna moja noyo, wanu piya walungane na Almasihi wapewa uhai wa milele. ²³ Fala kila mmoja afufuriwa kwa wakati wake: kisumo kitanzi cakufufuriwa ndi Almasihi. Airini, paasaka kuludi iye, wafufuriwa walungane na Almasihi. ²⁴ Basi epo ndi mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono mwa Mwenyezimungu Baba wake, bandi yakuwapoteza mafalume piya, wenye mamulaka piya, pamoja na wenye nguvu. ²⁵ Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka awashinde maadui wake wawe sini ya kumaulu kwake. ²⁶ Na adui wa mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo, kamana vinu piya vishindiwa viwa sini ya kumaulu kwake. ²⁷ Fala Mandiko paamba "vinu piya vishindiwa", kusema kweli usemi wa "piya" aawalangiwa Mwenyezimungu, ashindire vinu piya. ²⁸ Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye Mwana novyo ashindiwa na iye ashinda vinu piya, ipate Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.

²⁹ Sambu, ikiwa wafwi awafufuka, ware wozwiwa kwa ajili ya wafwi, watendaja? Ikiwa wafwi awafufuriwa, sababuni koziwa kwa ajili yawo? ³⁰ Kinu cengine, mbana tankurileva mbere ya hatari wakati piya? ³¹ Nankuwona kifo karibu yangu suku daima-zi. Eyi ndi kweli, wanduzangu. Ndi kweli novyo kuwa omi niriwai kwenu umwe nkati ya umoja wetu na Insa Almasihi Mwenye wetu. ³² Panitendire vita na waEfezu wakiwa kamba manyamangalo, nititenda kwa tamaa a eya mainsha-ya tu basi? Faidani? Kweli-kweli, ikiwa akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu mulumwengu: "Tukeni tirye na tirewe, konta makeso tikufwa."

³³ Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: "Ukenenda na wabaya wakwaribu tabiya ngema." ³⁴ Basi, muwe na ankili vyamujuzi! Musikore dambi! Wamojawapo kati yenu awalungane na Mwenyezimungu. Nukwambirani kuwa aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

³⁵ Munu awaza akwamba: "Wafwi vyawaja kufufuriwa namunani? Mwiri wawo ukuja kuwa namunani?" ³⁶ Nisaka kunjibu munu-yo: Uwe kuwa zozo! Ukivuala mbeyu pansu, mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa. ³⁷ Na cau-nyala-co acina mwiri uja kuwa, ila mbeyu yakumiliya, iwe ya tirigu au mbeyu isaka kuwa yonse. ³⁸ Fala Mwenyezimungu ataya mwiri mbeyu-yo kamba vyaasaka, na kila mbeyu na mwiri wake maalumu. ³⁹ Umbo piya auri namuna moja: mmoja wa wanadamu, mwengine wa manyama, mwengine wa nyuni, na mwengine wa inswi. ⁴⁰ Uwapo novyo umbo wa bingu na umbo wa ardhi. Wema wa umbo wa bingu usiyana na wema wa umbo wa ardhi. ⁴¹ Juwa riwa nawo wema wake, mwezi uwa nawo wema mwengine, na nondwa ziwa nawo wema wakusiyana. Ka ukweli, wema wa nondwa moja usiyana na wema wa nondwa nyengine.

⁴² Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa †, ukufwa na uvunda, fala vyaufufuriwa, aufwa tena.

⁴³ Mwiri uvyariwa bila inshima fala ukifufuriwa ukuwa na utukufu. Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa ukuwa na nguvu. ⁴⁴ Uvyariwa mwiri wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa roho. Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo mwiri wa roho. ⁴⁵ Javi ndi vyavyandikiwe ††:

"Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai."

Fala Adamu wa mwinsho ‡ ndi roho atipa uhai. ⁴⁶ Siyo kuwa mwanzo vyawisuka ndi mwiri wa roho ila wisuka mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini ukuja mwiri wa roho. ⁴⁷ Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope wa ardhi, fala mwananlume wapiri, Almasihi, kalawa mbinguni. ⁴⁸ Kamba Adamu †† vyawere nawo mwiri wa utope, na wanu wa mulumwengu-mu †† novyo. Na kamba Almasihi ††† bandi ya kufufuka vyaari nawo mwiri wa roho, na wanu wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo. ⁴⁹ Kamba ofwe vyatinlandire binadamu vyaari wa utope, kwa namuna mmoja, tikuja kunlanda binadamu wa bingu, Almasihi.

† "Vyauvyariwa" ndi mwiri. †† Ona Mwanzo 2:7. ‡ "Adamu wa mwinsho" ndi Almasihi. †† Kigeregu: "binadamu vyaari wa utope". ††† Kigeregu: "wanadamu vyawari wa utope". ††† Kigeregu: "iye vyaalawire mbinguni".

⁵⁰ Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu avikidiri kuriti ufalume wa Mwenyezimungu. Kinu cakuvunda acikidiri kuriti kinu sacivunda. ⁵¹ Onani, nukwambirani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe tikuja kufwa, ila piya-fwe tikuja kupinduriwa, ⁵² kwa wakati mmoja basi, kufinya maso na kufunula, wakati waija kwibiwa baramanda ya mwinsho. Kamana baramanda ikuja kwibiwa, na wafwi wakuja kufufuriwa na mwiri sauvunda, na ofwe tikuja kupinduriwa. ⁵³ Kamana isakikana kuwa cakuvunda civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa. ⁵⁴ Pausaka mwiri wakuvunda-wu kuvala mwiri sauvunda, mwiri wakufwa-wu kuvala mwiri saufwa, wakita-wo ukúja kutimiziwa usowezi wandikiwe javi:

⁵⁵ "Kifo cimiziwa na ushindi.

Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?

Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?"

⁵⁶ Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za dambi ndi shariya †. ⁵⁷ Ila tinshukuru Mwenyezimungu, atípa ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁵⁸ Basi, wanduzangu wapendani wangu, zidini koloka, musitikinyike, daima mukitenda kazi nyingi ka Mwenye Insa, mukijiwa kuwa kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

Swadaka ya kuwasaidiwa wenye kwamini wa Yerusalemu

16 Sambu, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekeriwe watakatifu ††, kamba vyanamurire majamati a Galata, nomwe tendani novyo. ² Suku yakwanza ya sumana ‡ ifika yonse, kila munu ature mwananyewe nnyumba nzuruku aba waapatire, ipate panisaka kuja, mwikare wakuritengeza. ³ Nikifika, wamusaka kuwatondola onse, niwatuma pamoja na waraka wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. ⁴ Na ikifāi kuwa nomi novyo nuke, tukuka onse.

Mipango ya kuwawona wenye kwamini

⁵ Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana nipanga kupita kati ya Makedoniya. ⁶ Dalili nukuja kwikala nnomwe wakati mmojawapo, anta wakati wa baridi uta kunisingana noko ipate munisaidiye safari yangu kanisakula kuka konse. ⁷ Omi sisaka kukuwonani na kupunda, ila nitumaini kwikala namwe wakati aba, Mwenye akijanliya. ⁸ Falakini nikwikala Efezu nokuno mpaka ritendiwe jambo ra Pentekoshiti. ⁹ Konta iwapo nafasi nyingi yakutenda kazi ngema nokuno, ingawa wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahuu wanu wamojawapo

¹⁰ Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafitiwa vyema, kamana kamba vya niri omi, na iye novyo kankutenda kazi ya Mwenye. ¹¹ Kwa javyo, musimwase munu anta mmoja kunfezeyi. Mwenendeseni salama ipate aludi anisingane, kamana nankunrindira pamoja na wanduzangu wengine.

¹² Sambu, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwoneni umwe pamoja na wenye kwamini wengine. Fala iye aasaka kuja sambu-pa, ila akiwa na nafasi, akuja.

¹³ Tengemanani, olokani nkati ya kwamini, rimbani myoyo, na komalani. ¹⁴ Piya vyamutenda, tendani na pendo.

¹⁵ Sambu, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu Eshitefanu pamoja na jamaa zake. Mukwijiwa kuwa ewo ndi wawére watanzi wakunfulata Insa †† inti ya Akaya, newo warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu.

¹⁶ Wasikirizeni ewo pamoja na wengine wari kutumika na kutenda kazi javyo. ¹⁷ Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu wáfika kuno salama Eshitefanu na Furtunatu pamoja na Akayiko. Kamana ewa wanifāi pamutowire kuwepo umwe, ¹⁸ konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendireni umwe. Kwa javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba ewo.

¹⁹ Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila pamoja na wenye kwamini wajumunanga kwa-wo-wo, newo novyo wakuperekerani salamu nyingi. ²⁰ Wenye kwamini piya wakuperekerani salamu. Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. ††

²¹ Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu, omi Paulu. ²² Ikiwa kawapo munu saampenda Mwenye, eyo munu-yo alaniwe. Maranata ††† ²³ Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe. ²⁴ Nukuperekerani pendo rangu piya-mwe mulungane na Almasihi Insa.

† Citaya nguvu dambi ndi shariya. †† "Watakatifu" ndi wenye kwamini wa Yerusalemu. ‡ "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri. †† Kigeregu: "visumo vitanzi". †† Kigeregu: "Kukomazana na beju takatifu." ††† "Maranata" nkiaramaiku mana ake: "Njo Mwenye".

2 waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-yi, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyaakintumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwaneyewe.

Eyi waraka-yi (sura ya 2-5) ikwereza kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwereza mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwereza faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-yi mwaka mmoja bandi ya kwandika waraka yakwanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Mwenyezimungu ya Korintiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti ya Akaya.

² Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeneni rehema na salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

³ Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye ndi Baba wa huruma, Nlungu atinyamaza nfululu. ⁴ Iye atinyamaza nkati ya tabu zetu piya, ipate nofwe tiwanyamaze wengine wari na tabu, tiwanyamaza na kunyamaza katinyamaziwe na Mwenyezimungu. ⁵ Kamana, kamba vyatintabikira pakulu Almasihi, na ofwe novyo, julu ya Almasihi, tinyamaziwa pakulu. ⁶ Basi tikitabika, ndi faida yenu ipate munyamaziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu: munyamaziwa pamuhitamili tabu moja nozo zati kupata ofwe. ⁷ Kukutumainini kwetu koloka kwa kuwa tikwijiwa kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika kwetu, novyo mukuja kuwa nkati ya kunyamaziwa kwetu.

⁸ Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu kutabika kwetu patikiwa porovinsiya ya Aziya. Kutabika kwetu kûzidi pakulu futi kûzaidi nguvu zetu, tîremeriwa vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi. ⁹ Ofwe wanyewe tiwona kuwa tihukumiwa kifo. Fala eci cikuna ipate tisiritumaini wanyewe ila tintumaini Mwenyezimungu ari na uwezo wakuwaludisira wafwi uhai. ¹⁰ Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na akuja kutivusha. Iye ndi watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha, ¹¹ kuno mwankutisaidiya julu ya kutilebelela duwa. Kwa namuna-yi, wengi wakuja kushukuru kwa ajili yetu, kwa neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

¹² Kamana kuridâi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa daima titenda mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka Mwenyezimungu. Siyo kwa wijiwifu wa kibinadamu ila julu ya rehema ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi mulumwengu-mu. Wanu piya tíwatenda novyo, pakulu-pakulu umwe. ¹³ Kamana atukwandikireni vinu vyengine sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira kuwa suku moja mukuja kwereriwa nafwe nfululu, ¹⁴ kamba sambipa vyamwereriwa nafwe aba. Kwa javyo, suku ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa ofwe tikuja kuritenza kwenu umwe, nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.

¹⁵ Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwiya kwanza nije kwenu ipate nukwaunini mara yapiri. ¹⁶ Vînajibu nije nukuwoneni panuka Makedoniya, na mara nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga munipereka panuka Yudeya. ¹⁷ Javi ndi vyanîpangire. Kwa javyo itakuwa sinuwiye sana? Au nipanga kamba wanu wa mulumwengu-mu, wámba eci wakitenda cengine? ¹⁸ Iii, kamba Mwenyezimungu kamilifu, usowezi wetu kwenu usiwe “aye” na “iii” kwa wakati mmoja nowo. ¹⁹ Konta Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu, Sila, pamoja nomi, siyo wa “aye” na “iii”, ila daima ka iye ndi “aye”. ²⁰ Kamana piya tamaa za Mwenyezimungu julu ya Insa ndi “aye”, zitimiziwa. Ndimana, julu yake tikwamba “Aamina” ipate

Mwenyezimungu tintukuze. ²¹ Na ndi Mwenyezimungu atípa ofwe na akupáni novyo umwe Almasihi ipate awe pondo retu rakutolosa. Iye ndi atitáwaze, ²² na katitaya alama maalumu, kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu, kamba maripo akwanza ipate olote kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa tamaa yakutigabizi piya vyaapangire kwetu ofwe.

²³ Sambu, omi ninlebelala Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anuulaye, kuwa siludira Korintiyu konta ninyema kukusutumuni kanguvu pakulu. ²⁴ Avinajibu kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu kukola kazi pamoja namwe ipate muwe radi pakulu, kamana moloka julu ya kwamini kwenu.

2 Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani uzuni. ² Avi, ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ása ka kunipa radi sairi umwe wanukutayireni uzuni? ³ Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe uzuni na ware wajuzi kunipa radi. Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu omi ndi yenu umwe piya. ⁴ Kamana nukwandikirani kwa kukafilika na tabu pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi. Sikuwa nukukimwiseni, fala ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

⁵ Akilawirira munu mwengine wakuniuzunisa, aaniuzunisa omi, ila, kwa namuna moja novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-mwe. ⁶ Noyo hukumu yamumpere umwe wengi-mwe itosha. ⁷ Kwasa javyo, iku-lazimuni munswamii na munnyamaze ipate iye isimwise tamaa. ⁸ Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa mungari kumpenda. ⁹ Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyereeni, nukuwoneni kamba musikiriza piya vyanukufundani. ¹⁰ Camunswamii munu conse, nomi novyo ninswamii. Kamana caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii), niswamii kwa ajili yenu, mbere ya Almasihi. ¹¹ Titenda javyo ipate tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokereriwa vyema

¹² Sambu, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi, nryango nifunguririwa na Mwenye. ¹³ Novyo-sivyo, sipatire pumuzi mmoyo mwangu kwa kutowa kummona nduyangu, Titu. Ndimana, nîwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

¹⁴ Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngoza daima nkati ya mandamano a ushindi wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifu kuhusu iye kamba sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala. ¹⁵ Kamana tiwa kamba sheru yakunuwira sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja kuvushiwa na ware wari kwasika. ¹⁶ Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti, alama ya kifo. Ila ka wanu wakuvushiwa, tiwa harufu ya wenye kuvushiwa sana, alama ya uhai. Nani akidiri kutenda kinu kikulu kamba-ci? ¹⁷ Ofwe atiri kamba wengi wengine-wo wereza usemi wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwereza ukweli kuhusu Almasihi mbere ya Mwenyezimungu.

Watumisi wa miyadi mipya

3 Tankwanza upya kuritonya ofwe wanyewe? Au ofwe tisakula waraka zakuritonya umwe au umwe musakula za kuritonya ofwe? ² Iii! Waraka ya kutonya ndumwe wanyewe, mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa na wanu piya. ³ Umwe mukolota kuwa muwa waraka ya Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwe na kalamu wala wina ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa nfano wa luwawo rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.

⁴ Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere ya Mwenyezimungu. ⁵ Siyo kuwa ofwe wanyewe tikidiri kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu kulawa ka Mwenyezimungu. ⁶ Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe watumisi wa miyadi yake mipya. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa Mwenyezimungu. Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átípa uhai.

Utukufu wa miyadi mipya

⁷ Sambu, miyadi isíriza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu mmaluwawo a mawe-yo, vyânza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Iziraeli awakidirire kunang'aniza uso wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo, mwinsho utukufu ure ukilainika. ⁸ Ikiwa kweli, futi miyadi ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu nkulu? ⁹ Kamana, ikiwa miyadi yakuwahukumu wanu íja na utukufu, futi miyadi itakikisha ofwe aija na utukufu

† "Aamina" mana ake "aye".

nkulu? ¹⁰ Kusema kweli, kitukufu kitanzi-co, sambu-pa sicitukuziwa tena kwa sababu ya utukufu wa sambu uzidire pakulu-wu. ¹¹ Basi, kwa kuwa miyadi ilainike ija na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu pakulu?

¹² Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu. ¹³ Atiri kamba Musa, akifinikanga kumaso na lembu, ipate waIzraeli wasiwone utukufu ukipunguka. ¹⁴ Na ankili za wanu zikiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira iwafinika. Eyi pazira-yi ilainika julu ya Almasihi tu basi. ¹⁵ Ndi kweli: mpaka rero, pawafyoma vitabu vya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika mawazo awo. ¹⁶ Fala munu paaludira ka Mwenye, eyi pazira-yi afunuriwa. ¹⁷ Basi, Mwenye ndi Roho, na mahala paari Roho wa Mwenye, uwapo uhuru. ¹⁸ Noyo pazira-yo tifunuririwa piya-fwe ipate tinang'anize kamba nkirilolo utukufu wa Mola. † Ntamana tiwankupinduriwa kila mara na Roho wa Mwenye, tolote kamili vyaari Mwenye, tizidi kolota utukufu wake.

Mali nkati ya vyombo vya utope

4 Sambu, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya Mwenyezimungu, tisase kurimbisa myoyo. ² Fala tikatala vitendo vyakufisiwa vyakutenza aibu. Tikatala kuntesa munu na atipindula usemi wa Mwenyezimungu. Ila tisema ukweli baina, ntamana piya wanu wakidiri kwijiwa mmyoyo mwawo namuna yetu mbere ya Mwenyezimungu. ³ Ikiwa habari yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari kupoteya. ⁴ Kuhusu ware sawankubali Insa, Ibilisi nlungu wa mulumwengu-mu kawafinika mawazo awo. Kawatenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari Ngema kuhusu Almasihi mwenye utukufu, olota sawa-sawa vyaari Mwenyezimungu. ⁵ Kamana atiritangaza ofwe wanyewe, ila tintangaza Almasihi Insa kuwa Mwenye wetu, na ofwe watu-misi wenu kwa sababu ya Insa. ⁶ Konta kamba Mwenyezimungu vyaambire "Nkati ya kisi ikorere nuru", iye ndi nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi citijiwisa utukufu wa Mwenyezimungu, uwoneka mmwiri mwa Insa Almasihi.

⁷ Tanawo eya mali-ya nvyombo vya utope, ipate wolotiwe uwezo ntukufu kuwa aulawa kwetu ofwe, ulawa ka Mwenyezimungu. ⁸ Kila upande tikafilika, fala atitemiwa. Tanawo tafauti, fala aitisa tamaa, ⁹ tankulumbatiwa fala atitipukiwe, tigwisiriwa pansu fala hataribiwe. ¹⁰ Daima kifo ca Insa ciwa nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu mainsha a Insa neyo novyo awoneke. ¹¹ Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa mbere ya kifo kwa ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa mainsha ake novyo awoneke. ¹² Kwa javyo, kifo citenda kazi kati yetu, fala mainsha a milele atenda kazi kati yenu umwe.

¹³ Sambu, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba vyavyandikiwe: "Nimwamini Mwenyezimungu, ndimana nisowera", ofwe novyo timwamini ndimana tisowera. ¹⁴ Konta tukwijiwa kuwa noyo anfuture Mwenye wetu Insa, na ofwe novyo akuja kutifufula pamoja naye, na pamoja nnomwe akuja kutimisa mbere yake. ¹⁵ Kamana piya-vi vikuna kwa vyema vyenu, ipate izidi rehema ya Mwenyezimungu ka wanu wengi wawenye, na ewo waje wanshukuru na wantukuze Mwenyezimungu.

Wajibu wakwikala na Almasihi

¹⁶ Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri wetu wankuwa mwepepe, roho zetu ziwankurimbisiwa suku anta suku. ¹⁷ Kamana ezi tabu noto-noto za ewu wakati-wu zitijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu pakulu wakupunda tabu zetu. ¹⁸ Basi, tising'anize vinu vyakuwoneka, ila tinang'anize vinu saviwoneka. Kamana vyakuwoneka vipita, fala saviwoneka vya milele.

5 Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa kibanda †† cetu, kwetu kuno mulumwengu-mu, tipata nyumba yakupewa na Mwenyezimungu. Eco acijengiwe na makono a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni. †2 Patiwa nkati ya eci kibanda-ci tankumira, vitajibu pakulu tisamire nyumba yetu ya mbinguni. ³ Kamana, pativaziwa namuna yetu ya binguni, atiriwona kuwa wawaka diki. ⁴ Patiinshi eci kibanda-ci ††, tikumira kwa kuwa tiremeriwa. Atisakula kuvuriwa ila vitajibu tivaziwe nfululu, ipate mwiri wetu wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. ⁵ Ire apangire kuwa evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye kaakikisha kuwa eci ndi kweli julu ya kutipa Roho wake.

⁶ Kwa javyo, tirimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa patiinshi nnyumba ya ewu mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye, ⁷ kamana tankuinshi siyo julu ya kuwona ila julu ya kwamini. ⁸ Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa fadari tase mwiri-wu, tikainshi pamoja na Mwenye. ⁹ Basi, anta tiwe karibu anta tiwe baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. ¹⁰ Kamana piya-fwe vitilazimu tiwe mbere ya Baraza tilamuriwe na Almasihi, ipate kila mmoja apokerere kwa vyaatendire na mwiri wake, anta atende meema au mabaya.

† Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu. †† Kigeregu: "ema". ‡ Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni. †† "Kibanda-ci" mana ake mwiri wetu.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

¹¹ Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye, tiwashonga wanu waludire upande wake. Namuna yetu yakwijiwikana na Mwenyezimungu. Nirindira kuwa namuna yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu. ¹² Atiri kurisifu ofwe wanyewe mbere yenu, ila tísaka tukupeni mana a kuridāi kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka ware waridāi sairi kuwa cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema wapanja. ¹³ Kamana tikilawirira kamba wanu wa mava, faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa wenye ankili zetu, faida kwenu umwe. ¹⁴ Kamana pendo ra Almasihi rítílongoza, konta tókubali kuwa munu mmoja kafwa kwa faida ya wanu piya. Kwa javyo, wanu piya wafwa. ¹⁵ Na iye kafwa kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi wasiinshi tena vyakuwajibu ewo wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi vyakumwajibu ire afwire na afufuke kwa faida yawo, Almasihi.

¹⁶ Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibinadamu. Mida kuhusu Almasihi níkindaniza javi †. Fala sambi simmwaza javyo! ¹⁷ Basi munu mmojawapo, akiwa nawo umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa tena upya. Úmida ure upita, kanza upya. ¹⁸ Eya mainsha mapya-ya alawa ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana naye julu ya vire vyaatitendere Almasihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo tiwasaidiye wanu wapatane naye. ¹⁹ Basi Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, kawankuwalanga wanu wapatane naye, saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire ofwe, habari yakupatana. ²⁰ Kwa javyo, tiwa wanu wakwitika zina ra Almasihi, na Mwenyezimungu kawankutituma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa ajili ya Almasihi: "Rit-ureni kupatana na Mwenyezimungu!" ²¹ Kwa ajili yetu, Mwenyezimungu kantula Almasihi, wakuwa tangu aakorire dambi, kuwa mmadambi nkulu, ipate julu ya umoja wetu na Almasihi, tilawirire kuwa wanu makamilifu julu ya ukamilifu wa Mwenyezimungu.

6 Sambu, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipokerere rehema ya Mwenyezimungu kwa namuna saifāi. ² Konta iye akwamba:

"Paufikire wakati maalumu, omi nukusikira.

Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya."

Onani, epa sambu ndi wakati maalumu, epa rero ndi suku yakuvushiwa.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

³ Tisinziiye munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu yakutumika isilaumiwe. ⁴ Kwasa javyo, kwa piya vyati-tenda, tankolota kuwa tankuntumika Mwenyezimungu: tankuhitamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita tafauti za piya namuna-zi, tiibiwa, ⁵ tifungiwa nkalaboshu, watilavira vurumāi, tikola kazi pakulu, tihitamili suku nyingi satilala au satírya kinu. ⁶ Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho ya utakatifu, pamoja na pendo rakweli. ⁷ Titangaza usowezi wakweli julu ya uwezo wa Mwenyezimungu, kwa kutumira sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono nriro. ⁸ Tintumika Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine watifezeyi. Wakitisowerera vibaya, wengine vyema. Watita walongo ingawa tanawo ukweli. ⁹ Titafitiwa kamba wanu satijiwikana ingawa tikwijiwikana sana-sana. Tiinshi na kifo nlucombe fala ona, tingari kuinshi. Tihukumiwa fala atilulaiwe. ¹⁰ Tiuzunika fala daima tiwa radi. Titafitiwa kamba masakini, fala tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafitiwa kamba satina kinu, fala tiri nawo vinu piya. ††

¹¹ Wanduzangu waKorintiyu, tukwambirani kweli, myoyo yetu tukufungurirani. ¹² Atukufungirani myoyo, ila umwe ndi mutifungira myoyo pakulu ofwe. ¹³ Basi, ludisani kwa kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba wanangu: "Tifungurireni nfululu myoyo yenu."

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

¹⁴ Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani kinu ca shariya vyaciwa pamoja na sacina shariya? Namunani vyavikidirika kuwa pamoja nuru na kisi? ¹⁵ Ndi kupatanani kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi †? Au ankubáli Insa namunani vyaalungana na munu saankubali Insa? ¹⁶ Umojani uripo kati ya nyumba takatifu ya Mwenyezimungu na milungu sairi ya ukweli? Kamana ofwe ndi nyumba takatifu ya Nlungu ari hai. Kamba vyaambire Mwenyezimungu ††:

"Omi nukwikala kati yawo, na nukwenenda kati yawo.

Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.

¹⁷ Ndimana, lawani kati yawo ††,

watanukeni (amba ndi Mola),

na kinu kicafu musikumbure.

Na omi nukupokererani kwa radi.

† "Níkindaniza javi" mana ake níkindaniza kuwa iye binadamu tu basi. †† Ona 1 waKorintiyu 1:5. † Kigeregu: "Beliar". Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. †† Ona waLawi 26:12. †† "Yawo" ndi ware awankubali Insa.

¹⁸ Basi, kwenu umwe nukuwa Baba,

na umwe kwangu omi mukuwa wanangu walume na waka (amba ndi Mola, Mwenyé uwezo piya)."

7 Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi, tukeni tiriswafi wanyewe vitendo piya vya ucafu kati ya mmwiri mwetu au nroho zetu. Titimize kuinshi namuna ya utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunfulata Insa

² Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapana munu watindulumire, wala watinlumize, wala watimwiwire julu yakuntesa. ³ Sisowera kusakula kukulaumuni. Nukwambirani tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo mwetu, anta patifwa au patiinshi pamoja. ⁴ Nukutumainini pakulu na niriidāi pakulu kwa sababu zenu umwe. Umwe munirimbisa moyo. Ingawa tanawo tabu nyingi, fala umwe munijaza radi!

⁵ Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu aupumure anta suku moja, ila kila upande tikipata tabu: panja tikibishana, na mmyoyo mwetu ukiwepo wofi. ⁶ Fala Mwenyezimungu awarimbisa myoyo wanu wakunyenyekeya, noyo ndi atirimbise myoyo julu ya kuja ka Titu. ⁷ Siyo kwa sababu ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo patisikire habari zakuwa moyo Titu munirimbisa moyo pakulu. Iye katambira kuwa musakula kuniwona, muwa na uzuni kwa sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo kamili pakulu kwangu omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!

⁸ Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida nitubu konta niwona kuwa waraka-yo ikuuzunisani wakati aba.) ⁹ Epa sambi, omi niwa radi, siyo kwa kuwa muuzunika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani kutubiya. Kamana muuzunika kwa namuna vyaapangire Mwenyezimungu, ipate musipate hasara kwa sababu ya ofwe. ¹⁰ Konta kuuzunika kwa namuna vyaasaka Mwenyezimungu kumentenza munu kutubiya ipate avushiwe, ewo uzuni-wo auremera. Fala kuuzunika kwa namuna ya kimulumwengu kumpereka munu kuinfwa. ¹¹ Tunzani sana-sana kuuzunika kwa namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu-ko kuja na vitendo vyema-vyema. Kujisa hamu, wājibu wakuwa wanu samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani vinu vibaya, inshima, hamu ya kuniwona, wājibu wa kutenda ibada, pamoja na ucilili wa kumhukumu munu atendire ubaya! Kwa piya namuna-zi, molota kuwa muwa swafi kuhusu hali-yi. ¹² Basi, vyanukwandikireni siyo kwa faida ya munu atendire ubaya wala atendiwe ubaya, ila nukwandikirani ipate mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe hamu yenu yamuri nawo kwetu ofwe. ¹³ Kwa javyo, tirimbisiwa myoyo.

Kwasa vyamutirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa kummona Titu ari radi kwa sababu ya umwe piya kutengemanisa roho yake. ¹⁴ Niriidāi pakulu kwenu umwe, siriwonera haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba daima vyanukukwambirangani kweli, na sambi vyanimwambire Titu kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa vyakweli. ¹⁵ Iye akwajibiwa namwe pakulu paakumbukira namuna vyamunsikirize, vyamumpokerere ka inshima na kunyenyekeya. ¹⁶ Basi, nukuwa radi pakulu konta nanawo hakika piya kwenu umwe.

Kumera na moyo radi

8 Sambu, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya Mwenyezimungu ipewe jamati za Makedoniya. ² Kamana ingawa kuwapata kuyererwa na tabu nyingi zawenye, wawa nawo dhiki ulu, fala iwejala radi pakulu mpaka radi-yo iwatenza kumera sakuna coyo wala mpaka. ³ Nilavya ushahidi kuwa walavya vyawawere navyo na wapundisa, na wakiwapa na moyo radi. ⁴ Ewo watitafadali mara nyingi zawenye wapate nafasi ya swifa ya kuwa munkonjo wa ware walavya swadaka ya kuwaperekera watakatifu †. ⁵ Watenda zaida vyatikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa Mwenye, na kamba vyaiwere nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka novyo mmakono mwetu. ⁶ Kwa nowu nfano wawatendire wenzenu waMakedoniya-wu, tisaka tinlebele Titu aludire kwenu-ko ipate, kamba vyaanzire tangu mida, atimize eyi rehema-yi kati yenu umwe novyo. ⁷ Umwe, kwa kuwa ukwijaalani tele-tele uwezo wa kwamini, usowezi, fahamu, juhudi piya, pamoja na pendo rikulu raku-lawa kwetu ofwe, novyo ikwijareni tele-tele noyi rehema-yi.

⁸ Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nísaka kuwa juhudi ya wanu wa jamati nyengine ikutenzeni kuwamera wenzenu, mukwakikisha kuwa kupenda kwenu kakweli. ⁹ Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi, kuwa, kwa faida yenu, ingawa ákiwa tajiri nkulu, karitula kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake, mulawirire kuwa matajiri.

¹⁰ Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi vyema kuwa umwe vyamwanzire tangu makejana kutenda, (na siyo kutenda basi, fala na kusaka kusaidiya neko), ¹¹ zidini kutenda vitendo vyema-vyo mpaka mwinsho, sawa-sawa na hamu ngema noyo, mukicanga camuri nawo. ¹² Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya kucanga, kuwapa sawa-sawa na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna. ¹³ Isiwe wamojawapo wanafusika,

† "Watakatifu" ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu.

umwe mubaki makono-waka, ila ware wari nawo watonge sawa-sawa. ¹⁴Wakati-wu, vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu, ipate wakati mwengine vingi vyawo vikusaidiyeni. Kwa javyo, hali yenu ikuwa sawa-sawa.

¹⁵ Kamba vyayandikiwe †:

“Wavunire pakulu awawere na vingi, wavunire aba awatowiwe.”

Wanu wakinsaidiya Paulu

¹⁶ Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya mmoja ya niri nawo omi kwenu umwe. ¹⁷ Iye ketikiza catinlebele, na kwa kuwa nawo hamu pakulu, kaja kwenu kwa kusaka kwake. ¹⁸ Timpereka pamoja neye nduyetu wakwinshimiwa njamati piya kwa namuna vyayereza Habari Ngema. ¹⁹ Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa na majamati kutipereka patitenda neema ya kungabizi ncango. Kazi-zi titenda kwa utukufu wa Mwenye, na ipate tolote nafsi yetu ngema. ²⁰ Tisaka tirinyemese asiwepo wakutisutumu kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe ofwe-wu. ²¹ Kamana tukwangaikira vitendo vyema, siyo mbere ya Mwenye basi, fala mbere ya wanu novyo.

²² Timpereka pamoja newo nduyetu, watimwakikishe mara nyingi zawenye kuwa na juhudi kwa vinu vingi. Iye kawa nawo juhudi pakulu sambi-pa, kwa kuwa akutumainini pakulu. ²³ Kuhusu Titu, iye mwenzangu, ákola kazi nomi ya kukusaidiyani umwe. Kuhusu wanduzetu wengine, ewo watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi.

²⁴ Basi, mbere ya jamati, olotani kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya ya kuridāi kwa sababu yenu umwe.

Sababu zakumera na moyo radi

9 Sambu, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi kukwandikirani. ² Nukwijiwa hamu yenu vyaniridāi namwe mbere waMakedoniya, nukwamba: “Wenziwe Akaya wákiwa tayari muda wa mwaka mmoja.” Na niya yenu iwashonga wanu wengi. ³ Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa wakikishe kuwa kuridāi kwangu kwenu umwe kusitowe faida kwa namuna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire, muwe tayari. ⁴ Kamana, ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja pamoja nomi, na wakukusinganani samuri tayari, omi nanga nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu, kwa sababu ya kuridāi kwangu. ⁵ Ndimana, niwona kuwa vyema kuwalongoza ewa wanduzetu-wa, ipate watengeze ncango wenu wamulavire tamaa. Kwa javyo, kucanga kwenu kuwe ka myoyo radi, kusiwe ka kukenekezeriwa.

⁶ Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi, ávuna vingi. ⁷ Kila mmoja alavye amere ikiwa kanuwiya mwaneyewe, bila kurishuku wala kuduguda. Kamana Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi. ⁸ Na Mwenyezimungu kanawo uwezo wa kukwijazani neema kwa wingi, ipate daima mupate vya-musakula kwa kila namuna, ipate nomwe muwasaidiye pakulu wenzenu kwa vitendo vyema piya. ⁹ Kamba vyavyandikiwe ††:

“Katonga umunu-mwema, kawapa masikini, ukamilifu wake auriwariwa tena.”

¹⁰ Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutafuna, iye akuja kumpa na kuvisa mbeyu yenu, na akongeza visumo vya ukamilifu wenu. ¹¹ Ndi kweli, umwe mukuja kupewa utajiri kwa namuna piya ipate nomwe novyo daima mumere vingi. Na kwa sababu ya ncango wenu wawapokerera julu yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu.

¹² Konta eyi kazi yakulavya ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu basi, fala isalamula novyo kushukuriwa pakulu Mwenyezimungu. ¹³ Julu ya eyi kazi, mwakikisha kuwa vyamwereze kuhusu Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa vitendo. Kwa javyo, wanu ‡ wantukuza Mwenyezimungu kwa meema yenu, akolota kuwa mulungana newo pamoja na piya wenye kwamini. ¹⁴ Na ewo wakulebelelani duwa na hamu pakulu, kwa sababu ya rehema ulu ya Mwenyezimungu nkati yenu. ¹⁵ Ashukuriwe Mwenyezimungu kwa swadaka yake saikidirika kwerezeka.

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

10 Sambu, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani na wema wa Almasihi, (omi nilongoperiwa kuwa niwa mwepepe paniwa pamoja namwe, kumbe niwa ngumu paniwa baidi namwe), ² nukutafadalini kuwa panija kuwa pamoja namwe, ainilazimu kuwa ngumu pakulu, kamba vyaniwaza kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo, wasema kuwa tiinshi kwa kifulata namuna ya kibinadamu. ³ Ndi kweli kuwa tiinshi kibinadamu, fala sifulata kibinadamu panitenda vita na Ibilisi. ⁴ Kamana sulaha zetu zatitendera vita sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kushinda kutawala ka Ibilisi na kugwisa mawazo ake. ⁵ Nozi sulaha-zi

† Ona Kulawa 16:18. †† Ona Zaburi 112:9. ‡ Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalemu wâpokerere nsada wa waKorintiyu.

zanawo uwezo wa kushinda piya mawazo a kuridāi alawírira julu ya kubishana na wijiwifu kuhusu Mwenyezimungu. Novyo, zanawo uwezo wakufunga kila mawazo a binadamu ansikirize Almasihi. ⁶ Pakusaka kutimiziwa kusikiriza kwenu, tukuwa tayari kuwahukumu piya sawansikiriza Mwenyezimungu.

⁷ Nang'anizani ciri mbere ya kumaso kwenu. Munu mmojawapo, akiwa nawo uhakika kuwa wa Almasihi, akumbukire kuwa kamba iye vyaari wa Almasihi, na ofwe novyo tiwa wa Almasihi. ⁸ Dalili niritidāi pakulu kuhusu mamulaka anipewe na Mwenye Insa, wala siriwonera haya. Mamulaka anipewe-ya siyo akukufujani ila nuku-peni nguvu kati ya kwamini kwenu. ⁹ Avinajibu kukopepesani julu ya waraka zangu. ¹⁰ Wanu wamojawapo wakwamba: "Waraka zake ngumu na zishurutisa, fala iye patywa onse, akuwa mwepepe, na usowezi wake aufāi kinu." ¹¹ Wanu wamba javyo-wo wejiwe kuwa, kamba vyanandike julu ya waraka niri baidi, ndi vyanitenda sawa-sawa paniwa karibu yenu.

¹² He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa namuna moja na ware waritula ubora pakulu! Ewo walandanisana, waripima na vipimo vyawo wanyewe. Basi, awana deretu! ¹³ Fala omi siridāi kupunda mpaka, ila niritidāi nkati ya mipaka yaaniturire Mwenyezimungu. Nkati ya noyo mipaka-yo, ndi kazi yanikola nomwe.

¹⁴ Atiridāi pakulu kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti yenu, kukwerezani Habari Ngema ya Almasihi. ¹⁵ Kwa javyo atiridāi kupunda mpaka, atiridāi na kazi yawatenda wanu wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini kwenu, kazi yetu kati yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. ¹⁶ Basi, tikidiri kuka kutangaza Habari Ngema inti nyengine kwasa kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridāi na kazi yawesire kutenda wanu wengine. ¹⁷ Kamba vyayandikiwe †:

"Munu asaka kuridāi, aridāi na vire vyaatenda Mwenye basi."

¹⁸ Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu mwaneyewe, ila ire asifiwa na Mwenye Insa.

Paulu abishana na mawalii walongo

11 Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana deretu. Tafadali nihitamilini! ² Nukuririrani wivu kamba Mwenyezimungu vyakuririrani wivu, konta umwe muwa kamba mwari-harusi kamili wanin-lombese nlume mmoja basi, Almasihi. ³ Falakini nikopereza kuwa, kamba Hawa vyaâteseke na nyoka julu ya ujanja wake, mawazo enu akuja kuteseka, mukwasa njira ya kweli na swafi yakunshugulikira Almasihi. ⁴ Kamana ikiwa kaja munu kukwerezani kuhusu Insa mwengine saari ire watukwerezani, muhitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho mmojawapo yakusiyana na Roho Takatifu akwisukireni umwe, mumwihitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera habari nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali, muhitamili. ⁵ Sikirizani, omi niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawalii walanda kuwa bora pakulu-wa! ⁶ Dalili sijiwa kusowera sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu. Kwa namuna-zi piya, vinu piya tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.

⁷ Panirinyenyekeye mwaneyewe kukusifuni umwe, julu ya kukwerezani Habari Ngema bure, nikola dambi? ⁸ Niwewira jamati nyengine ††, nikitwala nshahara ipate nukusaidiyeni umwe. ⁹ Na panikiwa nomwe, parikinitowa luziki, simwandibire munu anta mmoja. Vinu vinitowire wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniya. Kwa namuna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire kukuremeresani. ¹⁰ Ukweli wa Almasihi uwa mmojo mwangu panamba kuwa kuridāi kwangu kanukutumikirani bure akunyamazikana piya inti za Geresiya. ¹¹ Kwa sababuni? Itakuwa sukupendani? Mwenyezimungu akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!

¹² Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate niwasutumumu wanu wakuwajibu kuridāi wamba kuwa kazi zawo sawa-sawa na zangu-zi. ¹³ Nowo wanu-wo mawalii walongo, watumisi wakukutesani, waritula kuwa mawalii wa Almasihi. ¹⁴ Fala avinisususa! Anta na Ibilisi wawenye akidiri novyo kuroloa kamba laika wa nuru! ¹⁵ Ndimana, sico kinu cakunishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo novyo wáritula kuwa watumisi wa ukamilifu. Fala mwinsho, wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo vyawo vyawatenda.

Tabu nyingi za Paulu

¹⁶ Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda munu saana deretu. Fala anta muwaze javyo, nikubalini kamba munu saana deretu nipate aba cakuridāi. ¹⁷ Canisowera nikiridāi nitumaini. Sisowera kwa mamulaka a Mwenye Insa, ila nísowera kamba munu saana deretu. ¹⁸ Wengi waridāi kwa namuna ya kibinadamu, basi nomi nítenda novyo. ¹⁹ Kusema kweli, muwahitamili wanu sawana deretu kwa radi. Mana ake muwa werevu? ²⁰ Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri navyo piya, wakunyang'ányani, wakufezýini na wakwefyáni malatuma, muwahitamili. ²¹ Sina nguvu yakutenda javyo! Niswamiini!

† Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31. †† Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikinlazimu. Ntamana Paulu akwamba "niwewira". Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda.

Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridāi, (epa niludira kusowera kamba munu saana deretu), nomi nitwakali kuridāi novyo. ²² Wakwamba kuwa ewo Waebraniya? Nomi novyo! Kwawo ewo Iziraeli? Nomi novyo! Ewo wajukulu wa Iburahima? Nomi novyo! ²³ Ewo watumisi wa Almasihi? Omi nintumika Almasihi pakulu. (Nankusowera kamba munu saana deretu.) Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa mmakalaboshu mara nyingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nyingi zawenye, na nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nyingi zawenye. ²⁴ Nihukumwiwa na Mayahudi mara ntanu, wanicipa viboko talatini na kenda. ²⁵ Nikonyoriwa na miti mara natu, wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara natu, ²⁶ kutwa nzima usiku na nsana nasike mbahari, na nitenda safari nyingi zawenye kuno nikitabika hatari ya mmyuto, hatari ya wevi, hatari ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni, hatari ya mmakaya makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu waritula kuwa wafulati wa Insa fala sawari. ²⁷ Nihitamili wakati wanisokere pakulu na wanikilwaziwa pakulu. Suku nyingi sanilala usiku. Suku nyingi zawenye nikifwa njala na nyotwa, na ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi, sikiwa nawo cakurifinika. ²⁸ Na visitoshe, nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa sababu ya mashuguli a piya jamati-zi. ²⁹ Ikiwa munu kawankutabika, nomi novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira ya kweli, omi nikimiwa pakulu!

³⁰ Basi, ikisakikana omi kuridāi, nukuja kuridāi kuhusu vinu vyolota kuwa omi niwa mwepepe. ³¹ Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu Insa, Mwenyé kusifiwa daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo. ³² Panikiwa Damashiku, guvinatoru wa nfalume Areta kawamuru minduna wekare mmiryango ya kaya ipate wanikore. ³³ Fala nitaiwa nkisapo, nikipenyeziwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja, javyo ndi vyanikidirire kupolonyoka mmakono mwake.

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

12 Inibidi niriidāi ingawa kuridāi kwangu akuna faida. Niriidāi kuhusu ruhuya pamoja na vyanoloteriwe na Mwenye Insa. ² Nimwijiwa mwananlume mmoja †, nfulati wa Almasihi, myaka kumi na mine ipitire kât-wariwa akukisiwa binguni ya mwinsho bora ††. Sijiwa kuwa iye nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. ³ Nukwijiwa kuwa mwananlume-yo kât-wariwa, kweli sijiwa nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. ⁴ Iye kât-wariwa akiperekiwa peponi, na noko kasikira vinu vya matajabisa pakulu savikidirika munu kwereza. ⁵ Kwa zina ra mmoja noyo-yo niriidāi, fala sisaka kuridāi kwa zina rangu omi mwananyewe, ila niriidāira wepepe wangu. ⁶ Kusema kweli nikisaka kuridāi, siwa munu saana deretu, kamana nisowera kweli. Fala sitenda javyo konta sisaka kuwa munu aniwazire kinu kupunda vyaaniwona au vyaanisikira, ⁷ anta nipokerere ruhuya za matajabisa. Fala kwa ajili ya kuniziwiya kuwa nisiritenze, mmwiri mwangu nitaiwa tafauti moja kamba mwiwa, wakuperekiwa na Ibilisi, anihukumu mpunde-mpunde. Uperekiwa kwa ajili ya kuniziwiya nisiritenze. ⁸ Kuhusu eyi tafauti-yi, ninlebeli Mwenye mara natu anilavye. ⁹ Fala iye kanijibu: “Ikutosha rehema yangu noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo wangu útumu kukamilika kweli-kwelini.” Ndimana, niwa radi niriidāi kuhusu wepepe wangu, ipate julu yangu omi uwoneke uwezo wa Almasihi. ¹⁰ Aye, kwa zina ra Almasihi, niwa radi pakulu na wepepe wangu, matukano, kutowiwa, kulumbatiwa, pamoja na tafauti. Kamana paniriwona kuwa mwepepe ponse, nowo wakati-wo ndi panikomala.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

¹¹ Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi munilazimishe. Kusema kweli, omi nikijuzi nisifiwe nomwe-po, kamana ingawa siri munu bora, sitowa kuwa kinu kati ya ewo wetiwa “mawalii wakulu-wo”. ¹² Kweli-kwelini, alama ya walii itendiwa kati yenu na imani pakulu, julu ya alama na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo vya uwezo. ¹³ Camuveyesiwé koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane kimoja ca kuwa omi mwananyewe sukuremereseni kwa kunisaidiwa. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

¹⁴ Sambu, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwonani. Sukuremeresani, kamana sisakula kinu camuri naco, ila muniyeri ndumwe. Kamana wasimana awajuzi kuwaturira vinu wawa zawo, ila wawawa ndi wajuzi wawaturire vinu wana wawo. ¹⁵ Niwa radi kwaribu piya vyaniri navyo, anta kuraribu omi mwananyewe, kwa faida yenu. Novyo-sivyo, ikiwa nukupendani pakulu, nipendiwa aba? ¹⁶ Kwasa javyo, omi siremere kwenu umwe. Novyo-sivyo, wamojawapo kati yenu wadaniza kuwa niwa njanja, ndimana nankukutesani. ¹⁷ Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo kati ya wanu wanukuperekereni? ¹⁸ Ninlebeli Titu aje akuwoneni, na nimpereka nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa Titu-yo kakunyonyani? Sivyatiri omi na Titu na roho yetu simmoja? Na mwendo wetu simmoja?

† Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwananyewe. †† Kigiregu: “bingu yatatu”. Nowo wakati-wo wanu wakiwaza kuwa ziwapo bingu nyingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho.

¹⁹ Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera mbere yenu. Fala kusema kweli, tukwambirani mbere ya Mwenyezimungu, vyatitumiwe na Almasihi. Piya vyatukutenderani, wanduzetu wapendani wetu, vyema vyenu umwe. ²⁰ Kamana nukopereza panija kukuwonani-po nukusinganani na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona namuna nyengine savikwajibuni. Nukopa kukusinganani mukumana, ukwijareni wiyana na nyongo, na kila munu akiriwazira mwaneyewe. Nukopa kukusinganani umwe mukilaumiyana au mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo kukusinganani mukirisukula au mukumana. ²¹ Omi nukofeleya panija tena-po, Nlungu wangu kuja kuni-taya unyenyekevu mbere yenu umwe. Ntamana nukuja kurira ka wengi wakorire dambi mida sawatubiye ucafu wawo, lukware rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

Vyaalaizire Paulu

13 Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.
 “Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa wanu wawiri au watatu.” †

² Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi wakikolanga dambi. Sambipa panitowire kuwa pamoja nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi mida pamoja na piya wanu wengine, kuwa panija tena, siwaswamii.

³ Nitenda javyo konta musakula kwakikisha kuwa Almasihi asowera julu yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepepe mbere yenu, ila ndi mwenyé uwezo kati yenu. ⁴ Ingawa paafwire pansalaba ákiwa mwepepe, fala sambipa kankuinshi julu ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana nofwe novyo tilungane naye tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na uwezo wa Mwenyezimungu, uwezo watitumira patiwa pamoja namwe.

⁵ Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-kwelini muwa wanu wa kwamini. Rakikisheni wanyewe. Amwamini kuwa Insa Almasihi kankuinshi mmyoyo mwenu? Sairi kuwa mukatariwa nfululu. ⁶ Vinajibu mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.

⁷ Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende kitendo kibaya anta mmoja. Tilebela javi siyo kwa ajili ya kuwa tisifiwe, ila ipate mutende meema ingawa ilanda kuwa tikatariwa. ⁸ Kamana atishubutu kutenda kinu cakubishana na ukweli, ila cakupendeleya ukweli. ⁹ Kamana anta ofwe tiwe wepepe, tikuwa radi umwe murimbire novyo. Catilebela ndi kuwa murimbise kwamini kwenu. ¹⁰ Basi, evi vinu-vi nankukwandikirani saninafika eko, ipate nikija, nisisowere namwe kanguvu nakutumira mamulaka anigabizire Mwenye, siyo kuwa akudangureni ila akujengeni.

Salamu za mwinsho

¹¹ Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa makamilifu, rimbisanani myoyo. Inshiini nkati ya umoja na salama munu na mwenziwe. Mukiinshi javyo, Mwenyezimungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.

¹² Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. ¹³ Wenye kwamini piya wakuperekerani salamu.

¹⁴ Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyezimungu, na umoja wa Roho Takatifu viwe namwe piya.

---

† Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-yi kawandikira wenye kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-zi, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwere julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya wankubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyaija na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa mamulaka asaka kuwa onse a wanadamu, ila nolotiwa na Insa Almasihi pamoja na Mwenyezimungu Baba, anfuture Insa ka wafwi. ² Omi pamoja na wanduzangu piya wakuno tukuperekerani salamu umwe, wenye kwamini wa mmajamati a Galata. ³ Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Mwenye Insa Almasihi, akujanliyen rehema na salama. ⁴ Insa ndi ire aripereke mwaneyewe kwa sababu ya dambi zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakunyata ya sambiyi, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba wetu. ⁵ Mwenyezimungu atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

⁶ Nukushangani pakulu futi kamana mukwangupa kuntipuka ire akwitireni kwa rehema ya Almasihi, mwankufulata Habari Ngema nyengine. ⁷ Kusema kweli, aipo habari ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo wengine wankukutangaushani, wasiyanisa vibaya Habari Ngema ya Almasihi. ⁸ Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo wa binguni akukwerezani Habari Ngema yakusiyana na yatukwerezeni ofwe-pa, eyo munu-yo alaniwe! ⁹ Kamba vyaatambire mida, na sambipa nukwamba tena: munu mmojawapo akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe, alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

¹⁰ Sambu, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na Mwenyezimungu? Au nisakula viwajibu wanadamu? Kamba nikisakula viwajibu wanadamu, singari kuwa ntumisi wa Almasihi. ¹¹ Kamana, wanduzangu, nisaka mwereriwe kuwa Habari Ngema yanukwerezeni omi siyo ya mawazo a kibinadamu. ¹² Omi sambiriwe na munu asaka kuwa onse wala sifundiwe, ila nifafanuririwa na Insa Almasihi.

¹³ Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata dini ya kiyahudi, kuwa nikiwalumbata pakulu wanu wa jamati ya Mwenyezimungu, anzima yangu ikiwa ya kufuja. ¹⁴ Nikishika dini ya kiyahudi pakulu, niwapunda wenzangu wengi wawenye. Nkati ya hirimu moja, nikiwa nawo hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu. ¹⁵ Fala Mwenyezimungu, kwa rehema yake, kanitondola tangu niri mmatumbo mwa mama na kanita nintumike. Paufikire wakati maalumu wakumwajibu, ¹⁶ iye kanifafanurira Mwanawe ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi kuhusu Mwanawe-yo. Pavinikunire piya-vi, sukire kulebela ankili ka binadamu, ¹⁷ wala sukire Yerusalemu kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii omi saninamba kuwa. Ila nuka kimbere inti ya Arabiya, ikisa nikiludira Damashiku. ¹⁸ Bandi ya myaka mitatu, nikwera nuka mpaka Yerusalemu kummona Peduru †, nikala naye sumana mbiri. ¹⁹ Kumwasa iye, simmonire walii mwengine sairi Yakobu, nduye Mwenye wetu. ²⁰ Vyanukwambirani-vi, mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa! ²¹ Ikisa nuka inti za Siriya na Kilikiya. ²² Makundi a wenye kunfulata Almasihi wakikalanga Yudeya wakiwa sawananijiwa munu wawenye-mi. ²³ Ila wakisikiranga basi ikambiwa: "Ire akitilumbatanga ire, sambu kankwereza habari ya kwamini ya kikenekeza kufuja mida." ²⁴ Ndimana wakintukuza Mwenyezimungu kwa sababu ya omi.

† Kigeregu: "Sefa".

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

2 Bandi ya myaka kumi na mine, nikiwera tena Yerusalemu pamoja na Barinaba, ninsukula novyo Titu. ² Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu kânifahamisha kwa ruhuya kuwa nikijuzi nuke. Nisowera pambari na wanu wakwijiwikana kuwa wakulungwa, niwereza Habari Ngema yaniwerezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate niijiwe kuwa kazi yanitenda na yanikitendanga aiwere ya bure. ³ Anta Titu mwenzangu watikiwa pamoja, ingawa aawere Yahudi †, awanshurutise kwingira itani. ⁴ Novyo-sivyo, wâkiwapo wenzetu walongo waringiza kisiiri-siiri kamba manasonde munkonjo mwetu, waperereze uhuru watiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa, wakiska kutitenda tena utwana. ⁵ Atikubaliyane vyawasowere anta suku moja, ipate ukweli wa Habari-yo uzidi kuwa nomwe. ⁶ Na nowo wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa jamati-wo, awasakire kupindula habari zanikerezanga zire. (Nepo nukwamba aviniyeri cawari nowo wakulungwa-wo, konta Mwenyezimungu aalamula kwa kunang'aniza munu.)

⁷ Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu kânigabizi omi kuwereza Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru kuwereza Mayahudi. ⁸ Konta Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa walii ka wenye itani ††, noyo-noyoni ndi anipere uwezo niwe walii ka wanu Sawari-Mayahudi. ⁹ Basi, nakuwona rehema yanipewe omi, Yakobu, Peduru ‡ na Yahaya, wâwere maribwi a jamati, wakitilunga nkono, omi pamoja na Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo ipate ofwe tiwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo wakiwereza Mayahudi. ¹⁰ Ila watilaizira kinu kimoja basi, kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

¹¹ Fala Peduru ††, paajire Antiyokiya, ninsutumumu uso ka wajii kwa kuwa vyaatendire kakosa. ¹² Kamana pakwanza kâzowerera kurya nawo wenye kwamini Sawari-Mayahudi. Fala pawafikire wanawalume wamojawapo wâtumiwe na Yakobu, akasa kurya nawo, akiwopa ware wâmbire kuwa wanu Sawari-Mayahudi wajuzi wengine itani. ¹³ Mayahudi wengine waringiza pamoja neye vitendo vya unafiki-vyo, mpaka Barinaba neye novyo katwariwa nkati ya unafiki-wo. ¹⁴ Paniwonire kuwa awafulata kamba vyaushuruti ukweli wa Habari Ngema, nimwambira Peduru †† mbere ya wanu ware piya: "Uwe kuwa Yahudi fala kuwa kamba Sauri-Yahudi, afulata tabiya za kiyahudi. Sambi, uwakenekezeraja Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"

¹⁵ Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero, atiri kamba wanu Sawari-Mayahudi sawafulata tabiya za kiyahudi. ††¹⁶ Novyo-sivyo, tikwijwiwa kuwa munu aakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za kiyahudi, ila apatana naye julu ya kumwamini Almasihi Insa. Ndimana nofwe novyo timwamini Almasihi Insa, ipate takikishiwe julu ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya vitendo vyakutimiza Shariya-zo. Konta Mandiko ††† akwamba: "Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya."

¹⁷ Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Almasihi. Novyo-sivyo, tiwoniwa kuwa wamâdambi. Mana ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa wamâdambi? Aviwa javyo! ¹⁸ Kamana nikijenga tena upya vyanidangula §, epo kweli nikolota kuwa nikosa. ¹⁹ Kamana kuhusu Shariya, omi niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate niinshi nintumike Mwenyezimungu. ²⁰ Kwa kulungana na Almasihi, nigomezeriwa naye pamoja pansalaba. Basi siinshi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi. Mainsha angu a sambipa, niinshi julu ya kuntu-maini Mwana wa Mwenyezimungu, anipendire na aripereke mainsha ake kwa ajili yangu. ²¹ Sifuja rehema ya Mwenyezimungu, kamana inawa munu akwakikishiwa kwa kutimiza Shariya, basi kifo ca Almasihi acingari kuwa na faida.

Shariya au kwamini

3 Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni? Mbere ya kumaso kwenu, muwona kuwa Insa Almasihi kagomezeriwa pansalaba. ² Nambireni kinu kimojawapo: Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo mwenu, iwa kwa sababu mutimiza Shariya, au kwa sababu musikira na mutumaini Habari Ngema? ³ Javyo mukuwa wajinga? Mwanza mainsha mapya julu ya Roho Takatifu. Sambi, mûsaka muwe makamilifu julu ya nguvu zenu wanyewe? ⁴ Mashaka akupatireni mengi awenye ikuwa akupatani bure? Ikuwa bure kweli? ⁵ Mwanja? Ire akupereni Roho na akutenderani maajuzi, iwa kwa sababu mutimiza Shariya au kwa kuwa musikira na mutumaini Habari Ngema?

† Kigeregu: "âwere nGeregu". †† "Wenye itani" mana ake Mayahudi. ‡ Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. †† Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. †† Kigeregu: "Sefa". ††† Kigeregu: "wamâdambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa kuwa awafulata Shariya za kiyahudi. ††† Ona Zaburi 143:2. § Mana ake "ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya".

⁶ Kumbukirani kuwa Iburahima “kâmwamini Mwenyezimungu, ntamana iye kesabiwa kuwa kamilifu †”. ⁷ Ndimana, ereriwani kuwa wamwamini Mwenyezimungu, ndi “wana wa Iburahima”. ⁸ Kwa myaka mingi ipitire, Mandiko ásowera savinamba kukuna kuwa Mwenyezimungu áwakikisha wanu Sawari-Mayahudi julu ya kwamini. Ndimana Iburahima kereziwa Habari Ngema javi: “Julu yako, Sawari-Mayahudi piya †† wájanliiwa.” ⁹ Basi, piya wenye kutumaini wajanliiwa kamba vyaajanliwe Iburahima atumainire.

¹⁰ Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira kulaniwa, konta vyandikiwa javi ‡:

“Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa.”

¹¹ Vikwijiwikana kuwa aapo munu wakwakishiwa mbere ya Mwenyezimungu julu ya vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba javi:

“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”

¹² Fala kutimiza Shariya kusiyana na kuntumaini Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe nShariya ††:

“Mwenyé kifulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo.”

¹³ Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa kutimiza Shariya. Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta vyandikiwa †† javi:

“Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa.”

¹⁴ Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa Iburahima kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipokerere julu ya kwamini.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

¹⁵ Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa mainsha a wanadamu: wanu wakipana miyadi, aapo mwenyé mamulaka a kongeza wala kupungula kinu. ¹⁶ Basi, Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima pamoja na njukuluwe. Mandiko aasema “ujukulu wake” kamba mwingi, fala ásema “njukuluwe”, mmoja tu basi, ambiwa wawenye ndi Almasihi. ¹⁷ Canisaka kukwambirani ndici: Mwenyezimungu kâtula miyadi. Itumika myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo aifujire noyo miyadi-yo ipate isipindure tamaa. ¹⁸ Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu ya Shariya, aiwa ipatikana julu ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya Iburahima irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

¹⁹ Sambu, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate iwolotere wanu makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njukuluwe ambiwe nkati ya tamaa yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa malai-ka mmakono mwa shikarakanzi †††. ²⁰ Fala pakumpa tamaa Iburahima, aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu mwaneyewe. †††

²¹ Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya Mwenyezimungu? Sivyo javyo! Inawepo shariya yakukidiri kuwapa wanu mainsha a kweli, basi julu ya kwenendera noyo shariya-yo, wanu nanga wapa-ta ukamilifu. ²² Fala Mandiko awafunga ulumwengu nzima watawariwe na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa julu ya kuntumaini Insa Almasihi.

²³ Fala saunafika wakati wa kuntumaini Almasihi, tífungika na Shariya mpaka paifafanuriwe kauli ya kwamini.

²⁴ Kwa namuna-yi, Shariya itirera kutilongoza ka Almasihi, ipate takikishiwe julu ya kwamini kwetu. ²⁵ Fala kwa kuwa kauli ya kwamini ija futi, atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

²⁶ Sambu, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu ya kuntumaini Almasihi Insa. ²⁷ Kusema kweli, moziwe-mwe piya munvala Almasihi. ²⁸ Akupo kusiyana kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, wala kati ya watwana na walungwana, wala kati ya waka na walume. Piya-mwe muwa kinu kimoja kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi Insa. ²⁹ Na kwa kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima, na kwa javyo, mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

4 Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari ntoto, atafitiwa kamba ntwana, ingawa mali-yo akuja kuwa ake piya. ² Ari ntoto, mali ake átafitiwa na wanu wari kunrera mpaka wakati waturire wawaye. ³ Piya-fwe novyo, patíkiwa watoto, tíkiwa kamba watwana tikimilikiwanga na mashetwani wataware mulumwengu-mu. ⁴ Fala paufikire wakati maalumu waâturire Mwenyezimungu, iye kampereka Mwanawe, kapongoriwa na mwanamuka na kamilikiwa na shuruti za Shariya, ⁵ ipate awombore ware wamilikiwa na Shariya, tipate

† Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. †† Kigeregu: “kabila piya”. ‡ Ona Kumbukumbu 27:26. †† Ona waLawi 18:5. †† Ona Kumbukumbu 21:23. ††† “Shikarakanzi” ndi Musa. ††† Kigeregu: “Awepo shikarakanzi wakati wawepo munu mmoja basi, na Mwenyezimungu ndi ari mmoja.”

kuwa wanawe wakweli. ⁶ Na kwa kuwa muwa wanawe, Mwenyezimungu kesusu Roho ya Mwanawe ari mmyoyo mwetu, atitenza kuntaja “Abba”, mana ake “Baba”. ⁷ Kwa javyo, auri tena ntwana ila kuwa mwana. Na kwa kuwa mwana, ukuja kuriti piya Mwenyezimungu vyaaja kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

⁸ Mida, samunamwijiwa Mwenyezimungu, múkiwa watwana wa milungu sairi ya ukweli. ⁹ Fala sambu, kwa kuwa mumwijiwa Mwenyezimungu, au nambe, kwa kuwa mukwijiwiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumika mashetwani sawakufāini kinu? Mbana músaka kuludira tena upya kuwa watwana wawo? ¹⁰ Múfulata shuruti kuhusu suku maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoja na myaka maalumu. Sababuni? ¹¹ Umwe nukoperazani! Epo kazi yanukutendereni, nifumuka bure?

¹² Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta omi novyo niwa kamba umwe. Amunamba kunitenda kitendo kibaya. ¹³ Mukwijiwa kuwa mida, kwa sababu ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani Habari Ngema. ¹⁴ Na ingawa kuwa mwiri wangu ukupani tafauti, fala amuninyanyate wala amunikatare. Kwasa javyo, munipokerera sana-sana kamba vyamukisaka kumpokerera laika wa Mwenyezimungu au nambe, Almasihi Insa wawenye. ¹⁵ Wakati-wo múfurahi pakulu sana. Sambu, furaha yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa, mukiwa nawo nafasi ya kunisaidiya, múkiwa tayari kunisaidiya pakulu, anta paiwa kulavya maso enu kunipa. ¹⁶ Itakuwa nilawirira kuwa aduwi wenu kwa sababu ya kukwambirani kweli?

¹⁷ Ewo wanu-wo wakutenderani juhudi muwe upande wawo †, fala eco sico cema kwenu umwe. Wasaka kútawanya umwe nomi ipate muwatendere juhudi ewo tu basi. ¹⁸ Vyema daima muwe na juhudi ikiwa mwankutenda meema, anta nisiwe pamoja nomwe. ¹⁹ Wanangu, nankukutabikirani kamba mwanamuka wamimba vyaatabika zikifika suku zakupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi ziwoneke nkati yenu. ²⁰ Víkinajibu tiwe pamoja sambu-pa ipate nisowere namwe kwa namuna nyengine, sana! We! Shaka yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara ††

²¹ Nambireni, umwe vikwajibuni kumilikiwa na Shariya: amusikira caisema Shariya-yo? ²² Kamana vyandikiwa kuwa Iburahima ákiwa nawo wana wawiri: mmoja kâpongoriwa na njakazi, mwengine na nlungwana. ²³ Mwana wa njakazi kâpongoriwa kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana wa nlungwana kâpongoriwa kwa kutimiza tamaa ya Mwenyezimungu. ²⁴ Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba nfano wa kinyume: ewa waka wakolota miyadi miwiri yaturire Mwenyezimungu upande wa wanu. Ire ampongore mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe mwango wa Sinayi ‡. ²⁵ Basi, Hagari kalandana na mwango wa Sinayi inti ya Arabiya na akolota novyo Yerusalemu yakuwoneka, vyairi ntwana wa Shariya pamoja na wanawe Mayahudi. ²⁶ Fala Yerusalemu ya binguni siyo ya utwana. Ofwe wenye kwamini, eyo ndi mama yetu. ²⁷ Konta vyandikiwa †† javi:

“Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!

Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambu kanawo wana wengi wawenye koliko muka ari na nlume.”

²⁸ Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa, nomwe muwa wana wa tamaa. ²⁹ Wakati-wo, mwana apongoriwe kwa mipango ya wanadamu akinlumbata ire apongoriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu. Na noko kulumbatana-ko kungaripo mpaka rero. ³⁰ Fala Mandiko Matakatiifu akwamba kinani? Akwamba javi ††: “Ntuwise njakazi-yo oke vyake pamoja na mwanawe-yo, konta mwana wa njakazi aariti cisaka kuwa conse pamoja na mwana wa nlungwana.” ³¹ Basi wanduzangu, ofwe atiri wana wa njakazi †††, fala tiwa wana wa nlungwana †††.

Almasihi katombola

5 Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakweli! Kwa javyo, moloke, musidikike tena nkati ya utwana. ² Onani, sikirizani sana-sana canukwambirani omi Paulu. Mukiripereka kutaiwa itani §, ikuwa Almasihi aakufāini kinu. ³ Niludira tena kukulaizirani: piya wataiwa itani §† wadāiwa watimize piya vyaisaka Shariya. ⁴ Kati yenu, umwe musakula kwakikishiwa na Mwenyezimungu julu ya kutimiza Shariya, mutupula umoja wenu na Almasihi, mutula minyongo rehema ya Mwenyezimungu. ⁵ Kamana, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu na julu

† Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi. †† Ona Mwanzo 16 na 21. ‡ Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. †† Ona Izaya 54:1. ††† Ona Mwanzo 21:10. †††† “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. †††† Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. § “Kutaiwa itani” kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. §† Ware wasakúla kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa itani.

ya kwamini kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa yakuwa tiwe makamilifu. ⁶ Kona patilungana na Almasihi Insa, Mwenyezimungu avimmweri kamba tingira itani au atingire. Ila cimweri ndi kwamini kolotiwa julu ya pendo.

⁷ Umwe mukenendanga sana-sana! Sambu nani akukatazeni kufulata ukweli? ⁸ Mwenyezimungu aakutayireni shonge javyo, koma iye ndi akwitireni. ⁹ Furumento aba javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye! ¹⁰ Fala kwa kuwa tanawo umoja nkati ya Mwenye, omi nitumaini kuwa umwe muwaza kamba omi. Neyo ari kukudanganyani-yo, anta awe vyaawa vyonse, ahukumiwa.

¹¹ Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwerezwa kuwa itani isakikana, sababuni omi kulumbatiwa mpaka rero? Epo kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi akungari kunkosera muni. ¹² Vinajibu kuwa ware waku-fazaisani julu ya kukukenekezerani kusinja mwiri, wawe macande nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

¹³ Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo uhuru-wo, usiwe sososo ya nswamaa wakufulata vitendo vyenu vibaya vya kibinadamu. Kwasa javyo, ototani kupidana kwenu julu ya kuhudumiyana. ¹⁴ Kamana piya shuruti za Shariya zitimiziwa julu yakufulata ámuri moja tu basi, yaamba javi: mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanjewe. ¹⁵ Fala ikiwa mwankwenenda kamba wanyamangalo kulumana na kutafunirana meno, more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

¹⁶ Vyanukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takatifu, kwa javyo amutimiza wájibu mbaya wa kibinadamu. ¹⁷ Kamana kibinadamu cibishana na Roho, na Roho abishana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwankubishana ndimana amutenda camukisaka kutenda. ¹⁸ Fala mukilongoziwa na Roho, amumilikiwa tena na Shariya.

¹⁹ Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi: uzinzi, ucafu, lukware, ²⁰ kwambudu maswanamu, usawi, uwaduwi, umani, wivu, nyongo, fitina, kwasana, kwawanyana, ²¹ wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na vitendo vyengine vyakulandana na novyo. Nukulaizirani sambu-pa kamba vyanukulaizireni mida: wanu watenda vinu-vyo awengira muufalume wa Mwenyezimungu.

²² Fala kisumo ca Roho Takatifu rilawírira pendo, furaha, salama, imani, umuminu, wema, waminifu, ²³ kurinyenyekeya na kurimiliki. Aipo anta shariya moja ya kuwalaumu wanu wakutenda javyo. ²⁴ Wafulati wa Almasihi Insa wagomezera futi wájibu wawo mbaya pamoja na hamu zawo mbaya za kibinadamu. ²⁵ Ona, tikiinshi julu ya Roho, noyo tinfulate. ²⁶ Basi tisiridái, tisisalamulane, wala tisitenderane wiyana.

6 Wanduzangu, muni akikwakula dambi mmojawapo, umwe muri kulongoziwa na Roho Takatifu, mumwaye aludire njira ngema. Fala tendani kwa kunyenyekeya kuno mukiroperera, ipate musije kukwakula dambi mmoja noyo. ² Pokezanani mizigo, kwa javyo mútimiza shariya ya Almasihi. ³ Kamana muni akiritula kuwa bora pakulu saari, kankuritesa mwanjewe. ⁴ Fala kila muni atunze vitendo vyake mwanjewe. Kamaba vyema, kanawo shariya yakuridái, aaridái kunlandanisa muni mwengine. ⁵ Kamana kila mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanjewe.

Tendani meema

⁶ Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema vyaari nawo, alavye ammere mwanlimu wake. ⁷ Musiteseke! Mwenyezimungu aafezeyiwa, kamana kila mmoja caavyála noco, ávuna noco. ⁸ Kamana avyála vinu vyake vya kibinadamu, ávuna uwaribifu. Fala avyála vinu vya Roho Takatifu, ávuna mainsha a milele. ⁹ Ndimana tisisokeziwe kutenda meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime moyo. ¹⁰ Basi, tikipata nafasi, tiwatende meema wanu piya, fala pakulu-pakulu jamaa zetu nkati ya kwamini.

Mawaidhwa a mwinsho

¹¹ Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na makono angu!

¹² Wásakula kuridái na vinu wawoniwe, wakulazimishani mwingire itani, ipate wasilumbatiwe kwa kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi Insa. ¹³ Kamana anta nowo wataiwa itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe itani ipate julu ya mwiri wenu waridái. ¹⁴ Fala upande wangu siridái, sairi kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Julu yake, upande wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande wa ulumwengu, nomi novyo nigomezeriwa. ¹⁵ Kamana kwingira itani au kutowa kwingira siyo kinu, ila kinu ndi kuwa kiyumbe mupya. ¹⁶ Piya wari kufulata eyi kauli-yi, salama na huruma viwe kwawo pamoja na piya Iziraeli ya Mwenyezimungu ††!

† Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye. †† "Iziraeli ya Mwenyezimungu" ndi wanu wa Mwenyezimungu.

¹⁷ Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta mwiri wangu uwa nawo vilaso vyakolota kuwa omi ni-wa wa Insa.

¹⁸ Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujanliyani na rehema nroho zenu. Aamina.

waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambu kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisifiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenye kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambu iye ka upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaaishire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambu wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolote njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomora kipama ca uadui ukiwawanya. Iye kawajumulanisa ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenye kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-yi Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, niwandikira eyi waraka-yi watakatifu wa Efezu †, waminifu walungane na Almasihi Insa. ² Mwenyezimungu Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye wetu, wakujanliyeneni rehema na salama.

Kujanliwa pakulu julu ya Almasihi

³ Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye katijanliya julu ya Almasihi na piya vinu vyema vya kiroho vyakulawa mbinguni. ⁴ Katijanliya kwa kutitondola kábula ya kumba ulumwengu, tilungane na Almasihi tiwe watakatifu na satina ukosa mbere yake. Kwa sababu ya kutipenda, ⁵ kaapangire tangu mida kakutitenda kuwa wanawe, julu ya Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye. ⁶ Basi, Mwenyezimungu asifiwe kwa rehema zake ntukufu zaatipere ofwe, julu ya ire †† waampénda pakulu. ⁷ Kati yake, tipata komboriwa julu ya kifo cake ‡, tiswamiiwa dambi zetu kwa utajiri wa rehema zake. ⁸ Kweli, Mwenyezimungu katijaza novyo piya wijiwifu na werevu, ⁹ katifafanurira siiri yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa mpango wake ukuja kutimiziwa julu ya Almasihi. ¹⁰ Mpango-wo úkiwa javi: ukifika wakati maalumu, Mwenyezimungu akusanya piya viripo mbinguni na muardhi viwe sini ya mamulaka a Almasihi, kiswa cawo.

¹¹ Julu yake, titondoriwa tiwe irati †† ya Mwenyezimungu. Iye katitondola tangu mida kamba vyaapangire, na vinu piya vikuna itimu nafsi yake. ¹² Anzima yake ikiwa ofwe ‡, tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu utukufu wake. ¹³ Novyo umwe ††† mulungane na Almasihi, pamusikire usemi wa ukweli, Habari Ngema kuhusu kuvushiwa kwenu, na pamunkubalire Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusirani Roho Takatifu waânlavire tamaa kukupani, iwe alama ya kuwa muwa wanu wake. ¹⁴ Kwisuka ka Roho Takatifu kutakikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu akuja kutipa irati-yo. Wakati-wo, utukufu wake usifiwa!

Kushukuru na duwa

¹⁵ Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini Mwenye Insa na kuwa muwapenda watakatifu piya, ¹⁶ panitenda duwa ponse, sasa kunshukuru Mwenyezimungu kwenu umwe na kukukumbukirani. ¹⁷ Nínlebelala Mwenyezimungu, Baba ntukufu, Nlungu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, akupeni fahamu na werevu nroho zenu ††† mukure mukimwijiwa sana Mwenyezimungu. ¹⁸ Nínlebelala Mwenyezimungu akumwarikireni pakulu mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa yakupangireni paamwitiwe muwe wake. Mwereriwe kuwa irati yake §

† Mandiko mengine ewu usemi “wa Efezu” aupo. †† “Ire” ndi Almasihi. ‡ Kigeregu: “damu yake”. †† “Tiwe irati ya Mwenyezimungu” mana ake “tiwe wanu wake maalumu”. †† “Ofwe” ndi Mayahudi. ††† “Umwe” ndi wanu Samuri-Mayahudi. ††† Au: “akupeni Roho wa fahamu na werevu”. § “Irati yake” iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake.

kati ya watakatifu ndi utajiri ntukufu. ¹⁹ Na mwereriwe novyo uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo sawa-sawa na ²⁰ uwezo nkulu Mwenyezimungu vyaâtumire paanfufure Almasihi ka wafwi, na paanturire upande wa nkono nriri wake † mbinguni. ²¹ Epa sambi, enzi-zi pamoja na enzi zija mbere, piya wenye uwezo mbinguni: wakulungwa, wenye mamulaka, viyumba vyengine vya nguvu, mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu yawo. ²² Mwenyezimungu katula vinu piya kumaulu ka Insa, na kantula kuwa kiswa ca vinu piya ka jamati. ²³ Jamati-yo ndi mwiri wake, itimiza ushahidi wa Almasihi, na Almasihi atimiza vinu piya.

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

2 Nomwe, mida mukenenda muri maiti hai nroho zenu julu ya madambi na makosa enu. ² Nkati ya nozo dambi-zo, mukenendanga kamba makafiri ††, mukinfulata nfalume wa mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza Mwenyezimungu, iye ndi roho awalongoza. ³ Ofwe novyo, satinamba kumwijiwa Mwenyezimungu, piya-fwe tikiinshingi tikitimiza wájibu wetu wa kibinadamu, tikifulata wájibu mbaya wa mwiri na mawazo. Tíkiwa na kibinadamu cetu kamba vyawari wanu wengine, ndimana mwinsho iwa tihukumiwe na nyongo ya Mwenyezimungu.

⁴ Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo huruma pakulu. ⁵ Kwa javyo katipa mainsha mapya, tiwe hai pamoja na Almasihi. Katenda javyo ingawa madambi etu atitenza kwenenda nroho zetu maiti-hai. Kumbukirani kuwa muvushiwa julu ya rehema yake. ⁶ Kusema kweli, Mwenyezimungu katifula pamoja na Almasihi Insa, katíkaza pamoja naye mbinguni ‡, na átitenza kulungana naye, ⁷ ipate olote enzi za mbere utajiri nkulu wa rehema yake. Katenda javyo julu ya wema wake kwetu ofwe tilungane na Almasihi Insa. ⁸ Kamana rehema ya Mwenyezimungu ndi ikuvushani julu ya kwamini kwenu. Kuvushiwa kwenu aiwere kwa vyamutendire, ila za-wadi mupewa na Mwenyezimungu. ⁹ Aiwere julu ya vitendo vyema, ipate asiwepo munu wa haki yakuridāi. ¹⁰ Kamana Mwenyezimungu ndi atitendire ††, tumbiwa tena upya tilungane na Insa Almasihi, titende vitendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

Marikolo piya ajanliwa na Mwenyezimungu

¹¹ Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa, Mayahudi wakwitani “wanu sawengire itani”, kwa kuwa ewo wengira itani, (ingawa itani yawo itendiwa na makono a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware ¹² kuwa mida mûtanusiwa na Almasihi. Kusema kweli, amúkiwa nkati ya kabila ya Iziraeli, na amúkiwa nawo fungu kati ya miyadi iwapa wanu tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu samuna tamaa wala samumwijiwa Mwenyezimungu.

¹³ Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa múkiwa baidi ya Mwenyezimungu, sambi-pa mujisiwa karibu yake julu ya damu ya Almasihi. ¹⁴ Kamana katijisira salama, kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi kuwa kinu kimoja tu basi. Julu ya mwiri wake, iye kabomola kipama ca uaduwi cukukwawanyani newo. ¹⁵ Iye kafuja ámuri na shuruti za Taureti, ipate awatende Mayahudi na Samuri-Mayahudi walawirire kuwa kabila moja nyipya yakulungana naye, ndimana iwapo salama. ¹⁶ Pansalaba iye kafuja uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi tiwe mwiri moja, nofwe makundi wo-mawiri, atipatanisa ka Mwenyezimungu. ¹⁷ Almasihi kâ-ja kukwerezani habari ya usalama umwe múkiwa baidi naye, na ka ware wákiwa karibu naye. ¹⁸ Kamana julu yake, makundi wo-mawiri tanawo nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu mmoja noyo.

¹⁹ Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu basi, ila muwa wenye-kaya pamoja na watakatifu, muwa upande wa ujamaa wa Mwenyezimungu. ²⁰ Ujamaa-wo mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu ndi mawalii na minabii, na riwe maalumu ndi Almasihi Insa mwananyewe. ²¹ Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-sana ipate nyumba-yo ikure, iwe nyumba takatifu yakwambudiwa Mwenye. ²² Basi, kwa sababu ya umoja wenu naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi a Roho wa Mwenyezimungu.

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

3 Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, nifungíwe kwa kuntumika iye kwa ajili yenu umwe Samuri-Mayahudi, nukulebelelani duwa ††. ² Niwona kuwa musikira kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu yanigabizire omi kwa sababu ya rehema yake. ³ Kamba vyanukwandikireni aba, mpango wa Mwenyezimungu waáfisire, nifafanuririwa. ⁴ Mukifyoma vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi kuhusu mpango-wo Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu Almasihi. ⁵ Mpango-wo awafafanuririwe wanu wa enzi zipitire,

† “Nkono nriri” ndi mahala pa uwezo na inshima. †† Kigeregu: “wanu wari mulumwengu-mu”. ‡ Au: “mahala mwa kiroho”. †† Kigeregu: “urembo mwema”. †† Usemi wa “nukulebelelani duwa” aupo nkigeregu nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu.

fala sambi-pa, julu ya Roho Takatifu, kawafafanurira mawalii watakatifu na minabii wake. ⁶ Mpango-wo ndi javi: julu ya Habari Ngema, wanu Sawari-Mayahudi walungane na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi, wawe vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa moja newo.

⁷ Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi, julu ya rehema maalumu ya Mwenyezimungu yaani-gabizire pautendeke uwezo wake kwangu omi. ⁸ Ingawa niwa ntoto pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala rehema-yi nipewa omi, ipate niwereze wanu Sawari-Mayahudi kuhusu utajiri nkulu sauna kipimo ka Almasihi.

⁹ Novyo mpango ūfisiwe tangu mwanzo na Mwenyezimungu, mwenyē kumba vinu piya, nitondoriwa nifafanure kutimiziwa kwake. ¹⁰ Nijuzi nifafanure ipate mwazikala roho, wenye kutawala na wenye mamulaka, wijiwifu jisijisi wa Mwenyezimungu, uwoneke julu ya jamati, wijiwikane. ¹¹ Ewu ndi mpango Mwenyezimungu waa-pangire tangu mwanzo, iwa utimiziwe julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu. ¹² Kwa javyo, ofwe tilungane na Almasihi na tintumaini iye, tanawo hakika na haki yakwingira ka Mwenyezimungu bila wofi. ¹³ Basi, nukulebelani isukwiseni niya kwa sababu ya tabu zangu kwa ajili yenu. Eyi ndi faida yenu!

Duwa yakulebela uwezo wa kiroho

¹⁴ Sambu, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu, ndi panikokora mbere ya Baba, ¹⁵ mwenyē kuteza kuwepo kabila † piya mbinguni na muardhi. ¹⁶ Nínlebelala alavye nkati ya utajiri wa utukufu wake, akupeni uwezo julu ya Roho yake ipate mukomare mmojo mwenu, ¹⁷ Nínlebelala kuwa, julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi awe mmyoyo mwenu. Umwe molósiwa na murimbísiwa †† julu ya pendo, ¹⁸ mukidiri kwereziwa, pamoja na watakatifu piya, upana, urefu, ujunda, pamoja na kwica ka pendo rake. ¹⁹ Aye, mwijiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi arijiwiririwa, ipate zikwijareni nfululu namuna piya za Mwenyezimungu.

²⁰ Basi, ire akidiri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe, vinu vyakupunda vyatilebela au vyatiwaza, atukuziwe! ²¹ Atukuziwe kwa mambo aténda njamati ‡ na vyaatenda julu ya Almasihi Insa, kwa enzi piya, milele ka milele! Aamina.

Umoja kati ya wafulati wa Insa

4 Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika Mwenye, nukutafadalini kuwa umwe mwitiwa na Mwenyezimungu muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta iye. ² Kwa namuna piya, murinyenyek-eye, muwe wororo, muhitamili, kwa kuvumirirana nkati ya pendo. ³ Mutende juhudi-zi piya ipate muzidi kutengemanisa umoja wenu vyaaturire Roho Takatifu, julu ya kurilunga na mizizi ya usalama. ⁴ Kamana mwiri mmoja tu basi na Roho mmoja tu basi, kamba vyamwitiwe kati ya tamaa mmoja tu basi mupáta wakati wamwitiwe. ⁵ Mwenye mmoja tu basi, tukwamini inlimu moja tu basi, koza kumoja tu basi, ⁶ Nlungu mmoja tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu piya-fwe, kawa nkati ya piya-fwe, na kankutenda mambo julu ya piya-fwe.

⁷ Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa namuna kamba Almasihi vyaapimire akitisusira ofwe.

⁸ Kwa javyo, Mandiko Matakatiifu †† akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

⁹ Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake kinani? Mana ake ndi kuwa Almasihi kanza kwisuka kuja mulumwengu-mu. ¹⁰ Esuke noyo ndi apandire noyo, akuka mpaka mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate iye ejare mulumwengu-mu piya mpaka binguni. ¹¹ Noyo apandire-yo †† ndi awapere wanu wamojawapo uwezo maalumu wakuwa mawalii, wengine kuwa minabii, wengine wawe wenye kwereza Habari Ngema, wengine wasunga, na wengine wawafunde wenye kwamini. ¹² Kazi zawo ewo ndi kuwatengeza sana-sana watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate warimbise mwiri wa Almasihi mpaka ukomare. ¹³ Evyo vikikuna, piya-fwe tifikirire kuwa na umoja nkati ya namuna yetu ya kuntumaini Almasihi na ya kumyerera Mwana wa Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu wakukomala sana-sana, sawa-sawa na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfululu namuna piya za Almasihi. ¹⁴ Ndimana tisiwe tena kamba wasimana nkati ya kwamini kwetu, javyo atibengwa na inlimu nyipya kamba ngalawa vyairefya na mepo, atiteseka na wajanja julu ya mipango ya ulongo wawo. ¹⁵ Kwasa javyo, tukeni tambirane ukweli nkati ya kupendana ipate tikure, tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Almasihi wawenye. ¹⁶ Vifingo vya mwiri piya, vikilongoziwa neye, vikilungana sana na piya malungo a vipewe, kila kimoja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na úkomala nkati ya pendo.

† Kigeregu: “jamaa”. Paulu asowera kuhusu viyumba piya. †† “Murimbísiwa” kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. ‡ Ona aya ya 10. †† Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake. †† “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

¹⁷ Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa mamulaka a Mwenye: amujuzi kuinshi tena kamba makafiri, wawaza kwa namuna sazifāi kinu. ¹⁸ Ankili zawo ziwa nkisi. Watanukana na mainsha awapewa na Mwenyezimungu, kwa kuwa ewo watikinifu, kwa sababu myoyo yawo migumu. ¹⁹ Pawatenda ubaya, awawona haya, ndimana wengira lukware, wafulata kila namuna ya ucafu, na daima wafulata wājibu mbaya.

²⁰ Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi, amwambiriwe javyo! ²¹ Musikira kuhusu iye, na mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire Insa. ²² Mufundiwa kuvula umunu wenu wamukiwa nawo mida, wakudanganyiwa julu ya wājibu mbaya wakutenviwa. ²³ Mufundiwa mumwase Mwenyezimungu kupindula mawazo enu, ²⁴ na muvare umunu mupya wakunfulatiza Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamilifu wa ukweli pamoja na utakatifu.

²⁵ Ndimana, kwasa ulongo, mwambirane kweli munu na mwenziwe, konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri moja. ²⁶ Pamukimiwa, musase nyongo yenu kukutenzani dambi. Na musase kuswa juwa saikwisireni nyongo yenu. ²⁷ Kusema kweli, Ibilisi musimpe nafasi. ²⁸ Akiwanga onse, asiwe tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana sana na makono ake ipate awe nawo kinu cakuwamera wakosofu. ²⁹ Usemi wakudángula, usilawe pakanywa penu. Kwasa javyo, usemi wenu uwé mwema na wa faida, uwajanliye wanu wakusikirani. ³⁰ Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama yakuwa muwa wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku yakuwombola wanu wake, musintaye uzuni. ³¹ Asani ukakatima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana caputu na wenzenu, masemo a kutukana, pamoja na namuna nyengine piya zakutenderana ucaputu. ³² Ila tenderanani wema munu na mwenziwe, muwonerane utungu, na muswamiyane kamba Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5 Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nfulatizeni Mwenyezimungu. ² Inshini nkati ya pendo kwa namuna moja noyo kamba Almasihi vyatipendire ofwe. Karipereka iye mwaneyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na kafara yakunuwira pakulu sana ka Mwenyezimungu.

³ Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu kutenda lukware, ucafu piya, pamoja na kululuka. † Kusema kweli, musimwase munu kuwa na shariya mojawapo yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda. ⁴ Na isisikirikane kati yenu hadisi ya kunyata, wala masemo saafāi kinu, wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-vyo avikujuzini. Kwasa javyo, masemo enu awe a kushukuru. ⁵ Kamana mukwijiwa kuwa wenye kutenda lukware, ucafu, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi na wa Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa na kwambudu milungu sairi ya ukweli. †⁶ Musimwase munu kukutenvyani na masemo saana dere-tu, kamana novyo vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya Mwenyezimungu kwa wanu sawansikiriza. ⁷ Basi, vitendo vyawatenda wanu-wo, musiwalunge nkono!

⁸ Kamana mida roho zenu zikiwa nkisi, fala sambu, kwa kulungana na Mwenye, ziwa nnuru. Ndimana enendani kamba wanu wakuinshi panuru. ⁹ Konta visumo vya nuru ndi vitendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli. ¹⁰ Sakulani kwijiwa daima vimwajibu Mwenye. ¹¹ Musisanganyike nvitendo savina faida vyawatenda wanu wakenénda nkisi. Kwasa javyo, olotani ubaya wa vitendo-vyo. ¹² Kamana vitendo vyawatendire kwa siiri, anta kwereza vitenza aibu. ¹³ Fala kila kinu cakólotiwa kati ya nuru, ciwoneka, ¹⁴ kamana nuru ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

“Uwe uri kulala, lamuka.

Uwe ufwire, fufuka.

Na Almasihi akumwarikira.”

¹⁵ Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musiinshi kamba wajinga, ila inshini kamba werevu. ¹⁶ Pamuri nawo nafasi nopa, tumirani nafasi piya kwa namuna ngema, konta ezi suku-zi wawapo wengi waténda ubaya. ¹⁷ Ndimana musizozoke, ila mwereriwe vyaasaka Mwenye. ¹⁸ Vinyu musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu. Ila mwijaziwe na Roho Takatifu, ¹⁹ kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na kaswaida zakukupani Roho Takatifu. Imbani na ntukuzeni Mwenye na myoyo yenu. ²⁰ Kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu Baba wetu daima kwa piya viri kukuna. ²¹ Kwa kumwinshimu Almasihi, rinyenyekeyeni munu na mwenziwe.

Mainsha nkati ya ndowa

²² Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu wanyewe kwa namuna vyamurinyenyekeya mbere ya Mwenye. ²³ Kamana nlume ndi kiswa ca muka wakulombiwa, kamba Almasihi vyaari kiswa ca jamati. Noyo ndi Nvushi wa jamati-yo, mwiri wake. ²⁴ Kamba jamati vyairinyenyekeya ka Almasihi, kwa namuna mmoja noyo, waka wakulombiwa warinyenyekeye kwa piya ka walume wawo.

† Ona waKolosayi 3:5. †† Alulúka ashugulikira caalulúkira noco.

²⁵ Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende nkawake kamba Almasihi vyaapendire jamati, akiripereka mwaneyewe mainsha ake kwa ajili ya jamati-yo. ²⁶ Iye katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi wanu wake julu ya kuwoza na maji, na julu ya usemi wa Mwenyezimungu. ²⁷ Almasihi vikimwajibu awaswafi javyo, ipate arolotere iye mwaneyewe jamati-yo iwe ngema kamba nondwa, bila noda wala makunyare wala ca ucafu kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. ²⁸ Kwa namuna mmoja noyo, walume watendíre ndowa, kila mmoja ajuzi ampende nkawake kamba vyaapenda mwiri wake mwaneyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda iye mwaneyewe. ²⁹ Sikirizani, aapo munu wakwína mwiri wake mwaneyewe, ila arisa na asunga, sawa-sawa na Insa Almasihi vyaasunga jamati. ³⁰ Konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri wake.

³¹ “Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana na nkawake, wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi.” †

³² Piya-vi ndi maajuzi makulu, kurigariga kwereeriwa munu, nankusowera kuhusu Almasihi na jamati. ³³ Novyo-sivyo, umwe kila mmoja ampende nkawake kamba vyaaripenda mwaneyewe, na kila mwanamuka amwinshimu nlumake.

Wana na wapongozi

6 Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoreni †† konta muwa wanu wa Mwenye. Eyi ndi shariya yamujuzi kutenda.

² “Mwinshimu wawayo na mamayo.” ‡

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa. ³ Na tamaa yawenye ndiyi:

“Ukiwenshimu wawayo na mamayo,
piya vinu vyautenda vikwenendera sana,
na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu.”

⁴ Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa, ila warereni kwa kuwaduma na kuwafunda vyav-imwajibu Mwenye.

Watwana na mamwenye

⁵ Umwe watwana, mamwenye wenu wa mulumwengu-mu, wasikirizeni kwa inshima, kwa niya moja kamba vyamunsikiriza Almasihi. ⁶ Sikirizani daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula fadili kwawo, au vyakuwajibu wanadamu. Ila, kwa kuwa watwana wa Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka moyo piya. ⁷ Kolani kazi na radi konta, kusema kweli, ámuri kuwakorera wanu, mwankunkorera kazi Mwenye. ⁸ Mukwijwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntwana au nlungwana, akuja kupokerera thawabu ka Mwenye kwa meema yaatendire.

⁹ Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafitini sana watwana wenu. Musiwatishire hukumu. Mwijiwe kuwa, kwenu umwe anta na kwawo ewo, Mwenye kawapo mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipi-mo kimoja noco.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

¹⁰ Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa uwezo wake nkulu. ¹¹ Valani mavazi akurikengera na pangirani sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate moloke nkati ya mipango ya ulongo wa Ibilisi. ¹² Kusema kweli, vita yetu atitenda na wanadamu ††, ila na viyumba sawawoneka: wenye kutawala, wenye mamulaka, wenye nguvu wamilíki nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenye uwezo mbaya wari pazikala roho. ¹³ Basi, risukuzeni sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate musishindiwe na aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi piya-vi mukitenda, mukoloka. ¹⁴ Kwa javyo, olokani: rifungeni ukanda † wenu nki-uno wakolota ukweli, valani kikopa ca cuma pakifuwa cakolota ukamilifu. ¹⁵ Na mmaulu valani viratu kolota kuwa muwa tayari kwereza Injili ya usalama. ¹⁶ Visitoshe, sukulani daima kinga rakolota kwamini kwenu, ipate muzimise piya moto wa masonga éfyá Ibilisi †††. ¹⁷ Rikengereni viswa na gula rakolota kuvushiwa kwenu, na risukuzeni upanga wa Roho Takatifu, ewo ndi usemi wa Mwenyezimungu. ¹⁸ Tendani javyo kuno mukilebela duwa daima kwa namuna jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu. Basi, musiriziuke na muhitamili daima nkati ya kuwalebelela duwa watakatifu piya. ¹⁹ Nomi novyo nilebeleleni ka Mwenyezimungu, panambula kanywa yangu, anipe usemi wake na uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa Habari Ngema. ²⁰ Kwa Habari Ngema-yo ndi caniwere shikarakanzi ††† nkifungo, fala nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari Ngema na uhakika kamba vyani-juzi kwereza.

† Ona Mwanzo 2:24. †† Au: “wakurerani”. ‡ Ona Kulawa 20:12. †† Kigeregu: “nyama na damu”. †† Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita. ††† Kigeregu: “Nbaya”. ††† Kigeregu: “embashadori”

Salamu za mwinsho

²¹ Nankukuperekerani nduyetu mpendani wetu Tikiku, mwaminifu nkulu nkati ya kazi ya Mwenye Insa, ipate mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na vyanitenda. Iye kankuja kukwerezani piya. ²² Nankukuperekerani kwa eyi anzima-yi, ipate mwijiwe habari kuhusu ofwe na iye akurimbiseni myoyo yenu.

²³ Basi, Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi akujanliyeni † salama na pendo nkati ya kwamini.

²⁴ Rehema iwesukire piya wenye kumpenda sakuna mwinsho Mwenye wetu, Insa Almasihi.

---

† Kigeregu: "awajanliya wanduze".

waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-yi Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake ikiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitu-maini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vitendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tayari kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyaatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wájuzi wature kuwa baraka yawo.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, ikiwa wasaka kuvushiwa, wájuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-yo.

Waraka-yi ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

- ¹ Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani watakatifu piya wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasia kati yenu wari kukusungani pamoja na wari kukuhudumuni.
- ² Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujanliyeni rehema na salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

³ Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu daima. ⁴ Na daima panukutenderani duwa ponse, ní-tenda duwa-yo ka moyo radi pakulu pawenye, ⁵ kwa kusanganyika kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku yamwanzire kukubali mpaka rero. ⁶ Nanawo hakika javyo kuwa Mwenyezimungu, anzíre kukutenderani meema, ázidi mpaka itimiziwe suku ya kuludi Almasihi Insa. ⁷ Niwa nawo shariya yakukuwazani kwa radi konta daima muwa mmoyo mwangu †. Kamana umwe piya muwa wenzangu nkati ya kazi yanigabizire Mwenyezimungu, kwa wema wake. Mulungana pamoja nomi kolota kuwa Habari Ngema yakweli, na mwakikisha inlimu yetu. ⁸ Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo raniri naro nomwe rilawa mmoyo mwa Almasihi Insa wawenye. ⁹ Na nílebela javi: kuwa pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe nawo wijiwifu wakweli, na kulamula kwenu kukamilike, ¹⁰ ipate mwijiwe namuna yakutondola vitendo vya faida pakulu. Kwa javyo, mukuwa swafi, amuwa na ukosa suku ya kuludi Almasihi, ¹¹ mainsha enu akwijala vitendo vyema †† vyaatenda Insa Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na atukuziwe Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

¹² Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu vinikunire-vi visaidiya kweneza Habari Ngema. ¹³ Kwa javyo, piya masurudadu wari kusunga nyumba ulu ya kifalume pamoja na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa omi niwa nkifungo kwa kuwa ntumisi wa Almasihi. ¹⁴ Na wenye kwamini wengi, kwa kuwona namuna zangu zani-funguwe, Mwenye awarimbisa myoyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu bila wofi.

¹⁵ Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Almasihi kwa sababu ya kunitendera wiyana na kunidanzira mabaya, fala wengine wakwereza kwa niya ngema. ¹⁶ Ewo watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali kuwa nituriwa nolote kuwa Habari Ngema yakweli. ¹⁷ Wengine wakwereza kuhusu Almasihi konta wanitendera wiyana, awana niya ngema, wawaza kuwa wazidi kunisalamurira tabu paniri nkalaboshu-mu.

¹⁸ Ciduru kinani? Kinu cisakikana ndi kuwa, kwa namuna zikidirika zonse, kwa niya ngema au yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo nukuwa radi.

† Au: "niwa mmyoyo mwenu". †† Kigeregu: "kisumo ca ukamilifu".

Na nízidi kuwa radi, ¹⁹konta nukwijiwa kuwa evi vinikunire-vi mwinsho nífunguriwa † julu ya duwa zenu na piya vyanipewe na Insa Almasihi kwa Roho wake. ²⁰Tamaa yangu omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisiwepo cakunitenza haya, ila daima, kuzidi pakulu sambi-pa, julu ya kuinshi au ya kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu wa Almasihi. ²¹Kamana kuinshi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi faida yangu! ²²Fala ikiwa julu ya mainsha angu, nikidiri kutenda kazi ya faida pakulu, basi sijiwa canisaka kutondola: kuzidi kuinshi au kuulaiwa? ²³Nankuvutiriwa njira zombiri: vinajibu pakulu nílawe mulumwengu-mu nikawe na Almasihi, kamana ndi vye-ma pakulu. ²⁴Fala kuzidi kuinshi mulumwengu-mu ndi cisakikana pakulu nukusaidiyeni umwe. ²⁵Niwa nawo hakika kuhusu kinu-ci, ndimana nukwijiwa kuwa nízidi kuinshi namwe piya nukukusaidiyani nkati ya kwamini kwenu, mupate radi pakulu. ²⁶Panisaka kuja tena kukuwonani, mukuja kuridāi pakulu vyaakutendereni Almasihi Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

²⁷Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata Habari Ngema ya Almasihi ipate, nikija kukuwonani au sanipo, nisikire kuwa moloka kwa roho moja, mwankutenda juhudi na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari Ngema. ²⁸Wengine pawakulumbatani, vinajibu nisikire novyo kuwa mwasa kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo washindiwa, umwe muwashinda, neko kushinda-ko kukuja na Mwenyezimungu. ²⁹Konta umwe mupéwa ubora sairi kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika kwa ajili yake. ³⁰Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa vyamuwonire vinikunire omi, nepa sambi ndi kamba vyamuri kunisikira.

2 Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani myoyo yenu, na pendo rake rukulavyani úzuni. Novyo, piya-mwe mulungana na Roho wa Mwenyezimungu, ndimana mutenderana wema na muwonerana utungu. ²Basi, timizani radi yangu julu ya mawazo mamoja, pendo rimoja, nafsi moja, pamoja na niya moja. ³Musitende kinu cisaka kuwa conse kwa kuripendeleya wala kwa kuridāi, ila tendani kwa kunyenyekeya julu ya kuwasifu wenzenu pakulu koliko kurisifu wanyewe. ⁴Visiwe vyakukufaini umwe wanyewe, ila nang'anizani novyo vyakuwafāi wenzenu.

⁵Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwaza kamba vyaákiwa nawo Almasihi Insa javi:

⁶ingawa akiringana na Mwenyezimungu,
avimmwerire kutumira kwa faida yake.

⁷Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,
karipindula namuna zake karitula utwana,
kalawirira nfano wa mwanadamu,
kawoniwa kamba munu.

⁸Karinyenyekeya mwananyewe,
kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo,
kifo-co ca pansalaba.

⁹Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa,
kantula mahala pakusifiwa pakulu,
na kampa cewo bora pakulu.

¹⁰Katenda javyo ipate viyumbe piya vya binguni,
mulumwengu-mu,
na Kuzimu vije vikokore vyaambudu zina rake.

¹¹Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!
Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

¹²Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamukisikiriza, siyo panikiwa namwe tu basi fala pakulu panitowire kuwapo-pa, tendani juhudi piya mutimize kuvuka kwenu na inshima pamoja na kurinyenyekeya. ¹³Kamana Mwenyezimungu ndi akutenzani kukwajibu vyavimwajibu iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda kamba vyaasaka iye.

¹⁴Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana, ¹⁵ipate musiwe na lawama wala na kinu kumoyo, muwe wana wa Mwenyezimungu samuna noda kati ya kizazi kicafu ca wamádambi. Nkati yawo, ng'anirani kamba nondwa mulumwengu-mu, ¹⁶korerani makono mawiri habari ímpa munu mainsha. Mukitenda javyo, omi nukuwa radi suku ya kuja Almasihi kwa kuwa sitendire ushinda sauna faida. ¹⁷Fala ikiwa damu ya kifo cangu isanganyika julu ya kafara zenu zamutenda pamuntumaini na pamuntumika Almasihi, omi nukuwa radi na nifurahi namwe. ¹⁸Nnomwe novyo tendani radi, furahini pamoja nomi!

† Kigeregu: "nivushiwa".

Paulu awapereka wenziwe ka waFilipi

¹⁹ Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu nukuperekereni Timotiyu, ipate omi novyo niwe radi kwa kusikira habari zenu. ²⁰ Kamana Timotiyu tu basi ndi ari na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-kwelini. ²¹ Wengine piya wásakula faida yawo ewo wanyewe, awawaza cimwajibu Almasihi Insa. ²² Fala nomwe mukwijiwa namuna Timotiyu vyolote kuwa munu mwema, na namuna zaakorire kazi pamoja nomi yakwerezwa Habari Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye. ²³ Basi, panisaka kwijiwa kinu kimojawapo kamba nifunguriwa au sifunguriwa, noyu-yu ndi wanisaka kukuperekerani. ²⁴ Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa nomi novyo nukuja kukuwonani suku karibu.

²⁵ Omi niwona kuwa ísakikana nukuperekereni novyo Epáforaditu, nduyetu wanikola naye kazi, na waniténda naye vita yakukengera Habari Ngema. Cînitowire conse, iye ndi wamumpere kuja kunipa. ²⁶ Iye kanawo hamu pakulu na piya-mwe, na kashugulika konta musikira kuwa iye ákiwa nlwere. ²⁷ Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa, fala Mwenyezimungu kammonera utungu, wala ammonere iye basi, nomi novyo kaniwonera utungu ipate nisiwe na uzuni kupunda waniri nawo-wu. ²⁸ Ndimana, nízidi kuwa na niya ya kukuperekerani Epáforaditu ipate muwonane naye muwe radi tena, nomi uzuni wangu únisa kwa sababu ya radi zenu. ²⁹ Basi, kamba nduyenu ari kunfulata Mwenye, mpokerereni kwa radi zenu piya. Wanu wari kamba iye wainshimuni, ³⁰ konta kwa kazi ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake nusura kufwa, ipate atimize kunisaidiya, nafasi yamutowire kunitendera umwe.

Wanu namuna zawajuzi kupatana na Mwenyezimungu

3 Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, furahini. Avinibugudi kuludira tena kukwandikirani kamba vyanúkwambireni konta ndi cukukengerani umwe.

² More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo wawa kamba waumbwa, wakenekeza kuwa itani ilazí-mu. ³ Kamana siwo ewo, ofwe ndi tipatire itani yakweli, konta timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake, atitumaini vitendo vya mwiri, ila tíridāi kwa kulungana na Almasihi Insa. ⁴ Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo vya mwiri. Inawa munu áwaza kuwa kwanawo shariya yakutumaini vitendo vya mwiri, omi nanga nizidi. ⁵ Omi nitaiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa wa kabila ya Iziraeli †, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa ujukulu maalumu wa Waebraniya. Kuhusu kifulata shariya ya Kiyahudi, omi níkiwa Nfarizeu ††. ⁶ Nítenda ibada pakulu mpaka nífika kuwalumbata wenye kwamini. Na kuhusu kutimiza vyaisaka shariya, hapana canitowire kutenda.

⁷ Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambipa nitula kamba vinásike, kwa sababu ya Almasihi. ⁸ Visitoshe, nitula vinu piya kamba vinasike kwa kuwa ciri na faida pakulu, ndi kumwijiwa Almasihi Insa, Mwenye wangu. Kwa sababu yake, vinasike piya, nitula kamba vizolo, ipate nimpate Almasihi, ⁹ na niwoniwe kulungana naye. Ukamilifu wangu siyo julu ya kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi tu basi. Ire atipa ukamilifu julu ya kwamini ndi Mwenyezimungu. ¹⁰ Ndimana, nisakula kumwijiwa Almasihi, niujiwe uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu zake, na nilandanise kifo cake. ¹¹ Kwa namuna isáka kuwa yonse, nírindira kuwa nukuja kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

¹² Siyo kuwa nifikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza mwendo nikakore, kwa kuwa omi novyo nikoriwa na Almasihi Insa. ¹³ Wanduzangu, omi situla kuwa nisa kukola futi, fala nukwenendera kinu kimoja: sinang'aniza nyuma, nítenda juhudi kurinyulurira mbere, nikapate ciri mbere yangu. ¹⁴ Ndimana níkaza mwendo nifikirire anzima ya tuzo rangu. Tuzo-ro ndi kuwa Mwenyezimungu, julu ya Almasihi Insa, aníta binguni. ¹⁵ Kati yetu ofwe tikamilike nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo. Fala mukiwaza namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani. ¹⁶ Novyo-sivyo, vyaatifahamisha Mwenyezimungu, tukeni tifulate novyo.

¹⁷ Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni wenye kifulata nfano kamili watukoloterani. ¹⁸ Kamana vyanukwambireni mara nyingi zawenye, nepa sambi nankukwambirani tena kuno akinipakatika masozi: wawapo wengi waténda kamba maadui wa nsalaba wa Almasihi ‡. ¹⁹ Mwinsho wawo wakwasika, konta wáshugulika kutimiza wájibu wawo wa ubaya ††. Waridāi na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya, ewo wáwaza vinu vya mulumwengu-mu tu basi. ²⁰ Fala ofwe kwetu mbinguni. Noko ndi katinrindira na hamu kuja Nvushi wetu, Mwenye Insa Almasihi. ²¹ Iye akuja kupindula mwiri wetu mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu ya uwezo wake ukidiri kutawala vinu piya.

† "Omi niwa wa kabila ya Iziraeli" mana ake "niwa Yahudi". †† "Mfarizeu" kundi rimoja rakifulata shariya pakulu. ‡ Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. †† Kigeregu: "nlungu wawo ndi tumbo".

4 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri namwe hamu pakulu, furaha yangu na lemba rangu, zidini koloka kwa kulungana na Mwenye, wapendani wangu.

Vyalaizire Paulu

² Nukulebelani nunu Adiya na nunu Iliki, kwa kuntwii Mwenye Insa, muwe na ankili moja. ³ Na uwe, mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebela uwasaidiye ewo wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudi yakw-ereza Habari Ngema pamoja nami, na Kelementi, na wenziwe wengine wari nawo mazina andikiwe mbuku ra mainsha †.

⁴ Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambirani tena, furahini! ⁵ Wema wenu wijiwikane ka wanu piya. Kuja ka Mwenye kuwa karibu. ⁶ Musifazaiki na kinu anta kimoja. Ila cukutowani conse, daima tendani duwa, nlebeleni Mwenyezimungu ejiwe haja zenu, kuno mukishukuru. ⁷ Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu izaídi namuna zetu zakwereriwa, akusungani myoyo yenu na ankili zenu, kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa.

⁸ Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo-vi: vitendo vyakweli, vyakuinshimika, vya shariya, swafi, vyakwajibisa, vyakutukuziwa, pamoja na piya vinu vyema na vire vyakujuzi kusifiwa. ⁹ Vire vyanukufundireni vyamupokerere, na vire vyamunisikire na vyamuniwonire nikitenda, zidini kutenda. Na Mwenyezimungu awápa wanu salama awe pamoja namwe.

Kushukuru ka Paulu

¹⁰ Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa mwinsho muludira kunipenda. Sikuwa amúkinipendanga, fala amukiwa na nafasi. ¹¹ Vyanamba-vi samba kwa kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na caniri nawo noco. ¹² Omi nukwijiwa hali yakwisiwa, na nukwijiwa novyo hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda namuna ya kuwa radi kila mahala na kila hali: anta nikute au anta inikore njala, nukuwa radi. Kuwa nawo kinu cingi au kutowa kuwa nawo, nukuwa radi. ¹³ Nikidiri kutenda vinu piya julu ya ire anípa nguvu.

¹⁴ Novyo-sivyo, mutenda sana kunisaidiya panikiwa na mashaka.

¹⁵ Na umwe wanyewe waFilipi, mukwijiwa novyo kuwa pananzire kwereza Habari Ngema panilawire Make-doniya, aiwepo jamati nyengine ya wenzangu yakunípa newo kupokerera ila umwe tu basi. ¹⁶ Anta paníkiwa inti ya Tesalonika, novyo muniperekera, zaida ya mara moja, nsaada wa vinu vyanikisakula. ¹⁷ Siyo kuwa nísakula kumeriwa vinu, fala vinajibu muzidi kongeziwa thawabu zenu. ¹⁸ Nipokerera piya vinu, nanawo vingi vyawenye! Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa kamba swadaka yakunuwira sana, kafara yakusakikana na yakumwajibu Mwenyezimungu. ¹⁹ Na Nlungu wangu akupeni kila kinu camusaka conse, kwa utajiri wake ntukufu julu ya Almasihi Insa. ²⁰ Basi, Mwenyezimungu Baba wetu atukuziwe kwa daima milele. Aamina.

Salamu za mwinsho

²¹ Salamu zawo piya watakatifu, walungane na Almasihi Insa. Wanduzangu wari nomi, newo novyo wakuperekerani salamu. ²² Wakuperekerani salamu piya watakatifu, kuzidi wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.

²³ Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

---

† Ero buku-ro randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi ikiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenye kwamini wa Kolosayi wankuntu-maini Insa kanguvu. Ewo wásikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye kâfungiwa nkalaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenye kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa in-limu sazifái. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbe vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbe vya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi nta-mana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, na mwenzangu Timotiyu, tukwandikirani eyi waraka-yi ² umwe, wenye kwamini wa Kolosayi, wanduzetu makamilifu mulungane na Almasihi. Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyen rehema na salama.

Kushukuru ka Paulu

³ Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi, ⁴ konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi Insa, na watakatifu piya muwapenda. ⁵ Mutenda javyo kwa tamaa yamutuririwe mbinguni, yamwanzire kusikira julu ya usemi wakweli wa Habari Ngema ⁶ yukufikireni umwe. Eyo Habari-yo, kamba vyaikula na vyaipa visumo ulumwengu nzima, na kati yenu novyo iwankukula na iwankupa, tangu suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyezimungu, yamwereriwe ka ukweli. ⁷ Eyo murifunda na Epáfora, mwenzetu mpendani wetu, ntumisi kamilifu wa Almasihi kwa ajili yenu. ⁸ Novyo iye katereza kuhusu pen-do renu rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenye kwamini

⁹ Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba kwasa kukulebelelani duwa. Tinlebeli Mwenyezimungu akwijazeni wijiwifu piya na werevu ulawa nRoho mwake, mwereriwe nfululu vyaasaka iye, ¹⁰ ipate muinshi kamba vinjuzi kuinshi munu alungána na Mwenye, kwa namuna vyavimwajibu iye. Namuna-yo ndi kupa visumo kwa piya vitendo vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa Mwenyezimungu nfululu. ¹¹ Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu piya za uwezo wa utukufu ipate muhitamili daima na imani pamoja na radi, ¹² kuno mukishukuru ka Mwenyezimungu Baba. Iye akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakatifu wari nkati ya nuru. ¹³ Iye ndi atilavire nkati ya uwezo wa kisi, akitisamisa akitingiza muufalume wa Mwanawe waampenda iye. ¹⁴ Julu ya Mwana-yo, tikomboriwa, dambi zetu ziswamiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbe piya

¹⁵ Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka, iye ndi ntanzi †, kábula ya kumbiwa viyumbe piya.

¹⁶ Kamana julu ya Almasihi, piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa, vinu vyakuwoneka na saviwoneka, vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu, vyakutawala au vya mamulaka pakulu. Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.

† Kwa javyo, ndi nrity wa Baba.

¹⁷ Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbe piya, na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.
¹⁸ Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake. Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi, ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.
¹⁹ Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.
²⁰ Na vimwajibu novyo viyumbe piya kupatanisa naye julu ya Almasihi, julu ya damu yake itawanyike pansalaba. Kwa javyo, viyumbe piya, mulumwengu-mu au mbinguni, vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.
²¹ Nomwe novyo mida múntula minyongo Mwenyezimungu, na mukiwa maaduwi wake julu ya vitendo vibaya vyamukiwazanga na vyamukitendanga. ²² Fala sambu, julu ya kifo ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu katu-la mupatane naye, ipate muwajise mbere yake wari watakatifu na swafi, sawana lawama. ²³ Fala ibidi muzidi kutumaini, kwamini kwenu kuwe kamba aliserusu ya nyumba yakukomala, saisakikana kukupani tamaa nyengine koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi Habari-yi wereziwa wanu piya mulumwengu-mu. Noyo yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenye kwamini

²⁴ Sambu, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nankutimiza na mwiri wangu tabu zibakire zaakitabika Almasihi. Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya jamati, mwiri wa Almasihi. ²⁵ Nilawirira kuwa ntumisi ka wenye kwamini, kwa kuwa Mwenyezimungu kanigabizi kazi ya kukwerezani piya Habari za Mwenyezimungu. ²⁶ Wakati upitire, Mwenyezimungu kâwafisa wanu piya ngano yake fala epa sambu kankuwolotera wanu wake watakatifu. ²⁷ Ka watakatifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanurire utajiri wa utukufu wa ngano-yo mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo ngano-yo ndi Almasihi ari mmyoyo mwenu, ndimana muwa nawo tamaa yakuvuza vinu vya utukufu visâka kuja.
²⁸ Kwa javyo, tíwerezha habari ya Almasihi. Títumira wijiwifu piya kunlanga na kunfunda kila munu ipate tinjise munu-yo mbere ya Mwenyezimungu wakutimu, kulungana na Almasihi. ²⁹ Kwa noyo anzima-yo, nítenda juhudi yakukola kazi na uwezo piya waanipa. Uwezo-wo útenda kazi kanguvu nkati yangu.
2 Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi kanguvu zangu piya ipate nukusaidiyeni umwe na wenye kwamini wekála Layodikeya, na wengine sawanamba kuniwona uso ka wajiji. ² Nankukola kazi javi ipate myoyo yawo irimbisiwe, ilungane julu ya kupendana. Kwa javyo, muwe nawo utajiri wa uhakika wakweli, ipate mwereriwe nfululu ngano za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi. ³ Kati yake, afisiwa mali piya a wijiwifu na werevu. ⁴ Evi nukwandikirani ipate musitesiwe na munu mmojawapo na masemo a kukugilibuni. ⁵ Kamana ingawa mwiri wangu auri pamoja nomwe, fala moyo wangu uwa noko. Na nukutenderani radi kwa kwijiwa kuwa múpangana vyema, na moloka nkati ya kwamini kwenu mulungana na Almasihi.

Mana a kulungana na Almasihi

⁶ Ndimana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe Mwenye wenu, enendani kwa kulungana naye. ⁷ Tulani mizipe yenu nkati yake, jengani mainsha enu julu yake, kamilikani kwamini kwenu kamba vyamufundiwe, na shukuruni pakulu!
⁸ More-more, asukuteseni munu kukwiwirani uhuru wenu julu ya namuna zake za mawazo, sazifâi kinu. Eyo mawazo-yo aaja na Almasihi, ila alawirira nkati ya tabiya za wanu au mashetwani wataware mulumwengu-mu. ⁹ Musitesiwe konta Almasihi, paakiwapo mulumwengu-mu, mwiri wake zimwikala ka kumwijala piya namuna za kiMwenyezimungu. ¹⁰ Nomwe, kwa kuwa mulungana naye, akwijareni mainsha kamili, konta iye ndi kiswa ca piya wari kutawala na wari na mamulaka.
¹¹ Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani yawengiziwe wanu mmwiri, ila itani yakulawa ka Almasihi †. ¹² Almasihi katenda javyo wakati umwe wamozuwe. Iwa kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini uwezo wa Mwenyezimungu anfuture Almasihi ka wafwi, mufufuke naye novyo. ¹³ Mida, umwe múfwa nkati ya tabiya zenu za dambi, na kwa kuwa ámuri Mayahudi amifulata Shariya ††. Fala sambu, kwa kulungana na Almasihi, Mwenyezimungu kakupani mainsha mapya. Iye katiswamii piya madambi etu, ¹⁴ kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi, ikitilaumu kwa sababu ya kutowa kifulata Taureti. Kweli, paagomezeriwe

† Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetu uri nawo wájibu wa vitendo vya madambi. †† Kigeregu: "kwa kuwa amwingire itani ya mwiri".

Insa, waraka-yo Mwenyezimungu kagomezera nopo, ndimana aina nguvu tena. ¹⁵ Pansalaba nopo, Almasihi kawashinda wari kutawala na wari na mamulaka, kawalavya nguvu zawo piya. Kawafezeyi mbere ya viyembe piya, kawalongoza washindiwe nkonjo nzima.

¹⁶ Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulaumuni kuhusu shuruti ya kurya au kunywa, suku maalumu yakuntukuza Nlungu, sherehe yakuwoneka mwezi mupya, au suku maalumu yakupumula. ¹⁷ Evyo vitendo-vyo piya vikiwa kinviri ca ukweli mpaka paufikire ukweli, na ukweli wawenye ndi Almasihi. ¹⁸ Musimwase munu mmojawapo kukulavyani thawabu zenu kwa kukukenekezerani kuwa murinyenyekeye savijuzi au muwambudu malaika. Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe kwa sababu ya kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridāi bila shariya, mawazo ake a kibinadamu, ¹⁹ kasa kulungana na kiswa cake. Kiswa-co ndi Almasihi alongoza vifingo vya mwiri wake piya, ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe na malungo pamoja na mizipe, mwiri ukurisiwe na Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo

²⁰ Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi, mwanawo uhuru kati ya mashetwani wataware mulumwengu-mu. Sambu, mbana musikiriza shuruti za mulumwengu-mu? Musisikirize shuruti zamba javi: ²¹ “Musikumbure” wala “Musiryee” wala “Musitumire”. ²² Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita. Ezo ngano na inlimu za wanu. ²³ Wanu walazimisha nozo shuruti-zo wawalanda wejiwifu. Ewo wakenekeza wanyewe vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wákolota kunyenyekeya fala sakuri kakweli, na upande wa dini yawo, wárítabisha mwiri wawo wanyewe. Fala evyo avifāi kinu, avinsaidiya munu kushinda wájibu wake wa kibinadamu.

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi

3 Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi sakulani vinu vya mbinguni, kaari Almasihi upande wa nkono nriri † wa Mwenyezimungu. ² Musishugulikire vinu vya mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni. ³ Kamana mufwa, na mulungana na Mwenyezimungu, mainsha enu afisiwa pamoja na Almasihi. ⁴ Almasihi ndi mainsha etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu, nomwe novyo mukuja kulawirira pamoja naye nkati ya utukufu wake.

⁵ Ndimana wájibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware, ucafu, hamu mbaya, wájibu mbaya, na coyo, konta coyo sawa-sawa na kuwambudu maswanamu. ⁶ Kwa sababu ya novyo, ikuja nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. ⁷ Mida noyo nyongo-yo yanza kukwambatani, konta mukitenda novyo vitendo-vyo. ⁸ Fala sambu umwe, asani evyo vitendo-vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na kusowera caputu. ⁹ Musitesane konta amuri camukiwa mida, amutenda tena tabiya zamukitendanga. ¹⁰ Ila lawirirani kuwa wanu wanya, wakupinduriwa upya kila mara ipate muwe nawo wijiwifu nfululu munlande iye akumbireni. ¹¹ Wakati-wo, avimmweri tena Yahudi wala Saari-Yahudi, ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke, ntwana wala nlungwana. Ila Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi nkati ya wanu wake piya.

¹² Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakatifu, na wenye kupendiwa. Ndimana ritayeni moyo wa huruma, wema, kurinyenyekeya, wororo, na wakuvumirira. ¹³ Hitamiliyanani munu na mwenziwe. Ikiwa mmojawapo kakosiwa, swamiyanani. Kamba Mwenye vyakuswamiireni umwe, nnomwe novyo swamiini. ¹⁴ Kinu bora koliko piya-vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu ra kulungana. ¹⁵ Asani salama yaakupani Almasihi ikulongozeni nkati ya roho zenu konta kwa salama mwitiwa muwe mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru. ¹⁶ Habari kuhusu Almasihi, ikwijareni pakulu ipate mufundane na mudumane kwa wijiwifu piya. Mukinsifu Mwenyezimungu na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo za zaburi, kaswaida, na nyimbo zakuja na Roho wa Mwenyezimungu. ¹⁷ Basi, piya vyamutenda au vyamwamba, tendani kwa zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru Mwenyezimungu Baba wetu kwa piya vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya

¹⁸ Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize nlumake konta evi ndi vyawajuzi kutenda wafulati wa Mwenye. ¹⁹ Umwe walume mulombire, kila mmoja ampende nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.

²⁰ Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu, konta javyo ndi vyavimwajibu Mwenye Insa.

²¹ Umwe wawawa, musiwandibu wanenu daima ipate wasiuzunike.

²² Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna mamwenye wa mulumwengu-mu. Daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo, kolani kazi sana. Musitende kamba wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu basi, ila na myoyo ya ukweli, riturenani kuwa watumisi wakumwinshimu Mwenye Insa. ²³ Kwa piya vyamutenda vyonse,

† “Nkono nriri” ndi mahala pakusifiwa.

musiture kuwa mwankuntumika binadamu. Ila tendani kanguvu kamba múri kuntumika Mwenye Insa. ²⁴ Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka Mwenye wawenye. Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi Mwenye Almasihi. ²⁵ Kamana ware waténda vibaya wakuja kuhukumwa kwa vibaya vyawatendire. Aipo namuna yakusiyana.

4 Umwe mamwenye, kwa kuwa mukwijiwa kuwa nomwe novyo mwanawo Mwenye wenu mbinguni, watafitini sana watwana wenu kwa shariya na haki.

Paulu awalanga wenye kwamini

² Zidini kulebela duwa, mukirinang'anizira na mushukuru. ³ Nofwe novyo tilebeleleni duwa ipate Mwenyezimungu atifungurire nryango tipite tikereza Habari yake, mpango kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka sambipa. Kwa sababu yakupita nikereza, noko ndi canifungiriwe nkalaboshu-mu. ⁴ Basi, lebelani duwa ipate omi nereze usemi-wo sana-sana kamba vyanijuzi kwereza.

⁵ Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Almasihi. Mukipata atuwa, tumirani kwa namuna ngema.

⁶ Mukipakanira na wanu, mwaha wenu unowe kamba cakurya cakulungiwa munyu. Mwijwiwe vyakunjibu kila mmoja.

Salamu za mwinsho

⁷ Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu piya. Iye ntumisi mwaminifu na pamoja nomi antumikanga Mwenye. ⁸ Basi ndi canukuperekereni umwe Tikiku-yo ipate mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo. ⁹ Onezimu, nduyetu mwaminifu, wakupendiwa, ari munkonjo mwenu, iye pamoja na Tikiku vinu piya vikuna kuno wákwiwisanani.

¹⁰ Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani salamu, pamoja na Maruku nduye Barinaba. Kuhusu Maruku, musikira sana-sana vyatukulaizireni kuwa paája kukuwonani, mumpokerere vyema. ¹¹ Insa (wakwitiwa zina rengine Zushutu), iye novyo akuperekerani salamu. Nkati ya Mayahudi wenye kumwamini Almasihi, ewa watatu-wa tu basi ndi wakola kazi nomi yakwereza ufalume wa Mwenyezimungu. Ewa ndi wanirimbisa moyo.

¹² Epáfora, antúmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya nkonjo wenu, akuperekerani salamu. Daima áten-da jitiyadi yakukulebeleleni duwa, ipate moloke, muwe makamilifu, na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya Mwenyezimungu. ¹³ Nikwakikisha kuwa Epáfora akushugulikirani pakulu umwe pamoja na wanu wari makaya makulu a Layodikeya na Hiyerapori.

¹⁴ Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema wakuperekerani salamu. ¹⁵ Tiwaperekera salamu wanduzetu wa Layodikeya, nlumbwetu Ninfa, pamoja na jamati ya wenye kwamini ijumananga nnyumba mwake.

¹⁶ Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereni wenye kwamini wa Layodikeya ipate newo novyo wakafyome. Na waraka yaniwaperekere wanduzetu wa Layodikeya, ikija kwenu, nomwe mufyome. ¹⁷ Na Arikipu mwambireni javi: "Tunza kazi yaugabiziwe na Mwenye Insa utimize."

¹⁸ Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandikirani na makono angu mwananyewe.

Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.

Rehema iwe nomwe!

1 waTesalonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika íkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wákiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wákiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wákiwapo wanu wamojawapo wanza kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenye kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika. Zikiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kuludi. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu akiwambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawakijuzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

- 1 Omi Paulu na Sila † pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesalonika

² Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya. Patitenda duwa, nomwe tukulebelelani. ³ Patisowera na Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza kazi yamukorire kwa kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda wenzenu, na namuna zamuri kuhitamili kwa sababu ya tamaa ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁴ Kamana umwe, wanduzetu mupendiwe na Mwenyezimungu, tukwijiwa kuwa iye kakutondolani. ⁵ Tukwijiwa evi konta paifikire Habari Ngema kwenu umwe, aiwere julu ya usowezi tu basi, ila novyo julu ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoja na uhakika piya. Mukwijiwa tabiya zetu patikiwa pamoja, kwa fadili yenu. ⁶ Basi, umwe mupokerera habari na radi yakuja na Roho Takatifu, ingawa ikujisirani tabu nyingi. Kwa javyo, umwe mufulatiza nfano wetu na nfano wa Mwenye Insa. ⁷ Kwa namuna-yo, anta umwe wanyewe mulawirira kuwa nfano mbere ya wenye kwamini piya wa Makedoniya na wa Akaya. ⁸ Kamana usemi kuhusu Mwenye Insa wankuvuma ulawa kwenu mpaka ka wanu wa kila upande wa Makedoniya na wa Akaya. Kila mahala vyankusirikana kuwa munwamini Mwenyezimungu, kwa javyo aisakikana ofwe kuwambira kinu. ⁹ Ewo wanyewe wankuzidi kusowera kuhusu namuna ngema pakulu zamutipokerere, na namuna vyamuzungunukire ka Mwenyezimungu, muki-tipuka milungu ya ulongo ipate muntumike Nlungu hai na wa ukweli. ¹⁰ Na nowo wankusowera namuna vya-murindira na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa binguni ††. Iye ndi Insa, afufuriwe na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé kutombola ofwe nkati ya hukumu yakofya isaka kuja.

Paulu akumbukira wakati wekare Tesalonika

2 Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe kukuwonani akuwere ka bure. ² Mukwijiwa kuwa titabika na atipata matukano kaya ya Filipi. Novyo-sivyo, Nlungu wetu katisaidiya kukwerezani bila wofi Habari zake Ngema, ingawa wanu wengi wakibishana nafwe. ³ Vyatukutafadalireni sivyo vya ukosa, wala vya ucafu, wala atiyerere kukutenvyani. ⁴ Kwasa javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu, tigabiziwe kwereza Habari Ngema, tísowera kamba mashikarakanzi wake. Anzima yetu siyo yakuwajibu wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma myoyo yetu. ⁵ Kamana mukwijiwa kuwa atinamba kuyerera kukutenvyani julu ya kukwambirani vinu vyema-vyema kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa marafiki zenu ipate mutipe nzuruku. Mwenyezimungu neye shahidi wetu. ⁶ Wala atisakure kusifiwa na munu mmojawapo, atisakure kwenu umwe wala ka munu mwengine, ⁷ ingawa tanawo haki ya kukukenekezerani vinu konta tiwa mawalii wa Almasihi. Fala

† Sila zina rengine Silvanu. †† Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

tikiwa pamoja namwe kwa namuna ngema, kamba ametoto vyawatafiti wanawe. ⁸ Tukupendani pakulu, nta-mana tiwa radi, siyo kwa kukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu tu basi, ila kukupani novyo mainsha etu awenye, konta mulawirira kuwa wapedani wetu.

⁹ Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na tabu nyingi zawenye? Tíkikola kazi usiku na nsana ipate, patukukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu, vyatikutumira isiwe garama yenu umwe. ¹⁰ Umwe wanyewe muwa mashahidi wetu, na Mwenyezimungu neye novyo shahidi wetu, kuwa namuna yetu ikiwa takatifu, kamilifu, na bila makosa kwenu umwe wenye kwamini. ¹¹ Mukwijiwa kuwa kila mmoja kati yenu tintafiti kamba wawa vyawatafiti wanawe wa kuwapongola. ¹² Tukurimbisani myoyo, tukunyamazani, na tukutafadali ni, ipate muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu walungána na Mwenyezimungu, ire akwitireni muwe upande wa utukufu muufalume wake.

¹³ Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa, pamupokerera usemi wa Mwenyezimungu wamusikire kwetu ofwe, mukubali na radi, mwakikisha kuwa auwere usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi wa Mwenyezimungu. Kweli-kwelini ndi nowo, uri kukola kazi kwenu umwe wenye kwamini. ¹⁴ Kamana umwe, wanduzetu, muwalanda ware walungane na Insa Almasihi mmajamati a Mwenyezimungu Yudeya. Konta wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi wenziwawo, na umwe novyo múkitabika, kulumbatiwa na wenzenu. ¹⁵ Mayahudi wamojawapo wamulaya Mwenye Insa, wawólaya minabii, na ofwe watituwisa. Ewo awajibisa ka Mwenyezimungu na wawalumbata wanu piya. ¹⁶ Wakenekeza kutiziwiya tisiwereze wanu Sawari-Mayahudi wasivushiwe. Kwa javyo, wawankuzidi kongeza madambi awo. Fala mwinsho, iwagwirira hukumu ya Mwenyezimungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

¹⁷ Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku aba (ingawa myoyo yetu daima iwa pamoja namwe), tikiwa nawo hamu pakulu namwe, vikitajibu pakulu tiwonane uso ka wajii. ¹⁸ Vitajibu pakulu kuja kukuwonani. Nomimi Paulu nikenekeza kuja eko zaida ya mara moja, fala Ibilisi katiziwiya. ¹⁹ Kusema kweli, kinani citipa tamaa na radi? Lemba retu mbere ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi? Ndumwe-po! ²⁰ Basi, umwe ndi mutikurisa viswa na ndi mutitenza kuwa radi!

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

3 Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu, tinuwiya vyema omi na Sila tikare yeka yetu Ate-na kuno, ² timpereke Timotiyu aje akuwoneni. Iye ndi nduyetu ari kukola kazi ya Mwenyezimungu pamoja nofwe, ya kwereza Habari Ngema ya Almasihi. Timpereka ipate akoloseni na akurimbiseni myoyo nkati ya kwamini kwenu, ³ ipate asiwepo wakukafilika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Kamana mukwijiwa wanyewe kuwa ofwe wafulati wa Insa tijuzi tirindire kutabika. ⁴ Kamana, anta patikiwa onse kwenu-ko, tukwambirani tangu mi-da kuwa tikuja kulumbatiwa, sawa-sawa kamba vyamwijiwa vikunire. ⁵ Kwa javyo, panitowire kukidiri kurinda habari zenu, nukuperekerani Timotiyu aje ejiwe kuhusu kwamini kwenu. Nukukoperezani kushetwaniwa na mwenyé kuwashetwani wanu †, na kazi zetu azingari kufāi kinu.

⁶ Fala epa sambu Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja kuno. Kaja nawo habari ngema ya kwamini kwenu na pendo renu. Katambira kuwa mwankutikumbukira daima na radi, na mwanawo hamu ya kutiwona, kamba ofwe novyo. ⁷ Basi wanduzetu, ingawa tanawo tafauti nyingi na titabika pakulu, habari za kuwa mwankuzidi kumwamini Mwenyezimungu zankutirimbisa myoyo. ⁸ Epa sambu, kwa kuwa tikwijiwa kuwa mungari moloke ka Mwenye, javyo tiinshi vyema. ⁹ Basi, tukushukuruni pakulu ka Mwenyezimungu! Ofwe tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu kwa sababu zenu umwe! ¹⁰ Usiku na nsana, tinlebelela Mwenyezimungu kwa myoyo yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii, titimize cukubakireni muzidi kumwamini Mwenyezimungu.

¹¹ Sambu, Mwenyezimungu mwananyewe, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu Insa, watilongoze mpaka kwenu. ¹² Na Mwenye akukuriseni na akongezeni pakulu kupendana kwenu watupu na ka wanu piya, kamba ofwe vyatukupendani umwe. ¹³ Kwa javyo, pakuludi Mwenye wetu Insa na watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo yenu muwe takatifu, bila baka, mbere ya Mwenyezimungu Baba wetu.

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

4 Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadali ni kwa mamulaka ya Mwenye Insa, inshini kamba vya-mujuzi kuinshi kwa namuna vyatukufundireni, ipate vimwajibu Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi tukutafadali ni kuwa muzidi kuinshi javyo pakulu pawenye. ² Mukwijiwa ngano zatukupereni julu ya mamulaka a Mwenye Insa. ³ Kamana vimwajibu Mwenyezimungu ndi kuwa muwe takatifu javyo: murisapuse lukware. ⁴ Kila mmoja atunze mwiri wake awe swafi na enshimiwe. ⁵ Musifulate wájibu mbaya kamba vyawatenda ware sawanshugulikira Mwenyezimungu. ⁶ Musimwiwire nduyenu nfulati wa Insa julu ya kutenda lukware, konta

† Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

Mwenye ariripira ka wanu watenda javyo, kamba vyatukulaizireni kanguvu tangu-mida. ⁷ Kamana Mwenyezimungu aatire kutenda ucafu ila katita tiwe watakatifu. ⁸ Basi, munu akatala kufulata shuruti-zi onse aari kunkatarira mwanadamu, ila kawankukatarira Mwenyezimungu, mwenyé kukwisusirani Roho wake Takatifu.

⁹ Sambu kuhusu kupendana munu na mwenziwe, amusakula kuwa tukwandikireni kinu, kamana Mwenyezimungu mwananyewe kakufundani kupendana. ¹⁰ Kweli-kwelini, muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi Make-doniya piya. Novyo-sivyo, tukutafadalini wanduzetu muzidi kuwapenda pakulu wanduzenu-wo. ¹¹ Tendani juhu-di muinshi salama, musitafiti mashuguli a wanu wengine, na tendani kazi mupate luziki renu, kamba vyatukulaizireni. ¹² Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere ya wanu sawanfulata Insa, na muinshi samusakula luziki ra munu.

Kuja ka Mwenye Insa

¹³ Epa sambu wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu wenye kwamini wafwire, ipate musiuzunike kamba wanu wengine sawana tamaa. ¹⁴ Kamana, kwa kuwa tikubali kuwa Insa kafwa na kafufuka kankuinshi tena upya, tanawo uhakika kuwa piya wafwire wakintumaini Insa, ewo novyo Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye. ¹⁵ Kwa usemi wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi Mwenye atishubutu kuwonana naye kábula wafwi sawanawonana naye. ¹⁶ Kamana Mwenye akwisuka kulawa binguni, akuja iye mwananyewe paaja kukuwa akilavya ámuri, nkulungwa wa malaika awatuma malaika wengine, na baramanda ya Mwenyezimungu ikwibiwa pom-poom. Ikisa wafwire wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi kufufuriwa. ¹⁷ Ikisa, ofwe tiri hai mulumwengu-mu, tibakire-fwe, Mwenyezimungu átitwala pamoja na wafwi wafufuriwe ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu julu. Basi, tikuwa pamoja na Mwenye kwa milele. ¹⁸ Ntamana, kwa ewu usemi-wu, rimbisanani myoyo.

⁵ Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi, wanduzetu, amusakula kuwa tukwandikireni. ² Konta umwe mukwijiwa sana-sana kuwa suku ya kuludi Mwenye ifika wanu sawarindira, kamba mwivi vyaaja usiku saarindiriwa. ³ Wakati wanu wawamba javi: “Tankuinshi salama na tanawo cakurikengera”, basi kwa mpunde nowo, cíwesukira kinu cakofya pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika mwanamuka wamimba. Newo awashubutu kutira tabu zisaka kuja-zo.

⁴ Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinífu, ntamana noyo suku-yo aija kukwisukirani kamba mwivi. ⁵ Kamana ofwe atiri upande wa usiku wala upande wa kisi. Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande wa nsana. ⁶ Basi, tisirizuke kulala kamba vyawatenda wanu wengine, ila tirinang'anizire na tiropereze. ⁷ Wakati wa kulala na wakati wanu wawapita wakirewa ndi usiku. ⁸ Fala kwa kuwa tiinshi nsana, tiropereze. Tivarire kwamini na pendo kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba ca tamaa yakuvushiwa kwetu. ⁹ Konta Mwenyezimungu aatitondore atikimwire, ila katitondola tivushiwe julu ya Mwenye Insa Almasihi. ¹⁰ Iye kafwa kwa ajili yetu ipate, tiri hai au tifwire paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye. ¹¹ Kwa javyo, tendereranani radi na murimbisanane myoyo, kamba kweli-kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

¹² Wanduzetu, tukulebelani muwainshimu wari kutenda kazi nyingi kati yenu, wakulongózani upande wa Mwenye, na wakudúmani makosa. ¹³ Wainshimuni na wapendeni kwa nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi yawo.

Sakulani kuinshi salama munu na mwenziwe. ¹⁴ Vinu vyengine, wanduzetu, tukutafadalini muwadume wafuko, warimbiseni myoyo wanu wa kuwesa tamaa, wasungeni sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhitamili wanu piya. ¹⁵ Nang'anizani kuwa munu asáka kuwa onse asiriripire mabaya ka mabaya. Ila daima fulatani meema munu na mwenziwe, na ka wanu piya. ¹⁶ Furahini daima, ¹⁷ musase kulebela duwa, ¹⁸ na cukusinganani conse, shukuruni ka Mwenyezimungu.

Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mulungane na Almasihi Insa. ¹⁹ Musitende kinu kimojawapo kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, ²⁰ wala musikejeli usemi wa minabii. ²¹ Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana, cema conse muture mmyoyo. ²² Na namuna piya za ubaya zonse, asani.

Salamu

²³ Sambu, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu usalama, akutureni kuwa watakatifu nfululu. Na piya-mwe kila mmoja, roho yake, moyo wake, pamoja na mwiri wake, azidi kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. ²⁴ Akwitani ndi kamilifu, iye átenda vyakupereni tamaa.

²⁵ Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni. ²⁶ Komazanani sana-sana piya wenye kwamini. ²⁷ Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi waraka-yi wafyomereni piya wenye kwamini. ²⁸ Rehema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe pamoja namwe.

2 waTesalonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesalonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwawo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nyingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwawo.

Tesalonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa îja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapata wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

- 1** Omi Paulu, Sila †, pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye Insa Almasihi.
2 Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

3 Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu kwa umwe piya. Kusema kweli, tanawo shariya ya kutenda javyo, konta kwamini kwenu kila mara kwankukula, na mwankuzidi kupendana pakulu. **4** Kwa javyo, patipita mmajamati mengine a Mwenyezimungu, tiridäi kuhusu kuhitamili kwenu na kwamini kwenu, nkati ya piya kulumbatiwa na tabu zamuvumirira.

5 Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tîrindira kulamula ka shariya ya Mwenyezimungu. Kwa sababu ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangiwa kuwa na haki ya kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli, mwankutabika kwa ajili ya nowo ufalume-wo. **6** Kwa kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, iye awauzuni nisa wenye kukuuzunisasi, **7** na umwe muri kuuzunisiwa, Mwenyezimungu akupani pumuzi pamoja nofwe, paaja Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake wanguvu. **8** Iye akuja nkati ya malulimi a moto, áripira nfululu ware sawankubali Mwenyezimungu na wanu sawafulata Habari Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. **9** Ewo wakuja kutabika hukumu ya kwaribiwa milele, waturwa baidi ya Mwenye na baidi ya utukufu wa uwezo wake. **10** Evyo vikúja kukuna suku Mwenye yaája kupokerera utukufu ka piya watakatifu wake. Piya wankubáli-wo wakúja kushanga ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-yo nomwe novyo mukuja kuwa nkonjo nowo, konta mukubali ushahidi wetu.

11 Kwa anzima-yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate Nlungu wetu akutenzeni muinshi kamba wanu wawétire iye wajuzi kuinshi. Mana ake, mutimize julu ya uwezo wake piya vyema vyamupangire kutenda, na piya vyema vyamutenda kwa kwamini kwenu. **12** Tilebela duwa javyo ipate zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe kwa sababu yenu umwe, na umwe musifiwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika kwa rehema ya Nlungu wetu na ya Mwenye Insa Almasihi.

Vija kukuna saunafika wakati wa kuludi Mwenye Insa

2 Sambu wanduzetu, tisaka tukwerezeni kuhusu kuludi ka Mwenye wetu Insa Almasihi na kujumana kwetu mbere yake. **2** Tukulebelani musifazaika wala musikafilike na ware wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifika futi. Musiwakubali anta wambe kuwa wapokerera kubushuru kwetu, kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo. **3** Musirase kukutesani munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta noyo suku-yo aifika mpaka kulawirire kubishana kukulu na Mwenyezimungu. Na “munu mbishi” akúja kufafanuriwa, ire alamuriwe kuperekiwa motoni. **4** Iye abishana na piya milungu ya wanu na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora pakulu kolido ewo, mpaka atwala cewo ca Mwenyezimungu nNyumba Takatifu, asema kuwa iye ndi Mwenyezimungu.

† Sila zina rengine Silvanu.

⁵ Amukumbukira kuwa novi ndi vyanûkwambireni panikiwa nomwe? ⁶ Mukwijiwa kinu cinkatáza kuja sam-bi-pa, konta mbishi ire akúja kufafanuriwa ukifika wakati waaturire Mwenyezimungu. ⁷ Kamana ubishi uwankuwatenza wanu ubaya, newo uwapo futi, fala uwapo kisiiri-siiri kwa namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu wa Mwenyezimungu. Newo úzidi mpaka aziwiya ubishi-yo alainike. ⁸ Ikisa “munu mbishi” ndi paája kuroloata. Iye ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake tu basi, na akwaribiwa kwa nlangaza úja na Mwenye Insa. ⁹ Kuja ka munu mbishi-yu áwoneka julu ya kazi yaatenda Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama na maajuzi a ulongo. ¹⁰ Akúja kutumira namuna piya za ubaya awatense wanu wafulata njira ya motoni, konta wakatala kukubali ukweli uri na nguvu yakuwavusha. ¹¹ Ntamana, Mwenyezimungu awasa wateseke, newo novyo wakúja kukubali ewu ulongo-wu. ¹² Basi, wakúja kuhukumiwa konta awakubali ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woloke wantumaini Mwenyezimungu

¹³ Fala daima tíjuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa sababu zenu, wanduzetu, muri kupendiwa na Mwenye, konta Mwenyezimungu kakutondolani kuwa nkati ya wanu watanzi kuvushiwa. Mupokerera kuvushiwa-ku julu ya Roho Takatifu akutenzani kuwa takatifu, na julu ya kwamini ukweli. ¹⁴ Mwenyezimungu kakwitani aku-vusheni julu ya Habari Ngema yatipita tikereza, ipate muvuze nkati ya utukufu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. ¹⁵ Basi sambu wanduzetu, olokani na mukorere makono mawiri vyatukufundireni ofwe wanyewe na nkati ya waraka zetu.

¹⁶ Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehema zake, katinyamaza milele na katipa tamaa kamili. Basi, tinlebeli Mwenyezimungu pamoja na Mwenye Insa Almasihi, ¹⁷ wakunyamazi myoyo yenu, na waku-peni nguvu kwa piya vinu vyema-vyema vyamutenda na vyamwamba.

Paulu awalebela wenye kwamini watende duwa

3 Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari kuhusu Mwenye yangupe kusikirikana na itukuziwe, kamba vyavikunire paifikire kwenu umwe. ² Tilebeleleni novyo ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na wabaya, konta siwanu piya wamwamini Mwenyezimungu. ³ Fala kamilifu ndi Mwenye, akupani nguvu na akukengerani mbere ya Ibilisi. ⁴ Mwenye ndi atiténza kukwaminini kuwa, vyatukulaizireni, mwankutenda na novyo muzidi kutenda. ⁵ Mwenye akulongozeni roho zenu mumpende Mwenyezimungu na muhitamili kamba yahitamili Almasihi.

Kukola kazi lazima

⁶ Sambu wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a Mwenye Insa Almasihi, watanukeni wanduzetu wekare bure, sawafulata tabiya zatiwafundire ofwe. ⁷ Kamana umwe mukwijiwa sana-sana kuwa mujuzi mutifulatize ofwe konta patikiwa onse, atikare bure. ⁸ Wala atirire cakurya ca munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na tishugulika usiku na nsana tikikola kazi, ipate musiremeriwe nofwe. ⁹ Siyo kuwa atikiwa nawo haki yakupokerera luziki renu, fala tikisakula tukoloterani nfano mutifulatize. ¹⁰ Anta patikiwa nomwe, tukulaizirani javi: “Saasaka kukola kazi onse, aana haki ya kurya.” ¹¹ Kamana tankusikira kuwa kati yenu umwe, wawapo wamojawapo wekare bure sawakola kazi, ila wápita wakizudari vinu vya wenziwawo. ¹² Ewo wanu-wo tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo, julu ya mamulaka atípa Mwenye Insa Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi, wapate luziki rawo wanyewe.

¹³ Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema. ¹⁴ Ikiwa kawapo munu akatála kifulata shuruti zetu za eyi waraka-yi, mmoloteni na muntanuke ipate awone haya. ¹⁵ Fala musinture kuwa aduwi wenu, ila nsutumuni kamba nduyenu.

Salamu za mwinsho

¹⁶ Mwenye mwaneyewe, vyaari nviriro wa salama, daima akupeni salama yake kwa namuna piya. Mwenye awe pamoja namwe piya.

¹⁷ Sambu, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na nkono wangu. Eyi ndi alama nkati ya piya waraka zangu kuwa omi ndi nipereke. ¹⁸ Rehema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe nomwe piya.

1 Timotiyu

Mwanzo

Poluware, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnemba fala wa juhudi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna zakuwatafiti wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenye kwamini wengine.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya Mwenyezimungu Nvushi wetu na ka Almasihi Insa, tamaa yetu. ² Nankukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wa kweli nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye wetu, wakujanliye rehema na salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

³ Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare Efezu noko ipate uwatume wanu wamojawapo wasifunde inlimu nyengine, ⁴ wala wasisikirize hadisi wala kufulatana ka marikolo mengi a wámida, vinu vyakusalamula kukaidiyana sakuna mana, kwasa Mwenyezimungu vyaapangire, vijiwikana ka kwamini. ⁵ Sambi, kukutuma-ku kusudi yake ndi pendo rilawa mmoyo swafi na moyo saususuka na kwamini ka ukweli. ⁶ Evi wanlimu walongo wamojawapo nakubonya wazungunukira masemo saana mana. ⁷ Ewo viwajibu wawe wanlimu wa shariya bila kwerekiwa vyawari kwamba wala vinu vyawari kukenekezera.

⁸ Na tikwijiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira munu kwa shariya. ⁹ Tikwijiwa javi, kuwa shariya awesusiwe wari na shariya, ila wesusiwa sawatenda shariya na wabishi, makafiri na wamádambi, watafiti vitakatifu kwa namuna mbaya na sawainwishimu Mwenyezimungu, wenye kuwolaya wawa zawo au mama zawo au munu asaka kuwa onse. ¹⁰ Wesusiwa wanu wa lukware, walume na waka wakulólana watupu, wawaténda utwana wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na wengine waténda vinu vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema ¹¹ asewiwe nkati ya Habari Ngema ya utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yanigabiziwe omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

¹² Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu kamana kaniwona kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, ¹³ ingawa mida nikikufuru, nikiwalumbata wenye kwamini, na níkiwa mmani. Fala niwoneriwa huruma kwa kuwa níkitenda sanamini na nikitikina. ¹⁴ Neema ya Mwenye wetu injala tele-tele, pamoja na kwamini na pendo ka Almasihi Insa.

¹⁵ Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja mulumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, ¹⁶ fala niwoneriwa huruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olote imani pakulu, iwe nfano ka ware wája kunkubali iye wapate mainsha a milele. ¹⁷ Basi, asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.

¹⁸ Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini kamba vyavibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo, utende vita ngema yakwereza habari ya Insa, ¹⁹ na uzidi nkati ya kwamini pamoja na moyo saususuka. Wamojawapo nowo moyo saususuka-wo wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo kamba ngalawa ya kufulwa. ²⁰ Nkati ya nowo, wawapo Himenayo † na Alishandere ††. Ewo omi niwagabizi mmakono mwa Ibilisi ‡, wafundiwe ipate wasikufuru ††.

† Kuhusu "Himenayo", ona 2 Timotiyu 2:17-18. †† Kuhusu "Alishandere", ona 2 Timotiyu 4:14-15. ‡ Ona 1 waKorintiye 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. †† Ona waraka-yi 1:13.

Duwa na wanawaka njamati

2 Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende duwa ka fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu wengine, na washukuru. ²Walebeleleni mafalume na piya wenye mamulaka ipate tiwe nawo mainsha a kutengemana na a usalama, kwa kutenda vyaasaka Mwenyezimungu na kwa kwiinshimiwa. ³Duwa kamba eyi ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu Nvushi wetu. ⁴Iye asaka kuwa piya wanu wavushiwe na walawirire kuwa wejiwifu wa ukweli. ⁵Kawapo Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé kupatanisa mmoja tu basi ari na uwezo wa kuwalunganisa wanadamu na Mwenyezimungu, Almasihi Insa, binadamu. ⁶Iye karipereka mwaneyewe awe maripo † kwa ajili ya piya wanu. Ewu ndi ushahidi kwa wakati wake. ⁷Kwa nowu ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii (silongopa, nisema kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini kakweli ka wanu Sawari-Mayahudi.

⁸Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa, walamuse makono matakatifu ††, kila mahala mwawajumanana kumwabudu Mwenyezimungu, watende javi bila kukimiwa wala kukaidiyana. ⁹Novyo-novyoni, vinajibu kuwa, pawajumana wenye kwamini, wanawaka warisitawize na mavazi akwinshimika, akuwawaiza bila kuwashonga wenziwawo. Wasirisitawize kupakasa nywiri vyakuzidisa ‡, wasirisitawize na oru wala bwara wala nguwo gali kuzidisa, ¹⁰warisitawize kamba wafulati wa Mwenyezimungu kwa vitendo vyema.

¹¹Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya namuna zakurinyenyekeya. ¹²Simwasa mwanamuka kufunda wala kuwa na mamulaka julu ya mwananlume, fala ajuzi anyamare. ¹³Ntanzu kumbiwa ndi Adamu, ikisa akumbiwa Hawa. ¹⁴Átesiwe na Ibilisi siyo Adamu, ila mwanamuka, neye akikola dambi. ¹⁵Novyo-sivyo, wanawaka wavushiwa wakitenda viwalazimire, anta pawawapongola wana ††, wakizidi kolota kwamini, pendo, na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

Wakulungwa wa njamati

3 Kamilifu ndi usowezi-wu: munu mmojawapo akisakula kuwa nkulungwa wa jamati, imwájibu kazi ngema. ²Basi, nkulungwa wa jamati ájuzi asiwonereriwe ukosa: awe nlume wa muka mmoja tu basi, aritunze iye mwaneyewe, ainshi kwa werevu na kwa namuna yakwinshimiwa na wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na wayeni pakaya pake, na awe na wijiwifu wakufunda. ³Asiwe nrevi, asiwe mmani, wala asajibiwe caputu na nzuruku, fala awe na imani, na asowere na wanu sana. ⁴Amiliki pakaya pake mwaneyewe sana-sana, wanawe warinyenyekeye, na jamaa piya wainshimiyane. ⁵Ikiwa munu aakidiri kutawala pakaya pake, futi njamati ya Mwenyezimungu akidirija kusunga? ⁶Aajuzi kuwa nfulati wa Insa mupya ipate asiridái, asigwirire kuhukumiwa kamba Ibilisi. ⁷Basi, iye ájuzi alaviriwe ushahidi mwema mbere ya wanu wa nkaya ipate asiwonereriwe ukosa, asikoreke nnambo ya Ibilisi.

Maudumu wa jamati

⁸Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati wawe wanu wakwinshimika: wasiwe nawo malulimi mawiri, wala wasitubiye urevi, wala wakuwajibu kupata nzuruku sauri wa halali. ⁹Wajuzi washugulikire ukweli ufafanuriwe ka kwamini na moyo swafi. ¹⁰Basi, ewa novyo kwanza wájuzi wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa awawonereriwe kosa.

¹¹Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe wanu wakwinshimika: wasiwalongopere wenziwawo, wasipundise kiyasi vyawatenda, na wawe waminifu wa vinu piya.

¹²Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja tu basi, na ájuzi awataware sana-sana wanawe pamoja na pakaya pake. ¹³Wakiudumu vyema, wapata cewo cakwinshimika, na awaropereza kusowera kuhusu kwamini kwawo kuri kati ya Almasihi Insa.

Vyatitumaini vyakweli

¹⁴Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa nawe kwa suku karibu. ¹⁵Nukwandikira ipate nikipakawa, wijiwe namuna vyawajuzi kwenenda jamaa wa Mwenyezimungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu hai. Kamba mwamba na maribwi vyaarimbisa nyumba, novyo-novyoni jamati-yo irimbisa ukweli.

¹⁶Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuriwe ka wenye kwamini. Siiri-yo ndi kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:

“Karolota kwa mwiri
kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,

† Ona Maruku 10:45. †† Ona Zaburi 24:4. ‡ Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri ikiwa alama ya ureba. †† Paulu akikwaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwapongola wana.

katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu.”

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

4 Sambu, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa kuwa ewu wakati wa mwinsho-wu, wálawirira wamojawapo wakwasa kwamini. Ewo wafulata roho sazina ukweli na inlimu yakushongezeriwa na mashetwani. ² Watenda javyo julu ya unafiki wa wanu walongo, myoyo yawo saiwasusuka yociwe na cuma ca moto. ³ Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vimojawapo, ingawa Mwenyezimungu ndi ombire vyakurya-vyo. Iye vimwajibu kuwa wenye kwamini, wejiwifu wa ukweli, warye kwa shukurani. ⁴ Kweli, kila kiyumbe ca Mwenyezimungu halali, acipo kinu cijuzi kukatariwa, ila cipokereriwa na shukurani, ⁵ konta cihalalishiwa julu ya usemi wa Mwenyezimungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

⁶ Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye kwamini, ukuwa maudumu wa Almasihi Insa mwema, urisiwa julu ya usemi wa kwamini na inlimu ngema yauri kufulata uwe-yo. ⁷ Fala ezo hadisi za kunyata na sazina faida-za, ukatare. Urizowereze mwaneyewe kutenda ibada. ⁸ Ingawa kurolola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada kwanawo faida pakulu konta kutipa tamaa ya mainsha a sambu-pa na mainsha a mbere. ⁹ Ewu usowezi-wu kamilifu na újuzi ukubaliwe nfululu. ¹⁰ Ndi ntamana tikola kazi pakulu na titenda juhudi, konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye ndi Nvushi wa wanu piya, pakulu-pakulu wenye kuntumaini iye.

¹¹ Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde. ¹² Usimwase awaonse kufezeyi unemba wako. Ila ka wenye kwamini, uwé nfano mwema, kati ya namuna yako yakusowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini Mwenyezimungu, na ya uswafi wako. ¹³ Mpaka omi nije, vinu-vi shugulikira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo wenye kwamini, na kuwafunda. ¹⁴ Usase uwezo maalumu wawisusiriwe. Kumbukira kuwa uwezoz-wu kupewa julu ya kubushuriwa pawakuturire makono wakulungwa wa jamati. ¹⁵ Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufulate. Kwa javyo, kukula kwako kolotiwa baina ka wanu piya. ¹⁶ Risunge sana mwaneyewe na usunge vyauri kufunda. Zidi kushugulikira novyo. Ukitenda javyo, urivusha uwe pamoja na wanu wari kukusikira-wo.

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

5 Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise moyo kamba wawayo. Wanemba uwarimbise myoyo kamba wanduzo, ² wanawaka wakulungwa uwarimbise myoyo kamba wamamazo, na wári uwarimbise myoyo kamba walumbuzo, kwa uswafi piya.

Manankweli na jamati

³ Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu mwengine wakuwasaidiya. ⁴ Fala nankweli mojawapo akiwa nawo wana au ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda ibada na jamaa pakaya pawo, maripo akuwaludisira makolo, kamana eci ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu.

⁵ Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakunsunga, iye tamaa yake katula ka Mwenyezimungu. Iye ázidi kulebela na kutenda duwa usiku na nsana. ⁶ Fala nankweli ainshi vimwajibu iye mwaneyewe, ingawa kawa hai, nkati ya roho kafwa. ⁷ Na kuhusu ezi shuruti-zi, wamuru, ipate manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na wenziwawo.

⁸ Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu pakaya pake, iye kankukatala kwamini kwetu, basi kawapunda wanu sawamini.

⁹ Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakuasaidiwa na jamati akiwa munu wa hirimu ya myaka sitini au zaida, akiwa muka álombiwe na nlume mmoja tu basi †, ¹⁰ akiwa munu alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema, akiwa munu awarerire wanawe, akiwa munu akolotanga wema ka wayeni, akiwa munu awatumikiranga wenziwe wenye kwamini ka kurinyenyekeya, akiwa munu awasaidiyanga wenye uzuni, na akiwa munu akishugulikiranga piya vitendo vyema.

¹¹ Kuhusu manankweli wári, uwakatara nkundi-mo, kamana pawasaka kwasa njira ya Almasihi, viwajibu kulombiwa tena upya. ¹² Wakilombiwa tena upya, wakuja kuhukumiwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa.

¹³ Kuno warifunda ufuko, wapita-pita manyumba. Visitoshe wakuwa watesi na ware wazuda, wakisowera vinu

† Au: “ákiwa mwaminifu ka nlumake”.

savijuzi kusoweriwa. ¹⁴ Basi, kuhusu manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe tena upya, wawapongore wana wawo, wamiliki sana pakaya pawo. Kweli, wasimpe mbishani wetu wakutilaumu anta nafasi mmoja. ¹⁵ Wamojawapo wazungunuka futi, wankunfulata Ibilisi.

¹⁶ Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na jamaa nankweli, ansunge, awe amiri wa nankweli-yo. Iye aajuzi kuremeresa jamati ipate jamati-yi iwasunge manankweli wakweli.

Inshima ka wakulungwa

¹⁷ Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe pakulu pawenye, kuzidi watenda juhudi ya kwereza na kufunda. ¹⁸ Kwa faida yawo, Mandiko akwamba:

“Ng'ombe asáya mafuluwela,
kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

¹⁹ Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisikira kalongoperiwa kinu, usikubali, sazilawirire kanywa za mashahidi wawiri au watatu. ²⁰ Wakóla dambi, uwasutumumbe ya wenye kwamini piya ipate wope wengine-wo novyo.

²¹ Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja na malaika watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize kumaso, usimpendeleye muni. ²² Pausaka kuntula makono kuntawaza muni awe nlongozi, usitende upesi-upesi. Ukitenda javyo, uringiza madambi ake. Madambi a wanu wengine usiringize, rikengere uwé swafi.

²³ Usinywe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu ya ntumbokulu rako na malwazo ako mara nyingi zawenye †.

²⁴ Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka baina sawanalamuriwa suku ya Kiyama. Ila kuhusu wengine, madambi awo awafulata, aawoneka mpaka suku ya Kiyama. ²⁵ Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka baina vitendo vyema-vyema. Anta savyanzire kuwoneka, mwinsho avifisika tena.

6 Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi wenye kujuzi kwinshimiwa nfululu ipate zina ra Mwenyezimungu na kufunda kwetu visikufuririwe. ² Na ware wari na mamwenye wenye kwamini, wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya kwamini muni na nduye. Wajuzi wawatumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenye kwamini wakuwapenda, ware wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo. ³ Wanu wamojawapo wafunda inlimu nyengine yakusiyana, awakubali usemi mwema wa Mwenye wetu Insa Almasihi, na awakubali kufunda vyaifulata ibada. ⁴ Nowa wanu-wa kuwéjala kuridāi, awereriwa na kinu anta kimoja. Kweli, ewo walwere wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo, wataendanga ushinda. Vinu-vyo visalamula wiyana, umani, kufuru, dana mbaya sapana shariya, ⁵ pamoja na kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa na wanu wakupombonyoriwa ankili, wakukosa ukweli, wadaniza kuwa ibada namuna ya kupata faida ya mali.

⁶ Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka muni wa ibada akitenda na radi. ⁷ Atijire mulumwengu-mu na kinu, na tikifwa, atisukula anta kinu. ⁸ Basi, tiwe radi, tikiwa nawo cakurya na nguwo. ⁹ Fala wanu wa kuwajibu utajiri wagwirira kushetwaniwa, kukoreka nnambo na wájibu mwingi sauna mana na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa wanu mpaka kuwa dhiki na kuwaribu. ¹⁰ Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe wa ubaya piya. Nzuruku-wu, wamojawapo, kwa kuwajibu pakulu wapate mwingi, wasika, wasa kwamini, warisoma na malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

¹¹ Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo, tira! Fulata shariya na tenda ibada, fulata kwamini pamoja na pendo, fulata kuhitamili pamoja na wororo. ¹² Utende ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera mainsha a milele kwa kuwa ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya ushahidi mwema mbere ya mashahidi wengi.

¹³ Mbere ya Mwenyezimungu, Mwenyé mainsha ka viyumbe piya, na mbere ya Almasihi Insa (noyo Insa-yo kálavya ushahidi mwema mbere ya Pontiyu Pilatu), ¹⁴ mbere yawo, nankukwamuru javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala kulaumiwa, mpaka kuludi ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. ¹⁵ Mwenyezimungu anludisa wakati wake watondore:

Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,

† Dalili maji-yo aari swafi.

Mwenye wa mamwenye.

¹⁶ Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nnuru saiwandikika.

Aapo ammonire manziro, aapo akidiri kummona.

Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka milele! Aamina.

¹⁷ Matajiri wa sambu-wa, wamuru wasiridāi wala wasitumaini nzuruku saukawa kulainika. Ila wawajuzi kuntu-maini ndi Mwenyezimungu atipa piya vinu kwa wingi tivuze. ¹⁸ Wamuru watende vyema, wawe matajiri wa vitendo vyema. Wasiwe wa coyo, wawe tayari kuwamera wengine. ¹⁹ Wariturire aliserusu ngema mbere ipate wakapate mainsha a kweli.

²⁰ He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri saufāi, risapuse. Usowezi wakukaidiyana witiwa wawijiwifu sauri, risapuse. ²¹ Wamojawapo kwa kuwa wafulata nowo usowezi-wo, kwamini wabonya.

Neema iwe pamoja namwe!

2 Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika ari nkalaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri nawo mmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu, niperekiwe kwereza tamaa ya mainsha atiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa. ² Nukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda. Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

³ Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisisuka kamba vyawakintukuza wababu zangu, noyo ndi waninshukuru. Ninshukuru panukukumbukira ponse panitenda duwa usiku na nsana. ⁴ Panikumbukira masozi ako, nukuwa na hamu yakukuwona tena injiare radi.

⁵ Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wiwiyo Loisi pamoja na mamayo Unisi, na mpaka sambipa nanawo uhakika kuwa uwe novyo kwanawo. ⁶ Ntamana, uwezo maalumu waakwisusire Mwenyezimungu panukuturire makono, nukukumbusa urimbise nowo uwezo-wo. ⁷ Kamana roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya wofi, ila ititaya uwezo, pendo, pamoja na nguvu zakuritunza ofwe wanyewe.

⁸ Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye wetu, wala kuhusu omi nfungwa wake, ila kutabika pamoja nami kwa Habari Ngema, na uwezo wa Mwenyezimungu. ⁹ Mwenyezimungu ndi ativushire na ndi atitondore tiwe umati wake-wakeni. Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu, ila kwa kupanga iye mwananyewe, na rehema yake yaatipewe tangu milele julu ya Almasihi Insa. ¹⁰ Rehema-yo tifafanuririwa epa sambu julu ya kulawirira Nvushi wetu, Almasihi Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu ya Habari Ngema, kafafanula baina mainsha a milele. ¹¹ Kwa kwereza na kufunda noyi Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii na mwanlimu, ¹² ndimana nankutabika novyo. Fala siwona haya, konta nimwijiwa ire waniri kuntumaini, na nanawo hakika kuwa iye kanawo uwezo wakusunga sana vire vyaanigabizire omi, mpaka suku ya Kiyama.

¹³ Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli, ka kuzidi kwamini na kwa pendo ratiri nawo kwa kuwa tilungana na Almasihi Insa. ¹⁴ Na julu ya Roho Takatifu ári nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyau-gabiziwe.

¹⁵ Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka. Munkonjo mwawo, kawapo Figelo na Heromogeni. ¹⁶ Ila Oneziforu anirimbisanga moyo mara nyingi, na aawona haya ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere huruma iye na jamaa zake. ¹⁷ Iye paafikire Roma, katenda juhudi mpaka kaniwona. ¹⁸ Mwenye Insa amwase Oneziforu-yo atenderiwe huruma na Mola suku ya Kiyama-yo. Ukwijiwa sana-sana namuna vyaanitu-mike Efezu.

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

2 Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema ya Almasihi Insa. ² Na vinu vyausikire julu yangu omi mbere ya mashahidi wengi wawenye, novyo wagabizi wanu wakamilifu wari nawo uwezo wakuwafunda wanu wengine.

³ Tabika pamoja nofwe kamba surudadu mwema wa Almasihi Insa. ⁴ Atumika kuwa surudadu aashugulikira na hali ya eya mainsha-ya, ipate vimwajibu ire antondore. ⁵ Na novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano na mwenziwe, aatuziwa saafulate shuruti za mashindano. ⁶ Na mwenyé kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupata faida ya kazi yake. ⁷ Eriwa canamba, kamana Mwenye Insa ákupa werevu wa vinu piya.

⁸ Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na akiwa ujukulu wa Daudi. Javi ndi vyanereze Habari Ngema yangu omi. ⁹ Kwa noyo Habari-yo ndi iri kunitabisha, nifungiwa na unyolo kamba kisomi. Fala usemi wa Mwenyezimungu aufungiwe. ¹⁰ Ndimana, kwa faida ya ware watondoriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate kuvushiwa nkati ya Almasihi Insa pamoja na utukufu wa milele.

¹¹ Wakwaminika ndi usemi wamba:

“Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.

¹² Tikihitamili naye, titawala naye novyo, tikinkana, naye novyo atikana.

¹³ Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu, kamana aakidiri kurikana mwaneyewe.”

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

¹⁴ Evi vinu-vi, wenye kwamini wari pamoja nawe, wakumbuse. Na mbere ya Mwenyezimungu, wamuru kuwa wase kukaidiyana kuhusu masemo, konta akuna faida, kuwaribu wenye kusikira. ¹⁵ Sakula kuroloata mbere ya Mwenyezimungu kamba munu wakwajibisa, ntumisi sariwonera haya na kazi yake, wakufunda sana-sana habari za ukweli. ¹⁶ Fala rinyemese kukaidiyana sakuna mana, sakumwinshimu Mwenyezimungu, konta ukuja kuwalongoza wanu kwasa kumwinshimu tena pakulu. ¹⁷ Visitoshe, kusowera kwawo kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya. Nfano wake ndi kamba vyawakunishe Himenayo na Fileto. ¹⁸ Ewo wasa kifulata njira yakweli, wankupita wakereza kuwa wafwi wesa futi kufufuriwa, wakwangaisha kwamini ka wanu wamojawapo. ¹⁹ Fala aliserusu ya ukweli wa Mwenyezimungu ibaki yoloke. Neyo yandikiwa alama javi: “Mola awejiwa wake.” Na yandikiwa tena javi: “Piya wenye kwamba kuwa wawa upande wa Mwenye watire nfululu ubaya.”

²⁰ Nnyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya parata tu basi, fala vikuwepo vyengine novyo vya mbawo au vya utope. Vyengine viinshimiwa, vyengine aviinshimiwa. ²¹ Basi, munu akiriswafi vinu vya ubaya vyanisowere-vi, akuwa kamba combo cakuinshimiwa, akiwa swafi, akuwa tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya kazi zake ngema-ngema.

²² Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera, vyakutenza wájibu mbaya. Ila uwe, pamoja na piya wenye kunlebeli Mwenye Insa na moyo swafi, sakula shariya, kwamini, pendo, pamoja na salama. ²³ Ritanuse mambo a kukaidiyana kijinga na saana mana, ukijiwa kuwa mwinsho akumanisa. ²⁴ Ntumisi wa Mwenye Insa aajuzi kupita akitenda umani, ila ajuzi olote wema ka wanu piya, awe na uwezo wakufunda vyema, na olote imani. ²⁵ Ajuzi afunde kwa namuna yakurinyenyekeya ka ware wankatala. Dalili Mwenyezimungu awapindula watubiye, na awapa wijiwifu wa ukweli, ²⁶ waludi wawaze sana, wapolonyoke nnambo ya Ibilisi iwafungire tangu mida ipate watende caasaka iye.

Tafauti za suku za mwinsho

3 Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja kulawirira tafauti nyingi zawenye. ² Kamana wanu wakuja kuripenda wanyewe, wapenda nzuruku, waridāi, wawakejeli wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza wawa zawo, awashukuru, na watafiti vitakatifu kwa namuna mbaya. ³ Ezo suku za mwinsho-zo, wanu awapendana anta na jamaa zawo newo, na awaswamiyana. Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awaritunza wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema. ⁴ Ewo wawazungunuka wenziwawo, watenda kinu sawawazire sana, waridāi pakulu, na viwajibu vinu vya mulumwengu-mu pakulu koliko Mwenyezimungu. ⁵ Tena, wanu wa ezo suku za mwinsho-zo, waritula kamba wanu wa dini, fala wakatala uwezo wa dini yakweli. Wanu kamba ewo, wasapuke. ⁶ Kamana nkati ya ewo ndi ware waringiza mmanyumba, wawatesa wanawaka wa myoyo myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa na madambi, wamilikiwa na wájibu mbaya, ⁷ na daima wafundiwa fala anta suku moja auwerera ukweli. ⁸ Wanlimu wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane na ukweli, kamba wanu wakwitiwa Yane na Yambere † vyawabishane na Musa. Ankili zawo zaribika, na kwamini kwawo siko ka ukweli. ⁹ Fala nowo wanlimu-wo awendeleya suku nyingi konta wanu piya wakuja kwijiwa uzozi wawo, kamba vyaviwakunire Yane pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu

¹⁰ Sambu, uwe kifulata sana-sana kufunda kwangu, vitendo vyangu, anzima yangu, kwamini kwangu, kuvu-mirira kwangu, pendo rangu, kuhitamili kwangu, ¹¹ kulumbatiwa kwangu, pamoja na kutabika kwangu kuni-patire inti za Antiyokiya, Ikoniya, na Lishitera. Nilumbatiwa pakulu, fala Mwenye Insa kaninusuru mmakono

† Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuzi a ulongo mbere ya Musa na Firyaua.

mwa piya-wo. ¹² Ndi kweli kuwa piya wasaka kunfulata Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu, ewo wakuja kulumbatiwa. ¹³ Ila wabaya na walongo wakwendeleya kutenda ubaya, wawatesa wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.

¹⁴ Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe, ukiwejiwa ware wakufundire, ¹⁵ na ukijiwa kuwa, tangu uri ntoto, kurifunda Mandiko Matakatifu, akupa uwezo wakupata fahamu mpaka uvushiwe, julu ya kumtutaini Almasihi Insa. ¹⁶ Mandiko piya alawa ka Mwenyezimungu. Piya afāi atifunda ukweli, atolotera vitendo vya makosa nkati ya mainsha etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu. ¹⁷ Kwa javyo, nfulati wa Mwenyezimungu akamilike, awe na uwezo wakutenda piya vitendo vyema.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake

4 Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu na mbere ya Almasihi Insa ája kuwalamula wanu hai na wafwi, na kwa sababu ya kuludi kwake kuja kutawala awe nfalume. ² Nukutafadali wereze usemi wa Mwenyezimungu. Uwe tayari, kuwapo nafasi au kutowa kuwapo. Wadume, wasutumu, na warimbise myoyo wanu kwa kuwafunda sana-sana na imani. ³ Konta ukuja kufika wakati wanu wawatowa kuhitamili kusikira inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata viwajibu ewo wanyewe, na wakuja kuwasakula wanlimu wakuwafunda viwajibu kusikira ewo. ⁴ Wakuja kukatala ukweli, wafulata masemo saana mana.

⁵ Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika vya ubaya, kola kazi uwereze Habari Ngema, na timiza cewo cako.

⁶ Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu wakwasa duniya uwa karibu. ⁷ Nitenda ushinda mwe-ma, nifika mwinsho wa mashindano a kutuwa, nibaki nikamini. ⁸ Epa sambu, nitengezeriwa lemba ra shariya, nituririwa na Mwenye Insa, mwenyé kulamula shariya suku ulu ya Kiyama. Na aaniturire omi tu basi, fala áwaturira piya wanu warindira na radi kuludi kwake.

Paulu alaizira vyakumusu Timotiyu

⁹ Tafadali ririmbise uje kwangu kuno upesi. ¹⁰ Kamana Dema, nakupenda vinu vya mulumwengu-mu, kani-tipuka, kalawa koka Tesalonika. Kresike koka Galata, Titu koka Dalmatiya. ¹¹ Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi. Paulawa kuja kuno, uje na Maruku, konta nkati ya kazi yangu, anisaidiya pakulu. ¹² Tikiku nimpereka Efezu. ¹³ Pauja-po, nisukurire kapa rangu ranasire Karupu kaya ya Torowa. Usukure novyo vitabu, kuzidi pakulu vyanandike mmasambala †.

¹⁴ Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye amhukumu kwa vitendo vyaatendire. ¹⁵ More-more naye, konta kabishana na vyatimwambire piya.

¹⁶ Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aawerepo anta munu mmoja wakunisaidiya, piya wanitipuka. Mwenyezimungu awaswamii! ¹⁷ Falakini Mwenye Insa ákiwa upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, piya wasikire. Nikiwa kamba niri nkanywa mwa simba, fala iye kanivusha. ¹⁸ Mwenye akuja kunivusha kwa vitendo vibaya piya, na anisukula sana-sana muufalume wake mbinguni. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

¹⁹ Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya Oneziforu, salamu zawo. ²⁰ Erashitu kabaki Korintiyu, na Torofimu nimwasa Miletu nlwere. ²¹ Ririmbise uje kuno upesi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu, Pude, Linu, Kalaudiya, pamoja na wafulati wa Insa piya, wakuperekeru salamu.

²² Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja namwe.

---

† Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo "waraka-zo" zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-yi Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makafiri na wengine njamati wakifunda kuwa ikisakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuzi kuinshi munu na mwenziwe na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa Almasihi ipate niwasaidiye wanu watondoriwe na Mwenyezimungu wantumaini iye, wejiwe nfululu ukweli vyaisaka ibada. ² Ukweli-wu ukuja na kurindira mainsha a milele, alavire tamaa Mwenyezimungu tangu mida, na Mwenyezimungu aalongopa. ³ Paufikire wakati maalumu, usemi wake ufafanuriwa julu ya kwereza kwangu kanigabiziwe na Mwenyezimungu Nvushi wetu paanitumire.

⁴ Nukwandikira eyi waraka-yi uwe Titu, mwanangu wakweli nkati ya kwamini kwetu kumoja noko. Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na salama.

Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati †

⁵ Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi zibakire noko, na uwature walongozi wa jamati kila kaya. Kumbukira vyanukutumire: ⁶ Nlongozi wa jamati ájuzi ainshi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja tu basi, na wanawe wawe wenye kwamini, wasitowe inshima, na wasikire cawambiriwa. ⁷ Isakikana nku-lungwa wa walongozi wa jamati ainshi saasutumiwa na shariya, kwa kuwa alongoza kazi ya Mwenyezimungu. Ntamana, asiwe munu wakuridāi, wala asiwe munu wakwangupa kukimiwa, wala asiwe nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu wakumwajibu kutumira nzuruku kwa caputu. ⁸ Ila noyo nkulungwa-yo ájuzi awapokerere wayeni sana-sana, awe munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu, takatifu, na aridume mwanayewe. ⁹ Ajuzi oloke na usemi kamilifu waafundiwe, ipate awarimbise wanu julu ya inlimu yakweli, na ware wabísha ukweli, awasutumu.

¹⁰ Kusema kweli, wawapo wengi wabísha, kuzidi pakulu nkati ya “nkonjo wa kupendeleya itani”. Wakwereza vinu savina mana, na wawatenvya wenziwawo. ¹¹ Ewo wajuzi wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganya jamaa piya, wafunda vinu savijuzi kufunda. Anzima yawo ndi kupata nzuruku, anta iwe kwa namuna za aibu! ¹² Mpaka mmoja wawo, nabii wa Kereta, kaamba javi:

“WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi.”

¹³ Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu kanguvu ipate wawe nkati ya kwamini ka ukweli, ¹⁴ newo wase kusikiriza masemo akubuniwa na Mayahudi, na wase novyo ámuri za ware waturire minyongo ukweli.

¹⁵ Piya vinu swafi ka wanu wari swafi, fala ka wabaya na ware sawantumaini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta mawazo awo na fahamu zawo haramu. ¹⁶ Nowo wanlimu walongo-wo wakwamba kuwa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala vitendo vyawo vikolota kuwa awamwijiwa. Ewo wabaya nfululu, awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta kimoja.

Kufunda inlimu yakweli

2 Fala uwe Titu, wafunde namuna yakifulata inlimu yakweli. ² Wafunde wakulungwa waridume wanyewe, wainshimike, waritunze wanyewe, wakomare kati ya kwamini kwawo, na riwejare pendo na kuhitamili.

† Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

³ Wafunde novyo waka wakulungwa wanshugulikire Mwenyezimungu. Wasipite wakiwasowerera wenziwawo caputu, wala wasiwe watwana wa kirevi. Ila, wafunde namuna ngema, ⁴ wawafunde wanawaka wári kuwapenda walume wawo pamoja na wana wawo, ⁵ waritunze wanyewe, wawe swafi, watafiti pakaya, wawe na moyo mwema, na wawatwii walume wawo. Kwa javyo, awatenza aibu usemi wa Mwenyezimungu.

⁶ Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiritunza wanyewe.

⁷ Uwe mwaneyewe, kwa piya-vyo, uwé nfono mbere yawo julu ya vitendo vyema. Na paufunda, tenda bila kudanzira na vyakwinshimika, ⁸ nakutumira usemi wakweli ipate asiwepo wakukusutumumu. Basi, munu asaka kukukaidi onse awona haya, aawa nawo kinu kibaya cakwamba kwetu ofwe.

⁹ Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na mamwenye wawo, na wawatendere juhudi viwajibu. Usiwajibu usowezi wakunyata, ¹⁰ wala wasiwewire. Kwasa javyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli kwa vinu piya, ipate inlimu ya Mwenyezimungu, Nvushi wetu, inshimiwe pakulu.

¹¹ Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwesukira, ija kuwavusha wanu piya. ¹² Julu ya rehema-yo, tífundiwa tase kutowa kutenda ibada pamoja na wájibu wa kibinadamu, ila tiinshi enzi ya rero-yi kwa shariya, tiritunze wanyewe, na tinshugulikire Mwenyezimungu. ¹³ Kwa javyo tirindira suku yakujanliwa yatiri nawo tamaa, pausaka kufafanuriwa utukufu wa Nlungu wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi Insa. ¹⁴ Iye ndi aripereke kwa ájili yetu ofwe, ipate atombore mabaya piya na atiswafi, atiture kuwa wanu wake iye mwaneyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-vyema.

¹⁵ Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na uwasutumumu, na mamulaka piya. Usimwase anta munu kukukejeli.

Tayari kutenda meema piya

3 Sambu, wambire wanu wawenshimu mafalume pamoja na wenye mamulaka, wasikirize, wawe tayari kutenda meema piya, ² wasintukane munu asaka kuwa onse, warisapuse nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na warinyenyekeye mbere ya wanu piya.

³ Kamana mida ofwe novyo atikiwa na deretu, atikisikiriza, titeseka, tíkiwa watwana wa wájibu wakunyata jisi-jisi na vitendo vibaya vikitajibu kutenda. Útijala ucaputu na wiyana, na tîkinana. ⁴ Fala pavitisukire wema na pendo rakwaminika ra Mwenyezimungu Nvushi wetu, ⁵ iye kativusha, siyo kwa sababu ya vitendo vya shariya vyatitendire, ila kwa sababu ya huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe upya julu ya Roho Takatifu. ⁶ Noyo Roho Takatifu-yo, julu ya Insa Almasihi Nvushi wetu, Mwenyezimungu katususira kwa wingi. ⁷ Kwa kuwa tikwakikishiwa julu ya rehema ya Mwenyezimungu, tiwe wariti wa tamaa ya mainsha a milele. ⁸ Ewu ndi usemi wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa evi vinu-vi uwe ukenekezere, ipate wanu wari kuntumaini Mwenyezimungu washugulike wazidi kutenda wema. Evi ndi vyema, vya faida ka wanu piya.

⁹ Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu waraka ya mazina a wababu zawo, au kuhusu Tauriti, au kwawanyana makundi, murisapuse. Vinu-vyo avina faida wala avina mana. ¹⁰ Munu akukusalamura umani, mwambire mara moja au mara mbiri, na akizidi kutenda javyo, mwase. ¹¹ Ijiwa kuwa munu kamba eyo kataiwa shonge, ázidi kukola dambi. Kweli, karilamula hukumu mwaneyewe.

Salamu za mwinsho

¹² Sambu, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda fadili uje upesi Nikopoli tiwonane, konta nilangela kwikala noko mirongo ya baridi. ¹³ Tenda juhudi uwasaidiye nkati ya safari yawo Zena, mwerezi shariya, pamoja na Apolu, ipate wawe nawo piya cawasakula conse. ¹⁴ Na wanu wetu warifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye wenziwawo pawatowiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.

¹⁵ Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu. Tafadali, wape salamu zangu wenye kwamini wakutipenda. Rehema iwe nomwe piya.

Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-yi ikwereza kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntwana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Viwoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanle-bela ampokerere Onezimu kamba nduye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoja na Filemoni.

¹ Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa nintumika Almasihi Insa. Eyi waraka-yi, omi pamoja na nduyangu Timotiyu tukuperekera uwe Filemoni, mpendani wetu na ntumisi mwenzetu, ² na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoja na nlumbwetu Afiya, na nduyetu Arikipu aténda vita pamoja nafwe yakwereza Habari Ngema.

³ Mwenyemizungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyenihema na salama.

⁴ Panilebela duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru Mwenyemizungu kwako uwe, ⁵ kwa kuwa nisikira kuwa uwapenda watakatifu piya, na kwankuntumaini Mwenye Insa. ⁶ Nilebela duwa kuwa uwe uzidi kuwa pamoja nofwe nkati ya kwamini kwako ipate uje wereriwe sana-sana piya vinu vyema-vyema vyatiwa nawo [†] kwa kuwa tilungana na Almasihi. ⁷ Nduyangu, nipata radi nyingi na moyo wangu urimba kwa sababu ya pendo rako, konta uwarimbisa myoyo watakatifu.

⁸ Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakukwamuru cikulazimire kutenda, ⁹ fala kwa sababu ya pendo retu, nihitari nukulebele. Sambu, omi Paulu, nuluvala na niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kuntumika Almasihi Insa, ¹⁰ nukutafadali kuhusu mwanangu Onezimu, vyanilawirire kuwa babuye konta yakunlongoza ka Almasihi nkalaboshu-mu. ¹¹ Mida, iye aakifái ^{††} kinu kwako uwe, fala sambu áfái pakulu kwako uwe mpaka kwangu omi novyo. ¹² Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema kweli, iye ndi moyo wangu. ¹³ Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe kuno kwa sababu ya Habari Ngema, anisaidiye ukosofu wa uwe. ¹⁴ Fala sisaka kutenda anta kinu sairi kwa kusaka kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka kukushurutisa, ila kwa radi yako. ¹⁵ Dalili íwa anzima ya Mwenyemizungu yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate umpokerere uwe naye milele, ¹⁶ siyo kamba ntwana basi, ila novyo kamba nduyetu wakupendiwa. Iye omi nimpenda pakulu, iye kazidi kupendiwa pakulu futi nowe kwa kuwa ntwana na nduyo kati ya Mwenye.

¹⁷ Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpokerere Onezimu kwa namuna mmoja kamba vyaukiska kunipokerera omi. ¹⁸ Uture pambari, ikiwa kakudulumu au ummwira kinu kimojawapo, deni-yo andika zina rangi omi. ¹⁹ Omi Paulu nankwandika na nkono wangu mwananyewe: "Omi nukuripa." Wala sukwambira kuwa mainsha ako a kiroho nukuwira! ²⁰ Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana na Mwenye, vikinajibu unifái [‡] javi: unirimise moyo ^{††} kwa kuwa tinfulata Almasihi! ²¹ Nitumaini kuwa usikiriza, ndimana nukwandikira. Nukwijiwa kuwa utenda vyanukulebele, na upundisa!

²² Nukulebela novyo kuwa unitengezere kisusi kimoja, konta, julu ya duwa zenu, nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi nukuwa pamoja namwe.

²³ Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakuntumika Almasihi Insa, neye akuperekerani salamu.

²⁴ Na wenzangu nkati ya kazi yetu, Maruku, Arishitariku, Dema, pamoja na Luka, ewo wakuperekerani salamu.

²⁵ Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoja namwe.

[†] Au: "vyatikidiri kutenda". ^{††} Zina ra Onezimu mana ake "aafái kinu". [‡] Paulu aseza na semo "kufái" konta "Onezimu" mana ake "kufái". ^{††} Ona aya ya 7.

Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu. Wandikiriwa Mayahudi wakifulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-vi: kumtenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-yi itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

¹ Mida-na-midada, Mwenyezimungu kâsowera na wababu zetu mara nyingi zawenye, kwa namuna nyingi zawenye, julu ya minabii. ² Fala sambu, suku za mwinsho-zi, kasowera nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na Mwenyezimungu kuwa mwenyé irati wa vinu piya, na iye ndi ire julu yake Mwenyezimungu ombire vinu piya. ³ Mwana-yo ndi nlangaza wa utukufu wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini vyaari Mwenyezimungu. Vinu piya mulumwengu-mu viwankwikala kwa uwezo wa ámuri zake. Bandi yakutimiza kazi yake yakuswafi madambi, kekala nkono-nriro wa Mwenye Nkulu mbinguni, ⁴ kwa kuwa kantula kuwa bora pakulu sana zaida ya malaika, kamba zina raritire rakuwa na mamulaka pakulu zaida ya mazina a malaika.

⁵ Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira laika wake mmojawapo javi †:

“Uwe kuwa mwanangu,
omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi ††:

“Omi nukuja kuwa Baba wako
na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

⁶ Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereka Mwanawe ntnzi ‡ mulumwengu-mu, kaamba ††:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

⁷ Kuhusu malaika kaamba javi ††:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo,
watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

⁸ Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi †††:

“Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.
Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.

⁹ Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.

Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako,
nukumiminirani mafuta a radi
pakulu koliko wenziwo piya.”

¹⁰ Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena †††:

“Mwenye, tangu mwanzo,
uwe ndi uturire aluserusu ya duniya,
na kwa makono ako kumba bingu piya.

¹¹ Evyo piya-vyo vilainika, fala uwe kuwapo daima.

Avija kufāi kinu, kamba nguwo zakupapuka.

¹² Kamba zubāu ya mida, ndi vyauja kukunja,

kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.

Fala uwe ndi nowe wa daima,

† Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. †† Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ Ntnzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. †† Ona Kumbukumbu 32:43. †† Ona Zaburi 104:4. ††† Ona Zaburi 45:6,7. ††† Ona Zaburi 102:25-27.

kuinshi kwako akuna mwinsho.”

¹³ Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi †:

“Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriri-wu,
mpaka maadui wako niwature kumaulu kwako?”

Malaika-wo wa kinani? ¹⁴ Piya-wo siroho zintumika Mwenyezimungu na awaperekiwe kuwasaidiya wanu waja kuvushiwa?

Nafasi ulu yakuvushiwa

2 Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira ipate tisipoteye. ² Kamana habari zereziwe na malaika zoloka, watúpa shariya onse na wabishi wapata hukumu iwajúzure ³ Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiy-eriwa tisaka kunusurikaja na kuvushiwa kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi kwanzire kwereziwa na Mwenye mwaneyewe, ikisa wasikire watakikisha kuwa kweli. ⁴ Mwenyezimungu neye novyo ázidi kwakikisha kuwa habari-zo zakweli julu ya alama, matajabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu yakutisusira uwezo wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyaasaka mwaneyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

⁵ Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala ulumwengu mupya †† watamba-wu. ⁶ Fala mMandiko Matakatifu mamojawapo ‡ kalavya ushahidi javi:

“Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?”

⁷ Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika,
kunkonga lemba ra utukufu na inshima,

⁸ kutula piya sini ya kumaulu kwake.”

Sambi, payambiwa kuwa “kutula piya sini yake”,
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.

Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.

⁹ Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, kâturiwa utoto koliko malaika. Iye Insa ndi ayerere kifo, julu ya rehema ya Mwenyezimungu, kwa ajili ya wanu piya. Ingawa kâturiwa utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika ka kifo, iye kakongiwa lemba ra utukufu na swifa!

¹⁰ Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé vinu piya na mwenyé kumba piya, aje nawo wafu-lati wengi wawe upande wa utukufu wake. Katenda javyo julu ya kunteza Insa, awalóngoza wanu kuwavusha, awe kamilifu julu ya kutabika. ¹¹ Kamana ire atakátifu, na ware watakátifiwa, walawirira ka Baba mmoja. Ndimana Insa aawona haya kuweta “wanduzangu”, ¹² kamba vyayambiwe mMandiko ††:

“Níwerezwa baina vyautendanga uwe wanduzangu.

Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako.”

¹³ Mmandiko mengine, iye kaamba javi ††:

“Omi níntumaini Mwenyezimungu.”

Ikisa kaamba tena:

“Niwa epa, na ware Mwenyezimungu waunaminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu.”

¹⁴ Sambu, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo binadamu ††, iye mwaneyewe kâlawirira kwa namuna moja ipate julu ya kifo cake, anshinde ire ári na uwezo wa kifo, Ibilisi. ¹⁵ Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana kwa milele kwa sababu ya kopa kufwa, Insa kawanusuru. ¹⁶ Kamana vikwijiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika, ila kâja kusaidiya ujukulu wa Iburahima. ¹⁷ Ndimana neye akijuzi awe sawa-sawa na wanduze kwa kila namuna, ipate awe nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwenyé huruma na mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu, iye mwaneyewe awe kafara, ipate madambi a wanu aswamiwe. ¹⁸ Kamana, kwa kuwa katabika julu ya kushetwaniwa, iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware wenye kushetwaniwa.

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

3 Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu titiwe mbinguni, akuyerini Insa. Iye ndi walii na nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kwereza-yi. ² Kamba Musa vyaákiwa mwaminifu na kazi yake nnyumba ya Mwenyezimungu ††, na Insa ákiwa mwaminifu ka Mwenyezimungu mwenyé kuntondola. ³ Musa kasifiwa,

† Ona Zaburi 110:1. †† Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa. ‡ Zaburi 8:4-6. †† Ona Zaburi 22:22. †† Ona Izaya 8:17. ††† Kigeregu: “wanawo nyama na damu”.

fala Insa kawoniwa kuwa ndi wakujúzi kusifiwa pakulu zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba vyaasifiwa pakulu koliko nyumba yawenye. ⁴ Kamana kila nyumba ítengeziwa na munu, ila atengéza vinu piya Mwenyezimungu. ⁵ Musa ákiwa ntumisi mwaminifu nnyumba ya Mwenyezimungu piya, kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere. ⁶ Fala Insa Almasihi mwaminifu kamba mwana, amiri wa nyumba-yo. Na nyumba-yo ndufwe, ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho, na hakika na kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

- ⁷ Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu † javi:
 “Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
⁸ myoyo yenu musitaye ugumu,
 kamba wababu zenu pawâbishane nami,
 suku yawâniyerere nlanga.
⁹ Emo wababu zenu wâniyerera waniwone canikisaka kutenda,
 ingawa wâwona vyaniwasaidiye muda wa myaka arubaini.
¹⁰ Ndimana níkimiwa na noco kizazi-co, nikisowera javi:
 ‘Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
 wakatala kifulata njira zangu.’
¹¹ Kamba vyanilapire paníkimiwe, nikamba:
 ‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’”
- ¹² Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu wakuwa na moyo mbaya wakutowa kwamini, waku-longoza kukatala kunfulata Nlungu hai. ¹³ Kwasa javyo, zidini kurimbisana myoyo kila suku sambu nopa pamwitiwe-pa, ipate asilawirire nkati yenu munu wakutaiwa moyo ngumu, wakuteseka na dambi. ¹⁴ Kamana kwamini kwetu katiwere nawo tangu mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira kuwa wenziwe Almasihi nkati ya kazi yake. ¹⁵ Ndi kamba vyayambiwe ††:
 “Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
 myoyo yenu musitaye ugumu,
 kamba wababu zenu pawâbishane nami.”
- ¹⁶ Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana naye ndi wepi? Kusema kweli, sipiya walongoziwe na Musa kulawa Miswiri? ¹⁷ Na ware Mwenyezimungu waakimiyane nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi? Siware wakorire dambi, wakifwira nlanga nomo? ¹⁸ Na paalapire kuwa “awaja kwingira mahala pangu papumuzi”, waakiwamba ndi wepi? Siware watupire kauli zake? ¹⁹ Basi, tereriwa kuwa awakidirire kwingira kwa sababu ya kutowa kutumaini.
- 4** Kwa kuwa tanawo mpaka sambu-pa tamaa yakwingira mahala pake papumuzi, tiritunze sana-sana ipate asilawirire mmoja wenu wakusokerera kwingira nopo mahala-po. ² Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyawereziwe ewo ‡, ila ewo cawasikire aciwafaire kinu, kwa kuwatowa umoja wa kwamini cawasikire. ³ Basi, ofwe wenye kwamini tingira nopo mahala papumuzi-po, kamba vyaâmbire Mwenyezimungu javi ††:
 “Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
 ‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’”
- Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawisire kumbiwa ulumwengu. ⁴ Kamana kuhusu suku yasaba, nsitari mmoja wa Mandiko †† ukwamba javi:
 “Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi zake piya.”
- ⁵ Usowezi mmoja nowo uwiriziwa tena:
 “Awashubutu kwingira mahala pangu papumuzi.”
- ⁶ Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awengire kwa kutowa kusikiriza, wengine wapewa nafasi yakwingira nopo mahala papumuzi-po. ⁷ Tukwijiwa kinu kamba-ci konta Mwenyezimungu katula suku nyengine, kaamba kuwa ndi suku ya “rero” pairipo nafasi yakwingira mahala papumuzi-po. Kwa myaka mingi ipitire, Mwenyezimungu kâsowera julu ya Daudi, kamba vyaamba futi:
 “Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
 myoyo yenu musitaye ugumu.”
- ⁸ Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala papumuzi, aikibidi Mwenyezimungu kusowera tena, kutula suku nyengine. ⁹ Kwa javyo, kamba Mwenyezimungu vyaapumure suku yasaba pesire kumba ulumwengu, ingaripo nafasi ya wanu wa Mwenyezimungu kupumula. ¹⁰ Kamana mwenyé kwingira mahala papumuzi pa Mwenyezimungu ápumula kazi zake sawa-sawa vyaapumure Mwenyezimungu kazi zake.

††† “Nnyumba ya Mwenyezimungu” mana ake “nkati ya Mwenyezimungu”. † Ona Zaburi 95:7-11. †† Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7. ‡ “Ewo” ndi ware wákiwa nlanga. †† Ona Zaburi 95:11. †† Ona Mwanzo 2:2.

¹¹ Basi, mahala papumuzi-po, titende juhudi tingire, ipate asiwepo wakunkuna kamba vyaviwakunire mida, wakatowa kwingira kwa sababu ya ubishi.

¹² Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na nguvu, unoréka pakulu kupunda jambiya yakusinja kuno na kuno. Úpitirira mpaka mmoyo, ukwawanya moyo na roho kamba jambiya vyayawanya nyama na makongolo. Ndimana usemi wa Mwenyezimungu úkidiri kwawanya mawazo meema na mabaya a mmoyo.

¹³ Aapo kiyumbe akidiri kufisa siiri mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya viwa paweru, awona vinu piya na maso ake. Na vitendo vyatitenda tijuzi kunjibu.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

¹⁴ Sambu, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu †, tukeni tikore makono mawiri kwamini kwetu katereze. ¹⁵ Kamana nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera utungu ufuko wetu, kwa kuwa kashetwaniwa kwa namuna-zi piya kamba vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aakorire dambi. ¹⁶ Basi, tukeni na uhakika tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate huruma na rehema patisakula kusaidiwa.

5 Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, akitawaziwa ipate antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi yake íkiwa yakupereka kafara na swadaka ipate wanu wafutiwe madambi awo. ² Watikínifu na sawári makamilifu, iye ákidiri kuwawonera utungu, kwa kuwa iye mwaneyewe kaveya. ³ Kwa javyo, ájuzi apereke kafara kwa madambi ake iye mwaneyewe kamba vyaalavya kafara kwa madambi a wanu wengine. ⁴ Na hapana munu wakuritawaza mwaneyewe cewo cakusifiwa-ci, ila akolotiwa na Mwenyezimungu kamba vyavínkunire Aruna.

⁵ Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwaneyewe ubora wakuwa nkulungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola, akimwambira ††:

“Uwe kuwa mwanangu,
rero omi nukupongola.”

⁶ Na mahala pengine ‡, akwamba tena javi:

“Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyaawere Melkizideki.”

⁷ Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyezimungu, mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa shauti ulu-ulu kuno akinlawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya kunyenyekeya kwake kutenda vyaasaka Mwenyezimungu. ⁸ Ingawa ákiwa mwana, karifunda kutwii julu ya tabu zimpatire. ⁹ Na paatimize vinlazimire kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa piya wenye kunfulata. ¹⁰ Na Mwenyezimungu kantula kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini, kwa namuna moja noyo kamba vyaákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi

¹¹ Kuhusu ewu mwaha-wu ††, tanawo vinu vingi vyawenye vyakukwerezani. Fala virigariga kukwerezani konta amusaka kwereeriwa. ¹² Kamana, ingawa upita wakati mwingi, mujuzi muwe wanlimu, fala munsakula munu akufundeni vinu vyakwanza vya habari za Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali mukijuzi murye cakurya cakukamatiwa. ¹³ Kamana ajúzi kunywa maziwa onse angari toto, ndi sejiwa cema. ¹⁴ Fala cakurya cakukamatiwa ndi cankulungwa. Kwa njira ya kufundiwa, ewo wanawo ankili yakutondola cema na kibaya.

6 Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere mpaka tifikirire vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu zakufulata ngano kamba ezi:

cakwanza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntumaini Mwenyezimungu;

² capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya;

catatu, kuntula munu makono;

caane, kuwafufula wanu ka wafwi;

na catanu, kulamuriwa ka milele.

³ Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, titenda.

---

† “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. †† Ona Zaburi 2:7. ‡ Ona Zaburi 110:4. †† “Mwaha-wu” ndi kuwa Almasihi vyaawere nkulungwa wa dini kamba vyaákiwa Melkizideki.

⁴ Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu, wâyeza thawabu ya binguni, wâpokerera Roho Takatifu pamoja na wenziwawo. ⁵ Wâyerera wema wa usemi wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala Mwenyezimungu. ⁶ Fala novyo-sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena, konta wankejeli baina Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera tena mpaka warihukumu.

⁷ Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse. Ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya kuwafâi warimi, ardhi-yo ijanliwa na Mwenyezimungu. ⁸ Fala ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri, saifâi na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo mwinshoni ikociwa.

⁹ Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe mwanawo vinu vyema pakulu, vyakuja na kuvushiwa. ¹⁰ Kamana Mwenyezimungu ndi mwenyê shariya, akwijwiwa camutenda, na namuna vyamuwapenda wenzenu kwa zina rake, pamuwasaidiya watakatifu, na mpaka sambi-pa mungari kutenda novyo. ¹¹ Vitajibu pakulu kuwa umwe-po kila mmoja olote juhudi moja mpaka mwinsho, ipate muwe na uhakika wa tamaa yamurindira na imani. ¹² Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko, ila muwafulatize ware warîti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

¹³ Mwenyezimungu, paampere tamaa Ibrahima, kârilapira mwananyewe kuwa atimiza tamaa yake, konta aawerepo mwengine wakunzaidi iye. ¹⁴ Iye kaamba †:

“Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu, nukupa ujukulu mwingi wawenye.”

¹⁵ Ndimana Ibrahima, kwa kuwa akirindira na imani, tamaa ire akipata. ¹⁶ Munu paalapa, anlapira munu wakunzaidi álavya ushahidi, na kilapo ciwalavya wanu dana. ¹⁷ Basi, Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja kuriti tamaa yake wejiwe kuwa aapindula vyaasemire, ndimana tamaa-yo iye kalapira. ¹⁸ Kwa javyo, julu ya vinu viwiri †† savipinduriwa, (na novyo avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe tintuwirire iye tirimbisiwa myoyo tikore makono mawiri tamaa ituriwe mbere yetu. ¹⁹ Eyo tamaa-yo iwa kamba nanga ya ngalawa, ítirimbisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa yonse. Kamana tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu ya mbinguni, ikwingira mahala patukufu paari Mwenyezimungu. ²⁰ Kweli, epo ndi pengire Insa, kábula ya ofwe, kwa ajili yetu. Kamba vyaawere Melkizideki, neye novyo kalawirira kuwa nkulungwa wa dini wa daima milele.

Melkizideki nlongozi wa dini

7 Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na ákiwa nlongozi wa dini akintumika Mwenyezimungu, Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Ibrahima kuvita yakuwashinda mafalume, kasimanana naye, akinjanliya. ² Ibrahima, vinu piya vyâapatire kuvita, kâlavya fungu rakumi, akimpa Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana ake “nfalume wa shariya”. Kwa kuwa ákiwa nfalume wa Salemu, zina rake ríkiwa nawo novyo mana ake “nfalume wa usalama”. ³ Iye aawere nawo wawaye wala mamaye, wala aipo waraka ya mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka waapongoriwe wala waafwire. Ndimana akilandanisiwa Mwana wa Mwenyezimungu, kawa nlongozi wa dini wa milele.

⁴ Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta Ibrahima, noyo babu yetu nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa vinu vyaawapokere maaduwu wake kuvita. ⁵ Na ujukulu wa Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa dini, watumiwe nTaureti kupokerera fungu rakumi ra vinu vyawakipatanga wanu waIzraeli, wanduzawo, ingawa newo novyo wákiwa ujukulu wa Ibrahima. ⁶ Basi Melkizideki, ingawa aawere wa rikolo ra Lawi, kâpokerera fungu rakumi ra Ibrahima, na kânjanliya Ibrahima, noyo âpokerere tamaa za Mwenyezimungu-yo. ⁷ Hapana atikina kuwa ire ajanlíya ndi bora koliko ajanlíwa. ⁸ Kwa upande wa walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi, wâpokerere fungu rakumi wákiwa wanadamu mwinsho wafwa. Fala upande wa Melkizideki, rîpokereriwa na munu ari hai, kamba vyaaulaviwe ushahidi kuhusu iye. ⁹ Tanawo shariya ya kwamba anta Lawi, akipokereranga fungu rakumi noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu ya Ibrahima, ¹⁰ kwa kuwa ákiwa mmwiri mwa Ibrahima babuye, paasimanane na Melkizideki. ††

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

¹¹ Sambu, íkisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi ipate wanu wa Izraeli wafulate shariya yawâpewe. Ináwa ulongozi-wo utimiza ukamilifu, singari kasakikana nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba Melkizideki, sairi wa namuna ya Aruna wa rikolo ra Lawi. ¹² Paatawaziwa nlongozi mwengine wa dini, ílazimu shariya neyo novyo ipinduriwe. ¹³ Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu, aawere wa rikolo ra

† Ona Mwanzo 22:17. †† “Vinu viwiri” ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake. ‡ Ona Mwanzo 14:17-19. †† Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa. †† Shariya isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini.

Lawi, na nkati ya rikolo rake tangu aalawirire mmojawapo wakutumika cewo ca nlongozi wa dini †. ¹⁴ Aapo atiki-na kuwa Mwenye wetu kâlawirira kurikolo ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro, Musa aasowere kinu upande wa nlongozi wa dini.

¹⁵ Sambu tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini namuna nyengine, wakulandana na Melkizideki. ¹⁶ Iye aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa kufulata shariya na shuruti za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo wa mainsha ake seesa tena. ¹⁷ Kweli, Mandiko Matakatifu †† akwamba:

“Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki.”

¹⁸ Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifâi kinu, ¹⁹ kamana Taureti afikamilisha kinu. Fala sambu-pa Mwenyezimungu katisakurira tamaa ngema pakulu ipate julu yake tiwe pamoja naye.

²⁰ Na eyi tamaa-yi yakikishiwa kwa kilapo. Pawakitawaziwa walongozi wa dini wengine, Mwenyezimungu aalapire, ²¹ fala paalawirire eyu kuwa nlongozi wa dini, Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi ‡:

“Omi Mola nîlapa, sipindula kauli yangu.

Ukuwa nlongozi wa dini wa milele.”

²² Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi miyadi-yi ndi bora pakulu zaida ya mida.

²³ Visitoshe, mida wâkiwapo walongozi wa dini wengi wakorire kazi fala mwinsho wafwa, awakidirire kuzidi kukola kazi. ²⁴ Fala Insa kankuinshi kwa milele, na kazi yake ya ulongozi wa dini saupitisiwa tena. ²⁵ Kwa javyo, iye kanawo uwezo, sambu-pa mpaka milele, wakuwavusha wanu wôka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye kankuinshi daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.

²⁶ Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakutitendera piya visakikana vyonse. Iye takatifu, aana dambi anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusiwa nkati ya madambi mulumwengu-mu akituriwa mbinguni.

²⁷ Iye aari kamba walongozi wa dini wa mida, wakiperekanga kafara daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufutiwa madambi awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwawo. Fala ka Insa sijavyo! Iye, paaripereke mwananyewe, kalavya kafara mara moja noyo tu basi kwa daima. ²⁸ Nkati ya Taureti, wanu sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi wa dini. Fala kauli ya kilapo, cilapiwe bandi ya Taureti, katawaziwa Mwanawe, mwenyê kukamilika daima milele.

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu

8 Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini wa namuna-yo, ekare nkono nriri wa kiti ca Mwenye Nkulu mbinguni. ² Iye áhudumu vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na wanadamu, ila Mola. ³ Kila nkulungwa nkulu wa dini ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilazimu neye awe nawo kinu kimojawapo cakupereka. ⁴ Insa, anawepo mulumwengu-mu, aangari kuwa nlongozi wa dini, konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka kafara na swadaka, kamba vyaishurutisa Taureti. ⁵ Kazi zawatenda ewo nfano tu basi au kinviri ca kazi zitendiwa mbinguni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari kujenga ema ya miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu javi: “More-more, utende sawa-sawa kamba nfano vyawoloteriwe kumwango.”

⁶ Fala sambu-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko wakulungwa wa dini wa mida, kwa kuwa iye ndi mwenyê kupatanisa kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu. ⁷ Kamana miyadi ya kupatana yakwanza, ínawa íkamilika, aikisakikana kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.

⁸ Fala mMandiko Matakatifu ††, Mwenyezimungu áwasutumu wanu wake javi:

“Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipya ya kupatana, na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.

⁹ Eyo miyadi mipya-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zawo, paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.

Ewo awafulate kamba vyaikisaka miyadi-yo, ndimana awanierire, amba ndi Mola.

¹⁰ Basi, eyo ndi miyadi yanija kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo, amba ndi Mola.

Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo,

nikwandika mmyoyo mwawo.

Omi nukuwa Nlungu wawo,

newo wakuwa wanu wangu.

¹¹ Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye, kumwambira: ‘Mwijiwe Mola’,

† Kigeregu: “uralu”. †† Ona Zaburi 110:4. ‡ Ona Zaburi 110:4. †† Ona Yereimiya 31:31-34.

konta piya-wo wakuja kunijiwa,
ntoto kamba nkulu.

¹² Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo,
madambi awo sishubutu kukumbukira tena.”

¹³ Mwenyezimungu paambire miyadi mipya, miyadi yakwanza katula kuwa yuluvala. Na kinu culuvare na cisire ciwa karibu yakwasiwa kutumiriwa.

Miyadi mipya kwa damu ya Insa

9 Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu wakijuzi wantukuze Mwenyezimungu kwa kufulata shariya zituriwe. Na wakiwa nawo novyo mahala patakatifu mulumwengu-mu, ² Ema Takatifu itengiwa. Ikiwa na misana miwiri. Nsana wakwanza wakwingirira ukitiwa “Mahala Patakatifu”. Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza, pamoja na mikate takatifu †. ³ Noyo ema-yo nkati-mo ilumuriwa na pazira. Nkati ya pazira-yo, nsana mwengine ukitiwa “Mahala Patakatifu Pakulu”. ⁴ Nopo ndi paukiwa uralu wakupambiwa na oru, na “Kashoti ya Miyadi” upande piya wakupambiwa na oru. Nkashoti-mo cikiwapo kiyungu ca oru citaiwa manã, ngombo ya Aruna yaâsipuse Mwenyezimungu, pamoja na maluwawo mawiri a mawe ândikiwe ámuri za Mwenyezimungu. ⁵ Julu ya kashoti-yo, vituriwa nfano viyumbwe vya utukufu. Mbawa zawo zakukunjuka zifinika mahala Mwenyezimungu pakiswamii madambi. Kuhusu novi vinu-vi, aipo nafasi sambipa yakweraza piya.

⁶ Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini wakingiranga nsana wakwanza wa ema †† wakitenda kazi zawo. ⁷ Fala nsana wapiri wa ema ‡, nkulu wa wakulungwa wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira kila mwaka mara moja basi, akisukula damu ya kafara akapereke ka Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi ake na madambi awakorire wanu kwa sababu ya kutikina. ⁸ Kwa piya-vi, Roho Takatifu átolotera kuwa, ikiwa ema ya miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira yúka Mahala Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. ⁹ Piya-vi kinyume, namuna yakutifunda vinu vya faida rero-vi. Mana ake ndi kuwa swadaka na kafara za manyama zikilaviwanga ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya wanu wakilavyanga kafara wawenye-wo. ¹⁰ Ezi kafara na swadaka zitendiwa-zi zishugulikira vinu vya mwiri basi, kwa nfano, namuna ya kurya, kunywa, na zakuriswafi. Zitumika mpaka Mwenyezimungu paasaka kutula namuna nyipya za kuinshi.

¹¹ Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini kuwa atipe vyema vyaajisire, iye kawa ema bora pakulu na yakukamilika kupunda ikiwepo mulumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu, mana ake siyo ya mulumwengu-mu. ¹² Iye, pengire mara moja tu basi kwa milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure damu ya mbuzi wala ya ng'ombe ila kâsukula damu yake iye mwaneyewe, apate kutombola milele. ¹³ Mida wanu wacafu miri yawo ikiswafiwa julu ya kutawanyika damu ya mbuzi au ya ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wakociwa. ¹⁴ Kwa javyo, futi damu ya Almasihi aizidi kutiswafi? Iye, julu ya Roho wa milele, karipereka mwaneyewe kawa kafara kamili saina baka ka Mwenyezimungu. Damu yake itiswafi myoyo yetu, tase vitendo vitilongoza kukifo, ipate tintumike Nlungu hai.

¹⁵ Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya, ipate irati ya milele Mwenyezimungu yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo eyi nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa miyadi ya mida womboriwa na kifo ca Almasihi. ¹⁶ Sambi, miyadi yakupatana yaaturire Mwenyezimungu iwa kamba waraka yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa mwenyé kwandika-yo kuwa kafwa. ¹⁷ Kweli, waraka yakuritisa aina faida ikiwa andike-yo angari hai, fala bandi ya kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. ¹⁸ Ndimana ikibidi kuwa ciwepo kifo kimojawapo ipate miyadi iwe na faida. Anta miyadi yakwanza, noyo aitumike bila kutawanyika damu. ¹⁹ Mmiyadi yakwanza, Musa pesire kuwambira wanu piya ámuri ya nTaureti, kâtumira minyani ya husopo yakufungiwa na luzi reundu, kâtwala damu ya ng'ombe na ya mbuzi. Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu ca Taureti pamoja na wanu piya, ²⁰ akamba ††: “Eyi ndi damu ya miyadi yaaturire Mwenyezimungu kwenu umwe.” ²¹ Na ema ya miyadi-yo, pamoja na piya vinu vikitumiriwa nkati yakuntukuza Mwenyezimungu, Musa kâsasanyira novyo damu. ²² Basi, Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe julu ya kutawanyika damu. Na ikiwa damu aitawanyike, akupo kuswamiiwa dambi.

²³ Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntukuza Mwenyezimungu viswafiwe julu ya namuna-yi. Fala evyo mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida bora pakulu. ²⁴ Kamana Almasihi engire Mahala Patakatifu pakutendiwa na makono a wanadamu, engire pakulandaniwa nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kêngira mbinguni kawenye, mbere ya Mwenyezimungu, kutitendera fadili ofwe. ²⁵ Na engire kurilavya kafara mara nyingi, kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Mahala Patakatifu Pakulu kila mwaka, na damu sairi yake. ²⁶ Inawa javyo, Almasihi akijuzi atabike mara nyingi zawenye tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa utimiziwa wakati wa mi-

† Mikate takatifu ikilaviwanga swadaka ka Mwenyezimungu. †† “Nsana wakwanza wa ema” ndi “Mahala Patakatifu”. ‡ “Nsana wapiri wa ema” ndi “Mahala Patakatifu Pakulu”. †† Ona Kulawa 24:8.

da, ufika wakati wa sambu-wu, iye kolotiwa kwa kuripereka kufwa mara moja tu basi kwa milele, alavye mizigo ya dambi. ²⁷ Piya wanu ituriwa wafwe mara moja tu basi, ikisa waje walamuriwe na Mwenyezimungu. ²⁸ Kwa javyo Almasihi, neye novyo kâripereka mara moja kuwa kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa, akúja kwisu-ka mulumwengu mara yapiri, fala eyo mara-yo, anzima yake siyo kulavya dambi, ila kuwavusha wanu wari kun-rindira iye.

10 Kwa kifulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya Mwenyezimungu kuntukuza wakilavya kafara daima-zi kila mwaka. Fala Taureti tangu-tangu aiwere na uwezo wa kuwaswafi wanu-wo. ² Ináwa nowo wanu-wo kweli-kweli waswafiwa nfululu, awangari kurifahamu tena kuwa na madambi, ndimana singari isakikana kuludira tena kutenda kafara, sinovyoy? ³ Fala kusema kweli, nozo kafara-zo zankuwatenza wanu kukumbukira dambi zawo kila mwaka. ⁴ Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi aina uwezo wa kulavya dambi.

⁵ Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema ka Mwenyezimungu †:

“Ausakire kafara wala swadaka,
ila kunitengeza mwiri.

⁶ Azukwajibu kafara za nyama wakociwa,
wala swadaka ipate uswamii madambi.”

⁷ Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako,
kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

⁸ Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa,
wala swadaka zakulaviwa kupata kuswamiiwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti), ⁹ kamwambira Mwenyezimungu: “Niwa epa kutimiza nafsi yako.” Basi, Almasihi kafuja miyadi ya mida †† katula miyadi yapiri ‡. ¹⁰ Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka ya mwiri wa Insa Almasihi mara moja kwa milele, ofwe titakatifiwa.

¹¹ Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku ákikola kazi, ákipereka kafara namuna moja noyo mara nyingi zawenye. ¹² Falakini Almasihi kârilavya iye mwaneyewe akiripereka kuwa kafara kwa mara moja noyo tu basi, kafara-yo ifâi milele. Ikisa kekala mahala bora pakulu, upande wa nkono nrero wa Mwenyez-imungu. ††† Tangu nopo kankurinda mpaka Mwenyezimungu awature maadui wake kumaulu kwake. †††† Basi iye, kwa kuripereka mara moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula ukamilifu kwa milele. ¹⁵ Na kinu-ci Roho Takatifu neye katakikisha, kanza kutereza usemi wa Mola asema javi †††:

¹⁶ “Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yanija kuwaturira ewo,
amba ndi Mola.

Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo,
nikwandika nkati ya mawazo awo.”

¹⁷ Ikisa kaamba javi †††:

“Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena.”

¹⁸ Onani, madambi-yo paaswamiwe, aisakikana tena swadaka nyengine yakufuta.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

¹⁹ Sambu, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Mahala Patakatifu Pakulu julu ya damu ya Insa, ²⁰ njira nyipya ya uhai katifungurira julu ya kupapula pazira paapereke mwiri wake. ²¹ Ndi kweli novyo kuwa tanawo nlongozi wa dini nkulu pakulu, amiri wa nyumba ya Mwenyezimungu mbinguni. ²² Kwa javyo, tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu na myoyo ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na myoyo yakosiwa fahamu mbaya na miri yetu yakozwiwa na maji swafi. ²³ Tamaa yaterenziwe, tukeni tizidi kutumaini bila dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.

²⁴ Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo vyema. ²⁵ Tisitowe, kamba tabiya za wanu wamo-jawapo, kuka kujumana na wenzetu kujamati. Kwaswa javyo, tukeni tirimbisane myoyo kila mara, konta mukwiji-wa kuwa suku ya Kiyama iwa karibu.

²⁶ Kamana bandi yakwereriwa ukweli sana-sana na kukubali, tikilangela kuzidi kukola dambi, basi aipo kafara anta moja yakufâi kutiswamii madambi. ²⁷ Ila ka wabishi, ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi nkulu hukumu ya Mwenyezimungu na kulungula moto mwingi wakofya. ²⁸ Mida munu akikatala kifulata Taureti yé-susuriwe Musa, wakilawirira mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa kakosa akihukumwiwa kifo, aakiwoneriwa utungu. ²⁹ Fikirini ndi hukumuni ulu iwapata wanu wakunkejeli Mwana wa Mwenyezimungu! Ware sawatula ub-

† Ona Zaburi 40:6-8. †† Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo. ‡ “Miyadi yapiri” ndi kafara nyipya ya Insa mwaneyewe. †† Ona Zaburi 110:1. ††† Ona Zaburi 110:1. †††† Ona Yeremiya 31:33. †††† Ona Yeremiya 31:34.

ora damu ya Insa yakwakikisha miyadi ya kupatana iswamii dambi yake! Novyo, wakejeli damu ya miyadi itiswafire, na wafezeyi Roho Takatifu atolotera rehema! ³⁰ Kamana tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu nkati ya Mandiko Matakatifu † kaamba javi:

“Kuriripira kwangu; omi niriripirira.”

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:

“Mola awalamula wanu wake.”

³¹ Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya pakulu!

³² Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyezimungu, muhitamili tabu nyingi zawenye. ³³ Umwe kati yenu, wamojawapo watukaniwa pawanu na watabishiwa, na wengine wakisanganyika na watabishiwe ware, newo novyo watabika. ³⁴ Mutabika pamoja na wafungwa, na pavitwariwe vinu vyenu piya, muhitamili hasara na furaha, kwa kuwa mukijiwa kuwa mukuja kupata vyema pakulu vyakuwepo daima. ³⁵ Basi, musase kurimba moyo konta kukujsirani tuzo rikulu. ³⁶ Kamana mujuzi muhitamili kwa imani mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate mupokerere vire vyaakupereni tamaa. ³⁷ Konta mMandiko ††, Mwenyezimungu akwamba:

“Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindiriwa, aakáwa.

³⁸ Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini ‡.

Saanihitamili, siri radi naye.”

³⁹ Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila títumaini Mwenyezimungu, ndimana tívushiwa.

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu

11 Sambu, “kwamini” mana ake ndi kuwa nawo uhakika wakuwa na tamaa ya vinu saviwoneka viri vyakweli. ² Kamana julu ya kwamini, wababu zetu wa mida wajibisa ka Mwenyezimungu.

³ Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa julu ya usemi wa Mwenyezimungu, vinu vyakuwoneka vyumbiwa na kinu saciwoneka.

⁴ Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya Kaini, ndimana kajibisa ka Mwenyezimungu kuwa kamilifu. Mwenyezimungu kolota kuwa kawa radi naye julu yakupokerera kafara yake. Ingawa iye káfwa, fala julu ya kwamini kwake, angari akisowera.

⁵ Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekiwa mbinguni, iye aafwire. Hapana munu ammonire tena konta Mwenyezimungu kantwala. Kábula yakutwariwa mulumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. ⁶ Aashubutu munu kwajibisa ka Mwenyezimungu bila kuntumaini iye. Konta asakúla kuka upande wa Mwenyezimungu ájuzi atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenye kuka upande wake.

⁷ Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na Mwenyezimungu kuhusu vinu savikiwoneka víkija kukuna mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu, kalunda safina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo, Nnu kâlamula kuwapa hukumu wanu wa mulumwengu-mu. Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira julu ya kwamini.

⁸ Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe kusama, kuka inti nyengine yaampere tamaa Mwenyezimungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala kaakuka.

⁹ Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti yaâmpere tamaa Mwenyezimungu. Iye ákikalanga muema pamoja na Izaki na Yankubu, wenye kuriti sawa-sawa cire caâwapere tamaa Mwenyezimungu. ¹⁰ Iburahima akirindira kwikala kaya ya aliserusu yakukomala, yaapangire na yaajengire Mwenyezimungu mwanawe.

¹¹ Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpongola mwana. Ingawa kôluvala pakulu na nkawake Sara akipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyezimungu kamilifu, atimiza tamaa yake. ¹² Kwa javyo, julu ya munu mmoja, noyo ári karibu kufwa, ulawirira ujukulu mwingi wawenye, kafyala-kafyala kamba nondwa za mbinguni au kamba misanga ya mwani.

¹³ Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu cawapewe tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha kuwa inti ire aiwera yawo, ila ewo wanu wakupíta mulumwengu-mu. ¹⁴ Wakiséma javyo kolota kuwa wankusakula inti yawo wanyewe. ¹⁵ Inawa wakiwaza kuhusu inti yawâlawire, nanga wapata nafasi kuludira noko. ¹⁶ Fala kwasa javyo, ewo wakiwa nawo hamu kufika inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona haya kwitiwa Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yawo.

¹⁷ Julu ya kwamini, Iburahima paayereriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawe Izaki awe kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara mwanawe mmoja noyo tu basi, ¹⁸ ingawa kâmbiriwa mida kuwa: “Julu ya Izaki ndi kauja kulawirira ujukulu wako.” ¹⁹ Iburahima kamini kuwa Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta afwe. Na ka ukweli, kinyume, ilanda kampokerera afwire futi.

† Ona Kumbukumbu 32:35-36. †† Ona Habakuki 2:3. ‡ Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17; waGalata 3:11.

²⁰ Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawe Yankubu na Ezau.

²¹ Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kábula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.

²² Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa ujukulu wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwawo. Ndimana kâwalaizira wanawe vyawakijuzi kutenda makongolo ake. †

²³ Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya kwamini kwawo, awopire shuruti ya nfalume.

²⁴ Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu kwa sababu ya kuwa njukuluwe Firyaua nfalume wa Miswiri. ²⁵ Kwake iye kawona kuwa vyema pakulu kutabika na wanu wa Mwenyezimungu koliko kufurahira mambo a dambi kwa muda aba. ²⁶ Iye akiwaza kuwa kutabika kwa kufezeyi-wa kamba vyaaja kutabika Almasihi, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta akirindira kupata tuzo mbere.

²⁷ Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili kamba ari kummona Ire sawoneka ††.

²⁸ Julu ya kwamini, Musa kâwambira waIzraeli wasasanyire damu mmiryango mwawo ipate Mwenyezimungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi wa WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa waIzraeli.

²⁹ Julu ya kwamini, waIzraeli wâloka Bahari Nyeundu, wapita kati-kati ya bahari pakukama maji. Fala waMiswiri, pawakenekeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.

³⁰ Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzunguriziwa muda wa suku saba, ûgwa.

³¹ Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rahabu kâwapa mamburo manasonde wa Izraeli, ndimana aafwire pamoja na ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.

³² Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati uniwera aba, nanga nukwambirani kuhusu Gidiyoni, Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja na minabii wengine. ³³ Ewo, kwa kuwa wâmwamini Mwenyezimungu, wâwashinda mafalume wengine, wâtimiza shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyezimungu vyaawapere tamaa. Awawasire masimba kuwaduru, ³⁴ wâzimisa moto mwingi wawenye, wakinusurika mmakono mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. Ingawa wâveya, wâlawirira kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa masurudadu wakofya mpaka wâwashinda masurudadu wa inti nyengine. ³⁵ Wanawaka wakifwiriwa fala kwa kumwamini Mwenyezimungu wâwapokerera wafwi wawo, wafwi-wo waludira uhai.

Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala kufunguriwa nkalaboshu, ndimana wêbiwa mpaka kufwa. Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai wapate mainsha meema pakulu. ³⁶ Wengine wâtabika na matusi na kukonyoriwa, wengine wâfungiwa na alucema na wâtaiwa nkalaboshu. ³⁷ Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka kufwa, wengine wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na upanga. Wengine wâkenenda wak-isamasama, wakivalanga masambala a kondoo au a mbuzi, newo wâkiwa wakosofu pakulu, wakitabishiwa na wakopepesiwa. ³⁸ Wanu-wo ulumwengu-wu auwajuzire. Wâkipayapaya nlanga na mmyango, wakiinshi mma-jonga na mmapondo kamba wanu wakutíra.

³⁹ Wanu ware piya, ingawa wâjibisa ka Mwenyezimungu kwa kwamini kwawo, fala novyo-sivyo, awapokerere vyawapewe tamaa. ⁴⁰ Evi vikuna konta Mwenyezimungu katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

12 Sambu, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi, tukeni tase piya vitendo vitikataza vyatijuzi kutenda, tase dambi iri kutiziwiriza pakulu. Tukeni tituwirire kwa kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. ² Tukeni tizidi kunnang'aniza Insa, kulongoza kwamini kwetu, tangu mwanzo mpaka mwinsho. Iye kahitamili kutabika pansalaba, aimmwerire aibu, kwa sababu ya radi ituriwe mbere yake. Epa sambu kekala mahala bora upande wa nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.

³ Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírira pakulu wamádambi wakintendera husuma, ipate musisokere, wala isukulaweni niya. ⁴ Kamana vita yenu yakubishana na dambi, amunamba kufika wakati wa kuvu-mirira mpaka wanu wakuulayeni. ⁵ Kwasa javyo, amukumbukira usowezi urimbisa moyo? Muriwala caak-wambireni Mwenyezimungu konta umwe muwa wanawe? Mandiko Matakatifu ‡ akwamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.

Iye paakusutumu, usiuzunike.

⁶ Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.

Piya waawapokerera kuwa wanawe,

† Kâwambira kuwa suku moja waIzraeli wakúja kuludira kwawo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake. †† “Ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu. ‡ Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11.

iyeye ndi wawasútumu †.”

⁷ Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumirirani. Mwenyezimungu akuwonani kamba wanawe. Na kweli, mwanani sasutumiwa na wawaye? ⁸ Wasimana piya wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni, ilanda kamba mwana wakunsingana, ailanda kamba muwa wanawe wakweli. ⁹ Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu na atasa kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu wa mbinguni tipate kuinshi vyema?

¹⁰ Wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa ngano zawo zawawona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisutumu kwa vyema vyetu wanyewe, ipate tiwe watakatifu tinlande iye. ¹¹ Basi, mulumwengu-mu kila mara patisutumiwa ponse, tíwona kuwa kitendo cakutipa uzuni, acitifuraisha mmyoyo mwetu. Fala wapatire kusilimuka kwa kusutumiwa na Mwenyezimungu, mwinsho wápata thawabu ya kuinshi kwa ukamilifu na usalama.

¹² Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na nguvu. Rimbisani malundi enu mepepe-wo, musiteteme! ¹³ Enendani njira yakoloka ipate musizidi kuremala, ila mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

¹⁴ Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya na nshugulikireni Mola, konta saanatenda javyo, aakidiri kummona. ¹⁵ Rikengereni musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu asilawirire munu wakuwa na sumu kamba utupa, kuwatenza wenziwe wengi kwingira haramu. ¹⁶ Rikengereni nkati yenu asilawirire munu sharati, au kamba vyawere Ezau, saana inshima na vinu takatifu. Iye, kwa kupata finga moja tu basi ya cakurya, kâpereka haki yake ya utanzi kupongoriwa. ¹⁷ Mukwijiwa kuwa mwinsho kadâi haki yajanliiwe na wawaye, fala kâkataririwa. Aakidiri kupindula vyaâtendire, ingawa kasakula haki yake kuno akinlawa masozi mengi.

¹⁸ Umwe ámuri kamba waIzraeli wâfikire karibu ya Mwango wa Sinayi ukilawa malulimi a moto. Newo úfinikiwa kupi na giza, kuno mepo ikivunga thi-thi, ¹⁹ baramanda ikivuma, na shauti ya Mwenyezimungu îkisowera mpaka wakintafadali wakamba: “He! Atikidiri kusikira tena usowezi wake!” ²⁰ Ewo awâkidiri kuhitamili ámuri ya Mwenyezimungu ikisema javi ††: “Munu au ndudu asaka kukumbula mwango ure onse apanjiwe na mawe mpaka afwe.” ²¹ Víkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa noyo vîmopepesa, akamba ‡: “Nankutetema, wofi!”

²² Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na Yerusalemu ya binguni, kaya ulu yekala Mwenyezimungu hai, mahala kawari malaika laki-ka-malaki. ²³ Mufika kujamati ya wana wakwanza kupongoriwa ††, mazi na awo andikiwe mbuku paandikiwe mazina a ware wóka mbinguni. Mufika karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwalamula wanu piya. Mufika novyo karibu ya roho za wanu wa shariya walawirire sambu kuwa makamilifu. ²⁴ Epa, mufika karibu ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya. Mufika karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida ya damu ya Abeli.

²⁵ More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Kamana, ikiwa ware wakatare kunsikiriza Musa apereke habari za Mwenyezimungu, awanusurike kuhukumiwa, futi ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula minyongo Mwenyezimungu asowéra nofwe binguni! ²⁶ Wakati wa Musa, shauti ya Mwenyezimungu îtetemesa ardhi, fala sambu Mwenyezimungu katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:

“Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo.”

²⁷ Sambu, usemi wa “tena” utolotera kuwa vinu vyumbiwe vyonse vitetemisiwa na vilainika, ila vibaki ndi vire savitishiwa. ²⁸ Basi, kwa kuwa tipokerera ufalume sautishiwa, tîshukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyezimungu kwa namuna zakumwajibu iye, kwa kumwinshimu na kumopa. ²⁹ Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto nkali vyaupoteza.

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

13 Kamba munu na nduye, zidini kupendana. ² Musase kuwakaribisha wayeni, konta kwa kutenda javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera malaika mmanyumba mwawo bila kwijiwa. ³ Watendereni huruma wanu wafungiwe na muwasaidiye, onani kamba mufungiwe nawo pamoja. Watendereni huruma wanu wari kutabika, tulani kamba utabika mwiri wenu pamoja newo. ⁴ Wanu piya wajuzi wainshimu ndowa. Kusema kweli, muka na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja kuwahukumu wazinzi pamoja na masharati. ⁵ Vinu vyakuuziwa na nzuruku, zidini kutowa kuperereza. Vikutosheni vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu kasema: “Sukwasa futi, wala sukutipuka.” ⁶ Ndimana na hakika tikwamba javi ††:

“Mola ndi anisáidiya, omi sopa kinu.

Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?”

† Ona Usowezi 3:12. †† Ona Kulawa 19:12-13. ‡ Ona Kumbukumbu 9:19. †† “Wana wakwanza kupongoriwa” ndi wenye kwami-ni. †† Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6.

⁷ Wakumbukireni wakulungwa wenu wâkwerezeni habari za Mwenyezimungu. Tunzani vyawainshire na vyawafwire. Wafulatizeni kwamini kwawo. ⁸ Insa Almasihi ndi mmoja noyo, ijana na rero na milele-yi. ⁹ Musi-wasikirize wanu wafúnda inlimu nyengine jisijisi wakupotezani njira ya ukweli. Cisáka kukupani nguvu mmyoyo myenu siyo shuruti kuhusu camujuzi kurya. Kwa kifulata nozo shuruti-zo, tangu hapana munu apatire faida yake. Ila cisaka kukupani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu. ¹⁰ Walongozi wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana haki ya kurya vilaviwa kafara yakutukuza † mahala petu pakwambudu. ¹¹ Nkulungwa wa dini mara moja kila mwaka †† ákisukulanga damu ya manyama, akipereka ka Mwenyezimungu Mahala Patakatifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta madambi. Fala mwiri wa nozo nyama-zo úkociwanga panja ya kaya ulu ire. ¹² Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi wanu madambi julu ya damu yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya ulu. ¹³ Basi, tukeni tikawe pamoja naye panja ya kaya ulu-yi ‡, tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakejeliwe iye. ¹⁴ Kamana mulumwengu-mu, atina kaya ya milele, fala tírindira kaya yatija kuwa nawo mbere. ¹⁵ Basi, julu ya Insa, daima tilavye kafara ka Mwenyezimungu kwa kuntukuza, kwa kwakikisha zina rake na kanywa zetu. ¹⁶ Fala musiriware kutenda meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu Mwenyezimungu. ¹⁷ Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kifulata ámuri zawo, kamana ewo washugulikira daima faida zenu, wakijiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni watende kazi kwa radi. Musiwatenze kwisa moyo, konta javyo aiwepo faida kwenu umwe. ¹⁸ Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa myoyo yetu iwa swafi, konta tísakula kutenda meema kwa kila hali. ¹⁹ Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya, munilebelele duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja namwe kwa suku karibu.

Duwa ya mwinsho

²⁰ Sambu, Mwenyezimungu mwenyé usalama, anufufure ka wafwi Mwenye wetu Insa, Nsunga nkulu wa makondoo, julu ya damu yakikisha miyadi ya milele, ²¹ nínlebeli akupeni piya vinu vyema-vyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyavimwajibu iye, julu ya Insa Almasihi. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

²² Wanduzangu, nukutafadalini mupokerere ewu usowezi-wu kwa radi kamana nukwandikirani kwa usemi aba. ²³ Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa nkalaboshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani, tikuja onse. ²⁴ Salamu zawo wakulungwa wenu piya pamoja na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani salamu.

²⁵ Rehema iwe pamoja namwe piya.

---

† Ona aya 15. †† Usemi wa “mara moja kila mwaka” aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo. ‡ Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-yi ifunda namuna vyawajuzi kuinshi wenye kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuripereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andíke ndi nduye Insa, wakwiti-wa Yakobu.

Salamu

1 Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye Insa Almasihi. Nankukwandikirani piya wanu wa Mwenyezimungu ulumwengu nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

² Wanduzangu, pamugwa kwa kuyeriwa namuna mojawapo, tulani kuwa kinu-co furaha pakulu, ³ konta mukwijiwa kuwa kuyeriwa kati ya kwamini kwenu kukupani nguvu ipate mukidiri kuhitamili. ⁴ Basi, asani kuhitamili kwenu kutimize anzima yake, ipate mulawirire kuwa wenye kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.

⁵ Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyezimungu, awápa wanu piya kwa radi bila kusimbula. Alebela onse, ápewa. ⁶ Alebele ka kwamini, saana dana anta aba javi. Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi ra mbahari, vyaritwariwa na mepo, rikefiwa kuno na kuno, gubu-gubu-gubu. ⁷ Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera kinu ka Mola, ⁸ konta iye kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya njira zake piya.

Mali akwisa

⁹ Sambu, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekeya, awe radi kwa kuwa Mwenyezimungu kankunsifu. ¹⁰ Mwenyé kwamini tajiri awe radi, kwa sababu Mwenyezimungu kankuntaya kurinyenyekeya. Kusema kweli, utajiri wake ndi kamba wema wa luwa ra nnyani vyarilainika. ¹¹ Juwa ripanda riwala, nnyani unyala, luwa rake rikugwa na wema wake ulainika. Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa vinu vyema

¹² Heri mwenye kuhitamili paayereriwa. Kamana, bandi yakolotiwa uwaminifu, iye akuja kupokerera lemba ra mainsha a milele, raawapere tamaa Mwenyezimungu wanu wampenda iye. ¹³ Munu paashetwaniwa, asambe: "Mwenyezimungu kankunishetwani." Konta Mwenyezimungu aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala aanshetwani munu. ¹⁴ Fala kila munu ashetwaniwa na wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu mbaya-wo unvuta undanganye. ¹⁵ Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola dambi. Na dambi-yo paikula, ikwitisira infwa.

¹⁶ Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke! ¹⁷ Piya vyema na vya kukamilika visuka ka Baba, ombire piya vimwarikiro víri mbinguni. Iye aabadilika wala aana kinviri cakuzungunuka-zungunuka anta aba. ¹⁸ Mwenyezimungu kanuwiya kutipa mainsha mapya julu ya habari zake za ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya, iye katitondola tiwe kamba visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

¹⁹ Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu awe mpesi kusikira, asiwe mpesi kusowera, na asangupe kukimiwa, ²⁰ konta kukimiwa akuntenza munu kwakikishiwa na Mwenyezimungu. ²¹ Ndimana, lavyani piya vinu vya ucafu na ubaya pakulu mmyoyo mwenu. Kwa namuna ya kunyenyekeya, pokorerani mbeyu ya habari ya Mwenyezimungu yakuvyarireni iye, konta eyi habari-yi iwa nawo uwezo wa kuvusha mainsha enu.

²² Musiwe wanu wakuritenyva, wakusikira habari ya Mwenyezimungu samufulata. Ila tendani vyaasema Mwenyezimungu. ²³ Munu wakusikiriza habari za Mwenyezimungu saafulata, ndi kamba munu wakuriwona nkirilolo. ²⁴ Kamana áwona vyauri uso wake, fala akasa kirilolo, kwa mpunde nowo ariwala uso wake vyauri. ²⁵ Fala mwenyé kutunza shariya kamili vyaimombola munu saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo ajanliiwe nkati ya vitendo vyake.

²⁶ Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza lulimi rake, iye aritenyva mwaneyewe, dini yake aifāi kinu. ²⁷ Dini ngema na swafi mbere ya Mwenyezimungu, Baba wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja na manankweli nkati ya tafauti zawo, na kuritanusa na vitendo vibaya vya mulumwengu.

Musiwapendeleye wanu

2 Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Almasihi, Mwenyé utukufu, musiwatafiti wanu kwa namu-na ya kuwapendeleya. ² Kwa nfano, wakuja wayeni wawiri wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja kavala mete za oru na kavala kitajiri, mwengine masikini, kapapukiriwa. ³ Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira javi: “Karibuni, ikalani-pa!” Ikisa mumwambira masikini ire: “Imira-po!” au “Ikala kumaulu-ko!” ⁴ Mukitenda javyo, mwankuwawanya wanu, sinovyoy? Mwankulawirira kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikweli? ⁵ Wanduzangu wapendani wangu, sikirizani sana-sana. Mwenyezimungu kawatondola masikini mulumwengu-mu walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini, sinovyoy? Ewo wakuja kuriti ufalume wa Mwenyezimungu waawapere tamaa kuwapa wenye kumpenda, sikweli? ⁶ Novyo-sivyo, umwe muwakejeli masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo, siwari kukutabishani na kukuvutirani kuBaraza ya milandu? ⁷ Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya zina rema ra Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?

⁸ Basi sambu, vyema ikiwa mufulata kweli-kweli vyaisema shariya † ya ufalume wa Mwenyezimungu, vyayamba javi:

“Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwaneyewe.”

⁹ Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambu. Taureti ikusutumuni kuwa umwe ndi wakosi. ¹⁰ Mwenyé kutimiza Taureti piya, fala akibonya shuruti mmoja, ikuwa kakosa shuruti piya za Taureti. ¹¹ Konta noyo ambire “Usizinge”, kaamba novyo “Usiulaye”. Ndimana, ukimulaya munu anta usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya.

¹² Basi, sowerani na tendani kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya kombola. ¹³ Kamana pakulamuriwa suku ya Kiyama, munu saantendera huruma mwenziwe, aja kutenderiwa huruma. Fala huruma ikuja kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufāi kinu

¹⁴ Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala olota kwa vitendo vyake, faidani? Kwamini kwake tu basi kunvusha? ¹⁵ Ikiwa nduyetu kawa diki na daima cintowa cakurya, ¹⁶ na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: “Uka kwa salama! Uwe nawo cakuvala na cakurya” fala aampere kinu caasakula mmwiri mwake, faida ndi yepi? ¹⁷ Kwa namuna mmoja noyo, kwamini bila vitendo vyema, kwamini kawaka-ko akufāi kinu.

¹⁸ Munu mmojawapo akwamba: “Uwe ukolota kwamini, omi nikolota vitendo vyema.” Nolotere vyawamini bila kolota vitendo vyema. Nomi nukolotera kwamini kwangu julu ya vitendo vyema vyanitenda. ¹⁹ Uwe ukubali kuwa kawapo Nlungu mmoja basi? Vyema! Fala mashetwani novyo wakubali, na watetema. ²⁰ Uwe binadamu sauna mana! Usaka nukolotere kuwa kwamini bila vitendo vyema akufāi kinu, sinovyoy? ²¹ Baba wetu Iburahima kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake, sinovyoy? Kakikishiwa paanlavire mwanawe Izaki kuwa kafara.

²² Mwankuwona-po kuwa kwamini kuja na kitendo cake cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake kukamilika. ²³ Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko amba javi:

“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu, ndimana kâwalangiwa kuwa mwenyé ukamilifu.”

Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”. ²⁴ Muwona kuwa, julu ya vitendo vyake, munu mojawapo akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini kwake tu basi. ²⁵ Kwa namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya vitendo vyake, sinovyoy? Kawapokerera manasonde wa Iziraeli, na kawolotera njira nyengine watira. ²⁶ Basi, kamba mwiri sauna roho vyaufwa, na kwamini sakuna vitendo vyema kufwa.

Lazima kumiliki lulimi

3 Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wanlimu wa jamati, konta ofwe tíri kufunda-fwe tikuja kulamuriwa ka Mwenyezimungu kwa namuna ngumu. ² Ndi kweli kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema kweli, munu saakosa na lulimi, iye ndi munu kamilifu, akidiri kuritunza mwiri piya. ³ Sambu, titaya vya-

† Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

ma vitoto nkanywa mwa kavalu ipate atisikirize, timminike mwiri nzima. ⁴ Wazani novyo paketi: ingawa rikulu, risukumiwa na mepo nyingi, fala nawoda kasáka kukisa konse, azungunusa na shukani ritoto javi. ⁵ Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca mwiri kitoto javi, fala riridāi vinu vikulu-vikulu.

Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu yawenye! ⁶ Na lulimi-ro riwa kamba moto †: rituriwa nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu wa ubaya. Rikidiri kufuja mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu za mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa na moto wa motoni ††. ⁷ Kamana wanu wakidiri kufuwa kila kabila ya manyama, wanyamangalo, nyuni, wadudu wakurikweta pansi pamoja na inswi, ⁸ fala aapo munu akidiri kutunza lulimi rake. Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya. ⁹ Julu ya lulimi retu, tintukuza Mwenye wetu, Baba, na novyo julu ya noro, tiwalani wanu wakumbiwa kwa nfano wa Mwenyezimungu ‡. ¹⁰ Basi, kanywa moja noyo alawa masemo akujanliya na akulani. Wanduzangu, kinu-ci acikijuzi kuwa javyo! ¹¹ Nviriro mmoja aulawa maji mazizi na maji akududurya, sikweli? ¹² Wanduzangu, nnazi ukupa mapapaya? Mmangera ukupa kazu? Sawa-sawa novyo, nviriro wa maji akududurya aavirira maji mazizi. ††

Fahamu za kweli

¹³ Kati yenu, mwenyé fahamu wakwereriwa ndi wepi? Iye olote vyaatenda meema, julu ya vitendo vya kulawa nroho yakunyenyekya. ¹⁴ Fala múkiwa na wivu mukilwaziwa myoyo, au múkiwa na wájibu mbaya wakupata yeka, musiridāi kuwa muwa wenye fahamu, wala musilongope mbere ya ukweli. ¹⁵ Fahamu kamba eyo siyo ya Mwenyezimungu, ila ya kibinadamu, ailawa ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya ushetwani. ¹⁶ Kamana mahala pauri wivu na wájibu wakupata ka yeka, uwapo umani na ubaya wa kila namuna. ¹⁷ Fala fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza swafi. Na noyi fahamu-yi novyo ndi iri na usalama, wororo, tayari kusikiriza mawoni a munu mwenziwe, ndi ijare huruma na vitendo vyema, aipendeleya, wala siyo ya unafiki. ¹⁸ Wanu wawasaídiya wenziwawo wekare salama munu na mwenziwe, wankuvyala mbeyu ya usalama, ndimana wavu-na shariya.

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

4 Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi? Cisalamula siwájibu mbaya úri kumana mmyoyo mwenu? ² Cukwajibuni kinu samuna, ndimana mukulaya ††. Muwa nawo wivu, fala amupata camusakula, ndimana mutenda umani na vita. Kweli-kwelini, amuna kwa kuwa amulebela. ³ Na mukilebela, amupewa, konta mulebela na niya mbaya. Musakula kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu basi.

⁴ Umwe wazinzi! Amwijiwa kuwa mukiwa marafiki wa vinu vya mulumwengu-mu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya yenu ndi ya urafiki wa vinu vya mulumwengu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu. ⁵ Au muwaza kuwa Mandiko asema bure paamba javi:

“Roho Takatifu ari mmyoyo mwetu atiririra wivu. †††”

⁶ Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyaamba Mandiko:

“Wenye kuridāi Mwenyezimungu ashindana nawo, fala wenye kurinyenyekya awapa rehema.”

⁷ Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshindeni Ibilisi, na iye akutirani. ⁸ Ritengezeni muwe karibu ya Mwenyezimungu, na iye akuwa karibu namwe umwe wamadambi, asani kutenda ubaya †††. Umwe wanu wa malulimi mawiri, swafini myoyo yenu §. ⁹ Uzunikani, tubiyani na rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiriro, radi yenu itaduke uzuni. ¹⁰ Basi, rinyenyekenyeni mbere ya Mwenye, na iye akuja kukutulani mahala paswifa.

Musiwalaumu wenzenu

¹¹ Wanduzangu, musiwalaumu wenzenu. Munu ansowérera caputu au anlaúmu nduye, asowerera caputu Taureti, kankulaumu noyo Taureti-yo. Ukilaumu Taureti, auri nfulati wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula.

¹² Kawapo mmoja tu basi esuse Taureti, na ári na haki ya kulaumu. Iye ndi ári na uwezo wakuvusha na wakudangula. Basi, uwe kuwa nani wakunlaumu mwenziwo?

---

† Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumiliki lulimi rake. †† Ibilisi. ‡ Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu wanlande iye mwaneyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwaneyewe. †† Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata. †† Ona Matwaya 5:21,22. ††† Namuna nyengine yakwereriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya. ††† Kigeregu: “nawani mmakono”. § “Swafini myoyo yenu” mana ake mwase mawazo mabaya.

Usiritumaini mwaneyewe

¹³ Sikirizani, umwe mwâmba javi: “Rero au makeso, tikuka mahala kada, tikekare mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate nzuruku mwingi.” ¹⁴ Cisaka kukukunani umwe makeso, mukwijiwa? Mainsha enu akuwa mwaja? Kama muwa kamba nambwe, ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. ¹⁵ Kwasa javyo, nanga mwangibiza javi: “Mwenyezimungu akitijanliya, tukuwa hai, titenda kinu-kada au kinu-kada.” ¹⁶ Fala umwe muridâi na murisukula. Evyo vitendo-vyo piya vibaya. ¹⁷ Basi, munu wakwijiwa cema caajuzi kutenda fala akitowa kutenda, ndi dambi kwake iye.

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

5 Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu ya tabu zakofya zija kukupatani. ² Mali enu avunda, na nguwo zenu zitafuniwa na mabarada. ³ Oru na parata yenu viwota ange. Ange-yo ikuja kuwa ushahidi wakukukaidini, ikuja kukapira mwiri wenu kamba moto vyawoca. Suku za mwinsho-zi, muriturira mali mengi awenye. ⁴ Fala sikirani! Sikirani kiriro ca wakazi wenu wakivunanga vyakurya vyenu, konta nshahara wawo auwere wa shariya! Kiriro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. ⁵ Umwe nkati ya mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya vyakukwajibuni. Múkiwa kamba makondoo vyawarya vyawasaka, wakinenepa, sawejiwa kuwa ndi suku ya kusinjiwa. ⁶ Muwahukumu na muwolaya wenye shariya sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

⁷ Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye. Nkumbukireni nrimi vyaarindira visumo vya faida pakulu mmasamba, avumirira mpaka kunya nvula ya kinja na nvula ya kusi. ⁸ Umwe novyo vumirirani, olosani myoyo yenu, konta kuja ka Mwenye kuwa karibu. ⁹ Wanduzangu, musidugudane ipate musihukumiwe. Kusema kweli, Mwenyé kulamula shariya kafika futi panryango. ¹⁰ Fulatani nfano wa minabii † wakisoweranga kwa zina ra Mwenye. Ewo wavumirira nkati ya tabu zawo. ¹¹ Onani, tiwawalanga kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira kuvumirira ka Ayuba na mwereriwa anzima ya Mwenye upande wake iye, kuwa iye ndi mwenyé huruma na utungu.

¹² Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi wala kinu cisaka kuwa conse. Ikiwa kweli, mwambe “aye”, na ikiwa siyo kweli, mwambe “siyo kweli”. Musilapire ipate musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

¹³ Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo, alebele duwa. Kawapo munu ári radi? Akiwapo, embe nyimbo za zaburi. ¹⁴ Kati yenu, kawapo nlwere? Akiwapo, awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa kuno wakimpaka mafuta, kwa zina ra Mwenye. ¹⁵ Kulebela duwa ka kwamini kumponesa nlwere-yo, Mwenye anlamusa. Na nlwere-yo, akikola dambi mmojawapo, aswamiiwa. ¹⁶ Ndimana, erezanani dambi zenu na lebelanani duwa ipate muponesiwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa nawo nguvu pakulu, kweli-kwelini ifâi. ¹⁷ Kwa nfano, Aliyasi ákiwa mwanadamu kamba nofwe, fala paalebele duwa isinye nvula, ainyere tena mulumwengu-mu kwa muda wa myaka mitatu na myezi sita. ¹⁸ Ikisa, kalebela duwa tena, nvula yanza kunya, na ardhi iruweriwa visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

¹⁹ Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli, akiwapo munu wakunludisira tena upya, ²⁰ kumbukirani javi: munu ansaidiya mmadambi kumwasisa njira yake yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo nkifo, na noyo aswamiiwa madambi mengi.

† Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

1 Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-yi wenye kwamini wakafilike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwawo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awapereke mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajanliya mbere ware wantumaini iye. Peduru kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira eyi waraka-yi wanu watondoriwe na Mwenyezimungu, watawanyike porovinsiya za Pontu, Galata, Kapadokiya, Aziya pamoja na Bitaniya. ² Tangu mida anzima ya Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa ya kukutondolani, na Roho Takatifu kâkutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na damu ya Insa Almasihi na munsikirize.

Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

³ Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi! Kwa huruma zake nyingi, iye katipa nroho zetu mainsha mapya ipate julu ya kufufuka ka Insa Almasihi ka wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele, ⁴ na kuriti irati saifujika, saina noda na saipoteya faida yake, ituriwe binguni iwe yenu. ⁵ Umwe, kwa kuwa mumwamini Mwenyezimungu, mukengeriwa na uwezo wake mupate kuvushiwa, kuri tayari kolotiwa suku za mwinsho. ⁶ Kwa javyo, ingawa dalili isakikana muuzunike suku aba kwa kutabika jisijisi, fala tendani radi! ⁷ Eko kutabika-ko kukwakikisha faida ya kwamini kwenu, vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru, ingawa ilainika, iswafiwa na moto. Kwa namuna mmoja noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa ipate kukujisireni swifa, utukufu, na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. ⁸ Ingawa iye amummonire, fala mumpenda. Na ámuri kummona, fala mwankumwamini, na mupata radi yakwijaziwa na utukufu, anta munu ejiwa namuna yakwereza, ⁹ mufurahi konta múpata anzima ya kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.

¹⁰ Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja kupokerera umwe, wasakula na wadairi wereriwe namuna yake. ¹¹ Wakisaka wawonerere mana a cire cawakambiriwa na Roho ya Almasihi nkati yawo, pawakibushuru kuhusu kutabika kaakijuzi kuvumirira Almasihi, na utukufu ukija kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatini na nani wavisaka kunkuna. ¹² Wafafanuririwa kuwa mambo-yo aakuna ewo wari hai, ila wakati watiri ofwe-wu! Na sambipa noyo habari-yo mwereziwa umwe, julu ya ware wakukwerezani Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu aperekiwe kulawa binguni. Vija kukuna-vyo, anta malaika newo viwajibu kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

¹³ Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni wanyewe, na muzidi kutumaini nfululu tamaa ya rehema zamusaka kupewa, suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. ¹⁴ Muwe kamba wasimana wasikiriza, musifulate wájibu wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu. ¹⁵ Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni vyaari takatifu, nomwe novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamutenda. ¹⁶ Konta vyandikiwa javi: "Muwe takatifu konta omi niwa takatifu."

¹⁷ Pamulebela duwa, mwankumwita "Baba" ire alamúla sannang'aniza munu caari, ila alamula kwa vitendo vya kila munu. Kwa javyo, pamwikala mulumwengu-mu kamba wayeni, inshini kwa namuna yakumwinshimu.

¹⁸ Mukwijijiwa kuwa momboriwa nkati ya mainsha safái amuritire ka wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu vyakulainika kamba parata au oru, ¹⁹ ila julu ya beyi ya faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa kamba kon-

doo saana baka wala saabadilike. ²⁰ Iye katondoriwa atimize eyi anzima-yi tangu ulumwengu saunombiwa, fala tarehe za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida yenu. ²¹ Julu yake, umwe mumwamini Mwenyezimungu, anafure iye nkifo na antukuze, ipate kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka Mwenyezimungu.

²² Sambu, kwa kuwa umwe † muswafiwa julu ya kifulata ukweli, mwankupendana kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini kupendana kwa niya na ka myoyo swafi. ²³ Mupendane javyo kwa kuwa mupongoriwa tena upya, siyo julu ya mbeyu yakulainika ila kwa mbeyu sailainika, julu ya usemi wa Mwenyezimungu uinshi na uri na ukweli daima. ²⁴ Kamba vyavyandikiwe javi:

“Wanu piya wawa kamba minyani,
ubóra wa munu upunguka upesi kamba wema wa luwa rakuvalaluka.
Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,
²⁵ fala usemi wa Mola ukwikala milele.”

Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema yamwereziwe umwe.

2 Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo, unafiki, wivu, na kufezeyi ka kila namuna piya, ² akwajibuni maziwa †† kamili, kamba watoto wakupongoriwa sambu. Kwa javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa. ³ Mwakikisha futi kuwa Mwenye Insa ndi wema, sinovyoye?

Almasihi ndi riwe maalumu

⁴ Almasihi ndi riwe hai, kâkatariwa na wanu, fala kanawo faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu antondore iye. Pamunfika karibu yake, ⁵ umwe wanyewe muwe kamba mawe hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho Takatifu ipate muwe walongozi watakatifu wa dini, mupereke kafara za kiroho zakumwajibu Mwenyezimungu, kwa cire caatendire Insa Almasihi. ⁶ Kamana Mandiko akwamba javi:

“Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalemu ‡,
bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya nyumba.
Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya.”

⁷ Kwenu umwe wenye kwamini, ero riwe-ro †† ra faida pakulu. Fala ka ware sawamini,

“Riwe rawakatara wajengi
ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba.”

⁸ Na:

“Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo,
riwe risáka kuwagwisa wanu.”

Ewo wákwakula konta awasikiriza usemi wa Mwenyezimungu, ewo watuririwa viwakune javyo.

⁹ Fala umwe ndi kabila itondoriwe, ufalume wa walongozi wa dini, taifa takatifu, wanu watondoriwe wawe wa Mwenyezimungu mwananyewe, ipate mwereze wema nkulu wa ire akwitireni mulawe nkisi, mwingire nnuru yake ya matajabisa.

¹⁰ “Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu,
fala epa sambu muwa umati wa Mwenyezimungu.
Mida amuwonire huruma ya Mwenyezimungu,
fala epa sambu muwona huruma yake.”

¹¹ Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita mulumwengu-mu, tanukani wájibu mbaya wa kibi-nadamu, uténda vita na myoyo yenu-yo. ¹² Inshini kwa namuna ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, ingawa wakulongoperani kuwa mwankutenda vibaya, wakúja kuwona meema amutenda, na Mwenyezimungu paaja kulamula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kuwasikirizira wenye mamulaka

¹³ Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenye mamulaka wa mulumwengu-mu, Nkulu wa wafalume ¹⁴ na wafalume watoto, kawapéreka iye kuwahukumu wabaya na kuwasifu wenye kutenda meema. ¹⁵ Kamana javi ndi vyavimwajibu Mwenyezimungu, kuwa vitendo vyenu vyema-vyema viwanyamaza wajinga sawejiwa cawamba. ¹⁶ Inshini nkati ya uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila inshini kamba watumisi wa Mwenyezimungu. ¹⁷ Wainshimuni wanu piya, wapendeni wanduzenu wenye kwamini, mopeni Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume nkulu.

† Kigeregu: “roho zenu”. †† “Maziwa” epa mana ake inlimu. ‡ Kigeregu: “Ziyoni”. †† Riwe-ro rikolota Insa.

Nfano wa tabu za Almasihi

¹⁸ Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa inshima pakulu, sairi ware wenye imani waténda meema basi, fala na wagumu newo novyo. ¹⁹ Mwenyezimungu akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mutabika kwa sababu ya kufulata njira ya Mwenyezimungu. ²⁰ Mukihitamili pamuhukumiwa kwa sababu ya kutenda dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya kutenda meema na kuhitamili, Mwenyezimungu akusifuni. ²¹ Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi katabika kwa kukupendeleyani umwe, kakupani nfano ipate mfulate njira zake. ²² "Iye aakorire dambi anta mmoja, wala nkanywa mwake aulawire ulongo."

²³ Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa, aantishire munu, ila akiripereka ka Mwenyezimungu, mwenyé kulamula shariya. ²⁴ Insa iye mwaneyewe kahitamili dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire dambi, tiinshi tiwe makamilifu. Julu ya vijaraa vyake, mupata kuona. ²⁵ Mida mukenendanga kamba makondoo wakwasika, fala sambu muludira ka Nsunga wenu, mwenyé kusunga roho zenu.

Manunu na mamwenye

3 Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii nlumake, anta awe saasikiriza Habari Ngema. Ndimana, aisakikana umwe kwamba kinu, ila kwa namuna yenu ya kuinshi iwatenze kutumaini, ² pawakuwonani mukitenda vitendo vya uswafi na vya inshima. ³ Musishugulikire wema wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-sana, au kuvala vifure vya oru au nguwo ngema-ngema. ⁴ Kwasa javyo, wema wenu ulawe mmyoyo yenu, usiwoneke panja. Ewo wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo ya kurinyenyekeya na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu. ⁵ Kamana mida manunu watakatifu wakintumaini Mwenyezimungu wema-wo wakiriwaiza, julu ya kukubali mamulaka a walume wawo. ⁶ Kamba kwa nfano, Sara akintwii nlumake Iburahima, akimwita mwenye. Umwe muwa wanawe wakati wamutenda meema, samopa kinu ciwa conse cakofya.

⁷ Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti nkawake kwa namuna ngema. Ingawa iye kaveya koliko uwe nlume-we, mwinshimu, konta iye kapewa novyo mainsha mapya na Mwenyezimungu. Tendani javyo ipate duwa yenu musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

⁸ Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimoja noco, muwonerane utungu, mupendane, muwe na amo, na munyenyekeyane nkati ya mawazo enu. ⁹ Musiripirane mabaya ka mabaya, wala matukano ka matukano. Kwasa javyo, wabarikini, kamana eco ndi camwitiriwe, ipate mubarikiwe. ¹⁰ Kamana:

"Asáka kuwa na mainsha meema
na kummwera suku ngema,
aziwiye lulimi rake risisowere caputu,
wala kanywa yake isisowere ulongo.

¹¹ Basi, arisapuse mabaya, atende meema,
akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.

¹² Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu,
masikiro ake awa wanzu kusikiriza cawalebela.

Fala uso wa Mola ubishana na wenye kutenda ubaya."

¹³ Sambu, mukisakula kwa juhudi kutenda meema, nani akukutendani ubaya? ¹⁴ Fala anta paiwa mwankutabika kwa sababu ya kutenda meema, mujanliiwa. Basi, musiwope wala musikafilike. ¹⁵ Kwasa javyo, mmyoyo mwenu ntireni kuwa takatifu Almasihi, Mwenye wenu. Na akiwapo munu wakukudairini kuhusu sababu ya muri nawo tamaa, daima muwe tayari kunjibu. ¹⁶ Fala njibuni kwa namuna ya kurinyenyekeya na inshima, na myoyo yenu isikose mbere ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu wankukusowererani mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi, ewo wáwona haya. ¹⁷ Kamana vyema kutabika kwa sababu ya kutenda meema (ikiwa nafsi ya Mwenyezimungu) koliko kutabika kwa sababu ya kutenda mabaya.

¹⁸ Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu ya dambi zenu, mara moja noyo tu basi kwa daima. Iye kamilifu, fala kafwa kwa ajili ya ware sawari makamilifu ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye kaulaiwa mwiri wake fala kafufuriwa julu ya Roho Takatifu. ¹⁹ Basi, iye akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, ²⁰ ware wákiwa wabishi mida, enzi za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na imani iri Nnu kankulunda safina. Nsafi-na-mo, wanu nane tu basi ndi wávuhiwe pesire kupita mwanalukaya wakofya ire. ²¹ Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyezimungu. Epa muvushiwa julu ya kufufuriwa ka Insa Almasihi, na koza ndi alama ya ku-

tubiya kwenu. Ire oziwe aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na fahamu swafi mbere ya Mwenyezimungu. ²² Epa sambi, Insa Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu [†]. Noko malaika, wenye mamulaka, pamoja na wenye nguvu iye wajuzi wantwii.

Kupinduriwa ka mainsha

4 Sambu, kwa kuwa Almasihi katabika mwiri wake, nomwe novyo ririmbiseni mawazo mamoja nowo. Kama atabika mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, kamariza dambi zake. ² Kwa javyo, wakati umbakire mulumwengu-mu, iye aainshi akifulata vitendo vibaya vya kibinadamu, ila atenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. ³ Mida wakati mwingi mukipitanga mukitenda kamba vyawatendanga wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu: mutenda vitendo vya lukware, mifulata wajibu mbaya, murya na munywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuza milungu ya ulongo, kitendo cakofya. ⁴ Ewo washanga pakulu futi konta sambu amifulata vitendo vibaya vyawatenda ewo, na wakutukanani. ⁵ Fala ewo wajuzi wajibu ka Mwenyezimungu, ire oka kuwalamula wanu piya, wafwire na wari hai. ⁶ Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema wereziwa anta na wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari Mwenyezimungu), ingawa mwiri wawo upokerera hukumu yakufwa yawatabika wanu piya.

⁷ Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi muridume wanyewe na murinang'anizire, ipate mulebele duwa. ⁸ Visitoshe, zidini kpendana, konta pendo rifuta dambi nyingi. ⁹ Mupane malazi bila kudugudana. ¹⁰ Kamba kila mmoja vyaapokerere uwezo maalumu, atumire sana-sana kuwatumika wenziwe, awe ntumisi mwema wa uwezo jisijisi wa Mwenyezimungu. ¹¹ Asowera, asowere usemi waapewa kwereza na Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu ya Insa Almasihi. Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

¹² Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu a kuyererwa, musikafilike kamba cukukunireni kinu cakutajabisa. ¹³ Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika kuntabikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka kufafanuriwa utukufu wake mulumwengu-mu, umwe novyo mufurahi ka radi pakulu. ¹⁴ Ikiwa mutukaniwa kwa sababu ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho wa utukufu na wa Mwenyezimungu apumula julu yenu. ¹⁵ Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya kuulaya, kwiwa, kutenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha a wanu wengine, ¹⁶ ila ikiwa mwankutabika kwa sababu ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo, ntukuzeni Mwenyezimungu, kwa kuwa mukwijiwikana kwa zina rake. ¹⁷ Konta wakati wakulamuriwa wanu uwa karibu, na waja kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana ^{††} wa Mwenyezimungu. Na ikiwa ofwe wafulati wa Insa tilamuriwa, sambu ware sawakubali Habari Ngema ya Mwenyezimungu, mwinsho wawo ndi wepi? ¹⁸ Na, "Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa, sambu wabaya na wamadambi, cija kuwakuna kinani?"

¹⁹ Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata vimwajibu Mwenyezimungu, waripereke mmakono mwa Mwenyezimungu mwenye kauli awombire, kuno wakizidi kutenda meema.

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

5 Sambu, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba umwe, niwa shahidi wakutabika ka Almasihi, na nukuwa upande wa utukufu pausaka kufafanuriwa. Kwa javyo, nkati yenu umwe walongozi nukutafadilini javi: ² Sungani nfuwo wa Mwenyezimungu [‡] uri kati yenu, sairi kwa kuwalazimisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyezimungu, sairi kwa anzima yakupata faida ila kwa anzima yakweli yakuwasaidiya wanu wengine ³ Musiwalongoze wanu wamugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe mifano myema kwa wanu wenu wakusungani. ⁴ Basi, akifika Nkulu wa wasunga, Insa Almasihi, mupokerera lemba ra utukufu, sarisa tena kung'anira kwake. ⁵ Kwa namuna mmoja noyo, umwe wanemba, kubalini mamulaka a walongozi wenu. Piya muvare unyenyekevu, konta Mandiko akwamba javi:

"Mwenyezimungu abishana na wanu wakuridai, fala awarehemu wanu wakurinyekeya."

⁶ Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa Mwenyezimungu, ipate ka wakati wake maalumu waaturire, aje akusifuni. ⁷ Ngabizini tafauti zenu, konta akusungani. ⁸ Muwe tayari na murinang'anizire konta aduwi wenu, Ibilisi, kawankukulumbatani nanyenje kamba simba vyaturuma, akisakula kunkola munu ankapire. ⁹ Ririm-biseni kubishana naye, moloke na kwamini kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati wengine watawanyike mulumwengu-mu wawankutabika kamba vyamuri kutabika umwe. ¹⁰ Na bandi ya kutabika wakati aba, Nlungu

[†] "Nkono nriri wa Mwenyezimungu" ndi mahala bora pakulu. ^{††} Kigeregu: "jamaa". [‡] Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu.

mwenyé rehema piya, waakwítani muwe upande wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana kwenu na Almasihi, ákukamilíshani, ákwakikishani, ákupani nguvu na ákutengemanisani. ¹¹ Iye ndi mwenyé uwezo piya daima milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

¹² Sila †, nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya kukwandikirani eyi waraka noto javi-yi. Nisaka nukurimbiseni myoyo yenu na nukwakikisheni kuwa eyi ndi rehema yakweli ya Mwenyemizungu. Noyi rehemayi ikoloseni! ¹³ Wenye kwamini Babiloniya ††, watondoriwe pamoja nomwe, wakuperekerani salamu. Maruku, mwanangu julu ya kwamini, iye novyo akuperekerani salamu. ¹⁴ Mukomazane kwa alama yakolota pendo ‡.

Salama iwe pamoja namwe piya mulungane na Almasihi.

---

† Sila zina rengine Silvanu. †† “Babiloniya” mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. ‡ Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi “beju”.

2 Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-yi nkalaboshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwinsho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenye kwamini.

Salamu

1 Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-yi niwaperekera piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vyataminire. Kwamini-ko tipata julu ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi Insa Almasihi.

² Rehema na salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu pamoja na Insa, Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenye kwamini

³ Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye katipa piya vyatisakula ipate tiinshi mainsha akumwajibu Mwenyezimungu. Tipata julu ya kumwijiwa ire atitire kupokerera utukufu wake pamoja na wema wake mwaneyewe. ⁴ Kwa namuna-yi, Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida pakulu na ya matajabisa, ipate julu yawo mulawirire kuwa na namuna za Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa uwaribifu wa mulumwengu-mu, ushongiwa julu ya wájibu wa dambi. ⁵ Ndimana, tumirani nguvu zenu piya musanganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, ⁶ wijiwifu na kurimiliki, kurimiliki na kuhitamili; kuhitamili na namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu, ⁷ namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu na kupendana, na kupendana musanganye na kuwapenda wanu piya. ⁸ Kamana namuna-zi, mukiwa nawo nezo zikizidi kukula kati ya mainsha enu, zukutenzani kuwa wijiwifu wenu wa kumwijiwa Mwenye Insa Almasihi auwepo bila visumo ila kukuja na faida. ⁹ Kamana ware sawatenda vitendo vya faida-vyo, ewo awawona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu mida kâwaswafi madambi awo.

¹⁰ Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya mwakikishe kuwa kweli-kwelini mwitiwa na mutondoriwa na Mwenyezimungu. Mukitenda javyo, amushubutu kwasa kwamini kwenu. ¹¹ Kamana kwa namuna-yo, uwapo nryango nkulu wakufunguririwa sana ipate mwingire muufalume wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

¹² Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi daima, ingawa mukwijiwa futi na mukwakikishiwa nkati ya ukweli wamupokerere. ¹³ Níwaza kuwa níjuzi nukukumbuseni, wakati waniripo mulumwengu-mu, ¹⁴ konta, kamba vyaanolotere Mwenye wetu Insa Almasihi, nukwijiwa kuwa suku karibu eya mainsha-ya nukwasa. ¹⁵ Na nítenda juhudi piya ipate, bandi yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi vinu-vi mukumbukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

¹⁶ Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, na kuludi kwake, sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja, ila tereza ubora wake nkulu kwa kuwa tîwona na maso etu wanyewe. ¹⁷ Kamana iye paapokerere swifa na utukufu ka Mwenyezimungu Baba wake, ofwe tikiwapo. Paasikire shauti ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:

“Eyu ndi Mwanangu wanimpa pakulu.

Niwa radi naye pakulu”,

¹⁸ ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-yo kulawa mbinguni. Tisikira kamana pamwango takatifu, tíkiwa onse na Insa.

¹⁹ Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari zereziwe na minabii. Habari-zo vyema mutenge-mane konta ndi kamba nuru vyaimwarika pamahala pakwinukala. Ikusaidiyani mpaka suku yakuja Almasihi, na nuru yake ikuja kumwarika ngwê mmyoyo mwenu kamba ng'andu. ²⁰ Kinu bora pakulu, ijiwani kuwa piya vibushuriwe mMandiko avilawire nkiswa mwa nabii mmojawapo. ²¹ Kamana avipo vibushuriwe kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu ndi awalongoze wanadamu kusowera usemi ulawire ka Mwenyezimungu.

Wanlimu walongo

2 Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu, kamba vyawaja kulawirira wanlimu walongo kati yenu umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-siiri inlimu zakufuja, mpaka wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo, waritisira upesi kwaribiwa. ² Wanu wengi wakuja kifulata namuna zawo za lukware, na kwa sababu zawo, wanu wakuja kusowerera caputu njira yakweli. ³ Ewo wanlimu walongo-wo, kwa kuwa wasaka wapate nzu-ruku mwingi, wakuja wapate faida kwa usowezi wa ulongo. Fala tangu mida hukumu yawo ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.

⁴ Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu aawasire kupolonyoka, ila kawapereka motoni, aki-wasa wafungiwe ngiza mpaka suku ya Kiyama. ⁵ Novyo, aawasire kupolonyoka wanu wa mida paawaperekere mwanalukaya sawamopa Mwenyezimungu mulumwengu-mu. (Ndi kweli kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu njira ya shariya, pamoja na wanu saba). ⁶ Na kahukumu novyo makaya makulu a Sodoma na Gomora. Katadusa rivu na kalamula hukumu †. Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyaaja kuwatenda piya wanu ware sawamopa. ⁷ Upande mwengine, Mwenyezimungu kanvusha Loti, mwenyé shariya, katabika kwa sababu ya vitendo vya ucaputu vya wanu wabaya. ⁸ (Kamana Loti ákiwa munu wa shariya, fala kila suku kazunguriziwa na wabaya. Iye kákafilika pakulu kwa sababu ya vitendo vibaya vyaakisikira na vyaakiwona.) ⁹ Basi, ndi kweli kuwa Mola akwijiwa namuna yakuwavusha nkati ya kuyereriwa ware wamwinshimu, na yakuwaturira hukumu sawana shariya suku ya Kiyama. ¹⁰ Kuzidi pakulu, akuja kuwahukumu ware wafulata wájibu wawo wa ubaya wa kibinadamu, na wakejeli mamulaka.

Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridái na waritenza. Awawenshimu viyumbe vya utukufu mbinguni, ila waku-furu. ¹¹ Anta malaika, nowo wari na nguvu pakulu na uwezo kuwapunda nowo, awasowera mbere ya Mwenye, usemi wacaputu wakubishana na novyo viyumbe-vyo. ¹² Fala ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafu-lata wájibu wawo wa kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na waulaiwe. Wakufuru kuhusu mwaha wawatíkina. Basi, kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo, newo novyo wakuja kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. ¹³ Ewo watabika na ubaya ndi nshahara wa ubaya wawo. Viwajibu kifulata wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo noda na vilaso ††, viwajibu kukutesani ‡ kumbe wakuja mmajambo enu a sherehe. ¹⁴ Mmaso mwawo uwejala uzinzi na awatosheka kukola dambi. Viwajibu kuwatesa na kuwakoresa wanu sawakamilike, myoyo yawo izowerera wájibu wa vinu. Ewo wanu-wo walaniwa! ¹⁵ Wasapuka njira ngema, wasi-ka. Wafulata njira ya mwananlume wakwitiwa Balamu ††, mwana wa Bewori, kumwajibire kupata nzuruku kwa vitendo vibaya. ¹⁶ Balamu kasutumiwa kwa dambi yake mwananyewe. Buru saanasowera, kásowera na shauti kamba munu, na uzozo wa nabii-yo uziwiwa.

¹⁷ Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrimbu sauna maji, au kamba mawingu akiveverusiriwa baidi na mepo ††. Ewo Mwenyezimungu kawaturira mamburo awo pagiza, pakwinukala pí †††. ¹⁸ Kamana warisifu wanyewe na masemo seleweka. Watumira wájibu mbaya wa kibinadamu ipate wawatese wawakoresa ware wakuwa kwa suku aba wâwatira ware waínshi vibaya. ¹⁹ Wawapa tamaa ya uhuru, filihali ewo wanyewe watwana wa tabiya zakudangula. Kamana kinu ciri kunkidiri munu, iye ntwana wa noco kinu-co. ²⁰ Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu, anusurika na vibaya mulumwengu-mu. Fala ikiwa aringiza tena upya novyo vitendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu pakulu kupunda pakwan-za. ²¹ Fadari munu-yo anatowa kwijiwa njira ya ukamilifu, koliko kwijiwa ikisa kukatala ámuri takatifu yaapewe. ²² Munu kamba eyu atimiza usowezi wakweli wamba javi: "Umbwa kaludira kurya matapisi ake mwananyewe." Na atimiza novyo usowezi mwengine wamba: "Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaula ntopetope."

Kuludi ka Mwenye Insa

3 Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandikirani. Wo-wawiri, nisakula nukulamuseri ankili zenu ngema mukumbukire, ² ipate mukumbukire vyawambire mida minabii takatifu, na ámuri za Mwenye wetu, Nvushi, zaalazimishe julu ya mawalii wenu.

† "Kalamula hukumu" kuwa isiludire kujengiwa tena upya. †† Ona 3:14. ‡ Ona 12. †† Ona Isaba 22:21-35. †† Awatenda kam-ba vyawajuzi kutenda. Ona Yuda 12. ††† Ona Yuda 13.

³ Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho, wakuja kulawirira wanu wamojawapo wakufezeyi ukweli, wafulata piya wájibu wawo wa dambi. ⁴ Wakwamba javi: “Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba? Sambi, kawa ndepi? Tangu wakati wa babu zetu, mwanzo wa duniya, vinu vingari vikenenda namuna moja noyo!”

⁵ Ewo wanuwiya kukatala kuwa tangu mida Mwenyezimungu komba bingu, na kwa ámuri yake, iye kawanya duniya na maji, katula ardhi yakumiliya julu ya maji. ⁶ Ikisa maji-yo iye katumira kudangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu. ⁷ Fala julu ya ámuri moja noyo, bingu na ardhi virípo sambipa vituriwa, ipate viteketeziwe na moto wa suku ya Kiyama. Wakati-wo wanu wabaya wakuka kwaribiwa nfululu.

⁸ Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya Mwenye, suku moja ndi kamba myaka alufu, na myaka alufu ndi kamba suku moja. ⁹ Kusema kweli, Mwenye aakawa kutimiza tamaa zake kamba vyawawaza wanu wengine. Anta, iye akoloterani imani yake, avimwajibu kuwa munu mmojawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya watubiye. ¹⁰ Fala suku yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo kukuja kudidima pakulu futi, bingu ilainika, na mwezi † piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoja na vitendo vikúna muardhi, piya viwoneka ††.

¹¹ Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora pakulu kuinshi namuna takatifu vyaakumwajibu Mwenyezimungu, sinovyo? ¹² Noyo suku ya Mwenyezimungu-yo, murindire na radi, tendani juhudi ifike upesi. Kwa sababu ya kuja ka noyo suku-yo, bingu ikorera ifujika, na mwezi piya vikuja kociwa visuluka. ¹³ Fala kamba Mwenyezimungu vyaatipere tamaa, tírindira bingu nyipya na ardhi nyipya, mahala mwakutendiwa vinu piya kwa shariya.

¹⁴ Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi murindira, rimbani kwa nguvu zenu piya ipate iye akusinga-neni muwe na salama naye, bila noda wala kilaso. ¹⁵ Na imani ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire nduyetu, mpendani wetu Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe, vyaakwandikireni. ¹⁶ Piya waraka zaandike kuhusu ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga kwelewa. Watikínifu na wanu sawakamilike, vinu-vyo wazungunusa wakwereriwa caputu ipate waripoteze, kamba vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko Matakatifu.

¹⁷ Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo vinu-vyo mwijiwa futi, rinang'anizireni ipate musitesiwe kwa makosa a wanu sapan shariya, kwaswa koloka kwenu. ¹⁸ Fala zidini kukula nkati ya rehema na wijiwifu wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Iye apewe utukufu, sambipa na kwa milele. Aamina.

---

† Au: “vinu”. †† Au: “vikolotiwa ipate vilamuriwe”.

1 Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenye kunfulata Insa, na ikwreza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu karitenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-yi kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

1 Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu mwanzo. Tínsíkira, tîmmona na maso etu, tîn-shuhudiya, na tînkola na makono etu. ² Noyo mainsha-yo olótiwa. Timmona, ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani kuwa iye ndi Mwenyé mainsha wa milele, ákiwa na Baba na toloteriwa ofwe. ³ Vyatîmmonire na vy-atînsikire, tukukwerezani umwe novyo ipate nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu uwa na Baba pamoja na Insa Almasihi, Mwanawe. ⁴ Na ezi habari-zi tukwandikirani ipate radi yetu † itimiziwe.

Enenda nnuru

⁵ Sambu, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani umwe, kuwa Mwenyezimungu ndi nuru. Nkati yake kisi anta aba acishubutu kuwepo. ⁶ Tikámba kuwa tanawo umoja naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa, atiténdá ukweli. ⁷ Fala ikiwa tikwenenda panuru, kamba iye vyaari panuru, tikuwa nawo umoja watupu, na damu ya Insa Mwanawe ítiswafi madambi piya.

⁸ Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo nkati yetu. ⁹ Fala ikiwa tikweréza dambi zetu, iye mwaminifu na mwenyé shariya, átiswamii madambi etu, na átiswafi nkati ya vitendo vibaya piya. ¹⁰ Fala tikám-ba kuwa atinakola dambi, sawa-sawa na kwamba iye nlongo, usemi wake aupo mmoyo mwetu.

2 Wasimana wangu, ezi habari-zi nukwandikirani ipate musikore dambi. Fala ikiwa munu mmojawapo akola dambi, tanawo wakutimírira mbere ya Baba, Insa Almasihi, Nkamilifu. ² Iye ndi kafara iripa kwa madambi etu, na siyo kafara kwa madambi etu basi, fala kwa madambi a wanu wa mulumwengu-mu piya.

³ Na alama itolótera kuwa timwijiwa iye ndi kuwa tifulata ámuri zake. ⁴ Munu akamba: “Nímwijiwa” fala safulata ámuri zake, munu-yo nlongo, ukweli aupo mmoyo mwake. ⁵ Fala afuláta usemi wake, nkati yake pendo ra Mwenyezimungu riwankukamilika kweli-kwelini. Kitendo colóta kuwa tilungana naye ndici: ⁶ mwenyé kwamba kuwa alungana naye, inlazimu enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

Ámuri nyipya

⁷ Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-yi siyo nyipya, fala ámuri ya mida, ya tangu mwanzo. Eyi ámuri ya mida ndi habari yamusikire. ⁸ Novyo-sivyo, vyanukwandikirani-vi ámuri nyipya, vyauri ukweli kwake iye na kwenu umwe, konta kisi caankwisa, nuru yakweli ilangaza futi.

⁹ Munu amba: “Nankwenenda na nuru”, iri amwina nduye, narero kankwenenda nkisi. ¹⁰ Ampénda nduye akuwa nnuru, na mmoyo mwake aciwepo cakunkwakurisa. ¹¹ Fala ire amwina nduye abaki nkisi, kankwenenda nkisi, eejiwa kooka konta kisi cimwinúkaza kumaso.

¹² Umwe wasimana wangu, nukwandikirani
konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.

¹³ Umwe wawáwa, nukwandikirani
konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.

Nukwandikirani umwe, wanemba,
konta munshinda Ibilisi ††.

† Au: “yenu”. †† Kigeregu: “Mbaya”.

¹⁴ Umwe wasimana wangu,
nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.
Umwe wawáwa, nukwandikirani,
konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.
Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala,
usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya †.

Usukwajibuni ulumwengu

¹⁵ Usukwajibuni ulumwengu wala virípo mulumwengu. Íkiwa munu mmojawapo umwajibu ulumwengu, eyo munu-yo aampenda Baba. ¹⁶ Konta piya virípo mulumwengu-mu, vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa maso mawoni, na maritenzi a vinu vya mulumwengu-mu, avilawa ka Baba, vilawa mulumwengu nómu. ¹⁷ Ewu ulumwengu-wu pamoja na vitendo vyake vibaya vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire aténda nafsi ya Mwenyezimungu áinshi milele.

Musitesiwe

¹⁸ Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vyamusikire kuwa akúja aduwi wa Almasihi, sambi wankulawirira maaduwi wa Almasihi wengi wawenye. Ndimana tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. ¹⁹ Maaduwi-w waláwa kati yetu, fala awawere kweli-kwelini wa daraja yetu. Kamana kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabaki nofwe. Falakini ewo watasa ipate vijiwikane kuwa anta mmoja awere wa daraja yetu. ²⁰ Fala umwe, Ntakatifu kakumiminirani Roho Takatifu, na piya-mwe mukwijiwa ukweli. ²¹ Sukwandikirani kwa kuwa mútikina ukweli, ila nukwandikirani kwa kuwa mukwijiwa ukweli, na mukwijiwa kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo. ²² Nlongo nani? Nlongo ndi ire akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána Baba pamoja na Mwanawe, noyo ndi aduwi wa Almasihi. ²³ Piya ankana Mwana onse ndi sawalungana novyo na Baba. Fala mwenyé kumwakikisha Mwana kalungana na Baba novyo.

²⁴ Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa umwe mutula mmoyo habari zamusikíre tangu mwanzo, mukuwa pamoja na Mwana na Baba novyo. ²⁵ Na tamaa yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele! ²⁶ Nukwandikirani ezi habari-zi kuhusu ware wasakúla kukutesani. ²⁷ Fala umwe-po, Roho Takatifu waakumiminíreni Insa-yo mubaki naye daima, ndimana amusakula kufundiwa kinu kimojawapo na munu. Ila Roho Takatifu wamumiminiriwe-yo akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko siko ka ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

²⁸ Sambu, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye, ipate paasaka kuja, isitipate aibu mbere yake, ila tiwe nawo uhakika. ²⁹ Kamba vyamwijiwa kuwa iye kamilifu, mwijiwe kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu onse, mwana †† wa Mwenyezimungu.

3 Ngatanzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka ofwe kupata kwitiwa wana wa Mwenyezimungu! Na kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawe! Ndimana wanu mulumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa. ² Wapendani wangu, sambu tiwa wana wa Mwenyezimungu. Catisaka kuwa acinarolota, fala tukwijiwa kuwa Insa paasaka kuja, tilandana naye, konta tímmona iye vyaari. ³ Na kila mwenyé kutumaini onse tamaa-yi, áriswafi, kamba iye vyaari swafi.

⁴ Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyezimungu. Dambi ndi kutupa shariya mojawapo. ⁵ Mukwijiwa kuwa iye kája atilavye dambi. Neye aana dambi. ⁶ Kila mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila mwenyé kuzidi kukola dambi aanamba kummona wala kumwijiwa.

⁷ Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda ukamilifu ndi kamilifu, kamba iye vyaari kamilifu. ⁸ Aténda tabiya ya kukola dambi wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo, Mwana wa Mwenyezimungu ‡ karolota ipate afuje vitendo vya Ibilisi. ⁹ Kila mwenyé kupongoriwa upya na Mwenyezimungu onse aatenda tabiya ya kukola dambi, konta mbeyu †† yake iwa kati yake. Iye aazidi kukola dambi, konta kapongoriwa upya na Mwenyezimungu. ¹⁰ Kwa namuna-yi ndi patijiwa kusiyana kuripo nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa Ibilisi: saatenda ukamilifu na saampenda nduye onse, neye novyo siyo wa Mwenyezimungu.

† “Mbaya” mana ake Ibilisi. †† Kigeregu: “kapingoriwa”. ‡ “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. †† Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

¹¹ Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipendane. ¹² Tisinlande Kaini âpatiwe na Ibilisi, akimuulaya nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta vitendo vyake víkiwa vibaya fala vya nduye víkiwa vya ukamilifu.

¹³ Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wakukwinani, musishange. ¹⁴ Ofwe tukwijiwa kuwa tisa kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati ya mainsha, konta tiwapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari nkifo. ¹⁵ Mwenyé kumwina nduye ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa aapo kisomi anta mmoja wakuwa nawo mainsha a milele. ¹⁶ Javyo ndi patijiwa mana a pendo: Insa Almasihi kapereka mainsha ake kwa ajili yetu. Ndimana nofwe novyo tíjuzi tipereke mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu. ¹⁷ Fala ikiwa munu kanawo mali, na kankumona nduye cintowa kinu, fala anfungira wajii, pendo ra Mwenyezimungu akuwa nawo mwaja? ¹⁸ Basi, wasi-manu wangu, tisimpende munu na masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo na ukweli. ¹⁹ Javyo ndi patijiwa kuwa tiwa wanu wa kweli, na mbere ya Mwenyezimungu myoyo yetu itengemana. ²⁰ Kamana myoyo paitilaumu ponse, tijiwe kuwa Mwenyezimungu ndi nkulu zaida ya myoyo, iye akwijiwa vinu piya.

²¹ Wapendani wangu, íkiwa myoyo yetu aitilaumu, tanawo uhakika mbere ya Mwenyezimungu. ²² Catinlébela conse típata kwake iye, konta tifulata ámuri zake na títanda vimwajibu. ²³ Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali Mwanawe, Insa Almasihi, na kupendana kamba vyaatamúrire. ²⁴ Mwenye kifulata ámuri zake, kalungana na Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kalungana neye. Neci ndi citijiwisa kuwa iye kalungana nofwe: julu ya Roho Takatifu waatipere.

More-more na wanlimu walongo

4 Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfunda kwa Roho wa Mwenyezimungu, fala kwanza watunzeni nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa wa Mwenyezimungu au siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira minabii wengi walongo. ² Umwe mumwijiwa Roho wa Mwenyezimungu kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa Insa Almasihi kaja kibinadamu, wanu-wo wa Mwenyezimungu. ³ Fala piya roho za wanu zinká-na Insa, wanu-wo siwo wa Mwenyezimungu. Roho zawo za uaduwi ka Almasihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwi-yo ikúja kulawirira, nepa iwapo futi mulumwengu nomu.

⁴ Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu, mwisa kuwashinda maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu † ndi ari na uwezo pakulu koliko ire arípo mulumwengu-mu. ⁵ Ewo wanu wa mulumwengu-mu, ndimana wásowera mambo a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu wásikiriza. ⁶ Ofwe tiwa wanu wa Mwenyezimungu. Amwijiwa Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande wa Mwenyezimungu aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

⁷ Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana kulawa ka Mwenyezimungu. Apénda ndi mwana wa Mwenyezimungu na ndi amwijiwa Mwenyezimungu. ⁸ Saapenda aamwijiwa Mwenyezimungu konta Mwenyezimungu ndi pendo. ⁹ Javi Mwenyezimungu ndi vyolote pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu kampereka mulumwengu Mwanawe mmoja tu basi ipate tiinshi julu yake iye. ¹⁰ Pendo riwoneka javi: siyo kwa kuwa ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa iye ndi atipendire ofwe, kâmpereka Mwanawe awe kafara yakutipatanisa naye kwa madambi etu. ¹¹ Wapendani wangu, kamba Mwenyezimungu vyaatipenda, nofwe novyo tíjuzi tipendane. ¹² Manziro, aapo ammónire Mwenyezimungu. Tikipendana, Mwenyezimungu alungana nofwe, na pendo rake ritimiziwa kati yetu.

¹³ Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana nofwe javi: kwa kuwa katipa ofwe Roho wake. ¹⁴ Nofwe timmona na timwakikisha kuwa Baba kâmpereka Mwanawe awe Nvushi wa mulumwengu-mu. ¹⁵ Mwenyé kwakikisha kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, Mwenyezimungu kawa nkati yake, na iye kawa nkati ya Mwenyezimungu. ¹⁶ Tukwijiwa na titumaini pendo raatipenda Mwenyezimungu. Mwenyezimungu ndi pendo. Munu asaka kuwa onse ari nkati ya pendo kawa nkati ya Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kawa nkati yake. ¹⁷ Kwa javyo, pendo ritimiziwa kati yetu, ipate tiwe nawo uhakika suku ya Kiyama. Ndi javyo konta kamba vyaari Almasihi, nofwe tiwa novyo mulumwengu-mu. ¹⁸ Aupo wofi nkati ya pendo, fala pendo kamilifu rikwefya wofi kunundu. Konta wofi úlungana na hukumu, na mofi onse, pendo rake arinamba kukamilika. ¹⁹ Ofwe típenda konta Mwenyezimungu ndi ntanzi kutipenda. ²⁰ Ikiwa munu kaamba: “Nímpenda Mwenyezimungu”, fala amwina nduye, eyo munu-yo nlongo. Avi iye nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu saammona? ²¹ Na tanawo eyi ámuri-yi yaatipa ofwe javi: ampénda Mwenyezimungu, ajuzi ampende nduye novyo.

† “Arípo nkati yenu” ndi Roho wa Mwenyezimungu.

Ushinda julu ya ulumwengu

5 Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana wa Mwenyezimungu, na piya wenye kumpenda Baba, wáwapenda novyo wanawe. ² Tukwijiwa kuwa tiwapenda wana wa Mwenyezimungu javi: tikimpenda Mwenyezimungu na tikifulata ámuri zake. ³ Kamana eyi ndi namuna yolota kuwa timpenda Mwenyezimungu: tifulata ámuri zake. Na ámuri zake sizo zakurigariga. ⁴ Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyezimungu washinda ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo wakushinda ulumwengu-wu: kwamini kwetu. ⁵ Ashínda ulumwengu-wu ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

⁶ Insa Almasihi ndi olotiwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu julu ya kooziwa na maji, na julu ya damu itawanyike pansalaba. Iye oolotiwe kwa maji tu basi, ila kolotiwa kwa maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu ndi amwakíkisha, konta Roho-yo ndi ari na ukweli. ⁷ Viwapo vinu vitatu vilavya ushahidi: ⁸ roho, maji na damu †. Vyo vitatu-vi piya vilavya ushahidi moja. ⁹ Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu, itibidi tikubali ushahidi wa Mwenyezimungu uri na faida pakulu. Kamana ewu ndi ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. ¹⁰ Mwenyé kunkubali Mwana wa Mwenyezimungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo mwake. Saankubali Mwenyezimungu onse ámma ulongo, konta aakubali ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. ¹¹ Ushahidi wawenye ndiwu: Mwenyezimungu katipa mainsha a milele, na eyo mainsha-yo ndi kati ya Mwanawe. ¹² Ári nkati ya Mwana kanawo mainsha a milele. Saari nkati ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a milele.

¹³ Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana wa Mwenyezimungu-mwe, ipate mwijiwe kuwa muwa nawo mainsha a milele. ¹⁴ Uhakika watiri nawo mbere ya Mwenyezimungu ndiwu, kuwa tikinlebelu kinu sawa-sawa vyavimwajibu, iye atisikira. ¹⁵ Visitoshe, tangu patijiwe kuwa catinlébelu conse atisikira, tukwijiwa kuwa vyatinlebelu, tipata.

¹⁶ Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo, iye anlebelele ka Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu akumpa mainsha. Nukwamba kuhusu ware wakóla dambi saiwitisira kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo, siyo dambi-yo yanisema kuwa walebeleleni ka Mwenyezimungu. ¹⁷ Piya vitendo vya ubaya vyonse vya madambi. Ila novyo-sivyo, awapo madambi saamwitisira munu kifo.

¹⁸ Tukwijiwa kuwa kila munu apongoriwe upya na Mwenyezimungu onse aazidi kukola dambi, ila asungiwa na ire apongóriwe na Mwenyezimungu ††, Mbaya ‡ aakidiri kunkumbula. ¹⁹ Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyezimungu, na ulumwengu nzima-wu umilikiwa na Ibilisi. ²⁰ Tukwijiwa novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja, katipa fahamu ipate timwijiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana naye Mwenyé ukweli, Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa mainsha a milele. ²¹ Wasimana wangu, more-more milungu sairi yakweli!

---

† Mandiko mengine asema: "Baba, Nsemi, na Roho Takatifu" fala mandiko meema asema "roho, maji, na damu". †† "Ire apongóriwe na Mwenyezimungu" ndi Insa. ‡ "Mbaya" ndi Ibilisi.

2 Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-yi mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenye kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitabu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-yi iye akumbusa novyo kuwa wenye kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwawo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umoja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

¹ Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-yi nankuwandikira wanu wa jamati itondoriwe na Mwenyezimungu † waniwapenda kweli-kwelini. Sumi basi nukupendani fala piya wenye kwijiwa ukweli, newo novyo wakupendani, ² konta ukweli uwa nkati yetu sambipa, na úzidi kuwa nafwe daima milele.

³ Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi Mwanawe, watijanliye rehema na salama na watiwonere utungu, nkati ya ukweli pamoja na pendo.

⁴ Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati ya jamati †† yenu wakufulata ukweli, kamba vyaata-murire Mwenyezimungu Baba wetu. ⁵ Sambipa nukulebela mama ‡, sikuwa eyi ámuri-yi nyipya, ila ndi ámuri yatipokerere tangu mwanzo, kuwa tipendane. ⁶ Na kupendana ndiku, kufulata ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu mwanzo, ámuri yake ndi-yi: mupendane.

⁷ Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera ulumwengu nzima-wu. Ewo awakubali kuwa Insa Almasihi kêsuka mulumwengu-mu kamba mwanadamu. Munu afúnda javyo kankuwatenvya wanu, ndi aduwi wa Almasihi. ⁸ Rinang'anizireni cusukupoteyeni camukorere †† kazi pakulu, ila mupokerere thawabu yenu kamili. ⁹ Munu ongéza vyaafundire Almasihi, aafulata kufunda kwake, munu-yo aalungana na Mwenyezimungu. Fala munu afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja na Mwana ††. ¹⁰ Akíja munu kwenu akitowa kufundani inlimu-yi, mmanyumba mwenu musimpokerere wala musiyeriwe naye. ¹¹ Kamana munu ayeriwa na munu-yo anlunga nkono vitendo vyake vibaya.

¹² Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala sisaka kukwambirani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kukuwonani, nisowere namwe uso-ka-wajii, ipate radi yetu itimiziwe.

¹³ Wenye kwamini wa jamati ya kuno †††, newo novyo watondoriwa na Mwenyezimungu, wakuperekerani salamu.

---

† Kigeregu: "mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe". †† Kigeregu: "wana". ‡ Kigeregu: "mwanamuka apendiwa". †† Au: "catikorere". ††† Mwenyezimungu pamoja na Insa. ††† Kigeregu: "wana wa nlumbuwo".

3 Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisanganya neye Yahaya mwaneyewe. Eyi waraka-yi ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwenziwe, na watunze vyema.

¹ Omi, nkulungwa wa jamati, nankukwandikira eyi waraka-yi mpendani wangu Gayu, wanukupenda kwa ukweli.

² Mpendani wangu, ninlebeli Mwenyezimungu kuwa piya vyukwenendere sana, na uwe nkomu kamba vya uri nkomu nkati ya roho yako. ³ Niwa radi pakulu panisikire ushahidi wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa ungari nkati ya ukweli, kwankuzidi kifulata ukweli. ⁴ Cinitenzire radi pakulu ndi kusikira kuwa wanangu wangu wakiinshi wakifulata ukweli.

⁵ Mpendani wangu, pauwasunga wanduzo wenye kwamini ingawa auwejiwa, kwankutenda vyema. ⁶ Ewo walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu vitendo vyako vya pendo vyauwolotere. Kwankutenda vyema kuwasaidiya nkati ya safari zawo kwa namuna zakumwajibu Mwenyezimungu. ⁷ Kamana watenda safari kwa ajili ya zina ra Almasihi, na awakubali kinu ca wanu sawari upande wa Mwenyezimungu. ⁸ Ndimana, ewa wanu-wa ofwe itibidi tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi zawo zakwereza ukweli.

⁹ Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu mwaha-wu, fala Diyoterefi, kwa kuwa aritula kuwa mbere wa wanu piya, aakubali mamulaka angu. ¹⁰ Kwa javyo, nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya ubaya vyaatisowerera ofwe. Iye aawa radi kutenda javyo basi, ndimana akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware wasáka kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.

¹¹ Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fulatiza meema. Aténda meema, wa Mwenyezimungu. Aténda ubaya, aamwijiwa † Mwenyezimungu. ¹² Kuhusu Demetiriyu, wanu piya wansowerera meema, na ukweli ukolota kuwa iye kankutenda vyema. Kuhusu iye, nofwe novyo timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu wakweli.

¹³ Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala sisaka kukwambira nkati ya waraka. ¹⁴ Ila nirindira suku karibu kuwonana nawe, basi tisowera uso-ka-wajii.

¹⁵ Salama iwe nawe! Kuno marafiki wakuperekera salamu. Salamu marafiki zetu, kila mmoja.

---

† Kigeregu: "aammwene".

Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya. Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

1 Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu. Eyi waraka-yi niwandikira piya wetiwe, wapendiwe na Mwenyezimungu Baba, na wasungwiwa na Insa Almasihi. ² Huruma, salama, na pendo viwe namwe kwa wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

³ Wapendani wangu, nikiwa nawo juhudi ya kukwandikirani kuhusu kuvuka katiri nawo piya-fwe. Fala sambiniwona kuwa isakikana pakulu nukwandikireni murimbe mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara moja kwa daima watakatifu. ⁴ Kamana wanu wamojawapo sawakubali waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu mida kuwa wakuja kutenda javyo, ndimana wahukumiwa.) Ewo wakwamba kuwa rehema ya Mwenyezimungu itasa kuinshi na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo Mwenye wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.

⁵ Sambini, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijiwa sana-sana, kuwa Mola akuja kuwahukumu wanu sawantumaini iye. Kumbukirani kuwa mida iye kâwombola umati inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakintumaini. ⁶ Na malaika watupire mipaka ya mamulaka wanyewe, watipuka mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga milele nkisi, warinde mpaka suku ya Kiyama. ⁷ Wakumbukireni novyo wanu wa makaya a Sodoma na Gomora na makaya jirani. Kwa namuna mmoja, wâtendire kila namuna ya lukware, wâfulata wâjibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa na moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.

⁸ Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba kuwa iwesukira ruhuya, ndimana wankutenda lukware, wankuwakejeli wenye mamulaka, na wankuwakufurira viyumbi vya binguni. ⁹ Fala anta Mikayilu noyo, nku-lungwa wa malaika, paakikaidiyana na Ibilisi kuhusu mwiri wa Musa †, iye aanlongopere kwa kukufuru, ila kaamba: "Mola akuhukumu!" ¹⁰ Fala ewa wanu-wa wâkufurira vinu sawejiwa. Wawa kamba manyama sawana ankili, mwinsho wâpoteziwa konta wâfulata vyawawónanga.

¹¹ Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini ††, na washugulukira kukosa kamba Balamu ‡, watenda kinu ciska kuwa conse wapate faida. Wapoteziwa kamba ware wabishane na Kora ††. ¹² Ewa wanu-wa, pawajumana namwe kurya nkati ya pendo ra Mwenye, awawa na inshima, warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mbahari. ††† Ewo mawingu saana nvula, akuveverusiwa na mepo. †††† Ewo miti saipa visumo mirongo yawo, mizipe yawo ifufuriwa, ndimana wafwa mara mbiri. ¹³ Wawa kamba maluwimbi makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo. Wawa kamba nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo ndi kisi ca milele.

¹⁴ Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu, zipita tarehe saba bandi ya Adamu) kabushuru. Iye kaamba:

"Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takatifu, alufu ka maalufu.

¹⁵ Iye akuja kuwalamula wanu piya.

Akuja kuwahukumu wabaya kwa piya vitendo vyawo vibaya vyawatendire kwa namuna mbaya, na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola wawasowere wamádambi wabaya ware."

¹⁶ Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata wâjibu mbaya, usaka kuwa onse. Wasowera wakiridâi baina, wawapendeleya wenziwawo wapate faida yawo tu basi.

---

† Mikayilu akisaka ejiwe kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. †† Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. ‡ Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. ††† Ona Isabu 16:1-3, 31-35. †††† Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili "baka mmwiri". ††††† Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

Muwe waminifu

¹⁷ Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze mawalii wa Mwenye Insa, Almasihi. ¹⁸ Ewo waamba mida kuwa suku za mwinsho-zi, wawapo wanu wakukejeli, wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada.

¹⁹ Ndi nowo wakushongezarani mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi. ²⁰ Fala umwe wapendani wangu, zidini kujenga mainsha enu julu ya kwamini kwenu takatifu kukulu, zidini kulebela duwa mulongoziwe na Roho Takatifu. ²¹ Ikalani nkati ya pendo ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa Almasihi, mupate mainsha a milele.

²² Wengine wari na dana ya kwamini, watendereni huruma. ²³ Wengine wavusheni, kwa kuwalavya pamoto. Wengine muwawonere huruma fala roperezeni asukupateni madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vyolotywa kwa nguwo zawo za mabaka a lukware.

²⁴ Basi sambu, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka kukolotani na radi ulu samuna noda mbere ya utukufu wake, ²⁵ ka Mwenyezimungu mmoja noyo tu basi, Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye wetu, apewe utukufu, ubora, uwezo, pamoja na mamulaka, mwanzo wa mida na midada, sambu-pa, na daima milele! Aamina.

Ufunuri

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekeriwa wenye kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa “Ufunuri” ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo ku-laizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuya nyingi zawenye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyingi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika “Ufunuri” kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

- 1** Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyezimungu kuwolotera watumisi wake vinu viri karibu kukuna. Insa kejiwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika wake kuka kumwambira Yahaya, ntumisi wake.
- ² Yahaya kalavya ushahidi kwa piya vyawonire: usemi wa Mwenyezimungu na usemi wa Insa Almasihi.
- ³ Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo a unabii-ya, na vyandikiwe-vyo watula mmoyo, kama wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

- ⁴ Omi Yahaya. Eyi waraka-yi nikwandikira jamati saba za Aziya †. Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama! Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu. Roho Takatifu ndi Roho kamili ††, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.
- ⁵ Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire kufufuka nkifo, na ndi nkulu wa piya mafalume wa mulumwengu-mu.
- Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati ya madambi etu julu ya kutawanya damu yake. ⁶ Iye katitula ofwe tiwe umati wa walongozi wa dini wakuntumika Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu daima milele! Iye atawala daima milele!
- ⁷ Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja kummona, anta na ware wansomire. Na wanu wa marikolo piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Javyo ndi vyavija kukuna. Aamina!
- ⁸ Mola Mwenyezimungu akwamba javi: “Omi ndi Alufa na Omega ‡.” Iye ndi Nlungu wa rero, wa ijana, na wa makeshamungu, Mwenyé uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

⁹ Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu, ufalume, pamoja na kuhitamili, kwa sababu ya umoja wetu wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari za Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa, niperekiwa kisirwa cakwitiwa Pátimo. ¹⁰ Suku moja, suku takatifu ††, Roho wa Mwenyezimungu kanisukira, na nisikira nyuma yangu shauti ulu ikivuma kamba baramanda, ¹¹ ikamba javi: “Vyausaka kuwona-vyo, andika kan-shokoto, upereke ezi jamati saba-zi: Efezu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira, Saridi, Filadelifiya pamoja na Layodikeya.”

¹² Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire. Nakuzungunuka, niwona vinara saba vya kandiyeru za oru. ¹³ Na kati ya vinara-vyo, ákiwapo munu wa umbo wa mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni. Kavala anzu nrefu, na karifunga ukanda wa oru pakifuwa. ¹⁴ Kiswa cake na nywiri zake zikiwa nyelupa vu kamba pamba au bafuta, na maso ake akikorera kamba malulimi a moto. ¹⁵ Maulu ake aking'anira kamba shaba yakwipiki-

† Wakati-wo Aziya ikiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turkiya. †† Kigeregu yandikiwa “roho saba”, fala isabu yasaba mMandiko mana ake “kamili”. ‡ “Alufu na Omega” mana ake “ntanzi na wamwinsho”. †† “Suku takatifu” ndi Jumapiri.

wa pamoto, na shauti yake íkiwa ulu kamba vyavuna maluwimbi makulu-makulu vyausa mwamba. ¹⁶ Nnkono nriri wake kasukula nondwa saba. Nkanywa mwake mukilawa upanga wakunoriwa kuno-na-kuno, na uso wake uking'anira kamba nsana kirungu-rungu ca juwa.

¹⁷ Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa nkukuzimu. Fala iye kanitula nkono nriri, akinambira: "Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa mwinsho, ¹⁸ ndi ire ari hai. Nifwa, fala sambu nankuinshi milele. Omi nana-wo mamulaka [†] julu ya kifo na julu ya Kuzimu. ¹⁹ Kwa javyo, andika vyauwonire, vyaviri sambu-pa, na vija kukuna bandi ya evi. ²⁰ Eya ndi mana a siiri ya nondwa saba zauwonire upande wangu wa nkono nriri, na mana a siiri ya vinara saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba, na vinara saba ndi jamati saba-zo."

Waraka ziperekiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

2 Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:

Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriri, ire enenda kati ya vinara saba vya oru.

² Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili kwako. Nukwijiwa kuwa auwawumirira wabaya, uwatunza wanu waritula kuwa mawalii fala sawari, na uwawonerera kuwa walongo. ³ Unitabikira na imani, na aikwisire niya yako kwa sababu ya zina rangu. Kweli, ausokerere, ⁴ fala ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda kamba pakwanza. ⁵ Kumbukira vyaukenendanga sana na sambu-pa vyawisirize kugwa. Tubiya uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza. Ukitowa kutubiya, nukuja kwako uwe, nilavya uralu wako mahala pauri-po. ⁶ Novyo-sivyo, kwanawo kinu kimoja cautenda sana: vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi novyo vinikima.

⁷ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, niwapa kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri mpeponi ya Mwenyezimungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

⁸ Mwandikire laika wa jamati ya Samuruna javi:

Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire afwire fala kafufuka kawa hai tena upya.

⁹ Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala kusema kweli, kuwa tajiri. Nukwijiwa masemo a ulongo vyawamba ware waritula kuwa Mayahudi fala siwo, ila ndi bunge ra Ibilisi. ¹⁰ Usope vinu vyawuja kutabika. Onani, kati yenu umwe, wamojawapo Ibilisi akuja kuwataya nkalaboshu ipate awayerere. Mukuja kulumbatiwa muda wa suku kumi. Basi, zidini kuwa waminifu anta paisakikana kuwa mufwe. Nukuja kukupani tuzo rikulu ra uhai wa milele.

¹¹ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo awaja kuhukumiwa na kifo ca milele ^{††}.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

¹² Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:

Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.

¹³ Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kiti. Novyo-sivyo, anta suku za Antipa, shahidi wangu kamili-fu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala peekala Ibilisi, uwe kusukula zina rangu, aukatare kunitumaini. ¹⁴ Fala viwapo vinu vimojawapo julu yako. Kati yako wawapo wanlandire Balamu akifundanga Baraki ngano kuhusu namuna zakuwatenza waIziraeli wakore dambi. Balamu ákiwafundanga waIziraeli kurya nyama zakulaviriwa kafara maswanamu, na ákiwafundanga uzinzi. ¹⁵ Kwa namuna mmoja noyo, kati yako wawapo novyo wamojawapo wari kifulata inlimu ya Wanikolayi. ¹⁶ Basi sambu, tubiya! Ikiwa autubiye, nukulawirira gafula kati yako, na nowo wamadambi-wo, niwahukumu na upanga. Upanga-wo ndi usowezi wakulawa nkanywa mwangu.

¹⁷ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, nukuja kuwapa manã afisiwe. Visitoshe, nukuja kuwapa riwe relupa, mwarandikiwe zina ripya, sejiwa munu sairi asaka kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

¹⁸ Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:

Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyezimungu, ire ári na maso akukorera, na maulu akulanda shaba yakusuwiwa.

[†] Kigeregu: "mifungulo". ^{††} Kigeregu: "kifo capiri".

¹⁹ Nukwijiwa vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako, kazi yako, pamoja na kuhitamili kwako. Nikiwijiwa kuwa vitendo vyako sambu pa vyema koliko vyakwanza. ²⁰ Fala ciwapo kinu kimoja julu yako: kumwasa mwana-muka mmoja kawasisa watumisi wangu njira ya ukweli. Iye ndi kamba Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe kawankuwatesa wafulati wangu, akiwafunda lukware na wanye cakurya ca kafara ya maswanamu. ²¹ Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka kwasa lukware rake. ²² Ona, nimwefya pakinanda alware, na ware waténda lukware naye niwatabisha pakulu, ikiwa awatubiya vitendo vyake. ²³ Na wafulati wake † nukuja kuwolaya, wafwe. Kwa namuna-yi, piya jamati zikuja kwijiwa kuwa omi ndi niwiwa mawazo pamoja na moyo wa kila munu. Na kila mmoja nukuja kunripa kwa kazi yake. ²⁴ Ila ka wanu wengine wekala Tiyatira, ware sawafulata inlimu ya ulongo-yo, ware sawejiwe “vitendo vijiwikana na Ibilisi”, ka wanu-wo niwa nawo habari nyengine: Sukusukuzani nzi-go tena, ²⁵ ila ikalani na ukamilifu wakweli wamuri nawo, mpaka panisaka kuja. ²⁶ Wája kushinda-wo na wafulata nafsi yangu mpaka mwinsho, nukuja kuwapa mamulaka julu ya mataifa, ²⁷ ipate wawataware na ngombo ya cuma, nakuwavunja kipande-kipande kamba viyungu vya utope. ²⁸ Na niwesusira novyo ng'andu, alama yakushinda.

²⁹ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

3 Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:

Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu pamoja na nondwa saba.

Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa ukwijiwikana kuwa jamati yanguvu iri hai, fala kusema kweli kufwa. ² Rina-ng'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu kufwa-co, kamana sisingane kazi zenu kamili mbere ya Mwenyezimungu. ³ Kumbukira ukweli wausikire; tubi ya na fulata! Ikiwa aurinang'anizire, nukuja upesi kamba mwivi, sawijiwa anta aba wakati wanija kwako.

⁴ Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda nguwo zawo kwa vitendo vibaya. Wákwenenda nomi wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa wanawo haki yakutenda javyo. ⁵ Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala nguwo nyelupa. Sishubutu kufuta mazina awo nkitabu ca uhai, na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja na malaika wake kuwa ewo wangu.

⁶ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye kwamini njamati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

⁷ Mwandikire laika wa jamati ya Filadelifiya javi:

Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari nawo nfungulo wa nfalume Daudi. Iye caafungula, aapo afunga. Iye caafunga, aapo afungula.

⁸ Nukwijiwa vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula nryango, aapo wakukidiri kufunga. Kuwa mwepepe, fala ufulata usemi wangu, aukatare zina rangu. ⁹ Ona! Nukuja kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, walongo, waritula kuwa Mayahudi fala sawari, niwakokoresa mmaulu mwako. Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanukupendire. ¹⁰ Kwa kuwa kwankufulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja kukukengera nkati ya muda nkulu wakuyereriwa úri karibu kufika, pawaja kuyereriwa wanu piya wa ulumwengu-wu. ¹¹ Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini kwako ipate asilawirire wa kukuvula lemba rako ra ushindi. ¹² Wája kushinda-wo nukuja kuwawona kamba maribwi a nyumba takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa kulawa tena. Myoyo yawo niwandika zina ra Nlungu wangu, na zina ra kaya ulu ya Nlungu wangu, Yerusalemu nyipya yaaja kwisuka Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na ewo wakuja kwandikiwa zina rangu ripya.

¹³ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

Ka waLaodikeya, jamati ya kuridāi

¹⁴ Mwandikire laika wa jamati ya Layodikeya javi:

“Eyi ndi habari ya ire etiwa ‘Aamina’, shahidi wakwaminika na nsema-kweli ††. Julu ya iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.

¹⁵ Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa auzizima wala aulunguza. Nanga viwa vyema unazizima au unalunguza! ¹⁶ Fala kuwa kamba maji antukuta, sazizima wala salunguza, ndimana nukuja kukutapika nkanywa mwangu. ¹⁷ Kamana ukwamba: ‘Niwa tajiri, niringaniriwa, sina shaka na kinu.’ Fala aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na masikini, kupanjika maso na kuwa diki. ¹⁸ Nukulanga uze oru musu kwangu omi, oru yakuswafiwa pamoto, ipate uwé tajiri. Uze nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere haya diki yako. Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. ¹⁹ Omi ndi mwenyé kuwasutumumu na kuwatubisa waniwapenda. Basi, tendani juhudi, na tubiyani!

† Kigeregu: “wanawe”. †† Ona 19:11.

²⁰ Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu akisikira shauti yangu, akifungula nryango, nikwingira nnyumba mwake, na tikurya pamoja kamba munu na rafiki yake. ²¹ Wája kushinda-wo, niwarifu wekare nomi pakiti cangu, kamba omi novyo vyanishindire, nikikala na Baba pakiti cake.

²² Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati."

Mwenyezimungu pakiti cake

4 Bandi ya kuwona evi vinu-vi, nikinang'aniza, we! Niwona nryango uri wanzu mbinguni, na shauti mmoja noyo yanisikire pakwanza, nisikira ikisowera nomi kamba kuvuma ka baramanda, ikamba: "Njo julu kuno! Nukolotera vijuzi kukuna bandi ya evi vinu-vi." ² Kwa mpunde noure, Roho wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona kiti kimoja cituriwe mbinguni, ekare mmojawapo popo. ³ Ekare pakiti-yo akimensa-mensa na nuru nge-ma pakulu ya rangi nyeundu na ya niri †. Kiti-co cizunguriziwa na kipiji cikimensa kamba riwe ra rangi ya masamba. ⁴ Kiti-co cizunguriziwa na viti shirini na vine, novyo viti-vyo wekala wakulungwa shirini na wane, wavala nguwo nyelupa na nkiswa warikonga malemba a oru. ⁵ Pakiti pare pakimensa na pakididima gidi-gidi-gidi. Mbere ya kiti-co, zikiwapo kandiyeru saba zikikorera, zikilawa malulimi a moto wakulunguza: ezo ndi Roho saba za Mwenyezimungu. ⁶ Mbere ya kiti-co, cikiwepo kinu cakulanda bahari ya viduru, yakulangala vú kamba diamante.

Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, vikiwapo viyumbe hai vine, vya maso mengi, mbere na nyuma. ⁷ Kiyumbe hai wakwanza-yo kanlanda simba, wapiri kanlanda ng'ombe ntoto, watatu uso wake úkiwa kamba wa binadamu, na wane kanlanda namwewe akiruka. ⁸ Viyumbe hai wane ware, kila mmoja ákiwa nawo mbawa sita, na mbawa-zo zikiwa nawo maso kila upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na usiku, sawanyamala:

"Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa makeshamungu."

⁹ Viyumbe hai vine vire vintukuza na vinsifu na vinshukuru ire ekare pakiti ire, ári kuinshi daima milele. ¹⁰ Pavitendire javyo, wakulungwa shirini na wane ware wakirigwisira pansu, wakintukuza mwenyé ekare pakiti ire, ainshi daima milele. Malemba awo wakikongola wakefya sini ya kiti, kuno wakamba:

¹¹ "Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.
Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka kwako."

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

5 Sambu, niwona munkono nriri wa ire ekare pakiti ire kitabu kimoja cakushokotiwa, candikiwa nkati na kunja, cimamatiziwa selu saba. ² Ikisa nimmona laika wanguvu, akereza na shauti ulu: "Nani ari na haki ya kumamatula selu-zi afungure eci kitabu-ci?" ³ Fala simbinguni, wala mulumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.

⁴ Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati. ⁵ Fala nkulungwa mmoja †† kanambira javi: "Usirire! Ona, iye akwitiwa 'Simba wa Rikolo ra Yuda', iye njukuluwe nfalume Daudi, iye kashinda, kanawo haki yakumamatula selu saba kufungula kitabu-co."

⁶ Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti, kazunguriziwa na viyumbe hai wane ware pamoja na wakulungwa ware. Wanimmonire-yo ákiwa Kondoo kemira wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa nawo manyanga saba na maso saba, ndi roho saba za Mwenyezimungu ziperekiwe mulumwengu-mu piya. ⁷ Kondoo-yo akinfika karibu ekare pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono nriri cire. ⁸ Patwarire kitabu cire, viyumbe hai wane ware, pamoja na wakulungwa shirini na wane, wakikokora mbere ya Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatya na vibakuri vya oru vyakwijala lubani, ndi duwa za wanu wa Mwenyezimungu.

⁹ Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:
"Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamatula selu,
konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu woke ka Mwenyezimungu,
wanu wa piya marikolo na piya luga-zi,
wanu wa kabila piya pamoja na mataifa piya.

¹⁰ Ewo kuwatenda wawe umati ‡ wa walongozi wa dini wantumike Nlungu wetu,
na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu."

† Kigeregu: "kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki". †† Mmoja kati ya wakulungwa shirini na wane ware. Ona 4:10. ‡ Kigeregu: "ufalume".

¹¹ Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazunguriza kiti cire, na viyumbe hai ware pamoja na wakulungwa ware. Isabu ya malaika ware wákiwa laki ka malaki, na alufu ka maalufu! ¹² Ewo wakimba pakulu-pakulu, wakamba:

"Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu,
inshima, utukufu na swifa,
ndi Kondoo oláíwe!"

¹³ Na niwasikira piya viyumbe wari mbinguni, mulumwengu-mu, sini ya ardhi, mbahari, na piya víkiwa nkati yawo, wakijibu na rimbo:

"Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo,
apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo,
daima milele!"

¹⁴ Viyumbe hai wane ware wakitikiza: "Aamina!" Na wazee wakikokora wakitukuza.

Selu sita

6 Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu mmoja kati ya selu saba zire, na ninsikira kiyumbe mmoja kati ya viyumbe hai wane ware akisowera na shauti ulu yakulanda kudidima, akamba: "Njo!" ² Ninang'aniza, nimmona kavalu mwelupa. Ampandire-yo ákiwa nawo upinde na kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate akashinde tena.

³ Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe hai wapiri ire akamba: "Njo!" ⁴ Ikisa akilawirira kavalu mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa upanga nkulu, na kapewa mamulaka a kupoteza salama ya wanu mulumwengu, ipate wolayane.

⁵ Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe hai watatu akamba: "Njo!" Ninang'aniza, nimmona kavalu mwerufi. Ampandire-yo mmakono kasukula balansa. ⁶ Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbe hai wane ware, ikamba: "Kilu mmoja ya tirigu au kilu natu za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta wala vinyu."

⁷ Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe hai waane akamba: "Njo!" ⁸ Ninang'aniza, nimmona kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo akitiwa "Kufwa" na kalongozana na ire wakwitiwa "Kuzimu". Ewo wapewa mamulaka a kumiliki upande waane wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala, ulwere, pamoja na manyamangalo.

⁹ Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niwawona sini ya uralu wa kafara wanu wolaiwe kwa sababu yakutangaza habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya ushahidi wawalavire. ¹⁰ Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

"Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kweli!

Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
uwalamula rini? Uwaripa rini?"

¹¹ Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo wakambiriwa wapumure wakati aba mpaka itimiziwe isabu ya wenziwawo waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa. Kamana wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa kamba vyawolaiwe ewo.

¹² Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira kitikansi kikulu. Juwa rinukala pi kamba nguwo nyerufi za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu pyū kamba damu. ¹³ Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansu kamba figu nete, kwa kuvunga mepo pakulu. ¹⁴ Bingu ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na kila mwango na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. ¹⁵ Mafalume wa mulumwengu-mu na wenye siyasa, wakulungwa wa masurudadu, matajiri, wenye uwezo, watwana piya, pamoja na walungwana, warifisa mmajonga na mmaondo a mmyango. ¹⁶ Ewa wakilebela myango na maondo, wakamba javi: "Tigwirireni ofwe, mutifise baidi asitiwone ire ekare pakiti ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo. ¹⁷ Konta ire ekare pakiti, pamoja na Kondoo ifika suku yawo ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri kwimira?"

Junudi ya wanu wa Mwenyezimungu

7 Bandi ya evyo, niwawona malaika wane wemire mmoja-mmoja membe zonne za duniya-yi. Waziwiya mepo zonne za duniya-yi, zisivunge nrima wala mbahari wala mmuti mmojawapo. ² Nimmona laika mwengine tena, akilawirira upande wa malawira-juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu hai. Iye kawakuwira na shauti ulu pakulu malaika wane ware wawagabizire uwezo wa kwaribu duniya-yi pamoja na bahari, akiwambira javi: ³ "Musaribu nrima wala bahari wala miti, satinawataya selu pacenye pawo watumisi wa Mwenyezimungu."

⁴ Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu miya na arubaini na nne, wa piya marikolo a waIziraeli:

⁵ wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yuda,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
⁶ alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naftali,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Manase,
⁷ alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
⁸ alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
 na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

⁹ Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima, wanu wengi sawawalangika. Wákiwa wa piya mataifa-ya, marikolo, kabila na luga, wemira mbere ya kiti na mbere ya Kondoo. Wavala mavazi melupa vu, wasukula makuti mmakono, ¹⁰ wakinyangula pakulu-pakulu, wakamba:

“Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
 ekare pakiti cake,
 na kulawa ka Kondoo!”

¹¹ Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee, pamoja na viyumbe hai wane ware. Wasujudi mbere ya kiti cire kuno wakintukuza Mwenyezimungu, ¹² wakamba:

“Aamina! Swifa, utukufu, fhamu,
 shukurani, inshima, uwezo, na nguvu,
 mwaneyewe ndi Nlungu wetu, daima milele. Aamina!”

¹³ Nzee mmoja akinidairi javi: “Wanu wavarire mavazi melupa-wa wanani? Wankulawa ndepi?”

¹⁴ Nikinjibu: “Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!”

Basi iye akinambira: “Ndi ware iwapitire hali ya kulumbatiwa pakulu ware. Ewo wafula nguwo zawo, walangaza, julu ya damu ya Kondoo. ¹⁵ Ndimana wawa mbere ya kiti ca Mwenyezimungu, na wankuntumika mahala pake takatifu usiku na nsana. Na ire ekare pakiti akuwa pamoja nawo awakengera †. ¹⁶ Aiwakola njala tena wala aiwakola nyotwa tena. Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka, ¹⁷ konta Kondoo ari mbere ya kiti-yo akuja kuwa Nsungu wawo. Iye awalongoza kumiviro ya maji a uhai. Na Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya.”

Selu yasaba

8 Kondoo-yo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa nusu ora kukinyamazikana vi. ² Ikisa niwawona malaika saba wemire mbere ya Mwenyezimungu, wikipewa baramanda saba.

³ Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu wa kafara, ákiwa nawo kibakuri ca oru cakufukizira lubani. Akipewa lubani ringi rawenye ipate afukize pauralu wa oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za piya wenye kwamini. ⁴ Rosi ra lubani rire rikifuka mmakono mwa laika, rikikwera julu ka Mwenyezimungu pamoja na duwa zawenye kwamini zire. ⁵ Ikisa laika ire akitwala kibakuri cire, akijaza makala a pauralu are, akipakatisira pansu. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi, kukimensa, na cikitenda kitikansi.

Baramanda nne za hukumu

⁶ Sambu, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja akiritengeza ebiye.

⁷ Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto yakusanganyika na damu ikipakatikira pansu. Upande watatu wa ardhi ukilungula, upande watatu wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo novyo ikilungula.

⁸ Ikisa laika wapiri kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu wa moto ukikorera ukefyeriwa mbahari. Upande watatu wa bahari ire ukitaduka damu pyũ. ⁹ Upande watatu wa viyumbe vya mbahari wakifwa, na upande watatu wa mapaketi akaribiwa.

¹⁰ Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika kamba mwenge, ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa myuto na julu ya miviro ya maji. ¹¹ Eyi nondwa-yi zina rake “Kuwawa”. Upande watatu wa maji ndi citenzire kuwawa, na wanu wengi wakifwa kwa kunywa maji akuwawa.

¹² Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiwa upande watatu wa juwa na wa mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo watatu. Upande watatu wa nsana na wa usiku winukaziwe.

† Kigeregu: “awatengera ema julu yawo”.

¹³ Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya bingu, akamba na shauti ulu: “Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu, kwa sababu ya kinu cija kukuna-co, malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!”

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza

9 Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja ikisomoka mbinguni ikigwira pansu, na noyo nondwa-yo ipewa nfungulo wa simbo sarina mwinsho. ² Simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula, na rosi rifuka nsimbo mure kamba ra nforunu ulu. Rosi rikifuka nsimbo-ro rinukaza pi juwa na wasaa. ³ Nkati ya noro rosi-ro, walawa wanamasarire wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a wari nawo viluma-ombo mulumwengu-mu. ⁴ Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani ya duniya wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe selu ya Mwenyezimungu pacenye. ⁵ Wambiriwa wasiwolaiye wanu ware, ila wawatabishe muda wa myezi mitanu, na kuwatabisha kwawo ndi kuwaluma kamba kilumaombo vyaanluma munu. ⁶ Nozo suku-zo, wanu wakuja kusakula infwa fala awashubutu kukidiri kupata, wakuja kuhitari infwa fala kifo cikuja kuwatira.

⁷ Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu wakutengeziwa kuka kuvita. Nkiswa wavaziwa kamba malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba wa wanadamu. ⁸ Wákiwa nawo nywiri kamba za masinyara, na meno kamba a simba. ⁹ Vifuwa vyawo vifumika kamba cuma. Pawakiruka, mbawa zawo zikivuma kamba shauti ya maringisho mengi a kukwekwetiwa na makavalu pakituwisiwa kuka kuvita. ¹⁰ Mikira yawo ikiwa kamba ya viluma-ombo, vikiluma. Na nkati ya mikira yawo íkiwa na nguvu ya kuwaduru wanu muda wa myezi mitanu. ¹¹ Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo ndi laika wa simbo sarina mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa Abadoni, na nkigeregu akwitiwa Apoliyoni †.

¹² Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya mambo-ya, zikuja tena hukumu mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiri

¹³ Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti ikilawa membe nne za uralu wa kafara ra oru riri mbere ya Mwenyezimungu. ¹⁴ Shauti ire ikimwambira laika wasita ákiwa na baramanda ire: “Wafungure malaika wane-wo wafungiwe karibu ya muto nkulu wa Eufarati.” ¹⁵ Malaika wane ware wakifunguriwa. Ewo wátengeziwa kwa wakati noure, suku na mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande watatu wa wanadamu. ¹⁶ Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya masurudadu wake wacamakavalu wákiwa laki miyatani.

¹⁷ Nkati ya ruhuya yangu, nikikidiri kuwawona wacamakavalu wawapandire makavalu wawo. Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu kamba moto, vya niri, na vya safarãu. Viswa vya makavalu-wo víkiwa kamba vya masimba, na nkanywa mwa nowo makavalu-wo mukilawa moto, rosi, pamoja na unga. ¹⁸ Kwa nozi balayi natu-zi, ulaiwa upande watatu wa wanadamu, julu ya moto, rosi, na unga vyakulawa nkanywa mwa nowo makavalu-wo. ¹⁹ Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa nkanywa na kunkira. Mikira yawo ikiwa nawo viswa kamba vya manyoka, na nguvu za kuwaduru wanu.

²⁰ Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo awatubiya vitendo vyawo. Wazidi kuwambudu mashetwani pamoja na maswanamu wa oru, wa parata, wa shaba, wa mawe pamoja na wa miti, maswanamu sawakidiri kuwawona wala kuwasikira wala sawenenda. ²¹ Awatubiye kuulaya kwawo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware rawo, wala wivi wawo.

Laika na kitabu kitoto

10 Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi akisuka mbinguni, rinzunguriza wingu, na kiswa cake cizunguriziwa na kipiji. Uso wake ukikorera kamba juwa, na mauulu ake ákiwa kamba maribwi a moto.

² Mmakono kasukula kitabu kitoto cakufunuriwa. Mulu wa nkono nriri katula mbahari, na mulu wa nkono sonto katula nrima. ³ Akikuwa na shauti ulu-ulu kamba vyaturuma simba, kuno kukijibu kudidima mara saba.

⁴ Pakudidime mara saba, nikiwa tayari kwandika, falakini nisikira shauti mbinguni ikamba: “Fisa siiri yausikire nkati ya kudidima ka mara saba-ko, usandike kinu!”

⁵ Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima ire, akilamusa nkono nriri wake akiloza bingu. ⁶ Na akilapira zina ra ire aínshi milele, ombire bingu, ardhi, bahari, na piya viripo nkati yawo. Akamba: “Epa wakati auja kuwepo tena. ⁷ Falakini laika wasaba, paasaka kwibiya baramanda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya mpango wake. Vikuja kukuna sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, watumisi wake.”

⁸ Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, ikiludira kusowera nomi ikamba: “Uka, ukatware kitabu cifunuriwe ca-sukure laika emire julu ya bahari na nrima.”

† “Apoliyoni” mana ake ‘Nfuja’.

⁹ Basi nikiifika laika ire, nikiinlebelala kuwa anipe kitabu kitoto cire. Na iye akinambira: “Twala umize. Cikingira ntumbokulu cukuwawa, fala pakanywa pako cukunowa na-na-na kamba ansali.” ¹⁰ Ndimana, nikitwala kitabu kitoto cire mmakono mwa laika, nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa. ¹¹ Ikisa nambiriwa: “Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi, kabila-zo, luga-zo, pamoja na mafalume wengi.”

Mashahidi wawiri

11 Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikambiriwa javi: “Lamuka, ukapime Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu na uralu, na nomo uwawalange wanu wamwabudu. ² Ila luwani ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime, konta wagabiziwa wanu wa kabila-zo. Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takatifu kwa muda wa myezi arubaini na miwiri. ³ Nukuja kuwapa mashahidi wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya Mwenyezimungu muda wa suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa nguwo za matanga.”

⁴ Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara viwiri vimire mbere ya Mwenye, mwaneyewe ardhi. ⁵ Akiwapo munu asaka kuwaduru, nkanywa mwawo ulawa moto uwoca maaduwi wawo. Wasaka kuwaduru-wo, wajuji wauliyiwe javyo. ⁶ Ewo wanawo mamulaka a kufunga bingu nvula isinye wakati wawereza habari za Mwenyezimungu. Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo mamulaka a kuhukumu ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyingi pawasaka ponse.

⁷ Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo alawa Mpondo sarina mwinsho † atenda nawo vita, na akuja kuwashinda, awolaya. ⁸ Maiti awo akuja kubaki mmabarabara kaya ulu ya Yerusalem, mahala paâ-gomezeriwe Insa, Mwenye wawo. Noyo kaya ulu-yo itiwa novyo Sodom na Miswiri konta upande wa kiroho ilandana nawo. ⁹ Kwa muda wa suku natu na nusu, wanu wamojawapo wa kabila-zi na luga-zi pamoja na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa ewo wazikiwe. ¹⁰ Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi na kuwa radi, na waperekerana vinu, konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira tabu pakulu pawenye wari kuinshi mulumwengu-mu.

¹¹ Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa ka Mwenyezimungu iwengira ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakilamuka, wakimira. Wanu wakiwawona ware wakitetema pakulu futi. ¹² Ikisa, mashahidi ware wasikira shauti ulu kulawa binguni, ikiwambira javi: “Kwerani muje julu kuno!” Newo wakikwera binguni na wingu, kuno maaduwi wawo wakiwawona javi.

¹³ Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande wakumi wa kaya ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na wanu sawafwire ware ukiwengira wofi na wakintukuza Nlungu wa mbinguni.

¹⁴ Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

¹⁵ Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana shauti ulu-ulu mbinguni zikamba: “Ufalume wa duniya-yi, mwaneyewe ndi Mola wetu na Almasihi wake. Mola akuja kutawala daima milele!”

¹⁶ Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu ware, wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu, ¹⁷ wakamba:

“Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!

¹⁸ Kabila-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako.
Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi,
kuwaripa watumisi wako,
minabii, watakatifu, na wenye kukwinshimu,
watoto na wakulu.

Ndi wakati wako wakuwadangula
piya wadangula ardhi-yi!”

¹⁹ Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu, nkati ikiwoneka Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, kudidima giri-giri-giri, kitikansi, pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

† “Mpondo sarina mwinsho” ndi “Motoni”.

Mwanamuka na anasi

12 Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka mmoja avarire juwa, na mwezi kumaulu kwake, na nkiswa karikonga lemba ra nondwa kumi na mbiri. ² Ákiwa na mimba ulu, karibu yakupongola, na ákikuwa kwa sababu yakutabika malwazo a kupongola.

³ Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi nkulu, mweundu, wa viswa saba na manyanga kumi, na kila kiswa cikongiwa lemba. ⁴ Nkira wake ukikweta nondwa za mbinguni upande watatu, akipakatisira pansipa. Anasi-yo kémira mbere ya mwanamuka akuka kupongola ire, ipate nakumpongola mwana-yo, amimize.

⁵ Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire kutawala kabila-zi piya na ngombo wa cuma. Mwanawe ire akitwariwa ka Mwenyezimungu, akikaziwa pakiti cake. ⁶ Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala Mwenyezimungu kântengezere akarisiwe noko muda wa suku alufu na miyateni na sitini.

⁷ Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake wakanza vita na anasi. Anasi-yo novyo akitenda vita na malaika wake mashetwani, ⁸ fala wakishindiwa, awapatire mahala tena mbinguni kure. ⁹ Sambu akituwisiwa anasi nkulu ire, nyoka wa mida, wakwitiwa Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye akipakatikira pansipa na mashetwani wake wakipakatikira pansipa pamoja neye.

¹⁰ Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

“Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!

Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!

Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wanduzetu,
awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.

¹¹ Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,
julu ya ushahidi wa usemi wawereze,

na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.

¹² Basi, bingu zifurahi!

Na umwe mwikala binguni, furahini!

Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe,
konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
akwijiwa kuwa kabaki aba javi
(kushindiwa nfululu).”

¹³ Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisiriwa pansipa, akanza kuntuwirira mwanamuka âmpongore mwana nlume ire. ¹⁴ Fala mwanamuka ire kapewa mbawa mbiri za namwewe nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake pakusunguwa muda wa myaka mitatu na nusu, asim pate Nyoka ire.

¹⁵ Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanywa mwake kamba muto ipate anzamise.

¹⁶ Fala ardhi insaidiya mwanamuka ire, ifungula kanywa, imiza maji alawire nkanywa mwa anasi are. ¹⁷ Basi, anasi ire akikimiwa pakulu futi na mwanamuka ire, ndimana akuka mbere kutenda vita na ujukulu wake mwengine, ware wafuláta ámuri za Mwenyezimungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.

¹⁸ Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

Nyama wakulawa mbahari

13 Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga kumi na viswa saba. Kila lunyan-ga karikonga lemba, na viswa vyake vyandikiwa mazina a masemo a kukufuru. ² Nyama wanimmonire-yo kanlanda suwi, mauulu ake kanlanda dubu, na kanywa yake kanlanda simba. Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na mamulaka makulu a kutawala † kamba waziri wake.

³ Kiswa kimoja ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na kijaraa kikulu futi cakuulaya, fala ciponesiwa! Wanu piya mulumwengu-mu watajabu pakulu, wakifulata nyama ire. ⁴ Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa kangabizi mamulaka nyama ire, na wamwambudu nyama ire, wakamba: “Nani aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri kutenda naye vita?”

⁵ Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu vya kukufuru, na kapewa mamulaka a kutenda kazi yake muda wa myezi arubaini na miwiri. ⁶ Iye akambula kanywa yake, akisowera masemo a kunkufurira Mwenyezimungu, akifezeyi zina ra Mwenyezimungu na Nyumba yake Takatifu, pamoja na piya wari mbinguni.

⁷ Nyama ire akasiwa kutenda vita na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamulaka ataware kabila-zi

† Kigeregu: “kiti cake”.

piya, wanu piya, luga piya, pamoja na mataifa piya. ⁸ Noyo nyama-yo akuja kwambudiwa na wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco kitabu-co mwanuwe ndi Kondoo aulaiwe. ⁹ Ári na masikiro, asikire.

¹⁰ Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.

Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi wolaiiwe na upanga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini †.

Nyama wakulawa bara

¹¹ Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikwera. Ákiwa nawo manyanga mawiri kamba a kondoo, fala akisowera kamba anasi. ¹² Iye ákiwa nawo piya mamulaka sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Akilazimisha ulumwengu pamoja na wanu wari kuinshi nomu wamwambudu nyama wakwanza ire, noire aponesiwe kijaraa cakuulaya ire. ¹³ Nyama wapiri-yu katenda maajuza makulu futi mbere ya wanu, anta na moto kesusa kulawa mbinguni ukisukira pansipa. ¹⁴ Kwa sababu ya maajuza asiwe kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu wa mulumwengu-mu iye kawatesa. Kawamuru wantende swanamu kamba nyama wakwanza ire, ákiwa na kijaraa ca upanga akiinshi ire. ¹⁵ Nyama ire kasiwa amwesezere swanamu wawantendire wa nyama wakwanza ire ipate ampe mainsha asowere. Ikisa akamuru kuwa munu samwabudu noyo swanamu-yo onse ajuzi aulaiwe.

¹⁶ Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa na wasimana, matajiri na wamasikini, walungwana na watwana, piya wataiwe alama nkono nrro au pacenye. ¹⁷ Na asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa aana noyo alama-yo. Noyo alama-yo ikiwa zina ra nyama-yo au isabu ya kwitika zina rake. ¹⁸ Epa ndi paubidi wijiwifu. Ereriwa onse esabu mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana isabu-yi mana ake zina ra munu. Na isabu-yi ndi miya sita na sitini na sita (666).

Kondoo na wenye kutondoriwa na Mwenyezimungu

14 Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu ya Mwango wa Ziyoni. Iye ákiwa pamoja na wanu alufu miya na arubaini na wane, piya wandikiwa pacenye zina ra Kondoo na ra Wawaye. ² Na nisikira shauti yakulawa binguni, ikinyangula kamba maji mengi akwisuka pariwe au kamba kudidima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo íkiwa kamba webii vyawebya vityatya vyawo.

³ Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti na ya viyumbwe hai wane na mbere ya wazee. Awerepo munu wakukidiri kurifunda noyo nyimbo-yo, ila warifunda wanu alufu miya na arubaini na wane womboriwe mulumwengu-mu. ⁴ Nowo ndi wákiwa swafi kamba wári wabikira na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata Kondoo kakuka konse. Ewo wauziwa kati ya wanadamu, wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa Kondoo kamba visumo vyakwanza kuvuniwa. ⁵ Nkanywa mwawo aalawire masemo a ulongo, na awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

⁶ Nimmona laika mwengine akiruka julu baidi, ákiwa nawo Habari Ngema ya faida milele, awereze wanu wekala mulumwengu-mu: wanu wa mataifa piya, kabila, luga, pamoja na jamaa piya. ⁷ Iye kereza na shauti ulu, akamba javi:

“Mwinshimuni Mwenyezimungu, ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!
Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!”

⁸ Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza ire, akamba:

“Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!
Iwashurutisa wanu wa kabila-zi piya
kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake.”

⁹ Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa akamba:

“Amwambudu onse nyama au swanamu wake,
na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,

¹⁰ noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.

Na akuja kopepesiwa na moto na unga,

† Ona 14:12.

mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.

¹¹ Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.

Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo
na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana.”

¹² Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware wafulata ámuri za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.

¹³ Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba: “Andika javi:

‘Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.’

‘Eyi ndi kweli’ amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.

‘Ewo wapumuzika nkati ya kazi zawo,

konta vyawatendire viwafulata noko.’ ”

Kuvuniwa ka ardhi

¹⁴ Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro, kekala Munu wakulandana na binadamu †. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono asukure mundu wakunoriwa.

¹⁵ Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu, akikuwa na shauti ulu akimwambira ekare pawingu ire: “Pereka mundu wako-wo, ukavune †† konta wakati wakuvuniwa uwa tayari, vyakurya vitokota futi.” ¹⁶ Basi, ire ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure muardhi, kweli ardhi piya ikivuniwa.

¹⁷ Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika mwengine, asukure novyo mundu wakunoriwa. ¹⁸ Ikisa akilawa laika mwengine pauralu wa kafara, iye ákiwa nawo uwezo julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu laika asukure mundu wakunoriwa ire, akamba: “Pereka mundu wako wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva za muardhi-zo, konta zitokota ‡.” ¹⁹ Basi, laika ire akefya mundu wake ure muardhi, akivuna uva zire, akefyera munkindu nkulu wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa nfano wa nyongo ya Mwenyezimungu. ²⁰ Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa panja ya kaya ulu ire. Na munkindu-mo ilawa damu nyingi, ikitenda muto kiyasi ca urefu wa kilométuru miya natu na wica meturu mmoja na nusu ††.

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo

15 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya matajabisa: malaika saba wasukula balayi saba za mwinsho. Kwa nozo itimiziwa nyongo ya Mwenyezimungu. ² Niwona novyo kinu kamba bahari ya viduru yakusanganyiwa na moto. Karibu ya bahari ya viduru ire wemira wanu wânshindire nyama ire, na wânshindire swanamu wake, na wâshindire isabu ikitika zina rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na Mwenyezimungu.

³ Ewo wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi wa Mwenyezimungu, na nyimbo ya Kondoo, wakamba javi:

“Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabila-zi!

⁴ Nani sakwinshimu, uwe Mola?

Nani saasifu zina rako?

Kamana uwe tu basi ndi takatifu!

Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere yako,

konta vitendo vyako vya shariya vyolotiwa.”

Balayi saba

⁵ Bandi ya evyo, ninang'aniza mbinguni kati ya ema takatifu ya ushahidi, niwona mahala takatifu pakulu pafunguriwe! ⁶ Na mahala takatifu pakulu pare wakilawa malaika saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo za linyu yakung'anira, na warifunga vikopa vya oru nvifuwa. ⁷ Kati ya viyumbe hai wane ware, mmoja akiwapa malaika saba ware vikombe saba vya oru vyakwijala nyongo ya Mwenyezimungu, ire ainshi daima milele. ⁸ Na mahala takatifu pakulu pare pakijala rosi ra utukufu wa Mwenyezimungu pamoja na uwezo wake. Apopo muni akikidiri kwingira mure mpaka malaika wo-saba ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

† “Munu wakulandana na binadamu” ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Danijeli 7:13. †† “Ukavune” mana ake kuwalamu-la wanu. ‡ “Zitokota” epa mana ake zisakula kulamuriwa. †† Kulawa pansu kuka julu ukifikirira kanywa ya kavalu.

Hukumu za Mwenyezimungu

16 Sambu, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu pare, ikiwambira malaika saba ware javi: “Ukani na vikombe saba vya nyongo ya Mwenyezimungu-yi, mukamiminire mulumwengu.”

² Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akimiminira mulumwengu. Na vijaraa vibaya vya makutuba vikiwalawa piya wanu wakiwa na alama ya nyama na wakimwabudu swanamu wake ire.

³ Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari. Maji akitenda damu kamba ya mufwi, na viyumba hai mbahari piya vikifwa.

⁴ Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto pamoja na mmiviro ya maji, nemo mukitaduka damu. ⁵ Nisikira laika wa uwezo julu ya maji akimwambira Mwenyezimungu, akamba:

“Uwe ndi mwenyé shariya,
uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.

⁶ Damu ya watakatifu na ya minabii watawanya,
ntamana kuwanywesa damu.
Eyo ndi majuzi awo.”

⁷ Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pauralu wa kafara ikamba:

“Kweli-kweli, Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!”

⁸ Laika waane ire, kikombe cake akimiminira julu ya juwa. Nero rikipewa kuwoca wanu na moto. ⁹ Wanu wakociwa na ntukuta mwingi, wakikufurira zina ra Mwenyezimungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-sivyo, awatubiye wala awantukuze Mwenyezimungu. ¹⁰ Laika watanu, kikombe cake akimiminira pakiti ca nyama ire, na ufalume wake ukigwirira kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna meno awo kwa kulwaziwa pakulu. ¹¹ Wakikufuru ka Nlungu wa binguni kwa malwazo awo are, na vijaraa pamu-pamu. Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.

¹² Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya muto nkulu wa Eufarati. Muto ure maji akikakama ipate itengeziwe njira ya mafalume wa malawira-juwa. ¹³ Basi, niwawona mashetwani watatu wakuwalanda marambi, mmoja kalawa nkanywa mwa anasi, mwengine nkanywa mwa nyama, na mwengine nkanywa mwa nabii saari wakweli. ¹⁴ Ewa mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa mpaka ka mafalume wa mulumwengu-mu piya, ipate wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya. ¹⁵ Insa akamba:

“Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa zawenye.
Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake.”

¹⁶ Sambu, mashetwani watatu ware wawajumanisa mafalume mahala pakwitiwa nkiebraniya “Harmagedoni”.

¹⁷ Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na shauti ulu ikikuwa pakiti mahala takatifu pakulu, ikamba: “Visa kukuna.” ¹⁸ Kukanza kumensa, kudidima gidi-gidi-gidi na randi, na cikitenda kitikansi kikulu pakulu sacinatenda tangu akumbiwa binadamu mulumwengu-mu. ¹⁹ Kaya ulu ya Babiloniya ikawanyika mafungu matatu, na makaya a mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu akikumbukira piya madambi a kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inyweriwe nkaneka mwake vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu.

²⁰ Visirwa piya vikilainika, na myango aikiwoneka. ²¹ Nvula ya mawe akuremera mpaka kilu arubaini akipakatika kulawa mbinguni akiwagwirira wanu. Wanu newo wákikufuru ka Mwenyezimungu kwa sababu ya balayi ya nvula ya mawe ire, konta ikiwa balayi ulu yakofya.

Reba nkulu na Nyama

17 Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wásukure vikombe saba ware, akisowera nomi javi: “Njo kuno! Nisaka nukolotere hukumu ya Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi ^{††}. ² Mafalume wa mulumwengu wawazingire naye, na wanu wekala mulumwengu-mu warewa vinyu ya uzinzi wake.”

³ Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwanamuka ekare julu ya nyama wa rangi nyeundu. Nyama-yo amwijala mazina akukufuru ka Mwenyezimungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi.

⁴ Mwanamuka-yo kâvala kibwebwe ca rangi ya njambalâu na nyeundu, kâvala vifure vya oru na mawe a faida pakulu pamoja na nvaazi. Kâsukula mmakono kikombe ca oru, cakwijala usowezi wa matukano na ucafu wa uzinzi wake. ⁵ Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

[†] Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita. ^{††} “Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi” mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya.

“Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a mulumwengu-mu.”

⁶ Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya watakatifu na damu ya mashahidi wa Insa. Panimonire, nitajabu pakulu futi.

⁷ Laika ire akinidairi: “Mbona unitajabu? Nukwambira mana a siiri a mwanamuka-yo, pamoja na ya nyama an-sukure ári na viswa saba na manyanga kumi-yo. ⁸ Nyama waummonire-yo ákiwa hai, fala sambu kafwa. Kwa suku karibu, alawa nsimbo sarina mwinsho, akuka kuhukumu ya milele. Na wanu wa mulumwengu-mu, sawandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja kushanga, kwa kuwona kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa, fala akuja kulawirira tena upya.”

⁹ “Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango saba yekarire mwanamuka ire. Vikolota novyo mafalume saba. ¹⁰ Kati ya ewo, wagwa watanu, mmoja angari kutawala, na mwengine aanaja, fala paasaka ku-ja-po, akuja kwasiwa kutawala ka wakati aba. ¹¹ Nyama mweundu ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana na mafalume saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika nfululu. ¹² Manyanga kumi auwonire-yo ndi mafalume kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala wakuja kugabiziwa mamulaka a kutawala ka wakati aba, pamoja na nyama ire. ¹³ Mafalume kumi-wa wakuja kunuwiya kinu kimoja, uwezo wawo na mamulaka awo wakuja kungabizi nyama-yo. ¹⁴ Ewo wakuja kutenda vita na Kondoo, fala Kondoo-yo akuja kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu ya piya mamwenye, nfalume julu ya piya mafalume, na wari pamoja neye ndi wetiwe na Mwenyezimungu, watondoriwe, na waminifu.”

¹⁵ Ikisa laika kazidi kunereza: “Maji auwonire-yo ekarire reba-yo, mana ake ndi wanu wengi na junudi ya wanu na kabila pamoja na luga nyingi. ¹⁶ Manyanga kumi auwonire-yo † pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina Re-ba-yo. Ewo wakuja kwaribu vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wantafuna mwiri wake, na makongolo-yo wakwe-fya pamoto alungure. ¹⁷ Kamana Mwenyezimungu katula mpango wake nkati ya mawazo awo atende anzima yake. Ewo wakuja na wazo rimoja, na ufalume wawo wakumpa nyama-yo mpaka utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu. ¹⁸ Na mwanamuka waummonire-yo ndi kaya ulu †† yawatawala mafalume wa mulumwen-gu-mu.”

Kugwa ka Babiloniya

18 Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa mbinguni na mamulaka makulu futi. Nuru ya utukufu wake ikimwarika ardhi. ² Akikuwa na shauti ulu, akamba:

“Kaya ulu ya Babiloniya igwa!

Itaduka rumburo ra mashetwani,
mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na wakukimisa.

³ Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu kwa sababu ya lukware rake.

Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware,
na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri
kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu.”

⁴ Nisikira shauti nyengine ilawa mbinguni ikamba:

“Wanu wangu, lawani,
musisanganyike naye kukola madambi ake,
na balayi yake isije kukupatani.

⁵ Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.
Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake vya ubaya-vyo.

⁶ Ntendeni kamba iye vyaatendire.
Riripirireni mara mbiri kwa ubaya watendire.
Noyo kaneka yawasanganyire wenziwe-yo,
nsanganyireni iye novyo mara mbiri.

⁷ Kamba vyaaridãire iye mwananyewe akiinshi kwa kuvuza,
basi, sawa-sawa na kuvuza kwake,
ntabisheni na muntaye uzuni.

Kwa kuwa awaza javi: ‘Niwa rainya pakiti cangu.
Siri nankweli, sitabika tena!’

⁸ Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake:
kifo, kutabika, na njala,

† Manyanga kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo. †† Kaya-yo ndi Roma.

na akuja kociwa na moto,
konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye,
ndi mwenyé uwezo nkulu.”

⁹ Mafalume wa mulumwengu, ware watendire naye lukware na wakuwajibu kuvuza kwake, wakuja kunririra na kunjutira pawaja kuwona rosi ra moto waaja kulungula iye. ¹⁰ Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, nakwamba:

“Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!”

¹¹ Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku kwa sababu zake, konta awawepo tena wanu wakuuza vinu vyawo: ¹² mizigo ya oru, parata, mawe a faida pakulu, nvaazi, linyu, nguwo za rangi ya njambalãu, seda, nguwo nyeundu, piya namuna za mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina ya combo ca meno a nembo na cakuwajiwa ca muti cakuuziwa gali, ca shaba, ca cuma, pamoja na ca mawe a marimore. ¹³ Novyo kanela, vinu vyengine vyakunuwira, lubani, uvumba, sheru, vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu, ng'ombe, makondoo, makavalu, maringisho, pamoja na watwana.

¹⁴ Wacuruzi wakwamba:

“Piya vinu vya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
Na piya vinu vya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
na amuna namuna yakusinganira tena upya.”

¹⁵ Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi vinu-vi, wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, na kurira na kurishuku, wakamba javi:

¹⁶ “Dambi kaya ulu-yi, yakuvala nguwo za linyu,
za rangi ya jambalãu na nyeundu,
yakusitawiziwa na vifure vya oru,
mawe ya faida pakulu, na mivaazi.

¹⁷ Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi,
mali mengi alainika!”

Na piya wenye kwenendesa mapaketi na mabahariya wawo, pamoja na wanu piya watenda kazi mbahari, wekala baidi. ¹⁸ Pawawona rosi ra moto rikifuka, wãkuwa wakwamba:

“Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?”

¹⁹ Wãritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku, wakamba:

“Ilaniwe, kaya ulu-yi!

Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.

Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!

²⁰ Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!

Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini,

konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo

kwa namuna vyaikutendireni umwe.”

²¹ Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyula riwe rikulu kamba riwe rakusaya mafuluwela, akefya mbahari, akamba:

“Kwa nguvu nyingi kamba javi,

Babiloniya, kaya ulu pakulu

ndi vyaija kwefiwa pansu.

Na aishubutu kuwoniwa tena!

²² He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena

shauti ya vityatya wala ya wembi,

wala ya furumbãu wala ya mabaramanda!

Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena

mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!

Akusikirikana nkati yako tena

kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!

²³ Aushubutu kuwoneka tena nkati yako

nlangaza wa luju!

Na azisikirikana tena nkati yako

shauti za mpofi wala apofiwe!

Piya-vi vikuja kukuna konta

wacuruzi wako ndi wãwere wacuruzi maalumu mulumwengu-mu,

na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya watesiwa.

²⁴ Na nkati yako † isinganiwa damu ya minabii na watakatifu, na piya ware woláíwe mulumwengu-mu.”

Furaha mbinguni

19 Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi mbinguni, ikamba:
“Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na utukufu pamoja na uwezo, piya mwaneyewe Nlungu wetu!

² Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na ka shariya:

kanhukumu Reba nkulu ire

akidanganya ulumwengu kwa vitendo vyake vya lukware.

Kariripira kwa damu ya watumisi wake.”

³ Mara yapiri wakamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!

Rosi ra moto ritaiwe

rizidi kufuka daima milele!”

⁴ Ikisa, wazee shirini na wane pamoja na viyumbwe wane hai ware wakikokora, wakimwabudu Mwenyezimungu ekare pakiti, wakamba:

“Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!”

⁵ Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

“Nsifuni Nlungu wetu,

watumisi wake piya

na wenye kumwishimu iye,

ntoto kamba nkulu!”

⁶ Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba wanu wengi, au kamba maji mengi akwisuka pariwe, au kamba kudidima kanguvu. Shauti-yo ikamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!

Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,

Mwenyé uwezo piya!

⁷ Tinfurahikire, tintendere radi!

Timwishimu,

konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,

na mwari wake wa harusi katengeziwa!

⁸ Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,

nyepepe yakung'anira.”

(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda watakatifu ††.)

⁹ Basi, laika ire akinambira:

“Andika javi: ‘Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!’ ”

Ikisa kanambira tena:

“Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu.”

¹⁰ Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu, falakini laika ire kanambira javi:

“Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,

na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.

Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu. ‡

Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake ‡†.”

Cakavalu nkavalu mwelupa

¹¹ Sambu, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu mwelupa. Ampandire kavalu-yo akwitiwa “Mwaminifu na Nsema-kweli ‡†”. Paalamula na paatenda vita, atenda kwa shariya. ¹² Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto, nkiswa mwake kavala vilemba vingi. Kandikiwa zina, fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa. ¹³ Kavaziwa nguwo zakucovekiwa mudamu, na zina rake akitiwa “Usemi wa Mwenyezimungu.” ¹⁴ Masurudadu wa mbinguni wakinfalata, wawapandire makavalu welupa, ewo wavala linyu nyepepe maalumu nyelupa. ¹⁵ Nkanywa mwake ukilawa upanga wakunoriwa, ipate awaduru wanu wa mataifa piya. Neye akuja kuwatawala na ngombo ya Cuma. Na

† Kigeregu: “yake”. †† Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu. ‡ Ona 22:9. ‡† Kigeregu: “Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu.” ‡‡ Ona 3:14.

kamba munu vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja kuwanyanda na adhabu ya nyongo ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya. ¹⁶ Anzu yake yaavarire yandikiwa, na mpaja wake wandikiwa usemi mmoja nowo javi:

“NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!”

¹⁷ Ikisa nimmona laika mmoja emire pajuwa, akiwakuwira pakulu wanyuni piya wakiiruka julu kati-kati ya binguni, akiwambira:

“Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!

¹⁸ Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenye uwezo, pamoja na nyama ya makavalu, wacamakavalu pamoja na nyama ya wanu piya, watwana au walungwana, watoto au wakulu.”

¹⁹ Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mulumwengu-mu pamoja na masurudadu wawo, wajumulane wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire, pamoja na masurudadu wake. ²⁰ Na nyama ire akikoriwa, pamoja na nabii nlongo âkitendanga maajuzi makulu-makulu mbere ya nyama ire. Julu ya noyo maajuzi-yo, akiwatesanga wanu wâkiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake. Nyama pamoja na nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro rikikorera na unga. ²¹ Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya wólaiwa na upanga ulawire nkanywa mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya wakikuta nyama zawo.

Myaka alufu

20 Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni, mmakono mwake kasukula nfungulo wa simbo sarina mwinsho pamoja na unyolo nkulu. ² Laika ire kankola anasi ákiwa nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani na ra Ibilisi, akinfunga muda wa myaka alufu mmoja, ³ akimwefya nsimbo sarina mwinsho, akifunga nryango akimamatiza selu, ipate asiwatese tena wanu wa kabila piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu noyo myaka-yo, ibidi afunguriwe wakati aba.

⁴ Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kulamula. Niwona novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye ushahidi wa Insa, wereze habari za Mwenyezimungu, sawamwambudire nyama ware wala swanamu wake, na sawawere nawo alama yake pacenye wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya, watawala pamoja na Insa myaka alufu. ⁵ Wafwi wengine ware awaludire kuinshi tena mpaka ipite myaka alufu. Eku ndi kufufuka kakwanza. ⁶ Heri na watakatifu ka ware wawere upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwezo. Ila wakuja kuwa walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na Almasihi, na wakuja kutawala naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindiwa ka Ibilisi

⁷ Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufunguriwa kifungo cake. ⁸ Akuja kupita akiwatesa wanu wa kabila piya nkati ya membe nne za duniya. Kabila-zo zikwitiwa Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu watende vita, nowo wanu-wo isabu yawo ndi kamba nsanga wa mwani. ⁹ Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza kitongojo ca watakatifu wa Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na Mwenyezimungu. Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.

¹⁰ Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga. Akisanganyiwa nopare pawêfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo wakuja koopepesiwa usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

¹¹ Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmona ekarire-yo. Ardhi na bingu vitira mbere yake, na mahala pawo apawoneke tena. ¹² Mbere ya kiti cire, niwawona wafwi wemire, wakulu na watoto. Vikifunguka vitabu, na ciki-funguriwa cengine novyo Kitabu ca Uhai. Na wafwi wakilamuriwa sawa-sawa kwa vitendo vyawo vyavyandikiwe nkati ya vitabu-vyo. ¹³ Bahari ikiwapereka wafwi wake, Kifo cikiwapereka wafwi wake, na Kuzimu kukiwapereka wafwi wake. Na kila mmoja akilamuriwa kwa vitendo vyake. ¹⁴ Kifo pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci ndi kifo capiri kwa milele, ntanda ra moto. ¹⁵ Basi, munu saandikiwe zina rake nKitabu ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

Bingu nyipya na ardhi nyipya

21 Sambi, niwona bingu nyipya na ardhi nyipya, kamana bingu yakwanza na ardhi yakwanza vilainika, na bahari aiwerepo tena. ² Na niwona kaya takatifu ya Yerusalemu nyipya ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu, yakusitawiziwa kamba mwari wa harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana na nlumake.

³ Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

“Onani! Mekazi a Mwenyezimungu
awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwaneyewe akuwa pamoja nawo.

⁴ Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita.”

⁵ Na ekare pakiti ire akamba: “Onani, nitenda vinu piya kuwa vipya!” Ikisa kanambira: “Andika, konta ewu ndi usemi kamili na wakweli.” ⁶ Kanambira javi: “Vitimiziwa! Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa mwinsho. Omi ári na nyotwa nukumpa kunywa bure maji a miviriro wa uhai. ⁷ Ashínda onse akuja kuriti evi vinu-vi, na kwake iye nukuja kuwa Mwenyezimungu, na kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. ⁸ Fala piya wanu sawarimba myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi, wanu wa lukware, wanu waringiza vinu vya usawi, wanu wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya, ewo wakuja kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi kifo capiri.”

Yerusalemu nyipya

⁹ Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba, wêjaze hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: “Njo kuno! Uwe núkolotera mwari apofiwe na Kondoo.”

¹⁰ Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na nrefu, akinolotera kaya takatifu Yerusalemu, ikisuka mbinguni kulawa ka Mwenyezimungu. ¹¹ Ikiwa na utukufu wa Mwenyezimungu, kung'anira kwake kamba mawe a faida pakulu, kwa nfano yasipi, ya kulangala kamba kirilolo. ¹² Kaya-yo ízunguriziwa na ukuta nkulu na nrefu, íkiwa nawo miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila nryango wandikiwa zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu waÍziraeli. ¹³ Upande wa malawira-juwa úkiwa na miryango mitatu, upande wa kibula miryango mitatu, upande wa suheli miryango mitatu, na upande wa maswera-juwa úkiwa na miryango mitatu. ¹⁴ Ukuta-wo úkiwa na aliserusu kumi na mbiri. Na kila aliserusu yandikiwa zina ra walii mmoja kati ya mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.

¹⁵ Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu ire na miryango yake pamoja na ukuta wake. ¹⁶ Kaya ire íkiwa na membe nne piya sawa-sawa, upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro cire, na kaya ire ikifika kilométuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na upana wake pamoja na ujunda wake, piya víkiwa sawa-sawa. ¹⁷ Na kapima ukuta wake, kawona upana wake ukifika meturu sitini na ntanu. Laika ire ákipima kamba vyawapima wanadamu.

¹⁸ Vipama vya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo ijengiwa na oru maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu. ¹⁹ Aliserusu ya ukuta wa noyo kaya-yo isitawiziwa na kila namuna ya mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza íkiwa ya mawe a yasipi, yapiri íkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi, ²⁰ yatanu a sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabarajadi, yakenda a topazi, yakumi a kirosaparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na mbiri íkiwa ya mawe a ametisitu.

²¹ Na miryango kumi na miwiri ítendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila nryango útendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo íkiwa ya oru maalumu, yakuwonekera kamba viduru.

²² Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta mahala takatifu pake ndi Mola Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya, pamoja na Kondoo. ²³ Na kaya-yo aisakula juwa wala mwezi kumwarikira, konta cimwarikira ndi utukufu wa Mwenyezimungu, na mwenge wake ndi Kondoo. ²⁴ Mataifa akuja kwenendesikiwa kwa kumwarikiriwa na nuru ya noyo kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu noyo kaya-yo wajisa mali † yawo. ²⁵ Miryango ya kaya-yo aishubutu kufungiwa nsana, na auja kuwepo usiku. ²⁶ Na nkati ya kaya-yo, wanu wa kabila piya wajisa mali † yawo na inshima zawo. ²⁷ Na nkaya-mo acishubutu kwingira kinu kicafu wala akunisha munu kitendo ca haramu wala engira nlongo. Ila wandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai ca Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

22 Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo akiwonekera kamba kirilolo, akilawa pakiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo. ² Muto-wo upita kati-kati ya barabara maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto ikikula miti yakupa visumo vyakuwapa wanu uhai. Ikipa visumo mara kumi na mbiri kila mwaka, mara mmoja kila mwezi. Na masamba a muti-wo akitibu kabila piya.

† Kigeregu: “utukufu”. †† Ona 21:24.

³ Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyezimungu. Cikuja kuwepo kiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo, na watumisi wake wakuja kumwambudu iye. ⁴ Wakuja kummona uso wake, na zina rake rikuja ku-pamikiwa pacenye pawo. ⁵ Usiku awuja kuwapo. Awuja kusakikana nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola Mwenyezimungu amwarika julu yawo ewo. Na ewo wakuja kutawala daima milele.

Kuja ka Insa

⁶ Ikisa, laika ire kanambira javi: “Ewu ndi usemi kamili na wakweli. Mola, Mwenyezimungu awalongoza minabii kiroho, kampereka laika wake aje awereze watumisi wake vija kukuna suku karibu.” ⁷ Insa akwamba: “Onani, nukuja bila kukawa! Heri mwenyé kifulata usemi ubushuriwe nkitabu-mu.”

⁸ Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi. Panisikire na paniwonire, nigwa ipate nimwambudu noire laika akinolotera evi vinu-vi ire. ⁹ Fala iye kanambira tena: “Usinambudu, niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe-po pamoja na wanduzo minabii, na kamba piya wafulata usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu †.”

¹⁰ Ikisa tena laika ire kanituma javi: “Usemi ubushuriwe nkitabu-mu, usiture kuwa kinu ca siiri, kamana wakati wakukuna piya-vyo uwa karibu. ¹¹ Munu mbaya atende ubaya, na mmadambi akore dambi. Mwenyé kutenda wema atende wema, na takatifu onse awe takatifu.”

¹² Insa akamba: “Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi yangu iwa nomi, nukuja kumpa kila mmoja kwa kazi yake. ¹³ Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa kwisiriza, wa kwanza na wa mwinsho.

¹⁴ Heri wenye kuswafi nguwo zawo, wapate haki ya kupita pamiryango kwingira nkaya ulu, na kurya kisumo ca Muti wa Uhai. ¹⁵ Fala panja ya kaya ulu-yo, wakuja kubaki piya wari kamba umbwa: wasawi, wenye lukware, visomi, wenye kwambudu milungu sairi ya ukweli, na ware piya wakuwajibu ulongo na watenda vyakulongopa.

¹⁶ Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi evi vinu-vi kwenu umwe mmajamati. Omi niwa nzipe wa rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi kamba ng'andu uwala vú. ††

¹⁷ Roho Takatifu pamoja na Mwari harusi wamwambira Insa javi: “Njo!” Munu asikira evi, neye novyo ambe: “Njo!” Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai, apate bure.

Vyakulaizira

¹⁸ Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenye kusikira usemi ubushuriwe nkitabu-mu, nukwamba: “Tikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu, Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe nkitabu-mu.

¹⁹ Na ikiwa munu kalavya usemi mmojawapo ubushuriwe nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake nKaya Takatifu. Tamaa za nowo upande-wo zandikiwa nkitabu-mu.” ²⁰ Shahidi ‡ wa piya eya mambo-ya akwamba: “Aye! Nukuja bila kukawa!” Aamina ††! Njo, Mwenye Insa!

²¹ Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.

---

† Ona 19:10. †† Kamba ng'andu vyauri alama ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu. ‡ “Shahidi wa piya eya mambo-ya” ndi Insa. †† “Aamina” mana ake “Viwe novyo!”.